Службен весник на Република Македонија

Број 96 **28 мај 2018, понеделник** **година LXXIV**

www.slvesnik.com.mk **contact@slvesnik.com.mk**

С О Д Р Ж И Н А

		Стр.
1806.	**Закон** за енергетика (*).....	**2**
	Меѓународни договори	
16.	**Закон** за ратификација на Договорот за воена и финансиска соработка меѓу Владата на Република Македонија и Владата на Република Турција……..	**2**

СОБРАНИЕ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

1806.

Врз основа на членот 75 ставови 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, претседателот на Република Македонија и претседателот на Собранието на Република Македонија издаваат

У К А З
ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ЕНЕРГЕТИКА(*)

Се прогласува Законот за енергетика (*),
што Собранието на Република Македонија го донесе на седницата одржана на 21 мај 2018 година.

Бр. 08-3424/1
21 мај 2018 година
Скопје

Претседател
на Република Македонија,
д-р **Ѓорге Иванов,** с.р.

Претседател
на Собранието на Република
Македонија,
м-р **Талат Џафери,** с.р.

ЗАКОН ЗА ЕНЕРГЕТИКА (*)

I. ОПШТИ ОДРЕДБИ

Предмет на уредување

Член 1

Со овој закон се уредуваат:

1) целите и начинот на спроведување на енергетската политика;

2) изградбата на енергетски објекти;

3) статусот и надлежноста на Регулаторната комисија за енергетика и водни услуги на Република Македонија;

4) пазарите на електрична енергија, природен гас, топлинска енергија, како и пазарот на сурова нафта, нафтени деривати и горива за транспорт;

5) начинот и постапката за утврдување и исполнување на обврските за обезбедување на јавна услуга на пазарите за електрична енергија, природен гас и топлинска енергија, како и правата и обврските на потрошувачите на енергија и корисниците на енергетските системи;

6) начинот и условите за поттикнување на користењето на обновливите извори на енергија и

7) други прашања од областа на енергетиката.

Цели на законот

Член 2

Целта на овој закон е да се обезбеди:

1) сигурно, безбедно и квалитетно снабдување со енергија на потрошувачите во согласност со стратешките определби во областа на енергетиката;

2) ефикасен, конкурентен и финансиски одржлив енергетски сектор, заснован на начелата на недискриминација, објективност и транспарентност, којшто обезбедува високо ниво на сигурност во снабдувањето со енергија;

3) безбедно, сигурно и ефикасно функционирање, одржување и развој на системите за пренос и дистрибуција на електрична енергија и природен гас, како и системите за дистрибуција на топлинска енергија заради обезбедување на високо ниво на услуги за потребите на корисниците на овие системи;

4) примена на воспоставените меѓународно усогласени правила за прекугранична размена на електрична енергија и природен гас, како и соработка

---

*Во законот во согласност со Одлуката на Министерскиот совет на Енергетската заедница бр. D/2011/02/MC-EnC се транспонираат:

- Директива 2009/72/ЕС за заедничките правила за внатрешен пазар на електрична енергија
- Регулатива 714/2009 за условите за пристап на мрежите за прекугранична размена на електрична енергија
- Директива 2009/73/ЕС за заедничките правила за внатрешен пазар на природен гас
- Регулатива 715/2009 за условите за пристап на мрежите за пренос на природен гас
- Директива 2005/89/ЕС за мерките со кои се обезбедува сигурност во снабдувањето со електрична енергија и инвестиции во инфраструктурата
- Директива 2004/67/ЕС за мерките со кои се обезбедува сигурност во снабдувањето со природен гас
- Директива 2009/28/ЕС за промоција на користењето на енергија од обновливи извори и
- Регулативата 543/2013 за поднесување и објавување на податоци за пазарот на електрична енергија.

на операторите на системите за пренос на електрична енергија и на природен гас со соодветните оператори од другите држави во рамки на организираните облици на соработка на операторите;

5) сопственичко раздвојување на операторите на системите за пренос и дистрибуција на електрична енергија и природен гас за да се обезбеди нивното работење да биде независно од интересите на нивните сопственици во вршењето на дејностите што се однесуваат на производство, снабдување и/или трговија со електрична енергија и/или природен гас;

6) исполнување на обврските за обезбедување на јавна услуга на пазарите на енергија, како и ефективна заштита на правата и интересите на корисниците на енергетските системи, заштита на правата на потрошувачите на енергија и особено на ранливите потрошувачи;

7) поттикнување на користењето на енергија од обновливи извори преку соодветни и ефективни финансиски и други мерки за поддршка, заради постигнување на целите на политиката за обновливи извори на енергија и обезбедувањето на сигурност во снабдувањето со енергија и

8) заштита на животната средина и ублажување на климатските промени од негативните влијанија при вршењето на енергетските дејности.

Дефиниции

Член 3

Одделните изрази употребени во овој закон го имаат следново значење:

1) „балансирање на систем" се сите активности и постапки преку кои операторот на електропреносниот систем или операторот на системот за пренос на природен гас ја одржува рамнотежата на соодветниот систем во рамки на претходно дефинирани граници на стабилност;

2) „балансна енергија" е количина на енергија којашто е ангажирана со активирање на системските услуги за порамнување на отстапувањата помеѓу расположливата енергија и потрошувачката на енергија во реално време,

3) „балансен механизам" е збир на документи, процедури и методологија коишто ги дефинираат правата и обврските на учесниците на пазарот на електрична енергија или на учесниците на пазарот на природен гас во врска со балансната одговорност;

4) „балансна група" е група што ја сочинуваат еден или повеќе учесници на пазарот на електрична енергија или пазарот на природен гас од кои еден член на балансната група ја презема целосната балансна одговорност и претставува балансно одговорна страна;

5) „балансна одговорност" е одговорност на учесниците на пазарот на електрична енергија во однос на производството, потрошувачката и/или трансакциите со електрична енергија или потрошувачката и/или трансакциите со природен гас, во согласност со прифатените физички распореди (номинации), и финансиската одговорност кон операторот на електропреносниот систем или операторот на системот за пренос на природен гас за какво било отстапување и ако е потребно, за порамнување на отстапувањата (дебалансите);

6) „балансно одговорна страна" е учесник на пазарот на електрична енергија или пазарот на природен гас, или негов избран претставник, кој презема балансна одговорност и доставува физички распореди (номинации) за балансната група во согласност со нивните меѓусебни договорни обврски и е одговорен за дебалансите кон операторот на електропреносниот систем или операторот на системот за пренос на природен гас;

7) „бруто финална потрошувачка на енергија“ е вкупната потрошувачка на енергија за енергетски цели од страна на сите потрошувачи (домаќинства, индустрија, земјоделство, транспорт, рибарство, услужни дејности и јавни

услуги), и ја вклучува потрошувачката на електрична и топлинска енергија во енергетскиот сектор за производство на електрична и топлинска енергија, како и загубите во преносот и дистрибуцијата на електрична и топлинска енергија;

8) „вертикално интегрирано трговско друштво“ е трговско друштво (во натамошниот текст: друштво) или поврзани друштва во коишто исто лице или исти лица имаат право, директно или индиректно, да управуваат и каде што друштвото или поврзаните друштва вршат барем една од енергетските дејности пренос или дистрибуција на електрична енергија/природен гас, или работа со постројки за складирање на природен гас и/или втечнет природен гас и барем една од дејностите производство на електрична енергија, снабдување или трговија со електрична енергија/природен гас;

9) „виртуелен производител“ е правно лице кое комерцијално и технички интегрира производители на електрична енергија од обновливи извори на енергија приклучени на електродистрибутивна мрежа, со што се овозможува централизирано управување со нивното производство и нивен третман како еден производител кој учествува на пазарот на електрична енергија;

10) „гаранција на потекло“ е документ чија цел е обезбедување на доказ за потрошувачите дека определен удел или определена количина од енергијата е произведена од обновливи извори на енергија;

11) „горива за транспорт“ се горива наменети за употреба во транспортот како што се нафтени деривати, биогорива или мешавини од биогорива и нафтени деривати;

12) „давател на услуга за балансирање" е учесник на пазарот на балансна енергија, кој на операторот на електропреносниот систем или операторот на системот за пренос на природен гас му обезбедува услуги за балансирање врз основа на договор за учество на пазарот за балансирање;

13) „деривативи за електрична енергија/природен гас" се финансиски инструменти како што се опции, фјучерси, свопови, договори однапред и други деривативни договори, коишто можат да се намират во готово, физички или преку признати клириншки куќи, со цел да се заштитат учесниците на организираниот пазар на електрична енергија/природен гас од можни флуктуации на цените;

14) „дистрибуиран производител“ е производител на електрична енергија поврзан на електродистрибутивна мрежа;

15) „дистрибуција на електрична енергија“ е пренесување на електрична енергија преку високонапонски, среднонапонски и нисконапонски електродистрибутивни мрежи и управување со електродистрибутивниот систем на определено подрачје заради испорака на електричната енергија до потрошувачите, не вклучувајќи снабдување со електрична енергија;

16) „дистрибуција на природен гас“ е транспорт на природен гас низ локален или регионален систем за дистрибуција на природен гас и управување со системот за дистрибуција на природен гас заради испорака на природен гас на потрошувачите, не вклучувајќи снабдување со природен гас;

17) „дистрибуција на топлинска енергија“ е пренесување на топла вода или пареа преку дистрибутивна мрежа и управување со системот за дистрибуција на топлинска енергија на определено подрачје заради испорака на топлинска енергија на потрошувачите, не вклучувајќи снабдување со топлинска енергија;

18) „домаќинство" е потрошувач приклучен на систем за дистрибуција на енергија, којшто набавува или произведува енергија за сопствена потрошувачка во домаќинството, но не и за трговски или професионални цели;

19) „електроенергетски систем“ е систем составен од производни постројки, електропреносна мрежа, една или повеќе електродистрибутивни мрежи и потрошувачи на електрична енергија;

20) „електродистрибутивна мрежа“ е електрична мрежа од меѓусебно поврзани електрични водови, трансформатори и друга опрема и постројки

коишто претставуваат составен дел од електродистрибутивниот систем и преку која се испорачува електрична енергија преку низок, среден и висок напон;

21) „електродистрибутивен систем“ е енергетски систем за дистрибуција на електрична енергија, преку високонапонски, среднонапонски и нисконапонски мрежи, на определено подрачје од територијата на Република Македонија, којшто е поврзан на електропреносниот систем;

22) „електропреносен систем“ е систем за пренос на електрична енергија преку електропреносната мрежа во Република Македонија;

23) „електропреносна мрежа“ е мрежа која се користи за пренос на електрична енергија со висок напон преку високонапонски далекуводи, трансформатори и друга високонапонска опрема и постројки, од точката на прием од производителите на електрична енергија или интерконективните водови за електрична енергија, до точката на испорака;

24) „енергија“ се сите форми на енергија и енергетски производи, горива што согоруваат, топлинска енергија, електрична енергија, или други форми на енергија која може да потекнува од фосилни, нуклеарни или обновливи извори;

25) „енергетски објект“ е дел од енергетскиот систем наменет за производство, пренос, дистрибуција, потрошувачка или складирање на енергија;

26) „енергетски систем“ е систем од меѓусебно поврзани објекти, уреди и постројки за производство, пренос или дистрибуција на енергија којшто претставува интегрирана техничко-технолошка и функционална целина и служи за снабдување на потрошувачите со енергијата од производителите, односно изворите на енергија;

27) „ENTSO-E“ е Европска мрежа на преносни систем оператори на електрична енергија (European Network of Transmission System Operators for Electricity);

28) „ENTSO-G“ е Европска мрежа на преносни систем оператори на природен гас (European Network of Transmission System Operators for Gas);

29) „загушување во систем за пренос на природен гас“ е состојба кога побарувачката за реални испораки од системот за пренос на природен гас го надминува техничкиот капацитет на системот во одреден момент;

30) „загушување во електропреносен систем“ е состојба во која преку интерконективен вод за електрична енергија не може да се пренесе сиот физички проток побаран од учесниците на пазарот на електрична енергија за реализација на меѓународната трговија со електрична енергија, поради недостаток на капацитет во интерконективниот вод за електрична енергија и/или недостаток на капацитет во електропреносниот систем на Република Македонија;

31) „интерконективен вод“ е вод за електрична енергија односно цевковод за природен гас вклучувајќи ја и припадната опрема и постројки, со кој електропреносниот систем, односно системот за пренос за природен гас на Република Македонија се поврзува со соодветниот преносен систем на соседна држава;

32) „конечен дневен распоред“ е документ изготвен од операторот на електропреносниот систем за целокупното производство на електрична енергија, внатрешните и прекугранични трансакции преку електропреносниот систем, врз основа на физички распореди доставени од учесниците на пазарот на електрична енергија, одобрени од операторот на електропреносниот систем;

33) „купувач" е физичко или правно лице кое купува енергија за сопствени потреби или за натамошна продажба;

34) „лице“ е физичко или правно лице кое врши енергетска дејност и е регистрирано во трговскиот регистар во Република Македонија;

35) „лиценца“ е акт издаден од страна на Регулаторната комисија за енергетика врз основа на која лицето на кое му е издадена може да врши енергетска дејност во Република Македонија;

36) „мал потрошувач“ на електрична енергија, односно природен гас е субјект чиј просечен број на вработени во последните две пресметковни години е помалку од 50 вработени и има вкупен годишен приход помал од два милиони евра во денарска противвредност, со исклучок на производителот на електрична енергија и операторот на системот за пренос и системот за дистрибуција на електрична енергија односно природен гас;

37) „нафтовод“ е цевковод со соодветни уреди и постројки за транспорт на сурова нафта;

38) „обновливи извори на енергија“ се нефосилни извори на енергија како: хидро, ветерна, сончева, аеротермална, хидротермална и геотермална енергија, биомаса, депониски гас, биогас и гас добиен од станици за пречистување на отпадни води и биомаса;

39) „оператор на електродистрибутивен систем“ е друштво коешто врши дејност дистрибуција на електрична енергија и управува со електродистрибутивниот систем во Република Македонија и е одговорно за работењето на системот, неговото одржување, развојот и поврзувањето со електропреносниот систем, како и за обезбедување долгорочна способност на системот за задоволување на разумните потреби за дистрибуција на електрична енергија;

40) „оператор на електропреносен систем“ е друштво коешто врши дејност пренос на електрична енергија, управува со електропреносниот систем во Република Македонија, и е одговорно за сигурна и стабилна работа на системот, неговото одржување, развојот и поврзувањето со електроенергетските системи на соседните држави;

41) „оператор на систем за дистрибуција на природен гас“ е друштво коешто врши дејност дистрибуција на природен гас и управува со системот за диструбуција на природен гас за што му е издадена лиценца и е одговорно за неговото работење, одржување, развој и поврзување со други системи за природен гас и за обезбедување на долгорочната способност на системот за задоволување на разумните потреби за дистрибуција на природен гас;

42) „оператор на систем за пренос на природен гас“ е друштво коешто управува со системот за пренос на природен гас и е одговорно за работењето, одржувањето и развојот на системот за пренос на природен гас, како и за поврзувањето со други системи за природен гас и обезбедувањето на долгорочната способност на системот за задоволување на разумните потреби за пренос на природен гас;

43) „оператор на систем за дистрибуција на топлинска енергија“ е друштво коешто врши дејност дистрибуција на топлинска енергија и управува со системот за дистрибуција на топлинска енергија во Република Македонија и е одговорно за работењето на системот, неговото одржување и развој и за обезбедувањето на долгорочната способност на системот за задоволување на разумните потреби за дистрибуција на топлинска енергија, не вклучувајќи го снабдувањето со топлинска енергија;

44) „оптоварување“ е моќност која се испорачува кон системот или делот од системот или потрошувачите и се изразува во kW или kVA, односно MW или MVA;

45) „организиран пазар на електрична енергија“ е институционално уреден однос помеѓу понудата и побарувачката од учесниците на пазарот на електрична енергија со однапред одредени стандардизирани продукти, како и физички и финансиски поранувања, во временски период од ден однапред или тековен ден;

46) „отстапување (дебаланс) на балансна група“ е разлика помеѓу остварените и номинираните физички распореди за секој пресметковен интервал;

47) „пазар на енергија“ е организиран начин на купување и продавање на енергија врз основа на понудата и побарувачката, со примена на услови и постапки пропишани со овој закон;

48) „пазар на балансна енергија" е пазарно-ориентирано управување на балансирањето на електропреносниот систем или системот за пренос на природен гас, од страна на операторот на електропреносниот систем или операторот на системот за пренос на природен гас, соодветно;

49) „пазарен план” е збир на агрегирани физички распореди на дневно ниво од секоја балансна група за секој учесник на пазарот, кој го изработува операторот на пазар на електрична енергија;

50) „повластен производител на електрична енергија" е производител на електрична енергија од обновливи извори којшто користи една од мерките за поддршка утврдени со овој закон;

51) „поврзани друштва" се поврзани друштва во согласност со Законот за трговски друштва;

52) „потрошувач" е субјект кој набавената енергија ја користи за сопствена употреба, вклучувајќи ги и операторите на електропреносните и електродистрибутивните системи кога купуваат енергија заради покривање на загубите во соодветните системи, како и производителите на енергија за нивната сопствена потрошувачка;

53) „премија“ е форма на финансиска поддршка којашто се доделува на повластен производител на електрична енергија од обновливи извори како дополнителен износ на цената која ја остварил со продажбата на произведената енергија на пазарот на електрична енергија;

54) „пренос на електрична енергија“ е пренесување на електрична енергија преку електропреносен систем и управување со електроенергетскиот систем заради испорака на електрична енергија на купувачите и не вклучува снабдување со електрична енергија;

55) „пренос на природен гас“ е транспорт на природен гас преку системот за пренос на природен гас и управување со системот за пренос на природен гас заради испорака на природен гас на купувачите и не вклучува снабдување со природен гас;

56) „пристап на трета страна" е право на корисниците да имаат пристап до системот за пренос или дистрибуција на електрична енергија, природен гас или топлинска енергија на објективен и недискриминаторен начин, според регулирани услови и според претходно објавени тарифи;

57) „продуктовод“ е цевковод со соодветни уреди и постројки за транспорт на нафтени деривати или горива за транспорт;

58) „ранлив потрошувач“ е домаќинство во кое живее лице на кое поради својата социјална состојба и/или здравствена состојба правото за користење на мрежата и/или снабдувањето со електрична енергија, природен гас или топлинска енергија му се дава по посебни услови;

59) „расположив балансен капацитет“ е количина на балансна енергија којашто може да биде расположлива на операторот на електропреносниот систем од страна на производна единица за диспечирање или од оптоварувањето за диспечирање, во текот на диспечерскиот интервал;

60) „регулирана енергетска дејност“ е енергетска дејност којашто се врши согласно со услови, начин и ако е оправдано, согласно со цени и тарифи пропишани, односно одобрени од Регулаторната комисија за енергетика, во согласност со обврската за јавна услуга од овој закон;

61) „сигурност“ е сигурност во снабдувањето и обезбедување на енергија, како и техничка сигурност на енергетските системи;

62) „систем за дистрибуција на природен гас“ е гасоводна мрежа за дистрибуција во сопственост и/или управувана од друштво за природен гас и

оние поврзани друштва коишто се неопходни за овозможување на пристап до дистрибуцијата;

63) „систем за пренос на природен гас" е гасоводен систем за пренос којшто е во сопственост и е управуван од страна на оператор на системот за пренос на природен гас, и е сочинет од високопритисни гасоводи, оперативна резерва и друга опрема и постројки коишто претставуваат составен дел од системот за пренос на природен гас;

64) „систем за дистрибуција на топлинска енергија“ е енергетски систем за дистрибуција на топлинска енергија на определено подрачје или дел од подрачје на единица на локална самоуправа;

65) „системски услуги за електрична енергија“ се услуги што се обезбедени од производителите или потрошувачите на електрична енергија коишто се неопходни за сигурна и стабилна работа на електропреносниот систем, како што се: оперативна резерва за регулација на фреквенција, регулација на напон, способност за самостојно пуштање во погон и друго;

66) „системски услуги за природен гас“ се неопходни услуги за работа на системот за пренос или системот за дистрибуција на природен гас заради обезбедување на сигурно и доверливо работење и управување со системите, а се дефинирани во соодветните мрежни правила;

67) „снабдување со енергија“ е продажба на енергија на потрошувачите, а може да вклучи и трговија со енергија;

68) „снабдувач со енергија“ е носител на лиценца кој ги снабдува потрошувачите со енергија и кој може да врши трговија со енергија;

69) „снабдувач со електрична енергија во краен случај“ е снабдувач на електрична енергија назначен согласно со одредбите од овој закон кој обезбедува јавна услуга снабдување со електрична енергија на потрошувачите, освен малите потрошувачи и домаќинствата, во ограничен временски период и во случаите утврдени со овој закон;

70) „снабдувач со природен гас во краен случај“ е снабдувач на природен гас кој обезбедува јавна услуга на снабдување со природен гас на потрошувачите во ограничен временски период и во случаите утврдени со овој закон;

71) „тарифа“ е цена на услугата што ја обезбедуваат вршителите на регулирани енергетски дејности за пренос и дистрибуција на енергија или природен гас, формирана според прописите за формирање на цени и тарифни системи на Регулаторната комисија за енергетика, во согласност со одредбите од овој закон;

72) „тарифен систем“ е пропис со кој се определуваат елементите за формирање на тарифите за одделни регулирани енергетски услуги;

73) „транзит на енергија“ е пренос, односно транспорт на енергија што се врши преку територијата на Република Македонија која, а е со потекло од друга држава и е наменета или за таа друга држава или за трета држава;

74) „трансакција“ значи склучен договор за купување или продажба на определени количини на моќност, електрична енергија и системски услуги во одреден временски период меѓу учесници на пазарот;

75) „трговец“ е лице кое купува енергија заради натамошна продажба;

76) „универзална услуга за снабдување со електрична енергија” е право на сите домаќинства и мали потрошувачи да се снабдуваат со електрична енергија со утврден квалитет по разумни, јасно споредливи, транспарентни и недискриминаторни цени;

77) „услуги за балансирање" се закупена резервна моќност и активирана електрична енергија коишто операторот на електропреносниот систем ги користи за да се изврши балансирање на системот;

78) „физички распоред" е документ доставен до операторот на пазарот на електрична енергија и операторот на електропреносниот систем од страна на балансно одговорната страна со дефиниран часовен распоред на:

производството, потрошувачката и размената на електрична енергија, вклучувајќи ги и прекуграничните трансакции за одреден ден, во согласност со билатералните договори помеѓу учесниците на пазарот;

79) „финална потрошувачка на енергија“ е вкупната потрошувачка на енергија во енергетскиот сектор од страна на сите потрошувачи (домаќинствата, индустријата, земјоделството, транспортот);

80) „хоризонтално интегрирано друштво за електрична енергија“ е друштво за електрична енергија кое врши барем една од дејностите производство, пренос, дистрибуција, или снабдување со електрична енергија, и врши друга дејност којашто не е поврзана со електрична енергија;

81) „хоризонтално интегрирано друштво за природен гас“ е друштво за природен гас кое врши барем една од дејностите производство, пренос, дистрибуција, снабдување или трговија со природен гас, или работи со постројки за складирање на природен гас и/или втечнет природен гас, и врши друга дејност којашто не е поврзана со природен гас.

Енергетски дејности

Член 4

(1) Енергетски дејности се:

1) пренос на електрична енергија;
2) организирање и управување со пазарот на електрична енергија;
3) дистрибуција на електрична енергија;
4) пренос на природен гас;
5) организирање и управување со пазарот на природен гас;
6) дистрибуција на природен гас;
7) регулирано производство на топлинска енергија;
8) дистрибуција на топлинска енергија;
9) снабдување со топлинска енергија;
10) производство на електрична енергија;
11) снабдување со електрична енергија;
12) трговија со електрична енергија;
13) снабдување со природен гас;
14) трговија со природен гас;
15) производство на топлинска енергија;
16) преработка на сурова нафта и производство на нафтени деривати;
17) производство на горива наменети за транспорт со намешување на нафтени деривати и биогорива;
18) транспорт на сурова нафта преку нафтовод;
19) транспорт на нафтени деривати преку продуктовод;
20) трговија на големо со сурова нафта, нафтени деривати, биогорива и горива за транспорт.

(2) Дејностите од ставот (1) на овој член се вршат во согласност со овој закон, други закони и прописи, како и прописите и правилата донесени или одобрени од Регулаторната комисија за енергетика и водни услуги на Република Македонија (во натамошен текст: Регулаторна комисија за енергетика) и условите за вршење на дејноста определени во издадените лиценци за вршење на соодветната енергетска дејност.

(3) Дејностите од ставот (1) на овој член може да ги вршат домашни и странски лица врз основа на лиценца за вршење на соодветната енергетска дејност издадена од Регулаторната комисија за енергетика или на друг начин утврден со овој закон.

(4) Вршителите на енергетските дејности наведени во ставот (1) точки 1) до 9) од овој член имаат обврска за обезбедување на јавна услуга при вршењето на

дејноста на начин и под услови утврдени со овој закон (во натамошниот текст: регулирани дејности).

Одвоено сметководство

Член 5

(1) Со цел да се оневозможи дискриминаторното однесување, вкрстеното субвенционирање и нарушувањето на конкуренцијата во случаите кога едно друштво, независно од неговата сопственост и правна форма, врши една или повеќе регулирани енергетски дејности или една или повеќе регулирани енергетски дејности и друга енергетска дејност или друга дејност, тоа друштво е должно да:

1) води одвоено сметководство за секоја поединечна регулирана енергетска дејност што ја врши;

2) вклучи во своето сметководство финансиски извештаи за енергетската дејност за чие вршење е должен да обезбеди јавна услуга, доколку во согласност со овој закон му е доделен надоместок за вршење на услуга од општ економски интерес согласно со прописите за државна помош;

3) води одвоено сметководство за дејностите кои ги врши и кои не се регулирани енергетски дејности или други дејности кои ги извршува и

4) изготви и објави финансиски извештаи и други извештаи за активностите и обврските наведени во точките од 1) и 2) од овој став, во согласност со прописите и правилата за финансиско известување и ревизија.

(2) Друштвото од ставот (1) на овој член е должно во своето седиште да чува копија од документите од ставот (1) на овој член и да ги направи достапни за увид на надлежните органи.

(3) Покрај обврските наведени во ставовите (1) и (2) на овој член, друштвото кое врши регулирана енергетска дејност е должно да достави до Регулаторната комисија за енергетика ревидирани годишни финансиски извештаи за секоја регулирана дејност одделно, и да ги објави на својата веб страница. За нерегулираните енергетски и други дејности, финансискиот извештај што се доставува до Регулаторната комисија за енергетика може да биде во консолидирана форма. Финансиските извештаи треба да бидат изготвени во согласност со Меѓународните стандарди за финансиско известување

(4) Регулаторната комисија за енергетика може да пропише обврска на друштвата кои вршат регулирани енергетски дејности да водат, објавуваат и поднесуваат други извештаи, сметки и евиденции, и да ја пропише нивната форма и содржина.

Јавна услуга

Член 6

(1) Владата на Република Македонија (во натамошниот текст: Влада), по претходно прибавено мислење од Регулаторната комисија за енергетика и мислење или решение од Комисијата за заштита на конкуренцијата, како и по претходно прибавено мислење или предлог на друг надлежен орган или општина или град Скопје (во натамошниот текст: единица на локална самоуправа), може да донесе одлука со која на друштво коешто врши енергетска дејност, а не е наведено во членот 4 став (4) од овој закон, да му наметне обврска за обезбедување на јавна услуга во определен временски период со цел да се обезбеди: сигурност, вклучувајќи ја и сигурноста во снабдувањето, редовност, квалитет и цена на снабдувањето, ефикасно и економично користење на природните ресурси наменети за производство на енергија, унапредување на енергетската ефикасност, поголемо искористување на енергијата од обновливи

извори или заштита на животната средина и ублажување на климатските промени.

(2) Во одлуката од ставот (1) на овој член обврската за јавна услуга мора да биде јасно утврдена, лесно проверлива и недискриминаторна, да ја гарантира еднаквоста на пристапот на потрошувачите до јавната услуга, да не ја нарушува конкуренцијата на пазарот, освен во мера што е неопходна за остварување на општиот економски интерес, како и да се утврдат финансиските, техничките и кадровските услови што мора да ги исполни друштвото на кое му се наметнува обврска за јавна услуга.

(3) Владата веднаш го известува Секретаријатот на Енергетската заедница за донесената одлука од ставот (1) на овој член, како и за можните влијанија врз функционирањето на пазарот на електрична енергија или природен гас, а на секои две години го известува за потребата од продолжување на обврската за обезбедување на јавна услуга.

(4) На вршителот на енергетска дејност на кој со овој закон или со одлуката од ставот (1) на овој член му е утврдена обврска за јавна услуга може, ако е тоа потребно, да му се додели надоместок за вршење на услуга од општ економски интерес согласно со прописите за државна помош.

(5) Условите и начинот за исполнување на обврската за јавна услуга утврдени во одлуката од ставот (1) на овој член, Регулаторната комисија за енергетика ги наведува во лиценцата којашто му ја издава на вршителот на енергетската дејност, а особено обемот и содржината на јавната услуга, подрачјето на кое се обезбедува јавната услуга, како и времетраењето и неопходниот квалитет на услугата при исполнување на обврската за јавна услуга.

(6) Регулаторната комисија за енергетика најмалку еднаш годишно објавува извештај за проценка за усогласеноста на цените за снабдување со енергија со обврските за обезбедување на јавна услуга од ставот (1) на овој член и го доставува до Комисијата за заштита на конкуренција и Советот за заштита на потрошувачи. Во извештајот е содржана проценка на можните влијанија од исполнувањето на обврската за јавната услуга врз конкуренцијата.

Универзална услуга

Член 7

(1) Заради остварување на правото на домаќинствата и малите потрошувачи поврзани на електроенергетскиот систем на универзална услуга во снабдувањето со електрична енергија (во натамошниот текст: универзална услуга), Владата, врз основа на претходно дефинирани критериуми за избор од страна на Регулаторната комисија за енергетика, во постапка утврдена во прописите со кои се уредува набавка на јавна услуга, избира снабдувач којшто обезбедува универзална услуга (во натамошниот текст: универзален снабдувач) со определен квалитет и по разумни, лесно и јасно споредливи, транспарентни и недискриминаторни цени.

(2) Универзалниот снабдувач е должен да обезбеди универзална услуга за период не подолг од пет години.

(3) Во лиценцата за снабдување со електрична енергија, а во согласност со правилата за снабдување од членот 30 од овој закон, Регулаторната комисија за енергетика ги утврдува обврските на снабдувачот за обезбедување на универзалната услуга, особено во однос на:

1) начините за заштита на потрошувачите во оддалечените подрачја;

2) заштита на ранливите потрошувачи во согласност со мерките содржани во програма за заштита на ранливи потрошувачи од член 15 од овој закон;

3) снабдување со електрична енергија како универзална услуга исклучиво за потребите на домаќинствата и малите потрошувачи;

4) примена на цените за електрична енергија формирани во согласност со тарифниот систем од членот 29 став (2) од овој закон исклучиво кога ги снабдува домаќинствата и малите потрошувачи.

(4) На универзалниот снабдувач може, ако е тоа потребно, да му се додели надоместок за вршење на услуга од општ економски интерес согласно со прописите за државна помош.

(5) Регулаторната комисија за енергетика, на секои две години врши анализа на цените за електрична енергија за домаќинствата и малите потрошувачи заради исполнувањето на обврската за универзална услуга. Регулаторната комисија за енергетика ги доставува наодите од анализата до Комисијата за заштита на конкуренција, Советот за заштита на потрошувачи и Секретаријатот на Енергетската заедница.

Сигурност во снабдување

Член 8

(1) Сигурноста во снабдувањето со соодветниот вид на енергија се обезбедува особено преку:

1) постигнување на рамнотежа помеѓу понудата и побарувачката на пазарот на соодветниот вид на енергија;

2) прогнозирање на нивото на очекуваната идна потреба од конкретен вид на енергија и можностите за задоволување на прогнозираната потреба со расположливите енергетски извори и капацитети;

3) обезбедување на соодветно ниво на произведен капацитет, со имплементирање на мерки за изградба на нови енергетски капацитети или зголемување на постојните енергетски капацитети;

4) обезбедување на квалитетно и високо ниво на одржување на мрежите за пренос и дистрибуција на соодветниот вид на енергија;

5) примена на мерки за ефикасно користење на енергијата и за намалување или ограничување на потрошувачката, утврдени со закон;

6) подобрување на нивото на интерконекции за електрична енергија и природен гас;

7) примена на мерки за управување со врвните оптоварувања;

8) користење на услуги за вонредно снабдување со енергија со соседни земји и регионални центри за соработка во сигурноста на снабдувањето со енергија и

9) примена на вонредни мерки од привремен карактер при неможност за испорака на соодветен вид на енергија, утврдени со овој закон.

(2) Заради обезбедување сигурност во снабдувањето, Владата може да им наметне обврска за јавна услуга на сите снабдувачи во Република Македонија да набавуваат електрична енергија од производни капацитети кои користат домашни извори на енергија, при што уделот на набавената електрична енергија не смее да надмине 15% од вкупната примарна енергија употребена за производство на електричната енергија потрошена во Република Македонија во тек на една година.

(3) Државните органи и вршителите на регулирани енергетски дејности во рамки на нивните права, обврски и надлежности во согласност со овој закон, предлагаат и преземаат мерки за обезбедување на сигурно и доверливо снабдување со енергија.

Известувања за сигурност во снабдување

Член 9

(1) Регулаторната комисија за енергетика го следи исполнувањето на обврските за обезбедување на сигурност во снабдувањето од страна на

вршителите на регулирани енергетски дејности и во годишниот извештај за работа од член 36 од овој закон наведува информации што се однесуваат на:

1) оперативна сигурност на работењето на системите;

2) рамнотежа помеѓу понудата и побарувачката на пазарите за енергија во текот на извештајниот период;

3) нивоата на очекуваната побарувачка на енергија и предвидените дополнителни капацитети со кои се обезбедува сигурност во снабдување, а кои се во изградба или чија изградба се планира во наредните пет години;

4) мерки за справување со неможноста за покривање на врвната побарувачка од страна на еден или повеќе снабдувачи и можностите за обезбедување на сигурност во снабдувањето со енергија во периодот од пет до десет години по годината за која се изготвува извештајот и

5) можните инвестиции во интерконективни капацитети во наредните пет години.

(2) Министерството надлежно за работите од областа на енергетиката (во натамошниот текст: Министерство), најдоцна до 31 јули секоја втора година, изготвува и објавува извештај за сигурноста во снабдувањето со електрична енергија, којшто го доставува до Секретаријатот на Енергетската заедница во кои се наведуваат податоци што се однесуваат на:

1) рамнотежата помеѓу понудата и побарувачката на пазарот на електрична енергија во Република Македонија;

2) нивото на очекуваната идна побарувачка и предвидените дополнителни капацитети што се во изградба или се планирани да се градат;

3) квалитетот и нивото на одржувањето на мрежите;

4) мерките за покривање на врвната потрошувачка и решавање на недостатоците кај еден или повеќе потрошувачи;

5) начела за управување со загушувањата, во согласност со овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон;

6) сите постоечки електропреносни водови, сите планирани електропреносни водови во период од следните десет години, како и сите тековни активности за изградба на нови електропреносни водови планирани за изградба во следниве пет години;

7) очекуваните трендови на производството, снабдувањето, прекуграничната размена и потрошувачката на електрична енергија и мерките за управување со побарувачката и

8) националните, регионалните, европските и глобалните цели за одржлив развој во согласност со обврските на Република Македонија преземени со ратификуваните меѓународни договори.

(3) Министерството, најдоцна до 31 јули секоја година изготвува и објавува извештај за сигурноста во снабдувањето со природен гас, кој го доставува до Секретаријатот на Енергетската заедница во кој се наведуваат податоци што се однесуваат на:

1) рамнотежата помеѓу понудата и побарувачката на пазарот на природен гас во Република Македонија;

2) нивото на очекуваната идна побарувачка и расположливите резерви на природен гас;

3) предвидените дополнителни капацитети што се планираат да се изградат или чија изградба е во тек;

4) квалитетот и нивото на одржувањето на мрежите;

5) мерките за покривање на врвната потрошувачка и решавање на недостатоците кај еден или повеќе потрошувачи;

6) влијанието на мерките кои се преземаат заради обезбедување сигурност во снабдувањето со природен гас врз конкуренцијата и врз положбата на различните учесници на пазарот на природен гас;

7) времетраењето на договорите за долгорочно снабдување со природен гас склучени со друштва основани и регистрирани во Република Македонија, а особено нивното преостанато времетраење, врз основа на информации обезбедени од страна на соодветните друштва, со исклучок на деловно чувствителни информации;

8) степенот на ликвидност на пазарот на гас;

9) определување и исполнување на стандардите за сигурност во снабдувањето за одделни категории потрошувачи и

10) мерки за обезбедување на соодветни механизми за поддршка на нови инвестиции во системите за пренос и дистрибуција на природен гас, во согласност со одредбите од овој закон.

II. ЕНЕРГЕТСКА ПОЛИТИКА

Цели на енергетска политика

Член 10

(1) Со енергетската политика на Република Македонија се обезбедува:

1) сигурно, безбедно и квалитетно снабдување на потрошувачите со сите видови енергија;

2) стабилност, конкурентност и економска функционалност на енергетскиот сектор;

3) ефикасно обезбедување на услугите и заштита и унапредување на правата на потрошувачите;

4) намалување на енергетската сиромаштија и заштита на ранливи потрошувачи;

5) вклучување на пазарите на енергија во Република Македонија во регионалните и меѓународните пазари на енергија;

6) користење на енергетските извори на начин што обезбедува одржлив енергетски развој;

7) унапредување на енергетската ефикасност;

8) намалување на користењето на фосилни горива за производство на енергија;

9) поттикнување на користењето на обновливи извори на енергија;

10) заштита на јавното здравје, животната средина и ублажување на климатските промени од штетните влијанија кои произлегуваат од вршењето на енергетските дејности и

11) исполнување на обврските на Република Македонија кои произлегуваат од ратификувани меѓународни договори.

(2) Заради остварување на целите на енергетската политика, надлежните државни органи и операторите на енергетските системи на Република Македонија остваруваат соработка со научни, образовни и стручни институции и организации, надлежните органи и тела на други држави, како и со органите и телата на регионално и меѓународно ниво основани со меѓународните договори ратификувани од Република Македонија.

Стратегија за развој на енергетиката

Член 11

(1) Енергетската политика на Република Македонија се утврдува во Стратегијата за развој на енергетиката (во натамошниот текст: Стратегија) која што ја донесува Владата на предлог на Министерството.

(2)Со Стратегијата се определуваат:

1) долгорочните цели за развој на одделните енергетски дејности за да се обезбеди сигурност во снабдувањето со различни видови на енергија;

2) приоритетите за развој на енергетскиот сектор;

3) поврзувањето на енергетските системи на Република Македонија со енергетските системи на други земји;

4) вклучувањето на пазарите на енергија во Република Македонија во регионалните и меѓународните пазари на енергија;

5) определувањето и користењето на енергетските ресурси и капацитети од стратешка важност за државата;

6) изворите и начинот за обезбедување на потребните количини на енергија;

7) долгорочното прогнозирање на потребите од инвестирање во производни, преносни и дистрибутивни капацитети со цел да се задоволат потребите од енергија;

8) начинот на обезбедување на потребните финансиски средства за реализација на предвидените инвестиции;

9) потенцијалот на обновливите извори на енергија и мерките за поддршка на искористувањето на обновливите извори на енергија со цел зголемување на учеството на енергијата произведена од обновливи извори во бруто финалната потрошувачка на енергија;

10) стимулативните мерки за зголемување на енергетската ефикасност;

11) мерките за намалување на користењето на фосилни горива за производство на енергија;

12) условите и начините за обезбедување на заштита на животната средина и ублажување на климатските промени, како и мерки за реализација на заштитата;

13) поттикнувањето на конкурентноста на пазарите на енергија според начелата на објективност, транспарентност и недискриминација;

14) заштитата на потрошувачите;

15) исполнувањето на обврските преземени со ратификувани меѓународни договори вклучително и обврските за усвојување на интегрирана стратегија за енергетика и климатски промени и

16) другите елементи од значење за развојот на енергетскиот сектор на Република Македонија.

(3) Стратегијата се донесува секои пет години и се однесува за наредени период од најмалку 20 години.

(4) Стратегијата се објавува во „Службен весник на Република Македонија“ и на веб страниците на Владата и Министерството.

(5) Средствата потребни за изготвување на Стратегијата се обезбедуваат од Буџетот на Република Македонија, грантови или донации.

Програма за реализација на стратегијата

Член 12

(1) На предлог на Министерството, Владата, во рок од шест месеци од денот на донесување на Стратегијата, донесува програма за реализација на Стратегијата за развој на енергетиката за период од пет години.

(2) Со програмата од ставот (1) на овој член се утврдуваат:

1) начинот и динамиката за реализација на Стратегијата;

2) мерките за реализација за секоја година од периодот за којшто однесува програмата;

3) активностите на државните органи, органите на единиците на локалната самоуправа и вршителите на регулирани енергетски дејности и енергетските друштва кои имаат обврска за обезбедување јавна услуга;

4) мерки за унапредување на конкуренцијата и за обезбедување на еднаква положба на учесниците на пазарите за енергија и

5) потребните финансиски средства за реализација на програмата, како и изворите и начинот на обезбедување на средствата.

(3) Начинот на реализација на мерките од ставот (2) на овој член треба да биде соодветен, недискриминаторен и транспарентен и да биде во согласност со обврските на Република Македонија преземени со ратификуваните меѓународни договори.

(4) Пред доставувањето на програмата од ставот (1) на овој член до Владата, Министерството го известува Секретаријатот на Енергетската заедница за предвидените активности и мерки од ставот (2) точки 3) и 4) на овој член. Ако Секретаријатот на енергетската заедница не се произнесе по мерките во рок од 60 дена од денот на приемот на известувањето, ќе се смета дека нема забелешки.

(5) Реализацијата на програмата од ставот (1) на овој член ја следи Министерството, кое најдоцна до 30 ноември секоја година, изготвува и доставува до Владата извештај за реализација на програмата од ставот (1) на овој член за претходната година.

Плански енергетски биланс

Член 13

(1) Владата, со енергетскиот биланс како индикативен плански документ, ги определува вкупните потреби од енергија и потребите на одредени видови на енергија, како и можностите за нивно задоволување од домашно производство и од увоз, за период од една година.

(2) Владата, до крајот на тековната година на предлог на Министерството, а по претходно добиено мислење од Регулаторната комисија за енергетика, го донесува енергетскиот биланс за наредната година.

(3) Министерството ја следи реализацијата на енергетскиот биланс за тековната година и ако тоа е потребно, предлага соодветни мерки до Владата.

(4) Министерот кој раководи со Министерството (во натамошниот текст: министер) донесува правилник за енергетски биланси и енергетска статистика со кој се пропишува:

1) формата, содржината и начинот на изработка на енергетскиот биланс;

2) содржината, начинот и рокот за доставување на податоците потребни за изработка и следење на реализацијата на енергетските биланси и

3) органите на државната управа и на единиците на локалната самоуправа, вршителите на енергетски дејности, како и потрошувачите на енергија од кои се бара да доставуваат податоци потребни за изработка и следење на реализацијата на енергетскиот биланс.

(5) По барање на Министерството, лицата наведени во правилникот за енергетски биланси и енергетска статистика се должни да доставуваат податоци за изработка и следење на енергетскиот биланс и податоци неопходни за изработка на стратегиите, програмите и извештаите за реализација на програмите, чиешто донесување е предвидено со овој закон.

Кризна состојба

Член 14

(1) Владата, на предлог на Министерството, со уредба подетално ги утврдува критериумите и условите за прогласување на кризна состојба, а особено во случаи на временски и природни непогоди, хаварии и нарушувања на пазари на енергија, начинот на снабдување со соодветните видови на енергија во кризна состојба, мерките што се преземаат во случај на кризна состојба, како и правата и обврските на носителите на лиценци за вршење на одредена енергетска дејност согласно со Законот за управување со кризи.

(2) Со цел да се заштитат енергетските системи и да се обезбеди сигурно снабдување со соодветен вид на енергија во Република Македонија, операторите

на системи за пренос и дистрибуција на соодветниот вид на енергија, во согласност со уредбата од ставот (1) на овој член, се должни да изготват планови за постапување во кризни состојби и да ги достават за одобрување до Министерството.

(3) Мерките утврдени во уредбата од ставот (1) на овој член треба да:

1) бидат од привремен карактер и да траат до завршувањето на кризната состојба;

2) не го надминуваат обемот и интензитетот што е неопходен за отстранување на последиците од кризната состојба и

3) во најмала можна мера го ограничат или нарушат конкурентното работење на пазарите на енергија во Република Македонија и во Енергетската заедница.

(4) Владата, во согласност со обврските преземени со Договорот за Енергетската заедница, ги известува Секретаријатот на Енергетската заедница, соседните држави, како и другите договорни страни на Енергетската заедница кои се засегнати од ефектите на преземените мерки утврдени во уредбата од ставот (1) на овој член.

(5) На предлог на Министерството или на Регулаторната комисија за енергетика, како и по образложено барање од Секретаријатот на Енергетската заедница, Владата може да ги измени или да ја прекине примената на одделни мерки од уредбата од ставот (1) на овој член.

(6) Заради постигнување сигурност во снабдувањето со електрична енергија и природен гас во кризни состојби, надлежните органи и вршителите на енергетски дејности, во рамки на нивните права, обврски и надлежности, соработуваат со соодветните надлежни органи и вршители на енергетски дејности од другите договорни страни и учесници во договорот за Енергетската заедница и преземаат мерки за:

1) координација и усогласување на националните мерки за кризна состојба;

2) идентификација и доколку е потребно, развој или надградба на интерконекциите за електрична енергија и природен гас;

3) помош и соработка во кризни состојби или нарушувања во снабдувањето со енергија со меѓународни и регионални центри за безбедност во снабдувањето, и

4) определување на условите и начините за заемна помош.

(7) Владата го известува Секретаријатот на Енергетската заедница и другите договорни страни за секој вид на регионална соработка утврдена во ставот (6) на овој член.

Заштита на ранливи потрошувачи

Член 15

(1) Владата до крајот на тековната година, на предлог на Министерството, а по претходно добиено мислење од Регулаторната комисија за енергетика усвојува Програма за заштита на ранливи потрошувачи на енергија за наредната година. Програмата ја изработува Министерството во соработка со министерството надлежно за социјална заштита и со неа меѓу другото, се утврдуваат:

1) потрошувачите кои спаѓаат во категорија на ранливи потрошувачи;

2) мерките што треба да се преземат за заштита на ранливите потрошувачи на енергија, вклучувајќи субвенции за потрошувачка на енергија наменети за домаќинствата кои не се предвидени со програмата за субвенционирање на потрошувачката на енергија согласно со прописите за социјална заштита;

3) мерките за заштеда на енергијата и подобрување на енергетската ефикасност;

4) начинот на спроведување на мерките и надлежните органи одговорни за нивно спроведување;

5) мерките што ги преземаат операторите на системите за дистрибуција на енергија;

6) мерките што треба да ги презема снабдувачот со обврска за обезбедување на јавна услуга, односно универзална услуга во снабдувањето со енергија и

7) потребните средства и извори за финансирање.

(2) Мерките од програмата од ставот (1) на овој член не смеат да ја нарушат конкуренцијата и да го попречат ефикасното функционирање на пазарите на електрична енергија, природен гас и топлинска енергија и не смеат да доведат до вкрстено субвенционирање на одредени категории потрошувачи.

(3) Владата на секои две години го известува Секретаријатот на Енергетската заедница за спроведувањето на мерките од годишната програма од ставот (1) на овој член.

(4) Народниот правобранител на Република Македонија, во својство на енергетски правобранител, ги штити правата и интересите на потрошувачите на електрична енергија, природен гас и топлинска енергија на начин и во постапка утврдена со закон.

III. РЕГУЛАТОРНА КОМИСИЈА ЗА ЕНЕРГЕТИКА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Правен субјективитет

Член 16

(1) Регулаторната комисија за енергетика е самостојно, непрофитно регулаторно тело кое го регулира и контролира начинот на вршење на енергетските дејности од овој закон.

(2) Регулаторната комисија за енергетика е независна во своето работење и одлучување и својата надлежност во регулирањето на енергетските дејности ја остварува во рамките утврдени со овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон и во согласност со начелата на објективност, транспарентност и недискриминација, со примена на најдобрите меѓународни искуства и практики.

(3) Регулаторната комисија за енергетика има својство на правно лице кое е одвоено и функционално независно во поглед на организација и одлучување од органите на државната и локалната власт и вршителите на енергетските дејности.

(4) Регулаторната комисија за енергетика како правно лице има правна способност самостојно да настапува во правниот промет, особено кога склучува договори, поведува или е страна во правни постапки и стекнува, управува, чува и располага со својот недвижен и движен имот.

(5) Регулаторната комисија донесува статут со којшто се уредуваат прашања поврзани со нејзиното внатрешно уредување, како и начинот на работа и одлучување, во согласност со овој закон и друг закон.

(6) Собранието на Република Македонија дава согласност на статутот на Регулаторната комисија за енергетика.

(7) Регулаторната комисија за енергетика донесува деловник со кој го уредува начинот на своето работење.

Состав на Регулаторната комисија за енергетика

Член 17

(1) Регулаторната комисија за енергетика е составена од седум члена, од кои еден е претседател.

(2) Еден член на Регулаторната комисија за енергетика е стручно лице за правни прашања од областа на енергетиката, еден член е стручно лице за економски прашања од областа на енергетиката и/или водните услуги, еден член е стручно лице за технички прашања од областа на водните услуги и останатите членови се стручни лица за технички прашања од областа на енергетиката.

(3) За член или претседател на Регулаторната комисија за енергетика може да биде именуван државјанин на Република Македонија кој ги исполнува следниве услови:

1) има стекнати најмалку 240 кредити според ЕКТС или завршен VII/1 степен од областа на електротехника, машинство, технолошки науки, градежништво, економија или право;

2) во последните 15 години пред именувањето да има најмалку десет години работно искуство во енергетиката, односно во обезбедувањето на водни услуги;

3) најмалку две години пред именувањето за член на Регулаторната комисија за енергетика да не бил член на орган на управување или орган на надзор на друштво кое врши енергетска дејност, односно дејност поврзана со водни услуги и

4) во моментот на именувањето, со правосилна судска пресуда не му е изречена казна или прекршочна санкција забрана за вршење на професија, дејност или должност.

(4) Мандатот на секој член и на претседателот на Регулаторната комисија за енергетика изнесува пет години и ниту еден член не може да биде на таа функција повеќе од два последователни мандати.

(5) Функцијата член на Регулаторната комисија за енергетика се врши професионално и е неспојлива со извршување на друга функција, функција во политичка партија или работно место. Ако членот на Регулаторната комисија за енергетика пред именувањето бил во работен однос, работниот однос му мирува.

(6) Претседателот на Регулаторната комисија за енергетика ја претставува и застапува Регулаторната комисија за енергетика во земјата и во странство и има други права, обврски и овластувања утврдени со статутот.

(7) Членовите на Регулаторната комисија за енергетика, во постапка утврдена со статутот, од своите редови избираат заменик на претседателот. Правата, обврските и овластувањата на заменикот на претседателот се утврдени во статутот на Регулаторната комисија за енергетика.

Именување на претседател и членови

Член 18

(1) Собранието на Република Македонија (во натамошниот текст: Собрание), на предлог на Владата, ги именува и разрешува членовите и претседателот на Регулаторната комисија за енергетика, имајќи ја предвид соодветната и правичната застапеност на припадниците на сите заедници. Решението за именување на членовите и претседател на Регулаторна комисија за енергетика се објавува во „Службен весник на Република Македонија“.

(2) За именување на член или претседател на Регулаторната комисија за енергетика, Владата објавува јавен оглас во три дневни весници, кои се објавуваат на целата територија на Република Македонија од кои во еден од весниците што се издаваат на јазикот што го зборуваат најмалку 20% од граѓаните кои зборуваат службен јазик различен од македонскиот јазик.

(3) Разгледувањето на пријавите доставени од кандидатите по огласот од ставот (1) на овој член го врши комисија формирана од Владата, составена од пет члена, од редот на истакнати стручни лица од областа на енергетиката, правото и економијата, кои немаат судир на интереси со кандидатите.

(4) Во рок од 15 дена по завршувањето на огласот, комисијата до Владата доставува список со образложение за кандидатите.

(5) Владата доставува предлог до Собранието за именување или повторно именување на член или претседател на Регулаторната комисија за енергетика најмалку 90 дена пред истекот на мандатот на членот или претседателот на Регулаторната комисија за енергетика.

Престанување на мандат на членовите

Член 19

(1) Функцијата на член или претседател на Регулаторната комисија за енергетика му престанува со истекот на мандатот за кој е именуван.

(2) Членот, односно претседателот на Регулаторната комисија за енергетика, чиј мандат е истечен, ја врши функцијата до именувањето на нов член, односно претседател.

(3) На членот или претседателот на Регулаторната комисија за енергетика му престанува вршењето на функцијата пред истекот на мандатот, ако:

1) поднесе оставка до Собранието;

2) кај него настане трајна или привремена неспособност за непречено извршување на функцијата подолго од шест месеци или во случај на смрт;

3) со правосилна судска пресуда му е изречена казна затвор за сторено кривично дело во траење подолго од шест месеци или му е изречена мерка на безбедност забрана за вршење на професија, дејност или должност во траење подолго од шест месеци или

4) се стекне со услови за остварување на право на пензија.

(4) Регулаторната комисија за енергетика го известува Собранието во рок од осум дена од дознавањето за исполнетост на условот од ставот (3) точки 2) и 3) на овој член, а најдоцна 90 дена пред исполнувањето на условот од ставот (3) точка 4) на овој член.

(5) По добивањето на известувањето од ставот (4) на овој член, Собранието констатира дека е исполнет условот од ставот (3) на овој член и донесува одлука за престанок на функцијата на членот или претседателот на Регулаторната комисија за енергетика.

(6) Член или претседател на Регулаторната комисија за енергетика може да биде разрешен од вршењето на функција на која е именуван пред истекот на мандатот, доколку:

1) несовесно и нестручно ја врши функцијата;

2) извршил повреда на обврските за непристрасност и независност;

3) ја злоупотребил функцијата;

4) на друг начин работел спротивно на законот.

(7) Ако Регулаторната комисија за енергетика утврди дека е исполнет некој од условите од ставот (6) на овој член доставува до Собранието предлог за започнување на постапка за донесување на одлука за разрешување од функцијата пред истекувањето на мандатот на членот или претседателот.

(8) Владата, во рок од 60 дена од донесувањето на одлука за престанок на функцијата или разрешување од функцијата од ставовите (5) и (7) на овој член, му доставува предлог на Собранието за именување на нов претседател или член на Регулаторната комисија за енергетика.

Нето плати и надоместоци на плати

Член 20

(1) Нето платата на претседателот и членовите на Регулаторната комисија за енергетика не може да биде повисока од збирот на пет просечни месечни нето плати исплатени во Република Македонија во претходната година, според податоците објавени од Државниот завод за статистика.

(2) Вработените во стручните и административните служби на Регулаторната комисија за енергетика имаат статус на административни службеници и за прашањата кои се однесуваат на работните односи што не се регулирани со овој закон или со колективен договор, се применуваат одредбите од Законот за вработените од јавниот сектор и Законот за административните службеници. За помошно-техничките лица вработени во Регулаторната комисија за енергетика се применуваат одредбите од Законот за вработените во јавниот сектор и Законот за работните односи.

(3) Регулаторната комисија за енергетика го пропишува начинот на утврдување на платите и надоместоците на вработените во стручните и административните служби, како и висината на коефициентот на основната плата, при што платите и надоместоците се утврдуваат на ниво споредливо со платите и надоместоци во енергетските друштва што вршат регулирани енергетски дејности.

Етичко однесување

Член 21

(1) Претседателот, членовите на Регулаторната комисија за енергетика и вработените во стручната служба на Регулаторната комисија за енергетика при извршувањето на своите работни обврски и при одлучувањето се должни да постапуваат професионално, непристрасно, објективно и совесно, а особено да:

1) постапуваат независно од секаков вид на пазарни интереси;
2) не бараат или примаат директни упатства од државни органи или други јавни и приватни лица;
3) не се раководат од лични, деловни и финансиски интереси;
4) не ги злоупотребуваат овластувањата и
5) го штитат угледот на Регулаторната комисија за енергетика.

(2) По исклучок од ставот (1) точка 2) на овој член, Регулаторната комисија за енергетика може да остварува соработка со Владата или со други државни органи во спроведување на политиките што не се поврзани со надлежноста на Регулаторната комисија за енергетика утврдена во член 24, член 25 и член 26 од овој закон.

(3) Регулаторната комисија за енергетика донесува етички кодекс во кој подетално се уредуваат правата и обврските на членовите на Регулаторната комисија за енергетика и на вработените во стручната служба и го објавува на својата веб страница.

Судир на интереси

Член 22

(1) Претседател, член или вработен во стручната служба на Регулаторната комисија за енергетика, како и нивен брачен другар или лице во сродство во права линија до прв степен, не може да биде носител или барател на лиценца за вршење на енергетска дејност, акционер, содружник или член во органите на управување и надзор на лица кои се носители или барателi на лиценца за вршење на енергетска дејност.

(2) Лицата од ставот (1) на овој член, во случаи спротивни на ставот (1) на овој член, се должни да ги прекинат своите интереси со носителите или барателите на лиценца за вршење на енергетска дејност, преку продажба на акциите и уделите, односно преку повлекување од функциите и вршењето на дејностите од ставот (1) на овој член.

(3) Во период од две години од денот на престанок на мандатот, членот или претседателот на Регулаторната комисија за енергетика не може да се стекне со акции или удели или да заснова работен однос во друштво кое се стекнало со лиценца за вршење на енергетски дејности во периодот додека бил претседател или член на Регулаторната комисија за енергетика.

Цели на регулирање на енергетските дејности

Член 23

(1) Преку вршењето на својата надлежност утврдена со овој закон, Регулаторната комисија за енергетика, во соработка со другите државни органи во рамки на нивната надлежност, како и со операторите на соодветните енергетски системи и пазари и со вршителите на другите енергетски дејности, а имајќи ги предвид долгорочните цели на енергетската политика, овозможува:

1) конкурентни, сигурни и одржливи пазари на енергија во Република Македонија и нивно вклучување во регионалните и меѓународните пазари на енергија во соработка со институциите на Енергетската заедница, а особено со Регулаторниот одбор на Енергетската заедница и регулаторните тела на другите договорни страни и учесници во Енергетската заедница, како и ефективно отворање на пазарите за сите потрошувачи и снабдувачи во Енергетската заедница;

2) отстранување на ограничувањата во трговијата со електрична енергија и природен гас, вклучително и соодветни прекугранични преносни капацитети за покривање на побарувачката и олеснување на тековите на електрична енергија и природен гас во Енергетската заедница;

3) развој на сигурни, доверливи и конкурентни енергетски системи ориентирани кон потрошувачите, со што е можно помал трошок;

4) оптимизирање на употребата на електричната енергија и природниот гас од страна на друштвата за електрична енергија, природен гас и топлинска енергија заради унапредување на енергетската ефикасност преку обезбедување на услуги за управување со енергијата, воведување на напредни системи за мерење, како и паметни мрежи;

5) олеснување на пристапот за нови учесници на пазарите на енергија и за енергија произведена од обновливи извори на енергија;

6) соодветни краткорочни и долгорочни олеснувања на операторите и на корисниците на системите за пренос и дистрибуција заради зголемување на ефикасноста на системите и забрзување на интеграцијата на пазарите;

7) заштита на потрошувачите и унапредувањето на ефективната конкуренција, со цел потрошувачите да имаат корист од ефикасното и конкурентното функционирање на пазарите на енергија во Република Македонија и

8) достигнување на високи стандарди во исполнување на обврската на јавната и/или универзалната услуга во снабдувањето со електрична енергија, природен гас и топлинска енергија и придонесување во заштитата на ранливите потрошувачи.

(2) Заради остварување на целите од ставот (1) на овој член Регулаторната комисија за енергетика:

1) соработува со надлежните државни органи, единиците на локалната самоуправа, вршителите на енергетски дејности, корисниците на енергетските системи и потрошувачите на енергија и со други организации и институции и

2) иницира и предлага донесување на нови и изменување на постојните закони и други прописи од областа на енергетиката.

Надлежност на Регулаторна комисија за енергетика

Член 24

(1) Заради остварување на својата надлежност Регулаторната комисија за енергетика:

1) Донесува:

- правилници и методологии за формирање на цени и тарифи за регулирани енергетски дејности,
- правилник и методологија за формирање на највисоките рафинериски и малопродажни цени на одделни нафтени деривати и горивата за транспорт,
- правилник за лиценци,
- правилник за начинот и постапката за следење на функционирањето на пазарите на енергија,
- правилник за сертификација на оператор на електропреносен систем и оператор на систем за пренос на природен гас,
- правилник за доделување на статус на затворен систем за дистрибуција на електрична енергија, затворен систем за дистрибуција на природен гас и комбиниран оператор за пренос и дистрибуција на природен гас,
- тарифни системи за пренос и дистрибуција на енергија и за услугите што ги обезбедуваат операторите на пазарите на енергија, како и за продажба на електрична енергија од универзалниот снабдувач и снабдувачот во краен случај,
- правила за постапување по приговори и разрешување на спорови,
- правила за определување на надоместокот на штетата што им е причинета на производителите и потрошувачите приклучени на системите за пренос и дистрибуција на електрична енергија,
- правила за пазарот на електрична енергија,
- правила за набавка на електрична енергија за универзалниот снабдувач,
- правила за пазар на природен гас,
- правила за снабдување со електрична енергија,
- правила за снабдување со природен гас,
- правила за снабдување со топлинска енергија,
- одлуки за цени и тарифи за регулирани енергетски дејности и одлуки за највисоките продажни цени на нафтените деривати и на горивата за транспорт,
- лиценци и одлуки за менување, пренесување, продолжување, суспендирање, одземање и престанок на лиценци за вршење на одделни дејности од областа на енергетиката и за издавање на привремена лиценца,
- одлуки за користење на повластена тарифа на електрична енергија,
- одлуки за изземање од обврската за обезбедување на пристап на трета страна на водовите и инфраструктурата за пренос на електрична енергија и природен гас,
- решенија за упис во регистарот на странски трговци и снабдувачи со електрична енергија и природен гас,
- решенија за стекнување на привремен статус на повластен производител којшто користи повластена тарифа и на статус на повластен производител којшто користи повластена тарифа,
- методологија и критериуми што се користат за оценка на инвестициите и ризиците во проекти за електроенергетска и гасоводна инфраструктура коишто се од заеднички интерес на договорните страни и/или учесниците во Договорот за Енергетската заедница и ги објавува индикаторите и соодветните референтни вредности за споредба на инвестициските трошоци.

2) Одобрува:

- мрежни правила за пренос и дистрибуција на соодветен вид на енергија донесени од страна на соодветните оператори на системите за пренос и дистрибуција на енергија, во кои се вклучени методологиите за пресметување на надоместоците за пристап и приклучување,
- правила за балансирање на системите за пренос на електрична енергија и природен гас, на предлог на соодветните оператори,
- правила за координација и механизми за размена на информации при управување со загушување во електропреносниот систем,
- правила за набавки на електрична енергија и природен гас за покривање на загубите во системите за пренос и дистрибуција,
- правила за доделување на прекугранични преносни капацитети за електрична енергија и управување со загушувањата,
- правила за работа на организиран пазар на електрична енергија,
- одлука за износот на надоместоците кои се наплатуваат за учество на организираниот пазар на електрична енергија и за реализација на трансакции,
- правила за доделување на преносни капацитети за природен гас и управување со загушувањата,
- правила за доставување на информации од учесниците на пазарот на електрична енергија до операторот на електропреносниот систем,
- плановите за намалувањето на загубите во системите за дистрибуција за електрична енергија и природен гас,
- планови за набавки на електрична енергија и природен гас за покривање на загубите во системите за пренос и дистрибуција,
- планови за одржување и планови за инвестирање во развој на преносните и дистрибутивните системи изготвени од операторите за пренос и дистрибуција на соодветен вид на енергија,
- програми за усогласување донесени од операторите на соодветните енергетски системи,
- назначување на службеникот за усогласеност и
- извештај на службеникот за усогласеност за спроведување на плановите за усогласеност.

3) Воспоставува и води:
- регистар на повластени производители на електрична енергија кои користат повластена тарифа и
- регистар на странски трговци и снабдувачи на електрична енергија и природен гас коишто можат да вршат енергетска дејност во Република Македонија.

(2) Ако вршителот на енергетската дејност, којшто доставил акт од ставот (1) точка 2) на овој член на одобрување до Регулаторната комисија за енергетика, не постапи по барањата на Регулаторната комисија за енергетика одделни прашања во актот да се уредат врз основа на начелата на недискриминација, транспарентност и конкурентност, како и да овозможат обезбедување на јавна, односно универзална услуга, Регулаторната комисија за енергетика врши соодветни измени и дополнувања на предлогот на актот кој е доставен на одобрување, коишто стануваат составен дел на актот којшто е одобрен, а ако актот се објавува во „Службен весник на Република Македонија“ го задолжува вршителот на енергетската дејност до го објави актот во „Службен весник на Република Македонија“.

Следење на состојбите и функционирањето на пазарите на енергија

Член 25

(1) Регулаторната комисија за енергетика го следи функционирањето на пазарите на енергија со цел да се:

1) зајакне ефикасноста, конкурентноста и транспарентноста на пазарите за енергија и

2) откријат неправилности, нарушување на конкуренцијата и облици на нелојална конкуренција на пазарот, како и други активности на пазарите на енергија спротивни на законите, другите прописи и обврските утврдени во лиценците за вршење на енергетските дејности.

(2) Заради ефикасно остварување на надлежноста од ставот (1) на овој член, Регулаторната комисија за енергетика особено ги следи:

1) исполнувањето на законски утврдените обврски на вршителите на регулирани енергетски дејности коишто се однесуваат на обезбедување на сигурност во снабдувањето со електрична енергија, природен гас и топлинска енергија;

2) функционирањето на пазарите на енергија со цел да се обезбеди нивно унапредување и сигурност во снабдувањето со енергија;

3) примената на правилата за доделување на прекугранични преносни капацитети и за управување со загушувањата во системите за пренос на електрична енергија и природен гас, вклучувајќи ги интерконективните водови, во согласност со обврските на Република Македонија преземени со ратификуваните меѓународни договори;

4) примената на правилата за организирање на балансирањето на електроенергетскиот систем и правилата за организирање на балансирањето на системот за природен гас, како и обезбедувањето на услугите за балансирање на електричната енергија и природниот гас;

5) реализацијата на плановите подготвени од страна на операторите на преносните и дистрибутивните системи за енергија кои се однесуваат на намалувањето на загубите во соодветниот енергетски систем и по потреба ги ревидира овие планови;

6) пристапот до мрежите за новите производни постројки за производство на електрична енергија, особено отстранување на пречките кои би можеле да го оневозможат пристапот на нови учесници на пазарот на електрична енергија произведена од обновливи извори на енергија;

7) приоритетно диспечираните количини на електрична енергија и за ограничувањата на приоритетниот пристап на мрежата и/или приоритетното диспечирање;

8) условите за пристап до капацитетите за складирање во системот за пренос на природен гас и другите системски услуги за природен гас;

9) употребата на приходите остварени од управувањето со загушувањето во системите за пренос на електрична енергија и природен гас;

10) употребата на приходите од надоместоците за пристап и приклучување на мрежите за пренос и дистрибуција на енергија и нивно инвестирање во одржливост на мрежите;

11) времето што им е потребно на операторите на системите за пренос и дистрибуција за приклучување на нови корисници и за отстранување на дефекти;

12) усогласеноста на работењето на операторите на системите за пренос и дистрибуција на електрична енергија и природен гас со правилата за сигурност и доверливост на системите;

13) навременото објавување на сите релевантни информации од страна на операторите на системите за пренос и дистрибуција во согласност со прифатените меѓународни обврски и стандарди, поврзани со потрошувачката, производството, складирањето и загубите на енергија, управувањето со системите и интерконекциите, користењето на мрежата и распределбата на капацитетите на заинтересираните страни, балансирањето на побарувачката, проценетите и планираните количини на енергија и промените во структурата на капацитетите за производство, складирање и пренос на енергија;

14) нивото на транспарентност на цени за електрична енергија и природен гас на соодветните пазари;

15) финансискиот и реалниот обем на планираните и реализираните трансакции од страна на операторите на системите за пренос и дистрибуција на енергија како и трговците и снабдувачите со енергија;

16) промените на сопственичката структура на вршителите на енергетски дејности, а особено на операторите на системите за пренос и дистрибуција на енергија;

17) примената на тарифните системи и пропишаните тарифи;

18) примената на условите и надоместоците за приклучување на нови производни постројки во мрежата;

19) работењето на носителите на лиценци во однос на нивните обврски утврдени во издадените лиценци, вклучувајќи ги и работите поврзани со прекуграничниот пренос на електрична енергија и природен гас;

20) појавата на ограничувачки договорни обврски, вклучувајќи одредби за ексклузивност со кои може да се оневозможат потрошувачите да склучуваат договори истовремено со повеќе снабдувачи со енергија или кои може да им го ограничат правото на изборот на снабдувач;

21) спроведувањето на мерките за заштита на правата на потрошувачите од страна на операторите на системите за пренос и дистрибуција, како и снабдувачите, особено во поглед на:

- добивање на целосни и разбирливи информации во поглед на цените и тарифите што се во примена на цените на енергија за домаќинствата,
- начините на плаќање на сметките за потрошена енергија,
- исклучувањата на корисниците од системите,
- надоместоците за поправки и одржување на мрежите,
- постапувањата по приговорите и претставките доставени од потрошувачите,
- правата на потрошувачите да добијат податоци за сопствената потрошувачка и
- обезбедување на информации за потрошувачите што се однесуваат на нивните права.

22) остварувањето на придобивките за потрошувачите кои произлегуваат од ефикасното функционирање на пазарите на енергија, поттикнувањето на ефективната конкуренција и од преземените мерки за заштита на потрошувачите;

23) квалитетот на услугите кои ги даваат вршителите на енергетски дејности, вклучувајќи го начинот на кој се постапува со приговорите од потрошувачите;

24) спроведувањето на обврските за водење на одвоено сметководство за лицата кои вршат една или повеќе регулирани енергетски дејности или една или повеќе регулирани енергетски дејности и друга енергетска дејност или друга дејност, како и ефективното раздвојување на сметководствената евиденција во согласност со овој закон;

25) спроведувањето на програмите за усогласување на операторите на соодветните енергетски системи, со цел да се обезбеди недискриминација, транспарентност и објективност во функционирањето на пазарите на енергија;

26) редовноста на објавувањето на податоци за состојбите во електропреносниот систем и нивното доставување до соодветните меѓународни тела;

27) инвестициите во капацитети за производство на електрична енергија во однос на сигурноста на снабдувањето со енергија;

28) спроведувањето на заштитни мерки согласно со членот 14 и мерките утврдени во Програмата за заштита на ранливи потрошувачи од членот 15 од овој закон;

29) техничката соработка меѓу операторите на системите за пренос, операторите на пазарите на електрична енергија и природен гас со соодветните

оператори од договорните страни и учесниците во Договорот за Енергетската заедница.

(3) Регулаторната комисија за енергетика донесува правилник за начинот и постапката за следење на функционирањето на пазарите на енергија.

(4) Врз основа на податоците и информациите прибавени од следењето на состојбите на пазарите на енергија во Република Македонија, Регулаторната комисија за енергетика воспоставува база на податоци потребни за следење на функционирањето на пазарите и подготвува и објавува извештај за состојбите и функционирањето на пазарите на енергија, како составен дел од извештајот од Член 36 од овој закон.

(5) Вршителите на енергетските дејности се должни да доставуваат до Регулаторната комисија за енергетика информации и податоци потребни за следењето на функционирањето на пазарите на енергија во Република Македонија на начин, во форма и во периоди утврдени со правилникот од ставот (3) на овој член.

Преземање на мерки

Член 26

(1) Ако при следењето на состојбите и функционирањето на пазарите на енергија во согласност со членот 25 од овој закон, Регулаторната комисија за енергетика утврди неправилност, донесува одлука со која се наложува преземање на соодветни задолжителни мерки, вклучително и забрана на конкретното однесување на вршител на енергетска дејност, со цел да се обезбеди сигурност во снабдувањето, ефикасно, конкурентно и недискриминаторно функционирање на пазарите на енергија, како и заштитата на правата на потрошувачите и корисниците на енергетските системи. Во одлуката се наведуваат мерките коишто треба да бидат преземени од страна на вршителот на енергетска дејност, како и роковите во кои треба да бидат преземени овие мерки и обврската за доставување на извештаи за преземените мерки.

(2) При вршењето на работите од ставот (1) на овој член, Регулаторната комисија за енергетика соработува со други надлежни државни органи и институции, како и со Регулаторниот одбор на Енергетската заедница, регулаторните тела за енергетика на договорните страни и учесниците во Енергетската заедница и со Секретаријатот на Енергетската заедница.

(3) Ако носителите на лиценци не постапат по одлуката од ставот (1) на овој член, Регулаторната комисија за енергетика:

1) поднесува барање за поведување на прекршочна постапка во согласност со одредбите од овој закон, или друга постапка пред надлежен државен орган и

2) може да започне постапка за суспендирање или одземање на лиценцата.

(4) Ако при следењето на функционирањето на пазарите на електрична енергија, природен гас и топлинска енергија, Регулаторната комисија за енергетика процени дека не постои ефикасна конкуренција може, во соработка со Комисијата за заштита на конкуренцијата и Секретаријатот на Енергетската заедница, да изврши дополнителни истражувања и да преземе неопходни и соодветни мерки со кои се обезбедува унапредување на конкуренцијата и ефикасно функционирање на пазарите на енергија.

Регионална соработка

Член 27

(1) Заради вклучување на пазарите на енергија од Република Македонија во регионалните пазари, Регулаторната комисија за енергетика:

1) учествува во работата на соодветни регионални и меѓународни организации и остварува соработка, консултации и размена на информации со други регулаторни тела од регионот, како и со Регулаторниот одбор на Енергетската заедница и Секретаријатот на Енергетската заедница и

2) случува договори за соработка со други регулаторни тела заради создавање на конкурентен регионален пазар на електрична енергија и природен гас и усогласување на законската, регулаторната и техничката рамка;

3) обезбедува усогласување на постапките за размена на податоци за пазарите на енергија во рамки на Енергетската заедница.

(2) Регулаторната комисија за енергетика, во соработка со другите државни органи, ја поттикнува и олеснува соработката на операторите на системи за пренос и операторите на пазарите на електрична енергија и природен гас во рамки на Енергетската заедница, а особено:

1) за договорни аранжмани со цел овозможување на оптимално управување со мрежите за електрична енергија и природен гас;

2) за заедничка размена на електрична енергија и природен гас и доделување на прекугранични преносни капацитети;

3) да овозможи соодветно ниво на интерконективен капацитет, вклучувајќи нови интерконективни водови, во рамки на Енергетската заедница и помеѓу Енергетската заедница и другите региони;

4) да ја координира изработката и примената на мрежните правила за релевантните оператори на системи за пренос и другите учесници на пазарот и

5) да ја координира изработката и примената на правилата за управување со загушувањата.

Формирање на цени

Член 28

(1) Со прописите и методологиите за формирање на цени, Регулаторната комисија за енергетика го уредува начинот на пресметка, одобрување и контрола врз остварувањето на приходите за вршење на енергетските дејности пренос и дистрибуција на електрична енергија и природен гас и за организирање и управување со пазарите на електрична енергија и природен гас.

(2) Со прописот и методологијата за формирање на цената на топлинска енергија за потрошувачите приклучени на системот за дистрибуција на топлинска енергија, Регулаторната комисија за енергетика го уредува начинот на формирање, одобрување и контрола на цената на топлинската енергија.

(3) Со прописот и методологијата за формирање на највисоките рафинериски и малопродажни цени на одделни нафтени деривати и горивата за транспорт, Регулаторната комисија за енергетика го уредува начинот на формирање, одобрување и контрола на цените за преработка на сурова нафта и производство на нафтените деривати, како и малопродажните цени на нафтени деривати и горива за транспорт.

(4) Прописите од ставовите (1), (2) и (3) на овој член се засновани на начелата на објективност, транспарентност и недискриминација и со нив се обезбедува:

1) урамнотежување на интересите на вршителите на енергетски дејности и потрошувачите;

2) заштита на потрошувачите и корисниците на системот од каква било злоупотреба на доминантната позиција на пазарот;

3) креирање на мерки за поттикнување на ефикасно работење на вршителите на енергетски дејности;

4) вршителите на енергетски дејности да ги надоместат оправданите трошоци, како и да стекнат соодветен принос на капитал;

5) финансиски средства неопходни за инвестиции со кои ќе се обезбеди одржливо и сигурно функционирање на енергетските системи;

6) отстранување на вкрстените субвенции меѓу групите потрошувачи и прелевање на приходите и трошоците при вршење на регулираните и/или нерегулираните енергетски дејности и

7) надоместување на трошоците за набавка на енергија за покривање на загубите во соодветниот енергетски систем, имајќи ги предвид плановите и динамиката за намалување на загубите што операторите на системите ги доставуваат за одобрување до Регулаторната комисија за енергетика.

(5) Во прописите од ставот (1) на овој член се земаат предвид:

1) приходите остварени од операторите на системите за пренос по основ на прекугранични текови на електрична енергија, односно природен гас и надоместоците за справување со загушувањата во преносните системи;

2) приходите и трошоците остварени од страна на операторите на системи за пренос по основ на услуги за балансирање и системски услуги и

3) приходи остварени по друг основ во согласност со овој закон.

(6) Заради остварување на целите од ставот (4) точки 1), 2) и 3) на овој член, операторите на системите за пренос и дистрибуција на електрична енергија, природен гас и топлинска енергија се должни, на начин утврден со соодветните мрежни правила, да доставуваат секоја година до Регулаторната комисија за енергетика извештаи со статистички податоци за индексите за непрекинатост во испораката на енергија и за квалитетот на услугата, определени од страна на Регулаторната комисија за енергетика, како и за бројот на приговорите од корисниците на системите и потрошувачите што се однесуваат на непрекинатост во испораката на енергија и за квалитетот на услугата.

Тарифни системи

Член 29

(1) Со тарифните системи за пренос и дистрибуција на електрична енергија и природен гас и дистрибуција на топлинска енергија, како и за услугите што ги обезбедуваат операторот на пазарот на електрична енергија и операторот за пазар на природен гас, се определува начинот на формирање на тарифите за регулираните услуги определени со примена на соодветните методологии од членот 28 од овој закон.

(2) Регулаторната комисија за енергетика обезбедува тарифите за пренос и дистрибуција на електрична енергија да се недискриминаторни, да ги одразат трошоците и да ги имаат предвид долгорочните капитални трошоци и оперативни трошоци од дистрибуираните производители и од мерките за управување со потрошувачка.

(3) Со тарифниот систем за продажба на електрична енергија на потрошувачите кои ги снабдува универзалниот снабдувач и снабдувачот во краен случај се определува и начинот за пресметка на цените за испорачаната електрична енергија којашто треба да биде заснована на начелата од членот 28 став (4) од овој закон.

(4) Вршителите на регулирани енергетски дејности, универзалниот снабдувач и снабдувачот во краен случај со електрична енергија, како и снабдувачот во краен случај со природен гас се должни да ги применуваат цените утврдени во одлуките за цени и тарифи донесени со примена на прописите и методологиите од членот 28 од овој закон и тарифните системи од ставовите (1) и (3) на овој член.

Правила за снабдување

Член 30

(1) Регулаторната комисија за енергетика донесува посебни правила за снабдување со електрична енергија, топлинска енергија и природен гас.

(2) Со правилата за снабдување од ставот (1) на овој член поблиску се уредуваат општите услови и начинот на снабдување, како и меѓусебните права, обврски и одговорности на снабдувачот и потрошувачот на соодветен вид енергија и операторот на соодветниот систем, а особено:

1) условите, начинот и рокот на склучување на договорот за снабдување со соодветниот вид енергија;

2) начинот на мерење, пресметка, фактурирање и наплата на испорачаната енергија;

3) потрошувачите на кои не може да им се прекине испораката и начинот на обезбедување на гаранции за намирување на трошоците за потрошената енергија;

4) начинот и постапката за промена на снабдувачот од страна на потрошувачите и остварувањето на правото на потрошувач без надомест да го промени снабдувачот;

5) квалитетот на услугите обезбедени од страна на снабдувачите на енергија;

6) минималните услови и начинот за организациска поставеност и техничка опременост на снабдувачите на енергија за обезбедување на комуникација со потрошувачите заради обезбедување на пропишаниот квалитет на услугите коишто ги обезбедува снабдувачот;

7) обврски на снабдувачот кон различните категории на потрошувачи и специфичноста на секоја категорија на потрошувачи во однос на нивната финансиска и преговарачка способност;

8) начинот и постапките за комуникација и размена на информации помеѓу снабдувачот на енергија и операторот на соодветниот систем заради обезбедување на пропишаниот квалитет на енергијата и услугите што ги обезбедуваат операторите;

9) условите и постапката за исклучување на потрошувачите од системите за пренос или дистрибуција, во случај кога потрошувачите не ги исполнуваат обврските утврдени со закон, друг пропис и/или договор;

10) начинот, формата и рокот за поднесување на извештаи, кои снабдувачите на енергија и соодветните оператори се должни да ги достават до Регулаторната комисија за енергетика;

11) неопходните информации што снабдувачите се должни навремено да им ги обезбедат на потрошувачите во нивните сметки, како и информациите што треба да бидат јавно достапни, а се од интерес за сите потрошувачи;

12) услови и начини за снабдување на ранливи потрошувачи и

13) посебните мерки за заштита на потрошувачите.

(3) Со правилата за снабдување со електрична енергија се уредуваат правата и обврските на универзалниот снабдувач, како и правата и обврските на потрошувачите што ги снабдува.

(4) Со правилата за снабдување со природен гас и со правилата за снабдување со топлинска енергија се уредуваат правата и обврските на снабдувачот со природен гас и снабдувачот со топлинска енергија коишто имаат обврска за обезбедување на јавна услуга во снабдувањето, како и правата и обврските на потрошувачите што ги снабдуваат.

(5) Со правилата за снабдување со електрична енергија и со правилата за снабдување со природен гас се уредуваат правата и обврските на снабдувачот со електрична енергија во краен случај и снабдувачот со природен гас во краен случај.

Прибирање на податоци

Член 31

(1) На барање на Регулаторната комисија за енергетика, државните органи, органите на единиците на локалната самоуправа, како и правните лица кои вршат енергетски дејности се должни да и ги достават потребните документи, податоци и информации, во рок определен од Регулаторната комисија за енергетика.

(2) Документите, податоците и информациите што имаат доверлив карактер, Регулаторната комисија за енергетика ги користи и чува на начин утврден со закон или друг пропис.

Акти на Регулаторна комисија за енергетика

Член 32

(1) Заради извршување на работите од своја надлежност, Регулаторната комисија за енергетика донесува:

1) правилници и правила со кои ги пропишува работите за чие што уредување е надлежна согласно со овој закон;

2) одлуки со кои:

- одлучува по поединечни работи во согласност со овој закон и прописите донесени во согласност со овој закон,

- одобрува правила, планови и програми донесени од соодветните оператори и

- на вршителите на енергетски дејности им наредува или им забранува определено однесување, со цел да се обезбеди сигурност во снабдувањето со енергија и/или ефикасна конкуренција на соодветните пазари на енергија;

3) упатства со кои на вршителите на енергетски дејности им укажува на најдобрите практики за извршување на нивните законски утврдени обврски, особено во врска со обезбедувањето на јавната услуга, сигурноста во снабдувањето, заштитата на потрошувачите и корисниците на јавната услуга, како и зголемувањето на ефикасноста во нивното работење и

4) решенија со кои одлучува за други прашања од својата надлежност и за прашања за своето внатрешно работење.

(2) Ако со овој закон не е предвидена поинаква постапка, во постапката за донесување на одлуки и решенија, Регулаторната комисија за енергетика соодветно го применува Законот за општа управна постапка.

(3) Против носителите на лиценци и другите учесници на пазарите на енергија кои не ги применуваат правилниците, правилата, одлуките и решенијата од ставот (1) точки 1), 2) и 4) на овој член, Регулаторната комисија за енергетика поведува соодветна постапка, во согласност со одредбите од овој закон.

(4) Правилниците, правилата, одлуките и решенијата на Регулаторната комисија за енергетика треба да бидат целосно образложени, оправдани и засновани на објективни и транспарентни критериуми и не можат да бидат предмет на вето или на ревизија од друг државен орган.

(5) Актите од ставот (1) точки 1) и 2) на овој член се објавуваат во „Службен весник на Република Македонија“ и на веб страницата на Регулаторната комисија за енергетика, а актите од ставот (1) точки 3) и 4) на овој член се објавуваат на веб страницата на Регулаторната комисија за енергетика.

(6) Против одлуките и решенијата на Регулаторната комисија за енергетика од ставот (1), може да се поведе управен спор од страна на засегнатите вршители на енергетски дејности и од другите засегнати страни.

Начин на работа и одлучување

Член 33

(1) Регулаторната комисија одлучува на седници. Седниците на Регулаторната комисија за енергетика се јавни.

(2) Во случаите кога на седницата на Регулаторната комисија за енергетика има потреба од изнесување на доверливи информации и деловни тајни, Регулаторната комисија за енергетика може да одлучи седницата да биде затворена за јавност.

(3) Регулаторната комисија за енергетика одлучува со мнозинство на гласови од вкупниот број на членови.

(4) Секој член на Регулаторната комисија за енергетика има право писмено да ги образложи причините за своето гласање при одлучувањето и да побара образложението да биде објавено на веб страницата на Регулаторната комисија за енергетика.

Јавност во работата

Член 34

(1) Учеството на заинтересираните страни и јавноста во постапката за одлучување на Регулаторната комисија за енергетика се остварува преку присуство на подготвителни седници и на друг начин во согласност со одредбите од овој закон, Статутот и Деловникот на Регулаторната комисија за енергетика.

(2) Регулаторната комисија за енергетика е должна да ги повика на подготвителна седница заинтересираните страни, особено во постапките за:

1) донесување на прописи за формирање на цени за регулирани дејности и прописи за формирање на тарифи за услуги во врска со вршење на регулираните дејности;

2) донесување на правила, како и одобрување на правила изготвени од страна на носителите на лиценци;

3) донесување на тарифни системи за електрична енергија, природен гас и топлинска енергија;

4) донесување одлуки за цени и тарифи за одделни видови енергија, во согласност со прописите за формирање на цени и тарифните системи за одделни видови енергија и услуги поврзани со вршењето на одделни регулирани енергетски дејности и

5) донесување одлуки за издавање, менување, продолжување, пренесување, суспендирање, одземање и престанување на лиценци за вршење енергетски дејности.

(3) Регулаторната комисија за енергетика е должна најмалку 20 дена пред одржување на подготвителна седница до заинтересираните страни да ги достави поканите и материјалите од ставот (2) точки 1), 2) и 3), а материјалите да ги објави на својата веб страница.

(4) Регулаторната комисија за енергетика ги објавува предлозите на актите што се во постапка на донесување или одобрување на својата веб страница, вклучително и образложенијата и проценките за последиците од донесување, односно одобрувањето на тие акти, сумираните резултати од јавната расправа, како и сублимирани записници од одржаните подготвителни седници и седниците од членот 33 став (1) од овој закон.

(5) Со деловникот за работа на Регулаторната комисија за енергетика поблиску се уредуваат:

1) постапката и начинот на организирање на подготвителните седници од ставот (1) на овој член, како и другите начини за учество на заинтересираните субјекти и јавноста во постапката за одлучување;

2) постапка, начин и рокови за објавување на документите од ставот (4) на овој член и

3) начинот и постапката за објавување на јавни информации за својата работа и донесените акти.

Финансирање

Член 35

(1) Работењето на Регулаторната комисија за енергетика се финансира од сопствени извори на средства обезбедени преку:

1) наплата на надоместок за издавање на лиценци за вршење на енергетски дејности, односно за упис во регистарот на странски трговци и снабдувачи со електрична енергија и природен гас коишто можат да вршат дејност во Република Македонија;

2) надоместоци од постапката за утврдување на тарифи за водни услуги, односно регулаторна тарифа за водни услуги;

3) наплата на годишен надоместок од носителите на лиценци за вршење енергетски дејности и странските друштва коишто вршат енергетска дејност во Република Македонија и

4) посебен годишен надоместок утврден како процент на зафаќање од годишниот приход на давателите на водни услуги, остварен од давањето на водните услуги.

(2) Ако едно лице е носител на една или повеќе лиценци за вршење на енергетски дејности, годишниот надоместок се наплаќа од вкупниот приход остварен по основ на вршење на енергетските дејности.

(3) Ако едно лице врши енергетска и неенергетска дејност, годишниот надоместок се наплаќа за енергетските дејности, под услов носителот на лиценца да води одвоена сметководствена евиденција за секоја енергетска и неенергетска дејност во согласност со барањата од членот 5 од овој закон, а се утврдува од сметководствената документација која е составен дел од годишната сметка и од која може да се утврди структурата на приходи по дејности.

(4) Регулаторната комисија за енергетика секоја година најдоцна до 31 октомври до Собранието поднесува за усвојување предлог финансиски план за следната календарска година. Во предлог финансискиот план се содржани сите планирани приходи и расходи на Регулаторната комисија за енергетика, вклучувајќи ги и платите на членовите и на вработените на Регулаторната комисија за енергетика.

(5) Собранието го усвојува предлог финансискиот план и со одлука го утврдува процентот на зафаќање од вкупниот годишен приход:

- којшто не може да биде повисок од 0,1% за носителите на лиценци за вршење на енергетска дејност и од странските друштва коишто вршат енергетска дејност во Република Македонија и
- којшто не може да биде повисок од 0,1% за давателите на водни услуги остварен од давањето на водните услуги, пресметан според податоци од Централниот регистар на Република Македонија или утврден согласно со членот 5, остварен во годината којашто и претходи на годината во која се доставува предлог финансискиот план.

(6) Правните лица од ставот (5) на овој член го уплаќаат годишниот надоместок на сметката на Регулаторната комисија за енергетика на две еднакви рати и тоа првата рата најдоцна до 30 мај, а втората рата најдоцна до 30 септември, во годината за која се однесува финансискиот план од ставот (4) на овој член.

(7) Ако Собранието не го усвои финансискиот план најдоцна до 31 декември во годината во која се доставува, Регулаторната комисија за енергетика донесува одлука за времено финансирање, односно за користење на средства месечно

најмногу до една третина од вкупните извршени расходи во првиот квартал од претходната година најдоцна до 31 март, имајќи ги предвид готовинските текови. Ако Собранието не го усвои финансискиот план до 31 март во тековната година, Регулаторната комисија за енергетика донесува одлука за продолжување на одлуката за времено финансирање која се применува до усвојување на финансискиот план.

(8) Ако во една календарска година остварените приходи на Регулаторната комисија за енергетика се поголеми од реализираните расходи, разликата се пренесува за користење во наредната година и за истиот износ се намалуваат планираните приходи во следниот предлог финансиски план.

Годишен извештај

Член 36

(1) Секоја година, најдоцна до 30 април, Регулаторната комисија за енергетика до Собранието доставува годишен извештај за својата работа во претходната година. Годишниот извештај содржи информации за активностите во врска со остварување на надлежноста во согласност со овој и друг закон и за материјално-финансиското работење на Регулаторната комисија за енергетика.

(2) Составен дел на годишниот извештај од ставот (1) на овој член е извештајот за состојбите и функционирањето на пазарите на енергија во Република Македонија од членот 25 од овој закон.

(3) Регулаторната комисија за енергетика годишниот извештај од ставот (1) на овој член:

1) го објавува на својата веб страница, како и резимето од годишниот извештај и

2) во рок од 30 дена од објавувањето го доставува до Секретаријатот на Енергетската заедница.

(4) Регулаторната комисија за енергетика го доставува годишниот извештај од ставот (1) на овој член до Владата и Министерството заради нивно информирање.

(5) На барање на Владата или министерот, Регулаторната комисија за енергетика навремено доставува и други извештаи и информации од делокругот на својата работа што се од значење за извршување на работите на Владата и Министерството, пропишани со овој закон.

Постапување по приговори и разрешување на спорови

Член 37

(1) Регулаторната комисија одлучува по приговорите поднесени од:

1) корисниците на системите за пренос и дистрибуција на електрична енергија, природен гас и топлинска енергија:

- против актите на соодветните оператори со кои се одбива пристапот или приклучувањето на соодветниот систем или против актите со кои се утврдува износот на надоместокот и другите услови за приклучувањето или
- поради штети настанати поради ограничување или прекин на испораката на електрична енергија, природен гас и топлинска енергија, од и во системите за пренос или дистрибуција на електрична енергија или природен гас,

2) потрошувачите против снабдувачите кои имаат обврска за обезбедување на јавна или универзална услуга, како и против снабдувачите во краен случај во врска со:

- квалитетот на услугата во снабдувањето,
- ограничувањето или оневозможувањето на правото за промена на снабдувач,
- пресметката на потрошената енергија и износот на сметката,

3) вршителите на енергетските дејности и потрошувачите против одлуката на операторот на соодветниот пазар на енергија за одбивање на барањето за регистрирање на пазарот на енергија, како и одбивање на барањето за стекнување на статус на балансно одговорна страна.

(2) Регулаторната комисија за енергетика одлучува по приговор од ставот (1) на овој член, само во случај кога подносителот на приговорот ги искористил сите средства за остварување на своето право низ постапките воспоставени од вршителот на енергетската дејност од ставот (1) на овој член.

(3) Во постапката за одлучување во случаите од ставот (1) на овој член Регулаторната комисија за енергетика соодветно го применува Законот за општата управна постапка.

(4) Одлуките донесени во постапките од ставот (1) на овој член се конечни и против нив може да се поведе управен спор.

(5) Регулаторната комисија за енергетика одлучува во постапка за разрешување на спорови настанати од извршување на договорите помеѓу вршители на енергетски дејности, вршители на енергетски дејности и потрошувачи, како и операторите на системи за пренос и дистрибуција и корисниците на тие системи, кога за тоа се договориле договорните страни.

(6) Секоја страна во спорот од ставот (5) на овој член може, пред донесувањето на одлуката на Регулаторната комисија за енергетика, да се откаже од постапката и да побара спорот да се решава на друг начин.

(7) Одлуките донесени во постапките од ставот (5) на овој член се сметаат за правосилни.

(8) Регулаторната комисија за енергетика донесува правила за постапување по приговори и за разрешување на спорови со кои се уредува постапката, износот и начинот на покривање на трошоците во постапката.

IV. ЛИЦЕНЦИ

Општи одредби

Член 38

(1) Вршителите на енергетските дејности не можат да започнат со вршење на дејноста без претходно да им биде издадена лиценца од Регулаторната комисија за енергетика.

(2) За издавање на лиценцата од ставот (1) на овој член мора да бидат исполнети условите во однос на финансиска состојба, технички квалификации и непостоење на правни пречки за вршење на дејност.

(3) Лиценца не е потребна за:

1) производство на електрична или топлинска енергија наменето за сопствена потрошувачка на лицето, под услов да не се користи соодветниот енергетски систем;

2) производство на електрична енергија од обновливи извори на енергија наменето за сопствена потрошувачка, при што вишокот на произведената енергија се предава во електродистрибутивна мрежа под услови и на начин определени во согласност со прописите и правилата донесени врз основа на овој закон;

3) пренос и дистрибуција на електрична енергија или природен гас преку директни водови;

4) трговија на мало со нафтени деривати и горива за транспорт;

5) трговија со течен нафтен гас во садови под притисок помали од 5 kg;

6) трговија со природен гас во случаи кога транспортот на природниот гас не се врши преку системот за пренос или дистрибуција на природен гас;

7) трговци и снабдувачи од држави договорни страни или учесници во Договорот за енергетска заедница за трансакции што ги вршат на организираниот пазар на електрична енергија и природен гас и

8) дејности што ги вршат странски лица од членот 40 од овој закон.

(4) Лиценцата се издава за период од три до 35 години во зависност од видот на енергетската дејност, видот и обемот на обврската за обезбедување јавна услуга во вршењето на енергетската дејност, обемот на средствата потребни за извршување на енергетската дејност, времетраењето на правото за користење на соодветниот енергетски ресурс, како и од барањето доставено од вршителот на енергетска дејност.

(5) Лиценцата престанува да важи по истекот на периодот за кој е издадена или со одземање во согласност со овој закон или по барање на носителот на лиценцата.

(6) На едно лице може да му се издаде една лиценца за вршење на две или повеќе енергетски дејности во следниве случаи:

1) производство на топлинска и електрична енергија во постројки за комбинирано производство на топлинска и електрична енергија и

2) производство, дистрибуција и снабдување со топлинска енергија добиена од геотермални извори.

(7) На исто лице на негово барање може да му се издадат повеќе лиценци за вршење на иста енергетска дејност кога дејноста ја врши преку енергетски објекти кои претставуваат засебна техничко-технолошка целина, а тоа да не влијае на одредбите за раздвојување и сертифицирање на соодветниот оператор на системот за пренос или дистрибуција.

(8) На едно лице може да му се издадат една или повеќе лиценци за вршење на нерегулирани енергетски дејности.

(9) За издавање, менување, продолжување и пренесување на лиценците за вршење на енергетски дејности, како и за издавање на привремени лиценци и лиценци за пробна работа, Регулаторната комисија за енергетика наплаќа надоместок во согласност со правилникот од членот 41 од овој закон, освен кога менувањето на лиценцата се врши по службена должност.

Пренос на лиценца

Член 39

(1) Лиценцата не може да се пренесе на друго лице.

(2) По исклучок од ставот (1) на овој член лиценцата може да се пренесе на друго лице во случај:

1) кога енергетската дејност за која е издадена лиценцата се врши врз основа на концесија за користење на природно добро или врз основа на договор за воспоставување на јавно-приватно партнерство за изградба на енергетски објект каде концедентот во согласност со овој закон или други закони донел одлука за пренесување на концесиските права;

2) кога постројката за производство на електрична или топлинска енергија е во состав на неенергетски објект и истата не може да биде одвоена од него, а неенергетскиот објект го променил сопственикот;

3) кога се формира ново друштво при спроведување на постапка за правно раздвојување на вертикално интегрирано друштво во согласност со овој закон или

4) на отворање на стечајна постапка со лично управување, доколку се усвои план за реорганизација на вршителот на дејноста, на кој му е издадена лиценца.

(3) Кон барањето за пренос на лиценцата, новиот вршител на енергетската дејност е должен да ја достави соодветната одлука на концедентот од ставот (2) точка 1) на овој член, односно договорот за купопродажба на објектот од ставот (2) точка 2) на овој член.

Странски лица

Член 40

(1) Подружница на странско лице организирана во Република Македонија на чиј основач му е издадена лиценца или друг соодветен документ за вршење на трговија или снабдување со електрична енергија или природен гас во држава којашто е договорна страна или учесник во Договорот за енергетска заедница може, со примена на начелото на реципроцитет, да ги врши овие дејности во Република Македонија откако ќе му биде издадено решение за упис во регистарот на странски трговци и снабдувачи на електрична енергија и природен гас коишто можат да вршат енергетска дејност во Република Македонија.

(2) Регистарот од ставот (1) на овој член го воспоставува и води Регулаторната комисија за енергетика.

(3) Во постапката за упис во регистарот од ставот (1) на овој член Регулаторната комисија за енергетика соработува со надлежниот орган од договорната страна или државата-учесник во Договорот за енергетска заедница што ја издал лиценцата за која се бара упис во регистарот, како и со надлежните органи од други држави во кои странското лице ги врши дејностите трговија и снабдување со електрична енергија, односно природен гас.

(4) По еден примерок од решението за упис во регистарот од ставот (1) на овој член Регулаторната комисија за енергетика доставува до соодветниот оператор на системот за пренос на електрична енергија, односно природен гас, како и до соодветниот оператор на пазарот на електрична енергија, односно природен гас.

Правилник за лиценци

Член 41

(1) Регулаторната комисија за енергетика донесува правилник за лиценци со кој поблиску се пропишуваат:

1) условите, начинот и постапката за издавање, менување, продолжување, пренесување, суспендирање, одземање или престанување на важење на лиценците за вршење на енергетски дејности, привремените лиценци и лиценци за пробна работа издадени за работа на енергетскиот објект, како и роковите за преземање на одделни дејствија во соодветната постапка;

2) постапката за уписот во регистарот на странски трговци и снабдувачи на електрична енергија и природен гас коишто можат да вршат енергетска дејност во Република Македонија, како и за суспендирање и престанување на решението за упис во регистарот;

3) документацијата што се доставува во постапката;

4) времетраењето на лиценцата, привремената лиценца и лиценцата за пробна работа;

5) обрасците што се применуваат во постапката за издавање, менување, продолжување, пренесување, суспендирање или одземање на лиценцата, привремената лиценца и лиценцата за пробна работа, како и обрасците што се применуваат во постапката за уписот во регистарот на странски лица за трговија и снабдување со електрична енергија, односно природен гас што можат да вршат дејност во Република Македонија;

6) содржината на лиценцата, привремената лиценца и лиценцата за пробна работа, како и на решението за упис во регистарот на странски лица за трговија и снабдување со електрична енергија, односно природен гас што можат да вршат дејност во Република Македонија;

7) начин на водење и објавување на податоци од евиденцијата за издадени лиценци;

8) следењето и контролата на исполнувањето на обврските содржани во лиценцата и другите обврски што произлегуваат од овој закон и прописите и правилата донесени врз основа на овој закон и

9) износот на надоместокот за постапката за издавање, менување, продолжување и пренесување на лиценцата, како и за постапката за упис во регистарот на странски лица за трговија и снабдување со електрична енергија, односно природен гас што можат да вршат дејност во Република Македонија.

(2) Во правилникот од ставот (1) на овој член Регулаторната комисија за енергетика пропишува поедноставени услови, начин, постапка и покуси рокови за издавање, менување, продолжување, пренесување, суспендирање, одземање или престанок на важење на лиценците за вршење на енергетски дејности чие што вршење не е поврзано со приклучување на преносни или дистрибутивни системи.

Одлука за привремена лиценца

Член 42

Регулаторната комисија за енергетика по барање на инвеститорот, донесува одлука за издавање на привремена лиценца пред добивање на одобрение за употреба на енергетскиот објект или пред добивање на извештај за извршен технички преглед од надзорниот инженер за објектите за кои што не е потребно издавање на одобрение за употреба или пред добивање на решение за ставање во употреба на енергетскиот објект, ако:

1) за енергетскиот објект е издадено овластување за изградба во согласност со овој закон или

2) е издадено одобрение за градење на објектот, во случај кога за изградбата на објектот не е потребно овластување за изградба на енергетски објект или

3) инвеститорот се стекнал со право на градење на објектот врз основа на спроведена тендерска постапка со јавен повик за изградба на објекти за производство на електрична или топлинска енергија или комбинирано производство на електрична и топлинска енергија или

4) инвеститорот има стекнато право за изградба на објект или систем врз основа на доделена концесија за добра од општ интерес, односно изградба на објект или систем или за вршење на енергетска дејност врз основа на договор за воспоставување на јавно-приватно партнерство или концесија за јавна услуга.

Лиценца за пробна работа

Член 43

(1) По барање на инвеститорот, Регулаторната комисија за енергетика, во рок од седум дена од денот на приемот на барањето, му издава лиценца за пробна работа на енергетскиот објект преку кој треба да ја врши дејноста.

(2) Начинот, условите и постапката за пробно приклучување на преносната, односно дистрибутивната мрежа, како и работењето на енергетските објекти со лиценца за пробна работа се уредуваат со соодветните мрежни правила.

(3) Лиценца за пробна работа се издава само еднаш со важност до девет месеци, со можност за нејзино продолжување под услови, на начин и во постапка утврдени со правилникот за лиценци од членот 41 од овој закон, без плаќање на надоместок.

(4) Носителот на лиценцата за пробна работа, за времетраењето на лиценцата ги има сите права и обврски во однос на работењето на објектот, како да е носител на лиценца.

Издавање на лиценца

Член 44

(1) По спроведувањето на постапката во согласност со правилникот од членот 41 од овој закон во која се утврдува постоење на условите од членот 38 став (2) од овој закон, Регулаторната комисија за енергетика издава лиценца за вршење на енергетска дејност.

(2) Регулаторната комисија за енергетика издава лиценца откако носителот на привремена лиценца или лиценца за пробна работа, достави одобрение за употреба на енергетскиот објект или извештај за извршен технички преглед од надзорниот инженер за објектите за коишто не е потребно издавање на одобрение за употреба или решение за ставање во употреба на опремата којашто е вградена во постоечки градежен објект изграден во согласност со овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон.

Промена на лиценцата

Член 45

(1) Лиценцата може да се менува на барање на носителот на лиценцата поради промена во начинот на вршење на дејноста, ако промената не е во спротивност со овој и/или друг закон.

(2) Регулаторната комисија за енергетика поведува постапка за менување на лиценцата по службена должност во рок од 30 дена од настанувањето на промената на законите и другите прописи или правила со кои се уредува вршењето на енергетската дејност за која е издадена лиценцата, како и кога на носителот на лиценцата му е наметната обврска за јавна услуга.

Продолжување на лиценцата

Член 46

(1) Времетраењето на лиценцата може да се продолжи на барање на носителот на лиценцата коешто се доставува до Регулаторната комисија за енергетика најдоцна 60 дена пред истекот на важноста на лиценцата.

(2) Носителот на лиценцата кој врши регулирана енергетска дејност или има обврска за обезбедување на јавна или универзална услуга е должен една година пред истекот на важењето на лиценцата да ја извести Регулаторната комисија за енергетика за намерата да бара продолжување на лиценцата.

Непрекинатост на услугата

Член 47

Носителот на лиценца не може да престане да ја исполнува обврската за вршење на јавната услуга, односно универзалната услуга кон поединечни корисници на услугата, освен во случај кога засегнатиот корисник:

1) не ги исполнува своите обврски утврдени со овој закон, други прописи или правила, како и обврските од договорите за користење на соодветните системи и/или договорите за снабдување со енергија или

2) со начинот на користење на услугата може да предизвика загрозување на животот и здравјето на луѓето, животната средина и/или имотот или го попречува обезбедувањето на услугата за други корисници.

Дозволени прекини

Член 48

(1) Носителот на лиценца кој врши регулирана енергетска дејност или има обврска за обезбедување на јавна или универзална услуга не може без претходно одобрување од Регулаторната комисија за енергетика привремено да прекине со вршењето на енергетската дејност за која е издадена лиценцата.

(2) По исклучок од ставот (1) на овој член, носителот на лиценца кој врши регулирана енергетска дејност може привремено да прекине со вршењето на дејноста без претходно одобрување од Регулаторната комисија за енергетика, ако со вршењето на дејноста може да настане или настанала опасност по животот и здравјето на луѓето, животната средина и/или имотот или опасност по функционирање на енергетските објекти или системи, или ако дејноста не може да се извршува поради виша сила.

(3) Во случај кога вршителот на регулирана енергетска дејност треба делумно да прекине со вршење на соодветната енергетска дејност заради одржување, надградба или изградба на мрежите и/или постројките за пренос и дистрибуција, таквиот прекин се спроведува во согласност со соодветните мрежни правила.

Суспендирање на лиценца

Член 49

(1) Регулаторната комисија за енергетика донесува одлука за суспендирање на лиценцата ако на носителот на лиценцата од страна на надлежен прекршочен орган, или од страна на надлежен суд му е изречена забрана за вршење на енергетската дејност за определен временски период или во случаите од членот 26 од овој закон.

(2) Одлуката од ставот (1) Регулаторната комисија за енергетика ја донесува веднаш по приемот на известувањето за изречена забрана од надлежниот орган.

(3) Во одлуката од ставот (1) на овој член, се наведуваат мерките што треба да бидат преземени од страна на носителот на лиценцата кои се сметаат неопходни за обезбедување на потребното ниво на јавна или универзална услуга во периодот за кој е суспендирана лиценцата.

(4) Суспендирањето на лиценцата трае за периодот за кој е изречена мерката забрана за вршење на енергетска дејност.

(5) Заради обезбедување на сигурност во снабдувањето и непрекинато функционирање на енергетскиот систем, Владата, по барање на Регулаторната комисија за енергетика, донесува одлука со која на друг вршител на енергетска дејност му се наметнува обврска за обезбедување на јавна или универзална услуга за период за којшто на носителот на суспендираната лиценца му е изречена мерката забрана за вршење на дејноста.

Одземање на лиценца

Член 50

(1) Лиценцата може да се одземе ако носителот на лиценцата:

1) не започне со вршење на енергетска дејност за којашто е издадена лиценцата во рокот определен со лиценцата;

2) не ја врши дејноста за која е издадена лиценцата на начин и под услови пропишани со овој и други закони, како и прописите и правилата донесени врз основа на овој закон;

3) во своето работење не се придржува кон одлуките и/или не ги извршува поединечните акти донесени од Регулаторната комисија за енергетика;

4) во определен рок не постапи по барањето на надлежните органи за отстранување на недостатоците во работењето кои довеле или би можеле да

доведат до престанување на обезбедувањето на услугата на начин пропишан со закон, или до намалување на квалитетот, континуитетот, доверливоста или сигурноста во обезбедувањето на услугата или

5) престанал да ги исполнува условите за вршење на енергетската дејност за која е издадена лиценцата.

(2) Во рок од осум дена по дознавањето дека постои некоја од причините од ставот (1) на овој член, Регулаторната комисија за енергетика писмено го известува носителот на лиценцата за постоење на причини за започнување на постапката за одземање на лиценцата и го задолжува да се произнесе во врска со причините за одземање на лиценцата во рок од седум дена од добивањето на известувањето.

(3) По истекот на рокот од ставот (2) на овој член, Регулаторната комисија за енергетика, земајќи го предвид образложението на носителот на лиценцата, може да донесе одлука за отпочнување на постапката за одземање на лиценцата којашто ја објавува на својата веб страница.

(4) Во одлуката од ставот (3) на овој член се утврдуваат постапките, мерките и активностите кои носителот на лиценцата е должен да ги преземе заради отстранување на причините поради кои е започната постапката, поединечните рокови за нивно исполнување, како и крајниот рок за отстранување на причините, којшто не може да биде подолг од шест месеци од денот на донесувањето на одлуката.

(5) Ако по истекот на рокот од ставот (2) на овој член носителот на лиценцата не достави образложение за причините за одземање на лиценцата, или ако не ги исполни обврските во рокот определен со одлуката од ставот (4) на овој член, Регулаторната комисија за енергетика донесува одлука за одземање на лиценцата.

Престанување на лиценца

Член 51

(1) Ако носителот на лиценца којшто има обврска за обезбедување на јавна или универзална услуга побарал од Регулаторната комисија за енергетика да му престане лиценцата, или ако лиценцата е одземена во согласност со членот 50 од овој закон, за одлуката со која престанува или со која се одзема лиценцата Регулаторната комисија за енергетика веднаш ја известува Владата и во соработка со министерството предлага неопходни мерки за обезбедување на јавната, односно универзалната услуга.

(2) Во случаите од ставот (1) на овој член Владата, на предлог на министерството и Регулаторната комисија за енергетика во рок не подолг од 90 дена од денот на влегувањето во сила на одлуката за престанување, односно одземањето на лиценцата, во согласност со одредбите од овој закон спроведува постапка за избор на вршител на енергетска дејност којшто ќе има обврска за обезбедување на јавната, односно универзалната услуга.

(3) Во лиценцата на вршителот на енергетската дејност којшто е избран во согласност со ставот (2) на овој член, Регулаторната комисија за енергетика ги наведува обемот и содржината на јавната, односно универзалната услуга, подрачјето на кое се обезбедува услугата, како и времетраењето и неопходниот квалитет на услугата при исполнување на обврската за јавна, односно универзална услуга.

(4) До завршувањето на постапката за избор од ставот (2) на овој член, вршителот на енергетската дејност којшто побарал престанување или на кого му е одземена лиценцата, е должен да постапува во согласност со мерките од ставот (1) на овој член и да продолжи со обезбедувањето на јавната, односно универзалната услуга, како и да остварува приход со примена на важечките цени и тарифи.

V. ИЗГРАДБА НА НОВИ ЕНЕРГЕТСКИ ОБЈЕКТИ

Овластување за изградба на нови енергетски објекти

Член 52

(1) Нови објекти за производство на електрична енергија, комбинирано производство на електрична и топлинска енергија или објекти за производство на топлинска енергија можат да се градат врз основа на овластување за изградба на нови или зголемување на инсталираната моќност на постојни објекти за производство на електрична и/или топлинска енергија, издадено во согласност со овој закон.

(2) Овластувањето од ставот (1) на овој член не е потребно, ако:

1) новиот производен енергетски објект е со вкупна инсталирана електрична и/или топлинска моќност помала или еднаква на 10 MW;

2) со проширувањето на производниот енергетски објект, вкупната инсталирана електрична и/или топлинска моќност на објектот е помала или еднаква на 10 MW или

3) произведената енергија во енергетскиот објект ќе се користи исклучиво за сопствени потреби.

(3) Овластување за изградба на енергетски објекти од ставот (1) на овој член не е потребно ако вршењето на енергетската дејност производство на соодветниот вид на енергија е условено со обезбедување на концесија за користење на природни ресурси. Условите за изградба на соодветниот енергетски објект се утврдуваат во концесискиот договор.

(4) Изградбата на нови или проширувањето на постојните објекти за производство на електрична и/или топлинска енергија се врши во согласност со прописите со кои се уредува градењето.

(5) Одлуката за овластување за изградба на нови или проширување на постојни објекти за производство на електрична енергија или комбинирано производство на електрична и топлинска енергија ја донесува Владата.

(6) Одлуката за овластување за изградба на нови или проширување на постојни објекти за производство на топлинска енергија ја донесува советот на единицата на локалната самоуправа.

(7) Заради заштита и унапредување на животната средина, постројките за производство на електрична енергија, односно топлинска енергија од обновливи извори на енергија се сметаат за објекти од јавен интерес.

Критериуми за овластување

Член 53

Овластувањето од членот 52 став (1) од овој закон се издава врз основа на критериуми кои особено ги земаат предвид:

1) сигурноста во снабдувањето со соодветен вид на енергија;
2) безбедноста и сигурноста на електроенергетскиот систем, објектите и соодветната опрема;
3) заштитата на јавното здравје и безбедноста;
4) заштитата на животната средина;
5) користењето на земјиштето и локациите;
6) користењето на јавните површини;
7) енергетската ефикасност;
8) видот на примарната енергија;
9) техничка, финансиска и економска способност на барателот;

10) усогласеноста со мерките донесени во согласност со обврските за јавна услуга и заштита на потрошувачите посебно во однос на квалитетот и континуитетот на снабдувањето со електрична енергија;

11) придонесот на производниот енергетски објект во однос на намалувањето на емисиите или

12) придонесот на производниот енергетски објект во учеството на енергијата произведена од обновливи извори во вкупната бруто финална потрошувачка на енергија согласно со одлуката за утврдување на задолжителни национални цели од членот 173 став (1).

Издавање на овластување

Член 54

(1) Овластувањето за изградба на нови или проширување на постојни објекти за производство на електрична енергија, комбинирано производство на електрична и топлинска енергија или производство на топлинска енергија се издава по претходно спроведена постапка, заснована на начелата за објективност, транспарентност и недискриминација.

(2) Заради издавање на овластувањето за изградба на нови или реконструкција на производните објекти наведени во членот 52 став (5) од овој закон заинтересираните домашни и странски инвеститори поднесуваат барање за издавање на овластување до Владата, а за производните објекти наведени во членот 52 став (6) од овој закон, до единицата на локалната самоуправа.

(3) Владата во рок од осум дена од денот на приемот на барањето го објавува во „Службен весник на Република Македонија“ и го доставува до Министерството.

(4) Градоначалникот на единицата на локалната самоуправа во рок од осум дена од приемот на барањето од ставот (2) на овој член, го објавува во службеното гласило на единицата на локална самоуправа.

(5) Министерот ја пропишува формата и содржината на барањето за издавање на овластувањето од членот 52 став (5), а градоначалникот ја пропишува формата и содржината на барањето од членот 52 став (6) од овој закон.

Потребна документација

Член 55

Со барањето за добивање на овластување од членот 54 став (2), барателот е должен да ја достави и следнава документација:

1) идеен проект и кога е тоа потребно, проект за инфраструктура и економска анализа;

2) согласност за приклучување на системот за пренос или дистрибуција на електрична енергија, природен гас или топлинска енергија, во согласност со соодветните мрежни правила;

3) решение со кое се дава согласност за спроведување на проектот, односно решение со кое се одобрува елаборатот за оценката на влијанието врз животната средина, доколку во согласност со закон, за проектот е потребна студија или елаборат;

4) извод од урбанистичко-планска документација согласно со прописите со кој се уредува просторно и урбанистичко планирање;

5) финансиски план за планираниот енергетски објект;

6) потврда од реномирана финансиска институција или банка за нејзината намера на барателот да му овозможи кредит за реализација на проектот, доколку реализацијата на проектот предвидува користење на кредитни средства;

7) доказ за финансиската способност на барателот да обезбеди сопствено учество во финансирањето на проектот;

8) референци поврзани со реализацијата на проекти од овој вид;

9) извод од регистарот каде барателот е регистриран;

10) документи издадени од надлежен орган дека барателот не е во постапка за стечај или ликвидација;

11) документи издадени од надлежен орган дека против барателот не се води кривична или прекршочна постапка во врска со неговата професионална дејност и

12) изјава од барателот за веродостојноста на доставените податоци.

Комисија за оценка на барањата за овластувања

Член 56

(1) Постапката за издавање на овластување за изградба на нови или реконструкција на постојни енергетски објекти ја спроведува Комисија за спроведување на постапка за доделување на овластувања за објекти наведени во членот 52 став (5) од овој закон што ја формира министерот, имајќи ја предвид соодветната и правична застапеност на припадниците на сите заедници.

(2) Комисијата од ставот (1) на овој член е составена од девет члена и тоа два претставника од Министерството, по еден претставник од Владата, министерствата надлежни за работите на градежништвото, финансиите, животната средина и земјоделството, операторот на електропреносниот систем и операторот на системот за пренос на природен гас. Претседател на Комисијата е претставник од Министерството.

(3) Членовите на Комисијата од ставот (1) на овој член треба да имаат стекнати најмалку 240 кредити според ЕКТС или завршен VII/1 степен и најмалку три години работно искуство на работи и работни задачи релевантни за работењето на комисијата.

(4) На членовите на Комисијата им следува надоместок за извршената работа по секое поединечно барање, кој треба да биде разумен и соодветен на значењето, обемот и сложеноста на работата. Надоместокот го определува Владата, а средствата се обезбедуваат од Буџетот на Република Македонија.

(5) Постапката за издавање на овластувањето за изградба на производни објекти наведени во членот 52 став (6) од овој закон, ја спроведува Комисија формирана од градоначалникот на единицата на локална самоуправа, која е составена од пет члена, експерти од областа на енергетиката, економијата и правото. Градоначалникот го назначува претседателот на комисијата. На членовите на Комисијата им следува надоместок за извршената работа по секое поединечно барање, кој го определува советот на единицата на локалната самоуправа, а средствата се обезбедуваат од буџетот на единицата на локална самоуправа.

(6) Мандатот на членовите на комисиите од ставовите (1) и (5) на овој член изнесува четири години и ниту еден член не може да биде член на Комисијата повеќе од два последователни мандати. Комисиите донесуваат деловник за својата работа.

Нецелосно барање

Член 57

(1) Ако комисијата од членот 56 став (1), односно ставот (5) од овој закон утврди дека барањето за овластување е целосно или нејасно, во рок од 15 дена од денот на објавување на барањето во „Службен весник на Република Македонија“, односно во службеното гласило на единицата на локална самоуправа, му предлага на министерот, односно на градоначалникот, да го

задолжи барателот да ја доуреди потребната документација согласно со членот 55 од овој закон.

(2) Министерот, односно градоначалникот, во рок од седум дена од добивање на предлогот од ставот (1) од овој член, со решение го задолжува барателот на овластувањето да ја доуреди документацијата во рок што не може да биде покус од 15 дена и не подолг од шест месеци, од денот на приемот на решението.

(3) Ако барателот не ја доуреди документацијата во рокот определен со решението од ставот (2) на овој член, Владата, на предлог на министерот, односно Советот на единицата на локалната самоуправа, на предлог на градоначалникот, донесува одлука за отфрлање на барањето.

(4) Против одлуката од ставот (3) на овој член барателот може да поведе управен спор.

Донесување на одлука

Член 58

(1) Владата, на предлог на министерот, односно советот на единицата на локална самоуправа на предлог на градоначалникот, во рок од 60 дена од денот на приемот на целосното барање, донесува одлука со образложение за причините за издавање или одбивање на барањето за овластување за изградба.

(2) Владата пред донесување на одлуката од ставот (1) на овој член бара мислење од Регулаторната комисија за енергетика.

(3) Одлуката за издавање на овластувањето од ставот (1) на овој член се објавува во „Службен весник на Република Македонија“, односно во службеното гласило на единицата на локална самоуправа.

(4) Против одлуките од ставот (1) на овој член може да се поведе управен спор.

Содржина на овластувањето

Член 59

Со овластувањето за изградба на нови или реконструкција на постојни објекти за производство на електрична енергија, комбинирано производство на електрична и топлинска енергија или производство на топлинска енергија особено се утврдува:

1) видот, карактеристиките, инсталираната моќност и очекуваното годишно производство на енергија, видот и потребните количини на гориво;

2) локацијата на објектот во согласност со соодветната урбанистичко-планска документација;

3) датумот до кој важи овластувањето;

4) постапувањето со објектот по престанувањето на неговата работа;

5) начинот на употреба на јавната инфраструктура;

6) условите кои треба да се исполнат за заштитата на животната средина во согласност со закон;

7) условите во врска со ефикасноста на работењето на објектот и

8) другите услови во врска со изградбата на објектот.

Рок на важење и престанување на овластувањето

Член 60

(1) Рокот на важноста на овластувањето од членот 58 од овој закон е три години од денот на неговото влегување во сила.

(2) Овластувањето престанува да важи доколку носителот на овластувањето не успеал да обезбеди одобрение за градење за објектот во рокот определен во ставот (1) на овој член.

(3) По барање на носителот на овластување, овластувањето може да се пренесе на друго лице по претходно добиена согласност од Владата, односно од советот на единицата на локална самоуправа.

Изградба на нови и реконструкција на постојни објекти

Член 61

(1) Ако издадените овластувања за изградба на нови и реконструкција на постојни објекти за производство на електрична енергија или комбинирано производство на електрична и топлинска енергија се недоволни за обезбедување сигурност во снабдувањето со електрична енергија, Владата, на предлог на Министерството, може да донесе одлука за спроведување на тендерска постапка со јавен повик за изградба на објекти за производство на електрична енергија и објекти за комбинирано производство на електрична и топлинска енергија врз основа на критериумите од членот 53 од овој закон.

(2) Пред доставувањето на предлогот за донесување на одлуката од ставот (1) на овој член, Министерството е должно да утврди дали може сигурноста на снабдувањето со електрична енергија да се обезбеди со мерки за енергетска ефикасност и управување со потрошувачката, како и да се разгледаат и понудите за можно снабдување со електрична енергија со гаранции за долгорочна испорака на дополнителни количини на енергија од постојните производни капацитети кои се активни на пазарот.

(3) Тендерската постапка за изградба на објекти за производство на електрична енергија од обновливи извори, за кои производителот може да се стекне со статус на повластен производител кој користи премија, се спроведува согласно со членот 188 од овој закон.

(4) При донесување на одлуката од ставот (1), Владата ги има предвид стратешките и развојните документи од областа на енергетиката.

(5) Ако врз основа на издадените овластувања за изградба на нови објекти за производство на топлинска енергија и прогнозите за потребата од топлинска енергија, земајќи ги предвид мерките за подобрување на енергетската ефикасност и управувањето со оптоварувањата, како и можностите за обезбедување на потребите од топлинска енергија, се оцени дека не е обезбедена сигурност во снабдувањето, советот на единицата на локалната самоуправа може да донесе одлука за спроведување на тендерска постапка со јавен повик за изградба на објекти за производство на топлинска енергија.

(6) Владата, односно советот на единицата на локална самоуправа, на предлог на надлежниот орган за спроведување на јавниот повик, донесува одлука за изборот на најповолен понудувач на кој ќе му биде доделено правото за изградба на енергетскиот објект, којшто се користи за вршење на енергетска дејност.

Изградба на нови системи за дистрибуција на природен гас

Член 62

(1) Градење на нови системи за дистрибуција на природен гас на определено подрачје од територијата на Република Македонија се врши од страна на правни лица врз основа на:

1) договор за воспоставување на јавно-приватно партнерство доделен од страна на Владата и

2) договор за концесија за јавна услуга доделен од страна на Владата, со кој концесионерот се обврзува да изгради и да користи и управува нов систем за дистрибуција на природен гас.

(2) Нов систем за дистрибуција на природен гас на определено подрачје од територијата на Република Македонија може да гради и со него да управува и јавно претпријатие или друго правно лице основано од единицата на локалната самоуправа за таа намена.

(3) Владата, на предлог на министерот или на единицата на локалната самоуправа, донесува одлука за започнување на постапката за доделување на договор од ставот (1) на овој член.

(4) Владата, во согласност со Законот за локална самоуправа, може да склучи договор за соработка со единиците на локална самоуправа на чии подрачја треба да се гради системот за дистрибуција на природен гас.

(5) Постапка за градење на нов систем за дистрибуција на природен гас нема да се спроведе ако на тоа подрачје постои систем за дистрибуција на природен гас кој не е доволно искористен или претходно е планирано градење на нов систем за дистрибуција на природен гас.

Изградба на системи за дистрибуција на топлинска енергија

Член 63

(1) Изградбата на нови системи за дистрибуција на топлинска енергија на подрачјето на единицата на локалната самоуправа се врши врз основа на договор за воспоставување на јавно-приватно партнерство што го доделува Советот на единицата на локална самоуправа или од страна на јавни претпријатија и други правни лица основани за таа намена од единицата на локалната самоуправа.

(2) Советот на единицата на локална самоуправа, на предлог на градоначалникот, донесува одлука за започнување на постапка за доделување на договор за воспоставување на јавно-приватно партнерство за изградба на нов систем за дистрибуција на топлинска енергија.

Спроведување на тендерска постапка

Член 64

(1) На спроведувањето на тендерската постапка со јавен повик соодветно се применуваат и одредбите од Законот за концесии и јавно-приватно партнерство.

(2) Министерството е надлежно за изработка на тендерската документација и за спроведувањето на постапката со јавен повик од членот 61 став (1) и членот 62 став (1) од овој закон.

(3) Со одлуката од членот 61 став (1) и членот 62 став (3) од овој закон се определува и начинот и потребните средства за подготовка на тендерската документација.

(4) Градоначалникот е надлежен за изработка на тендерската документација и за спроведувањето на постапката со јавен повик од членот 61 став (5) и членот 63 став (1) од овој закон.

(5) Со одлуката од членот 61 став (5) и членот 63 став (2) од овој закон се определува и начинот и потребните средства за подготовка на тендерската документација.

(6) Владата, односно советот на единицата на локална самоуправа ја усвојува тендерската документација од ставовите (2) и (4) на овој член.

Објавување и содржина на јавниот повик

Член 65

(1) Министерството, односно градоначалникот го објавува јавниот повик од членот 61, членот 62 и членот 63 од овој закон во најмалку две јавни гласила и во „Службен весник на Република Македонија“, односно службеното гласило на единицата на локална самоуправа.

(2) Министерството е должно јавниот повик од членот 61 да го достави до Секретаријатот на Енергетската заедница.

(3) Јавниот повик од ставот (1) на овој член особено содржи:

1) вид на објект за кој се објавува јавниот повик;
2) планиран капацитет;
3) рок за започнување на изградбата на објектот;
4) локација на која ќе се гради објектот, утврдена врз основа на извод од урбанистичко-планска документација согласно со прописите со кој се уредува просторното и урбанистичкото планирање;
5) потребни економски, технички или оперативни способности на понудувачите;
6) можни стимулативни мерки;
7) достапност до тендерската документација и
8) начин и рок на доставување на понудите.

(4) Рокот за доставување на понудите за изградба на објекти од членот 61 од овој закон не може да биде пократок од шест месеци од денот на објавување на јавниот повик.

Содржина на тендерска документација

Член 66

Тендерската документација од членот 64 од овој закон, особено треба да содржи:

1) вид на енергетски објект за кој се распишува јавниот повик;
2) планиран капацитет;
3) детален опис на техничките спецификации за соодветниот објект;
4) рок за започнување на изградбата на објектот;
5) локација каде што ќе се гради објектот;
6) потребните економски, технички или оперативни способности на понудувачот;
7) начин и рок за доставување на понудите;
8) целосна листа на критериуми за избор на најповолен понудувач;
9) начин и услови за производството, односно дистрибуција и за поврзување со соодветните мрежи;
10) договор за доделување на правото за градба со кој се уредуваат меѓусебните права и обврски во врска со изградбата на објектот;
11) можни стимулативни мерки;
12) постапување со објектот по престанување на неговата работа;
13) начин на употреба на јавната инфраструктура;
14) услови кои треба да се исполнат за заштита на животната средина во согласност со закон;
15) услови во врска со ефикасноста на работењето на објектот и
16) други потребни податоци.

Директни водови

Член 67

(1) Секој производител и снабдувач со електрична енергија или снабдувач со природен гас основан во Република Македонија може да ги снабдува своите простори и/или подружници преку директни водови.

(2) Секој потрошувач на електрична енергија или природен гас може да се снабдува преку директен вод од производител или снабдувач со електрична енергија или снабдувач на природен гас.

(3) Директните водови за пренос и дистрибуција на електрична енергија или пренос и дистрибуција на природен гас се градат врз основа на овластување за изградба кое го издава Владата во кое се дефинираат правата и обврските на носителот на овластувањето.

(4) Владата, на предлог на Министерството, со уредба утврдува објективни, транспарентни и недискриминаторни критериуми и постапка за доделување на овластување за изградба на директен вод на територијата на Република Македонија.

(5) Овластувањето од ставот (3) на овој член може да се издаде и за снабдување со природен гас и за потрошувачи што ги исполнуваат условите за самостојно учество на пазарот на природен гас.

(6) Директните водови од ставот (3) на овој член можат да бидат изградени само во случаи кога:

1) краен потрошувач на електрична енергија или природен гас или производител на електрична енергија не можел да обезбеди право на приклучок или пристап до постоен систем за пренос или дистрибуција на електрична енергија или природен гас или

2) е отворена постапка за решавање на спорови во согласност со членот 37 од овој закон.

(7) Директниот вод не се смета за составен дел од системите за пренос, односно дистрибуција на електрична енергија или природен гас.

(8) Можноста за снабдување со електрична енергија или природен гас преку директен вод нема да влијае на можноста да се склучи договор за пристап на трета страна и приклучување на мрежи за електрична енергија или природен гас во согласност со одредбите од овој закон.

(9) Владата може да одбие барање за овластување за изградба на директен вод, ако доделувањето на таквото овластување негативно влијае на вршењето на обврските за јавна услуга од овој закон. Одлуката за одбивање треба да биде детално образложена.

VI. ПАЗАР НА ЕЛЕКТРИЧНА ЕНЕРГИЈА

VI. 1. ОРГАНИЗАЦИЈА НА ПАЗАРОТ НА ЕЛЕКТРИЧНА ЕНЕРГИЈА

Пазари на електрична енергија

Член 68

(1) Пазарот на електрична енергија ги вклучува пазарот на електрична енергија на големо и пазарот на електрична енергија на мало.

(2) Пазарот на електрична енергија на мало ја вклучува купопродажбата на електрична енергија помеѓу снабдувачите со електрична енергија и нивните потрошувачи кои не се учесници на пазарот на електрична енергија на големо.

(3) Пазарот на електрична енергија на големо вклучува:

1) пазар со билатерални договори;

2) организиран пазар и тоа пазар ден однапред и пазар во тековниот ден и

3) пазар на балансна енергија.

(4) Операторот на пазарот на електрична енергија го администрира пазарот од ставот (3) точка 1) на овој член и под услови определени со овој закон може да го организира и управува пазарот од ставот (3) точка 2) на овој член, а операторот на електропреносниот систем го организира и управува пазарот од ставот (3) точка 3) на овој член, врз основа на начелата на транспарентност и недискриминација.

Учесници на пазарот на електрична енергија на големо

Член 69

(1) Учесници на пазарот на електрична енергија на големо се:

1) производителите на електрична енергија;
2) трговците со електрична енергија;
3) снабдувачите со електрична енергија;
4) потрошувачите на електрична енергија што ги исполнуваат условите за самостојно учество на пазарот пропишани во правилата за пазар на електрична енергија;
5) операторот на електропреносниот систем;
6) операторот на електродистрибутивниот систем;
7) операторот на затворениот електродистрибутивен систем и
8) операторот на пазарот на електрична енергија.

(2) Учесниците на пазарот на електрична енергија од ставот (1) на овој член ги уредуваат меѓусебните права и обврски со договори склучени во согласност со овој закон и правилата и прописите донесени врз основа на овој закон.

(3) Покрај учесниците на пазарот на електрична енергија од ставот (1) на овој член, учесници на организираниот пазар на електрична енергија можат да бидат и други домашни и странски правни лица, во согласност со правилата за работа на организираниот пазар.

(4) Учесниците на пазарот на електрична енергија од ставот (1) на овој член се должни на операторот на електропреносниот систем, операторот на електродистрибутивниот систем, како и на операторот на пазарот на електрична енергија, да им ги достават сите потребни податоци во согласност со мрежните правила за пренос на електрична енергија, мрежните правила за дистрибуција на електрична енергија и правилата за пазар на електрична енергија.

VI. 2. ПРОИЗВОДСТВО НА ЕЛЕКТРИЧНА ЕНЕРГИЈА

Производител на електрична енергија

Член 70

(1) Производителот на електрична енергија во согласност со издадената лиценца, може да врши продажба на произведената електрична енергија и/или системски услуги на пазарот на електрична енергија во Република Македонија и во странство.

(2) Производителот на електрична енергија во согласност со овој закон и прописите и правилата донесени согласно со овој закон:

1) нуди системски услуги на операторот на електропреносниот систем заради балансирање на системот, согласно со техничките капацитети и барањата утврдени во правилата за балансирање на електроенергетскиот систем и мрежните правила за пренос на електрична енергија;

2) обезбедува достапност на договорените количини на електрична енергија и/или системски услуги до точката на прием во електропреносниот или

електродистрибутивниот систем во согласност со условите и обврските од неговата лиценца, како и со договорот за приклучување;

3) мора да биде опремен со сите потребни технички ресурси, вклучително и уреди за телемерење на моменталното производство;

4) доставува извештаи, податоци и информации до операторот на електропреносниот систем или операторот на електродистрибутивниот систем во согласност со мрежните правила;

5) доставува до операторот на електропреносниот систем и операторот на пазарот на електрична енергија податоци и информации од договорите за купување и продажба на електрична енергија, расположливоста на производниот капацитет и/или системските услуги, освен деловно-финансиските податоци.

(3) Производителот на електрична енергија има право да купува електрична енергија на пазарот на електрична енергија, со цел да го оптимизира своето производство и ги минимизира трошоците во работењето.

(4) Производителот на електрична енергија од производна постројка каде што најмалку една единица за производство има инсталирана моќност еднаква или поголема од 250 MW е должен да ги чува најмалку пет години сите податоци што се однесуваат на целата производна постројка, од кои можат да се утврдат и проверат за секој поединечен час сите негови оперативни одлуки поврзани со диспечирање и наддавање на организираните пазари на електрична енергија, аукциите за интерконективни капацитети, пазарите на балансна енергија и билатералните договори, во кои се вклучени и податоци за расположливите производствени капацитети и доделените системски услуги, како и распределбата на доделените системски услуги на ниво на постројка во периодите кога се одвива наддавањето и кога се одвива производството.

(5) Производителот на електрична енергија е должен податоците од ставот (4) на овој член да ги даде на увид на Регулаторната комисија за енергетика, Комисијата за заштита на конкуренцијата, како и на Секретаријатот на Енергетската заедница во согласност со обврските на Република Македонија коишто произлегуваат од ратификуваните меѓународни договори.

(6) Производител на електрична енергија од обновливи извори на енергија приклучен на електродистрибутивна мрежа може да биде претставен на пазарот на електрична енергија на големо од виртуелен производител на електрична енергија. Правата и обврските на виртуелниот производител на електрична енергија се уредуваат со правилата за пазар на електрична енергија.

(7) Со цел да се обезбеди сигурност во снабдувањето со електрична енергија, Владата во согласност со Член 6 од овој закон, може да донесе одлука со која на производител на електрична енергија му наметнува обврска за обезбедување на јавна услуга со која се задолжува, во секое време да има оперативни резерви од примарно гориво во количина којашто е потребна за најмалку 15 дена работа со максимален капацитет, во согласност со правилата за јавна услуга од членот 6 од овој закон. Минималните оперативни резерви на примарно гориво посебно се наведуваат во лиценцата за вршење на дејноста.

VI.3. ПРЕНОС НА ЕЛЕКТРИЧНА ЕНЕРГИЈА

Сопственичко раздвојување на операторот на електропреносниот систем

Член 71

(1) Операторот на електропреносниот систем на Република Македонија е друштво кое:

1) како правен следбеник на Електростопанство на Македонија е сопственик на електропреносната мрежа што се состои од трафостаници, линиски инфраструктурни објекти - далекуводи, постројки, објекти и средства што

се во функција на вршење на енергетската дејност пренос на електрична енергија и управување со електропреносниот систем;

2) не е дел од вертикално интегрирано друштво;

3) е носител на лиценца за вршење на енергетската дејност пренос на електрична енергија;

4) не врши и е независено од вршењето на други дејности во електроенергетскиот сектор определени со овој закон и

5) е сертифицирано и назначено за оператор на електропреносниот систем од страна на Регулаторната комисија за енергетика, во постапка утврдена со овој закон.

(2) Со цел да се обезбеди независност на операторот на електропреносниот систем, исто лице или лица немаат право во исто време:

1) директно или индиректно да учествуваат во управувањето и раководењето со друштво што врши некоја од дејностите производство и/или снабдување со електрична енергија, и во исто време директно или индиректно да управуваат или остваруваат друго право во операторот на електропреносниот систем;

2) директно или индиректно да учествуваат во управувањето и раководењето со операторот на електропреносниот систем и во исто време директно или индиректно да управуваат или остваруваат друго право во друштво што врши некоја од дејностите производство или снабдување со електрична енергија и

3) да именуваат членови на орган на надзор, орган на управување на операторот на електропреносниот систем и во исто време директно или индиректно да управуваат или остваруваат друго право во друштво што врши некоја од дејностите производство и/или снабдување со електрична енергија.

(3) Ограничувањата од ставот (2) на овој член особено се однесуваат на:

1) користење на право на глас;

2) избор и именување на членови на органот на надзор и органот на управување или

3) поседување на мнозински удел.

(4) Друштвото кое поседува лиценца за вршење на дејноста пренос на електрична енергија не може да има лиценци и не може да биде вклучено во вршење на дејностите производство, дистрибуција, трговија и снабдување со електрична енергија, како и не може да има лиценца за организирање и управување со пазарот на електрична енергија.

(5) Ако операторот на електропреносниот систем бил дел од вертикално интегрирано друштво за електрична енергија, операторот или неговите вработени не смеат да ги пренесуваат деловно чувствителните информации кои ги поседуваат на друштва за производство и/или снабдување со електрична енергија.

(6) Како друштво што врши некоја од дејностите производство или снабдување од ставот (2) на овој член се смета и друштво што врши некоја од дејностите производство или снабдување со природен гас, а не ги вклучува потрошувачите кои вршат некоја од дејностите производство и/или снабдување со електрична енергија, директно или преку друштво во кои учествуваат во управувањето, поединечно или заедно, доколку:

1) на просечно годишно ниво се нето потрошувачи на електрична енергија земајќи го предвид нивното учество во произведената електричната енергија од друштвата во кои учествуваат во управувањето;

2) вредноста на електричната енергија што ја продаваат на трети лица е незначителна во однос на другите нивни деловни активности.

Сопственик на операторот на електропреносниот систем

Член 72

(1) Министерството надлежно за работите од областа на транспортот е сопственик на друштвото коешто е оператор на електропреносниот систем.

(2) Министерството од ставот (1) на овој член е самостојно при донесување на одлуки за избор на орган на надзор, односно орган на управување на друштвото од ставот (1) и не смее да прифаќа упатства или насоки од Владата или друг државен орган.

(3) Членовите на органот на надзор, односно на органот на управување на операторот на електропреносниот систем:

1) во постапка за донесување на одлуки согласно закон, не смеат да бараат ниту да прифаќаат упатства или насоки од Владата или друг државен орган, освен во случаите утврдени во овој закон и

2) не смеат да бидат избрани за членови на орган на надзор, односно на орган на управување на друштва коишто вршат производство, снабдување или трговија со електрична енергија или друштва коишто имаат можност за директно или индиректно влијание врз одлучувањето во тие друштва.

Програма за усогласеност

Член 73

Операторот на електропреносниот систем, независно од организационата форма, по претходно одобрување од Регулаторната комисија за енергетика, донесува програма за усогласеност со која се утврдуваат мерките кои треба да се преземаат заради оневозможување на дискриминација на корисниците на електропреносниот систем по кој било основ, се дефинираат обврските на вработените во реализацијата на програмата и се утврдува начинот за следење на усогласеноста на работењето на операторот на електропреносниот систем со обврските утврдени со овој закон и програмата.

Службеник за усогласеност

Член 74

(1) Реализацијата на програмата од членот 73 од овој закон ја следи службеник за усогласеност.

(2) Службеникот за усогласеност од ставот (1) на овој член е именуван од органот за надзор на операторот на електропреносниот систем, по претходно одобрување од страна на Регулаторната комисија за енергетика.

(3) Регулаторната комисија за енергетика може да не го одобри именувањето на службеникот за усогласеност ако утврди дека не ги исполнува условите за независност или стручност.

(4) Органот за надзор на операторот на електропреносниот систем може, по претходно одобрение од Регулаторната комисија за енергетика, да го разреши службеникот за усогласеност. По барање на Регулаторната комисија за енергетика, органот за надзор го разрешува службеникот за усогласеност заради неисполнување на условите за независност или стручност.

(5) Регулаторната комисија за енергетика ги одобрува условите со кои се уредува мандатот и условите за вработување на службеникот за усогласеност, вклучувајќи го и времетраењето на неговиот мандат или вработување, со цел да се обезбедат независноста, како и сите потребни услови за остварување на неговите овластувања и извршување на неговите должности.

(6) За време на својот мандат, службеникот за усогласеност не може да извршува друга професионална дејност, ниту да има интерес или деловен однос,

директно или индиректно, со друштва од енергетскиот сектор или со нивните содружници или акционери.

(7) Операторот на електропреносниот систем е должен на службеникот за усогласеност да му ги даде на увид сите податоци и информации потребни за остварување на неговите овластувања и по негово барање, да му овозможи пристап до сите простори и простории во кои ја врши својата дејност.

(8) Службеникот за усогласеност е должен да:

1) го следи спроведувањето на програмата за усогласеност и изработува годишен извештај за преземените мерки за нејзиното спроведување кој го доставува до Регулаторната комисија за енергетика;

2) доставува извештаи до органот за надзор и дава препораки во однос на програмата за усогласеност и нејзината реализација и

3) ја известува Регулаторната комисија за енергетика за значителни прекршувања во спроведувањето на програмата за усогласеност.

(9) Службеникот за усогласеност ги доставува до Регулаторната комисија за енергетика предложениот инвестициски план и предложените одлуки за поединечни инвестиции во електропреносниот систем, истовремено кога органот на управување на операторот на електропреносниот систем ги доставува одлуките до органот за надзор.

(10) Органот на управување, органот за надзор и раководните лица на операторот на електропреносниот систем се должни да го повикаат службеникот за усогласеност да присуствува на сите закажани состаноци и да му ги достават сите потребни материјали, а особено кога се одлучува за:

1) условите поврзани со услугите за пристап и користење на електропреносниот систем кои се однесуваат на цените за користење, распределбата на преносниот капацитет и управувањето со загушувањата;

2) проектите поврзани со управување, одржување и развој на електропреносниот систем, вклучувајќи ги и инвестициите во интерконективните водови и

3) набавката или продажбата на електрична енергија неопходна за функционирање на електропреносниот систем, вклучувајќи ги и системските услуги за балансирање.

Сертификација на операторот на електропреносниот систем

Член 75

(1) Вршителот на дејноста пренос на електрична енергија мора да биде сертифициран како оператор на електропреносниот систем на начин, во постапка и во рок утврдени со овој закон.

(2) Постапката за сертификација на операторот на електропреносниот систем се спроведува:

1) на барање на операторот на електропреносниот систем на кого му е издадена лиценца за вршење на дејноста пренос на електрична енергија и управување со електропреносниот систем во согласност со ставот (4) на овој член или

2) по службена должност од страна на Регулаторната комисија за енергетика во случај:

- кога операторот на електропреносниот систем нема да поднесе барање за сертификација или
- кога настанала или може да настане повреда на обврските за сопственичко раздвојување утврдени во членот 71 од овој закон или
- на доставено образложено барање од Секретаријатот на Енергетската заедница.

(3) Ако операторот на електропреносниот систем не е сертифициран е должен да достави барање за сертификација со документи пропишани со

правилата за сертификација што ги донесува Регулаторната комисија за енергетика.

(4) Во рок од четири месеци од денот на доставување на барање за сертификација од страна на операторот на електропреносниот систем или од датумот кога Секретаријатот на Енергетската заедница го доставил образложеното барање од ставот (2) точка 2) алинеја 3 на овој член, Регулаторната комисија за енергетика изготвува предлог одлука за сертификација на операторот на електропреносниот систем и веднаш му ја доставува на Секретаријатот на Енергетската заедница, заедно со сите информации поврзани со предлог одлуката.

(5) Во рок од 60 дена по добивање на мислењето од страна на Секретаријатот на Енергетската заедница, Регулаторната комисија за енергетика, донесува одлука по барањето за сертификација. Регулаторната комисија за енергетика го зема предвид мислењето на Секретаријатот на Енергетската заедница и ги објавува причините за можните отстапки од мислењето.

(6) Регулаторната комисија за енергетика ја објавува одлуката од ставот (5) на овој член во „Службен весник на Република Македонија“ и на својата веб страница, на која го објавува и мислењето издадено од Секретаријатот на Енергетската заедница.

(7) Регулаторната комисија за енергетика води службена евиденција за комуникацијата остварена со Секретаријатот на Енергетската заедница во врска со постапката за сертификација на операторот на електропреносниот систем. Службената евиденција се става на увид на операторот на електропреносниот систем кој бара сертификација и на засегнатите институции од јавниот сектор. Регулаторната комисија за енергетика е должна како доверливи да ги чува деловно чувствителните податоци.

(8) Операторот на електропреносниот систем, производителите на електрична енергија, операторот на електродистрибутивниот систем, снабдувачите на електрична енергија или трговците со електрична енергија во текот на постапката за сертификација, на барање на Регулаторната комисија за енергетика и/или Секретаријатот на Енергетската заедница, се должни веднаш да ги достават сите потребни податоци и информации.

(9) По спроведувањето на постапката за сертификација, Регулаторната комисија за енергетика на операторот на електропреносниот систем му издава сертификат со кој се назначува за оператор на електропреносниот систем и се потврдува дека ги исполнува условите во поглед на сопственичкото раздвојување и независноста како и условите во поглед на финансиско-материјалната способност и техничката и кадровската оспособеност, како и другите услови пропишани со овој закон.

Постапка за сертификација на лица од трети држави

Член 76

(1) По барање од операторот или сопственикот на електропреносниот систем, Регулаторната комисија за енергетика спроведува постапка за сертификација на операторот на електропреносниот систем којшто е под контрола од лице или група лица од трета држава или трети држави.

(2) Операторот или сопственикот од ставот (1) на овој член е должен веднаш да ја извести Регулаторната комисија за енергетика за околностите коишто можат да доведат до преземање на контрола врз него од страна на лице или група лица од трета држава или трети држави.

(3) Регулаторната комисија за енергетика е должна за барањето за сертификација од ставот (1) на овој член и известувањето од ставот (2) од овој член, како и за последиците од преземањето на операторот на

електропреносниот систем, веднаш да ги извести Министерството и Секретаријатот на Енергетската заедница.

(4) Министерството, во рок од 60 дена од приемот на известувањето од ставот (3) на овој член, изготвува мислење во кое е содржана процена дали издавањето на сертификатот може да ја загрози сигурноста во снабдувањето во Република Македонија и/или сигурноста на снабдувањето на договорна страна или земја - членка на Енергетската заедница, особено земајќи ги предвид:

1) правата и обврските на Енергетската заедница во однос на државата или државите од ставот (1) на овој член кои произлегуваат од меѓународното право и ратификуваните меѓународни договори во однос на сигурност во снабдувањето, вклучувајќи и други договори што се однесуваат на сигурност во снабдувањето склучени со една или повеќе трети држави во кои Енергетската заедница е договорна страна;

2) правата и обврските на Република Македонија кон државата или државите од ставот (1) на овој член кои произлегуваат од ратификуваните меѓународни договори со таа држава или држави, до степен во кој тие договори се во согласност со законодавството на Енергетската заедница и

3) други специфични околности.

(5) Регулаторната комисија за енергетика, во рок од четири месеци од датумот на прием на барањето од ставот (1) на овој член, изготвува предлог-одлука за сертификација, односно одбивање на барањето за сертификација.

(6) Регулаторната комисија за енергетика го одбива барањето за сертификација од ставот (1) на овој член, ако:

1) операторот на електропреносниот систем не докаже дека ги исполнува и условите пропишани во правилникот од членот 41 од овој закон и во членот 71, став 2) и 4) од овој закон;

2) издавањето на сертификатот ја загрозува сигурноста на снабдувањето на Република Македонија и/или сигурноста на снабдувањето на договорна страна или земја - членка на Енергетската заедница.

(7) Регулаторната комисија за енергетика е должна веднаш да ја достави до Секретаријатот на Енергетската заедница предлог-одлуката од ставот (5) на овој член, заедно со пропратната документација врз основа на која е донесена одлуката, заради добивање на мислење.

(8) Регулаторната комисија за енергетика, во рок од 60 дена од денот на доставувањето на мислењето, односно истекувањето на рокот за доставување на мислењето од Секретаријатот на Енергетската заедница, донесува одлука за сертификација, односно одбивање на барањето за сертификација.

(9) При донесувањето на одлуката од ставот (8) на овој член Регулаторната комисија за енергетика е должна целосно да го земе предвид мислењето на Министерството и мислењето на Секретаријатот на Енергетската заедница.

(10) Одлуката на Регулаторната комисија за енергетика и мислењето на Секретаријатот на Енергетската заедница се објавуваат во „Службен весник на Република Македонија“.

(11) Ако одлуката на Регулаторната комисија за енергетика не е во согласност со мислењето на Секретаријатот на Енергетската заедница, со одлуката се објавува и образложение.

Ревизија на сертификацијата

Член 77

(1) Регулаторната комисија за енергетика започнува постапка за ревизија на сертификацијата ако при вршење на надзор врз работењето на операторот на електропреносниот систем, или ако била известена од операторот или службеникот за усогласеност од членот 74 од овој закон, или на друг начин

дошла до сознанија дека настанала или се планира настанување на промена во сопственичката структура на операторот или друга промена којашто може да влијае врз исполнувањето на обврските утврдени во членот 71, членот 72 и членот 78 од овој закон.

(2) Постапката од ставот (1) на овој член Регулаторната комисија за енергетика ја започнува и по барање од Секретаријатот на Енергетската заедница.

(3) Регулаторната комисија за енергетика доставува до операторот на електропреносниот систем известување за започнувањето на постапката за ревизија на сертификацијата со кое го задолжува да ја обезбеди потребната документација, податоци и информации од коишто може да се утврди планираната или настанатата промена, како и рок за нивно доставување којшто не може покус од 15 дена.

(4) Во рок од 60 дена по добивањето на бараните податоци, информации и документација, Регулаторната комисија за енергетика изготвува предлог одлука за издавање на нов или одземање на постојниот сертификат и ја доставува на мислење до Секретаријатот на Енергетската заедница.

(5) Во рок од 60 дена по добивање на мислење од Секретаријатот на Енергетската заедница, Регулаторната комисија за енергетика донесува одлука за издавање на нов или одземање на постојниот сертификат и ја објавува во „Службен весник на Република Македонија“ и на својата веб страница. При донесување на одлуката, Регулаторната комисија за енергетика го зема предвид мислењето на Секретаријатот на Енергетската заедница и на својата веб страница ги објавува причините за можните отстапки од мислењето.

Должности на операторот на електропреносниот систем

Член 78

(1) Операторот на електропреносниот систем ја одржува, надградува и проширува електропреносната мрежа, управува со електропреносниот систем на Република Македонија и обезбедува поврзување на електропреносниот систем со електропреносните системи во други држави.

(2) Операторот на електропреносниот систем е должен во согласност со овој закон и прописите и правилата донесени врз основа на овој закон:

1) да придонесе за сигурноста во снабдувањето со електрична енергија, преку обезбедување на сигурно и доверливо функционирање на електропреносниот систем на Република Македонија, како и преку обезбедување на соодветен капацитет за пренос;

2) да склучи оперативни договори со операторите на соседните електропреносни системи со кои е поврзан со цел на недискриминаторен и транспарентен начин и во согласност со пропишаниот квалитет, да обезбеди сигурен, безбеден, и квалитетен пренос на електрична енергија преку електропреносната мрежа на Република Македонија и да обезбеди оптимално управување со електропреносната мрежа;

3) да го организира и управува пазарот на балансна енергија од членот 68, став (3) точка 3) од овој закон, и да ги донесе и спроведува правилата за балансирање од членот 79 од овој закон;

4) воспоставува и води регистар на даватели на услуги за балансирање и регистар на балансно одговорни страни и балансни групи;

5) во секое време да има на располагање материјални, технички и човечки ресурси, како и финансиски средства потребни за исполнување на неговите обврски во однос на развојот, надградувањето и одржувањето на електропреносниот систем;

6) да ги приклучи на електропреносната мрежа производителите, потрошувачите и операторот на електродистрибутивниот систем;

7) да им ги обезбеди сите информации потребни за пристап и да им обезбеди пристап на сите корисници на електропреносниот систем во согласност со овој закон;

8) да ги објави на својата веб страница тарифите за пренос на електрична енергија, одобрени од Регулаторната комисија за енергетика;

9) да гради нови и да ги надградува постојните интерконективни водови со соседните држави, водејќи сметка за ефикасно искористување на постојните интерконективни капацитети и рамнотежата помеѓу инвестициските трошоци и придобивките за потрошувачите;

10) да ги обезбеди прекуграничните протоци на електрична енергија преку електропреносната мрежа на Република Македонија во рамки на расположивиот преносен капацитет;

11) да изработи годишен план за одржување на интерконективните и внатрешните далекуводи од електропреносната мрежа, усогласен со операторите на електропреносните системи во регионот и да го објави на својата веб страница;

12) да изработи годишен план за одржување на внатрешните далекуводи од електропреносната мрежа, и по претходно одобрување од Регулаторната комисија за енергетика, да го објави на својата веб страница;

13) да изработи конечен дневен распоред и да ги евидентира и чува податоците добиени во процесот на изработка на конечниот дневен распоред;

14) да обезбеди дневно диспечирање и управување во реално време со протоците на електрична енергија, водејќи сметка за целокупното производство на електрична енергија во Република Македонија и внатрешните и прекуграничните трансакции преку електропреносниот систем, врз основа на конечниот дневен распоред;

15) да обезбеди синхронизирана работа на електроенергетскиот систем на Република Македонија и соседните електроелектроенергетски системи, како и размена на податоци со операторите на други електропреносни системи;

16) да ја поттикнува прекуграничната размена на електрична енергија со примена на имплицитни аукции за краткорочни алокации на капацитетите и интеграција на механизмите за балансирање и резервна моќност;

17) да објавува податоци и навремено да обезбеди информации од операторите на соседните електропреносни системи за расположливите преносни капацитети на интерконективните водови заради обезбедување на недискриминаторен, објективен и транспарентен пристап и користење на електропреносниот систем;

18) да обезбеди инсталирање и одржување на мерните уреди и да ја мери електричната енергија на сите мерни места во точките на прием и испорака на електропреносниот систем и да ги доставува податоците од мерењата до корисниците на системот и до операторот на пазарот на електрична енергија;

19) да им обезбеди пристап на корисниците на електропреносниот систем до мерните уреди што се во негова сопственост;

20) да набавува системски услуги за балансирање на електропреносниот систем, согласно со правилата за балансирање на електроенергетскиот систем;

21) да учествува на регионалниот пазар на балансна енергија;

22) да изготви правила за набавка на електрична енергија за покривање на загубите во електропреносниот систем и да ги достави до Регулаторната комисија за енергетика за одобрување;

23) да набавува електрична енергија за покривање на загубите во електропреносната мрежа и електрична енергија за сопствени потреби, со цел да се обезбеди сигурно и доверливо функционирање на електропреносниот систем, по пазарни услови, на транспарентен и недискриминаторен начин;

24) да набавува и продава електрична енергија за компензација со цел да се обезбеди сигурно и доверливо функционирање на електропреносниот систем, по пазарни услови, на транспарентен и недискриминаторен начин;

25) да ги решава преоптоварувањата во електропреносниот систем во согласност со мрежните правила за пренос на електрична енергија;

26) да обезбеди балансирање на електроенергетскиот систем и порамнување на отстапувањата и услугите за балансирање како и да ги обезбеди пресметувањето, фактурирањето и наплатата на услугите за балансирање;

27) во случај на загрозување на сигурност во снабдувањето со електрична енергија, хаварии или поголеми отстапувања на потрошувачката на електрична енергија од предвидените количини, во рамките на техничките можности за пренос на електричната енергија да ги воспостави потребните измени на распоредот и времето на ангажирање на производните капацитети во Република Македонија и набавката на електрична енергија, при што трошоците за набавената електрична енергија, со примена на балансниот механизам, ќе се надоместат од учесниците на пазарот на електрична енергија коишто предизвикале отстапување;

28) да обезбеди доверливост на деловните податоци на корисниците на електропреносниот систем и

29) да соработува со операторите на електропреносните системи на други земји и да учествува во работата на регионалните и меѓународните асоцијации.

(3) Операторот на електропреносниот систем е должен да води диспечерска книга, записи за доверливоста на електропреносниот систем, податоци од системот за надзор и управување и мерни податоци и тие книги, записи и податоци да ги чува најмалку десет години.

(4) Операторот на електропреносниот систем е должен да води евиденција за работењето на електропреносниот систем и за тоа да ја известува Регулаторната комисија за енергетика, по нејзино барање.

(5) Операторот на електропреносниот систем во согласност со членот 48 ставови (2) и (3) од овој закон, може привремено да ја прекине испораката на електрична енергија од електропреносниот систем при вршење на планирани прегледи, испитувања, контролни мерења, одржување, реконструкции, проширувања на мрежите, уредите и инсталациите, приклучување на нови корисници на електропреносниот систем, како и во случај на потреба од спречување на ризици од нарушувања во електроенергетскиот систем. Начинот, постапките и известувањата за прекините се засновани на начелата на објективност, транспарентност и недискриминација, и подетално се уредени со мрежните правила за пренос на електрична енергија.

Правила за балансирање

Член 79

(1) Секој од учесниците на пазарот на електрична енергија од членот 69 став (1) точки од 1) до 7) има балансна одговорност.

(2) Операторот на електропреносниот систем ги изготвува правилата за балансирање, и по претходно одобрување од Регулаторната комисија за енергетика, ги објавува во „Службен весник на Република Македонија“ и на својата веб страница.

(3) Правилата за балансирање се објективни, транспарентни, недискриминаторни и пазарно-ориентирани и со нив особено се уредува:

1) правата и обврските на давателите на услуги за балансирање;

2) постапката за набавка на услугите за балансирање;

3) методологијата за формирање на цени за услугите за балансирање, како и постапката за нивна пресметка, фактурирање и наплата, којашто треба да

биде недискриминаторна, да ги одразува реално направените трошоците и да овозможи минимизирање на трошоците за балансирање;

4) начинот на утврдување на активираните количини на услугите за балансирање коишто се порамнуваат помеѓу давателите на услугите за балансирање;

5) финансиското порамнување со давателите на услуги за балансирање, вклучувајќи ги и договорите и финансиските гаранции што се бараат од давателите на услуги во врска со порамнувањето на услугите за балансирање;

6) одговорностите на балансно одговорните страни, вклучувајќи го и склучувањето на договорите за балансна одговорност;

7) формата, содржината и начинот на водење на регистар на даватели на услуги за балансирање и на регистар на балансно одговорни страни и балансни групи;

8) начинот на пресметка на дебалансите помеѓу номинираните и реализираните трансакции врз основа на мерењата направени од страна на операторот на електропреносниот систем и операторот на електродистрибутивниот систем и

9) финансиското порамнување со балансно одговорната страна.

(4) Во согласност со одредбите од овој закон и правилата од ставот (2) на овој член, операторот на електропреносниот систем е должен да:

1) ги утврди активираните количини на услугите за балансирање со секој давател на услуги за балансирање;

2) ги утврди сите дебаланси со секоја балансно одговорна страна;

3) ги пресмета потребните количини на системски услуги кои ги набавува на пазарот на балансна енергија;

4) ја пресмета цената на порамнување за отстапувањата на балансно одговорните страни и

5) направи финансиско порамнување со давателите и корисниците на услуги за балансирање.

(5) Операторот на електропреносниот систем им фактурира на учесниците на пазарот на електрична енергија за настанатите отстапувања од најавените физички трансакции, по цени пресметани во согласност со методологијата за пресметка за надоместок за услугите на балансирање утврдени во правилата за балансирањето на електроенергетскиот систем.

(6) Операторот на електропреносниот систем ги доставува до операторот на пазарот на електрична енергија податоците од системите за мерење на електрична енергија, активираните количини на услугите за балансирање за секој давател на услуга за балансирање, цената на порамнување и конечниот дневен распоред. Операторот на пазарот на електрична енергија врши пресметка на дебалансите на балансно одговорните страни и предлог пресметка за трошокот за дебалансите и ги доставува до операторот на електропреносниот систем.

(7) Операторот на електропреносниот систем квартално ја известува Регулаторната комисија за енергетика за договорите кои ги склучил со давателите на услуги за балансирање и за нивната реализација.

(8) Со цел да се обезбеди оперативна сигурност и ефикасно функционирање на регионалниот пазар на услуги за балансирање врз основа на начелата на конкуренција, недискриминација и транспарентност во рамки на Енергетската заедница, операторот на електропреносниот систем соработува со другите оператори на електропреносни системи од договорните страни и учесниците во договорот за Енергетската заедница.

Меѓусебна компензација на операторите на електропреносните системи

Член 80

(1) Операторот на електропреносниот систем, во согласност со правилата со кои е воспоставен механизмот за меѓусебна компензација на операторите на електропреносните системи, е одговорен за:

1) плаќање на надоместоците за загушување и трошоците настанати поради испораката на прекуграничните протоци на електрична енергија во електропреносните мрежи на соседните земји, и тоа на операторите на електропреносните системи каде што тие протоци завршуваат и

2) наплата на надоместоците за загушување и трошоците настанати поради преземањето на прекуграничните протоци на електрична енергија во електропреносната мрежа на Република Македонија, и тоа од операторите на електропреносните системи од коишто тие протоци потекнуваат.

(2) Операторот на електропреносниот систем ги наплатува трошоците од ставот (1) на овој член редовно во определени интервали во однос на одреден изминат период, при што може да врши дополнително порамнување на наплатениот надоместок кога е тоа неопходно за да се изразат реално направените трошоци.

(3) Операторот на електропреносниот систем ја утврдува големината на прекуграничните протоци коишто се преземаат или коишто потекнуваат и/или завршуваат во националните електропреносни системи, врз основа на измерените физички протоци на електрична енергија во текот на одреден временски период.

(4) Операторот на електропреносниот систем го утврдува износот на надоместоците од ставот (1) на овој член врз основа на прогресивно долгорочни просечно растечки надоместоци, земајќи ги предвид загубите, трошоците за постојната инфраструктура и инвестициите во нова инфраструктура што се користи за пренос на прекуграничните протоци, водејќи сметка за сигурноста на снабдувањето. Операторот на електропреносниот систем е должен при утврдување на надоместоците да ги има предвид придобивките за мрежата настанати како резултат од преземањето на прекуграничните протоци.

Надоместоци за користење на електропреносната мрежа

Член 81

(1) Надоместоците коишто ги наплаќа операторот на електропреносниот систем за пристап и приклучување на електропреносната мрежа се утврдуваат на транспарентен начин со примена на методологиите за пресметка на трошоци за приклучување утврдени во мрежните правила за пренос на електрична енергија, земајќи ги предвид реално направените трошоци и потребата за сигурен, непрекинат и доверлив пренос. Надоместоците не зависат од оддалеченоста од точката на пристап во мрежата, освен надоместокот за приклучување на мрежата, а се применуваат на недискриминаторен начин.

(2) Висината на надоместоците што ги плаќаат корисниците на мрежата се одредува во сооднос со загубите во мрежата и настанатото загушување, како и трошоците за инвестиции во инфраструктурата и обезбедува информација на операторот на електропреносниот систем за локациите каде се потребни инвестиции во постојната инфраструктура.

(3) При утврдувањето на надоместоците за користење на електропреносниот систем се земаат предвид:

1) приходите и расходите што произлегуваат од механизмот за меѓусебна компензација на операторите на електропреносните системи и

2) реално настанатите приходи и расходи, како и расходите што се очекуваат во идниот период, проценети врз основа на расходите во изминатиот период.

(4) Надоместокот за користење на електропреносниот систем го плаќаат потрошувачите на електрична енергија во Република Македонија, во согласност со објавената тарифа. Операторот на електропреносниот систем им го фактурира надоместокот за користење на системот на:

1) потрошувачите директно приклучени на електропреносниот систем што самостојно настапуваат на пазарот на електрична енергија;

2) производителите на електрична енергија директно приклучени на електропреносниот систем, за преземената електрична енергија од електропреносната мрежа за сопствени потреби;

3) снабдувачите, за потрошувачите директно приклучени на електропреносниот систем што не настапуваат самостојно на пазарот на електрична енергија и

4) операторите на електродистрибутивните системи или снабдувачите на електрична енергија за потрошувачите приклучени на електродистрибутивните системи.

(5) Надоместоци за користење на електропреносниот систем при поединечни трансакции за транзит на електрична енергија не се наплаќаат.

Правила за координација

Член 82

(1) Заради обезбедување на сигурноста на мрежата при управувањето со загушувања, операторот на електропреносниот систем ги утврдува механизмите за координација и размена на информации со корисниците на системот и со операторите на соседните електропреносни системи во мрежните правила за пренос на електрична енергија.

(2) Операторот на електропреносниот систем е должен да користи модел за пресметка на вкупниот преносен капацитет за електрична енергија преку електропреносната мрежа и за пресметка на маргината на доверливост за пренос на електрична енергија, врз основа на електричните и физичките карактеристики на мрежата.

(3) Операторот на електропреносниот систем на својата веб страница ја објавува проценката на расположливиот годишен, месечен и дневен преносен капацитет.

(4) Операторот на електропреносниот систем има право да ги побара сите потребни податоци од секој учесник на пазарот на електрична енергија што се поврзани со извршувањето на неговите должности.

(5) Учесниците на пазарот на електрична енергија се должни на операторот на електропреносниот систем да му доставуваат информации и податоци коишто се потребни за одредување на:

1) вкупното оптоварување на електроенергетскиот систем;

2) нерасположивоста на потрошувачките единици;

3) предвидувањата за година однапред;

4) преносната инфраструктура, како и нерасположивоста на преносната инфраструктура;

5) проценката и понудата на капацитети, како и користењето на капацитетите помеѓу зоните на тргување;

6) мерките за управување со загушувањата;

7) предвидување на производството на електрична енергија, нерасположивоста на производните капацитети и реалното производство и

8) балансирањето.

(6) Операторот на електропреносниот систем, по претходно одобрување на Регулаторната комисија за енергетика, донесува и објавува на својата веб страница правила за формата, содржината и динамиката на доставување и објавување на податоците од ставот (5) на овој член.

(7) Операторот на електропреносниот систем ги објавува податоците од ставот (5) на овој член и ги доставува до ENTSO-E, во согласност со обврските преземени со ратификуваните меѓународни договори.

Планирање на развој

Член 83

(1) Операторот на електропреносниот систем е должен секоја година да подготви план за развој на електропреносниот систем за период од следните десет години во кој, согласно со барањата утврдени во мрежните правила за пренос на електрична енергија, треба да бидат содржани сите потребни информации за проширувањето и надградбата на електропреносниот систем вклучувајќи ги и приоритетите за изградба на нови интерконективни водови усогласени со операторите на електротреносните системи во регионот. Операторот на електропреносниот систем го доставува планот за одобрување до Регулаторната комисија за енергетика најдоцна до 31 октомври секоја календарска година и по добиеното одобрување, го усвојува планот и го објавува на својата веб страница.

(2) Операторот на електропреносниот систем подготвува и најдоцна до 31 октомври секоја календарска година доставува до Министерството и до Регулаторната комисија за енергетика едногодишни, петгодишни и десетгодишни прогнози за потрошувачката на електрична енергија во Република Македонија.

(3) За секој регулиран период операторот на електропреносниот систем изработува и доставува за одобрување до Регулаторната комисија за енергетика планови за инвестирање во електропреносниот систем, во кои како резултат на предвидените инвестиции, особено треба да биде прикажано:

1) очекуваното зголемување на ефикасноста на работењето на електропреносниот систем преку намалувањето на загубите на електрична енергија и

2) подобрувањето на квалитетот на испорачаната електрична енергија од електропреносната мрежа.

Мрежни правила за пренос на електрична енергија

Член 84

(1) Операторот на електропреносниот систем е должен, по претходно одобрување од страна на Регулаторната комисија за енергетика, да ги донесе мрежните правила за пренос на електрична енергија и да ги објави во „Службен весник на Република Македонија“ и на својата веб страница. Мрежните правила за пренос на електрична енергија особено ги уредуваат:

1) техничките и другите услови за сигурно и безбедно функционирање на електропреносниот систем;

2) техничко-технолошките услови и начинот за приклучување на корисниците на електропреносниот систем;

3) методологијата за определување на надоместокот за приклучување на електропреносната мрежа;

4) условите и начинот на пристап на трета страна на електропреносниот систем;

5) објективни, недискриминаторни и транспарентни постапки за разрешување на преоптоварувањата во електропреносниот систем;

6) техничко-технолошките услови за работа на објектите за производство на електрична енергија за кои е издадена лиценца за пробна работа;

7) планирањето на одржувањето и развојот на електропреносниот систем;

8) начин на усогласување со корисниците на електропреносниот систем во случаи на планирани прекини;

9) содржината на плановите за развој на електропреносниот систем, како и начинот и постапката според која корисниците на системот ги доставуваат неопходните податоци за изготвување на таквите планови за развој;

10) начинот и постапката за прогнозирање на потрошувачката за електрична енергија, како и обврските на корисниците на електропреносниот систем во поглед на доставување на неопходните податоци потребни за изготвување на прогнозите за потрошувачката;

11) мерките за обезбедување на потребната оперативна сигурност на електропреносниот систем;

12) мерките, активностите и постапките во случај на нарушувања и хаварии;

13) функционалните барања и класата на точност на мерните уреди, како и начинот на мерење на електричната енергија и моќност;

14) техничките критериуми за обезбедување на системски услуги;

15) начинот на диспечирање;

16) квалитетот на електрична енергија која се испорачува преку електропреносниот систем;

17) квалитетот на услугите што операторот на електропреносниот систем ги обезбедува на корисниците;

18) механизмите за координација и размена на информации со корисниците на системот и со операторите на соседните електропреносни системи;

19) комуникациските протоколи за надзор и управување на електропреносниот систем;

20) работата на системот за оперативно управување;

21) начинот на објавување на информациите коишто согласно со овој закон е должен да ги објавува и

22) начинот и постапката за обезбедување на информации за корисниците на системот.

(2) Мрежните правила на ENTSO-E се сметаат за прифатени и директно се применуваат од страна на операторот на електропреносниот систем во согласност со обврските на Република Македонија преземени со ратификуваните меѓународни договори, како и обврските на операторот на електропреносниот систем од членството во ENTSO-E.

Правила за доделување на прекугранични преносни капацитети

Член 85

(1) Операторот на електропреносниот систем, по претходно одобрување од Регулаторната комисија за енергетика, ги донесува правилата за доделување на прекугранични преносни капацитети коишто ги објавува во „Службен весник на Република Македонија“ и на својата веб страница.

(2) Правилата од ставот (1) на овој член треба да бидат:

1) во согласност со техничките можности на електропреносниот систем;

2) пазарно ориентирани и да се применуваат на транспарентен и недискриминаторен начин во однос на корисниците на системот и

3) во согласност со обврските што Република Македонија ги има преземено со ратификуваните меѓународните договори, како и со обврските на операторот на електропреносниот систем што произлегуваат од членството во ENTSO-E и други меѓународни организации.

(3) Со правилата од ставот (1) на овој член особено се уредува начинот на:

1) пресметка на расположливите прекугранични преносни капацитети;

2) доделување на прекуграничните преносни капацитети водејќи сметка за загушувањата во електропреносниот систем;

3) плаќање за користење на прекуграничните преносни капацитети во случај на загушувања во електропреносниот систем и интерконективниот вод и

4) објавување на податоците.

Управување со загушувањата

Член 86

(1) Операторот на електропреносниот систем се справува со загушувањата во мрежата со примена на недискриминаторни и пазарно ориентирани решенија коишто ги поттикнуваат учесниците на пазарот за рационално користење на интерконективните водови и/или деловите од електропреносната мрежа кои влијаат на прекуграничните протоци, како и вклучените оператори на електропреносни системи за проширување и надградба на постојните и изградба на нови интерконективни водови. Загушувањата во мрежата првенствено се решаваат со примена на методи што не се засновани на трансакции, односно методи што не се засновани на избор помеѓу договорите на поединечните учесници на пазарот на електрична енергија.

(2) Операторот на електропреносниот систем на недискриминаторен начин применува постапки за ограничување на трансакциите само во итни состојби кога мора да дејствува веднаш и кога не е можно редиспечирање или краткорочно непосредно договарање.

(3) Во случаите од ставот (2) на овој член операторот на електропреносниот систем е должен да им надомести за ограничувањето на користењето на доделениот преносен капацитет на учесниците на пазарот на електрична енергија, освен ако причина за ограничувањето била настан од виша сила.

(4) Операторот на електропреносниот систем го става на располагање за учесниците на пазарот на електрична енергија максималниот расположив капацитет на интерконективните водови и/или деловите од електропреносната мрежа кои влијаат на прекуграничните протоци, во согласност со стандардите за безбедност на функционирањето на електроенергетскиот систем на Република Македонија и електропреносните системи на соседните држави.

(5) Учесниците на пазарот за електрична енергија се должни да го известуваат операторот на електропреносниот систем за намерата да го користат доделениот преносен капацитет и тоа во разумен рок пред соодветниот оперативен период. Секој доделен, а неискористен електропреносен капацитет повторно се враќа на пазарот и се доделува на учесник на пазарот на отворен, транспарентен и недискриминаторен начин.

(6) Операторот на електропреносниот систем, во зависност од техничките услови, ги одобрува барањата за капацитет за сите протоци на енергија во спротивна насока на загушениот интерконективен вод со цел максимално да го искористи капацитетот на водот. Операторот на електропреносниот систем секогаш ги одобрува барањата за капацитет за оние протоци на енергија со кои се намалува загушувањето, заради обезбедување на сигурно функционирање на електропреносниот систем.

(7) Кога номинациите за користење на преносен капацитет на интерконективен вод од сите учесници на пазарот на електрична енергија се порамнуваат според насоките на проток на енергијата, така што, вкупниот капацитет кој се бара е помал од расположивиот преносен капацитет и не постои загушување, операторот на електропреносниот систем го доделува неискористениот преносен капацитет без наплаќање на дополнителни трошоци за управување со загушувања.

(8) Сите приходи што ги остварува од користењето на интерконективните водови, операторот на електропреносниот систем е должен да ги користи за:

1) гарантирање на стварната расположивост на доделениот капацитет и/или;

2) одржување или зголемување на капацитетот на постојните интерконективни водови или за вложувања во електропреносната мрежа, а особено во нови интерконективни водови.

(9) Ако приходите што операторот на електропреносниот систем ги остварува од користењето на интерконективните водови не можат ефективно да се искористат за намените од ставот (8), Регулаторната комисија за енергетика може да одлучи дел од тие приходи, или во целост, да ги вклучи во приходот на операторот на електропреносниот систем во постапката за утврдување на тарифата за пренос на електрична енергија, а остатокот од приходите, ако таков има, да бидат депонирани на посебна сметка со цел да бидат искористени за намените од ставот (8), кога за тоа ќе се создадат потребните услови.

(10) Регулаторната комисија за енергетика е должна да го извести Секретаријатот на Енергетската заедница за преземените дејствија од ставот (9) на овој член.

(11) Операторот на електропреносниот систем учествува во регионално или друго меѓународно тело со цел да обезбеди координирано управување со загушувањата и спроведување на постапка за пазарно доделување на капацитети и тоа на годишно и месечно ниво, како и ден однапред.

Дополнителни приходи

Член 87

(1) Операторот на електропреносниот систем може да го продаде вишокот на електрична енергија што ја набавил согласно членот 78 став (2) точки 22) и 23) од овој закон, на организираниот пазар на електрична енергија или на пазарот на балансна енергија и за секоја таква продажба е должен да ја извести Регулаторната комисија за енергетика.

(2) Операторот на електропреносниот систем може да остварува приходи од давање под наем на електропреносната инфраструктура во согласност со членот 198 од овој закон.

(3) При утврдување на тарифата за пренос на електрична енергија, Регулаторната комисија за енергетика ги вклучува приходите што ги остварува операторот на електропреносниот систем во согласност со ставовите (1) и (2) на овој член.

VI. 4. ОПЕРАТОР НА ПАЗАРОТ НА ЕЛЕКТРИЧНА ЕНЕРГИЈА

Оператор на пазар

Член 88

(1) Оператор на пазарот на електрична енергија е друштво основано од операторот на електропреносниот систем, кое ги врши работите што се однесуваат на организацијата, ефикасното функционирање и развојот на пазарите со билатерални договори и балансна енергија, а ако ги исполнува условите пропишани во согласност со операторот на пазар на електрична енергија членот 90 став (3) од овој закон, ги врши и работите што се однесуваат на организираниот пазар на електрична енергија во Република Македонија.

(2) Операторот на пазарот на електрична енергија, е должен, во согласност со овој закон и прописите и правилата донесени врз основа на овој закон, да врши:

1) администрирање на пазарот на електрична енергија со билатерални договори;

2) пресметка на дебалансите на балансно одговорните страни и предлог пресметка за трошокот за дебалансите согласно со мерењето на електрична енергија, активираните количини на услугите за балансирање за секој давател на услуга за балансирање, цената на порамнување и конечниот дневен распоред добиени од операторот на електропреносниот систем и операторот на електродистрибутивниот систем;

3) навремено доставување до операторот на електропреносниот систем на сите информации потребни за изработка на конечните дневни распореди за купување и продажба на електрична енергија во Република Македонија;

4) водење на евиденција на сите договори за учество на пазарот склучени со учесниците на пазарот на електрична енергија;

5) водење на евиденција на сите договори за формирање на балансни групи склучени помеѓу учесниците на пазарот на електрична енергија и операторот на пазарот на електрична енергија;

6) изработка на дневен пазарен план;

7) водење на регистар на учесниците на пазарот;

8) објавување на информации кои се неопходни за непречено организирање и управување на пазарот на електрична енергија;

9) навремено доставување до операторот на електропреносниот систем на сите информации за регистрираните учесници на пазарот на електрична енергија;

10) обезбедување на потребните услуги за снабдувачот со електрична енергија во краен случај, заради соодветно задоволување на потребите на неговите потрошувачи;

11) склучување на договори за откуп и продажба, како и преземање на балансна одговорност за произведената електрична енергија од повластените производители коишто користат повластена тарифа, во согласност со овој закон.

(3) Операторот на пазарот на електрична енергија не смее да тргува со електрична енергија, освен во случај на тргување со електрична енергија произведена од повластени производители кои користат повластена тарифа.

(4) Операторот на пазарот на електрична енергија соработува со операторите на пазарите на електрична енергија на други земји и сите регионални и меѓународни организации и асоцијации.

(5) Операторот на пазарот на електрична енергија, операторот на електропреносниот систем и операторот на електродистрибутивниот систем водат евиденција за физичките трансакции со електрична енергија, коишто се уредуваат со правилата за пазар на електрична енергија.

(6) Регулаторната комисија за енергетика може да одлучи да овозможи увид на учесниците на пазарот на електрична енергија во информациите од ставот (5) на овој член под услов деловно чувствителните информации за поединечните учесници на пазарот или за поединечни трансакции да не бидат откриени.

(7) Операторот на пазарот на електрична енергија е одговорен за евидентирање на учесниците на пазарот на електрична енергија.

(8) Операторот на пазарот на електрична енергија е должен да обезбеди доверливост на деловните податоци кои учесниците на пазарот на електрична енергија се должни да му ги достават.

Раздвојување на дејностите

Член 89

(1) Друштвото кое поседува лиценца за вршење на дејноста организација и управување со пазарот на електрична енергија не може да биде носител на

лиценца и не може да учествува во производството, преносот на електричната енергија и управувањето со електропреносниот систем, дистрибуцијата, трговијата, снабдувањето со електрична енергија.

(2) Во случај кога операторот на пазарот на електрична енергија е во сопственост на операторот на електропреносниот систем, операторот на електропреносниот систем ја обезбедува својата функционална независност од операторот на пазарот на електрична енергија во поглед на правната форма, организацијата и одлучувањето согласно со програмата од членот 73.

Оператор на организиран пазар на електрична енергија

Член 90

(1) Оператор на организираниот пазар на електрична енергија во Република Македонија е друштво назначено или избрано од Владата, коешто ги исполнува условите од уредбата од ставот (3) на овој член и има исклучиво право да го воспостави и да управува со овој пазар, преку:

1) склучување договори со учесниците на организираниот пазар на електрична енергија, со операторот на електропреносниот систем и со номинираните оператори на пазари на електрична енергија во регионот, со кои се уредуваат меѓусебните права и обврски, начинот на обезбедување на доверливоста на податоците за трансакциите на пазарот, како и објавувањето на податоците што се неопходни за функционирање на пазарот;

2) имплицитна аукција на преносни капацитети;

3) креирање криви на понуда и побарувачка на електрична енергија и

4) финансиско порамнување со учесниците на организираниот пазар согласно со склучените договори и добиените резултати.

(2) Операторот на организираниот пазар на електрична енергија:

1) во соработка со операторот на електропреносниот систем врши пазарно спојување со другите номинирани оператори на пазарите на електрична енергија во регионот;

2) обезбедува еднаков третман на сите учесници на пазарот;

3) не смее да ги користи надоместоците за учество на тој пазар за финансирање на активностите на друг организиран пазар;

4) во соработка со операторот на електропреносниот систем и по претходно одобрување од Регулаторната комисија за енергетика, донесува правила за работа на организираниот пазар на електрична енергија и ги објавува на својата веб страница и

5) секоја година, по претходно одобрување од Регулаторната комисија за енергетика, донесува одлука за износот на надоместоците за учество на организираниот пазар на електрична енергија и ја објавува на својата веб страница.

(3) Владата со уредба го пропишува работењето на операторот на организираниот пазар на електрична енергија, како и потребните технички, кадровски и финансиски услови што треба да ги исполни.

(4) Владата, на предлог од Регулаторната комисија за енергетика и по претходно мислење од операторот на електропреносниот систем доставено до Регулаторната комисија за енергетика, може да донесе одлука:

1) за назначување на операторот на пазарот на електрична енергија од членот 88 од овој закон за оператор на организираниот пазар на електрична енергија или

2) за спроведување на тендерска постапка по пат на јавен повик согласно со прописите со кои се уредува набавка на јавна услуга за избор на оператор на организираниот пазар на електрична енергија.

(5) Регулаторната комисија за енергетика му издава на операторот назначен во согласност со ставот (4) на овој член лиценца за вршење на

енергетска дејност оператор на пазар на електрична енергија во која се утврдуваат правата и обврските на операторот на организираниот пазар на електрична енергија.

Надоместоци за користење на пазарот на електрична енергија

Член 91

(1) Операторот на пазарот на електрична енергија го пресметува и фактурира надоместокот за користење на пазарот на електрична енергија врз основа на најавените трансакции, со примена на тарифата утврдена во одлуката што ја донесува Регулаторната комисија за енергетика.

(2) Операторот на пазарот на електрична енергија е должен во фактурата од ставот (1) на овој член, да наведе информации за процентуалниот удел на трошокот за повластена тарифа како мерка за поддршка на производството на електрична енергија од обновливи извори.

(3) Надоместокот за користење на пазарот на електрична енергија во име на потрошувачите во Република Македонија го плаќаат снабдувачите или трговците со кои потрошувачите имаат склучено договори за снабдување, односно продажба на електрична енергија, како и потрошувачите кои согласно со правилата за пазар на електрична енергија се регистрирани за учество на пазарот. Надоместокот за користење на пазарот на електрична енергија го плаќаат и операторот на електропреносниот систем и операторот на електродистрибутивниот систем кога купуваат електрична енергија за покривање на загубите на електрична енергија.

Правила за пазар на електрична енергија

Член 92

(1) Регулаторната комисија за енергетика донесува правила за пазар на електрична енергија, засновани на начелата на транспарентност, недискриминација и конкурентност, со кои особено се уредуваат:

1) организацијата и функционирањето на пазарот на електрична енергија;

2) условите што треба да ги исполнат учесниците на пазарот на електрична енергија;

3) елементите на договорите за учество на пазарот на електрична енергија;

4) воспоставувањето, организирањето и контролата на тргувањето со електрична енергија, вклучувајќи го и прекуграничното тргување, во согласност со обврските од членувањето во меѓународните организации;

5) условите, начинот и постапката за набавка на електрична енергија од страна на вршителите на регулирани енергетски дејности, со цел набавките да бидат спроведени на конкурентен, транспарентен и недискриминаторен начин и да се обезбеди рамноправен пристап на сите заинтересирани домашни и странски понудувачи;

6) откупот на електричната енергија од повластените производители кои користат повластени тарифи за производство на електрична енергија од обновливи извори на енергија и нејзина продажба на снабдувачите или трговците, како и начинот на уредување на правата и обврските на операторите на електропреносните и електродистрибутивните системи и повластените производители на електрична енергија.

(2) Регулаторната комисија за енергетика при изготвувањето на правилата за пазарот на електрична енергија соработува со операторот на пазарот на електрична енергија и операторот на електропреносниот систем.

VI. 5. ДИСТРИБУЦИЈА НА ЕЛЕКТРИЧНА ЕНЕРГИЈА

Должности на оператор на електродистрибутивен систем

Член 93

(1) Операторот на електродистрибутивниот систем или вертикално интегрираното друштво кое е основач на операторот на електродистрибутивниот систем на територијата на Република Македонија како правен следбеник на Електростопанство на Македонија е сопственик на електродистрибутивната мрежа што се состои од трафостаници, линиски инфраструктурни објекти – далекуводи, објекти и средства што се во функција на вршење на енергетската дејност дистрибуција на електрична енергија.

(2) Операторот на електродистрибутивниот систем е одговорен за одржување, надградување и проширување на електродистрибутивната мрежа како и за функционирање на електродистрибутивниот систем и е должен да обезбеди негово поврзување со електропреносниот систем.

(3) Операторот на електродистрибутивниот систем, во согласност со овој закон и прописите и правилата донесени врз основа на овој закон, е должен:

1) да обезбеди сигурно и доверливо функционирање на електродистрибутивниот систем со кој управува;

2) да обезбеди сигурна, безбедна и квалитетна дистрибуција и испорака на електрична енергија преку електродистрибутивниот систем со којшто управува, на недискриминаторен и транспарентен начин и во согласност со пропишаниот квалитет;

3) да ги приклучи производителите и потрошувачите на електродистрибутивниот систем со кој управува во економско-технички оптимални точки, како и да овозможи пристап на трета страна за користење на електродистрибутивниот систем;

4) на корисниците на електродистрибутивниот систем навремено да им ги обезбеди информациите кои им се потребни за пристап до електродистрибутивниот систем со кој управува;

5) да им овозможи на снабдувачите електронски пристап до листата на потрошувачи, која не ги вклучува домаќинствата, со назначување на категоријата на приклучок согласно со тарифниот систем за дистрибуција, како и нивната потрошувачка за последните 12 месеци;

6) на својата веб страница да ги објавува сите надоместоци за секоја категорија на потрошувачи претходно одобрени од Регулаторната комисија за енергетика;

7) да го развива, надградува и одржува електродистрибутивниот систем со кој управува, и да обезбеди долгорочна способност на системот за задоволување на оправданите барања за дистрибуција на електрична енергија;

8) да објави на својата веб страница план за одржување на електродистрибутивната мрежа во согласност со мрежните правила за дистрибуција на електрична енергија, по претходно одобрување од Регулаторната комисија за енергетика;

9) да го усогласи работењето на електродистрибутивниот систем со работењето на електропреносниот систем;

10) да набави системски услуги и електрична енергија за покривање на загубите во електродистрибутивната мрежа по пазарни услови на транспарентен, недискриминаторен и конкурентен начин во согласност со правилата за набавка на електрична енергија;

11) да ја мери електричната енергија преземена од производителите и од електропреносниот систем и енергијата испорачана до потрошувачите приклучени на електродистрибутивниот систем со кој управува, како и да доставува податоци од мерењата до производителите, снабдувачите или

трговците, операторот на електропреносниот систем, операторот на пазарот на електрична енергија и во согласност со овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон до секоја друга страна што може да ги побара;

12) да овозможи пристап на корисниците до мерните уреди што се во сопственост на операторот на електродистрибутивниот систем или на вертикално интегрираното друштво;

13) да води диспечерска книга, записи за доверливоста на системите за комуникација, податоци од системот за надзор и управување, мерни податоци и таквите податоци, книги и записи да ги чува најмалку десет години и

14) да обезбеди доверливост на деловните податоци на корисниците на електродистрибутивниот систем и да спречи дискриминаторен начин на откривање на информации за своите активности со кои може да се оствари комерцијална предност за поврзаните друштва.

(4) Надоместокот за користењето на електродистрибутивниот систем го плаќаат потрошувачите на електрична енергија приклучени на електродистрибутивната мрежа. Операторот на електродистрибутивниот систем на потрошувачите приклучени на неговиот систем им го фактурира надоместокот за користење на електродистрибутивниот систем, како и надоместокот за користење на електропреносниот систем согласно со објавените тарифи.

(5) Операторот на електродистрибутивниот систем може да склучи договори со снабдувачи или трговци со електрична енергија со кои ги овластува да ги наплатат надоместоците од ставот (4) на овој член од потрошувачите приклучени на електродистрибутивната мрежа.

(6) Операторот на електродистрибутивниот систем е должен за секоја промена на категоријата на приклучок за поединечен потрошувач наведен во листата од ставот (3) точка 5) на овој член, претходно да побара одобрение од Регулаторната комисија за енергетика и ако промената е одобрена да ја ажурира листата и посебно да ја наведе причината за промена на категоријата на приклучок. Промена на категорија на приклучок не може да се врши ако потрошувачот започнал постапка за промена на снабдувач.

(7) Операторот на електродистрибутивниот систем може да го продаде вишокот на електрична енергија на организираниот пазар на електрична енергија со цел да ја оптимизира набавката на електрична енергија.

(8) Операторот на електродистрибутивниот систем е должен да изготви и да ги достави на одобрување до Регулаторната комисија за енергетика правилата за набавка на електрична енергија од ставот (3) точка 10) на овој член.

(9) Операторот на електродистрибутивниот систем може привремено да ја прекине испораката на електрична енергија од електродистрибутивната мрежа при вршење на планираните прегледи, испитувања, контролни мерења, одржување, реконструкции, проширувања на мрежите, уредите и инсталациите, како и во случај на потреба од спречување на ризици од нарушувања во електроенергетскиот систем. Известувањата за ваквите прекини операторот на електродистрибутивниот систем ги врши во согласност со мрежните правила за дистрибуција на електрична енергија.

Планирање на електродистрибутивен систем

Член 94

(1) Операторот на електродистрибутивниот систем е одговорен за долгорочно планирање на развојот на електродистрибутивниот систем на подрачјето на кое ја врши дејноста.

(2) Операторот на електродистрибутивниот систем е должен секоја година да подготви план за развој на системот за период од следните пет години. Во планот треба да бидат содржани информации за развојот на електродистрибутивниот систем, согласно со барањата утврдени во мрежните

правила за дистрибуција и доставените информации од надлежните институции за потребите од приклучување на нови корисници на електродистрибутивната мрежа. Операторот на електродистрибутивниот систем го доставува планот за одобрување до Регулаторната комисија за енергетика најдоцна до 31 октомври секоја календарска година и по добиеното одобрување, го усвојува планот и го објавува на својата веб страница.

(3) Операторот на електродистрибутивниот систем подготвува и најдоцна до 31 октомври секоја година доставува до Министерството и Регулаторната комисија за енергетика еднoгодишни, петгодишни и десетгодишни прогнози за потрошувачката на електрична енергија за електродистрибутивниот систем со кој управува.

(4) За секој регулиран период операторот на електродистрибутивниот систем изработува план за инвестирање во електродистрибутивниот систем усогласен со планот од ставот (2) на овој член и го доставува за одобрување до Регулаторната комисија за енергетика. Во планот особено треба да биде прикажано очекуваното зголемување на ефикасноста на работењето на електродистрибутивниот систем преку намалување на загубите на електрична енергија и подобрување на квалитетот на испорачаната електрична енергија од електродистрибутивната мрежа, како резултат на предвидените инвестиции.

(5) Во планот за инвестирање во електродистрибутивниот систем од ставот (4) на овој член е содржана техничка и економска проценка за сите трошоци и придобивки за пазарот и поединечните потрошувачи, како и за зголемување на енергетската ефикасност, од воведувањето на напредните системи за мерење и паметните мрежи.

Мерење на електрична енергија

Член 95

(1) Операторот на електродистрибутивниот систем е должен да ја мери електричната енергија што ја презема и испорачува на корисниците приклучени на електродистрибутивната мрежа преку мерни уреди во согласност со овој закон и мрежните правила за дистрибуција на електрична енергија.

(2) Мерните уреди се во сопственост на операторот на електродистрибутивниот систем или на вертикалното интегрирано друштво.

(3) Новопоставените мерни уреди, со кои се заменуваат постојните, се во сопственост на операторот на електродистрибутивниот систем или на вертикално интегрираното друштво. Трошоците за поставување и замена на мерните уреди се на сметка на операторот на електродистрибутивниот систем и се надоместуваат преку тарифата за дистрибуција за електрична енергија.

(4) Локацијата на мерните уреди ја утврдува операторот на електродистрибутивниот систем во зависност од техничките можности на локацијата и истата може да биде во или надвор од границите на имотот на корисниците приклучени на електродистрибутивната мрежа. Ако операторот на електродистрибутивниот систем утврди дека при замена на постојниот мерен уред е потребно да се изврши дислокација на мерното место, е должен на своја сметка да ја изведе дислокацијата со минимално нарушување на обезбедувањето на услугата на корисникот, и со минимално оштетување на имотот на корисникот. Операторот на електродистрибутивниот систем е должен да ги надомести штетите врз имотот на корисникот настанати како последица на дислокацијата на мерното место.

(5) Ако мерниот уред се наоѓа на имот од корисникот на системот, корисникот е должен да му овозможи на овластеното лице на операторот на електродистрибутивниот систем право на пристап на секој дел од имотот или објектот каде што се наоѓа мерниот уред заради:

1) читање на мерните уреди;

2) контрола, вградување, надзор, замена и одржување на опремата на мерното место;

3) исклучување на корисникот на системот кога постапува спротивно на условите за користење на електродистрибутивната мрежа пропишани во мрежните правила за дистрибуција на електрична енергија и

4) исклучување на потрошувачот, на барање на снабдувачот, во согласност со одредбите во правилата за снабдување со електрична енергија.

Мрежни правила за дистрибуција

Член 96

(1) Операторот на електродистрибутивниот систем е должен, по претходно одобрување од страна на Регулаторната комисија за енергетика, да ги донесе мрежните правила за дистрибуција на електрична енергија, и да ги објави во „Службен весник на Република Македонија“ и на својата веб страница. Мрежните правила за дистрибуција на електрична енергија особено ги уредуваат:

1) условите и начинот на користење и пристап на електродистрибутивниот систем од трета страна;

2) техничко-технолошките услови и начинот на приклучување на електродистрибутивната мрежа на потрошувачите и на производителите на електрична енергија;

3) техничките и другите услови за сигурно и безбедно функционирање на електродистрибутивниот систем и обезбедување на квалитетна услуга;

4) техничко-технолошките услови, начинот за приклучување и начинот на користење и пристап на електродистрибутивниот систем од корисниците кои произведуваат електрична енергија од обновливи извори на енергија за сопствена потрошувачка, како и начинот на кој произведената електрична енергија се предава во електродистрибутивната мрежа;

5) техничките нормативи и стандарди во однос на опремата, уредите и материјалите што се употребуваат при изведување на приклучоци;

6) техничко-технолошките услови за работа на објектите за производство на електрична енергија во режим на работа со лиценца за пробна работа;

7) планирањето, одржувањето и развојот на електродистрибутивниот систем;

8) начинот на усогласување со корисниците на електродистрибутивниот систем во случај на планирани прекини;

9) мерките, активностите и постапките во случај на нарушувања и хаварии;

10) методологијата за определување на надоместокот за приклучување на електродистрибутивната мрежа;

11) доверливоста на деловните податоци на корисниците на услугите од електродистрибутивниот систем;

12) функционалните барања и класата на точност на мерните уреди, како и начинот на мерење на електричната енергија и моќност;

13) квалитетот на електрична енергија што се испорачува преку електродистрибутивниот систем;

14) квалитетот на услугите што операторот на електродистрибутивниот систем ги обезбедува на корисниците;

15) содржината на плановите за развој на електродистрибутивниот систем, како и начинот и постапката според која корисниците на системот ги доставуваат неопходните податоци за изработка на плановите за развој;

16) доставувањето на податоци за долгорочна прогноза на потрошувачката на електрична енергија до операторот на електропреносниот систем;

17) протоколите за комуникација за надзор, функционирање и управување со електродистрибутивниот систем и

18) начинот и постапката за обезбедување на информации за корисниците на системот.

(2) Во случај кога постојат повеќе оператори на електродистрибутивни системи, Регулаторната комисија за енергетика обезбедува меѓусебно усогласување на поединечните мрежни правила за дистрибуција на електрична енергија.

Раздвојување на дејностите

Член 97

(1) Друштво коешто поседува лиценца за вршење на дејност дистрибуција на електрична енергија не може да има лиценца и не може да учествува во вршењето на дејностите производство, пренос, организација и управување со пазарот на електрична енергија, трговија и/или снабдување со електрична енергија.

(2) Во случаите кога операторот на електродистрибутивниот систем е дел од вертикално интегрирано друштво за електрична енергија, во однос на неговиот правен субјективитет, организација и одлучување, мора да е независен и дејствува независно од другите активности кои не се поврзани со дистрибуција на електрична енергија. Независноста на операторот на електродистрибутивниот систем не вклучува обврска за раздвојување на сопственоста на средствата на дистрибутивниот систем од вертикално интегрираното друштво за електрична енергија.

(3) Заради исполнување на обврските од ставовите (1) и (2) на овој член, вертикално интегрираното друштво, може да изврши промена во друга правна форма, при што секоја форма на пренос на средства од вертикално интегрираното друштво во новоформираното друштво нема да се смета за трансакција во согласност со прописите за оданочување.

(4) Заради независност во вршењето на дејноста дистрибуција на електрична енергија и исполнување на обврската за вршење на јавна услуга на недискриминаторен, објективен и транспарентен начин, операторот на електродистрибутивниот систем обезбедува:

1) лицата кои учествуваат во управувањето и раководењето со операторот на електродистрибутивниот систем да не можат да учествуваат во управувачките и раководните структури во правните лица кои се вршители на дејности производство, пренос, трговија и/или снабдување;

2) лицата кои учествуваат во управувањето и раководењето со операторот на електродистрибутивниот систем да имаат независност во нивната работа и одлучување од вертикалното интегрирано друштво и

3) донесувањето на одлуки на операторот на електродистрибутивниот систем во врска со средствата неопходни за функционирање, одржување и развој на системот да биде независно од интересите на вертикално интегрираното друштво за електрична енергија на кое му припаѓа, за што операторот на електродистрибутивниот систем треба да ги има на располагање потребните човечки, технички, финансиски и материјални ресурси.

(5) Во случај кога операторот на електродистрибутивниот систем е дел од вертикално интегрирано друштво за електрична енергија:

1) неговата независност не го исклучува правото на вертикално интегрираното друштво за електрична енергија да го одобри годишниот финансиски план на операторот на електродистрибутивниот систем и да ја утврди рамката за задолжување на операторот на електродистрибутивниот систем;

2) вертикално интегрирано друштво за електрична енергија нема право да му дава инструкции на операторот на електродистрибутивниот систем во однос на неговото секојдневно работење, ниту во однос на неговите поединечни одлуки

за изградба или надградба на електродистрибутивните водови што се во рамките на одобрениот финансиски план или соодветен плански документ и

3) операторот на електродистрибутивниот систем не може да ги користи предностите на својата вертикална интеграција за да ја наруши конкуренцијата, а особено не смее во својата комуникација и употребата на својата фирма да создава забуна во однос на посебниот идентитет на друштвото за снабдување кое е дел од вертикалното интегрирано друштво за електрична енергија.

(6) Операторот на електродистрибутивниот систем, независно од организационата форма, по претходно одобрување од Регулаторната комисија за енергетика, назначува службеник за усогласеност, како и донесува програма за усогласеност со која се утврдуваат мерките кои треба да се преземаат заради оневозможување на дискриминација на корисниците на електродистрибутивниот систем по која било основа, се дефинираат обврските на вработените во реализацијата на програмата и се утврдува начинот за следење на усогласеноста на работењето на операторот на електродистрибутивниот систем со програмата.

(7) Службеникот за усогласеност на операторот на електродистрибутивниот систем доставува до Регулаторната комисија за енергетика годишен извештај во кој се наведени мерките преземени во текот на претходната година и мерките што треба да се преземат во наредната година, во рамки на програмата за усогласеност од ставот (6) на овој член. Извештајот од овој став се објавува на веб страницата на операторот на електродистрибутивниот систем.

(8) Службеникот за усогласеност на операторот на електродистрибутивниот систем треба да има пристап до сите потребни информации од операторот на електродистрибутивниот систем, како и на секое поврзано друштво со операторот на електродистрибутивниот систем, со цел да ги исполни своите задачи.

(9) По исклучок од ставот (1) на овој член, друштвото кое врши дејност дистрибуција на електрична енергија може да врши и дејност снабдување со електрична енергија ако на неговиот електродистрибутивен систем се приклучени помалку од 100.000 потрошувачи.

Затворен систем за дистрибуција на електрична енергија

Член 98

(1) Регулаторната комисија за енергетика може на систем во кој се дистрибуира електрична енергија во рамки на географски ограничено подрачје во кое се врши индустриско производство, се вршат трговски дејности или се обезбедуваат заеднички услуги и не се врши снабдување на домаќинства со електрична енергија, да му додели статус на затворен систем за дистрибуција на електрична енергија, доколку:

1) поради посебни технички или безбедносни причини, активностите или производниот процес на корисниците на таа мрежа се интегрирани или

2) преку системот се дистрибуира електрична енергија првенствено на сопственикот или операторот на системот или неговите поврзани друштва.

(2) Регулаторната комисија за енергетика со правилник ги уредува условите и критериумите за доделување на статус на затворен систем за дистрибуција на електрична енергија.

(3) Регулаторната комисија за енергетика му издава на операторот на системот од ставот (1) на овој член, лиценца за вршење на енергетска дејност дистрибуција на електрична енергија во која се определуваат правата и обврските на операторот на затворениот систем.

(4) Регулаторната комисија за енергетика може да го изземе операторот на затворениот систем за дистрибуција од обврските за:

1) набавка на електричната енергија за покривање на загубите на електрична енергија и резервниот капацитет во својот систем според постапки кои се засноваат на начелата на транспарентност, недискриминаторност и конкурентност и/или

2) одобрување на тарифите, како и на методологиите врз основа на кои се формираат тарифите пред нивното влегување во сила.

(5) Кога изземањето од ставот (4) на овој член е одобрено, корисник на затворениот систем за дистрибуција на електрична енергија може да побара од Регулаторната комисија за енергетика да ги разгледа и одобри тарифите или методологиите на кои е засновано пресметувањето на применетите тарифи.

(6) Изземањето од ставот (4) на овој член се применува кога затворениот систем на дистрибуција повремено се користи од страна на мал број домаќинства во подрачјето на затворениот систем и покрај тоа што некој член од домаќинството е вработен или на друг начин ангажиран кај сопственикот на затворениот систем за дистрибуција.

Дополнителни приходи

Член 99

(1) Операторот на електродистрибутивниот систем може на организираниот пазар на електрична енергија да го продаде вишокот од електричната енергија набавена согласно со членот 93 став (3) точка 10) од овој закон и за тоа еднаш месечно ја известува Регулаторната комисија за енергетика.

(2) Операторот на електродистрибутивниот систем може да остварува приходи од давање на користење на електричните водови во согласност со членот 198 од овој закон.

(3) При утврдување на тарифата за дистрибуција на електрична енергија, Регулаторната комисија за енергетика ги вклучува приходите што ги остварува операторот на електродистрибутивниот систем во согласност со ставовите (1) и (2) на овој член.

VI. 6. СНАБДУВАЧИ, ТРГОВЦИ И ПОТРОШУВАЧИ НА ЕЛЕКТРИЧНА ЕНЕРГИЈА

Снабдувач со електрична енергија

Член 100

(1) Снабдувачот со електрична енергија набавува електрична енергија во Република Македонија и/или од странство заради продажба на своите потрошувачи, други снабдувачи, трговци, операторите на електропреносниот или електродистрибутивниот систем и други учесници на пазарот на електрична енергија.

(2) Снабдувачот со електричната енергија кој се обврзал да испорача електрична енергија го обезбедува неопходниот капацитет за пренос и/или дистрибуција од соодветните оператори.

(3) Снабдувачот со електрична енергија врз основа на мерењата за потрошената електрична енергија извршени од операторот на соодветниот систем на своите потрошувачи им фактурира за испорачаната електрична енергија по договорената цена, при што во фактурата го вклучува надоместокот за електричната енергија од обновливи извори на енергија произведена од повластени производители кои користат повластени тарифи.

(4) Ако снабдувачот со електрична енергија има склучено договор со операторот на електродистрибутивниот систем согласно со членот 93 став (5) од

овој закон, во фактурата од ставот (3) на овој член го вклучува и надоместокот за користење на електродистрибутивниот и/или електропреносниот систем.

(5) Снабдувачот со електрична енергија е должен, во согласност со овој закон и прописите и правилата донесени врз основа на овој закон, да:

1) ги исполни своите обврски кон потрошувачите во однос на сигурноста и обемот на снабдувањето,

2) обезбеди за своите потрошувачи услуга со квалитет утврден во правилата за снабдување со електрична енергија,

3) обезбеди недискриминаторен третман на сите потрошувачи, а особено за потрошувачите од оддалечените подрачја,

4) ги објави на својата веб страница општите услови на своите договори за снабдување со електрична енергија за малите потрошувачи и домаќинствата,

5) овозможи потрошувачите да добиваат редовни и точни известувања за реалната потрошувачка и трошоците за електрична енергија, за да можат да управуваат со својата потрошувачка,

6) овозможи промена на снабдувач на транспарентен и недискриминаторен начин, без трошоци за потрошувачот, во рок не подолг од три недели од денот кога потрошувачот доставил барање за снабдување до новиот снабдувач со електрична енергија,

7) обезбеди при секоја промена на снабдувач со електрична енергија, потрошувачот да добие конечно затворање на сметката во рок од шест недели од настанувањето на промената на снабдувачот,

8) воспостави постапки за ефикасно решавање на приговорите на своите потрошувачи во рок од 60 дена, вклучувајќи можност и за вонсудско решавање на спорови и обврска за враќање и/или компензација на средства кога е тоа оправдано,

9) ги плати набавените количини на електрична енергија, како и резервираниот капацитет и регулираните услуги од операторот на електропреносниот систем и/или операторите на електродистрибутивните системи,

10) доставува до операторот на електропреносниот систем податоци за трансакциите и плановите за потрошувачка на електрична енергија за своите потрошувачи, неопходни за пресметка на дебалансите и

11) ги објавува општите статистички податоци поврзани со неговите потрошувачи, земајќи ја предвид заштитата на доверливоста.

Универзален снабдувач

Член 101

(1) Универзалниот снабдувач е должен да врши снабдување со електрична енергија на домаќинствата и малите потрошувачи кои се наоѓаат на подрачјето на кое има обврска да обезбеди универзална услуга и кои избрале да бидат снабдувани од него, во согласност со обврските утврдени со овој закон и правилата за снабдување, а особено да:

1) обезбеди снабдување и заштита на потрошувачите во оддалечените подрачја;

2) обезбеди заштита на ранливите потрошувачи во согласност со мерките содржани во Програмата за заштита на ранливи потрошувачи од членот 15 од овој закон;

3) ги примени цените за електрична енергија формирани во согласност со тарифниот систем од членот 29 став (3) од овој закон исклучиво кога ги снабдува домаќинствата и малите потрошувачи;

4) ги информира потрошувачите за нивните права и условите под кои можат да бидат снабдувани од универзален снабдувач;

5) ги извести потрошувачите за условите за снабдување и цената на електричната енергија, како и да ги информира за правото на промена на снабдувачот;

6) набави електрична енергија по пазарни услови со избор на најповолна понуда, во согласност со правилата за набавка на електрична енергија донесени од Регулаторната комисија за енергетика;

7) ги објави на својата веб страница цените за снабдување со електрична енергија.

(2) Цените за електрична енергија што ги применува универзалниот снабдувач се утврдуваат во согласност со тарифниот систем од членот 29 став (3) од овој закон и треба да:

1) се објективни и транспарентни;

2) ги одразуваат трошоците во однос на набавката и снабдувањето на електрична енергија;

3) се лесно споредливи со цените на другите снабдувачи на електрична енергија и

4) не дискриминираат потрошувачи од иста категорија.

(3) Владата, по претходно добиено мислење од Регулаторната комисија за енергетика, донесува одлука за спроведување на тендерска постапка по пат на јавен повик согласно со прописите со кои се уредува набавка на јавна услуга за избор на универзален снабдувач.

(4) Во одлуката од ставот (3) на овој член се утврдуваат:

1) критериумите за избор на универзален снабдувач;

2) тендерските услови;

3) рокот за донесување на одлука за избор на најповолен понудувач или за поништување на постапката и

4) времетраењето за кое ќе биде назначен универзалниот снабдувач.

(5) Во постапката од ставот (3) на овој член, понуди може да достават друштва коишто имаат лиценца за снабдување со електрична енергија издадена од Регулаторната комисија за енергетика.

(6) Во случај по спроведување на тендерската постапка да не се избере универзален снабдувач во рокот утврден во одлуката од ставот (4) на овој член, Владата во рок од три месеци од завршување на првата постапка започнува нова тендерска постапка по пат на јавен повик за избор на универзален снабдувач.

(7) Во случај втората тендерска постапка да не успее, Владата, по добиено мислење од Регулаторната комисија за енергетика, донесува одлука за назначување на универзален снабдувач во која ги утврдува сите услови за исполнување на обврската за универзална услуга, во согласност со членот 7 од овој закон.

(8) Избраниот, односно назначениот универзален снабдувач е истовремено и снабдувач во краен случај.

(9) Избраниот, односно назначениот универзален снабдувач е должен да основа ново друштво на кое му се издава лиценца за снабдување со електрична енергија во која се наведуваат обврските за обезбедување на снабдување со електрична енергија како универзална услуга и за снабдување со електрична енергија во краен случај, во согласност со одредбите од овој член и членот 102 од овој закон, како и обврските утврдени во правилата за снабдување од членот 30 од овој закон.

Снабдувач со електрична енергија во краен случај

Член 102

(1) Снабдувачот со електрична енергија во краен случај е должен да врши снабдување на потрошувачите кои останале без снабдувач со електрична енергија во случај кога:

1) претходниот снабдувач прекинал со исполнувањето на своите обврски за снабдување во рамки на постојните договори за снабдување со електрична енергија;

2) е поведена стечајна постапка на претходниот снабдувач со лично управување или по барање на доверител, како и ликвидација;

3) лиценцата на претходниот снабдувач е суспендирана, трајно одземена или престанала да важи и

4) потрошувачите не склучиле нов договор за снабдување со електрична енергија по престанувањето или истекувањето на постојниот договор за снабдување.

(2) Во случаите од ставот (1) на овој член, ако потрошувач е домаќинство или мал потрошувач, нивното снабдување го врши универзалниот снабдувач.

(3) Снабдувачот со електрична енергија кој не е во можност да врши снабдување со електрична енергија на своите потрошувачи, во случаите наведени во ставот (1) точка 1) и 2) на овој член, е должен во рок утврден со правилата за снабдување да го извести снабдувачот со електрична енергија во краен случај, своите потрошувачи, Регулаторната комисија за енергетика, операторот на електропреносниот систем и операторот на електродистрибутивниот систем за денот кога прекинува со снабдувањето со електрична енергија. Во таков случај потрошувачот автоматски се снабдува преку снабдувачот со електрична енергија во краен случај.

(4) Кога снабдувачот со електрична енергија кој не е во можност да врши снабдување со електрична енергија на своите потрошувачи, во случаите наведени во ставот (1) точка 3) на овој член, Регулаторната комисија за енергетика ги известува неговите потрошувачи, снабдувачот со електрична енергија во краен случај, операторот на електропреносниот систем и операторот на електродистрибутивниот систем за прекинот, односно престанувањето на снабдувањето со електрична енергија:

1) најмалку 15 дена пред денот на влегување во сила на одлуката за престанување на важење на лиценцата или

2) најмалку три дена пред денот на влегување во сила на одлуката за суспендирање или трајно одземање на лиценцата.

(5) Снабдувачот со електрична енергија кој не склучил нов договор за снабдување со електрична енергија по престанување на постојниот договор за снабдување со електрична енергија, во случаите наведени во ставот (1) точка 4) на овој член, е должен во рок утврден со правилата за снабдување да го извести снабдувачот со електрична енергија во краен случај и Регулаторната комисија за енергетика, операторот на електропреносниот систем и операторот на електродистрибутивниот систем за денот и часот кога прекинува со снабдувањето со електрична енергија.

(6) Договорот за снабдување со електрична енергија во краен случај на потрошувачите се смета за склучен на денот кога условите за остварување на правото на снабдување во краен случај во ставот (1) точки 1), 2) и 3) на овој член се исполнети.

(7) Снабдувањето со електрична енергија во краен случај согласно со ставот (1) точки 1), 2) и 3) на овој член започнува со:

1) престанување на снабдувањето од страна на претходниот снабдувач, или

2) снабдување на потрошувачот кој не склучил договор за снабдување со друг снабдувач.

(8) Снабдувачот со електрична енергија во краен случај продава електрична енергија на пазарот по пазарни цени, коишто ги објавува и ажурира на својата веб страница најмалку еднаш месечно. Снабдувачот со електрична енергија во краен случај има право да бара инструмент за обезбедување на плаќање од потрошувачите кои немаат право на универзална услуга.

(9) Снабдувањето со електрична енергија во краен случај не може да трае подолго од 90 дена.

(10) Во случај потрошувачот кој се снабдува преку снабдувач со електрична енергија во краен случај да не склучи договор за снабдување со нов снабдувач со електрична енергија во рокот утврден во ставот (9) на овој член, операторот на електропреносниот или операторот на електродистрибутивниот систем е должен да го прекине снабдувањето со електрична енергија на засегнатиот потрошувач.

(11) Операторот на електропреносниот систем и операторот на електродистрибутивниот систем доставуваат информација до снабдувачот со електрична енергија во краен случај за потрошувачите кои започнале со снабдување во краен случај во рок од пет дена од денот на известувањето од ставовите (3) и (4) на овој член.

Доставување и објавување на податоци

Член 103

(1) Снабдувачот и трговецот со електрична енергија на Регулаторната комисија за енергетика, Комисијата за заштита на конкуренцијата и Секретаријатот на Енергетската заедница им овозможува увид во податоците кои се однесуваат на сите негови трансакции за купопродажба на електрична енергија и деривативите со потрошувачите што ги исполнуваат условите за самостојно учество на пазарот на електрична енергија, како и со операторот на електропреносниот систем, операторот на електродистрибутивниот систем или операторот на пазарот за електрична енергија остварени во последните пет години.

(2) Универзалниот снабдувач на Регулаторната комисија за енергетика, Комисијата за заштита на конкуренцијата и Секретаријатот на Енергетската заедница им овозможува увид во податоците поврзани со сите свои реализирани трансакции во последните пет години, од денот на неговото регистрирање како учесник на пазарот на електрична енергија.

(3) Податоците од ставовите (1) и (2) на овој член содржат детални показатели за карактеристиките на секоја трансакција како што се времетраењето, правилата за испорака и порамнувањето, количините, датумите и времето на извршување и цените на трансакцијата и средството за идентификација на соодветниот потрошувач на големо, како и поважните детали на сите неподмирени договори за снабдување со електрична енергија и деривативи на електрична енергија.

(4) Снабдувачот со електрична енергија во краен случај на Регулаторната комисија за енергетика, Комисијата за заштита на конкуренцијата и Секретаријатот на Енергетската заедница, им овозможува увид во податоците кои се однесуваат на сите купопродажби на електрична енергија и деривативите со потрошувачи што самостојно учествуваат на пазарот на електрична енергија, операторите на електропреносниот или електродистрибутивниот систем или операторот на пазарот за електрична енергија, договорени најмалку за период од последните пет години.

(5) Снабдувачот со електрична енергија во краен случај најмалку еднаш годишно, на својата веб страница објавува информации за:

1) бројот на потрошувачи кои ги снабдува;
2) вкупната количина на испорачана електрична енергија и начинот на балансирање;
3) просечниот период на снабдување и
4) цените и начините на набавка на електрична енергија.

Комуникација со потрошувачи

Член 104

(1) Снабдувачот со електрична енергија воведува единствен контакт центар којшто е кадровски екипиран и технички опремен, преку кој на своите потрошувачи навремено, на транспарентен и недискриминаторен начин, без плаќање на надоместок, им ги обезбедува сите неопходни информации во врска со нивните права и обврски, примената на важечките прописи и начините за постапување по приговорите и решавањето на споровите. Снабдувачот на потрошувачите особено им овозможува информации за:

1) важечките цени за електрична енергија и за стандардните услови, во однос на пристапот до услугите и нивното користење;

2) различните начини на плаќање кои оневозможуваат дискриминација помеѓу потрошувачите;

3) постапката, условите и начинот за промена на снабдувачот;

4) условите, начинот и постапката за вклучување во категоријата на ранливи потрошувачи и

5) условите, начинот и постапката за отпочнување на снабдување со електрична енергија во краен случај.

(2) Снабдувачот со електрична енергија, во однос на единствениот контакт центар од ставот (1) на овој член, исто така, е должен да:

1) воспостави локални центри за контакт со потрошувачите преку кои навремено ќе обезбедува информации, ќе ги решава барањата, ќе ги испитува жалбите на потрошувачите по телефон, електронска пошта или лично,

2) го прилагоди работното време на центрите за контакт со потрошувачите согласно со потребите на потрошувачите.

(3) Снабдувачот со електрична енергија, по претходно одобрување од Регулаторната комисија за енергетика, на своите потрошувачи им обезбедува копија од потсетникот за потрошувачите, која содржи практични информации за правата на потрошувачите, и истата навремено ја објавува на својата веб страница.

Трговци со електрична енергија

Член 105

(1) Трговецот со електрична енергија, во согласност со овој закон и прописите и правилата донесени врз основа на овој закон, купува електрична енергија во Република Македонија и во странство заради продажба на други трговци, снабдувачи, операторот на електропреносниот систем, операторот на електродистрибутивниот систем, потрошувачите на електрична енергија што ги исполнуваат условите за самостојно учество на пазарот, како и за продажба во странство.

(2) Трговецот со електрична енергија е должен на операторот на електропреносниот систем и операторот на пазарот на електрична енергија навремено да им ги достави информациите за количините на електрична енергија и соодветните временски распореди од сите договори за купопродажба на електрична енергија, како и од договорите за прекугранични трансакции преку електропреносната мрежа, во согласност со правилата за пазар на електрична енергија и правилата за доделување на прекугранични преносни капацитети.

(3) Трговецот со електрична енергија во случаите кога врши прекугранични трансакции на електрична енергија, за електричната енергија за која се обврзал да ја испорача на своите потрошувачи, е должен да закупи доволен прекуграничен електропреносен и/или електродистрибутивен капацитет во согласност со овој закон и прописите и правилата донесени врз основа на овој закон.

(4) Трговецот со електрична енергија е должен да обезбеди доверливост на податоците и количините на испорачаната електрична енергија до потрошувачите.

(5) Трговецот со електрична енергија врз основа на мерењата за потрошената електрична енергија извршени од операторот на соодветниот систем на своите потрошувачи им фактурира за испорачаната електрична енергија по договорената цена, при што во фактурата за потрошувачите директно приклучени на електропреносниот систем го вклучува и надоместокот за електричната енергија од обновливи извори на енергија произведена од повластени производители кои користат повластени тарифи.

(6) Ако трговецот со електрична енергија има склучено договор со операторот на електродистрибутивниот систем согласно со членот 93 став (5) од овој закон, во фактурата од ставот (3) на овој член го вклучува и надоместокот за користење на електродистрибутивниот систем.

Потрошувачи на електрична енергија

Член 106

(1) Секој потрошувач на електрична енергија може по сопствен избор да се снабдува со електрична енергија од снабдувач, во согласност со условите утврдени со овој закон и со правилата за снабдување со електрична енергија.

(2) По исклучок од ставот (1) на овој член, потрошувачите коишто ги исполнуваат условите за самостојно учество на пазарот на електрична енергија можат да набавуваат електрична енергија и од трговци или производители на електрична енергија.

(3) Потрошувачите коишто ги исполнуваат условите за самостојно учество на пазарот на електрична енергија можат да купат електрична енергија од снабдувач или трговец со електрична енергија од друга држава, која пристапила кон сите важечки меѓународни договори во областа на електричната енергија кои Република Македонија ги има ратификувано, доколку таквиот снабдувач на електрична енергија ги почитува прописите и правилата донесени врз основа на овој закон.

(4) Операторот на соодветниот систем им ја прекинува испораката на електрична енергија на потрошувачите што немаат договор за снабдување со електрична енергија или не ја уредиле својата балансна одговорност во согласност со условите од овој закон и прописите и правилата донесени врз основа на овој закон, освен на домаќинствата и малите потрошувачи на електрична енергија кои ќе бидат снабдувани од универзалниот снабдувач.

VII. ПАЗАР НА ПРИРОДЕН ГАС

VII. 1. ОРГАНИЗАЦИЈА НА ПАЗАРОТ НА ПРИРОДЕН ГАС

Пазари на природен гас

Член 107

(1) Пазарот на природен гас ги вклучува пазарот на природен гас на големо и пазарот на природен гас на мало.

(2) Пазарот на природен гас на мало ја вклучува купопродажбата на природен гас помеѓу снабдувачите со природен гас и нивните потрошувачи кои не се учесници на пазарот на природен гас на големо.

(3) Пазарот на природен гас на големо вклучува:

1) пазар со билатерални договори;
2) организиран пазар и тоа пазар ден однапред и
3) пазар на балансна енергија.

Учесници на пазарот

Член 108

(1) Учесници на пазарот на природен гас на големо се:

1) трговците со природен гас;

2) снабдувачите на природен гас;

3) потрошувачите на природен гас што ги исполнуваат условите за самостојно учество на пазарот, пропишани во правилата за пазар на природен гас;

4) операторот на системот за пренос на природен гас;

5) операторот на системот за дистрибуција на природен гас;

6) операторот на затворениот систем за дистрибуција на природен гас и

7) операторот на пазарот на природен гас.

(2) Учесниците на пазарот на природен гас ги регулираат меѓусебните права и обврски со договори во согласност со овој закон и правилата и прописите донесени врз основа на овој закон.

VII.2. ПРЕНОС НА ПРИРОДЕН ГАС

Сопственичко раздвојување на операторот на системот за пренос на природен гас

Член 109

(1) Операторот на системот за пренос на природен гас во Република Македонија е друштво кое:

1) е сопственик на системот за пренос на природен гас;

2) не е дел од вертикално интегрирано друштво;

3) е носител на лиценца за вршење на енергетската дејност пренос на природен гас;

4) не врши и е независен од вршењето на други енергетски дејности определени со овој закон;

5) е сертифицирано и назначено за оператор на системот за пренос на природен гас од страна на Регулаторната комисија за енергетика, во постапка утврдена со овој закон.

(2) Со цел да се обезбеди независност на операторот на системот за пренос на природен гас, исто лице или лица немаат право во исто време:

1) директно или индиректно да учествуваат во управувањето и надзорот со друштво коешто врши некоја од дејностите производство и/или снабдување со природен гас и директно или индиректно да управуваат или остваруваат друго право со операторот на системот за пренос на природен гас;

2) директно или индиректно да учествуваат во управувањето и раководењето со операторот на системот за пренос на природен гас и во исто време директно или индиректно да управуваат или остваруваат друго право во друштво коешто врши некоја од дејностите производство и/или снабдување со природен гас и

3) да именува членови на органот на надзор и органот на управување на операторот на системот за пренос на природен гас и во исто време директно или индиректно управуваат или остваруваат друго право во друштво кое врши некоја од дејностите производство и/или снабдување со природен гас.

(3) Ограничувањата од ставот (2) на овој член особено се однесуваат на:

1) користење на право на глас;

2) избор и именување на членови на органот на надзор и органот на управување на друштвото или

3) поседување на мнозински удел.

(4) Друштвото кое поседува лиценца за вршење на дејноста пренос на природен гас не може да има лиценци и не може да биде вклучено во вршење на дејностите производство, организирање и управување со пазарот на природен гас, дистрибуција, трговија со природен гас или снабдување со природен гас.

(5) Ако операторот на системот за пренос на природен гас бил дел од вертикално интегрирано друштво за природен гас, операторот или неговите вработени не смеат да ги пренесуваат деловно чувствителните информации кои ги поседуваат на друштва за производство и/или снабдување со природен гас.

(6) Како друштво што врши некоја од дејностите производство или снабдување од ставот (2) на овој член се смета и друштво што врши некоја од дејностите производство или снабдување со електрична енергија.

(7) Како оператор на систем од ставот (2) на овој член се смета и оператор на електропреносен систем.

Сопственик на операторот на системот за пренос на природен гас

Член 110

(1) Министерството е сопственик на друштвото коешто е оператор на системот за пренос на природен гас.

(2) Министерството е самостојно при донесување на одлуки за избор на орган на надзор, односно орган на управување на друштвото од ставот (1) и не смее да прифаќа упатства или насоки од Владата или друг државен орган.

(3) Членовите на органот на надзор, односно на органот на управување на операторот на системот за пренос на природен гас:

1) во постапка за донесување на одлуки согласно со закон, не смеат да бараат ниту да прифаќаат упатства или насоки од Владата или друг државен орган освен во случаите утврдени во овој закон и

2) не смеат да бидат избрани за членови на орган на надзор, односно на орган на управување на друштва коишто вршат производство или снабдување/трговија со природен гас или друштва коишто имаат можност за директно или индиректно влијание врз одлучувањето во тие друштва.

Програма за усогласеност

Член 111

Операторот на системот за пренос на природен гас независно од организационата форма, по претходно одобрување од Регулаторната комисија за енергетика, донесува програма за усогласеност со која се утврдуваат мерките кои треба да се преземат заради оневозможување на дискриминација на корисниците на системот за пренос на природен гас по кој било основ, се дефинираат обврските на вработените во реализацијата на програмата и се утврдува начинот за следење на усогласеноста на работењето на операторот на системот за пренос на природен гас со обврските утврдени со овој закон и програмата.

Службеник за усогласеност

Член 112

(1) Реализацијата на програмата од членот 111 ја следи службеник за усогласеност.

(2) Службеникот за усогласеност од ставот (1) на овој член е именуван од органот за надзор на операторот на системот за пренос на природен гас, по претходно одобрување од страна на Регулаторната комисија за енергетика.

(3) Регулаторната комисија за енергетика може да не го одобри именувањето на службеникот за усогласеност поради непостоење на независност или стручност.

(4) Органот за надзор може да го разреши службеникот за усогласеност по претходно одобрение од Регулаторната комисија за енергетика. По барање на Регулаторната комисија за енергетика, органот за надзор го разрешува службеникот за усогласеност заради неисполнување на условите за независност или стручност.

(5) Регулаторната комисија за енергетика ги одобрува условите со кои се уредува мандатот или условите за вработување на службеникот за усогласеност, вклучувајќи го и времетраењето на неговиот мандат или вработување, со цел да се обезбедат независноста, како и сите потребни услови за остварување на неговите овластувања и извршување на неговите должности.

(6) За време на својот мандат, службеникот за усогласеност не може да извршува друга професионална дејност, ниту да има интерес или деловен однос, директно или индиректно, со друштво од енергетскиот сектор или со неговите содружници или акционери.

(7) Операторот на системот за пренос на природен гас е должен на службеникот за усогласеност да му ги даде на увид сите податоци и информации потребни за остварување на неговите овластувања и по негово барање да му овозможи пристап до сите простории во кои операторот ја врши својата дејност.

(8) Службеникот за усогласеност е должен да:

1) го следи спроведувањето на програмата за усогласеност и да изработи и достави до Регулаторната комисија за енергетика годишен извештај за преземените мерки за нејзино спроведување;

2) доставува извештаи до органот за надзор и да дава препораки во однос на програмата за усогласеност и нејзината реализација;

3) ја известува Регулаторната комисија за енергетика за значителни прекршувања во спроведувањето на програмата за усогласеност.

(9) Службеникот за усогласеност ги доставува до Регулаторната комисија за енергетика предложениот инвестициски план или предложените одлуки за поединечни инвестиции во системот за пренос на природен гас, истовремено кога органот на управување на оператор на системот за пренос на природен гас ги доставува тие одлуки до органот за надзор.

(10) Органот на управување, органот за надзор и раководните лица на операторот на системот за пренос на природен гас се должни да го повикаат службеникот за усогласеност да присуствува на сите закажани состаноци и да му ги достават сите потребни материјали, а особено кога се одлучува за:

1) условите поврзани со услугите за пристап и користење на системот за пренос на природен гас, а особено во однос на надоместоците за користење, доделувањето на преносниот капацитет и управувањето со загушувањата;

2) проекти поврзани со управувањето, одржувањето и развојот на системот за пренос на природен гас, вклучувајќи ги и инвестициите во приклучоците и во интерконективните капацитети и

3) набавка или продажба на природен гас неопходен за функционирање на системот за пренос на природен гас, вклучувајќи ги и системските услуги за балансирање.

Сертификација на операторот на системот за пренос на природен гас

Член 113

(1) Вршителот на дејноста пренос на природен гас мора да биде сертифициран како оператор на системот за пренос на природен гас на начин, во постапка и во рок утврдени со овој закон.

(2) Постапката за сертификација на операторот на системот за пренос на природен гас се спроведува:

1) на барање на операторот на системот за пренос на природен гас на кого му е издадена лиценца за дејноста пренос на природен гас или

2) по службена должност од страна на Регулаторната комисија за енергетика во случај:

- кога операторот на системот за пренос на природен гас нема поднесено барање за сертификација или
- кога настанала или може да настане повреда на одредбите за сопственичко раздвојување пропишани со овој закон или

3) на доставено образложено барање од Секретаријатот на Енергетската заедница.

(3) Операторот на системот за пренос на природен гас е должен:

1) доколку не е сертифициран, да достави барање за сертификација придружено со документи пропишани со правилата за сертификација што ги донесува Регулаторната комисија за енергетика и

2) да ја извести Регулаторната комисија за енергетика за сите планирани активности поради кои би требало да се спроведе повторна сертификација.

(4) Во рок од четири месеци од денот на доставување на барањето за сертификација од страна на операторот на системот за пренос на природен гас или од денот на доставување на образложеното барање од страна на Секретаријатот на Енергетската заедница од став (2), точка 3) од овој член, Регулаторната комисија за енергетика донесува предлог одлука за сертификација на операторот на системот за пренос на природен гас и веднаш ја доставува до Секретаријатот на Енергетската заедница заедно со сите информации поврзани со предлог одлуката.

(5) Во рок од 60 дена по добивање на мислењето од страна на Секретаријатот на Енергетската заедница, Регулаторната комисија за енергетика, донесува одлука по барањето за сертификација. Регулаторната комисија за енергетика го зема предвид мислењето на Секретаријатот на Енергетската заедница, и ги објавува причините за можните отстапки од мислењето.

(6) Регулаторната комисија за енергетика ја објавува одлуката од ставот (5) од овој член во „Службен весник на Република Македонија“ и на својата веб страница, на која го објавува и мислењето издадено од Секретаријатот на Енергетската заедница.

(7) Регулаторната комисија за енергетика води службена евиденција за комуникацијата остварена со Секретаријатот на Енергетската заедница во врска со постапката за сертификација на операторот на системот за пренос на природен гас. Службената евиденција се става на увид на операторот на системот за пренос на природен гас кој бара сертификација, како и на засегнатите институции од јавниот сектор. Регулаторната комисија за енергетика е должна да ги чува деловно чувствителните податоци како доверливи.

(8) Операторот на системот за пренос на природен гас, операторите на системите за дистрибуција и снабдувачите или трговците со природен гас, во текот на постапката за сертификација на барање на Регулаторната комисија за енергетика и/или Секретаријатот на Енергетската заедница, се должни веднаш да ги достават сите потребни податоци и информации.

(9) По спроведувањето на постапката за сертификација, Регулаторната комисија за енергетика на операторот на системот за пренос на природен гас му издава сертификат со кој се назначува за оператор на системот за пренос на природен гас и се потврдува дека ги исполнува условите во поглед на сопственичкото раздвојување и независноста како и условите во поглед на финансиско-материјалната способност и техничката и кадровската оспособеност, како и другите услови пропишани со овој закон.

Постапка за сертификација на лица од трети држави

Член 114

(1) По барање од операторот или сопственикот на системот за пренос на природен гас, Регулаторната комисија за енергетика спроведува постапка за сертификација на операторот на системот за пренос на природен гас којшто е под контрола од лице или група лица од трета држава или трети држави.

(2) Операторот или сопственикот од ставот (1) на овој член е должен веднаш да ја извести Регулаторната комисија за енергетика за околностите коишто можат да доведат до преземање на контрола врз него од страна на лице или група лица од трета држава или трети држави.

(3) Регулаторната комисија за енергетика е должна за барањето за сертификација од ставот (1) на овој член и известувањето од ставот (2) на овој член, како и за последиците од преземањето на операторот на системот за пренос на природен гас, веднаш да ги извести Министерството и Секретаријатот на Енергетската заедница.

(4) Министерството, во рок од два месеци од приемот на известувањето од ставот (3) на овој член, изготвува мислење во кое е содржана проценка дали издавањето на сертификатот може да ја загрози сигурноста во снабдувањето во Република Македонија и/или сигурноста на снабдувањето на договорна страна или земја-членка на Енергетската заедница, особено земајќи ги предвид:

1) правата и обврските на Енергетската заедница во однос на државата или државите од ставот (1) на овој член кои настанале на основа на меѓународното право и ратификуваните меѓународни договори во однос на сигурност во снабдувањето, вклучувајќи и други договори што се однесуваат на сигурност во снабдувањето склучени со една или повеќе трети држави во кои Енергетската заедница е договорна страна;

2) правата и обврските на Република Македонија кон државата или државите од ставот (1) на овој член коишто настанале врз основа на ратификуваните меѓународни договори со таа држава или држави до степен во кој тие договори се во согласност со законодавството на Енергетската заедница, и

3) други специфични околности.

(5) Регулаторната комисија за енергетика, во рок од четири месеци од датумот на прием на барањето од ставот (1) на овој член, изготвува предлог-одлука за сертификација, односно одбивање на барањето за сертификација.

(6) Регулаторната комисија за енергетика го одбива барањето за сертификација од ставот (1) на овој член, ако:

1) операторот на системот за пренос на природен гас не докаже дека ги исполнува условите пропишани во членот 41 од овој закон, во членот 109 ставови 3) и 5) од овој закон или

2) издавањето на сертификатот ја загрозува сигурноста на снабдувањето на Република Македонија и/или сигурноста на снабдувањето на договорна страна или земја-членка на Енергетската заедница.

(7) Регулаторната комисија за енергетика е должна веднаш да ја достави до Секретаријатот на Енергетската заедница предлог-одлуката од ставот (5) на овој член, заедно со пропратната документација врз основа на која е донесена одлуката, заради добивање на мислење.

(8) Регулаторната комисија за енергетика, во рок од 60 дена од денот на доставувањето на мислењето, односно истекувањето на рокот за доставување на мислењето на Секретаријатот на Енергетската заедница, донесува одлука за сертификација, односно одбивање на барањето за сертификација.

(9) При донесувањето на одлуката од ставот (8) на овој член Регулаторната комисија за енергетика, е должна целосно да го земе предвид

мислењето на Министерството и мислењето на Секретаријатот на Енергетската заедница.

(10) Одлуката на Регулаторната комисија за енергетика и мислењето на Секретаријатот на Енергетската заедница се објавуваат во „Службен весник на Република Македонија“.

(11) Ако одлуката на Регулаторната комисија за енергетика не е во согласност со мислењето на Секретаријатот на Енергетската заедница, со одлуката се објавува и образложение.

Ревизија на сертификацијата

Член 115

(1) Регулаторната комисија за енергетика започнува постапка за ревизија на сертификацијата ако при вршење на надзор врз работењето на операторот на системот за пренос на природен гас, или ако била известена од операторот или од службеникот за усогласеност од чЧлен 112 од овој закон, или на друг начин дошла до сознанија дека настанала или се планира настанување на промена во сопственичката структура на операторот, или друга промена којашто може да влијае врз исполнувањето на обврските утврдени во членовите 109, 110, 116 од овој закон.

(2) Постапката од ставот (1) на овој член Регулаторната комисија за енергетика ја започнува и по барање од Секретаријатот на Енергетската заедница.

(3) Регулаторната комисија за енергетика доставува до операторот на системот за пренос на природен гас известување за започнување на постапката за ревизија на сертификацијата со кое го задолжува да ја обезбеди потребната документација, податоците и информациите од коишто може да се утврди планираната или настанатата промена, како и рокот за нивно доставување којшто не може да биде покус од 15 дена.

(4) Во рок од 60 дена по добивањето на бараните податоци, информации и документација, Регулаторната комисија за енергетика изготвува предлог одлука за издавање на нов или одземање на постојниот сертификат и ја доставува на мислење до Секретаријатот на Енергетската заедница.

(5) Во рок од 60 дена по добивање на мислење од страна на Секретаријатот на Енергетската заедница, Регулаторната комисија за енергетика донесува одлука за издавање на нов или одземање на постојниот сертификат и ја објавува во „Службен весник на Република Македонија“ и на својата веб страница. При донесување на одлуката, Регулаторната комисија за енергетика го зема предвид мислењето на Секретаријатот на Енергетската заедница и на својата веб страница ги објавува причините за можните отстапки од мислењето.

Должности на оператор на системот за пренос

Член 116

(1) Операторот на системот за пренос на природен гас ја одржува, надградува и проширува преносната мрежа за природен гас, управува со системот за пренос на природен гас, и обезбедува поврзување со други системи вклучувајќи и системи за пренос на природен гас на други држави.

(2) Операторот на системот за пренос на природен гас, е должен во согласност со овој закон и прописите и правилата донесени врз основа на овој закон:

1) да придонесе за сигурност во снабдувањето со природен гас, преку обезбедување на сигурен, безбеден, економски исплатлив и квалитетен пренос и испорака на природен гас преку системот за пренос;

2) да обезбеди доверливо и сигурно функционирање на системот за пренос на природен гас и унапредување на оперативноста;

3) во секое време да има на располагање материјални, технички и човечки ресурси, како и финансиски средства потребни за исполнување на своите обврски во однос на развојот, надградувањето и одржувањето на системот за пренос на природен гас;

4) да им ги обезбеди сите информации потребни за пристап и користење на системот за пренос на природен гас и да им обезбеди пристап на корисниците на системот за пренос на природен гас;

5) да ги одобри барањата на корисниците за приклучување на системот за пренос согласно со мрежните правила за пренос на природен гас, доколку тоа е економски оправдано;

6) да ги објави на својата веб страница тарифите за пренос, претходно одобрени од Регулаторната комисија за енергетика;

7) да гради нови и да ги надградува постојните интерконективни капацитети со соседните држави, водејќи сметка за ефикасно искористување на постојните интерконективни капацитети и рамнотежа помеѓу инвестициските трошоци и придобивките за потрошувачите;

8) да ги обезбеди прекуграничните текови на природен гас преку својата мрежа за пренос во рамките на расположливиот преносен капацитет;

9) да изработи годишен план за одржување на системот за пренос и по неговото одобрување од страна на Регулаторната комисија за енергетика да го објави на својата веб страница;

10) да изработи конечен дневен распоред за пренос и оптоварување на системот за пренос на природен гас и да ги евидентира и чува податоците добиени во процесот на изработка на конечниот дневен распоред;

11) да обезбеди дневно диспечирање и управување во реално време со протокот на природен гас водејќи сметка за внатрешните и прекуграничните трансакции преку системот за пренос на природен гас, врз основа на конечниот дневен распоред;

12) да обезбеди синхронизирана работа на системот за пренос на природен гас со системите за пренос со кои е директно поврзан, како и да соработува и разменува податоци со операторите на други системи за пренос на природен гас;

13) да објавува податоци и навремено да обезбеди информации од операторите на соседните системи за пренос на природен гас за расположливите преносни капацитети на интерконективните водови или транснационалните гасоводи, заради обезбедување на ефикасен, недискриминаторен, објективен и транспарентен пристап и користење на системот за пренос на природен гас;

14) да обезбеди инсталирање и одржување на мерни уреди и да го мери протокот на природен гас на сите мерни места во точките за прием и испорака во системот за пренос и да ги достави податоците од мерењата до корисници на системот и до операторот на пазарот на природен гас;

15) да им обезбеди пристап на корисниците на системот за пренос на природен гас до мерните уреди што се во негова сопственост;

16) да набави системски услуги за балансирање на системот за пренос на природен гас, согласно со правилата за балансирање на системот за пренос на природен гас;

17) да воспостави и води регистар на даватели на услуги за балансирање и регистар на балансно одговорни страни и балансни групи;

18) да изготви правила за набавка на природен гас за покривање на загубите во системот за пренос на природен гас и да ги достави до Регулаторната комисија за енергетика за одобрување;

19) да набави природен гас за покривање на загубите во системот за пренос на природен гас со цел да обезбеди сигурно и доверливо функционирање

на системот за пренос на природен гас по пазарни услови на транспарентен, недискриминаторен и конкурентен начин;

20) да ги решава преоптоварувањата во преносната мрежа за природен гас, во согласност со мрежните правила за пренос на природен гас;

21) да обезбеди балансирање на системот за пренос на природен гас и порамнување на отстапувањата и услугите за балансирање, во однос на давателите и корисниците на услугите за балансирање, како и да ги обезбеди пресметувањето, фактурирањето и наплатата на услугите за балансирање;

22) да води евиденција и распоред на физичките трансакции и да ги утврди потребните измени во распоредот на диспечирање на природен гас во случај на загрозување во снабдувањето со природен гас, хаварии или поголеми отстапувања на потрошувачката на природен гас од утврдените количини во рамките на техничките можности на системот за пренос на природен гас, при што трошоците за набавка на природниот гас, со примена на балансниот механизам, се надоместуваат од учесниците на пазарот на природен гас коишто предизвикале отстапување;

23) да им обезбеди доверливост на деловните податоци на корисниците на системот за пренос на природен гас;

24) да учествува во работата на регионалните и меѓународните организации и

25) навремено да им обезбеди информации на операторите на преносните и дистрибутивните системи на природен гас со кои е поврзан со цел сигурно и ефикасно функционирање на системите и интерконективните водови.

(3) Операторот на системот за пренос на природен гас на учесниците на пазарот на природен гас им го става на располагање, на сите влезни и излезни точки, севкупниот капацитет на системот водејќи притоа сметка за интегритетот на системот и ефикасното функционирање на мрежата.

(4) Операторот на системот за пренос на природен гас е должен да води диспечерска книга, записи за доверливоста на системот за пренос, податоци од системот за надзор и управување и мерни податоци и тие книги, записи и податоци да ги чува најмалку десет години.

(5) Операторот на системот за пренос на природен гас е должен на начин утврден со мрежните правила за пренос на природен гас да води евиденција за работењето на системот за пренос и за тоа да ја известува Регулаторната комисија за енергетика, по нејзино барање.

(6) Операторот на системот за пренос на природен гас може привремено да ја прекине испораката на природен гас од преносната мрежа со која управува при вршење на планирани прегледи, испитувања, контролни мерења, поправки, одржување, реконструкции и проширувања на објектите, уредите и инсталациите, приклучување на нови корисници, како и во случај на потреба од спречување на ризици од нарушување во системот за пренос на природен гас. Начинот, постапката и известувањата за ваквите прекини, операторот на системот за пренос ги врши во согласност со мрежните правила за пренос на природен гас.

(7) Операторот на системот за пренос на природен гас заради надзор, контрола и одржување има право на пристап до инсталациите и мерно-регулационите станици коишто се составен дел на преносната мрежа со која управува, а кои се наоѓаат на имотите на потрошувачите, на начин и под услови утврдени во мрежните правила за пренос на природен гас.

Планирање на развој

Член 117

(1) Операторот на системот за пренос на природен гас е должен секоја година да подготвува план за развој на системот за пренос на природен гас за период од наредните десет години. Содржината на планот се уредува со

мрежните правила за пренос на природен гас и во него се содржани сите неопходни информации за проширувањето и надградбата на системот за пренос на природен гас вклучувајќи ги и приоритетите за изградба на нови интерконективни водови усогласени со операторите на системите за пренос на природен гас во регионот. Операторот на системот за пренос на природен гас го доставува планот за одобрување до Регулаторната комисија за енергетика најдоцна до 31 октомври во календарската година и по добиеното одобрување планот го донесува и објавува на својата веб страница.

(2) Операторот на системот за пренос на природен гас подготвува и најдоцна до 31 октомври секоја календарска година доставува до Министерството и до Регулаторната комисија за енергетика едногодишни, петгодишни и десетгодишни прогнози за побарувачката на природен гас во Република Македонија.

(3) Операторот на системот за пренос на природен гас за секој регулиран период изготвува и доставува за одобрување до Регулаторната комисија за енергетика планови за инвестирање во системот за пренос, во кои особено треба да биде прикажано очекуваното зголемување на ефикасноста на работата на системот како резултат на предвидените инвестиции.

Договори за пренос за природен гас

Член 118

(1) Операторот на системот за пренос на природен гас е должен:

1) да обезбеди услуги за постојан или прекинлив пристап на трета страна и да обезбеди дека цената за капацитетот што подлежи на прекини ја одразува веројатноста за прекини;

2) да им понуди на корисниците на системот долгорочни и краткорочни услуги.

(2) Операторот на системот за пренос на природен гас е должен на корисниците на системот да им нуди услуги за пренос на природен гас со примена на еднакви договорни услови, претходно одобрени Регулаторната комисија за енергетика и објавени на неговата веб страницата.

(3) Тарифите коишто операторот на системот за пренос на природен гас ги применува за договори за пренос со нестандардни датуми на почнување на преносот или пократко времетраење од стандардните годишни договори за пренос на природен гас се утврдуваат согласно со тарифниот систем за пренос на природен гас, со примена на начелата утврдени со членот 29 став (4) од овој закон.

(4) Операторот на системот за пренос на природен гас одобрува пристап на трета страна доколку барателот на пристапот обезбеди гаранции за плаќањето на услугата, коишто се определуваат врз основа на начелата на недискриминација, транспарентност и пропорционалност и не претставуваат пречка за влез на пазарот на природен гас.

Тргување со правата на капацитети

Член 119

(1) Операторот на системот за пренос на природен гас, во согласност со мрежните правила за пренос за природен гас и правилата за пазар на природен гас, утврдува транспарентни и недискриминаторни постапки и услови во договорите за тргување со кои на корисниците на системот им се овозможува неискористениот капацитет за пренос на природен гас што го закупиле на примарниот пазар да го продадат на секундарниот пазар на капацитет, како и

начинот на известување и признавање на правото на капацитет набавено на секундарниот пазар.

(2) Операторот на системот за пренос на природен гас е должен, по претходно одобрување од Регулаторната комисија за енергетика, да ги објави на својата веб страница постапките и условите од договорите од ставот (1) на овој член за тргување со капацитети на примарниот и секундарниот пазар.

Балансна одговорност

Член 120

(1) Секој од учесниците на пазарот на природен гас од членот 108 став (2) точки од 1) до 6) има балансна одговорност.

(2) Учесникот на пазарот на природен гас може да ја организира својата балансна одговорност со склучување на договор за балансна одговорност со операторот на системот за пренос на природен гас, по што се стекнува со статус на балансно одговорна страна.

(3) Учесник на пазарот на природен гас може да ја организира својата баланса одговорност со пренесување на балансната одговорност на неговиот избран претставник, кој е балансно одговорна страна, со што станува член на балансната група на балансно одговорната страна.

Правила за балансирање

Член 121

(1) Операторот на системот за пренос на природен гас ги изготвува правилата за балансирање на системот за пренос на природен гас и по претходно одобрување од Регулаторната комисија за енергетика ги донесува и ги објавува во „Службен весник на Република Македонија“ и на својата веб страница.

(2) Правилата од ставот (1) на овој член се објективни, транспарентни, недискриминаторни и пазарно-ориентирани и ги одразуваат потребите на системот имајќи ги предвид ресурсите со кои располага операторот на системот за пренос на природен гас, а со нив особено се уредуваат:

1) правата и обврските на давателите на услуги за балансирање;

2) постапката за набавката на услуги за балансирање;

3) методологијата за формирање на цени за услугите за балансирање, како и постапката за нивна пресметка, фактурирање и наплата, којашто треба да биде недискриминаторна, да ги одразува реално направените трошоците и да овозможи минимизирање на трошоците за балансирање;

4) начинот на утврдување на активираните количини на услугите за балансирање коишто се порамнуваат помеѓу давателите на услугите на балансирање;

5) финансиското порамнување со давателите на услуги за балансирање и со балансно одговорните страни;

6) одговорностите на балансно одговорните страни, вклучувајќи го и склучувањето на договорите за балансна одговорност;

7) формата, содржината и начинот на водење на регистар на давателите на услуги за балансирање и регистар на балансно одговорни страни и балансни групи и

8) начинот на пресметка на дебалансите помеѓу номинираните и реализираните трансакции врз основа на мерењата направени од страна на операторот на системот за пренос на природен гас и операторот на системот за дистрибуција на природен гас.

(3) За да се овозможи преземање на навремени корективни мерки од страна на корисниците на системот, операторот на системот за пренос на

природен гас, на својата веб страница обезбедува без надоместок, навремени, доволни и сигурни информации за балансниот статус на корисниците на системот.

(4) Во согласност со одредбите од овој закон и правилата од ставот (1) на овој член, операторот на системот за пренос на природен гас е должен да:

1) ги утврди активираните количини на услугите за балансирање со секој давател на услуги за балансирање;

2) ги утврди сите дебаланси со секоја балансно одговорна страна;

3) ги пресмета сите потребни количини на системски услуги кои ги набавува на пазарот на балансна енергија;

4) ја пресмета цената на порамнување за отстапување на балансно одговорните страни и

5) направи финансиско порамнување со давателите и корисниците на услуги за балансирање.

(5) Операторот на системот за пренос на природен гас квартално ја известува Регулаторната комисија за енергетика за договорите кои ги склучил со давателите на услуги за балансирање и за нивната реализација.

(6) Надоместоците за дебалансите кои операторот на системот за пренос на природен гас ги наплаќа:

1) ги одразуваат трошоците за балансирање и обезбедуваат соодветни стимулативни мерки за корисниците на системот заради балансирање на нивната испорака и преземање на природен гас;

2) не содржат вкрстено субвенционирање помеѓу корисниците на системот и

3) не го попречуваат влезот на нови учесници на пазарот.

(7) Операторот на системот за пренос на природен гас му ги обезбедува на операторот на пазарот на природен гас сите податоци потребни за пресметка на дебалансите.

(8) Операторот на системот за пренос на природен гас е должен:

1) да го усогласи балансниот механизам утврден во правилата од ставот (1) на овој член со соодветните балансни механизми на другите договорни страни и држави учесници во Енергетската заедница и да го оптимизира балансниот механизам и нивоата на надоместоците за балансирање со цел да ја олесни трговијата со гас и

2) да соработува со другите оператори на системи за пренос на природен гас заради олеснување на развојот на пазарот на услуги за балансирање на регионално ниво.

Надоместоци за пристап на системот за пренос на природен гас

Член 122

(1) Надоместоците коишто операторот на системот за пренос на природен гас ги наплаќа за пристап до системот за пренос на природен гас се утврдуваат врз основа на тарифите одобрени од Регулаторната комисија за енергетика.

(2) Операторот на системот за пренос на природен гас е должен при утврдувањето на надоместоците од ставот (1) на овој член да овозможи надоместоците да:

1) обезбедат одржување и подобрување на интегритетот на системот за пренос на природен гас;

2) ги одразуваат реално направените трошоци за пристап, доколку таквите трошоци се транспарентни;

3) се применуваат на недискриминаторен начин;

4) вклучат соодветен поврат на инвестициите во системот за пренос на природен гас;

5) не ја ограничуваат ликвидноста на пазарот на природен гас;

6) не ја нарушуваат прекуграничната трговија помеѓу системите за пренос на природен гас и

7) не се пресметуваат врз основа на должината и времетраењето на транспортот на природниот гас.

(3) Во согласност со тарифните системи од членот 29 од овој закон, Регулаторната комисија за енергетика може да одлучи при утврдување на тарифите да се користат пазарни механизми како што се аукциите, под услов тие механизми и приходите кои произлегуваат од нив да бидат одобрени од нејзина страна.

(4) Надоместоците за секоја влезна или излезна точка на системот за пренос коишто операторот им ги наплаќа на корисниците на системот за пренос на природен гас се определуваат во согласност со механизмите и методологиите за утврдување и распределба на трошоците во однос на влезните и излезните точки, претходно одобрени од Регулаторната комисија за енергетика и се применуваат на недискриминаторен начин.

(5) Ако разликите во тарифите или во механизмите за балансирање утврдени од операторите на системите за пренос на природен гас во регионот ја попречуваат трговијата на природен гас во регионот, операторот на системот за пренос на природен гас во соработка со Регулаторната комисија за енергетика ќе побара од Секретаријатот на енергетската заедница преземање на мерки за соодветно усогласување на тарифите и механизмите за балансирање на регионално ниво.

(6) Операторот им го фактурира надоместокот за користење на системот за пренос на природен гас на:

1) потрошувачите приклучени на системот за пренос коишто самостојно настапуваат на пазарот на природен гас и

2) снабдувачите или трговците коишто обезбедуваат природен гас на потрошувачите приклучени на системот за пренос на природен гас што не настапуваат самостојно на пазарот на природен гас и операторите на системите за дистрибуција на природен гас.

Мрежни правила за пренос на природен гас

Член 123

(1) Операторот на системот за пренос на природен гас е должен, по претходно одобрување од Регулаторната комисија за енергетика, да ги донесе и да ги објави во „Службен весник на Република Македонија“ и на својата веб страница мрежните правила за пренос на природен гас. Мрежните правила за пренос на природен гас особено ги уредуваат:

1) техничките и другите услови за сигурно и безбедно функционирање на системот за пренос на природен гас;

2) техничко-технолошките услови и начинот за приклучување на објектите, уредите и постројките на системот за пренос на природен гас;

3) постапката за давање на согласност на корисниците за приклучување на преносната мрежа, како и соработката и обврските на операторот на системот за пренос;

4) методологијата за определување на надоместокот за приклучување на преносната мрежа;

5) условите и начинот на пристап на трета страна на системот за пренос, како и начин на определување на гаранциите за плаќање на услугите за пренос на природен гас;

6) начинот на усогласување со корисниците на системот за пренос на природен гас во случаи на планирани прекини;

7) содржината на плановите за развој и одржување на системот за пренос, како и начинот и постапката според која корисниците на системот ги доставуваат неопходните податоци за изготвување на тие планови;

8) начинот и постапката за прогнозирање на потребите од природен гас, како и обврските на корисниците на системот за пренос на природен гас во поглед на доставувањето на неопходните податоци потребни за изготвување на прогнозите за потребите од природен гас;

9) мерките, активностите и постапките во случај на нарушувања и хаварии;

10) функционалните барања и класата на точност на мерните уреди, како и начинот на мерење на количините на природниот гас;

11) техничките критериумите за обезбедување на системски услуги;

12) начинот и постапката за објавување и доделување на расположливиот преносен капацитет и управувањето со преоптоварувањата во системот за пренос на природен гас;

13) начинот и постапката за пристап до инсталациите и мерно-регулационите станици што се составен дел на системот за пренос, а се во сопственост на потрошувачите или корисниците;

14) квалитетот на услугите што операторот на системот за пренос на природен гас ги обезбедува на корисниците;

15) работата на системите за оперативно управување;

16) начинот на објавување на информациите коишто согласно со одредбите од овој закон е должен да ги објавува;

17) начинот и постапката за обезбедување на информации за корисниците на системот и

18) начинот на соработка со операторите на системите за пренос на природен гас со кои е поврзан, како и со операторите на дистрибутивните системи приклучени на системот за пренос на природен гас.

(2) Мрежните правила на ENTSO-G се сметаат за прифатени и директно се применуваат од страна на операторот на системот за пренос на природен гас во согласност со обврските на Република Македонија преземени со ратификуваните меѓународни договори, како и обврските на операторот на системот за пренос на природен гас од членството во ENTSO-G.

Правила за доделување на прекугранични преносни капацитети

Член 124

(1) Операторот на системот за пренос на природен гас, по претходно одобрување од Регулаторната комисија за енергетика, ги донесува правилата за доделување на преносни капацитети за природен гас и ги објавува во „Службен весник на Република Македонија“ и на својата веб страница.

(2) Правилата од ставот (1) на овој член се:

1) пазарно ориентирани и се применуваат на транспарентен и недискриминаторен начин во однос на корисниците на системот;

2) усогласени со пазарните правила и се способни да се прилагодат на промените на пазарот и

3) во согласност со техничките спецификации на системот за пренос на природен гас во Република Македонија и системот за пренос на природен гас на договорните страни на Енергетската заедница.

(3) Со правилата од ставот (1) на овој член се обезбедуваат соодветни економски показатели за ефикасна и максимална употреба на техничкиот капацитет, се олеснуваат инвестициите во нова инфраструктура за природен гас и се олеснува прекуграничната размена на природен гас.

(4) Правилата од ставот (1) на овој член особено обезбедуваат дека:

1) во случај на договорено загушување во системот за пренос на природен гас, операторот на системот за пренос го нуди неискористениот капацитет на примарниот пазар најмалку ден однапред или како прекинлив капацитет;

2) кога корисник на систем за природен гас го продава или пренесува неискористениот договорен капацитет во системот на секундарниот пазар, претходно го известува операторот на системот за пренос на природен гас којшто му го доделил капацитетот и

3) во случај кога постои физичко загушување во системот за пренос на природен гас, операторот на системот за пренос на природен гас применува недискриминаторен и транспарентен механизам за доделување на капацитети.

Комуникација со корисници

Член 125

(1) Заради обезбедување на транспарентност, објективност и недискриминаторност во примена на тарифите, како и ефикасно користење на системот за природен гас од страна на корисниците, операторот на системот за пренос на природен гас е должен постојано да ја ажурира својата веб страница и да објавува детални информации со кои располага, а кои се однесуваат на:

1) услугите, како и условите под кои се обезбедува ефикасен пристап на трета страна на системот, вклучително и техничките информации потребни за обезбедување на пристапот;

2) техничките, договорените и расположливите капацитети за сите релевантни точки на нумеричка основа, вклучувајќи ги влезните и излезните точки, на редовна и постојана основа, на стандардизиран начин лесен за користење;

3) методологијата за формирање и структурата на тарифите, како и отстапувањето од тарифите;

4) понудата и побарувачката пред и по реализираните трансакции, врз основа на номинации, предвидувања и реализирани текови на природен гас, во и надвор од системот за пренос на природен гас и

5) преземените мерки, како и направените трошоци и приходи за балансирање на системот за пренос на природен гас.

(2) Регулаторната комисија за енергетика, по консултации со корисниците на системот, ги одобрува информациите од ставот (1) точка 2) на овој член коишто ги објавува операторот на системот за пренос на природен гас.

(3) Регулаторната комисија за енергетика обезбедува информациите од ставот (1) на овој член да бидат достапни навремено и без надоместок.

VII. 3. ОПЕРАТОР НА ПАЗАР НА ПРИРОДЕН ГАС

Оператор на пазар на природен гас

Член 126

(1) Операторот на пазарот на природен гас е друштво кое ги врши работите што се однесуваат на организацијата, ефикасно функционирање и развој на организираниот пазар на природен гас.

(2) Операторот на пазарот на природен гас е должен во согласност со овој закон и правилата и прописите донесени врз основа на овој закон да врши:

1) администрирање на пазарот на природен гас со билатерални договори;

2) организирање и управување на организираниот пазар на природен гас за трговија со природен гас во Република Македонија и/или приклучување со други организирани пазари на природен гас;

3) пресметка на количините на потребната балансна енергија заради одредување на цената на дебалансната енергија, а согласно со податоците добиени од операторот на системот за пренос на природен гас;

4) пресметка на дебалансите на балансно одговорните страни согласно со конечниот дневен распоред и мерењата добиени од операторот на системот за пренос на природен гас, операторите на системите за дистрибуција на природен гас;

5) финансиско порамнување и контрола врз финансиското покривање на признаените дебаланси врз основа на квантитативно порамнување на дебалансите;

6) навремено доставување до операторот на системот за пренос на природен гас на сите информации потребни за изработка на конечните дневни распореди за купување и продажба на природен гас во и надвор од границите на Република Македонија;

7) водење на евиденција на сите договори склучени со учесниците на пазарот на природен гас;

8) водење на евиденција на сите договори за формирање на балансни групи склучени помеѓу учесниците на пазарот на природен гас и операторот на пазар на природен гас;

9) изработка на дневен пазарен план;

10) воспоставување и водење на регистар на учесниците на пазарот на природен гас;

11) објавување на информации кои се неопходни за непречено организирање и управување на пазарот на природен гас и

12) обезбедување на потребните услуги за снабдувачот со природен гас во краен случај, заради соодветно задоволување на потребите на неговите потрошувачи.

(3) Операторот на пазарот на природен гас, операторот на системот за пренос на природен гас, операторите на системот за дистрибуција на природен гас и друштвата за снабдување им овозможуваат увид на надлежните државни органи во евиденциите за физичките трансакции на природен гас коишто се уредуваат со правилата за пазар на природен гас.

(4) Регулаторната комисија за енергетика може да одлучи да им овозможи увид на учесниците на пазарот на природен гас во евиденциите од ставот (3) на овој член, под услов да не се објават деловно чувствителни информации за индивидуални учесници на пазарот или поединечни трансакции.

(5) Важечките тарифи за организација на пазарот на природен гас на операторот на пазарот на природен гас му ги одобрува Регулаторната комисија за енергетика.

(6) Операторот на пазарот на природен гас е должен да обезбеди доверливост на деловните податоци коишто учесниците на пазарот на природен гас се должни да му ги достават.

Раздвојување на дејностите

Член 127

(1) Друштвото кое поседува лиценца за вршење на дејноста организација и управување со пазарот на природен гас не може да биде носител на лиценца и не може да учествува во преносот на природен гас и управувањето со систем за природен гас, дистрибуцијата, трговијата и снабдувањето со природен гас.

(2) Во случај кога оператор на пазарот на природен гас е субјект во сопственост на операторот на системот за пренос на природен гас, операторот на системот за пренос на природен гас ја обезбедува својата независност од операторот на пазарот на природен гас во поглед на правната форма, организацијата и одлучувањето, во согласност со програмата од членот 111.

Правила за пазар на природен гас

Член 128

(1) Регулаторната комисија за енергетика донесува правила за пазар на природен гас, засновани на начелата на транспарентност, недискриминација и конкурентност, со кои особено се уредуваат:

1) организацијата и функционирањето на пазарот на природен гас;

2) условите што треба да ги исполнат учесниците на пазарот на природен гас;

3) елементите на договорите за учество на пазарот на природен гас;

4) воспоставувањето, организирањето и контролата на тргувањето со природен гас и помошни услуги, вклучувајќи го и прекуграничното тргување;

5) постапката и начинот за собирање и доставување на податоци до Регулаторната комисија за енергетика во однос на состојбите и појавите на пазарот на природен гас.

(2) Регулаторната комисија за енергетика при изготвувањето на правилата за пазарот на природен гас соработува со операторот на пазарот на природен гас и операторот на системот за пренос на природен гас.

VII. 4. ДИСТРИБУЦИЈА НА ПРИРОДЕН ГАС

Оператор на системот за дистрибуција на природен гас

Член 129

(1) Операторот на системот за дистрибуција на природен гас за определено подрачје на територијата на Република Македонија во кое врши дистрибуција на природен гас, го одржува, а кога е економски исплатливо го надградува и проширува системот за дистрибуција со кој управува и го поврзува со системот за пренос на природен гас.

(2) Операторот на системот за дистрибуција на природен гас во согласност со овој закон и прописите и правилата донесени врз основа на овој закон, е должен:

1) да обезбеди сигурно, доверливо, економски исплатливо и безбедно функционирање на системот за дистрибуција со кој управува;

2) да обезбеди сигурна, безбедна и квалитетна испорака на природен гас преку системот за дистрибуција со кој управува на недискриминаторен и транспарентен начин, и во согласност со пропишаниот квалитет;

3) да ги приклучи потрошувачите на дистрибутивната мрежа, како и да овозможи пристап на трета страна за користење на системот за дистрибуција;

4) навремено да обезбеди информации до другите оператори на системи за дистрибуција како и операторот на системот за пренос на природен гас;

5) на корисниците на системот за дистрибуција на природен гас навремено да им ги обезбеди информациите кои се потребни за ефикасен пристап до системот;

6) да им овозможи на снабдувачите електронски пристап до листата на потрошувачи која не ги вклучува домаќинствата, согласно тарифниот систем за дистрибуција, како и нивната потрошувачка за последните 12 месеци;

7) на својата веб страница да објави листа со надоместоци за секоја категорија на потрошувачи, која претходно е одобрена од Регулаторната комисија за енергетика;

8) да го развива, надградува и одржува системот за дистрибуција со кој управува и да обезбеди долгорочна способност на системот за задоволување на оправданите барања за дистрибуција на природен гас;

9) да го усогласи работењето на системот за дистрибуција на природен гас со работењето на системот за пренос на природен гас;

10) да подготви план за одржување на дистрибутивната мрежа и по неговото одобрување од Регулаторната комисија за енергетика, да го усвои и да го објави на својата веб страница;

11) да набави системски услуги и природен гас за покривање на загубите во дистрибутивната мрежа по пазарни услови на транспарентен, недискриминаторен и конкурентен начин, во согласност со правилата за набавка на природен гас;

12) да ги мери количините на природен гас преземени од системот за пренос на природен гас, а кои се испорачани до потрошувачите и да ги достави податоците од мерењата до снабдувачите или трговците со природен гас, операторот на системот за пренос на природен гас, операторот на пазар на природен гас и во согласност со овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон до секоја друга страна што може да ги побара;

13) да овозможи пристап на корисниците до мерните уреди во сопственост на операторот на системот за дистибуција во согласност со овој закон и мрежните правила за дистрибуција на природен гас;

14) да води диспечерска книга, записи за доверливоста на системите за комуникација, податоци од системот за надзор и управување, мерни податоци и таквите податоци да ги чува во период од најмалку десет години;

15) да обезбеди доверливост на деловните податоци на корисниците на системот за дистрибуција и да спречи дискриминаторен начин на откривање на информациите за своите активности со кои може да се оствари комерцијална предност за поврзаните друштва и

16) да не ги злоупотребува доверливите информации добиени од трета страна во однос на обезбедување на пристап до системот за дистрибуција на природен гас.

(3) Надоместокот за користењето на системот за дистрибуција на природен гас го плаќаат потрошувачите приклучени на системот за дистрибуција на природен гас. Операторот на системот за дистрибуција на природен гас им го фактурира на потрошувачите приклучени на неговиот систем надоместокот за користење на системот, а може да им го фактурира и надоместокот за користење на системот за пренос на природен гас согласно со објавените тарифи.

(4) Операторот на системот за дистрибуција на природен гас може да склучува договори со снабдувачите или трговците на природен гас кои може да ги овласти да ги наплатуваат надоместоците од ставот (3) на овој член од потрошувачите на природен гас приклучени на системот за дистрибуција.

(5) Операторот на системот за дистрибуција на природен гас е должен да изготви и да ги достави на одобрување до Регулаторната комисија за енергетика правилата за набавка на природен гас од ставот (2) точка 11) на овој член.

(6) Операторот на системот за дистрибуција на природен гас може привремено да ја прекине испораката на природен гас од дистрибутивната мрежа со која управува при вршење на планирани прегледи, испитувања, контролни мерења, одржување, реконструкции, проширувања на мрежите, уредите и инсталациите како и во случај на потреба од спречување на ризици од нарушувања во системот за дистрибуција на природен гас. Привремениот прекин може да се врши во време кога со тоа најмалку им се нанесува штета на корисниците на системот, во согласност со мрежните правила за дистрибуција на природен гас.

(7) По исклучок од ставот (1) на овој член, ако системот за дистрибуција со кој управува операторот на системот за дистрибуција на природен гас не е поврзан со системот за пренос на природен гас и се напојува со компримиран природен гас, операторот на системот е должен во мрежните правила за дистрибуција на природен гас да ја уреди постапката за набавка на системски

услуги и балансирање на отстапувањата помеѓу фактичката и планираната потрошувачка на природен гас во реално време.

Планирање на систем за дистрибуција за природен гас

Член 130

(1) Операторот на системот за дистрибуција на природен гас е одговорен за долгорочно планирање на развојот на системот за дистрибуција на природен гас на подрачјето на кое ја врши дејноста.

(2) Операторот на системот за дистрибуција на природен гас е должен секоја година да изготвува план за развој на системот за дистрибуција на природен гас за период од следните пет години, со содржина утврдена со мрежните правила за дистрибуција на природен гас и најдоцна до 31 октомври во тековната година го доставува до Регулаторната комисија за енергетика на одобрување, а по добиеното одобрување, го донесува планот и го објавува на својата веб страница. Во планот треба да бидат содржани сите неопходни информации за проширување и надградба на системот, и треба да биде усогласен со десетгодишниот план за развој на системот за пренос на природен гас.

(3) Операторот на системот за дистрибуција на природен гас подготвува и најдоцна од 31 октомври во тековната година, доставува до Министерството и Регулаторната комисија за енергетика едногодишни, петгодишни и десетгодишни прогнози за потребите од природен гас за системот за дистрибуција со кој управува.

(4) За секој регулиран период, операторот на системот за дистрибуција на природен гас изготвува план за инвестирање во системот за дистрибуција на природен гас усогласен со планот од ставот (2) на овој член и го доставува за одобрување до Регулаторната комисија за енергетика. Во планот особено треба да биде прикажано очекуваното зголемување на ефикасноста на работата на системот за дистрибуција на природен гас како резултат на очекуваните инвестиции.

Мерење на количините на природен гас

Член 131

(1) Операторот на системот за дистрибуција на природен гас е должен да ги мери количините на природен гас, што ги презема и испорачува на корисниците на системот со кој управува, со мерни уреди, во согласност со овој закон и мрежните правила за дистрибуција на природен гас.

(2) Мерните уреди од ставот (1) на овој член се во сопственост на операторот на системот за дистрибуција на природен гас.

(3) Локацијата на мерните уреди ја утврдува операторот на системот за дистрибуција на природен гас при што во зависност од техничките можности на локацијата мерните уреди можат да бидат сместени во или надвор од границите на имотот на корисникот на системот.

(4) Ако мерниот уред се наоѓа на имотот од корисникот на системот, корисникот е должен да му овозможи на овластеното лице на операторот на системот за дистрибуција на природен гас право на пристап до секој дел од неговиот имот или објект каде што се наоѓа мерниот уред, заради:

1) читање на мерните уреди;

2) контрола, вградување, надзор, замена или одржување на опремата на мерното место;

3) исклучување на корисникот од системот кога постапува спротивно на условите за користење на системот за дистрибуција на природен гас пропишани во мрежните правила за дистрибуција на природен гас и

4) исклучување на потрошувачот, на барање на снабдувачот, во согласност со одредбите од правилата за снабдување со природен гас.

Мрежни правила за дистрибуција

Член 132

(1) Операторот на системот за дистрибуција на природен гас е должен по претходно одобрување од Регулаторната комисија за енергетика, да ги донесе мрежните правила за дистрибуција на природен гас за системот со кој управува и да ги објави во „Службен весник на Република Македонија“ и на својата веб страница. Со мрежните правила за дистрибуција на природен гас, особено се уредуваат:

1) техничките услови за приклучување на потрошувачите на природен гас на системот за дистрибуција на природен гас;

2) методологијата за определување на надоместокот за приклучување на системот за дистрибуција на природен гас;

3) условите и начинот за пристап на трета страна на системот;

4) техничките и другите услови за доверливо и безбедно функционирање на системот за дистрибуција и за обезбедување на квалитетни услуги на корисниците на системот;

5) мерките, активностите и постапките во случај на испади и кризни состојби;

6) начинот и постапката за надзор и тестирање на дистрибутивната мрежа за природен гас;

7) начинот и постапката за регулирање на протокот и притисокот на природниот гас преку дистрибутивната мрежа;

8) начинот и постапката за усогласување на активностите во системот за дистрибуција на природен гас со активностите во системот за пренос на природен гас;

9) функционалните барања и класата на точност на мерните уреди, како и начинот на мерење на количините на природниот гас;

10) планирањето на одржувањето и развојот на системот за дистрибуција на природен гас;

11) начинот на усогласување со корисниците на системот за дистрибуција на природен гас во случаи на планирани прекини;

12) содржината на плановите за развој на системот за дистрибуција на природен гас, како и начинот и постапката според која корисниците на системот ги доставуваат неопходните податоци за изготвување на плановите за развој;

13) квалитетот на услугата за испорака на природен гас;

14) прогнозата на потребите од природен гас, врз основа на податоците добиени од снабдувачите и плановите за развој на потрошувачите;

15) начинот и постапката за доставување на информации на корисниците на системот и

16) начинот на соработка со операторот на системот за пренос и останатите оператори на системи за дистрибуција на природен гас.

(2) Во случај на постоење на повеќе оператори на системи за дистрибуција на природен гас, Регулаторната комисија за енергетика обезбедува меѓусебно усогласување на поединечните мрежни правила за дистрибуција на природен гас.

Раздвојување на дејностите

Член 133

(1) Друштво коешто поседува лиценца за вршење на дејност дистрибуција на природен гас не може да има лиценца и не може да учествува во вршењето

на дејностите пренос на природен гас, организација и управување на пазарот на природен гас, трговија со природен гас и/или снабдување со природен гас.

(2) Во случај кога операторот на системот за дистрибуција на природен гас е дел од вертикално интегрирано друштво за природен гас, во однос на неговиот правен субјективитет, организација, и одлучување, мора да е независен и да дејствува независно од другите активности кои не се поврзани со дистрибуција на природен гас. Независноста на операторот на системот за дистрибуција на природен гас не вклучува обврска за раздвојување на сопственоста на средствата на дистрибутивниот систем од вертикално интегрираното друштво за природен гас.

(3) Заради исполнување на обврските од ставовите (1) и (2) на овој член, вертикално интегрираното друштво може да изврши промена во друга правна форма, при што секоја форма на пренос на средства од вертикално интегрираното друштво во новоформираното друштво нема да се смета за трансакција во согласност со прописите за оданочување.

(4) Заради независност во вршењето на енергетската дејност дистрибуција на природен гас и исполнување на обврската за вршење на јавна услуга на недискриминаторен, објективен и транспарентен начин, операторот на системот за дистрибуција на природен гас обезбедува:

1) лицата кои учествуваат во управувањето и раководењето со операторот на системот за дистрибуција на природен гас не можат да учествуваат во управните и извршните тела на носителите на лиценци за пренос на природен гас, организација и управување со пазарот на природен гас, трговија со природен гас, и/или снабдување со природен гас;

2) лицата кои учествуваат во управувањето и раководењето со операторот на системот за дистрибуција на природен гас мора да имаат независност во нивната работа и одлучување од вертикалното интегрирано друштво и

3) донесувањето на одлуки на операторот на системот за дистрибуција на природен гас во врска со средствата неопходни за функционирање, одржување и развој на системот мора да биде независно од интересите на вертикално интегрираното друштво за природен гас на кое му припаѓа, за што операторот на системот за дистрибуција на природен гас треба да ги има на располагање потребните човечки, технички, финансиски и материјални ресурси.

(5) Во случај кога операторот на системот за дистрибуција на природен гас е дел од вертикално интегрирано друштво за природен гас:

1) неговата независност не го исклучува правото на вертикално интегрираното друштво за природен гас да го одобри годишниот финансиски план на операторот на системот за дистрибуција на природен гас и да ја утврди рамката за задолжување за операторот на системот за дистрибуција на природен гас;

2) вертикално интегрираното друштво за природен гас нема право да му дава инструкции на операторот на системот за дистрибуција на природен гас во однос на неговото секојдневно работење, ниту пак во однос на неговите поединечни одлуки за изградба или проширување на дистрибутивните водови, коишто се во рамките на одобрениот финансиски план или еквивалентен инструмент;

3) операторот на системот за дистрибуција на природен гас не може да ја користи својата вертикална интеграција за да ја наруши конкуренцијата, а особено не смее во својата комуникација и употреба на својата фирма да создава забуна во однос на посебниот идентитет на друштвото за снабдување кое е дел од вертикално интегрираното друштво за природен гас.

(6) Операторот на системот за дистрибуција на природен гас, независно од организационата форма, по претходно одобрување од Регулаторната комисија за енергетика, назначува службеник за усогласеност, како и донесува програма за

усогласеност со која се утврдуваат мерките кои треба да се преземат заради оневозможување на дискриминација на корисниците на системот за дистрибуција на природен гас по кој било основ, се дефинираат обврските на вработените во реализацијата на програмата и се утврдува начинот за следење на усогласеноста на работењето на операторот на системот за дистрибуција на природен гас со програмата.

(7) Службеникот за усогласеност на операторот на системот за дистрибуција на природен гас доставува годишен извештај за одобрување до Регулаторната комисија за енергетика, во кој се наведени мерките преземени во претходната година и мерките што треба да се преземат во наредниот период во рамки на програмата за усогласеност од ставот (6) на овој член. Извештајот од овој став се објавува на веб страницата на операторот на системот за дистрибуција на природен гас.

(8) Службеникот за усогласеност на операторот на системот за дистрибуција на природен гас треба да има пристап до сите информации на операторот на системот за дистрибуција на природен гас, како и на секое поврзано друштво со операторот на системот за дистрибуција на природен гас, со цел да ги исполни своите задачи.

(9) По исклучок од ставот (1) на овој член, друштвото коешто врши дејност дистрибуција на природен гас може да врши и дејности снабдување со природен гас, снабдување со природен гас со обврска со јавна услуга и снабдување со природен гас во краен случај ако на неговиот систем се приклучени помалку од 100.000 потрошувачи.

Затворен систем за дистрибуција на природен гас

Член 134

(1) Регулаторната комисија за енергетика може на систем во кој се дистрибуира природен гас во рамки на географски ограничено подрачје во кое се врши индустриско производство, се вршат трговски дејности или се обезбедуваат заеднички услуги и не се врши снабдување на домаќинства со природен гас, да му додели статус на затворен систем за дистрибуција на природен гас, доколку:

1) поради посебни технички или безбедносни причини, активностите или производниот процес, корисниците на таа мрежа се интегрирани или

2) преку системот дистрибуира природен гас првенствено на сопственикот или операторот на системот или на нивни поврзани друштва.

(2) Регулаторната комисија за енергетика со правилник ги уредува условите и критериумите за доделување на статус на затворен систем за дистрибуција на природен гас.

(3) Регулаторната комисија за енергетика му издава на операторот на системот од ставот (1) на овој член, лиценца за вршење на енергетска дејност дистрибуција на природен гас во која се определуваат правата и обврските на операторот на затворениот систем.

(4) Регулаторната комисија за енергетика може да го изземе операторот на затворениот систем за дистрибуција од обврските за:

1) набавка на природен гас за покривање на загубите на природен гас и резервниот капацитет во својот систем според постапки кои се засноваат на начелата на транспарентност, недискриминаторност и конкурентност и/или

2) одобрување на тарифите, како и на методологиите врз основа на кои се пресметуваат тарифите пред нивното влегување во сила.

(5) Кога изземањето од ставот (4) на овој член е одобрено, корисникот на затворениот систем за дистрибуција на природен гас може да побара од Регулаторната комисија за енергетика да ги разгледа и одобри тарифите или методологиите на кои е засновано пресметувањето на применетите тарифи.

(6) Изземањето од ставот (4) на овој член се применува кога затворениот систем на дистрибуција повремено се користи од страна на мал број домаќинства во подрачјето на затворениот систем и покрај тоа што некој член од домаќинството е вработен или на друг начин ангажиран кај сопственикот на затворениот систем за дистрибуција.

Комбиниран оператор

Член 135

(1) По исклучок од членот 113 став (1) и членот 133 став (1) од овој закон, друштвото може да функционира како комбиниран оператор на систем за пренос и дистрибуција на природен гас, на коешто му се издава лиценца за пренос и дистрибуција на природен гас согласно овој закон.

(2) Комбинираниот оператор од ставот (1) на овој член ги има истите права и обврски како и операторот на системот за пренос на природен гас и оператор на системот за дистрибуција, во согласност со овој закон.

(3) На комбинираниот оператор од ставот (1) на овој член не може да му се издаде лиценца за вршење на дејностите организирање и управување на пазарот со природен гас, трговија со природен гас или снабдување со природен гас.

(4) Регулаторната комисија за енергетика со правилник ги уредува условите и критериумите за доделување на статус на комбиниран оператор на систем за пренос и дистрибуција на природен гас.

VII. 5. СНАБДУВАЧИ, ТРГОВЦИ И ПОТРОШУВАЧИ СО ПРИРОДЕН ГАС

Снабдувач со природен гас

Член 136

(1) Снабдувачот со природен гас набавува природен гас во Република Македонија и/или од странство заради продажба на своите потрошувачи, вклучувајќи производители на електрична енергија и/или топлинска енергија, други снабдувачи, трговци, операторот на системот за пренос или дистрибуција на природен гас и други учесници на пазарот на природен гас.

(2) Снабдувачот со природен гас кој се обврзал да испорача природен гас го обезбедува неопходниот капацитет за пренос и/или дистрибуција од соодветните оператори.

(3) Снабдувачот со природен гас, врз основа на извршените мерења од соодветниот оператор на системот за дистрибуција, на своите потрошувачите им фактурира за испорачаниот природен гас по договорената цена, при што во фактурата ги вклучува и надоместоците за користење на системот за пренос, надоместокот за користење на пазарот на природен гас и/или надоместокот за користење на системот за дистрибуција на природен гас.

(4) Снабдувачот со природен гас е должен, во согласност со овој закон и прописите и правилата донесени врз основа на овој закон, да:

1) ги исполни своите обврски кон потрошувачите во однос на сигурноста и обемот на снабдувањето;

2) обезбеди за своите потрошувачи услуга со квалитет утврден во правилата за снабдување со природен гас;

3) обезбеди недискриминаторен третман на сите потрошувачи;

4) доставува до операторот на системот за пренос на природен гас податоци за трансакциите и плановите за потрошувачка на природен гас за своите потрошувачи, неопходни за пресметка на дебалансите;

5) овозможи потрошувачите да добиваат редовни и точни известувања за реалната потрошувачка и трошоците за природен гас, за да можат да управуваат со својата потрошувачка;

6) ги плати набавените количини на природен гас, како и системските услуги од операторот на системот за пренос на природен гас и/или оператор на системот за дистрибуција на природен гас;

7) овозможи промена на снабдувач на транспарентен и недискриминаторен начин, без трошоци за потрошувачот, во рок не подолг од три недели од денот кога потрошувачот доставил барање за снабдување до новиот снабдувач со природен гас;

8) обезбеди при секоја промена на снабдувач со природен гас, потрошувачот да добие конечно затворање на сметката во рок од шест недели од настанувањето на промената на снабдувачот;

9) воспостави постапки за ефикасно решавање на приговорите на своите потрошувачи во рок од 60 дена, вклучувајќи можност и за вонсудско решавање на спорови и обврска за враќање и/или компензација на средства кога е тоа оправдано;

10) ги објави на својата веб страница условите од договорите за снабдување со природен гас за секоја категорија потрошувачи и

11) работи врз начелата на објективност, транспарентност и недискриминација и ги објавува општите статистички податоци поврзани со неговите потрошувачи, како и неговите активности, земајќи ја предвид заштитата на доверливоста.

(5) Снабдувачот со природен гас, на Регулаторната комисија за енергетика, Комисијата за заштита на конкуренцијата и на Секретаријатот на Енергетската заедница, им овозможува увид во податоците кои се однесуваат на негови трансакции и деривативи за купопродажба на природен гас со потрошувачите што ги исполнуваат условите за самостојно учество на пазарот на природен гас, како и со операторот на системот за пренос на природен гас, операторот на системот за дистрибуција на природен гас, или операторот на пазарот на природен гас, остварени во последните пет години.

(6) Податоците од ставот (5) на овој член содржат детали за карактеристиките на трансакциите како што се времетраењето, правилата за испорака и порамнување, количината, датумите и времето на извршување и цените на трансакцијата и средството за идентификација на засегнатиот потрошувач на големо, како и поважните детали на сите неподмирени договори за снабдување со природен гас и деривативи на природен гас.

Јавна услуга за снабдување со природен гас

Член 137

(1) Снабдувачот на природен гас со обврска за јавна услуга, избран во согласност со ставовите (3) и (7) на овој член, при обезбедување на јавната услуга снабдување со природен гас е должен да:

1) ги информира потрошувачите за нивните права и условите за испорака на природен гас во рамки на јавната услуга;

2) ги применува цената на природниот гас формирани во согласност со тарифниот систем од членот 29 став (1);

3) ги извести потрошувачите за условите за снабдување и цената на природен гас, како и да ги информира дека имаат право да изберат друг снабдувач на природен гас;

4) ги снабдува со природен гас, како јавна услуга, домаќинствата и малите потрошувачи на природен гас во рамки на територијата за која има лиценца да обезбеди јавна услуга снабдување со природен гас;

5) набави природен гас по пазарни услови и да ја одбере најдобрата понуда што му овозможува да обезбеди ефикасно обезбедување на јавната услуга;

6) ги објави на својата веб страница цените за снабдување во рамки на јавната услуга за снабдување со природен гас.

(2) Цените за природен гас што ги наплаќа снабдувачот на природен гас кој има обврска за јавна услуга треба да:

1) се објективни и транспарентни;

2) ги одразуваат трошоците во однос на набавката и снабдувањето на природен гас;

3) се лесно споредливи со цените на другите снабдувачи на природен гас, и

4) не дискриминираат потрошувачи од иста категорија.

(3) Владата, на предлог на Министерството или единицата на локалната самоуправа, по претходно добиеното мислење од Регулаторната комисија за енергетика донесува одлука за спроведување на тендерска постапка по пат на јавен повик согласно со прописите со кои се уредува набавка на јавна услуга за избор на снабдувачот на природен гас со обврска за јавна услуга.

(4) Со одлуката од ставот (3) на овој член особено се утврдуваат:

1) критериумите за избор на снабдувач на природен гас со обврска за јавна услуга;

2) тендерските услови;

3) рокот за донесување на одлука за избор на најповолен понудувач или за поништување на постапката и

4) времетраењето за кое се назначува снабдувачот на природен гас со обврска за јавна услуга коешто не може да биде подолго од пет години.

(5) Во постапката од ставот (3) на овој член, понуди може да достават друштва коишто имаат лиценца за снабдување со природен гас издадена од Регулаторната комисија за енергетика.

(6) Во случај по спроведената тендерска постапка од ставот (3) на овој член, да не се избере снабдувач со природен гас со обврска за јавна услуга, Владата, во рок од три месеци од завршување на првата постапка започнува нова тендерска постапка по пат на јавен повик за избор на снабдувач на природен гас со обврска за јавна услуга.

(7) Во случај втората постапка да не успее, Владата, на предлог на Министерството, по претходно добиеното мислење од Регулаторната комисија за енергетика, донесува одлука за назначување на снабдувач на природен гас со обврска за јавна услуга за период којшто не може да биде подолг од пет години, во согласност со членот 6 од овој закон.

(8) Обврските од членот 136 ставови (5) и (6) од овој закон се применуваат и на снабдувачот со природен гас со обврска за јавна услуга.

Снабдување во краен случај со природен гас

Член 138

(1) Снабдувачот со природен гас во краен случај е должен да врши снабдување на потрошувачите кои останале без снабдувач со природен гас во случај кога:

1) претходниот снабдувач прекинал со исполнувањето на своите обврски за снабдување во рамки на постојните договори за снабдување;

2) е поведена стечајна постапка на претходниот снабдувач со лично управување, или на барање на доверител, како и ликвидација;

3) лиценцата на претходниот снабдувач е суспендирана, трајно одземена или престанала да важи и

4) потрошувачите не склучиле нов договор за снабдување со природен гас по престанување или истекување на постојниот договор за снабдување.

(2) Снабдувачот со природен гас кој не е во можност да врши снабдување со природен гас до своите потрошувачи, во случаите наведени во ставот (1) точки 1) и 2) на овој член, е должен во рок утврден во правилата за снабдување да го извести снабдувачот со природен гас во краен случај, своите потрошувачи, Регулаторната комисија за енергетика и операторите на системот за пренос и дистрибуција на природен гас за денот кога прекинува со снабдувањето со природен гас. Во ваков случај потрошувачот автоматски се снабдува преку снабдувачот со природен гас во краен случај.

(3) Кога снабдувач со природен гас не е во можност да врши снабдување со природен гас на своите потрошувачи, во случаите наведени во ставот (1) точка 3) на овој член, Регулаторната комисија за енергетика ги известува неговите потрошувачи, снабдувачот со природен гас во краен случај и операторите на системот за пренос и дистрибуција на природен гас за денот кога прекинува снабдувањето со природен гас:

1) најмалку 15 дена пред денот на влегување во сила на одлуката за престанување на важење на лиценцата или

2) најмалку три дена пред денот на влегување во сила на одлуката за суспендирање или трајно одземање на лиценцата.

(4) Снабдувачот со природен гас кој не склучил нов договор за снабдување со природен гас по престанување на постојниот договор за снабдување со природен гас, во случаите наведени од ставот (1) точка 4) на овој член, е должен во рок утврден со правилата за снабдување да го извести снабдувачот со природен гас во краен случај и Регулаторната комисија за енергетика, операторот на системот за пренос на природен гас и операторот на системот за дистрибуција на природен гас за денот и часот кога прекинува со снабдувањето со природен гас.

(5) Договорот за снабдување со природен гас во краен случај на потрошувачите се смета за склучен на денот кога условите за остварување на правото на снабдување во краен случај во ставот (1) точки 1), 2) и 3) на овој член се исполнети.

(6) Снабдувањето со природен гас во краен случај согласно со ставот (1) точки 1), 2) и 3) на овој член започнува со:

1) престанување на снабдување од страна на претходниот снабдувач или

2) снабдување на потрошувачот кој не склучил договор за снабдување со друг снабдувач.

(7) Снабдувачот со природен гас во краен случај продава природен гас по пазарни цени, коишто ги објавува на својата веб страница и ажурира најмалку еднаш месечно. Снабдувачот со природен гас во краен случај има право да бара инструмент за обезбедување на плаќање од потрошувачи кои немаат право на јавна услуга.

(8) Снабдувачот со природен гас во краен случај заради исполнување на потребите на своите потрошувачи, го обезбедува потребниот преносен и/или дистрибутивен капацитет и другите услуги од операторите на системи за пренос и дистрибуција, по тарифи претходно одобрени и објавени од Регулаторната комисија за енергетика, ако таквата обврска е пренесена од страна на потрошувачот според условите утврдени во договорот за снабдување со природен гас.

(9) Снабдувањето со природен гас во краен случај не може да трае повеќе од 90 дена.

(10) Во случај кога потрошувачот, кој се снабдува преку снабдувач со природен гас во краен случај, не склучи договор за снабдување со нов снабдувач на природен гас во рокот утврден во ставот (9) на овој член, операторот на системот за пренос или операторот на системот за дистрибуција на природен гас

е должен да му го прекине снабдувањето со природен гас на засегнатиот потрошувач.

(11) Операторот на системот за пренос на природен гас и операторот на системот за дистрибуција на природен гас се должни да доставуваат информација до снабдувачот со природен гас во краен случај за потрошувачите кои започнале со снабдување во краен случај во рок од пет дена од денот на известувањето од ставовите (3) и (4) на овој член.

(12) Обврските од членот 136 ставови (5) и (6) од овој закон се применуваат и на снабдувачот со природен гас во краен случај.

Постапка за избор на снабдувач во краен случај

Член 139

(1) Владата, по спроведената тендерска постапка со јавен повик согласно со прописите со кои се уредува набавка на јавна услуга, донесува одлука за избор на снабдувачот со обврска да обезбеди снабдување со природен гас во краен случај.

(2) Снабдувачот од ставот (1) се избира за период од пет години.

(3) Владата, на предлог на Регулаторната комисија за енергетика ја усвојува тендерската документација и донесува одлука за спроведување на постапката од ставот (1) на овој член најдоцна во рок од 12 месеци пред истекот на периодот за кој е избран постојниот снабдувач кој има обврска да обезбеди снабдување со природен гас во краен случај.

(4) Постапката од ставот (1) на овој член ја спроведува комисија формирана од Владата.

(5) При оценувањето на понудите особено се земаат предвид следниве критериуми:

1) понудената цена за природен гас за првата година на снабдување и начинот на определување на цените за наредните четири години;

2) достапност на извори за обезбедување на потребните количини на природен гас наведени во тендерската документација, како и можност и услови за обезбедување на дополнителни потребни количини и

3) референци на понудувачот, а особено финансиска способност, техничка и кадровска оспособеност, искуство во вршењето на енергетската дејност снабдување со природен гас.

(6) Комисијата од ставот (4) на овој член, ги прибира, оценува и ги рангира понудите и на Владата и доставува извештај за спроведената постапка со предлог одлука за избор на најповолна понуда или поништување на постапката.

(7) Во постапката од ставот (1) на овој член соодветно се применуваат и одредбите од Законот за концесии и јавно приватно партнерство.

(8) Ако во постапката од ставот (1) на овој член не е избран снабдувач кој има обврска да обезбеди снабдување со природен гас во краен случај, снабдувањето во краен случај го врши постојниот снабдувач во краен случај.

Комуникација со потрошувачите

Член 140

(1) Снабдувачот со природен гас воведува единствен контакт центар којшто е кадровски екипиран и технички опремен, преку кој навремено на своите потрошувачи, на транспарентен и недискриминаторен начин, без плаќање на надоместок, им ги обезбедува сите неопходни информации во врска со нивните права и обврски, примената на важечките прописи и начините за постапување по приговорите и решавање на споровите. Снабдувачот на потрошувачите особено им овозможува информации за:

1) важечките цени за природен гас и за стандардните услови, во однос на пристапот до услуги и нивно користење;

2) различни начини на плаќање кои оневозможуваат дискриминација помеѓу потрошувачите;

3) постапката, условите и начинот за промена на снабдувачот;

4) условите, начинот и постапката за започнување на снабдување со природен гас во краен случај.

(2) Снабдувачот со природен гас во однос на единствениот контакт центар од ставот (1) на овој член е должен да:

1) го прилагоди работното време на центрите за контакт со потрошувачите согласно со потребите на потрошувачите;

2) посредува со операторот на системот за пренос на природен гас или релевантниот оператор на системот за дистрибуција на природен гас во врска со жалби и/или информации кои се однесуваат на прашања што се регулирани со договорот за користење на мрежите за пренос и дистрибуција на природен гас.

(3) Снабдувачот со природен гас, по претходно одобрување од Регулаторна комисија за енергетика, на своите потрошувачи им обезбедува копија од потсетник за потрошувачи, која содржи практични информации за правата на потрошувачите и ја објавува на својата веб страницата.

Трговци со природен гас

Член 141

(1) Трговецот со природен гас во согласност со овој закон и прописите и правилата донесени врз основа на овој закон, купува природен гас на пазарот на природен гас во Република Македонија или странство заради продажба на други трговци, снабдувачи, потрошувачи кои ги исполнуваат условите за самостојно учество на пазар, операторот на системот за пренос на природен гас и операторот на системот за дистрибуција на природен гас, како и за продажба во странство.

(2) Трговецот со природен гас е должен на операторот на системот за пренос на природен гас и операторот на пазарот на природен гас навремено да им ги доставува информациите за количините на природен гас и соодветниот временски распоред определен во сите договори за купопродажба на природен гас, како и од договорите за прекугранични трансакции преку системот за пренос на природен гас, во согласност со правилата за пазар на природен гас и правилата за доделување на прекугранични преносни капацитети.

(3) Трговецот со природен гас, во случаите кога врши прекугранични трансакции на природен гас, е должен да обезбеди доволен преносен капацитет, вклучувајќи прекуграничен и/или дистрибутивен капацитет и системски услуги, во согласност со овој закон и прописите и правилата донесени врз основа на овој закон.

(4) Трговецот со природен гас е должен да ја врши својата должност во согласност со овој закон и прописите и правилата донесени врз основа на овој закон, а особено да:

1) ги исполни барањата за финансиски гаранции утврдени од страна на операторот на системот за пренос на природен гас и за обврските за балансирање на предвидените и реализираните трансакции со природен гас;

2) по барање на Регулаторната комисија за енергетика, навремено ги достави информации и извештаи за трансакциите со природен гас и деловните активности во Република Македонија;

3) им фактурира на своите потрошувачи за испорачаниот природен гас, како и за преносниот капацитет и/или дистрибутивниот капацитет, доколку за нивното обезбедување е овластен од страна на потрошувачот;

4) обезбеди доверливоста на податоците и количините на природен гас испорачан на потрошувачите.

(5) Трговецот, на Регулаторната комисија за енергетика, Комисијата за заштита на конкуренцијата и на Секретаријатот на Енергетската заедница, им овозможува увид во податоци кои се однесуваат на сите нивни трансакции за купопродажна на природен гас со потрошувачите што ги исполнуваат условите за самостојно учество на пазарот на природен гас, како и со операторот на системот за пренос на природен гас, операторот на системот за дистрибуција на природен гас или операторот на пазарот на природен гас најмалку за период од последните пет години.

(6) Податоците од ставот (5) на овој член содржат детали за карактеристиките на трансакциите како што се времетраењето, правилата за испорака и порамнување, количината, датумите и времето на извршување и цените на трансакцијата и средствата за идентификација на засегнатиот потрошувач на големо, како и утврдени детали на сите неподмирени договори за снабдување со природен гас.

Потрошувачи на природен гас

Член 142

(1) Секој потрошувач на природен гас може по сопствен избор да се снабдува со природен гас од снабдувач, во согласност со условите утврдени со овој закон и со правилата за снабдување со природен гас.

(2) По исклучок од ставот (1) на овој член, потрошувачите коишто ги исполнуваат условите за самостојно учество на пазарот на природен гас можат да набавуваат природен гас и од трговци на природен гас.

(3) Потрошувачите од ставот (2) на овој член можат да купат природен гас од снабдувач или трговец кој е регистриран во друга држава, која пристапила кон сите важечки меѓународни договори во областа на природниот гас кои Република Македонија ги има ратификувано, под услов таквиот снабдувач да ги почитува прописите и правилата донесени врз основа на овој закон.

(4) Потрошувачите на природен гас заради исполнување на своите потреби, обезбедуваат соодветен преносен и/или дистрибутивен капацитет или таа обврска можат да ја пренесат на своите снабдувачи или трговци.

(5) Потрошувачите на природен гас имаат право да ги добијат сите релевантни податоци за потрошувачката од нивните снабдувачи на природен гас. Содржината на податоците од овој став поблиску се уредува со правилата за снабдување со природен гас.

VIII. ПАЗАР НА СУРОВА НАФТА, НАФТЕНИ ДЕРИВАТИ И ГОРИВА ЗА ТРАНСПОРТ

Вршители на енергетски дејности

Член 143

(1) Вршителите на енергетски дејности:

1) преработка на сурова нафта и производство на нафтени деривати;

2) производство на горива наменети за транспорт со намешување на нафтени деривати и биогорива;

3) транспорт на сурова нафта преку нафтовод;

4) транспорт на нафтени деривати преку продуктовод и

5) трговија на големо со сурова нафта, нафтени деривати, биогорива и горива за транспорт, се должни објектите, уредите и постројките за вршење на енергетските дејности да ги користат и одржуваат во согласност со техничките

прописи и стандарди и другите прописи за сигурно и безбедно работење и заштита на животната средина.

(2) Техничките прописи од ставот (1) на овој член ги донесува министерот по претходна согласност на министерот надлежен за работите од областа на транспортот, министерот надлежен за работите од областа на заштита на животната средина и министерот надлежен за работите од областа на внатрешните работи.

(3) Нови објекти за транспорт на сурова нафта и нови објекти за транспорт на нафтени деривати и горива за транспорт се градат од страна на правни лица врз основа на овластување издадено од Владата со примена на одредбите од членот 52 до членот 60 од овој закон.

Правила за работа на нафтовод

Член 144

(1) Вршителот на дејност транспорт на сурова нафта преку нафтовод е должен, по претходно одобрување од Министерството, да донесе правила за работа на нафтоводот и да ги објави на својата веб страница. Со овие правила особено се уредуваат:

1) техничките услови за транспорт на сурова нафта;

2) техничките услови за одржување и безбедно функционирање на нафтоводот;

3) мерките и постапките што треба да се спроведат во случај на хаварии;

4) начинот, условите и постапката за договорен пристап на трета страна до системот за транспорт на сурова нафта;

5) функционалните барања и класата на точност на мерните уреди, како и начинот на мерење на транспортираните количини на сурова нафта и

6) другите услови неопходни за безбеден и сигурен транспорт.

(2) Вршителот на дејност транспорт на сурова нафта преку нафтовод е должен правилата од ставот (1) на овој член да ги изготви во согласност со техничките прописи од членот 143 од овој закон. Правилата од ставот (1) на овој член се доставуваат до Министерството заради одобрување, по претходно добиени мислења од министерствата од членот 143 став (2) од овој закон. Министерствата се должни мислењата да ги достават до Министерството во рок не подолг од 30 дена.

Правила за работа на продуктовод

Член 145

(1) Вршителот на дејност транспорт на нафтени деривати преку продуктовод е должен, по претходно одобрување од Министерството, да донесе правила за работа на продуктоводот и да ги објави на својата веб страница. Со овие правила особено се уредуваат:

1) техничките услови за транспорт на нафтените деривати;

2) техничките услови за одржување и безбедно функционирање на продуктоводот;

3) мерките и постапките што треба да се спроведат во случај на хаварии;

4) начинот, условите и постапката за договорен пристап на трета страна до системот за транспорт на нафтените деривати;

5) функционалните барања и класата на точност на мерните уреди, како и начинот на мерење на транспортираните количини на нафтените деривати и

6) другите услови неопходни за безбеден и сигурен транспорт.

(2) Вршителот на дејност транспорт на сурова нафта преку продуктовод е должен правилата од ставот (1) на овој член да ги изготви во согласност со

техничките прописи од членот 143 од овој закон. Правилата од ставот (1) на овој член се доставуваат до Министерството заради одобрување, по претходно добиени мислења од министерствата од членот 143 став (2) од овој закон. Министерствата се должни мислењата да ги достават до Министерството во рок не подолг од 30 дена.

Трговец

Член 146

(1) Трговецот на големо со горива купува сурова нафта, нафтени деривати, биогорива и/или горива за транспорт од производители, тргува со други трговци на големо со горива и ги снабдува трговците на мало со горива и потрошувачите.

(2) Трговецот на големо со горива треба да има во сопственост или да има право на користење објекти за складирање на сурова нафта, нафтени деривати, биогорива, и/или горива за транспорт.

(3) Трговецот на големо со горива е должен во секое време да има оперативни резерви од нафтени деривати и горива за транспорт.

(4) Министерот со правилник го пропишува нивото и начинот на пресметка на оперативните резерви од ставот (3) на овој член.

(5) Во случај на потешкотии во снабдувањето и одредени технички проблеми, Владата, на барање на Министерството, со одлука може да дозволи користење на оперативните резерви од ставот (3) на овој член.

(6) Трговецот на мало со горива ја врши својата дејност преку бензински станици или објекти што ги исполнуваат условите пропишани со закон или друг пропис.

(7) Потрошувачите можат да набавуваат нафтени деривати, биогорива и горива за транспорт и од странство доколку нафтените деривати или горивата за транспорт ги користат исклучиво за сопствена потрошувачка, за што не е потребна лиценца за трговија на големо со сурова нафта, нафтени деривати, биогорива и горива за транспорт.

Продажба на течен нафтен гас и компримиран природен гас

Член 147

(1) Трговецот на големо со сурова нафта, нафтени деривати и горива за транспорт може да полни и дистрибуира садови под притисок со течен нафтен гас, односно компримиран природен гас за еднократна или повеќекратна употреба, ако има во сопственост или има право на користење на полнилници за течен нафтен гас, односно компримиран природен гас, коишто ги задоволуваат пропишаните услови и стандарди за изградба, одржување и безбедно функционирање.

(2) Фирмата или дел од фирмата на трговецот мора да биде истакната на секој поединечен сад под притисок за течен нафтен гас и компримиран природен гас.

Објекти за складирање

Член 148

(1) Објект за складирање на сурова нафта, нафтени деривати, биогорива или горива за транспорт претставува техничко-технолошка и функционална целина наменета за складирање составена од резервоари и помошни постројки, којшто треба да ги исполнува пропишаните услови за изградба, одржување, заштита од пожари, заштита на животна средина, како и условите за евидентирање на количините и потребниот капацитет.

(2) Министерот со правилник ги пропишува условите за евидентирање на количините и потребниот капацитет на објектите од ставот (1) на овој член.

Одредување на цени

Член 149

По барање од друштвото кое врши енергетска дејност преработка на сурова нафта и производство на нафтени деривати, Регулаторната комисија за енергетика донесува одлука за највисоките рафинериски и малопродажни цени на одделни нафтени деривати и горива за транспорт, во согласност со прописот од членот 28 од овој закон.

Квалитет

Член 150

(1) Владата, на предлог на Министерството, донесува уредба за квалитетот на течните горива со којашто особено се уредува:

1) видот на течни горива што можат да се пласираат на пазарот како и нивните карактеристики;
2) начинот на утврдување на квалитетот на течните горива;
3) начинот и постапката за следење на квалитетот на течните горива;
4) правата и обврските на учесниците на пазарот на сурова нафта, нафтени деривати и горива за транспорт од ставовите (2) и (3) на овој член и
5) правата и обврските на учесниците на пазарот и државните органи во преодниот период потребен за замена на резервите на намешувањата од нафтени деривати и биогорива за транспорт.

(2) Учесниците на пазарот на течните горива се должни да се придржуваат кон обврските утврдени со уредбата од ставот (1) на овој член.

(3) Квалитетот на нафтените деривати и горивата за транспорт се потврдува со изјава за сообразност што производителите, трговците на големо на дериватот или горивото за транспорт, трговци на мало со горива, како и потрошувачите кои набавуваат нафтени деривати, биогорива и горива за транспорт од странство ја обезбедуваат од правни лица акредитирани согласно со стандардот МКС ЕН ИСО/ИЕЦ 17020 врз основа на извештај за испитување на квалитетот на дериватот или горивото за транспорт од страна на лаборатории акредитирани согласно со стандардот МКС ЕН ИСО/ИЕЦ 17025.

(4) Во Република Македонија не може да се увезе и на пазарот не може да се врши промет со сурова нафта, нафтени деривати, биогорива и/или горива за транспорт ако за тие производи не е издадена изјава за сообразност од ставот (3) на овој член.

IX. ПАЗАР НА ТОПЛИНСКА ЕНЕРГИЈА

Енергетски дејности

Член 151

(1) Заради сигурно, безбедно, непрекинато и квалитетно снабдување со топлинска енергија на потрошувачите на своите подрачја, единиците на локална самоуправа овозможуваат услови за извршување на следниве енергетски дејности:

1) производство на топлинска енергија;
2) дистрибуција на топлинска енергија и
3) снабдување со топлинска енергија.

Производител

Член 152

(1) Производителот на топлинска енергија:

1) е сопственик или има право на користење и управува со работата на постројка за производство на топлинска енергија во согласност со овој закон и прописите и правилата донесени врз основа на овој закон и условите и обврските утврдени во лиценцата и

2) врши продажба на топлинска енергија на операторот на системот за дистрибуција на топлинска енергија на кој е приклучен, под услови определени со овој закон и прописите и правилата донесени врз основа на овој закон.

(2) Производителот на топлинска енергија може да продава топлинска енергија и на потрошувачи кои се директно поврзани на неговата производна постројка.

(3) Производителот на топлинската енергија, во согласност со издадената лиценца, е должен да доставува годишни извештаи до Регулаторната комисија за енергетика и до градоначалникот на единицата на локална самоуправа во врска со опремата, објектите, плановите за одржување, како и планираниот капацитет.

Регулиран производител на топлинска енергија

Член 153

(1) Вршителот на регулираната енергетската дејност производство на топлинска енергија има обврска за обезбедување на јавна услуга производство на топлинска енергија за потребите на потрошувачите и за обезбедување на енергија за покривање на загубите во системот, системска резерва и системски услуги за одржување на потребни работни параметри во рамките на системот за топлинска енергија на којшто е приклучен.

(2) Регулаторната комисија за енергетика му издава лиценца на вршителот на енергетската дејност регулирано производство на топлинска енергија (во понатамошниот текст: регулиран производител) на производителот на топлинска енергија којшто ги исполнува следните услови:

1) е сопственик или има право на користење на објекти коишто се наменети за производство на топлинска енергија и не се помали од две третини од вкупната инсталирана моќност на приклучените потрошувачи;

2) има способност да го одржува пропишаниот температурен режим на своите постројки за производство на топлинска енергија и потребниот притисок на топлоносителот утврден со мрежните правила за дистрибуција на топлинска енергија;

3) е финансиски способен за набавка на потребното гориво за производство на топлинска енергија и

4) има кадровска поставеност и екипираност којашто овозможува доверливо, безбедно и непрекинато производство на топлинска енергија со пропишан квалитет.

(3) По исклучок од ставот (2) на овој член, во системите за дистрибуција на топлинска енергија на кои има приклучено само еден производител на топлинска енергија, на тој производител му се издава лиценца за регулирано производство на топлинска енергија.

(4) Регулираниот производител на топлинска енергија е должен во текот на грејната сезона да обезбеди оперативни резерви од алтернативно гориво во количина којашто е потребна за најмалку 15 дена работа со максимален капацитет. Минималните оперативни резерви на алтернативно гориво посебно се наведуваат во лиценцата за вршење на дејноста.

(5) Регулаторната комисија за енергетика донесува правилник за утврдување на цените за топлинска енергија и системски услуги со кој се уредува начинот, постапката и методологијата за определување на надоместокот за системските услуги и системската резерва, регулираната цена за произведената топлинска енергија, начинот на определување на цената по која операторот на системот за дистрибуција на топлинска енергија ја откупува топлинската енергија произведена од производителот на топлинска енергија, како и периодот за кој се пресметува пондерираната цена на топлинската енергија.

Оператор на системот за дистрибуција на топлинска енергија

Член 154

(1) Дистрибуција на топлинска енергија се врши од страна на друштво кое е сопственик на систем за дистрибуција на топлинска енергија или врз основа на договор за воспоставување на јавно приватно партнерство за изградба на нов систем или договор за јавна услуга, управување, користење, одржување и проширување/надградување на постоечки систем за дистрибуција на топлинска енергија или од јавни претпријатија или други правни лица основани од единиците на локалната самоуправа.

(2) Операторот на системот за дистрибуција на топлинска енергија, врз основа на издадената лиценца, врши дејност дистрибуција на топлинска енергија и управување со системот за дистрибуција на топлинска енергија.

(3) Корисници на системот за дистрибуција на топлинска енергија се производителите, снабдувачите и потрошувачите на топлинска енергија.

(4) Операторот на системот за дистрибуција на топлинска енергија може привремено да ја прекине испораката на енергија од системот за топлинска енергија при вршење на планираните прегледи, испитувања, контролни мерења, одржување, реконструкции, проширувања на мрежите, уредите и инсталациите, како и санација на дефекти кои предизвикале непланирани прекини во испораката на топлинска енергија, заради заштита на системот. Известувањата за ваквите прекини операторот на системот за дистрибуција на топлинска енергија ги врши во согласност со мрежните правила за дистрибуција на топлинска енергија.

Должности на оператор на системот за дистрибуција

Член 155

(1) Операторот на системот за дистрибуција на топлинска енергија има обврска да ја одржува, надградува и проширува мрежата за дистрибуција на топлинска енергија во системот и е должен да:

1) обезбеди сигурно, безбедно и доверливо функционирање на системот за дистрибуција на топлинска енергија во согласност со мрежните правила за дистрибуција на топлинска енергија и условите утврдени во лиценцата;

2) го одржува, развива и кога тоа е економски исплатливо, проширува системот за дистрибуција, во согласност со мрежните правила за дистрибуција на топлинска енергија и со плановите за развој на системот, усогласени со плановите и програмите за развој на енергетиката на единиците на локална самоуправа;

3) да ги приклучи производителите и потрошувачите на системот за дистрибуција со кој управува, како и да овозможи пристап на трета страна за користење на системот за дистрибуција во согласност со овој закон и мрежните правила за дистрибуција на топлинска енергија, врз основа на начелата на објективност, транспарентност и недискриминација, со примена на цените и тарифите претходно одобрени и објавени од страна на Регулаторната комисија за енергетика;

4) обезбеди топлинска енергија потребна за покривање на загубите во дистрибутивната мрежа и системски услуги од регулираниот производител;

5) да врши набавка, поставување и одржување на мерните уреди на излезните точки од производните постројки и во топлинските потстаници на коишто се приклучени објектите на потрошувачите и мерење на топлинската енергија којашто се презема или испорачува од топлинскиот систем, во согласност со мрежните правила за дистрибуција на топлинска енергија;

6) ги преземе сите пропишани мерки за безбедност при користењето на системот за дистрибуција на топлинска енергија, како и мерките за заштита на животната средина;

7) ја испорача топлинската енергија од местата на приклучок на производните постројки до местата на приклучување на потрошувачите на системот (топлинска потстаница), во согласност со мрежните правила за дистрибуција на топлинска енергија и условите утврдени во лиценцата;

8) обезбеди квалитетна испорака на топлинската енергија преку системот за дистрибуција;

9) го усогласи работењето на системот со производителите заради непречено вршење на дистрибуција на топлинска енергија;

10) врши надзор и тестирање на системот за дистрибуција на топлинска енергија;

11) ја следи техничката и функционалната подготвеност на објектите за дистрибуција на топлинска енергија и

12) подготви долгорочна прогноза на побарувачката на топлинска енергија за потребите на регулираниот производител на топлинска енергија.

Обврски на операторот на системот за дистрибуција

Член 156

(1) Операторот на системот за дистрибуција на топлинска енергија ја откупува топлинската енергија произведена од производителите приклучени на системот за дистрибуција на топлинска енергија со кој управува.

(2) Операторот на системот за дистрибуција на топлинска енергија, по претходно одобрување од Регулаторната комисија за енергетика, е должен да склучи договор со регулираниот производител на топлинска енергија со времетраење не покусо од една година за:

1) обезбедување на системска резерва;

2) системски услуги за обезбедување на потребните работни параметри во системот за дистрибуција на топлинска енергија;

3) топлинска енергија за покривање на загубите во системот за дистрибуција и

4) обезбедување на топлинска енергија за задоволување на побарувачката на потрошувачите.

(3) Со договорот од ставот (2) особено се уредува:

1) начинот и постапката за обезбедување на системската резерва и системските услуги, во согласност со мрежните правила за дистрибуција на топлинска енергија и

2) начинот на плаќање на услугите и топлинската енергија коишто регулираниот производител ги обезбедува за системот за дистрибуција на топлинска енергија.

(4) Операторот на системот за дистрибуција на топлинска енергија е должен да ја откупува топлинската енергија испорачана од производител на топлинска енергија во системот за дистрибуција на топлинска енергија, доколку цената на топлинската енергија понудена од производителот е пониска од цената за топлинската енергија на регулираниот производител.

(5) Операторот на системот за дистрибуција на топлинска енергија, по претходно одобрување од Регулаторната комисија за енергетика, е должен да склучи договори со снабдувачите со топлинска енергија за продажба на топлинска енергија наменета за потребите на потрошувачите.

(6) Цената по која операторот на системот за дистрибуција на топлинска енергија ја продава топлинската енергија на снабдувачите се пресметува како пондерирана цена одредена врз основа на процентуалните удели на енергијата од регулираниот производител и енергијата од другите производители и во неа е вклучен и надоместокот за обезбедување на системска резерва и системските услуги што ги обезбедува регулираниот производител.

(7) Операторот на системот за дистрибуција на топлинска енергија е должен да ја достави до Регулаторната комисија за енергетика целокупната документација во врска со исполнување на договорите со производителите и снабдувачите со топлинска енергија, како и финансиските извештаи и ревидираните финансиски извештаи изработени од овластен ревизор, извештаите за работењето и други податоци, во согласност со условите пропишани со лиценцата издадена од Регулаторната комисија за енергетика.

Мрежни правила за дистрибуција на топлинска енергија

Член 157

Операторот на системот за дистрибуција на топлинска енергија е должен, по претходно одобрување од Регулаторната комисија за енергетика, да ги донесе и да ги објави во „Службен весник на Република Македонија“ и на својата веб страница мрежните правила за дистрибуција на топлинска енергија со кои особено се уредуваат:

1) техничко-технолошките услови за приклучување на потрошувачите и на производителите на топлинска енергија на системот за дистрибуција на топлинска енергија, засновани на начелата на недискриминација, објективност и транспарентност;

2) техничките и другите услови што треба да ги обезбедат корисниците на системот за дистрибуција на топлинска енергија;

3) мерките, активностите и постапките во случај на хаварии;

4) условите и начинот за пристап на трета страна на системот за дистрибуција на топлинска енергија засновани на начелата на недискриминација, објективност и транспарентност;

5) функционалните барања и класата на точност на мерните уреди, како и начинот на мерење и пресметка на испорачаната топлинска енергија и

6) содржината на плановите за развој на системот за дистрибуција на топлинска енергија, како и начинот и постапката според која корисниците на системот ги доставуваат неопходните податоци за изготвување на плановите за развој;

7) начинот и постапката за обезбедување на системска резерва и системски услуги од страна на регулираниот производител;

8) начинот и постапката на размена на податоците помеѓу операторот на системот за дистрибуција на топлинска енергија, регулираниот производител, производителите и снабдувачите и

9) начинот и постапката за обезбедување на информации за корисниците на системот.

Снабдувач на топлинска енергија

Член 158

(1) Снабдувачот со топлинска енергија, е должен да ги снабдува потрошувачите со кои има склучено договор за сигурно, континуирано и

квалитетно снабдување со топлинска енергија во согласност со правилата за снабдување со топлинска енергија, склучените договори за снабдување и издадената лиценца.

(2) Снабдувачот со топлинска енергија, за сите системи за топлинска енергија со коишто се снабдуваат потрошувачите, е должен да склучи годишен договор со операторот на системот за дистрибуција на топлинска енергија за набавка на топлинска енергија за потребите на потрошувачите, по цени и тарифи претходно одобрени и објавени од Регулаторната комисија за енергетика.

(3) Договорот од ставот (2) на овој член го одобрува Регулаторната комисија за енергетика и со него подетално се уредуваат меѓусебните права и обврски на снабдувачите и операторот на системот за дистрибуција, а се заснова на мрежните правила за дистрибуција на топлинска енергија и правилата за снабдување со топлинска енергија.

(4) Снабдувачот со топлинска енергија, врз основа на отчитувањата на мерните уреди и отчитувањата на уредите за локално распределување од членот 159 ставови (4) и (5) од овој закон, врши наплата на испорачаната топлинска енергија на потрошувачите по цена утврдена од Регулаторна комисија за енергетика.

(5) Снабдувачот со топлинска енергија, е должен да доставува до Регулаторната комисија за енергетика годишни извештаи за продадената топлинска енергија, според условите утврдени во лиценцата.

(6) Годишните извештаи од ставот (5) на овој член, снабдувачот со топлинска енергија е должен да ги достави и до Министерството и градоначалниците на единиците на локалната самоуправа на чија територија снабдувачот ја врши дејноста.

Мерни уреди

Член 159

(1) Мерните уреди на излезните точки од производната постројка и мерните уреди во топлинските потстаници преку кои објектите на потрошувачите се приклучени на дистрибутивната мрежа, се во сопственост на операторот на системот за дистрибуција на топлинска енергија, вклучително и мерните уреди во топлинските потстаници во зградите кои за првпат се приклучуваат на дистрибутивната мрежа.

(2) Локацијата на мерните уреди ја утврдува операторот на системот за дистрибуција на топлинска енергија во зависност од техничките можности на локацијата и истите можат да бидат сместени во или надвор од границите на имотот на потрошувачот.

(3) Ако мерниот уред се наоѓа на имотот на корисникот, корисникот е должен да му овозможи на овластеното лице на операторот на системот за дистрибуција на топлинска енергија право на пристап на секој имот или објект до мерниот уред, односно приклучокот заради:

1) читање на мерните уреди;

2) контрола, вградување, надзор, замена и одржување на опремата на мерното место;

3) исклучување на корисникот кога постапува спротивно со условите за користење на дистрибутивната мрежа пропишани во мрежните правила за дистрибуција на топлинска енергија и

4) исклучување на потрошувачот, на барање на снабдувачот, во согласност со одредбите од правилата за снабдување со топлинска енергија.

(4) Уредот чие мерење служи за одредување на локалното распределување на топлинската енергија помеѓу различните потрошувачи во еден објект во кој има само еден таков мерен уред, е составен дел од системот

за мерење на потрошена топлинска енергија во објектот и е во сопственост на потрошувачите.

(5) Секој објект, со повеќе потрошувачи, којшто се приклучува на системот за дистрибуција на топлинска енергија, мора да има вградено уреди за мерење на локалното распределување на топлинската енергија за секој потрошувач поединечно.

(6) Постапката за вградување на уредите чие мерење служи за одредување на локалното распределување на топлинската енергија кај новите и постоечките објекти се уредува со правилата за снабдување со топлинска енергија, додека начинот за распределба и пресметка на потрошената топлинска енергија се уредува со тарифниот систем за продажба на топлинска енергија.

(7) Начинот на отчитување на уредите од ставот (4) на овој член се уредува со договорот за снабдување склучен помеѓу снабдувачот и потрошувачот, во согласност со правилата за снабдување со топлинска енергија.

(8) Со правилата за снабдување со топлинска енергија се уредуваат условите, начинот и постапката под кои потрошувачот му ги предава на управување и користење на снабдувачот уредите од ставовите (4) и (5) на овој член.

Право на потрошувач

Член 160

Потрошувачите на топлинска енергија приклучени на системот за дистрибуција на топлинска енергија имаат право на слободен избор од кој снабдувач ќе бидат снабдувани.

Раздвојување на дејности

Член 161

(1) Носителот на лиценца за дејноста регулирано производство на топлинска енергија не може да биде носител на лиценца за дејностите дистрибуција и снабдување со топлинска енергија.

(2) Носителот на лиценца за дејноста дистрибуција на топлинска енергија не може да биде носител на лиценца за дејностите производство и снабдување со топлинска енергија.

(3) По исклучок од ставовите (1) и (2) на овој член, ако во еден систем за топлинска енергија вкупната инсталирана моќност на потрошувачите е помала од 80MW, лиценците за вршење на дејностите производство или регулирано производство на топлинска енергија, оператор на систем за дистрибуција на топлинска енергија и снабдување со топлинска енергија можат да му бидат доделени на едно лице.

X. ПРИСТАП НА ТРЕТА СТРАНА И ПРИКЛУЧУВАЊЕ НА МРЕЖИ

Општа одредба

Член 162

(1) Операторите на системите за пренос и системите за дистрибуција на енергија се должни, врз основа на однапред одобрени и објавени тарифи што се применуваат на потрошувачите, да им овозможат пристап до соодветниот систем на сите корисници на системот, на објективен и транспарентен начин со кој се оневозможува дискриминација помеѓу корисниците на системот.

(2) Операторите на системите за пренос и системите за дистрибуција на енергија се должни во согласност со соодветните мрежни правила да овозможат приклучување на соодветниот систем на:

1) сите потрошувачи на електрична енергија и сите корисници на електропреносниот и електродистрибутивниот систем на територијата на Република Македонија и

2) сите потрошувачи на природен гас или топлинска енергија и сите корисниците на системот за пренос на природен гас и системите за дистрибуција на природен гас или топлинска енергија на подрачјето каде што се обезбедува услугата.

Приоритетен пристап

Член 163

(1) Операторот на електропреносниот и операторот на електродистрибутивниот систем се должни, на објективен, транспарентен и недискриминаторен начин, да обезбедат приоритет на пристап на системите и приоритет при диспечирање на електричната енергија произведена од обновливи извори на енергија или од високоефикасни комбинирани постројки на начин и под услови утврдени во мрежните правила, имајќи ги предвид ограничувањата кои произлегуваат од оперативните можности на електроенергетскиот систем.

(2) Ако операторот на електропреносниот и операторот на електродистрибутивниот систем, заради обезбедување на сигурноста во снабдувањето или безбедноста на соодветниот систем, преземе мерки со кои значително се ограничува приоритетот на пристап на системите и/или приоритетот при диспечирање на електричната енергија произведена од обновливи извори на енергија и/или од високоефикасни комбинирани постројки, должен е да ја извести Регулаторната комисија за енергетика за тие мерки, како и за оперативните пазарно ориентирани мерки што ќе ги преземе заради отстранување или намалување на ограничувањата и за динамиката на преземањето на тие мерки.

Обврска за пристап и приклучување

Член 164

(1) Операторот на системот за пренос и/или дистрибуција на енергија е должен, во согласност со соодветните мрежни правила и правилата за снабдување, на постојните и новите корисници на системот да им овозможи пристап на соодветната мрежа за пренос или дистрибуција:

1) на објективен, транспарентен и недискриминаторен начин;

2) заснован на начелото на регулиран пристап за трета страна и

3) со примена на цените и тарифите претходно одобрени и објавени од страна на Регулаторната комисија за енергетика.

(2) Операторот на електропреносен и/или електродистрибутивен систем нема право да одбие приклучување на:

1) нов производител на електрична енергија со образложение дека тоа ќе предизвика можни идни ограничувања на расположливите капацитети, како што е загушување во делови на системот за пренос и/или дистрибуција и

2) нов корисник со образложение дека тоа ќе предизвика дополнителни трошоци за зголемување на потребниот капацитет на елементите на системот во близина на приклучната точка.

(3) Операторот на системот за пренос или дистрибуција на природен гас нема право да одбие приклучување на нов индустриски потрошувач со образложение дека тоа ќе предизвика ограничувања на расположливите капацитети во мрежата или заради дополнителни трошоци поврзани со потребното зголемување на капацитетот. Операторот на системот за пренос и/или дистрибуција на природен гас е должен да обезбеди доволен влезен и излезен капацитет за новиот приклучок.

Одбивање на пристап

Член 165

(1) Операторот на системот за пренос или дистрибуција на енергија може да донесе одлука за одбивање на барањето за пристап само во случај кога:

1) нема потребен преносен или дистрибутивен капацитет;

2) обезбедувањето на пристап за одреден корисник може да ја загрози сигурноста во снабдувањето со енергија во Република Македонија или

3) обезбедувањето на пристап до соодветниот систем би го спречило соодветниот оператор на системот да ја извршува својата обврска за јавна услуга.

(2) Операторот кој го одбил пристапот согласно со ставот (1) на овој член, е должен одлуката за одбивањето и образложението на одлуката да му ги достави на лицето кое побарало пристап во писмена форма, при што е должен во образложението на одлуката да ги наведе причините за одбивањето што мора да бидат засновани на техничко и економско оправдани критериуми, утврдени во мрежните правила за пренос односно дистрибуција на соодветниот систем.

(3) Лицето чиј пристап до системот за пренос или дистрибуција на електрична енергија или природен гас бил одбиен со одлуката од ставот (1) на овој член или кој е незадоволен со условите за пристап до системот, може да достави приговор до Регулаторната комисија за енергетика.

(4) Операторот на системот за пренос и/или дистрибуција на енергија е должен, за соодветен надоместок одобрен од Регулаторната комисија за енергетика, на лицето на кое му е одбиен пристапот на системот, по негово барање, да му обезбеди потребни информации за мерките што треба да се преземат за подобрување на условите во системот.

Начело „преземи или плати“

Член 166

(1) Регулаторната комисија за енергетика може да му одобри на операторот на системот за пренос и/или дистрибуција на природен гас да биде изземен од обврската за одобрување на пристап на трета страна и го одбие барањето за пристап до системот за пренос, односно дистрибуција за природен гас доколку операторот оцени дека одобрувањето на пристапот ќе му предизвика сериозни економски или финансиски потешкотии поради претходно преземените обврски што произлегуваат од договорите засновани на начелото „преземи или плати“.

(2) Пред да ја донесе одлуката за одбивање на пристапот, операторот од ставот (1) на овој член ќе побара од Регулаторната комисија за енергетика изземање од обврската за одобрување на пристап на трета страна. Кон барањето се доставуваат сите неопходни информации и податоци за потребата од одбивање на пристапот, вклучително и за природата и степенот на потешкотиите, како и мерките што ги презема операторот за нивно надминување.

(3) Ако врз основа на доставените информации и податоци од ставот (2) на овој член Регулаторната комисија за енергетика оцени дека е потребно да се прифати барањето за изземање од обврската за одобрување на пристап на трета страна, ќе донесе детално образложена одлука, заснована на следниве критериуми:

1) потребата да се обезбеди конкурентен, транспарентен и недискриминаторен пазар на природен гас;

2) потребата за исполнување на обврските за јавна услуга за да се обезбеди сигурноста во снабдувањето со природен гас;

3) положбата на операторот на пазарот на природен гас и фактичката состојба на конкуренцијата на пазарот;

4) сериозноста на економските и финансиските потешкотии со кои се соочува операторот на системот за пренос и/или дистрибуција на природен гас или потрошувачите;

5) датумите на потпишување и условите од договорот или договорите, засновани на начелото „преземи или плати“, вклучувајќи го и степенот до кој тие дозволуваат промени на пазарот;

6) мерките што ги презема операторот на системот за пренос и/или дистрибуција на природен гас за надминување на проблемот;

7) нивото на поврзаност на системот за природен гас со други системи за природен гас и степенот на заемно работење на системите и

8) ефектите кои изземањето може да ги има врз примената на одредбите од овој закон во однос на непреченото функционирање на пазарот на природен гас.

(4) Регулаторната комисија за енергетика ќе го одбие барањето за изземање од обврската за пристап на трета страна кое се однесува на договори засновани на начелото „преземи или плати“ склучени пред 1 јули 2006 година, доколку утврди дека:

1) продажбата на природен гас не е под нивото на минималните гаранции за преземање содржани во договорите за купување на природен гас засновани на начелото „преземи или плати“ или

2) доколку договорите за купување на природен гас на начелото „преземи или плати“ можат да се прилагодат или

3) барателот е во можност да најде алтернативни решенија.

(5) Регулаторната комисија за енергетика, е должна веднаш да ја достави до Секретаријатот на Енергетската заедница одлуката по барањето за изземање од обврската за пристап на трета страна, кон која ќе бидат приложени сите податоци и информации врз основа на кои е донесена одлуката.

(6) Друштвата за природен гас на кои во согласност со одредбите од овој член Регулаторната комисија за енергетика не им дозволила изземање од обврската за пристап на трета страна, се должни да ги прифаќаат сите барања за пристап и покрај обврските од договорите за купување на природен гас засновани на начелото „преземи или плати“.

Нов интерконективен вод за електрична енергија

Член 167

(1) Операторот на нов интерконективен вод за еднонасочна струја може да побара од Регулаторната комисија за енергетика изземање за одреден временски период од обврската за обезбедување на пристап за трета страна на новиот интерконективен вод. Барањето може да се однесува за целиот или за дел од капацитетот на интерконективниот вод. Регулаторната комисија за енергетика ќе го одобри барањето доколку се исполнети следниве услови:

1) инвестицијата да ја зголемува конкуренцијата и сигурноста во снабдувањето со електрична енергија;

2) ризикот поврзан со инвестицијата да биде таков што инвестиција не може да се реализира доколку не се овозможи изземање од обврската за овозможување пристап на трета страна;

3) интерконективниот вод за кој се бара изземање од обврската за пристап на трета страна мора да биде во сопственост на лицето кое е независно, најмалку во својата правна форма, од операторот на електропреносниот систем на Република Македонија и од операторот на електроенергетскиот систем во чијшто систем ќе се гради интерконективниот вод;

4) на корисниците на интерконективниот вод да им се наплатува надоместок;

5) од 1 јули 2007 година ниту еден дел од инвестициите или од оперативните трошоци за интерконективниот вод да не можат да се повратат преку надоместоците за користење на системите за пренос или дистрибуција на електрична енергија поврзани со интерконективниот вод и

6) изземањето од обврската за овозможување на пристап на трета страна да не влијае врз конкуренцијата и ефикасноста на пазарот на електрична енергија во регионот, како и врз ефикасното функционирање на регулираниот систем за пренос со кој е поврзан интерконективниот вод.

(2) Барањето за изземање од обврската за обезбедување на пристап за трета страна за интерконективни водови за наизменична струја може да се достави до Регулаторната комисија за енергетика под услов трошоците и ризиците поврзани со инвестициите да се значително повисоки во споредба со вообичаените трошоци и ризици за поврзување на два електропреносни системи со интерконективен вод за наизменична струја, како и при значително зголемување на капацитетот на постојните интерконективни водови.

(3) За секое поединечно барање за изземање од обврската за овозможување на пристап на трета страна на интерконективен вод, одлуката заеднички ја донесуваат Регулаторната комисија за енергетика и надлежното регулаторно тело на другата засегната држава. Со одлуката, изземањето може да се додели на целиот или на дел од капацитетот на новиот интерконективен вод или на постојниот интерконективен вод чијшто капацитет е значително зголемен.

(4) Регулаторната комисија за енергетика веднаш го информира Регулаторниот одбор на Енергетската заедница и надлежното регулаторно тело на другата засегната држава за секое примено барање за изземање од обврска за овозможување на пристап на трета страна, со цел во временски рок не подолг од шест месеци да се постигне спогодба за донесување на заедничката одлука за изземање.

(5) Ако во рок од 60 дена од датумот кога е примено барањето за изземање доставено од Регулаторната комисија за енергетика, Регулаторниот одбор на Енергетската заедница доставил советодавно мислење до Регулаторната комисија за енергетика и до надлежното регулаторно тело на другата засегната држава, Регулаторната комисија за енергетика и надлежното регулаторно тело на другата засегната држава можат да го прифатат советодавното мислење како основа при носење на одлуката.

(6) Регулаторната комисија за енергетика и надлежното регулаторно тело на другата засегната држава при одлучување по секое поединечно барање за изземање од обврската за обезбедување на пристап за трети страни треба да ги имаат предвид:

1) потребата од ограничено времетраење на изземањето;

2) недискриминаторниот пристап до интерконеконективниот вод;

3) времетраењето на изградбата на интерконективниот вод;

4) сите дополнителни капацитети што треба да бидат изградени или постојните капацитети што треба да бидат надградени и

5) состојбите на пазарот на електрична енергија во Република Македонија, другата засегната држава и регионот.

(7) Пред да биде донесена одлуката за одобрување на изземањето, Регулаторната комисија за енергетика и надлежното регулаторно тело на другата засегната држава ги утврдуваат правилата и механизмите за управување и доделување на капацитетот на интерконективниот вод, при што во однос на управувањето со загушувањата се утврдува обврска:

1) неискористениот капацитет да се понуди на пазарот и

2) корисниците на капацитетот да имаат право да ги понудат своите договорени капацитети на секундарниот пазар.

(8) При проценката на критериумите наведени во ставот (1) точки 1), 2) и 6) на овој член, се земаат превид резултатите од постапката за доделување на капацитетот.

(9) По постигнувањето на спогодбата, Регулаторната комисија за енергетика и надлежното регулаторно тело на другата засегната држава ја донесуваат и ја објавуваат одлуката за изземање од обврската за обезбедување на пристап на трета страна со образложение и условите од ставот (6) на овој член и за тоа го известуваат Регулаторниот одбор на Енергетската заедница.

(10) Регулаторната комисија за енергетика го известува Регулаторниот одбор на Енергетската заедница и Секретаријатот на Енергетската заедница за донесената одлука, а кон известувањето ја доставува одлуката со детално образложение како и сите информации и податоци потребни за нејзиното донесување што се однесуваат особено на:

1) причините за одобрување или одбивање на изземањето, како и финансиските податоци со кои се оправдува потребата за изземање;

2) анализа за влијанието на донесената одлука и за последиците што ќе произлезат од одлуката врз конкуренцијата и врз ефективното функционирање на пазарот на електрична енергија;

3) причините поради кои е определен временскиот период во кој ќе се применува изземањето и делот од вкупниот капацитет на интерконективниот вод за кој е одобрено изземањето и

4) резултатот од консултациите на Регулаторната комисија за енергетика со надлежното регулаторно тело на другата засегната држава.

(11) Регулаторната комисија за енергетика и надлежното регулаторно тело на другата засегната држава, пред донесувањето на конечната одлука се должни да го разгледаат мислењето од Секретаријатот на Енергетската заедница со кое се бара изменување или повлекување на одлуката за одобрување на изземањето. Ако конечната одлука се разликува од мислењето на Секретаријатот на Енергетската заедница, кон конечната одлука се објавува образложение за нејзиното донесување.

(12) Ако интерконективниот вод не почнал да се гради во рок од две години, или ако не биде ставен во употреба во рок од пет години од денот кога Секретаријатот за Енергетската заедница го доставил мислењето со кое се дава согласност на одлуката за одобрување на изземањето, Регулаторната комисија за енергетика бара од Секретаријатот за Енергетската заедница да изготви ново мислење или да го продолжи важењето на постојното мислење, ако одлагањето на почнувањето на градбата или ставањето во употреба на интерконективниот вод настанало поради причини што се надвор од контролата на лицето на кое му било одобрено правото на изземање од обврската за обезбедување на пристап на трета страна.

(13) Регулаторната комисија за енергетика ја применува одлуката по барањето за изземање донесена од Регулаторниот одбор на Енергетската заедница, ако:

1) во рок од шест месеци од денот на доставување на барањето за изземање не била постигната спогодба за донесување на одлуката со надлежното регулаторно тело на другата засегната држава или

2) Регулаторната комисија за енергетика и надлежното регулаторно тело на другата засегната држава заеднички побарале од Регулаторниот одбор на Енергетската заедница да донесе одлука по барањето за изземање.

Нова инфраструктура за природен гас

Член 168

(1) Операторот на нов интерконективен вод за природен гас или на друг голем инфраструктурен објект за природен гас (во натамошниот текст:

инфраструктура) може да побара од Регулаторната комисија за енергетика, за одреден временски период таа инфраструктура да биде изземена од примената на одредбите од овој закон со кои се регулира пристапот за трета страна до инфраструктурата. Регулаторната комисија за енергетика може да го одобри барањето доколку:

1) инвестицијата во инфраструктурата ја зголемува конкуренцијата во снабдувањето со природен гас и ја подобрува сигурноста во снабдувањето;

2) ризикот поврзан со инвестицијата е таков што инвестицијата нема да биде реализирана, доколку не се овозможи изземање од обврската за овозможување на пристап на трета страна;

3) инфраструктурата е во сопственост на лицето кое е независно, барем во неговата правна форма, од операторите на системите за природен гас во чии системи ќе биде изградена инфраструктурата;

4) корисниците ќе плаќаат надоместок за користење на инфраструктурата и

5) изземањето да не влијае врз конкуренцијата и ефикасноста на функционирање на пазарот на природен гас или врз ефикасното функционирање на регулираниот систем со кој е поврзана инфраструктурата.

(2) Изземањето од ставот (1) на овој член се применува и во случаи на значително зголемување на капацитетот и надградба на постојната инфраструктура за природен гас, со што се овозможува развој на нови извори за снабдување со гас.

(3) Регулаторната комисија за енергетика, е должна веднаш да го достави секое барање за изземање до Секретаријатот на Енергетската заедница.

(4) Регулаторната комисија за енергетика донесува одлука по барањето за изземање од обврската за обезбедување на пристап на трета страна за секој поединечен случај од ставовите (1) и (2) на овој член.

(5) Во зависност од видот на инфраструктурата, при одлучувањето по барањето за изземање може да се определат посебни услови во однос на траењето на изземањето и на недискриминаторноста во пристапот кон инфраструктурата, при што Регулаторната комисија за енергетика треба да ги има предвид:

1) дополнителните капацитети што треба да бидат изградени;

2) зголемувањето или надградбата на постојната инфраструктура;

3) времетраењето на проектот и

4) состојбите на пазарот на природен гас во Република Македонија и во регионот.

(6) Операторот на инфраструктурата за која е одобрено изземање од обврската за пристап на трета страна е должен, пред одобрувањето на изземањето, да ги утврди и на Регулаторната комисија за енергетика да и ги достави правилата за управување и доделување на капацитетите со кои особено се утврдува:

1) Обврската на потенцијалните корисници да искажат интерес за договорен капацитет пред да се започне распределбата на капацитетите на инфраструктурата;

2) Обврска за понуда на неискористените капацитети и

3) Правото на корисниците на инфраструктурата да тргуваат со неискористениот капацитет на секундарниот пазар.

(7) Регулаторната комисија за енергетика е должна да го достави предлогот на одлуката за одобрување на изземањето до Комисијата за заштита на конкуренцијата.

(8) Регулаторната комисија за енергетика е должна веднаш да ја достави до Секретаријатот на Енергетската заедница одлуката за изземање заедно со образложение кое особено треба да ги содржи:

1) причините врз основана кои Регулаторната комисија за енергетика го одбила, односно го одобрила барањето за изземање, вклучувајќи ги и финансиските податоци што ја оправдуваат потребата од изземање;

2) анализата на влијанието на одобрувањето на изземањето врз конкуренцијата и ефикасното функционирање на пазарот на природен гас;

3) причините поради кои е определен временскиот период во кој ќе се применува изземањето и определувањето на делот од вкупниот капацитет на инфраструктурата вод за кој е одобрено изземањето;

4) резултатот од консултациите на Регулаторната комисија за енергетика со надлежното регулаторно тело на другата засегната држава, во случаите кога изземањето се однесува на интерконективен вод за природен гас и

5) придонесот на инфраструктурата за диверзификацијата во снабдувањето со природен гас.

(9) Регулаторната комисија за енергетика е должна по барање на Секретаријатот на Енергетската заедница да достави дополнителни информации во врска со доставената одлука од ставот (4) на овој член.

(10) Ако во рокот определен од Секретаријатот на Енергетската заедница, Регулаторната комисија за енергетика не ги достави побараните дополнителни информации, ќе се смета дека одлуката за изземањето заедно со придружната документација е повлечена од страна на Регулаторната комисија за енергетика, освен ако Регулаторната комисија за енергетика потврди дека придружната документација е доставена во целост.

(11) Регулаторната комисија за енергетика е должна во рок од 30 дена од денот на приемот на мислењето од Секретаријатот на Енергетската заедница да постапи во согласност со тоа мислење и да го извести за тоа Регулаторниот одбор на Енергетската заедница, како и да ја објави одлуката во „Службен весник на Република Македонија“.

(12) Ако интерконективниот вод не почнал да се гради во рок од две години, или ако не биде ставен во употреба во рок од пет години од денот кога Секретаријатот за енергетската заедница го доставил мислењето со кое се дава согласност на одлуката за одобрување на изземањето, Регулаторната комисија за енергетика ќе побара од Секретаријатот на Енергетската заедница да изготви ново мислење или да го продолжи важењето на постојното мислење, ако одлагањето на почнувањето на градбата или ставањето во употреба на интерконективниот вод настанало поради причини што се надвор од контролата на лицето на кое му било одобрено правото на изземање од обврската за обезбедување на пристап на трета страна.

Приклучување

Член 169

(1) Операторите на системите за пренос и системите за дистрибуција на електрична енергија или природен гас и дистрибуција на топлинска енергија се должни во соодветните мрежни правила да ги воспостават правилата за приклучување на мрежата и методологијата за пресметка на надоместокот за приклучување. Правилата за приклучување треба на транспарентен, објективен и недискриминаторен начин да ги земат предвид последиците од приклучувањето кои ќе ги претрпат другите корисници на мрежата, местото на приклучување во постројките, објектите и уредите за кои се бара приклучување и видот на потребната инсталација за приклучување на мрежата.

(2) Надоместокот за приклучување на мрежата, како и надоместокот за измена на енергетските параметри дефинирани во согласноста за приклучување на постоечки корисник, го плаќа корисникот и се состои од надоместок за изградба на приклучок или надградба на постоечкиот приклучок, како и учество

во трошоците за создавање технички услови во системот за приклучување на нови корисници или зголемување на капацитетот на постојни приклучоци.

(3) Надоместокот од ставот (2) на овој член:

1) се пресметува со примена на методологијата содржана во соодветните мрежни правила;

2) треба да ги обезбеди приходите за потребните инвестиции кои треба да овозможат одржливост на соодветните мрежи и

3) се објавува на веб страницата на операторот на соодветниот систем за пренос или дистрибуција.

(4) Операторот од ставот (1) на овој член е должен да им обезбеди на лицата кои бараат приклучување на соодветната мрежа детална проценка на трошоците за изградба на приклучокот и проценка на трошоците за создавање на техничките услови во мрежата.

(5) Регулаторната комисија за енергетика ги задолжува соодветните оператори на свој трошок да ги изградат приклучоците на производителите на електрична енергија од обновливи извори на мрежата и да ги повратат направените трошоци за приклучување преку тарифата за регулираната услуга, кога е потребно да се остварат националните задолжителни цели од членот 173 од овој закон.

(6) Регулаторната комисија за енергетика го пропишува периодот за кој ќе се применува обврската на операторите од ставот (5) на овој член и условите што треба да ги исполнат производителите на електрична енергија од обновливи извори за да бидат приклучени на соодветниот систем во согласност со ставот (5) на овој член, како и го одобрува проектот за секој поединечен приклучок.

Согласност за приклучување

Член 170

(1) Лицата кои бараат приклучување на системите за пренос и системите за дистрибуција на електрична енергија или природен гас и дистрибуција на топлинска енергија, како и корисниците кои бараат измена на постоен приклучок заради зголемување на капацитетот се должни да поднесат барање за приклучување на мрежата до соодветниот оператор на систем за пренос или дистрибуција на начин и постапка утврдени во соодветните мрежни правила.

(2) Лицата од ставот (1) на овој член, можат да се приклучат на соодветниот систем само врз основа на добиено решение за согласност за приклучување, издадено од операторот на системот на кој бараат приклучување, во согласност со соодветните мрежни правила.

(3) Операторот на системот за пренос или дистрибуција на електрична енергија, природен гас или топлинска енергија во соодветните мрежни правила треба да ги предвиди роковите за донесување на решението за согласноста за приклучување.

(4) Во решението од ставот (2) на овој член особено се утврдуваат:

1) техничките услови за приклучување;

2) надоместокот за приклучување што треба да го плати корисникот;

3) рокот во кој операторот го извршува приклучувањето и

4) обврските на операторот во врска со приклучувањето.

(5) Решението за согласноста за приклучување престанува да важи доколку изградбата на приклучокот не започне во рокот определен во одобрението за градење на приклучокот.

Права и обврски во однос на приклучоците

Член 171

(1) Новите објекти за проширување на постоен енергетски систем, вклучувајќи ја изградбата на нови или надградба на постојни приклучоци во сопственост на операторот на соодветниот систем или вертикално интегрираното друштво, кога тоа е предвидено со овој закон, ги гради операторот на соодветниот систем или вертикално интегрираното друштво и се во нивна сопственост. Кога операторот на соодветниот систем во име на вертикално интегрираното друштво гради нови објекти за проширување на постојниот систем, вклучувајќи ја изградбата на нови или надградбата на постојните приклучоци, истите се во сопственост на вертикално интегрираното друштво.

(2) По исклучок од ставот (1) на овој член, во случаи кога приклучокот е наменет за поврзување на еден корисник (краен потрошувач, енергетски систем или постројка за производство на електрична или топлинска енергија) приклучокот по претходно одобрение добиено од операторот, може да го изгради корисникот во согласност со соодветните мрежни правила, а изградениот приклучок ќе биде во негова сопственост.

(3) Во одобрението од ставот (2) на овој член соодветниот оператор на системот, врз основа на соодветните мрежни правила, ќе ги утврди условите и начинот за изградба на приклучокот.

(4) Против решението на соодветниот оператор на системот со кое се одбива барањето на корисникот за изградба на приклучокот од ставот (2) на овој член, корисникот може да поднесе приговор до Регулаторната комисија за енергетика.

(5) Ако корисникот го гради приклучокот на сопствен трошок, е должен да го плати делот од надоместок за приклучување што се однесува на создавањето технички услови во соодветниот систем за приклучување на нови корисници или зголемување на капацитетот на постојните приклучоци, пришто корисникот плаќа само за капацитетот што е наведен во барањето за приклучување од членот 170 став (1) од овој закон.

(6) Корисникот кој го изградил приклучокот може да ја пренесе сопственоста на приклучокот на операторот на системот без надоместок.

(7) Ако корисникот го задржи приклучокот во своја сопственост тој е должен:

1) да му овозможи на соодветниот оператор на системот управување со приклучокот на страната на операторот на начин и постапка предвидени со соодветните мрежни правила;

2) да обезбеди одржување на приклучокот според критериумите дефинирани во соодветните мрежни правила.

(8) Надоместоците за приклучување што ги наплаќа операторот на соодветниот систем, надоместоците од ставот (5) на овој член, како и приклучоците и другите делови од мрежата што корисниците ги отстапуваат на соодветниот оператор на системот треба да бидат земени предвид при определувањето на регулираниот приход на соодветниот оператор на системот. Регулаторната комисија за енергетика, во прописите од членот 28 ставови (1) и (2) од овој закон, детално ги пропишува начинот и постапката на водењето на евиденцијата на надоместоците за приклучоците и средствата што корисниците без надоместок им ги отстапуваат на операторите.

(9) За електроенергетските објекти што се дел од електроенергетскиот систем, изградени со средства и во сопственост на корисниците на системот, а не се составен дел од приклучокот што го користи исклучиво сопственикот на електроенергетскиот објект, соодветниот оператор на системот и сопственикот на објектот ќе склучат договор со кој ќе ги регулираат меѓусебните права и обврски што произлегуваат од користењето на објектот од страна на соодветниот

оператор на системот на начин и под услови утврдени во соодветните мрежни правила.

(10) Заради остварување на обврската за обезбедување јавна услуга, во согласност со одредбите од овој закон, соодветниот оператор на системот за пренос и системот за дистрибуција на електрична енергија или природен гас или дистрибуција на топлинска енергија, е должен да ги одржува и да управува со објектите за електрична енергија или природен гас чиј сопственик е непознат, а кои се составен дел на соодветниот систем, а трошокот за одржување на овие објекти Регулаторната комисија за енергетика го признава при одредување на регулираниот приход на операторот.

XI. ОБНОВЛИВИ ИЗВОРИ НА ЕНЕРГИЈА

Акциски план за обновливи извори на енергија и извештај за негова реализација

Член 172

(1) Владата, на предлог на Министерството, во рок од шест месеци од денот на донесување на Стратегијата донесува Акциски план за обновливи извори на енергија за период од десет години.

(2) Акцискиот план за обновливи извори на енергија особено содржи: преглед и оценка на состојбата во енергетиката и пазарот на обновливи извори на енергија, споредбени анализи, цели и динамика на индикативната траекторија, секторски цели и годишни прогнози и мерки за остварување на целите со определување на носителите, роковите и средствата за спроведување.

(3) Донесениот Акциски план за обновливи извори на енергија се објавува на веб страниците на Владата и Министерството и во „Службен весник на Република Македонија“.

(4) Министерството ја следи реализацијата на Акцискиот план за обновливи извори на енергија и на секои две години подготвува извештај за реализацијата во претходните две календарски години кој го доставува до Владата најдоцна до 30 ноември.

(5) Ако учеството на енергија од обновливи извори во последните две години е помало од динамиката на индикативната траекторија, Владата до 31 март наредната година донесува ревидиран акциски план за обновливи извори на енергија и го доставува до Секретаријатот на Енергетската заедница. Во ревидираниот акциски план за обновливи извори на енергија се утврдуваат мерки со кои се овозможува остварување на индикативната траекторија.

(6) Владата веднаш го известува Секретаријатот на Енергетската заедница во случаи кога поради виша сила не е можно остварување на процентот на учество на енергијата од обновливи извори во бруто финалната потрошувачка на енергија утврден во одлуката од членот 173 став (1) од овој закон.

Национални задолжителни цели

Член 173

(1) Владата, на предлог на Министерството, носи одлука со која ги утврдува:

1) националните задолжителни цели за учеството на енергија произведена од обновливи извори во бруто финалната потрошувачка на енергија и

2) националните задолжителни цели за учеството на енергија произведена од обновливи извори во финалната потрошувачка на енергија во транспортот.

(2) Задолжителните цели од ставот (1) на овој член и периодите во кои треба да се остварат се утврдуваат во согласност со националните стратешки и плански документи и обврските на Република Македонија преземени со ратификуваните меѓународни договори и се пресметуваат во согласност со овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон.

(3) Владата за исполнување на целите од ставот (1) на овој член:

1) воведува и применува мерки кои обезбедуваат учеството на енергијата произведена од обновливи извори да биде еднакво или поголемо од националната задолжителна цел утврдена со одлуката на Владата од ставот (1) на овој член и

2) го определува обемот на поддршка за енергија од обновливи извори произведена во договорна страна на Енергетската заедница на начин утврден со одредбите од овој закон и во согласност со прописите за државна помош.

(4) Министерот со правилник ја пропишува методологијата за пресметка на учеството на енергија произведена од обновливи извори во бруто финална потрошувачка на енергија, во согласност со правилата чијашто примена е задолжителна согласно ратификуваните меѓународни договори.

Статистички трансфери

Член 174

(1) Владата, на предлог на Министерството, а во согласност со обврските на Република Македонија преземени со ратификуваните меѓународни договори, бара од Министерскиот совет на Енергетската заедница одобрување за склучување на договор за статистички трансфер на одредена количина енергија од обновливи извори со договорна страна или земја-учесник на Договорот за Енергетска заедница.

(2) Во случај кога Република Македонија е вклучена во статистички трансфер од ставот (1) на овој член, во која било насока, количината на енергија која е предмет на статистичкиот трансфер, во зависност од насоката, се одзема од или додава на количината на енергија од обновливи извори при пресметката на остварувањето на националните задолжителни цели утврдени во одлуката од членот 173 став (1) од овој закон.

(3) Договорите за статистички трансфер од ставот (1) на овој член се во времетраење од најмалку една година.

(4) Владата за секој статистички трансфер од ставот (1) на овој член го известува Секретаријатот на Енергетската заедница во рок од 90 дена од завршувањето на годината во која е извршен статистичкиот трансфер, при што ја наведува количината и цената на вклучената енергија. Количината на енергија која е предмет на статистичкиот трансфер може да се користи за пресметките од ставот (2) на овој член по доставување на известувањето Секретаријатот на Енергетската заедница.

(5) Владата и другата договорна страна за статистички трансфер можат да договорат услови кои се построги од утврдените во одредбите на овој член.

Заеднички проекти со договорни страни на Енергетска заедница

Член 175

(1) Владата може да соработува со една или повеќе договорни страни на Енергетската заедница во реализација на заеднички проекти кои опфаќаат производство на електрична енергија или енергија за греење или ладење произведена од обновливи извори. Реализацијата на заеднички проекти може да вклучи лица од приватниот сектор.

(2) За произведената енергија од обновливи извори во рамките на заеднички проект од ставот (1) на овој член, Владата доставува известување до

Секретаријатот на Енергетската заедница. Известувањето не може да се менува или повлекува без согласност од државата учесник во заедничкиот проект.

(3) Владата во рок од 90 дена по завршување на секоја година од периодот утврден во одлуката од членот 173 од овој закон, доставува известување до Секретаријатот на Енергетската заедница и државата учесник во заедничкиот проект.

(4) Процентот или количината на произведената енергија од ставот (1) на овој член во рамките на заеднички проект се засметува во вкупната национална цел на Република Македонија. Заради пресметка на исполнувањето на националните задолжителни цели утврдени со одлуката од членот 173 од овој закон, количината на електрична енергија, енергија за греење или ладење од обновливи извори на енергија:

1) се одзема од количината на енергија од ставот (1) на овој член која е земена предвид при пресметката на исполнување на целите на државата која го доставува известувањето од ставот (3) на овој член и

2) се додава на количината енергија од ставот (1) на овој член која е земена предвид при пресметка на исполнувањето на целите на државата која го прима известувањето од ставот (3) на овој член.

(5) Времетраењето на заедничкиот проект може да продолжи и по 2020 година, но пресметувањето согласно со ставот (4) на овој член не смее да продолжи по 2020 година.

Заеднички проекти со држава членка на Европската Унија или трета држава

Член 176

(1) Владата може да соработува со држава членка на Европската Унија или трета држава во реализација на заеднички проекти кои опфаќаат производство на електрична енергија од обновливи извори на енергија. Реализацијата на заеднички проекти може да вклучи лица од приватниот сектор.

(2) Електричната енергија произведена од обновливи извори во држава членка на Европската унија или трета држава може да се земе предвид при пресметка на исполнувањето на националните задолжителни цели утврдени во одлуката од членот 173 од овој закон, доколку се исполнети следниве услови:

1) електричната енергија се користи во Енергетската заедница, под услов ако:

- количината на електрична енергија еквивалентна на евидентираната електричната енергија е постојано номинирана во доделениот интерконективен капацитет од операторите на електронопреносните системи во: државата од која потекнува, државата каде што се користи, и кога тоа е потребно во секоја држава членка на Европската Унија или трета држава на транзит,
- количината на електрична енергија еквивалентна на евидентираната електрична енергија е постојано регистрирана во распоредот за балансирање на операторот на електронопреносниот систем на Република Македонија и
- номинираниот капацитет и производството на електрична енергија од обновливи извори од постројката од точката 2) на овој став се однесуваат на истиот временски период.

2) електричната енергија е произведена во нова постројка која била изградена или постојна постројка чиј капацитет е зголемен по 18 декември 2012 година, во рамки на заедничкиот проект согласно со ставот (1) на овој член и

3) количината на произведена и извезена електрична енергија нема добиено поддршка преку мерка за поддршка од држава членка на Европската Унија или трета држава, освен инвестициска помош дадена за изградба или зголемување на капацитетот на постројката.

(3) Владата во согласност со обврските на Република Македонија преземени со ратификуваните меѓународни договори, го известува Секретаријатот на Енергетската заедница за:

1) процентот или количината на електрична енергија произведена од постројки на територијата на држава членка на Европската Унија или трета држава која се засметува во националните цели утврдени во одлуката од членот 173 од овој закон или во вкупната национална цел на секоја друга држава која учествува во заедничкиот проект од членот 175 од овој закон и

2) распределбата на процентот или количината од ставот (2) на овој член помеѓу Република Македонија и која било држава членка на Европската Унија или трета држава, која не смее да го надмине процентот или количината што се извезува и користи во Европската Унија или Енергетската заедница, што ги исполнуваат условите утврдени во ставот (2) точка 1) на овој член.

(4) Владата во рок од 90 дена по завршување на секоја година во рамки на периодот утврден во одлуката од членот 173 од овој закон, доставува известување до државата членка на Европската Унија или третата држава учесник во заедничкиот проект и до Секретаријатот на Енергетската заедница во согласност со одредбите од овој член и во кое се наведува:

1) вкупната количина на електрична енергија или енергија за греење или ладење произведени од обновливи извори во текот на годината од постојката што била предмет на известувањето и

2) количината на електрична енергија произведена од обновливи извори во текот на годината во таа постројка која се засметува во вкупните национални цели утврдени во одлуката од членот 173 од овој закон и во согласност со условите за известување од ставот (3) на овој член и

3) доказот за исполнување на условите утврдени во ставот (2) на овој член.

(5) Известувањата доставени согласно со овој член не може да се менуваат или повлекуваат без заедничка согласност на Владата и државата членка на Европската Унија или третата држава учесник во заедничкиот проект.

(6) Количината на електрична енергија произведена од обновливи извори на енергија за која се известува во согласност со одредбите од овој член се додава на евидентираната количина на енергија од обновливи извори заради пресметка на исполнувањето на вкупните национални задолжителни цели утврдени со одлуката од членот 173 од овој закон.

(7) Времетраењето на заедничкиот проект може да продолжи и по 2020 година, но пресметувањето согласно со ставот (3) на овој член не смее да продолжи по 2020 година.

Координација на мерки за поддршка

Член 177

(1) Во согласност со обврските на Република Македонија преземени со ратификуваните меѓународни договори, Владата може да одлучи да се придружи или делумно да ги координира своите мерки за поддршка на користењето на обновливи извори на енергија со една или повеќе држави членки на Европската Унија и/или со договорните страни на Енергетската заедница, во кој случај, одредена количина на енергијата од обновливи извори произведена на територија на државата која учествува во заедничките мерки за поддршка може да се засмета во вкупната национална цел на Република Македонија и обратно, ако засегнатата држава:

1) направи статистички трансфер на определени количини на енергија од обновливи извори во Република Македонија во согласност со членот 174 од овој закон или

2) во договор со другите држави-учеснички воспостави правила за распределба по кое помеѓу нив се распределуваат количините на произведена

енергија од обновливи извори. Правилата од оваа точка се доставуваат до Секретаријатот на Енергетската заедница најдоцна 90 дена по завршувањето на првата година кога правилата влегле во сила.

(2) Во рок од 90 дена по завршувањето на секоја година, Владата, доставува до Секретаријатот на Енергетската заедница известување со вкупната количина на електрична енергија или енергија за греење или ладење од обновливи извори на енергија произведени во текот на годината која е предмет на правилата за распределба од ставот (1) точка 2) на овој член.

(3) Заради пресметување на исполнувањето на националните задолжителни цели утврдени со одлуката од членот 173 од овој закон, количината на електрична енергија или енергија за греење или ладење од обновливи извори на енергија што се известува во согласност со ставот (2) на овој член се прераспределува меѓу вклучените држави во согласност со правилото за распределба од ставот (1) точка 2) на овој член.

Пресметка на произведена енергија при зголемување на капацитет

Член 178

При вршење на пресметките од членовите 175 и 176 од овој закон, количината на електрична енергија произведена од обновливи извори, која е резултат на зголемувањето на капацитетот на постројката, се смета дека е произведена во посебна постројка од моментот кога се случило зголемувањето на капацитетот.

Технички спецификации за опрема и системи за обновливи извори на енергија

Член 179

(1) Мерките за поддршка се доделуваат ако барателот вградува опрема и системи за производство на енергија од обновливи извори кои ги исполнуваат соодветните технички спецификации.

(2) Министерот ги пропишува техничките спецификации кои опремата и системите за обновливи извори на енергија мора да ги исполнуваат за да можат да користат мерки за поддршка.

(3) Со техничките спецификации од ставот (2) на овој член не смее да се ограничува конкуренцијата.

Обврска за објавување на информации

Член 180

Министерството подготвува и објавува информации на својата веб страница поврзани со начинот на користење на обновливите извори на енергија, мерките за поддршка за користењето на енергија од обновливи извори, како и постапката за лиценцирање на инсталатери на системи и опрема за производство на енергија од обновливи извори наведени во членот 181 од овој закон.

Лиценцирање на инсталатери

Член 181

(1) Инсталацијата на котли и печки на биомаса, фотонапонски системи, сончеви термални системи, плитки геотермални системи и топлински пумпи ја вршат инсталатери кои се лиценцирани од Министерството.

(2) Министерството ја признава секоја лиценца или сертификат на инсталатерите од ставот (1) на овој член издаден од друга држава во согласност

со обврските на Република Македонија преземени со ратификуваните меѓународни договори.

(3) Министерството воспоставува и води регистар на лиценцирани инсталатери кој го објавува на својата веб страница.

(4) Министерот со правилник ги пропишува:

1) програмите за обука и полагање стручен испит за стекнување лиценца за инсталирање на опремата и уредите од ставот (1) на овој член;

2) критериумите и постапката за лиценцирање на инсталатерите;

3) постапката за признавање на лиценца или сертификат на инсталатери издаден од друга држава и потребната документација и

4) формата, содржината и начинот на водење на регистарот на лиценцирани инсталатери.

Гаранции за потекло

Член 182

(1) Агенцијата за енергетика води регистар на издадени, пренесени и одземени гаранции за потекло на електричната енергија произведена од обновливи извори на енергија (во натамошниот текст: гаранција за потекло), кој се објавува на нејзината веб страница.

(2) Гаранцијата за потекло е со стандардна големина од 1 MWh и за секоја произведена единица на енергија се издава само една гаранција за потекло. Агенцијата за енергетика обезбедува иста единица на енергија од обновливи извори да се зема предвид само еднаш.

(3) Гаранции за потекло може да добие производител на електрична енергија од обновливи извори на енергија којшто за електроцентралата не се стекнал со статус на повластен производител од членот 187 став (1) од овој закон.

(4) За издавање на гаранција за потекло од ставот (1) на овој член, производителот на електрична енергија од обновливи извори е должен да уплати надоместок на сметка на Агенцијата за енергетика, според тарифникот којшто по претходно одобрување од Владата, го донесува Агенцијата за енергетика.

(5) Гаранциите за потекло издадени од странски држави се признаваат само со доказ во кој се содржат елементите пропишани во правилникот донесен врз основа на членот 185 од овој закон. Признавањето на гаранцијата за потекло може да се одбие доколку постои сомневање во однос на точноста и веродостојноста на податоците за што Министерството доставува известување со образложение до Секретаријатот на Енергетската заедница.

(6) Издадената гаранција за потекло не се зема предвид при исполнувањето на вкупните национални цели утврдени во одлуката од членот 173 од овој закон. Преносот на гаранции за потекло, одделно или заедно со физичкиот пренос на енергија, нема да има влијание врз одлуката на Владата за користење статистички трансфери, заеднички проекти или заеднички мерки за поддршка заради исполнување на целите или за пресметување на бруто финалната потрошувачка на енергија од обновливи извори во согласност со членот 173 од овој закон.

Користење на гаранции за потекло од страна на снабдувачи и трговци со електрична енергија

Член 183

(1) Снабдувачот и/или трговецот кој продава електрична енергија на потрошувачите може да го докаже учеството или количината на електрична енергија од обновливи извори во енергијата што ја продава со гаранции за потекло.

(2) Количината на енергија од обновливи извори, која е наведена во гаранцијата за потекло што е пренесена од снабдувачот и/или трговецот со електрична енергија на трети лица, се одзема од учеството на енергија од обновливи извори во енергетскиот микс на снабдувачот и/или трговецот.

Надлежност на Агенцијата за енергетика

Член 184

(1) Агенцијата за енергетика:

1) донесува решение за одобрување на мерење на потенцијалот на ветерот за производство на електрична енергија;

2) донесува решение за упис во регистарот на електроцентрали кои произведуваат електрична енергија од обновливи извори на енергија;

3) донесува решение за издавање гаранции за потекло;

4) издава потврда дека електроцентралата која произведува електрична енергија од обновливи извори е изградена и дека ги исполнува условите утврдени со овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон.

(2) Агенцијата за енергетика води:

1) регистар на електроцентрали кои произведуваат електрична енергија од обновливи извори на енергија;

2) евиденција на издадени одобренија за мерење на потенцијалот на ветерот за производство на електрична енергија и

3) регистар на гаранции за потекло.

Правилник за обновливи извори на енергија

Член 185

Министерот со правилникот за обновливи извори на енергија поблиску ги пропишува:

1) видовите на електроцентрали за производство на електрична енергија од обновливи извори на енергија;

2) условите и начинот по кои вишокот од произведената енергија од обновливи извори на енергија наменета за сопствена потрошувачка се предава во електродистрибутивната мрежа;

3) начинот за издавање на одобрение за мерење на потенцијалот на ветерот за производство на електрична енергија;

4) начинот на мерење на потенцијалот на ветерот за производство на електрична енергија;

5) начинот на издавање, пренесување и одземање на гаранциите за потекло и нивната содржина;

6) начинот, постапката и условите за признавање на гаранциите за потекло издадени во други држави;

7) содржината, формата и начинот на водење на регистарот на електроцентрали кои произведуваат електрична енергија од обновливи извори на енергија и

8) содржината, формата и начинот на водење на регистарот на гаранции за потекло.

Мерки за поддршка

Член 186

(1) Со мерките за поддршка за обновливите извори на енергија определени во Стратегијата и Акцискиот план за обновливи извори на енергија треба да се постигнат следниве цели:

1) развој на електроенергетскиот систем, вклучително и интерконективни водови, воведување на паметни мрежи и системи и уреди за складирање на електрична енергија заради овозможување на неговото сигурно функционирање во услови на зголемување на учеството на електричната енергија произведена од обновливи извори;

2) усогласување на урбанистичко планските документи со потребата за изградба на објекти за производство на електрична енергија од обновливи извори заради ефикасно спроведување на постапките за издавање одобренија за градење или реконструкција на електроенергетски објекти;

3) проширување на постојната инфраструктура за гас во насока на олеснување на вклучување на гасот од обновливи извори на енергија и приклучување на производителите на биогас на инфраструктурата за гас;

4) намалување на трошоците за производство на енергија од обновливите извори и на биогорива и

5) зголемување на учеството на обновливи извори на енергија во бруто финалната потрошувачка на енергија.

(2) Мерките за поддршка од ставот (1) на овој член може да опфатат:

1) инвестициона поддршка;

2) даночни и царински олеснувања;

3) воведување на посебни обврски на снабдувачите со електрична енергија за купување на електрична енергија произведена од обновливи извори;

4) воведување на обврски за трговците со нафтени деривати и горива за транспорт за продажба на биогорива на пазарот;

5) издавање на гаранции за потекло на електричната енергија произведена од обновливи извори;

6) повластени тарифи и премии за продадена електрична енергија произведена од обновливи извори на енергија;

7) воведување на можност за производство на електрична енергија од обновливи извори наменета за сопствена потрошувачка и предавање на вишокот во електродистрибутивниот систем и

8) надоместок за поттикнување на учеството на обновливи извори на енергија.

Повластен производител

Член 187

(1) Производител на електрична енергија од обновливи извори може да се стекне со статус на повластен производител на електрична енергија од обновливи извори (во натамошен текст: повластен производител) што му дава право на користење на премија или повластена тарифа, на начин и во постапка пропишани со овој закон, прописите и правилата донесени врз основа на овој закон и прописите за државна помош.

(2) Правото за користење на премија или повластена тарифа се стекнува со примена на постапки засновани на начелата на објективност, транспарентност и недискриминација.

(3) Владата, на предлог на Министерството, донесува Уредба за мерки за поддршка на производството на електрична енергија од обновливи извори на енергија во која особено се пропишува:

1) видовите технологии за кои се доделува премија, односно повластена тарифа;

2) посебните услови што треба да ги исполни електроцентралата за производителот да се стекне со статус на повластен производител за таа електроцентрала;

3) горната граница на инсталираната моќност на електроцентралата за која производителот може да стекне статус на повластен производител за таа електроцентрала;

4) износот и периодот на користење на повластените тарифи;

5) начин на определување на износот на премии, начинот на исплата, како и периодот на нивно користење;

6) содржината на одлуката и јавниот оглас за спроведување на тендерска постапка за доделување на премии;

7) начинот на спроведување на тендерската постапка и аукција за доделување на премии;

8) задолжителните елементи на договорот за стекнување право за користење на премија и договорот за користење на премија;

9) документите кои се доставуваат во постапката за склучување на договорот за стекнување на право за користење на премија и за склучување на договорот за користење на премија помеѓу Министерството и повластениот производител кој користи премија и

10) содржината, формата и начинот на водење на евиденција на повластени производители кои користат премија.

(4) Владата, на предлог на Министерството, донесува одлука за вкупната инсталирана моќност на повластените производители, при чие определување се зема предвид индикативната траекторија за исполнување на целите предвидена во Акциските план за обновливи извори на енергија.

(5) Владата, на предлог на Министерството, по претходно донесено решение од Комисијата за заштита на конкуренцијата, донесува годишна програма за финансиска поддршка за производство на електрична енергија од повластени производители кои користат премија, во која особено се уредува:

1) вкупната инсталирана моќност на електроцентралите по вид на технологии за кои ќе се доделува премија на обновлив извор по спроведена тендерска постапка;

2) вкупната инсталирана моќност на постојните електроцентрали на повластени производители кои користат премија за кои се доделува државна помош и

3) обемот на државната помош за произведената електрична енергија.

(6) Средствата за финансиската поддршка предвидени со годишната програма од ставот (5) на овој член се обезбедуваат од Буџетот на Република Македонија и/или други извори на финансирање.

Доделување на право на користење на премија

Член 188

(1) Повластениот производител кој користи премија се избира преку спроведување на тендерска постапка со аукција за доделување на право за користење на премии за повластени производители (во натамошниот текст: тендерска постапка).

(2) За спроведување на тендерската постапка од ставот (1) на овој член, Министерството:

1) донесува одлука за започнување на тендерска постапка;

2) формира комисија за спроведување на тендерска постапка;

3) ја одобрува тендерската документација;

4) го објавува огласот и

5) донесува одлука за избор на најповолен понудувач или одлука за поништување на тендерската постапка.

(3) Комисијата од ставот (2) точка 2) на овој член:

1) ги подготвува огласот и тендерската документација;

2) ја спроведува тендерската постапка;

3) ја спроведува евалуацијата на понудите;

4) ја организира аукцијата и

5) доставува предлог до Министерството за донесување на одлука за избор најповолен понудувач или одлука за поништување на тендерската постапка.

(4) Против одлуката од ставот (2) точка 5) на овој член, може да се поднесе жалба до Државната комисија за жалби по јавни набавки во рок од 15 дена од денот на приемот на одлуката.

(5) По конечноста на одлуката за избор, Министерството склучува договор за право на користење на премија со најповолниот понудувач.

(6) Во договорот од ставот (5) на овој член се утврдува рок во кој електроцентралата треба да биде пуштена во употреба.

(7) Министерството може да го раскине договорот од ставот (5) на овој член доколку електроцентралата не е пуштена во употреба во рокот утврден во договорот.

(8) Повластениот производител кој се стекнал со право на користење на премија и кој ја изградил електроцентралата во рокот согласно договорот од ставот (5) на овој член поднесува барање до Министерството за склучување на договор за користење на премија. Кон барањето се доставува и лиценца за вршење на енергетска дејност производство на електрична енергија за електроцентралата.

(9) Ако се исполнети условите од договорот за право на користење на премија од ставот (5) на овој член и условите утврдени со уредбата од членот 187 од овој закон, Министерството, во рок од 30 дена од денот на доставување на барањето од ставот (8) на овој член, склучува договор за користење на премија со повластениот производител и го запишува во евиденцијата на повластени производители кои користат премија.

(10) Министерството ги изготвува и објавува на својата веб страница обрасците за договорите од ставовите (5) и (8) на овој член.

(11) Повластен производител кој се стекнал со право на користење на премија за одредена електроцентрала не може да користи повластена тарифа и не му следува гарантиран откуп на произведената енергија за истата електроцентрала од операторот на пазарот на електрична енергија.

(12) Во тендерската постапка соодветно се применуваат одредбите од Законот за јавните набавки.

Обврски на повластениот производител кој користи премија

Член 189

(1) Повластениот производител кој користи премија, покрај обврските од членот 70 од овој закон, е должен:

1) да ја продава произведената енергија на пазарот за електрична енергија;

2) да доставува прогнози за производство на електрична енергија до Министерството во периоди утврдени во договорот и

3) во текот на работењето да се придржува кон обврските од договорот за користење на премија.

(2) Одредбите од членот 70 ставови (3), (4) и (7) не се применуваат на повластениот производител кој користи премија.

Обврски на Министерството во однос на договорите за користење на премија

Член 190

Министерството:

1) го следи исполнувањето на обврските кои произлегуваат од договорите за користење на премија;

2) ги исплаќа премиите на повластениот производител согласно со склучениот договор за користење на премија;

3) го утврдува вкупниот износ на средства за исплата на премии за следната година во годишната програма од членот 187 став (5) од овој закон врз основа на прогнозите за производство на електрична енергија од повластени производители кои користат премии и електроцентралите, по вид на технологии, за кои ќе се доделува премија на обновлив извор по спроведена тендерска постапка и

4) води евиденција на склучените договори со повластените производители кои користат премија од членот 188 став (9) во која ги евидентира исплатените премии, како и информациите со кои се докажува исполнувањето на условите за исплата на премии, кои се чуваат за период за кој е склучен договорот за исплаќање на премии и уште десет години од неговото истекување.

Стекнување на право на користење повластена тарифа

Член 191

(1) Регулаторна комисија за енергетика донесува правилник за повластени производители коишто користат повластена тарифа, во кој особено се пропишува:

1) начинот и постапката за донесување на решение за привремен статус на повластен производител;

2) начинот и постапката за донесување на решение за стекнување на статус на повластен производител;

3) начинот и постапката за донесување на одлука за користење на повластена тарифа;

4) рокот во кој електроцентралата треба да биде пуштена во употреба;

5) формата и содржината на решенијата од точките 1) и 2) на овој став и одлуката од точката 3) на овој став и

6) формата, содржината и начинот на водење на регистарот на повластени производители кои користат повластена тарифа.

(2) Регулаторна комисија за енергетика води Регистар на повластени производители кои користат повластена тарифа и го објавува на нејзината веб страница.

(3) Заинтересираната страна доставува барање за донесување на решение за стекнување на привремен статус на повластен производител до Регулаторната комисија за енергетика и со барањето ја доставува потребната документација пропишана со правилникот од ставот (1) на овој член.

(4) Ако се исполнети условите за стекнување на статус на повластен производител кој има право да користи повластена тарифа, утврдени со уредбата и одлуката од членот 187 од овој закон, Регулаторната комисија за енергетика, во рок од 30 дена од денот на доставување на барањето, носи решение за стекнување на привремен статус на повластен производител и го запишува во Регистарот на повластени производители кои користат повластена тарифа. Во решението се пропишува и рок во кој електроцентралата треба да биде пуштена во употреба.

(5) Регулаторната комисија за енергетика по барање на носителот на решението од ставот (4) на овој член може да ја продолжи важноста на решението за стекнување на привремен статус на повластен производител заради продолжување на рокот за пуштање на електроцентралата во употреба, на начин и во постапка утврдени во правилникот од ставот (1) на овој член.

(6) Регулаторната комисија за енергетика носи решение за престанок на решението за стекнување на привремен статус на повластен производител, ако

електроцентралата не е пуштена во употреба во роковите утврдени со решението од ставовите (4) и (5) од овој член и ја брише електроцентралата од Регистарот на повластени производители кои користат повластена тарифа.

(7) Повластените производители ја користат повластената тарифа според условите што важеле на денот на донесувањето на решението од ставот (4) на овој член.

(8) Лицето на кое му е издадено решението од ставот (4) на овој член, за да стекне статус на повластен производител и да користи повластена тарифа, до Регулаторната комисија за енергетика доставува барање за издавање на решение за стекнување на статус на повластен производител и барање за користење на повластена тарифа на електрична енергија.

(9) Во постапката за донесување на решение за стекнување на статус на повластен производител и одлука за користење на повластена тарифа, Регулаторната комисија за енергетика до Агенцијата за енергетика поднесува барање за издавање на потврда дека електроцентралата е изградена и ги исполнува условите и инсталираната моќност утврдени со уредбата од членот 187 од овој закон. Агенцијата за енергетика е должна да ја издаде потврдата во рок од 15 дена од денот на поднесувањето на барањето.

(10) Ако Агенцијата за енергетика потврди дека електроцентралата ги исполнува условите и инасталираната моќност утврдени со уредбата од членот 187 од овој закон и е пуштена во употреба во роковите утврдени со решението од ставовите (4) и (5) на овој член, а и барателот поседува лиценца за вршење на енергетска дејност производство на електрична енергија за електроцентралата за која се бара статус на повластен производител, Регулаторната комисија за енергетика носи решение за стекнување на статус на повластен производител и одлука за користење на повластена тарифа на електрична енергија, со што повластениот производител кој користи повластена тарифа се стекнува со сите права и обврски што произлегуваат од овој закон.

(11) Решенијата и одлуките што ги носи Регулаторната комисија за енергетика согласно со ставовите (4), (5), (6) и (10) на овој член се објавуваат во „Службен весник на Република Македонија“.

Обврски на повластениот производител кој користи повластена тарифа

Член 192

(1) Повластениот производител кој користи повластена тарифа, покрај обврските од членот 70 од овој закон, во согласност со договорот за откуп на електричната енергија од членот 193 став (2) од овој закон, е должен да:

1) ја продава произведената електрична енергија единствено на операторот на пазарот на електрична енергија и

2) доставува планови за производство на електрична енергија до операторот на пазарот на електрична енергија.

(2) Одредбите од членот 70 ставови (3), (4) и (7) не се применуваат на повластениот производител кој користи повластена тарифа.

Откуп и пласман на електрична енергија од повластени производители кои користат повластени тарифи

Член 193

(1) Операторот на пазарот на електрична енергија е должен да ја откупи електричната енергија произведена од повластените производители кои користат повластена тарифа.

(2) Операторот на пазарот со електрична енергија е должен, по барање на повластениот производител, да склучи договор за откуп на електричната енергија

по повластени тарифи во рок од 30 дена од денот на поднесувањето на барањето. Договорот треба да е во согласност со овој закон, решението за стекнување на статус на повластен производител и одлуката за користење на повластена тарифа на електрична енергија и правилата за пазар на електрична енергија.

(3) Договорот од ставот (2) на овој член е со важност од денот на влегувањето во сила на одлуката за користење на повластена тарифа на електрична енергија.

(4) Операторот на пазар на електрична енергија е должен да го изготви образецот за договорот од ставот (2) на овој член и по претходно одобрување од Регулаторната комисија за енергетика да го објави на својата веб страница.

(5) Повластениот производител има право да го раскине договорот од ставот (2) на овој член и пред истекот на рокот за којшто е склучен договорот и во тој случај го губи статусот на повластен производител кој користи повластена тарифа, без право повторно да се стекне со тој статус.

(6) Операторот на пазарот на електрична енергија е балансно одговорна страна за повластените производители од ставот (1) на овој член и е должен на операторот на електропреносниот систем да му ги надомести трошоците за балансирање и потребните системски услуги поврзани со работата на повластените производители кои користат повластени тарифи.

(7) Трговците и снабдувачите се должни да ја купат од операторот на пазарот електричната енергија што операторот на пазарот ја откупил од повластениот производител којшто користи повластена тарифа.

(8) Потрошувачите се должни да ја купат електричната енергија од ставот (1) на овој член преку своите снабдувачи и/или трговци.

(9) Со правилата за пазар на електрична енергија се уредуваат начинот на продажба, количините и просечната цена по која снабдувачите и трговците ја купуваат електричната енергија од ставот (7) на овој член, како и начинот на плаќање на повластените производители коишто користат повластени тарифи за откупната електрична енергија од страна на операторот на пазарот на електрична енергија.

Промотивни материјали и информации во сметките и фактурите

Член 194

Снабдувачите и/или трговците со електрична енергија се должни да обезбедат информации за процентот на учество на електричната енергија произведена од повластените производители кои користат повластени тарифи и просечната цена од членот 193 став (8) од овој закон во сметките, фактурите и промотивните материјали што ги доставуваат до своите потрошувачи, како и во јавно достапното резиме со информации за количината или учеството на енергија од обновливи извори произведена од инсталации или зголемени капацитети на постојни инсталации кои биле пуштени во употреба по 18 декември 2012 година да ги наведат придобивките за животната средина или другите придобивки од енергијата од обновливи извори.

XII. ПОСЕБНИ ОДРЕДБИ

Член 195

(1) Корисникот на енергетскиот систем, е должен:

1) да ги користи и управува своите енергетски објекти, уреди или инсталации во согласност со овој и друг закон, другите прописи и соодветните мрежни правила и да не ги загрозува животот и здравјето на луѓето, животната средина и имотот;

2) да ги отстрани во определениот рок недостатоците на неговите енергетски објекти, уреди или инсталации утврдени од Државниот инспекторат за техничка инспекција;

3) да не врши приклучување на својот објект, уред или инсталација на енергетски систем, односно преку своите објекти, уреди или инсталации да не овозможува приклучување на друг корисник без претходна согласност на операторот на енергетскиот систем;

4) да не врши манипулација со мерните уреди;

5) да не ја попречува испораката на енергијата на другите корисници;

6) да ја плати испорачаната енергија на снабдувачот, во договорен рок;

7) во случај на кризна состојба да се придржува кон мерките пропишани во согласност со членот 14 од овој закон.

(2) За опремата за производство на електрична и/или топлинска енергија, вградена во новоизграден енергетски објект или вградена во постоечки градежен објект, инвеститорот, треба да има решение за ставање во употреба на опремата по прв пат, издадено во согласност со Законот за техничка инспекција.

(3) Министерот донесува технички прописи за проектирање, изградба, ставање во употреба, функционирање и одржување на енергетски објекти, уреди и инсталации.

Член 196

(1) Корисникот на системот е должен на операторот на системот кој го користи, како и на снабдувачите и трговците со енергија да им ги обезбеди своите податоци за контакт (име и презиме/назив на корисникот, адреса/седиште, матичен/даночен број, број на документ за идентификација, телефон, факс, е-пошта).

(2) Вршителите на енергетските дејности од ставот (1) на овој член, заради остварување на обврските кои произлегуваат од овој закон и прописите и правилата донесени врз основа на овој закон, се должни да водат евиденција на корисниците на системот која ги содржи податоците од ставот (1) на овој член и имаат право податоците да ги обработуваат, ажурираат и разменуваат меѓу себе, како и да ги доставуваат на барање на државните органи и судовите.

(3) Податоците на корисниците наведени во ставот (1) на овој член можат да се користат исклучиво заради:

1) уредување на договорни односи (приклучување на системи за енергија или природен гас, испорака на енергија или природен гас, итн.);

2) наплата на побарувања;

3) спроведување на судски или управни постапки и

4) комуникација со корисниците заради исполнување на обврските од овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон.

(4) Вршителите на енергетските дејности од ставот (1) на овој член се должни со податоците да постапуваат во согласност со законот со кој се уредува заштитата на личните податоци.

(5) По престанување на договорните односи, податоците за корисниците од ставот (1) на овој член се чуваат за период од три години од денот на издавање на последната сметка, односно фактура на корисниците за обезбедените услуги согласно со овој закон.

(6) Корисниците на системот се должни во рок од 30 дена од настаната промена на податоците од ставот (1) на овој член да ги информираат вршителите на енергетските дејности од ставот (1) на овој член, за промената на тие податоци.

Член 197

(1) Операторот на соодветниот систем за пренос или дистрибуција на енергија има право на надоместок на штетата што настанала како резултат на неовластено преземена енергија или нерегистрирани количини на енергија заради неовластена манипулација со мерните уреди.

(2) Постапката за утврдување на причините за настанатата штета како и начинот на пресметка на штетата и надоместокот што корисникот треба да го плати, се утврдуваат со соодветните мрежни правила.

(3) Потрошувачите на енергија имаат право на надоместок на штетата настаната поради намалена испорака или прекин во испораката на енергијата од страна на операторот на соодветниот систем за пренос или дистрибуција, под услови и на начин утврдени во правилата за надоместок за штети што ги донесува Регулаторната комисија за енергетика.

(4) Производителите на енергија имаат право на надоместок на штетата од страна на операторот настаната поради намалена испорака или прекин во испораката на енергија во системот под услови и на начин утврдени во правилата за надоместок за штети што ги донесува Регулаторната комисија за енергетика.

Член 198

(1) Операторите на елктропреносните и електродистрибутивните системи можат да ги дадат на користење постојните електрични водови на оператор кој обезбедува јавни електронски комуникациски услуги за пренос на комуникациски сигнали, радиодифузни мрежи и кабелски телевизиски мрежи, независно од видот на информациите што се пренесуваат, за што склучуваат соодветни договори, под услов да не се наруши преносот и дистрибуцијата на електричната енергија и корисникот да не ги користи електричните водови за вршење на електроенергетски дејности.

(2) Ако е потребно операторот кој обезбедува јавни електронски комуникациски услуги за пренос на комуникациски сигнали, радиодифузни мрежи и кабелски телевизиски мрежи да обезбеди електрична енергија за опремата поставена на инфраструктурата на енергетските оператори, треба да обезбеди решение за согласност за приклучување на системот во согласност со соодветните мрежни правила.

Член 199

(1) Ракувачите со енергетски уреди и постројки мора да имаат положено испит за стручна оспособеност (во натамошниот текст: испит).

(2) Министерот со правилник ја пропишува програмата и постапката за полагање на испитот од ставот (1) на овој член.

(3) Испитот од ставот (1) на овој член, го спроведува комисија основана од министерот. На членовите на комисијата им следува паричен надоместок за извршената работа кој на годишно ниво не го надминува нивото на три просечни месечни нето плати исплатени во Република Македонија за претходната година, објавени од Државниот завод за статистика.

(4) За полагање на испитот од ставот (1) на овој член, ракувачите со енергетски уреди и постројки плаќаат надоместок за полагање на испитот што го определува министерот, а којшто не може да биде повисок од 15% од просечната месечна нето плата, исплатена во Република Македонија во претходната календарска година.

(5) Трошоците за полагање на испитот се уплатуваат на сметката на сопствени приходи на Министерството.

(6) Ако трошоците не се уплатени на соодветна сметка на Министерството за економија најдоцна 15 дена пред денот определен за почеток на испитната сесија, на кандидатот нема да му се дозволи полагање на испитот.

(7) Ако кандидатот во рок од една година од денот на уплатата на средствата не го полага испитот, уплатените средства се враќаат согласно со закон.

(8) На кандидатот којшто го положил испитот министерот на предлог на комисијата му издава уверение.

(9) Право на полагање на испит стекнуваат ракувачите на одделни видови на енергетски уреди и постројки, ако ги исполнуваат следниве услови за:

1) ракување со парни турбини:

- над 10 MW, стручно образование од четиригодишно траење од енергетска, електро или машинска струка и дванаесет месеци работа под надзор на ракување со турбински постројки и

- до 10 MW, стручно образование од четиригодишно траење од енергетска, електро или машинска струка и девет месеци работа под надзор на ракување со турбински постројки под надзор;

2) ракување со гасни турбини кои служат за производство на електрична енергија, стручно образование од четиригодишно траење од енергетска, електро или машинска струка и дванаесет месеци работа под надзор на ракување со турбински постројки;

3) ракување со хидротурбини кои служат за производство на електрична енергија, стручно образование од четиригодишно траење од енергетска, електро или машинска струка и дванаесет месеци работа под надзор на ракување со турбински постројки;

4) ракување со котларници со АТК (автоматска термичка команда) инсталирана моќност:

- над 20 MW, стручно образование од четиригодишно траење од енергетска, електро или машинска струка и дванаесет месеци работа под надзор на ракување со котловски постројки;

- до 20 MW, стручно образование од четиригодишно траење од енергетска, електро или машинска струка и дванаесет месеци работа под надзор на ракување со котловски постројки и

- до 5 MW, со стручно оспособување со двегодишно траење од енергетска, електро или машинска струка и дванаесет месеци работа под надзор на ракување со котловски постројки;

5) ракување со котли:

- со механизирано палење, стручно образование од четиригодишно траење од енергетска, електро или машинска струка и дванаесет месеци работа под надзор на ракување со котловски постројки и

- со рачно палење, со стручно оспособување со двегодишно траење од енергетска, електро или машинска струка и шест месеци работа под надзор на ракување со котловски постројки;

6) ракување со парни клипни машини, со стручно оспособување со двегодишно траење од енергетска, електро или машинска струка и дванаесет месеци работа под надзор на ракување со парни клипни машини;

7) ракување со мотори со внатрешно согорување во вкупна моќност:

- над 200 KW, стручно образование од четиригодишно траење од енергетска, електро или машинска струка и дванаесет месеци работа под надзор на ракување со мотори и

- до 200 KW, со стручно оспособување со двегодишно траење од енергетска, електро или машинска струка и дванаесет месеци работа под надзор на ракување со мотори;

8) ракување со компресори и разладни постројки:

- со вкупна моќност над 200 KW, стручно образование од четиригодишно траење од енергетска, електро, машинска или хемиско-технолошка струка и дванаесет месеци под надзор со компресори и разладни постројки и

- со вкупна моќност до 200 KW, со стручно оспособување со двегодишно траење од енергетска, електро, машинска или хемиско-технолошка струка и дванаесет месеци работа под надзор на ракување со компресори и разладни постројки;

9) ракување со црпни станици:

- со вкупна моќност над 200 KW, стручно образование од четиригодишно траење од енергетска, електро или машинска струка и дванаесет месеци работа под вадзор на ракување со црпни станици и
- со вкупна моќност до 100 KW, со стручно оспособување со двегодишно траење од енергетска, електро, машинска или хемиско-технолошка струка и дванаесет месеци работа под надзор на ракување со црпни станици;

10) ракување со генератори на гас, со стручно оспособување со двегодишно траење од електро или машинска струка и дванаесет месеци работа под надзор на ракување со генераторите на гас;

11) ракување со котли за централно греење:

- со инсталирана моќност над 1 MW работен притисок 0,5 бара, температура до 110 С на излезната вода, стручно образование од четиригодишно траење од енергетска, електро или машинска струка и дванаесет месеци работа под надзор на ракување со котли и
- со инсталирана моќност од преку 0,2 MW до 1 MW работен притисок од 0,5 бара, температура од 110 С на излезната вода, со стручно оспособување со двегодишно траење од енергетска, електро или машинска струка, дванаесет месеци работа под надзор, од кои шест месеци на ракување со котли или завршено основно училиште и осумнаесет месеци работа под надзор, од кои шест месеци ракување;

12) ракување со климатизација, со стручно оспособување со двегодишно траење од енергетска, електро или машинска струка и шест месеци работа под надзор на ракување со климатизацијата;

13) ракување со уредите за подготвување на напојна, котловска и разладна вода преку 15 м3 на час, со стручно оспособување со двегодишно траење од хемиско технолошка или машинска струка и шест месеци работа под надзор на ракување со уредите за подготвување на напојната котловската и разладната вода;

14) ракување со уредите за полнење и манипулација со технички гасови, со стручно оспособување со двегодишно траење од електро или машинска струка и шест месеци работа под надзор или завршено основно училиште и дванаесет месеци работа под надзор;

15) ракување со садови под притисок од прва и втора класа, со стручно оспособување со двегодишно траење од енергетска, електро или машинска струка и шест месеци работа под надзор на ракување за работниците со енергетска струка, односно дванаесет месеци за работниците со електро или машинска струка;

16) ракување со трафостаници и разводни електропостројки стручно образование од четиригодишно траење од електро или енергетска струка и дванаесет месеци работа под надзор на ракување со трафостаници разводни електропостројки;

17) ракување со диспечерски центри и електрокоманди, стручно образование од четиригодишно траење од електро или енергетска струка и дванаесет месеци работа под надзор на ракување со диспечерски центри и електрокоманди;

18) ракување со енергетскиот блок за производство на електрична енергија, стручно образование од четиригодишно траење од енергетска, електро или машинска струка и дванаесет месеци работа под надзор на ракување со енергетскиот блок;

19) ракување со уредите за сушење:

- над 500 KW, стручно образование од четиригодишно траење од енергетска, електро или машинска струка и шест месеци работа под надзор на ракување со уредите за сушење и
- до 500 KW, стручно оспособување со двегодишно траење од енергетска, електро или машинска струка и шест месеци работа под надзор на ракување со уредите за сушење и

20) ракување со технолошки печки со ефект над 0,5 MW што се палат со течно и гасно гориво, стручно образование од четиригодишно траење од енергетика, електро или машинска струка и дванаесет месеци работа под надзор на ракување со технолошките печки.

Член 200

(1) Сертификат за изведување, односно заварување на полиетиленски цевки или челични цевки за гасоводни системи издаден од надлежно тело на друга држава може да се признае во Република Македонија на барање на носителот на сертификатот.

(2) Признавањето на сертификатот од ставот (1) на овој член го спроведува Комисија за признавање на сертификати за изведување, односно заварување на полиетиленски или челични цевки за гасоводни системи издаден од надлежно тело на друга држава, основана од министерот имајќи ја предвид соодветната и правичната застапеност на припадниците на сите заедници.

(3) Комисијата е составена од пет члена од кои по еден претставник од Министерството, Министерството надлежно за работите од областа на градежништвото, Државниот инспекторат за техничка инспекција, Комората на овластени инженери и надворешен експерт од областа на гасната техника. Мандатот на членовите на Комисијата изнесува четири години.

(4) Комисијата донесува деловник за својата работа.

(5) Носителот на сертификатот издаден од надлежно тело на друга држава доставува барање за признавање на сертификатот до Министерството и кон барањето треба да достави:

1) оригинал сертификат и заверен превод на сертификатот за изведување-заварување на полиетиленски или челични цевки за гасоводни системи на македонски јазик и

2) заверен превод на писмен документ врз основа на кој надлежното тело може да издава таков вид на сертификати.

(6) Ако Комисијата утврди дека барањето за признавање на сертификатот е целосно, во рок не подолг од 30 дена од денот на приемот на барањето, му предлага на министерот да донесе решение за признавање на сертификатот.

(7) Ако Комисијата утврди дека барањето за признавање на сертификатот е нецелосно, во рок не подолг од 30 дена од денот на приемот на барањето, му предлага на министерот да донесе решение со кое се одбива барањето. Против решението може да се поведе управен спор.

Член 201

(1) Министерот со правилник за контрола на квалитетот на електричната енергија ги пропишува начинот и постапката на мерењата на квалитетот на електричната енергија испорачана преку електропреносниот систем или електродистрибутивните системи.

(2) По барање на корисник на електропреносниот или електродистибутивниот систем, Државниот инспекторат за техничка инспекција или инспекциско тело акредитирано според Законот за акредитација врши мерење на квалитетот на испорачаната електрична енергија во услови на нормален режим на работа на соодветниот систем.

(3) Потрошувачот на електрична енергија доставува барање за мерење на квалитетот на испорачаната електрична енергија до Државниот инспекторат за

техничка инспекција преку неговиот снабдувач или трговец, или склучува договор со акредитирано инспекциско тело.

(4) Владата, на предлог на министерот, го утврдува надоместокот за мерењата на квалитетот на електричната енергија што ги врши Државниот инспекторат за техничка инспекција, во зависност од видот на мрежата и посебните барања за мерењата на квалитетот.

(5) Надоместокот за мерењата на квалитетот на електричната енергија што ги врши акредитирано инспекциско тело се определува со договорот од ставот (3) на овој член.

(6) Ако резултатите од извршените мерења се во согласност со квалитетот пропишан со мрежните правила за пренос или дистрибуција на електрична енергија, надоместокот за извршените мерења го плаќа корисникот.

(7) Ако резултатите од извршените мерења направени од Државниот инспекторат за техничка инспекција или од акредитираното инспекциско тело не се во согласност со квалитетот пропишан со мрежните правила за пренос или дистрибуција на електрична енергија, операторот на соодветниот систем го плаќа надоместокот за извршените мерења, кој не може да биде повисок од надоместокот утврден во согласност со ставот (4) на овој член.

(8) Операторите на електропреносниот и електродистрибутивниот систем вршат контрола на квалитетот на електричната енергија и проверка дали корисниците на соодветниот систем го користат системот според условите и критериумите пропишани во соодветните мрежни правила.

(9) Директорот на Државниот инспекторат за техничка инспекција најдоцна до 31 декември донесува план за мерење на квалитетот со електрична енергија, со опфат на мерни точки и динамика за спроведување на мерењата за следната календарска година.

(10) Државниот инспекторат за техничка инспекција, најдоцна до 15 март, доставува извештај до Министерството и до Регулаторната комисија за енергетика за реализацијата на планот од ставот (9) на овој член за претходната календарска година.

Член 202

(1) Вршителите на енергетски дејности се должни да обезбедат и да гарантираат доверливост на деловните податоци и информации што ги добиваат од корисниците при вршењето на дејноста во согласност со закон, освен за информации:

1) што се достапни до јавноста;

2) за кои постои писмена согласност за обелоденување од корисникот и

3) кои вршителот на енергетската дејност е должен да ги обезбеди согласно со обврските утврдени во лиценцата, одлука на надлежен суд или на барање на државен орган.

(2) Вршителите на енергетските дејности не смеат да ги злоупотребуваат деловните тајни и информации што се добиени при вршење на дејноста заради стекнување на деловна корист, како и заради преземање на дискриминаторски дејствија во корист на трети лица.

Член 203

(1) Не се дозволува изградба и изведување на други работи, засадување на растенија и дрвја на земјиште под, над и покрај енергетските објекти, уреди и постројки, со кои се нарушува процесот на производството, пренесување и дистрибуција на енергија или се загрозува безбедноста на луѓето и имотот.

(2) По исклучок од ставот (1) на овој член, ако изведувањето на работите е неопходно за остварување на јавен интерес, вршителот на енергетската дејност по барање на изведувачот на работите, е должен да даде писмена согласност за

изведување на работите во рок од 15 дена од денот на поднесувањето на барањето, во која ги определува и потребните заштитни мерки за објектите, уредите и постројките.

(3) Преземање на заштитните мерки определени во согласноста од ставот (2) на овој член е на трошок на изведувачот на работите.

Член 204

(1) Сопственикот, односно корисникот на земјиште е должен да дозволи привремен премин преку тоа земјиште за вршење премер, снимање, проектирање и изведување на работи на одржување и реконструкција на енергетски објекти, како и за вршење на инспекциски надзор на објектите кои се поставени на тоа земјиште.

(2) Сопственикот, односно корисникот на земјиштето има право на надоместок за штетата настаната со работите од ставот (1) на овој член.

Член 205

(1) Кога вршителот на енергетска дејност кој има обврска за обезбедување на јавна услуга бара отварање на стечајна постапка со лично управување, пред доставување на барањето за отворање на стечајна постапка, е должен планот за лично управување да го достави на мислење до Регулаторната комисија за енергетика.

(2) Регулаторната комисија за енергетика, во рок од 30 дена од денот на приемот на планот за од ставот (1) на овој член го доставува мислењето по планот до вршителот на енергетската дејност. Во мислењето, покрај обврските утврдени во лиценцата, може да определи и други обврски за вршителот на енергетската дејност при спроведување на планот за лично управување.

(3) Стечајниот судија до Регулаторната комисија за енергетика веднаш го доставува решението за отворање на стечајна постапка со лично управување.

(4) Регулаторната комисија за енергетика во рок од седум дена од приемот на решението од ставот (3) на овој член, по службена должност извршува прибележување на отворената стечајна постапка во лиценцата за вршење на енергетска дејност.

(5) Ако на вршителот на енергетска дејност од ставот (1) на овој член е отворена стечајна постапка по барање на доверител:

1) стечајниот судија веднаш го доставува решението за отворање на стечајна постапка до Регулаторната комисија за енергетика;

2) стечајниот управник, во рок од три дена од денот на донесувањето на одлуките од стечајниот судија, стечајниот управник, одборот и/или собранието на доверители, ги доставува до Регулаторната комисија за енергетика;

3) Регулаторната комисија за енергетика во рок од седум дена од приемот на решението од точката 1), по службена должност извршува прибележување на отворената стечајна постапка во лиценцата за вршење на енергетска дејност на друштвото.

(6) Стечајниот управник е должен да обезбеди преку друштвото во стечај непречено извршување на енергетската дејност од ставот (1) на овој член до донесувањето на одлука од страна на Собранието на доверители.

(7) Ако во стечајната постапка се донесе одлука за реорганизација на друштвото, стечајниот судија веднаш го доставува планот за реорганизација до Регулаторната комисија за енергетика.

(8) Регулаторната комисија за енергетика, во рок од 30 дена од денот на приемот на планот за реорганизација од ставот (7) на овој член, го доставува до стечајниот судија и Собранието на доверители мислењето по планот за реорганизација на друштвото.

(9) По одобрувањето на планот за реорганизација и доколку мислењето за планот за реорганизација од Регулаторната комисија за енергетика е позитивно, Регулаторната комисија за енергетика во рок од седум дена од денот на добивањето на известувањето од стечајниот управник за одобрување на планот за реорганизација, донесува одлука за пренос на лиценцата за вршење на енергетска дејност на субјектот којшто го спроведува планот за реорганизација на друштвото.

XIII. НАДЗОР

Член 206

(1) Министерството врши надзор над спроведувањето на овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон, освен над прописите и правилата донесени или одобрени од Регулаторната комисија за енергетика.

(2) Министерството врши надзор над работењето на Агенцијата за енергетика во согласност со овој закон.

(3) Министерството врши надзор над законитоста на работата на единиците на локалната самоуправа во согласност со овој закон.

(4) Регулаторната комисија за енергетика врши надзор над работењето на вршителите на регулирани енергетски дејности како и на вршителите на енергетски дејносости на коишто им е наметната обврска за обезбедување на универзална односно јавна услуга, во согласност со овој закон.

(5) Регулаторната комисија за енергетика врши надзор над спроведувањето на одредбите од овој закон што се однесуваат на обврските за сопственичко раздвојување на операторите на системите и пристапот на трета страна и приклучувањето на корисниците на соодветните системи.

(6) Вршењето на надзорот од овој член се заснова на начелото на законитост, одговорност и самостојност во остварувањето на надлежностите утврдени со овој и друг закон.

Член 207

(1) Ако при вршењето на надзорот од членот 206 од овој закон, се утврдат неправилности, органот што го врши надзорот е должен да ги извести лицата кај кои е извршен надзорот за утврдените неправилности и недостатоци и им определува рок за нивно отстранување.

(2) Ако лицата кај кои е извршен надзор не ги отстранат констатираните неправилности и недостатоци во утврдениот рок, органот што го врши надзорот презема мерки за нивно отстранување.

(3) Во случај кога констатираните неправилности и недостатоци можат да предизвикаат штетни последици по интересите на граѓаните или работењето на органот што го врши надзорот, органот за тоа веднаш ја известува Владата, а по потреба и други органи и предлага мерки за нивно отстранување.

(4) Кога неправилностите и недостатоците од ставот (3) на овој член се констатирани при вршењето на надзор кај вршители на регулирани енергетски дејност, а не се отстранети во рокот определен со известувањето од ставот (1) на овој член, Регулаторната комисија за енергетика започнува постапка за суспендирање, односно одземање на лиценцата.

Член 208

(1) При вршењето на надзорот од членот 206 став (3) од овој закон, Министерството:

1) ја следи законитоста на работата на советот и градоначалникот на единицата на локалната самоуправа, презема мерки и активности и поднесува иницијативи за остварување на нивната надлежност во согласност со закон;

2) оценува дали органите на единицата на локалната самоуправа обезбедуваат работите од нивна надлежност да се извршуваат во согласност со постапките утврдени со овој закон;

3) им укажува на советот и градоначалникот на единицата на локалната самоуправа за пречекорување на нивната надлежност утврдена со закон и друг пропис и им предлага соодветни мерки за надминување на ваквата состојба;

4) укажува на определени материјални и процедурални недостатоци во работата на советот и градоначалникот на единицата на локалната самоуправа кои би можеле да го оневозможат вршењето на работите од јавен интерес од локално значење;

5) дава препораки за доследно спроведување на надлежностите на советот и градоначалникот на единицата на локалната самоуправа од овој закон, на нивно барање;

6) го следи навременото донесување на актите утврдени со овој закон од страна на советот и градоначалникот на единицата на локалната самоуправа;

7) поднесува иницијативи и предлози до советот и градоначалникот на единицата на локалната самоуправа, доколку констатира неспроведување на законот како резултат на судир на надлежности меѓу органите на општината;

8) ја следи законитоста на решенијата што градоначалникот ги донесува во решавање на управните работи за права, обврски и интереси на физичките и правните лица донесени врз основа на овој и друг закон и презема мерки за кои е овластен со закон и

9) навремено ги известува органите на единицата на локалната самоуправа за констатираните состојби во нивната работа и за преземените мерки при вршењето на надзорот.

(2) За преземените мерки и активности од ставот (1) на овој член, министерството го информира советот и градоначалникот на единицата на локалната самоуправа.

(3) Ако и покрај укажувањата и преземените мерки и активности советот и градоначалникот на единицата на локалната самоуправа не го обезбедат извршувањето на работите од ставот (1) на овој член, по сила на закон им се ограничува или одзема вршењето на соодветната надлежност.

(4) Одземените надлежности на советот и градоначалникот на единицата на локалната самоуправа ги презема и ги врши министерството во име и за сметка на единицата на локалната самоуправа, но не повеќе од една година од денот на нивното преземање.

Член 209

(1) Инспекциски надзор врз спроведувањето на овој закон вршат Државниот инспекторат за техничка инспекција и Државниот пазарен инспекторат.

(2) Инспекцискиот надзор опфаќа надзор над спроведувањето на одредбите од овој и друг закон, прописи, правила, стандарди, технички спецификации и норми за квалитет што се однесуваат на вршење на енергетските дејности од страна на вршителите на енергетските дејности, корисниците на енергетските системи и потрошувачите.

(3) Во вршењето на инспекцискиот надзор инспекциските органи од ставот (1) на овој член можат да овластат стручни лица од други тела и установи, односно други правни лица да вршат одделни работи во врска со инспекцискиот надзор, ако за нивното извршување е потребна посебна стручност или опрема.

(4) Органите на државната управа кои во рамките на своите надлежности вршат инспекциски надзор над работењето на вршителите на енергетските дејности за кои е потребна лиценца, на барање од Регулаторната комисија за енергетика се должни веднаш да и ги достават сите информации кои се од

значење за издавање или одземање на лиценца, вклучувајќи и информации за тековното работење на носителот на лиценца.

Член 210

Министерот може да нареди да се врши заеднички инспекциски надзор од страна на инспекциските органи од членот 209 став (1) од овој закон, во случај ако е тоа неопходно заради:

1) отстранување на непосредна опасност по животот или здравјето на луѓето или имотот од поголема вредност;

2) преземање на итни мерки кои не трпат одлагање;

3) сложеноста на надзорот или значењето за отстранување на недостатоците;

4) контрола на објекти од посебно значење за енергетиката;

5) разгледување на наводи во иницијатива или претставка, а тоа е во надлежност на двата инспекциски органи или

6) поефикасно вршење на надзорот.

Член 211

Вршителите на енергетските дејности, корисниците на енергетските системи и потрошувачите се должни да постапат по барањето, односно наредбата од инспекциските органи од членот 209 од овој закон, а особено:

1) да овозможат непречено вршење на инспекцискиот надзор;

2) да стават на увид исправи и податоци кои се потребни за вршење на надзорот;

3) да овозможат во определен рок пристап до просториите, производите, документите или кое било друго средство кое е предмет на инспекцискиот надзор;

4) по писмено барање на инспекцискиот орган да го прекинат работењето за време на инспекцискиот надзор, доколку тоа е потребно за вршење на надзорот и утврдување на фактичката состојба и

5) по писмено барање на инспекцискиот орган, во рок определен со барањето, на инспекторот да му достават или подготват точни и целосни податоци, извештаи, материјали или други документи кои се неопходни за извршување на инспекцискиот надзор.

Член 212

(1) Ако при вршењето на инспекцискиот надзор инспектор од Државниот инспекторат за техничка инспекција утврди дека не се применуваат или несоодветно се применуваат одредбите од овој и друг закон, други прописи, правила, стандарди, технички спецификации и норми за квалитет ќе донесе решение со кое:

1) ќе нареди да се отстранат утврдените недостатоци кои влијаат врз функционирањето на постројките и уредите и ќе определи рок во кој треба да се отстранат;

2) ќе ја забрани употребата на објектот, постројката, уредот или инсталацијата ако лицето не ги отстрани утврдените неисправности и неправилности во определениот рок и

3) ќе ја забрани употребата, односно градбата и изведувањето на објектот, постројката, уредот или инсталацијата сè додека утврдените неисправности и неправилности не се отстранат.

(2) За донесеното решение од ставот (1) на овој член кое се однесува на носител на лиценца за вршење на енергетска дејност инспекторот е должен да ја извести Регулаторната комисија за енергетика и да побара суспендирање или одземање на лиценцата за вршење на енергетската дејност.

Член 213

(1) Ако при вршењето на инспекцискиот надзор државниот пазарен инспектор утврди дека:

1) не се применуваат или несоодветно се применуваат правилата со кои се уредува снабдувањето на потрошувачите со енергија, ќе донесе решение со кое ќе определи рок за отстранување на недостатокот и ќе определи инспекциска мерка или

2) учесниците на пазарот на течните горива не се придржуваат кон обврските утврдени со уредбата за квалитетот на течните горива, ќе донесе решение со кое ќе нареди да се повлечат од промет течните горива чијшто квалитет не одговара на пропишаниот и ќе определи инспекциска мерка.

(2) Ако при вршењето на инспекцискиот надзор државниот пазарен инспектор утврди дека е сторена неправилност од ставот (1) точка 2) на овој член, е должен да состави записник во кој ќе ја утврди сторената неправилност со укажување за отстранување на утврдената неправилност во рок од осум дена.

(3) Ако државниот пазарен инспектор при спроведувањето на контролниот надзор утврди дека се отстранети утврдените неправилности од ставот (1) на овој член, донесува заклучок со кој ја запира постапката на инспекцискиот надзор.

(4) Ако државниот пазарен инспектор при спроведувањето на контролниот надзор утврди дека не се отстранети утврдените неправилности од ставот (1) на овој член, поднесува барање за поведување на прекршочна постапка пред комисија за одлучување по прекршок утврдена со закон.

(5) Државниот пазарен инспекторат изготвува квартални извештаи за извршените инспекциски надзори што се објавуваат на веб страницата на Министерството.

XIV. ПРЕКРШОЧНИ ОДРЕДБИ

Член 214

(1) Поведување на прекршочна постапка за прекршоци утврдени во овој закон можат да побараат органите кои со овој закон се задолжени да вршат надзор.

(2) За прекршоците од членовите 218, 219, 220, 221, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 229, 230 и 232 од овој закон надлежните органи од ставот (1) на овој член, поднесуваат барање за поведување на прекршочна постапка до надлежниот суд.

(3) На постапките од ставот (1) на овој член се применуваат соодветно одредбите од Законот за прекршоците.

Член 215

(1) Министерството ја води прекршочната постапка и изрекува прекршочни санкции за прекршоците од членовите 217, 228 и 231 од овој закон.

(2) За водење на прекршочната постапка и изрекување на прекршочна санкција за прекршоците, министерот со решение формира комисија за одлучување по прекршок (во натамошниот текст: Прекршочна комисија), составена од три члена од редот на лицата вработени во министерството и тоа:

1) еден член дипломиран правник, со положен правосуден испит и со пет години работно искуство во својата област, којшто е претседател на Прекршочната комисија;

2) еден член со висока стручна подготовка од областа на техничките науки со пет години работно искуство во својата област и

3) еден член со висока стручна подготовка од областа на економските науки со пет години работно искуство во својата област.

(3) Прекршочната комисија се избира за период од три години со право на повторен избор на членовите.

(4) Министерот на предлог на претседателот на Прекршочната комисија може да донесе решение за разрешување на член на Прекршочната комисија во следниве случаи:

1) со истекот на времето за кое е именуван за член;

2) по негово барање;

3) со исполнување на условите за старосна пензија согласно со закон;

4) ако му се утврди трајна неспособност за учество во работата на Прекршочната комисија;

5) ако со правосилна судска одлука се утврди прекршување на прописите за водење на прекршочната постапка;

6) ако не ги исполнува обврските кои произлегуваат од работењето во Прекршочната комисија и

7) ако не пријавил постоење на конфликт на интереси за случај за кој решава Прекршочната комисија.

(5) Прекршочната комисија донесува деловник за својата работа кој го одобрува министерот.

(6) Прекршочната комисија работи во совет, а одлучува со мнозинство гласови од вкупниот број на членови.

(7) Членовите на Прекршочната комисија одлучуваат самостојно и независно врз основа на закон и според своето стручно знаење и сопствено убедување.

(8) Против решенијата на Прекршочната комисија може да се изјави жалба во рок од осум дена од денот на приемот на решението преку Прекршочната комисија до Државната комисија за одлучување во втор степен во областа на инспекцискиот надзор и прекршочната постапка.

(9) Министерот го пропишува начинот на кој Прекршочната комисија ќе води единствена евиденција на прекршоците, изречените санкции и донесените одлуки, како и начинот на пристап до информациите кои се содржани во евиденцијата.

Член 216

(1) Кога надлежниот инспектор ќе утврди дека е сторен прекршок, ќе состави записник во кој ќе ги забележи битните елементи на дејствието, времето, местото и начинот на сторувањето на прекршокот, описот на дејствието и лицата затекнати на самото место.

(2) Пред да поднесе барање за поведување на прекршочна постапка за прекршоците утврдени во овој закон, надлежниот инспектор е должен на сторителот на прекршокот да му предложи постапка за порамнување со издавање на прекршочен платен налог.

(3) Надлежниот инспектор на сторителот на прекршокот му издава прекршочен платен налог.

(4) Прекршочниот платен налог му се издава во висина од 30% од глобата која ќе му се одмери на правното лице, односно на трговецот поединец.

(5) По приемот и потпишувањето на прекршочниот платен налог, сторителот на прекршокот е должен да ја плати глобата, во рок од осум дена од приемот на прекршочниот платен налог на сметката означена во платниот налог.

(6) Сторителот на прекршокот кој ќе ја плати глобата во рокот од ставот (5) на овој член, ќе плати половина од изречената глоба, за кое право се поучува во правната поука.

(7) Примањето на платниот налог од сторителот на прекршокот од ставот (4) на овој член и изјавата од ставот (5) на овој член се забележува во записникот.

(8) Ако сторителот на прекршокот не ја плати глобата во рокот од ставот (5) на овој член, надлежниот инспектор поднесува барање за поведување прекршочна постапка до надлежниот суд согласно со членот 214 став (2) од овој закон, односно до Прекршочната комисија согласно со членот 215 став (2) од овој закон.

(9) Надлежниот инспектор е должен да води евиденција за издадените прекршочни платни налози и за исходот на поведените постапки.

(10) Во евиденцијата од ставот (9) на овој член се собираат, обработуваат и чуваат следниве податоци име и презиме, односно назив на сторителот на прекршокот, живеалиште, односно престојувалиште, седиште, вид на прекршокот, број на прекршочниот платен налог кој му се издава и исходот на постапката.

(11) Личните податоци од ставот (10) на овој член се чуваат пет години од денот на внесувањето во евиденцијата.

Член 217

(1) Глоба во износ од 3.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок на друштвото:

1) кое не доставува податоци за изработка и следење на енергетскиот биланс и податоци неопходни за изработка на стратегиите, програмите и извештаите за реализација на програмите, чиешто донесување е предвидено со овој закон (член 13 став (5));

2) оператор на систем за пренос, односно на систем за дистрибуција на соодветен вид на енергија, кое не доставило план за постапување во кризни состојби за одобрување до министерството (член 14 став (2)).

(2) Глоба во износ од 30% од одмерената глоба за друштвото ќе се изрече за прекршок за дејствијата од ставот (1) на овој член и на одговорното лице во друштвото.

Член 218

(1) Глоба во износ до 2% од вкупните приходи на правното лице во претходната финансиска година ќе му се изрече за прекршок на друштвото:

- вршител на енергетска дејност од членот 24 став (2) ако не го објави актот во „Службен весник на Република Македонија“,
- вршител на енергетска дејност ако не достави до Регулаторната комисија за енергетика годишен извештај од членот 28 став (6).

(2) Глоба во износ од 10.000 евра во денарска противвредност, ќе му се изрече за прекршок на друштвото кое:

1) не ги применува мерките наложени со одлуката донесена од Регулаторната комисија за енергетика (член 26 став (1));

2) не се придржува кон цените и тарифите утврдени во одлуките што ги донесува Регулаторната комисија за енергетика (член 29 став (4));

3) започне со вршење на енергетска дејност без да му биде издадена лиценца за вршење на дејноста (член 38 став (1)).

(3) Глоба во износ од 3.000 евра во денарска противвредност, ќе му се изрече за прекршок на друштвото:

1) кое врши една или повеќе регулирани енергетски дејности, а не води одвоена сметководствена евиденција за секоја регулирана дејност одделно (член 5);

2) кое не доставува до Регулаторната комисија за енергетика информации и податоци потребни за следењето на функционирањето на пазарите на енергија во Република Македонија, (член 25 став (5));

3) вршител на енергетска дејност, ако во определен рок не и ги достави на Регулаторната комисија за енергетика потребните документи, податоци и информации (член 31 став (1));

4) носител на лиценца за вршење на регулирана енергетска дејност ако без претходно одобрување од Регулаторната комисија за енергетика привремено прекинал со вршењето на дејноста за која е издадена лиценцата (член 48 став (1)).

(4) Глоба во износ од 30% од одмерената глоба за друштвото ќе се изрече за прекршок за дејствијата од ставовите (2) и (3) на овој член и на одговорното лице во друштвото.

(5) Покрај глобата од ставот (4) на овој член, на одговорното лице во друштвото може да му се изрече и прекршочна санкција забрана на вршење должност во траење до шест месеци.

Прекршочни одредби за производител на електрична енергија

Член 219

(1) Глоба во износ од 5.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок на друштво производител на електрична енергија, кое:

1) не доставува извештаи, податоци и информации до операторот на електропреносниот систем или операторот на електродистрибутивниот систем (член 70 став (2) точка 4);

2) не доставува до операторот на пазарот на електрична енергија и операторот на електропреносниот систем податоци и информации од договорите за купување и продажба на електрична енергија, расположливоста на производниот капацитет и/или системските услуги (член 70 став (2) точка 5);

3) не обезбеди во секое време да има оперативни резерви од примарно гориво кои се најмалку еднакви на петнаесетдневните потреби за работа со максимален капацитет (член 70 став (7)).

(2) Глоба во износ од 30% од одмерената глоба за друштвото ќе се изрече за прекршок за дејствијата од ставот (1) на овој член и на одговорното лице во друштвото.

Прекршочни одредби за операторот на електропреносниот систем

Член 220

(1) Глоба во износ до 2% од вкупните приходи на правното лице во претходната финансиска година ќе му се изрече за прекршок на операторот на електропреносниот систем, ако:

1) не донесе програма за усогласеност (член 73 став (1));

2) не именува службеник за усогласеност (член 74 став (2));

3) не достави барање за сертификација до Регулаторната комисија за енергетика (член 75 став (3));

4) не ја извести Регулаторната комисија за енергетика за настанато или планирано настанување на промена во сопственичката структура на операторот или друга промена којашто може да влијае врз исполнувањето на обврските заради кои треба да се спроведе повторна сертификација (член 77 став (1));

5) не ги приклучи на електропреносната мрежа производителите, потрошувачите и операторите на електродистрибутивните системи (член 78 став (2) точка 6);

6) не им ги обезбеди сите информации потребни за пристап и не им обезбеди пристап на сите корисници на електропреносниот систем (член 78 став (2) точка 7);

7) не ги обезбеди прекуграничните протоци на електрична енергија преку електропреносната мрежа на Република Македонија (член 78 став (2) точка 10) и

8) не ги користи приходите од доделување на интерконективни водови во согласност со членот 86 ставови (8) и (9).

(2) Глоба во износ од 10.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок на операторот на електропреносниот систем, ако:

1) не склучи оперативни договори со операторите на соседните електропреносни системи со кои е поврзан (член 78 став (2) точка 2);

2) не го организира и управува пазарот на балансна енергија (член 78 став (2) точка 3);

3) не води регистар на даватели на услуги за балансирање и регистар на балансно одговорни страни и балансни групи (член 78 став (2) точка 4);

4) не ги приклучи производителите, потрошувачите и операторот на електродистрибутивниот систем на електропреносната мрежа (член 78 став (2) точка 6);

5) не обезбеди дневно диспечирање и управување во реално време со протоците на електрична енергија (член 78 став (2) точка 14);

6) не обезбеди инсталирање и одржување на мерните уреди и не ја мери електричната енергија на сите мерни места во точките на прием и испорака на електропреносниот систем (член 78 став (2) точка 18);

7) не набавува системски услуги за балансирање на електропреносниот систем, согласно со правилата за балансирање на електроенергетскиот систем (член 78 став (2) точка 20);

8) не обезбеди балансирање на електроенергетскиот систем и порамнување на отстапувањата и услугите за балансирање (член 78 став (2) точка 26);

9) не ги донесе и објави на својата веб страница мрежните правила за пренос на електрична енергија, претходно одобрени од Регулаторната комисија за енергетика (член 84 став (1));

10) не ги донесе и објави на својата веб страница правилата за доделување на прекугранични преносни капацитети, претходно одобрени од Регулаторната комисија за енергетика (член 85 став (1));

11) не ја извести Регулаторна комисија за енергетика за остварување на дополнителни приходи (член 87).

(3) Глоба во износ од 5.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок на операторот на електропреносниот систем, ако:

1) не ги објави на својата веб страница тарифите за пренос на електрична енергија, претходно одобрени од Регулаторната комисија за енергетика (член 78 став (2) точка 8);

2) не изработи и објави на својата веб страница годишен план за одржување на интерконективните и внатрешните далекуводи на електропреносната мрежа (член 78 став (2) точка 11);

3) не изработи и објави на својата веб страна годишен план за одржување на внатрешните далекуводи на електропреносната мрежа, претходно одобрен од Регулаторна комисија за енергетика (член 78 став (2) точка 12);

4) не објавува податоци и навремено не обезбеди информации од операторите на соседните електропреносни системи за расположливите преносни капацитети на интерконективните водови (член 78 став (2) точка 17) и

5) не подготви и објави на својата веб страна план за развој на електропреносниот систем, претходно одобрен од Регулаторната комисија за енергетика (член 83 став (1)).

(4) Глоба во износ од 3.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок на операторот на електропреносниот систем, ако:

1) не изработи и не спроведува конечен дневен распоред (член 78 став (2) точка 13);

2) не им обезбеди пристап на корисниците на електропреносниот систем до мерните уреди што се во негова сопственост (член 78 став (2) точка 19);

3) не изготви правила за набавка на електрична енергија за покривање на загубите во електропреносниот систем и не ги достави до Регулаторната комисија за енергетика за одобрување (член 78 став (2) точка 22);

4) не обезбеди доверливост на деловните податоци на корисниците на електропреносниот систем (член 78 став (2) точка 28);

5) не води диспечерска книга, записи за доверливоста на електропреносниот систем, податоци од системот за надзор и управување и мерни податоци (член 78 став (3));

6) не ја објави на својата веб страница проценатa на расположливиот годишен, месечен и дневен преносен капацитет (член 82 став (3)).

(5) Глоба во износ од 30% од одмерената глоба за операторот на електропреносниот систем ќе се изрече за прекршок за дејствијата од ставовите (2), (3) и (4) на овој член и на одговорното лице во операторот.

Прекршочни одредби за операторот на пазар на електрична енергија и операторот на организираниот пазар на електрична енергија

Член 221

(1) Глоба во износ од 10.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок на операторот на пазар на електрична енергија, ако:

1) не изврши пресметка на дебалансите на балансно одговорните страни (член 88 став (2) точка 2);

2) не води регистар на учесниците на пазарот (член 88 став (2) точка 7);

3) не достави до операторот на електропреносниот систем навремено информации за регистрираните учесници на пазарот на електрична енергија (член 88 став (2) точка 9);

4) не склучи договори за откуп и продажба и не ја преземе балансна одговорност за произведената електрична енергија од повластените производители коишто користат повластена тарифа (член 88 став (2) точка 11);

5) тргува со електрична енергија, спротивно на членот 88 став (3).

(2) Глоба во износ од 10.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок на операторот на организираниот пазар на електрична енергија, ако:

1) не обезбеди еднаков третман на сите учесници на пазарот (член 90 став (2) точка 2));

2) ги користи надоместоците за учество на организираниот пазар за финансирање на активностите на друг организиран пазар (член 90 став (2) точка 3))

3) не донесе и објави на својата веб страница правила за работа на организираниот пазар на електрична енергија претходно одобрени од Регулаторната комисија за енергетика (член 90 став (2) точка 4)) и

4) не донесе одлука за износот на надоместоците за учество на организираниот пазар на електрична енергија и не ја објави одлуката на својата веб страница (член 90 став (2) точка 5)).

(3) Глоба во износ од 5.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок на операторот на пазар на електрична енергија, ако:

1) не ги достави до операторот на електропреносниот систем сите информации потребни за изработка на конечните дневни распореди за купување и продажба на електрична енергија (член 88 став (2) точка 3);

2) не изработи дневен пазарен план (член 88 став (2) точка 6));

3) не ги обезбедува потребните услуги за снабдувачот со електрична енергија во краен случај (член 88 став (2) точка 10).

(4) Глоба во износ од 3.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок на операторот на пазар на електрична енергија, ако:

1) не води евиденција за сите договори склучени со учесниците на пазарот на електрична енергија за учество на пазарот (член 88 став (2) точка 4);

2) не води евиденција на сите договори за формирање на балансни групи склучени помеѓу учесниците на пазарот на електрична енергија и операторот на пазарот на електрична енергија (член 88 став (2) точка 5);

3) не објавува информации кои се неопходни за непречено организирање и управување на пазарот на електрична енергија (член 88 став (2) точка 8);

4) не обезбеди доверливост на деловните податоци кои учесниците на пазарот на електрична енергија се должни да му ги достават (член 88 став (8)).

(5) Глоба во износ од 30% од одмерената глоба за друштвото ќе се изрече за прекршок за дејствијата од ставовите (1), (2), (3) и (4) на овој член и на одговорното лице во друштвото.

Прекршочни одредби за операторот на електродистрибутивниот систем

Член 222

(1) Глоба во износ до 2% од вкупните приходи на правното лице во претходната финансиска година ќе му се изрече за прекршок на оператор на електродистрибутивен систем, ако:

1) не ги приклучи производителите и потрошувачите на електродистрибутивниот систем со кој управува, како и не овозможи пристап на трета страна за користење на дистрибутивниот систем (член 93 став (3) точка 3);

2) на корисниците на електродистрибутивниот систем навремено не им ги обезбеди информациите потребни за пристап до електродистрибутивниот систем со кој управува (член 93 став (3) точка 4);

3) не им овозможи на снабдувачите електронски пристап до листата на потрошувачи која не ги вклучува домаќинствата, со назначување на категоријата на приклучок како и нивната потрошувачка за последните 12 месеци (член 93 став (3) точка 5);

4) за секоја промена на категоријата на приклучок за поединечен потрошувач наведен во листата од членот 93 став (3) точка 5) од овој закон, претходно не побара одобрение од Регулаторната комисија за енергетика и не ја ажурира листата со наведување на причината за промена на категоријата на приклучок (член 93 став (6));

5) ги користи предностите на својата вертикална интеграција за да ја наруши конкуренцијата (член 97 став (5) точка 3);

6) не назначи службеник за усогласеност и не ја достави програма за усогласеност на одобрување до Регулаторна комисија за енергетика (член 97 став (6)).

(2) Глоба во износ од 10.000 евра во денарска противвредност, ќе му се изрече за прекршок на операторот на електродистрибутивниот систем, ако:

1) не го усогласи работењето на електродистрибутивниот систем со операторот на електропреносниот систем (член 93 став (3) точка 9);

2) не набави системски услуги и електрична енергија за покривање на загубите во дистрибутивната мрежа (член 93 став (3) точка 10);

3) не ја мери електричната енергија што се презема од производителите и од електропреносниот систем и енергијата испорачана до потрошувачите приклучени на електродистрибутивниот систем со кој управува, како и не доставува податоци од мерењата (член 93 став (3) точка 11);

4) не изработи и не достави правила за набавка на електрична енергија на одобрување до Регулаторната комисија за енергетика (член 93 став (8));

5) не изработи и не достави планови за инвестирање во електродистрибутивниот систем за секој регулиран период до Регулаторна комисија за енергетика (член 94 став (4));

6) не изработи и објави на својата веб страница мрежни правила за дистрибуција на електрична енергија, претходно одобрени од Регулаторната комисија за енергетика (член 96 став (1));

7) не ја извести Регулаторна комисија за енергетика за остварување на дополнителни приходи (член 99 став (1)).

(3) Глоба во износ од 5.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок на операторот на електродистрибутивниот систем ако не подготви и објави на својата веб страница план за развој на електродистрибутивниот систем, претходно одобрен од Регулаторната комисија за енергетика (член 94 став (2)).

(4) Глоба во износ од 3.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок на операторот на електродистрибутивниот систем, ако:

1) не објави на својата веб страница листа на надоместоци за секоја категорија на потрошувачи, претходно одобрени од Регулаторната комисија за енергетика (член 93 став (3) точка 6));

2) не го објави на својата веб страница планот за одржување на мрежата, претходно одобрен од Регулаторната комисија за енергетика (член 93 став (3) точка 8));

3) не овозможи пристап на корисниците до мерните уреди што се во сопственост на операторот на електродистрибутивниот систем или на вертикално интегрираното друштво (член 93 став (3) точка 12));

4) не води диспечерска книга, записи за доверливоста на системите за комуникација, податоци од системот за надзор и управување, мерни податоци (член 93 став (3) точка 13));

5) не обезбеди доверливост на деловните податоци на корисниците на електродистрибутивниот систем (член 93 став (3) точка 14)).

(5) Глоба во износ од 30% од одмерената глоба за операторот на електродистрибутивниот систем ќе се изрече за прекршок за дејствијата од ставовите (2), (3) и (4) на овој член и на одговорното лице во операторот.

Прекршочни одредби за снабдувач и трговец со електрична енергија

Член 223

(1) Глоба во износ од 10.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок на снабдувачот на електрична енергија ако:

1) не ги исполни своите обврски кон потрошувачите, во однос на сигурноста и обемот на снабдувањето (член 100 став (5) точка 1);

2) не доставува до операторот на електропреносниот систем податоци за трансакциите и плановите за потрошувачка на електрична енергија за своите потрошувачи (член 100 став (5) точка 10);

3) не воспостави постапки за ефикасно решавање на приговорите на своите потрошувачи во рок од 60 дена, вклучувајќи можност и за вонсудско решавање на спорови и обврска за враќање и/или компензација на средства кога е тоа оправдано (член 100 став (5) точка 8).

(2) Глоба во износ од 5.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок на снабдувачот на електрична енергија, ако:

1) не обезбеди за своите потрошувачи услуга со квалитет утврден во правилата за снабдување со електрична енергија (член 100 став (5) точка 2));

2) не преземе соодветни мерки за еднаков третман на сите потрошувачи кои живеат во оддалечени места (член 100 став (5) точка 3));

3) не ги објави на својата веб страница општите услови на своите договори за снабдување со електрична енергија за малите потрошувачи и домаќинствата (член 100 став (5) точка 4));

4) не овозможи потрошувачите да добиваат редовни и точни известувања за реалната потрошувачка и трошоците за електрична енергија (член 100 став (5) точка 5));

5) ги објавува општите статистички податоци поврзани со неговите потрошувачи, без да обезбеди заштита на доверливоста (член 100 став (5) точка 11)) и

6) не овозможи увид на Регулаторната комисија за енергетика, Комисијата за заштита на конкуренција и Секретаријатот на Енергетската заедница во податоците согласно со членот 103 став (1).

(3) Глоба во износ до 2% од вкупните приходи на правно лице во претходната финансиска година ќе му се изрече за прекршок на назначен универзален снабдувач на електрична енергија ако не ја исполнува обврската за универзална услуга во согласност со членот 7 од овој закон.

(4) Глоба во износ од 10.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок на универзалниот снабдувач на електрична енергија, ако:

1) не обезбеди снабдување и заштита на потрошувачите во оддалечените подрачја (член 101 став (1) точка 1));

2) не обезбеди заштита на ранливите потрошувачи (член 101 став (1) точка 2);

3) не ги применува цените за електрична енергија за снабдување на домаќинствата и малите потрошувачи (член 101 став (1) точка 3) и

4) не обезбеди снабдување со електрична енергија на домаќинство или мал потрошувач на кој му престанал договорот за снабдување (член 102 став (2)).

(5) Глоба во износ од 5.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок на универзалниот снабдувач на електрична енергија, ако:

1) не ги информира потрошувачите за нивните права и условите под кои можат да бидат снабдувани од универзален снабдувач (член 101 став (1) точка 4);

2) не ги извести потрошувачите за условите за снабдување и цената на електричната енергија, како и не ги информира за правото на промена на снабдувачот (член 101 став (1) точка 5);

3) не ги објави на својата веб страница цените за снабдување со електрична енергија (член 101 став (1) точка 7) и

4) не овозможи увид на Регулаторната комисија за енергетика, Комисијата за заштита на конкуренција и Секретаријатот на Енергетската заедница во податоците согласно со членот 103 став (2).

(6) Глоба во износ од 10.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок на снабдувачот со електрична енергија во краен случај, ако не ги снабдува потрошувачите кои останале без снабдувач со електрична енергија во случаите наведени во членот 102 став (1).

(7) Глоба во износ од 5.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок на снабдувачот со електрична енергија во краен случај, ако:

1) не овозможи увид на Регулаторната комисија за енергетика, Комисијата за заштита на конкуренција и Секретаријатот на Енергетска заедница во податоците согласно со членот 103 став (4);

2) не објавува на својата веб страница најмалку еднаш годишно информации во согласност со членот 103 став (5).

(8) Глоба во износ од 10.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок на трговец со електрична енергија, ако:

1) не му ги достави на операторот на електропреносниот систем, информациите за количините на електрична енергија и соодветните временски распореди од сите договори за купопродажба на електрична енергија, како и од договорите за прекугранични трансакции преку електропреносната мрежа (член 105 став (2));

2) не обезбеди доверливост на податоците и количините на испорачана електрична енергија до потрошувачите (член 105 став (4)).

(9) Глоба во износ од 5.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок на трговец со електрична енергија, ако не овозможи увид во податоците на Регулаторната комисија за енергетика, Комисијата за заштита на конкуренција и Секретаријатот на Енергетската заедница (член 103 став (1)).

(10) Глоба во износ од 30% од одмерената глоба за правното лице ќе се изрече за прекршок за дејствијата од ставовите (1), (2), (4), (5), (6), (7), (8) и (9) на овој член и на одговорното лице во правното лице.

(11) Покрај глобата од ставот (6) на овој член на трговецот со електрична енергија може да му се изрече и прекршочна санкција забрана на вршење дејност во траење до шест месеци.

(12) Покрај глобата од ставот (6) на овој член на одговорното лице во трговецот со електрична енергија може да му се изрече и прекршочна санкција забрана на вршење должност во траење до шест месеци.

Прекршочни одредби за операторот на системот за пренос на природен гас

Член 224

(1) Глоба во износ до 2% од вкупните приходи на правното лице во претходната финансиска година ќе му се изрече за прекршок на операторот на системот за пренос на природен гас, ако:

1) не донесе програма за усогласеност (член 111);

2) не именува службеник за усогласеност (член 112 став (2));

3) не достави барање за сертификација до Регулаторна комисија за енергетика (член 113 став (3) точка 1);

4) не ја извести Регулаторната комисија за енергетика за сите планирани активности за кои би требало да се спроведе повторна сертификација (член 113 став (3) точка 2);

5) не ги обезбеди сите информации потребни за пристап и користење на системот за пренос на природен гас и не обезбеди пристап на корисниците на системот за пренос на природен гас (член 116 став (2) точка 4);

6) не ги обезбеди прекугранични текови на природен гас преку својата мрежа за пренос во рамките на расположливиот преносен капацитет (член 116 став (2) точка 8).

(2) Глоба во износ од 10.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок на операторот на системот за пренос на природен гас, ако:

1) не ги одобри барањата на корисниците за приклучување на преносниот систем согласно со мрежните правила за пренос на природен гас кои се економски оправдани (член 116 став (2) точка 5);

2) не обезбеди дневно диспечирање и управување во реално време со протокот на природен гас преку системот за пресно на природен гас врз основа на конечниот дневен распоред (член 116 став (2) точка 11);

3) не обезбеди инсталирање и одржување на мерни уреди и не го мери протокот на природен гас на сите мерни места во точките за прием и испорака во системот за пренос (член 116 став (2) точка 14);

4) не набави системски услуги за балансирање на системот за пренос на природниот гас, согласно со правилата за балансирање на системот за природен гас (член 116 став (2) точка 16);

5) не воспостави и не води регистар на даватели на услуги за балансирање и регистар на балансно одговорни страни и балансни групи (член 116 став (2) точка 11).

6) не обезбеди балансирање на системот за пренос на природен гас и порамнување на отстапувањата и услугите за балансирање (член 116 став (2) точка 21);

7) не ги донесе и објави на својата веб страница мрежните правила за пренос на природен гас, претходно одобрени од Регулаторната комисија за енергетика (член 123 став (1));

8) не ги донесе и објави на својата веб страница правилата за доделување на преносни капацитети за природен гас, претходно одобрени од Регулаторната комисија за енергетика (член 124 став (1)).

(3) Глоба во износ од 5.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок на операторот на системот за пренос на природен гас, ако:

1) не ги објави на својата веб страница тарифите за пренос, претходно одобрени од Регулаторната комисија за енергетика (член 116 став (2) точка 17);

2) не изработи и објави на својата веб страница годишен план за одржување на преносниот систем, претходно одобрен од Регулаторната комисија за енергетика (член 116 став (2) точка 9);

3) не објавува податоци и навремено не обезбеди информации за другите оператори на системи за пренос на природен гас во однос на расположливите преносни капацитети (член 116 став (2) точка 13)

4) не изработи и објави на својата веб страница план за развој на системот за пренос на природен гас, претходно одобрен од Регулаторната комисија за енергетика (член 117 став (1)).

(4) Глоба во износ од 3.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок на операторот на системот за пренос на природен гас, ако:

1) не изработи конечен дневен распоред за пренос и оптоварување на системот за пренос на природен гас (член 116 став (2) точка 10);

2) не им обезбеди пристап на корисниците на системот за пренос на природен гас до мерните уреди што се во негова сопственост (член 116 став (2) точка 15);

3) не изготви правила за набавка на природен гас за покривање на загубите во системот за пренос на природен гас и не ги достави до Регулаторната комисија за енергетика за одобрување (член 116 став (2) точка 18);

4) не обезбедува доверливост на деловните податоци на корисниците на услугите на системот (член 116 став (2) точка 23);

5) навремено не обезбеди информации на операторите на преносните и дистрибутивните системи на природен гас со кои е поврзан (член 116 став (2) точка 25);

6) не води диспечерска книга, записи за доверливоста на преносниот систем, податоци од системот за надзор и управување и мерни податоци (член 116 став (4));

7) не ја ажурира својата веб страница и не објавува информации согласно со членот 125 став (1).

(5) Глоба во износ од 30% од одмерената глоба за операторот на системот за пренос на природен гас ќе се изрече за прекршок за дејствијата од ставовите (2), (3) и (4) на овој член и на одговорното лице во операторот.

Прекршочни одредби за операторот на пазар на природен гас

Член 225

(1) Глоба во износ од 10.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок на операторот на пазар на природен гас, ако:

1) не изврши пресметка на дебалансите на балансно одговорните страни (член 126 став (2) точка 4);

2) не врши финансиско порамнување и контрола врз финансиското покривање на признаените дебаланси (член 126 став (2) точка 5);

3) не воспостави и не води регистар на учесниците на пазарот на природен гас (член 126 став (2) точка 10).

(2) Глоба во износ од 5.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок на операторот на пазар на природен гас, ако:

1) навремено не ги достави до операторот на системот за пренос на природен гас сите информации потребни за изработка на конечните дневни распореди (член 126 став (2) точка 6);

2) не изработи дневен пазарен план (член 126 став (2) точка 9);

3) не ги обезбеди потребните услуги за снабдувачот со природен гас во краен случај (член 126 став (2) точка 12).

(3) Глоба во износ од 3.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок на операторот на пазар на електрична енергија, ако:

1) не води евиденција на сите договори склучени со учесниците на пазарот на природен гас (член 126 став (2) точка 7);

2) не води евиденција на сите договори за формирање на балансни групи склучени помеѓу учесниците на пазарот на природен гас и операторот на пазар на природен гас (член 126 став (2) точка 8);

3) не објавува информации кои се неопходни за непречено организирање и управување на пазарот на природен гас (член 126 став (2) точка 11).

(4) Глоба во износ од 30% од одмерената глоба за операторот на пазар на природен гас ќе се изрече за прекршок за дејствијата од ставовите (1), (2) и (3) на овој член и на одговорното лице во операторот.

Прекршочни одредби за операторот на системот за дистрибуција на природен гас

Член 226

(1) Глоба во износ до 2% од вкупните приходи на правното лице во претходната финансиска година ќе му се изрече за прекршок на оператор на системот за дистрибуција на природен гас, ако:

1) не ги приклучи потрошувачите на дистрибутивната мрежа и не овозможи пристап на трета страна за користење на системот за дистрибуција (член 129 став (2) точка 3);

2) навремено не обезбеди информации до другите оператори на системи за дистрибуција, како и операторот на системот за пренос на природен гас (член 129 став (2) точка 4);

3) на корисниците на системот за дистрибуција на природен гас навремено не им ги обезбеди информациите кои се потребни за ефикасен пристап до системот (член 129 став (2) точка 5);

4) не им овозможи на снабдувачите електронски пристап до листата на потрошувачи која не ги вклучува домаќинствата, како и нивната потрошувачка за последните 12 месеци (член 129 став (2) точка 6);

5) не назначи службеник за усогласеност и не донесе програма за усогласеност, претходно одобрена од Регулаторна комисија за енергетика (член 133 став (6)).

(2) Глоба во износ од 10.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок на операторот на системот за дистрибуција на природен гас, ако:

1) не набави системски услуги и природен гас за покривање на загубите во дистрибутивната мрежа по пазарни услови (член 129 став (2) точка 11);

2) не ги мери количините на природен гас преземени од системот за пренос, а кои се испорачуваат до потрошувачите (член 129 став (2) точка 12);

3) не изработи и не достави план за инвестирање во системот за дистрибуција на природен гас за секој регулиран период на одобрување до Регулаторната комисија за енергетика (член 130 став (4));

4) не ги донесе и објави на својата веб страна мрежните правила за дистрибуција за природен гас, претходно одобрени од Регулаторната комисија за енергетика (член 132 став (1)).

(3) Глоба во износ од 5.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок на операторот на системот за дистрибуција на природен гас, ако не изготви и објави на својата веб страница план за развој на системот за дистрибуција на природен гас, претходно одобрен од Регулаторната комисија за енергетика (член 130 став (2));

(4) Глоба во износ од 3.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок на операторот на системот за дистрибуција на природен гас, ако:

1) не објави на својата веб страница листа со надоместоци за секоја категорија на потрошувачи, претходно одобрена од Регулаторна комисија за енергетика (член 129 став (2) точка 7);

2) не подготви и објави на својата веб страница план за одржување на дистрибутивната мрежа, претходно одобрен од Регулаторната комисија за енергетика (член 129 став (2) точка 10).

3) не им овозможи пристап на корисниците до мерните уреди (член 129 став (2) точка 13);

4) не води диспечерска книга и записи за доверливоста на системите за комуникација, податоците од системот за надзор и управување, мерните податоци и истите не ги чува во период од најмалку десет години (член 129 став (2) точка 14);

5) не обезбеди доверливост на деловните податоци на корисниците на системот за дистрибуција и не спречи дискриминаторен начин на откривање на информациите за своите активности (член 129 став (2) точка 15);

6) ги злоупотреби доверливите податоци од трета страна во однос на обезбедување на пристап до системот на дистрибуција на природен гас (член 129 став (2) точка 16).

(5) Глоба во износ од 30% од одмерената глоба за операторот на системот за дистрибуција на природен гас ќе се изрече за прекршок за дејствијата од ставовите (2), (3) и (4) на овој член и на одговорното лице во операторот.

Прекршочни одредби за снабдувач и трговец со природен гас

Член 227

(1) Глоба во износ од 10.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок на снабдувачот на природен гас, ако:

1) не ги исполни своите обврски кон потрошувачите во однос на сигурноста и обемот на снабдувањето (член 136 став (4) точка 1);

2) не доставува до операторот на системот за пренос на природен гас податоци за трансакциите и плановите за потрошувачка на природен гас за своите потрошувачи, неопходни за пресметка на дебалансите (член 136 став (4) точка 4) и

3) не воспостави постапки за ефикасно решавање на приговори на своите потрошувачи во рок од 60 дена вклучувајќи можност и за вонсудско решавање на спорови и обврска за враќање и/или компензација на средства (член 136 став (4) точка 9).

(2) Глоба во износ од 5.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок на снабдувачот на природен гас, ако:

1) не им фактурира на своите потрошувачи за испорачаниот природен гас (член 136 став (3));

2) не обезбеди недискриминаторен третман на сите потрошувачи (член 136 став (4) точка 3);

3) не овозможи потрошувачите да добиваат редовни и точни известувања за реалната потрошувачка и трошоците за природен гас (член 136 став (4) точка 5));

4) не ги објави на својата веб страница условите од договорите за снабдување со природен гас за секоја категорија потрошувачи (член 136 став (4) точка 10);

5) ги објави општите статистички податоци поврзани со неговите потрошувачи, без да обезбеди заштита на доверливоста (член 136 став (4) точка 11);

6) не овозможи увид во податоци на Регулаторната комисија за енергетика, Комисија за заштита на конкуренцијата и на Секретаријатот на Енергетската заедница (член 136 став (5));

7) не ги исполни обврските од членот 140.

(3) Глоба во износ од 10.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок на снабдувачот со природен гас со обврска за јавна услуга, ако:

1) не ги применува цените на природен гас формирани во согласност со тарифниот систем (член 137 став (1) точка 2));

2) не ги снабдува со природен гас, како јавна услуга, домаќинствата и малите потрошувачи на природен гас во рамки на територијата за која има лиценца да обезбеди јавна услуга снабдување со природен гас (член 137 став (1) точка 4).

(4) Глоба во износ од 5.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок на снабдувачот со природен гас со обврска за јавна услуга, ако:

1) не ги информира потрошувачите за нивните права и условите за испорака на природен гас во рамки на јавната услуга (член 137 став (1) точка 1);

2) не ги извести потрошувачите за условите за снабдување и цената на природниот гас, како и да ги информира дека имаат право да изберат друг снабдувач на природен гас (член 137 став (1) точка 3);

3) не ги објави цените за снабдување во рамки на јавната услуга за снабдување со природен гас, на својата веб страница (член 137 став (1) точка 6) и

4) не овозможи увид во податоци на Регулаторната комисија за енергетика, Комисија за заштита на конкуренцијата и на Секретаријатот на Енергетската заедница согласно со членот 136 став (5) во врска со членот 137 став (8).

(5) Глоба во износ од 10.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок на снабдувачот со природен гас во краен случај, ако не ги снабдува потрошувачите кои останале без снабдувач со природен гас во случаите наведени во членот 138 став (1).

(6) Глоба во износ од 5.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок на снабдувачот со природен гас во краен случај, ако не овозможи увид во податоци на Регулаторната комисија за енергетика, Комисија за заштита на конкуренцијата и на Секретаријатот на Енергетската заедница согласно со членот 136 став (5) во врска со членот 138 став (12).

(7) Глоба во износ од 10.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок на трговец со природен гас, ако:

1) не им ги достави на операторот на системот за пренос на природен гас и на операторот на пазарот на природен гас информациите за количините на природен гас и соодветниот временски распоред поврзан од сите договори за купопродажба на природен гас, како и договорите кои се однесуваат на прекугранични трансакции преку преносниот систем (член 141 став (2));

2) навремено не ги достави до Регулаторната комисија за енергетика, информации и извештаи за трансакциите со природен гас и деловните активности во Република Македонија (член 141 став (4) точка 2);

3) не обезбеди доверливост на податоците и количините на природен гас испорачан на потрошувачите (член 141 став (4) точка 4);

(8) Глоба во износ од 5.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок на трговец со природен гас, ако не овозможи увид во податоците на Регулаторната комисија за енергетика, Комисијата за заштита на конкуренција и Секретаријатот на Енергетската заедница (член 141 став (5)).

(9) Глоба во износ од 30% од одмерената глоба за правното лице ќе се изрече за прекршок за дејствијата од ставовите (1), (2), (3), (4), (5), (6), (7) и (8) на овој член и на одговорното лице во правното лице.

(10) Покрај глобата од ставот (6) на овој член, на трговецот со природен гас може да му се изрече и прекршочна санкција забрана на вршење дејност во траење до шест месеци.

(11) Покрај глобата од ставот (6) на овој член, на одговорното лице во трговецот со природен гас може да му се изрече и прекршочна санкција забрана на вршење должност во траење до шест месеци.

Прекршочни одредби за пазарот на сурова нафта, нафтени деривати и горива за транспорт

Член 228

(1) Глоба во износ од 10.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок на лицето кое врши дејност:

1) преработка на сурова нафта и производство на нафтени деривати, производство на горива наменети за транспорт со намешување на нафтени деривати и биогорива, транспорт на сурова нафта преку нафтовод, транспорт на нафтени деривати преку продуктовод, трговија на големо со сурова нафта, нафтени деривати, биогорива и горива за транспорт, доколку објектите, уредите и постројките за вршење на енергетските дејности не ги користат и одржуваат во согласност со техничките прописи и стандарди и другите прописи за сигурно и безбедно работење и заштита на животната средина (член 143 став (1));

2) транспорт на сурова нафта преку нафтовод, ако не донесе и објави на својата веб страница правила за работа на нафтоводот, претходно одобрени од Министерството (член 144 став (1));

3) транспорт на нафтени деривати преку продуктовод, ако не донесе и објави на својата веб страница правила за работа на продуктоводот претходно одобрени од Министерството (член 145 став (1)) и

4) на пазарот на течните горива, а не се придржува кон обврските утврдени со уредбата за квалитетот на течните горива (член 150 став (2)).

(2) Глоба во износ од 5.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок на лицето кое врши дејност:

1) трговија на големо со нафтени деривати и горива за транспорт, ако нема во секое време оперативни резерви од нафтени деривати и горива за транспорт (член 146 став (3));

2) трговија на големо со сурова нафта, нафтени деривати и горива за транспорт спротивно од членот 147;

3) трговија на големо со горива, без да користи објекти за складирање на сурова нафта, нафтени деривати, биогорива, или горива за транспорт кои ги исполнуваат условите пропишани во членот 148;

4) производство, трговија на големо и трговија на мало на нафтени деривати, биогорива и горива за транспорт како и на потрошувачите кои набавуваат нафтени деривати, биогорива и горива за транспорт од странство ако немаат изјава за сообразност од акредитирани правни лица (член 150 став (3)).

(3) Глоба во износ од 30% од одмерената глоба за лицето ќе се изрече за прекршок за дејствијата од ставовите (1) и (2) од овој член и на одговорното лице во лицето.

(4) Покрај глобата од ставот (1) на овој член, на лицето може да му се изрече и прекршочна санкција забрана на вршење дејност во траење до 30 дена.

(5) Покрај глобата од ставот (3) на овој член, на одговорното лице во друштвото може да му се изрече и прекршочна санкција забрана на вршење должност во траење до 30 дена.

Прекршочни одредби за производител на топлинска енергија

Член 229

(1) Глоба во износ од 3.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок на:

1) производител на топлинска енергија, ако не доставува годишни извештаи до Регулаторната комисија за енергетика и до градоначалникот на единицата на локалната самоуправа во врска со опремата, објектите, плановите за одржување, како и планираниот капацитет (член 152 став (3)) и

2) регулираниот производител на топлинска енергија, ако во текот на грејната сезона нема обезбедено оперативни резерви од алтернативно гориво (член 153 став (4)).

(2) Глоба во износ од 30% од одмерената глоба за правното лице ќе се изрече за прекршок за дејствијата од ставот (1) на овој член и на одговорното лице во правното лице.

(3) Покрај глобата од ставот (2) на овој член, на одговорното лице во правното лице може да му се изрече и прекршочна санкција забрана на вршење должност во траење до една година.

Прекршочни одредби за операторот на системот за дистрибуција на топлинска енергија и снабдувач со топлинска енергија

Член 230

(1) Глоба во износ од 10.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок на операторот на системот за дистрибуција на топлинска енергија, ако:

1) не го одржува, развива и, кога тоа е економски исплатливо, проширува системот за дистрибуција на топлинска енергија (член 155 став (1) точка 2);

2) не ги приклучи производителите и потрошувачите на системот за дистрибуција со кој управува, не им овозможи пристап на трета страна за користење на системот за дистрибуција и не ги применува цените и тарифите претходно одобрени од страна на Регулаторната комисија за енергетика (член 155 став (1) точка 3);

3) не обезбеди топлинска енергија потребна за покривање на загубите во дистрибутивната мрежа и системски услуги од регулираниот производител (член 155 став (1) точка 4);

4) не ги преземе сите пропишани мерки за безбедност при користењето на системот за дистрибуција на топлинска енергија, како и мерките за заштита на животната средина (член 155 став (1) точка 6);

5) не го усогласи работењето на системот со производителите заради непречено вршење на дистрибуција на топлинска енергија (член 155 став (1) точка 9);

6) не врши надзор и тестирање на системот за дистрибуција на топлинска енергија (член 155 став (1) точка 10);

7) не ја следи техничката и функционалната подготвеност на објектите за дистрибуција на топлинска енергија (член 155 став (1) точка 11);

8) не откупува топлинска енергија од другите производители доколку цената на топлинската енергија понудена од производителот е пониска од цената за топлинската енергија на регулираниот производител (член 156 став (4));

9) не ги донесе и објави на својата веб страница мрежните правила за дистрибуција на топлинска енергија, претходно одобрени од Регулаторната комисија за енергетика (член 157 став (1)).

(2) Глоба во износ од 5.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок на операторот на системот за дистрибуција на топлинска енергија, ако:

1) не врши набавка, поставување и одржување на мерните уреди на излезните точки од производните постројки и во топлинските потстаници на коишто се приклучени објектите на потрошувачи и мерење на топлинската енергија што се презема или испорачува од топлинскиот систем (член 155 став (1) точка 5);

2) не подготви долгорочна прогноза на побарувачката на топлинска енергија (член 155 став (1) точка 12);

3) не ја достави до Регулаторната комисија за енергетика целокупната документација во врска со исполнување на договорите со производителите и снабдувачите со топлинска енергија, како и финансиските извештаи и ревидираните финансиски извештаи изработени од овластен ревизор, извештаите за работењето и други податоци (член 156 став (7));

(3) Глоба во износ од 5.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок на снабдувач на топлинска енергија, ако:

1) не ги снабдува потрошувачите со кои има склучено договор за сигурно, континуирано и квалитетно снабдување со топлинска енергија (член 158 став (1));

2) не склучи годишен договор со операторот на системот за дистрибуција на топлинска енергија за набавка на топлинска енергија за потребите на потрошувачите (член 158 став (2));

3) не доставува до Регулаторната комисија за енергетика, годишни извештаи за продадената топлинска енергија (член 158 став (5)).

4) не доставува до Министерството и градоначалниците на единиците на локалната самоуправа на чија територија снабдувачот ја врши дејноста, годишни извештаи за продадената топлинска енергија (член 158 став (6)).

(4) Глоба во износ од 3.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок на правното лице корисник на системот за дистрибуција на топлинска енергија, ако не му овозможи на овластено лице на операторот на системот за дистрибуција на топлинска енергија право на пристап заради извршување на работите од членот 159 став (3) од овој закон.

(5) Глоба во износ од 200 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок на физичкото лице, корисник на системот за дистрибуција на топлинска енергија, ако не му овозможи на овластено лице на операторот на системот за дистрибуција на топлинска енергија право на пристап заради извршување на работите од членот 159 став (3) од овој закон.

(6) Глоба во износ од 30% од одмерената глоба за правното лице ќе се изрече за прекршок за дејствијата од ставот (1), (2) и (3) на овој член и на одговорното лице во правното лице.

Прекршочни одредби за повластени производители на енергија

Член 231

(1) Глоба во износ од 3.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок на лице, ако:

1) повластен производител кој користи премија не доставува прогнози за производство на електрична енергија до Министерството (член 189 став (1) точка 2));

2) повластен производител кој користи повластена тарифа не доставува планови за производство на електрична енергија до операторот на пазарот на електрична енергија (член 192 став (1) точка 2));

3) снабдувач или трговецот со електрична енергија не ги обезбедува информациите до потрошувачите во согласност со членот 194.

(2) Глоба во износ од 30% од одмерената глоба за лицето ќе се изрече за прекршок за дејствијата од ставот (1) на овој член и на одговорното лице во лицето.

Други прекршочни одредби

Член 232

(1) Глоба во износ од 3.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок на правно лице, односно трговец поединец корисник на енергетски систем ако постапува спротивно на обврските утврдени во членот 195 став (1) од овој закон.

(2) Глоба во износ од 200 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок на физичко лице корисник на енергетски систем ако постапува спротивно на обврските утврдени во членот 195 став (1) од овој закон.

(3) Глоба во износ од 3.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок навршител на енергетска дејност ако ги злоупотребил деловните тајни и информации што ги добил при вршење на дејноста заради стекнување на деловна корист, како и заради преземање на дискриминаторски дејствија во корист на трети лица (член 202 став (2)).

(4) Глоба во износ од 3.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок на правно лице:

1) кое гради или изведува други работи, засадува растенија и дрвја на земјиште под, над и покрај енергетските објекти, уреди и постројки со кои се нарушува процесот на производство, пренесување и дистрибуција на енергија или се загрозува безбедноста на луѓето и имотот, освен во случаите определени со овој закон (член 203 став (1));

2) сопственик, односно корисник на земјиштето ако не дозволи премин преку тоа земјиште за вршење премер, снимање, проектирање и изведување на работи на одржување и реконструкција на енергетски објекти, како и вршење на инспекциски надзор на објектите кои се поставени на тоа земјиште (член 204 став (1)).

(5) Глоба во износ од 200 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок на физичко лице за дејствијата од ставот (4) на овој член.

(6) Глоба во износ од 30% од одмерената глоба за правното лице, односно за трговец поединец ќе се изрече за прекршок за дејствијата од ставовите (1), (3) и (4) на овој член и на одговорното лице во правното лице, односно одговорното лице во трговец поединец.

Член 233

Одмерувањето на висината на глобата за правно лице, односно трговец поединец се врши согласно со Законот за прекршоците.

XV. ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

Траење на мандати

Член 234

(1) Со денот на влегување во сила на овој закон му престанува мандатот на претседателот на Регулаторната комисија за енергетика.

(2) Во рок од 30 дена од денот на влегување во сила на овој закон Собранието, на предлог од Владата изготвен во постапка утврдена со законот со којшто се уредуваат организацијата, начинот на работа и надлежноста на Владата, именува претседател и три члена на Регулаторната комисија за енергетика на местото на претседателот од ставот (1) на овој член и на местото на трите члена на Регулаторната комисија за енергетика чијшто мандат е истечен или по друг основ им престанал мандатот пред влегувањето во сила на овој закон.

(3) Претседателот и членовите на Регулаторната комисија за енергетика именувани во согласност со ставот (2) на овој член треба да ги исполнат условите од

(4) Членот 17 ставови (2) и (3) од овој закон.

(5) Мандатот на претседателот и членовите на Регулаторната комисија за енергетика именувани согласно ставот (2) на овој член изнесува пет години.

(6) Претседателот на Регулаторната комисија за енергетика од ставот (1) на овој член и членот на Регулаторната комисија за енергетика чијшто мандат е истечен ја вршат функцијата до именувањето на претседател и членови во согласност со ставот (2) на овој член.

(7) Членовите на Регулаторната комисија за енергетика именувани пред влегувањето во сила на овој закон чијшто мандат не е истечен или престанат во согласност со овој член, продолжуваат да ја извршуваат својата функција до истекот на мандатот за кој се именувани.

(8) Членовите на Комисијата за жалби и нивните заменици именувани пред влегувањето во сила на овој закон продолжуваат да ја извршуваат својата функција до завршување на постапките започнати согласно со Законот за енергетика („Службен весник на Република Македонија“ број 16/11, 136/11, 79/13, 164/13, 41/14, 151/14, 33/15, 192/15, 215/15, 6/16, 53/16 и 189/16).

Важење на издадените лиценци

Член 235

(1) Носителот на лиценца издадена пред влегувањето во сила на овој закон продолжува со вршење на енергетската дејност врз основа на издадената лиценца, во времетраењето утврдено во лиценцата.

(2) Ако во лиценцата од ставот (1) на овој член се утврдени права и обврски кои не се во согласност со овој закон, односно прописите и правилата донесени врз основа на овој закон, носителот на лиценцата ја врши енергетската дејност согласно издадената лиценца, до измена или престанување на важење на лиценцата од страна на Регулаторната комисија за енергетика.

(3) Регулаторната комисија за енергетика во рок од три месеци од влегувањето во сила на овој закон, односно соодветниот пропис и правила донесен врз основа на овој закон, по службена должност ги изменува правата и обврските од постојните лиценци што не се во согласност со одредбите од овој закон, односно соодветниот пропис или правила.

(4) Постапките за издавање на лиценци кои се започнати пред влегувањето во сила на овој закон, Регулаторната комисија за енергетика ги завршува во согласност со одредбите од Законот за енергетика („Службен весник

на Република Македонија“ број 16/11, 136/11, 79/13, 164/13, 41/14, 151/14, 33/15, 192/15, 215/15, 6/16, 53/16 и 189/16).

Донесување на прописи

Член 236

(1) Владата донесува:

1) уредба за критериумите и условите за прогласување на кризната состојба од членот 14 од овој закон, во рок од една година од денот на влегувањето во сила на овој закон;

2) уредба за критериуми и постапка за доделување на овластување за изградба на директен вод од членот 67 став (4) од овој закон, во рок од шест месеци од денот на влегувањето во сила на овој закон;

3) уредба за работењето на операторот на организираниот пазар на електрична енергија, како и потребните технички, кадровски и финансиски услови што треба да ги исполни од членот 90 став (3), во рок од шест месеци од денот на влегувањето во сила на овој закон;

4) уредба за квалитет на течните горива од членот 150 од овој закон, во рок од 18 месеци од денот на влегувањето во сила на овој закон;

5) уредба за мерки за поддршка на производството на електрична енергија од обновливи извори на енергија од членот 187 став (3) од овој закон, во рок од 90 дена од денот на влегувањето во сила на овој закон и

6) одлука за вкупната инсталирана моќност на повластените производители од членот 187 став (4), во рок од 90 дена од денот на влегувањето во сила на овој закон.

(2) Министерот донесува:

1) правилник за енергетски биланси и енергетска статистика од членот 13 од овој закон, во рок од шест месеци од денот на влегувањето во сила на овој закон;

2) правилник за нивото и начинот на пресметка на оперативните резерви од членот 146 став (4) од овој закон, во рок од една година од денот на влегувањето во сила на овој закон;

3) правилник за условите на објектите за складирање на сурова нафта, нафтени деривати, биогорива, или горива за транспорт од членот 148 став (2), во рок од 90 дена од денот на влегувањето во сила на овој закон;

4) правилник за методологијата за пресметка на учеството на енергија произведена од обновливи извори на енергија во бруто финалната потрошувачка на енергија од членот 173 став (4), во рок од 90 дена од денот на влегувањето во сила на овој закон;

5) правилник за технички спецификации од членот 179 став (2) од овој закон, во рок од една година од денот на влегувањето во сила на овој закон;

6) правилник за лиценцирање на инсталатери од членот 181 став (4), во рок од една година од денот на влегувањето во сила на овој закон;

7) правилникот за обновливи извори на енергија од членот 185 од овој закон, во рок од 90 дена од денот на влегувањето во сила на овој закон;

8) правилник за спроведување на испит за ракувачи со енергетски уреди и постројки од членот 199 став (2), во рок од шест месеци од денот на влегувањето во сила на овој закон;

9) правилник за контрола на квалитет на електрична енергија од членот 201 став (1), во рок од една година од денот на влегувањето во сила на овој закон.

(3) Регулаторната комисија за енергетика донесува:

1) правилници и методологии за формирање на цени за регулираните енергетски дејности од членот 24 став (1) точка 1) алинеја 1 од овој закон, во рок од шест месеци од денот на влегувањето во сила на овој закон;

2) правилник и методологија за формирање на највисоките рафинериски и малопродажни цени на одделни нафтени деривати и горивата за транспорт од членот 24 став (1) точка 1) алинеја 2 од овој закон, во рок од една година од денот на влегувањето во сила на овој закон;

3) правилник за сертификација на оператор на електропреносен систем и оператор на систем за пренос на природен гас од членот 24 став (1) точка 1) алинеја 5 од овој закон, во рок од 60 дена од денот на влегувањето во сила на овој закон;

4) правилник за доделување на статус на затворен систем за дистрибуција на електрична енергија, затворен систем за дистрибуција на природен гас и комбиниран оператор за пренос и дистрибуција на природен гас од членот 24 став (1) точка 1) алинеја 6 од овој закон, во рок од една година од денот на влегувањето во сила на овој закон;

5) правилник за следење на функционирањето на пазарите на енергија од членот 25 став (3) од овој закон, во рок од една година од денот на влегувањето во сила на овој закон;

6) тарифните системи од членот 29 став (1) од овој закон, во рок од шест месеци од денот на влегувањето во сила на овој закон;

7) тарифен систем за продажба на електрична енергија на потрошувачите кои ги снабдува универзалниот снабдувач и снабдувачот во краен случај од членот 29 став (3) од овој закон, во рок од 90 дена од денот на влегувањето во сила на овој закон;

8) правила за набавка на електрична енергија за универзалниот снабдувач од членот 24 став (1) точка 1) алинеја 11 од овој закон, во рок од 90 дена од денот на влегувањето во сила на овој закон;

9) правила за определување на надоместокот на штетата што им е причинета на производителите и потрошувачите приклучени на системите за пренос и дистрибуција на електрична енергија од членот 24 став (1) точка 1) алинеја 9 и членот 197 ставови (3) и (4) од овој закон, во рок од 90 дена од денот на влегувањето во сила на овој закон;

10) правила за пазар на електрична енергија од членот 24 став (1) точка 1) алинеја 10 од овој закон, во рок од 90 дена од денот на влегувањето во сила на овој закон;

11) правила за пазар на природен гас од членот 24 став (1) точка 1) алинеја 12 од овој закон, во рок од девет месеци од денот на влегувањето во сила на овој закон;

12) правила за снабдување со електрична енергија од членот 24 став (1) точка 1) алинеја 13 од овој закон, во рок од 90 дена од денот на влегувањето во сила на овој закон;

13) правила за снабдување со природен гас од членот 24 став (1) точка 1) алинеја 14 од овој закон, во рок од шест месеци од денот на влегувањето во сила на овој закон;

14) правила за снабдување со топлинска енергија од членот 24 став (1) точка 1) алинеја 15 од овој закон, во рок од девет месеци од денот на влегувањето во сила на овој закон;

15) правила за постапување по приговори и за разрешување на спорови од членот 37 став (8) од овој закон, во рок од девет месеци од денот на влегувањето во сила на овој закон;

16) правилник за лиценци од членот 41 став (1) од овој закон, во рок од шест месеци од денот на влегувањето во сила на овој закон;

17) правилник за цени на топлинска енергија и системски услуги од членот 153 став (5) од овој закон, во рок од шест месеци од денот на влегување во сила на овој закон и

18) правилник за повластени производители кои користат повластена тарифа од членот 191 став (1) во рок од 90 дена од денот на влегувањето во сила на овој закон.

(4) Операторот на електропреносниот систем донесува:

1) правила за набавка на електрична енергија за покривање на загубите во електропреносниот систем од членот 78 став (2) точка 21) од овој закон, во рок од шест месеци од денот на влегувањето во сила на овој закон;

2) правила за балансирање од членот 79 од овој закон, во рок од 90 дена од денот на влегувањето во сила на овој закон;

3) мрежни правила за пренос на електрична енергија од членот 84 став (1) од овој закон, во рок од една година од денот на влегувањето во сила на овој закон;

4) правила за доделување на прекуграничните електропреносни капацитети од членот 85 од овој закон, во рок од шест месеци од денот на влегувањето во сила на овој закон и

5) програма за усогласеност од членот 73 од овој закон, во рок од 60 дена од денот на влегувањето во сила на овој закон.

(5) Операторот на електродистрибутивниот систем донесува:

1) правила за набавка на електрична енергија за покривање на загубите во електродистрибутивниот систем од членот 93 став (3) точка 10) од овој закон, во рок од шест месеци од денот на влегувањето во сила на овој закон;

2) мрежни правила, во рок од една година од денот на влегувањето во сила на овој закон и

3) програма за усогласеност од членот 97 став (6) од овој закон, во рок од 60 дена од денот на влегувањето во сила на овој закон.

(6) Операторот на системот за пренос на природен гас донесува:

1) правила за набавка на природен гас за покривање на загубите во системот за пренос на природен гас од членот 116 став (2) точка 17) од овој закон, во рок од шест месеци од денот на влегувањето во сила на овој закон;

2) правила за балансирање од членот 121 од овој закон, во рок од една година од денот на влегувањето во сила на овој закон;

3) мрежни правила за пренос на природен гас од членот 123 од овој закон, во рок од една година од денот на влегувањето во сила на овој закон;

4) правила за доделување на прекуграничните капацитети за пренос на природен гас од членот 124 од овој закон, во рок од шест месеци од денот на влегувањето во сила на овој закон и

5) програма за усогласеност од членот 111 од овој закон, во рок од една година од денот на влегувањето во сила на овој закон.

(7) Операторот на системот за дистрибуција на природен гас донесува:

1) мрежни правила за дистрибуција на природен гас во согласност со членот 132 во рок од една година од денот на влегувањето во сила на овој закон и

2) програма за усогласеност од членот 133 од овој закон, во рок од една година од денот на влегувањето во сила на овој закон.

(8) Вршителот на дејност транспорт на сурова нафта преку нафтовод ги донесува правилата за работа на нафтоводот од членот 144 од овој закон, во рок од шест месеци од денот на влегувањето во сила на овој закон.

(9) Операторот на дистрибутивниот систем за топлинска енергија, во согласност со членот 157 од овој закон, ќе ги достави на одобрување до Регулаторната комисија за енергетика мрежните правила за дистрибуција на топлинска енергија, во рок од една година од денот на влегувањето во сила на овој закон.

(10) Прописите, правилата и другите општи акти, како и стратешки, програмски и плански документи, чиешто донесување е предвидено со овој

закон, а за кои со овој член не е утврден рок за донесување, ќе се донесат во рок од 18 месеци од денот на влегувањето во сила на овој закон.

(11) До донесувањето на прописите и одобрувањето на актите наведени во овој член ќе се применуваат прописите, правилата и актите донесени, односно одобрени во согласност со Законот за енергетика („Службен весник на Република Македонија“ број 16/11, 136/11, 79/13, 164/13, 41/14, 151/14, 33/15, 192/15, 215/15, 6/16, 53/16 и 189/16).

(12) Постапките за издавање на овластување за изградба, како и постапките за донесување на одлуки за давање на право на изградба на производни, преносни и дистрибутивни енергетски објекти и системи кои се започнати пред влегувањето во сила на овој закон ќе се завршат согласно со Законот за енергетика („Службен весник на Република Македонија“ број 16/11, 136/11, 79/13, 164/13, 41/14, 151/14, 33/15, 192/15, 215/15, 6/16, 53/16 и 189/16).

(13) До донесување на правилникот од членот 199 став (2) од овој закон, на постапката за полагање на испитот за стручна оспособеност на ракувачите со енергетски уреди и постројки се применуваат одредбите од членовите 157-б, 157-в, 157-г, 157-д, 157-ѓ, 157-е, 157-ж, 157-з, 157-ѕ, 157-и, 157-ј, 157-к, 157-л, 157-љ, 157-м, 157-н, 157-њ, 157-о, 157-п, 157-р, 157-с, 157-т и 190-б од Законот за енергетика („Службен весник на Република Македонија“ број 16/11, 136/11, 79/13, 164/13, 41/14, 151/14, 33/15, 192/15, 215/15, 6/16, 53/16 и 189/16).

Пазар на електрична енергија

Член 237

(1) Владата во рок од 60 дена од денот на влегувањето во сила на овој закон донесува одлука за пренос на акциите на сопственикот на друштвото од членот 72 став (1) од овој закон.

(2) Преносот на сопственоста на акциите од ставот (1) на овој член се запишува во Централен депозитар за хартии од вредност.

(3) Друштвото оператор на електропреносен систем ја започнува постапката за сертификација од членот 75 од овој закон, во рок од 30 дена од преносот на сопственоста на акциите согласно со ставот (2) на овој член.

(4) Производителот на електрична енергија со најголем инсталиран капацитет во Република Македонија е должен на универзалниот снабдувач, во постапките за набавка за електрична енергија, во согласност со правилата за набавка на електрична енергија за универзалниот снабдувач, да му понуди на продажба електрична енергија и тоа:

1) во 2019 година најмалку 80% од вкупните годишни потреби на снабдувачот;

2) во 2020 година најмалку 75% од вкупните годишни потреби на снабдувачот;

3) во 2021 година најмалку 70% од вкупните годишни потреби на снабдувачот;

4) во 2022 година најмалку 60% од вкупните годишни потреби на снабдувачот;

5) во 2023 година најмалку 50% од вкупните годишни потреби на снабдувачот;

6) во 2024 година најмалку 40% од вкупните годишни потреби на снабдувачот;

7) во 2025 година најмалку 30% од вкупните годишни потреби на снабдувачот.

(5) Владата, во рок од 90 дена од влегување во сила на овој закон објавува оглас за избор на универзален снабдувач и снабдувач во краен случај со електрична енергија.

(6) Одредбата од членот 101 став (1) почнува да се применува по донесување на тарифниот систем од членот 29 став (3), правилата за набавка на електрична енергија за универзалниот снабдувач, правилата за снабдување со електрична енергија, правилата за пазар на електрична енергија, како и по одобрувањето на правилата за балансирање на електрична енергија, изборот на универзалниот снабдувач и снабдувачот во краен случај.

(7) Носителот на лиценцата за снабдување со електрична енергија во краен случај и лиценцата за снабдување со електрична енергија на тарифни потрошувачи, ќе ги врши обврските утврдени во лиценците до денот на издавање на лиценцата на универзалниот снабдувач од членот 101 став (9) од овој закон.

(8) Производителот на електрична енергија на кој во лиценцата, во согласност со Законот за енергетика („Службен весник на Република Македонија“ број 16/11, 136/11, 79/13, 164/13, 41/14, 151/14, 33/15, 192/15, 215/15, 6/16, 53/16 и 189/16) му е утврдена обврска да обезбеди јавна услуга преку производство на електрична енергија за потребите на домаќинствата и малите потрошувачи што се снабдуваат од снабдувачот со електрична енергија во краен случај и снабдувачот со електрична енергија на тарифни потрошувачи ќе обезбеди електрична енергија за снабдување на домаќинствата и малите потрошувачи до 31 декември 2018 година.

(9) Оператор на електропреносниот систем во рок од 30 дена од денот на преносот на сопственоста на акциите согласно со ставот (2) на овој член, основа друштво кое ја врши дејноста оператор на пазар на електрична енергија.

(10) Операторот на електропреносниот систем назначува службеник за усогласеност во рок од 90 дена од денот на влегувањето во сила на овој закон.

(11) Операторот на електродистрибутивниот систем назначува службеник за усогласеност во рок од 90 дена од денот на влегувањето во сила на овој закон.

(12) Операторот на електродистрибутивниот систем е должен во рок од 90 дена од денот на влегувањето во сила на овој закон, да им овозможи на снабдувачите електронски пристап до листата на потрошувачи која не ги вклучува домаќинствата, со назначување на категоријата на приклучок согласно тарифниот систем за дистрибуција, како и нивната потрошувачка за последните 12 месеци, во согласност со членот 93 став (3) точка 5) од овој закон.

(13) Операторот на електродистрибутивниот систем е должен во рок од шест месеци од денот на влегувањето во сила на овој закон да обезбеди посебен корпоративен идентитет кој нема да создава забуна со правното лице за снабдување кое е дел од вертикално интегрираното друштво во согласност со членот 97 став (5) точка 3) од овој закон.

Пазар за природен гас

Член 238

(1) Владата во рок од една година од денот на влегувањето во сила на овој закон донесува одлука за пренос на акциите на сопственикот на друштвото од членот 110 став (1) од овој закон.

(2) Преносот на сопственоста на акциите од ставот (1) на овој член се запишува во Централен депозитар за хартии од вредност.

(3) Друштвото оператор на системот за пренос на природен гас ја започнува постапката за сертификација од членот 113 од овој закон, во рок од 30 дена од преносот на сопственоста на акциите согласно со ставот (2) на овој член.

(4) Друштвото кое врши дејност оператор на систем за пренос на природен гас пред влегувањето во сила на овој закон, е должно да продолжи со вршење на оваа дејност сè до назначувањето на оператор на систем за пренос на природен гас во согласност со одредбите од овој закон.

(5) Операторот на системот за пренос на природен гас ја врши функцијата оператор на пазар на природен гас до определување на друштво на кое ќе му биде доделена лиценца за оператор на пазар на природен гас.

(6) Владата, во рок од девет месеци од денот на влегувањето во сила на овој закон, објавува оглас за избор на снабдувачот со природен гас со обврска за јавна услуга и снабдувач со природен гас во краен случај.

(7) Носителот на лиценцата за снабдување со природен гас во краен случај ќе ги врши обврските утврдени во лиценцата до денот на издавање на лиценца на снабдувачот со природен гас во краен случај од членот 138 од овој закон.

(8) Операторот на системот за пренос на природен гас назначува службеник за усогласеност во рок од една година од денот на влегувањето во сила на овој закон.

(9) Операторот на системот за дистрибуција на природен гас назначува службеник за усогласеност во рок од една година од денот на влегувањето во сила на овој закон.

Пазар на сурова нафта, нафтени деривати и горива во транспортот

Член 239

Одредбите од Законот за енергетика („Службен весник на Република Македонија“ број 16/11, 136/11, 79/13, 164/13, 41/14, 151/14, 33/15, 192/15, 215/15, 6/16, 53/16 и 189/16) со кои се уредуваат работите од областа на биогоривата, соодветно се применуваат до влегувањето во сила на законот со кој ќе се уредат работите од областа на биогорива.

Пазар на топлинска енергија

Член 240

Обврската од членот 159 став (5) се применува за изградба на нови објекти за кои е започната постапка за одобрение за градење по влегувањето во сила на овој закон.

Обновливи извори на енергија

Член 241

(1) Постапките за стекнување на статус на повластен производител на електрична енергија кои се започнати пред влегувањето во сила на овој закон ќе се завршат во согласност со Законот за енергетика („Службен весник на Република Македонија“ број 16/11, 136/11, 79/13, 164/13, 41/14, 151/14, 33/15, 192/15, 215/15, 6/16, 53/16 и 189/16).

(2) На привремените решенија за стекнување на статус на повластен производител на електрична енергија од обновливи извори на енергија, решенијата за стекнување на статус на повластен производител на електрична енергија од обновливи извори на енергија и одлуките за користење на повластени тарифи за електрична енергија од обновливи извори на енергија кои се донесени пред влегувањето во сила на овој закон, се применуваат соодветните одредби од Законот за енергетика („Службен весник на Република Македонија“ број 16/11, 136/11, 79/13, 164/13, 41/14, 151/14, 33/15, 192/15, 215/15, 6/16, 53/16 и 189/16) и прописите донесени врз основа на тој закон.

(3) Договорите за откуп на електрична енергија произведена од повластените производители на електрична енергија, коишто се склучени пред влегувањето во сила на овој закон, продолжуваат да важат до истекот на рокот за кој се склучени.

(4) Одредбите од членовите 179 и 181 од овој закон ќе се применуваат од 1 јануари 2022 година

Енергетска ефикасност

Член 242

Одредбите од Законот за енергетика („Службен весник на Република Македонија“ број 16/11, 136/11, 79/13, 164/13, 41/14, 151/14, 33/15, 192/15, 215/15, 6/16, 53/16 и 189/16) со кои се уредуваат работите од областа на енергетската ефикасност, соодветно се применуваат до влегувањето во сила на законот со кој ќе се уредат работите од областа на енергетската ефикасност.

Завршни одредби

Член 243

Со денот на влегувањето во сила на овој закон престанува да важи Законот за енергетика („Службен весник на Република Македонија“ број 16/11, 136/11, 79/13, 164/13, 41/14, 151/14, 33/15, 192/15, 215/15, 6/16, 53/16 и 189/16).

Член 244

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

LIGJ PËR ENERGJETIKË (*)

I. DISPOZITA TË PËRGJITHSHME

Lënda e rregullimit

Neni 1

Me këtë ligj rregullohen:

1) qëllimet dhe mënyra e zbatimit të politikës energjetike;

2) ndërtimi i objekteve energjetike;

3) statusi dhe kompetenca e Komisionit Rregullator për Energjetikë dhe shërbimet ujore të Republikës së Maqedonisë;

4) tregjet e energjisë elektrike, gazit natyror, energjisë termike, si dhe tregu i naftës së papërpunuar, derivateve të naftës dhe karburanteve për transport;

5) mënyra dhe procedura për përcaktimin dhe përmbushjen e obligimeve për sigurimin e shërbimit publik në tregjet për energji elektrike, gaz natyror dhe energji termike, si dhe të drejtat dhe obligimet e konsumatorëve të energjisë dhe shfrytëzuesit e sistemeve energjetike;

6) mënyra dhe kushtet për nxitjen e shfrytëzimit të burimeve të rigjeneruese të energjisë dhe

7) çështjet tjera nga sfera e energjetikës.

Qëllimi i ligjit
Neni 2

Qëllimi i këtij ligji është të sigurojë:

1) furnizim të sigurt, të qëndrueshëm dhe cilësor me energji të konsumatorëve në pajtim me përcaktimet strategjike në sferën e energjetikës;

2) sektor të qëndrueshëm energjetik financiar, konkurrent dhe efikas, të bazuar në parimet e mosdiskriminimit, objektivitetit dhe transparencës, i cili siguron nivel të lartë të sigurisë në furnizimin me energji;

3) funksionim të sigurt, të qëndrueshëm dhe efikas, mbajtje dhe zhvillim të sistemeve për përçimin dhe shpërndarjen e energjisë elektrike dhe gazit natyror, si dhe sistemeve për shpërndarjen e energjisë termike për shkak të sigurimit në nivel të lartë të shërbimeve për nevojat e shfrytëzuesve të këtyre sistemeve;

---

*Në Ligjin në pajtim me Vendimin e Këshillit Ministror të Bashkësisë Energjetike numër D/2011/02/MC-EnC transponohen:

- Direktiva 2009/72/KE për rregullat e përbashkëta për tregun e brendshëm të energjisë elektrike
- Rregullativa 714/2009 për kushtet për qasjen në rrjetet për shkëmbim tejkufitar të energjisë elektrike
- Direktiva 2009/73/KE për rregullat e përbashkëta për tregun e brendshëm të gazit natyror
- Rregullativa 715/2009 për kushtet për qasjen në rrjetet për përçimin e gazit natyror
- Direktiva 2005/89/KE për masat me të cilat mundësohet siguria në furnizimin me energji elektrike dhe investime në infrastrukturë
- Direktiva 2004/67/KE për masat me të cilat mundësohet siguria në furnizimin me gazin natyror
- Direktiva 2009/28/KE për promovimin e shfrytëzimit të energjisë nga burime rigjeneruese dhe
- Rregullativa 543/2013 për parashtrimin dhe publikimin e të dhënave për tregun e energjisë elektrike.

4) zbatim të rregullave të vendosura dhe të harmonizuara ndërkombëtare për shkëmbimin tejkufitar të energjisë elektrike dhe gazit natyror, si dhe bashkëpunimin e operatorëve të sistemeve për përçimin e energjisë elektrike dhe të gazit natyror me operatorët përkatës nga shtetet tjera në kuadër të formave të organizuara të bashkëpunimit të operatorëve;

5) veçim pronësor të operatorëve të sistemeve për përçimin dhe shpërndarjen e energjisë elektrike dhe gazit natyror që të sigurohet që puna e tyre të jetë e pavarur nga interesat e pronarëve të tyre në kryerjen e veprimtarive që i referohen prodhimit, furnizimit dhe/apo tregtisë me energji elektrike dhe/apo gaz natyror;

6) përmbushje e obligimeve për sigurimin e shërbimit publik të tregjeve të energjisë, si dhe mbrojtje efektive të të drejtave dhe interesave të shfrytëzuesve të sistemeve energjetike, mbrojtje të të drejtave të konsumatorëve të energjisë dhe veçanërisht të konsumatorëve të cenueshëm;

7) nxitje të shfrytëzimit të energjisë nga burimet rigjeneruese përmes masave përkatëse dhe efektive financiare dhe masave tjera për mbështetje, për shkak të arritjes së qëllimeve të politikës për burimet rigjeneruese të energjisë dhe garantimit të sigurisë në furnizimin me energji dhe

8) mbrojtje të mjedisit jetësor dhe zbutjen e ndryshimeve klimatike nga ndikimet negative gjatë kryerjes së veprimtarive energjetike.

Përkufizime
Neni 3

Shprehjet e veçanta të përdorura në këtë ligj e kanë kuptimin si vijon:

1) "balancimi i sistemit" janë të gjitha aktivitetet dhe procedurat përmes së cilave operatori i sistemit elektropërçues apo operatori i sistemit për përçimin e gazit natyror e mban ekuilibrin e sistemit përkatës në kornizat e kufijve të përkufizuar paraprak të stabilitetit;

2) "energji e balancës" është sasia e energjisë e cila është angazhuar me aktivizimin e shërbimeve sistemore për barazimin e shmangieve ndërmjet energjisë së disponueshme dhe konsumit të energjisë në kohë reale;

3) "mekanizimi i balancës" është përmbledhja e dokumenteve, procedurave dhe metodologjisë që i përkufizojnë të drejtat dhe obligimet e pjesëmarrësve në tregun e energjisë elektrike apo pjesëmarrësve në tregun e gazit natyror në lidhje me përgjegjësinë e balancës;

4) "grupi i balancës" është grupi që e përbëjnë një apo më tepër pjesëmarrës në tregun e energjisë elektrike apo tregun e gazit natyror prej të cilëve një anëtar i grupit të balancës e merr tërë përgjegjësinë e balancës dhe paraqet palë e balancës përgjegjëse;

5) "përgjegjësi e balancës" është përgjegjësia e pjesëmarrësve në tregun e energjisë elektrike në lidhje me prodhimin, konsumimin dhe/apo transaksionet me energjinë elektrike apo konsumin dhe/apo transaksionet me gazin natyror, në pajtim me sistemimet e pranuara fizike (nominimet), dhe përgjegjësia financiare tek operatorët e sistemit elektropërçues apo operatori i sistemit për përçimin e gazit natyror për çfarëdo lëshimi dhe, nëse nevojitet, për barazimin e shmangieve (debalancave);

6) "pala e balancës përgjegjëse" është pjesëmarrës në tregun e energjisë elektrike apo tregun e gazit natyror, apo përfaqësuesi i tij i zgjedhur, i cili merr përgjegjësi të balancës dhe dorëzon sistemime fizike (nominime)

për grupin e balancës në pajtim me obligimet e tyre kontraktuese reciproke, dhe është përgjegjës për debalancat tek operatorët e sistemit elektropërçues apo operatorit të sistemit për përçimin e gazit natyror;

7) "konsumi bruto final i energjisë" është konsumimi i përgjithshëm i energjisë për qëllime energjetike nga të gjithë konsumatorët (ekonomitë familjare, industria, bujqësia, transporti, peshkataria, veprimtaritë shërbyese dhe shërbimet publike), dhe e përfshin konsumin e energjisë elektrike dhe termike në sektorin energjetik për prodhimin e energjisë elektrike dhe termike, si dhe humbjet në përçimin dhe shpërndarjen e energjisë elektrike dhe termike;

8) "shoqëria tregtare e integruar vertikalisht" është shoqëria tregtare (në tekstin e mëtejshëm: shoqëria) apo shoqëritë e lidhura në të cilat personi i njëjtë apo personat e njëjtë kanë të drejtë, drejtpërdrejt apo tërthorazi, të menaxhojnë dhe ku shoqëria apo shoqëritë e lidhura kryejnë njërën ndër veprimtaritë energjetike përçimin dhe shpërndarjen e energjisë elektrike / gazit natyror, apo punë me stabilimente për deponimin e gazit natyror dhe/apo gazit të lëngët natyror dhe së paku njërën nga veprimtaritë prodhimi i energjisë elektrike, furnizimi apo tregtia me energjinë elektrike / gaz natyror;

9) "prodhuesi virtual" është personi juridik i cili në mënyrë komerciale dhe teknike integron prodhues të energjisë elektrike nga burimet rigjeneruese të energjisë të lidhura në rrjetin elektroshpërndarës, me çka mundësohet menaxhimi i centralizuar me prodhimin e tyre dhe trajtimin e tyre si një prodhues i cili merr pjesë në tregun e energjisë elektrike;

10) "garanci e origjinës" është dokumenti qëllimi i të cilit është sigurimi i provës për konsumatorët se pjesëmarrja e caktuar apo sasia e caktuar e energjisë është prodhuar nga burimet rigjeneruese të energjisë;

11) "karburant për transport" janë karburante të dedikuara për përdorim në transport siç janë derivatet e naftës, biokarburabtet apo përzierjet nga biokarburantet dhe derivatet e naftës;

12) "dhënësi i shërbimit për balancim" është pjesëmarrësi në tregun e energjisë së balancës, i cili operatorit të sistemit eletropërçues apo operatorit të sistemit për përçimin e gazit natyror i siguron shërbime për balancimin në bazë të marrëveshjes për pjesëmarrjen në tregun për balancim;

13) "derivativët për energjinë elektrike / gazin natyror" janë instrumentet financiare siç janë opsionet, fjuçersët, svopët, marrëveshjet paraprake dhe marrëveshjet tjera derivative, të cilat mund të shlyhen me para në dorë, fizikisht apo përmes shtëpive të pranuara të kliringut, me qëllim të mbrohen pjesëmarrësit në tregun e organizuar të energjisë elektrike / gazit natyror nga fluktuacionet e mundshme të çmimeve;

14) "prodhuesi i shpërndarë" është prodhuesi i energjisë elektrike i lidhur në rrjetin elektroshpërndarës;

15) "shpërndarja e energjisë elektrike" është përçimi i energjisë elektrike përmes rrjeteve elektroshpërndarëse me tension të lartë, me tension të mesëm dhe me tension të ulët dhe menaxhimi me sistemin elektroshpërndarës i zonës së caktuar për dërgimin e energjisë elektrike te konsumatorët, duke mos e përfshirë furnizimin me energji elektrike;

16) "shpërndarja e gazit natyror" është transporti i gazit natyror nëpër sistemin lokal apo rajonal për shpërndarjen e gazit natyror, dhe menaxhimi me sistemin për shpërndarjen e gazit natyror për dërgimin e gazit natyror të konsumatorëve, duke mos e përfshirë furnizimin me gaz natyror;

17) "shpërndarja e energjisë termike" është përçimi i ujit të ngrohtë apo avullit përmes rrjetit shpërndarës dhe menaxhimi me sistemin për shpërndarjen e energjisë termike në zonë të caktuar për dërgimin e energjisë termike konsumatorëve, duke mos e përfshirë furnizimin me energji termike;

18) "ekonomi familjare" është konsumatori i lidhur në sistemin për shpërndarjen e energjisë, i cili furnizon me apo prodhon energji për konsum personal në ekonomi familjare, por jo edhe për qëllime tregtare apo profesionale;

19) "sistemi elektroenergjetik" është sistemi i përbërë nga stabilimentet e prodhimit, rrjeti elektropërçues, një apo më tepër rrjete elektroshpërndarëse dhe konsumatorët e energjisë elektrike;

20) "rrjeti elektroshpërndarës" është rrjeti elektrik nga përçuesit elektrikë të lidhur në mënyrë të ndërsjellë, transformatorët dhe pajisja tjetër dhe stabilimentet që paraqesin pjesë përbërëse të sistemit elektroshpërndarës dhe përmes të cilit dërgohet energjia elektrike përmes tensionit të ulët, të mesëm dhe të lartë;

21) "sistemi elektroshpërndarës" është sistemi energjetik për shpërndarjen e energjisë elektrike, përmes rrjeteve me tension të lartë, me tension të mesëm dhe me tension të ulët në sferën e caktuar nga territori i Republikës së Maqedonisë, i cili është i lidhur në sistemin elektropërçues;

22) "sistemi elektropërçues" është sistemi për përçimin e energjisë elektrike përmes rrjetit elektropërçues në Republikën e Maqedonisë;

23) "rrjeti elektropërçues" është rrjet i cili shfrytëzohet për përçimin e energjisë elektrike me tension të lartë përmes largpërçuesve me tension të lartë, transformatorëve dhe pajisjes tjetër ne tension të lartë dhe stabilimenteve, nga pika e pranimit të prodhuesve të energjisë elektrike apo përçuesve interkonektues për energji elektrike, deri te pika e dërgimit;

24) "energjia" janë të gjitha format e energjisë dhe prodhimeve energjetike, karburantët që digjen, energjia termike, energjia elektrike, apo format tjera të energjisë e cila mund të rrjedhë nga burimet fosile, nukleare apo rigjeneruese;

25) "objekti energjetik" është pjesë e sistemit energjetik e dedikuar për prodhimin, përçimin, shpërndarjen, konsumin apo depozitimin e energjisë;

26) "sistemi energjetik" është sistem nga objektet e lidhura reciprokisht, pajisjet dhe stabilimentet për prodhimin, përçimin apo shpërndarjen e energjisë që paraqet tërësi të integruar teknike-teknologjike dhe funksionale, dhe shërben për furnizimin e konsumatorëve me energji nga prodhuesit, përkatësisht burimet e energjisë;

27) "ENTSO-E" është Rrjeti Evropian i Sistemit të Operatorëve për Përçimin e Energjisë Elektrike (European Network of Transmission System Operators for Electricity);

28) "ENTSO-G" është Rrjeti Evropian i Sistemit të Operatorëve për Përçimin e Gazit Natyror (European Network of Transmission System Operators for Gas);

29) "bllokimi në sistemin për përçimin e gazit natyror" është gjendja kur kërkesa për dërgimet reale të sistemit për përçimin e gazit natyror e tejkalon kapacitetin teknik të sistemit në moment të caktuar;

30) "bllokimi në sistemin elektropërçues" është gjendja në të cilën përmes përçuesit interkonektues për energji elektrike nuk mund të bartet tërë rrjedha fizike e kërkuar nga pjesëmarrësit në tregun e energjisë elektrike për

realizimin e tregtisë ndërkombëtare me energjinë elektrike, për shkak të mungesës së kapacitetit në përçuesin interkonektues për energji elektrike dhe/apo mungesës së kapacitetit në sistemin elektropërçues të Republikës së Maqedonisë;

31) "përçuesi interkonektues" është përçuesi për energji elektrike përkatësisht tubacioni për gazin natyror duke e përfshirë edhe pajisen përkatëse dhe stabilimentet, me të cilin sistemi elektropërçues, përkatësisht sistemi për përçim për gazin natyror të Republikës së Maqedonisë lidhet me sistemin përkatës të përçimit të shtetit fqinj;

32) "lista ditore përfundimtare" është dokumenti i hartuar nga operatori i sistemit elektropërçues për prodhimin e tërësishëm të energjisë elektrike, transaksionet e brendshme dhe tejkufitare përmes sistemit elektopërçues, në bazë të listave fizike të dorëzuara nga pjesëmarrësit në tregun e energjisë elektrike, të lejuara nga operatori i sistemit elektropërçues;

33) "blerësi" është personi fizik apo juridik i cili blen energji për nevojat personale apo për shitjen e mëtejshme;

34) "personi" është personi fizik apo juridik i cili kryen veprimtari energjetike dhe është i regjistruar në regjistrin tregtar në Republikën e Maqedonisë;

35) "licenca" është akt i lëshuar nga Komisioni Rregullator për Energjetikë në bazë të së cilës personi të cilit i është lëshuar mund të kryejë veprimtari energjetike në Republikën e Maqedonisë;

36) "konsumatori i vogël" i energjisë elektrike, përkatësisht gazit natyror është subjekti numri mesatar i të punësuarve të të cilit në dy vitet e fundit të llogaritura është më pak se 50 të punësuar dhe ka të ardhura të përgjithshme vjetore më pak se dy milionë euro në kundërvlerë me denarë, me përjashtim të prodhuesit të energjisë elektrike dhe operatorit të sistemit për përçim dhe sistemit për shpërndarje të energjisë elektrike përkatësisht gazit natyror;

37) "naftëpërçues" është tubacioni me pajisjet përkatëse dhe stabilimentet për transportin e naftës së papërpunuar;

38) "burimet rigjeneruese të energjisë" janë burimet jofosile të energjisë si: energji hidro, e erës, diellore, aerotermale, hidrotermale dhe gjeotermale, biomasa, gaz i depos, bogaz dhe gaz i fituar nga stacionet për pastrimin e ujërave të zeza dhe biomasës;

39) "operatori i sistemit elektroshpërndarës" është shoqëria e cila e kryen veprimtarinë e shpërndarjes së energjisë elektrike dhe menaxhon me sistemin elektroshpërndarës në Republikën e Maqedonisë dhe është përgjegjës për punën e sistemit, mirëmbajtjen e tij, zhvillimin dhe lidhjen me sistemin elektropërçues, si dhe për sigurimin e aftësisë afatgjate të sistemit për përmbushjen e nevojave të arsyeshme për shpërndarjen e energjisë elektrike;

40) "operatori i sistemit elektropërçues" është shoqëria e cila kryen veprimtarinë përçim të energjisë elektrike, menaxhon me sistemin elektropërçues në Republikën e Maqedonisë, dhe është përgjegjës për punën e sigurt dhe stabile të sistemit, mirëmbajtjen e tij, zhvillimin dhe lidhjen me sistemet elektroenergjetike të shteteve fqinje;

41) "operatori i sistemit për shpërndarjen e gazit natyror" është shoqëria e cila e kryen veprimtarinë e shpërndarjes së gazit natyror dhe menaxhon me sistemin për shpërndarjen e gazit natyror për çka i është

lëshuar licencë dhe është përgjegjës për punën e tij, mirëmbajtjen, zhvillimin dhe lidhjen me sistemet tjera për gazin natyror dhe për sigurimin e aftësisë afatgjate të sistemit për përmbushjen e nevojave të arsyeshme për shpërndarjen e gazit natyror;

42) "operatori i sistemit për përçimin e gazit natyror" është shoqëria e cila menaxhon me sistemin për përçimin e gazit natyror dhe është përgjegjëse për punën, mirëmbajtjen dhe zhvillimin e sistemit për përçimin e gazit natyror, si dhe për lidhjen me sistemet tjera për gazin natyror dhe sigurimin e aftësisë afatgjate të sistemit për përmbushjen e nevojave të arsyeshme për përçimin e gazit natyror;

43) "operatori i sistemit për shpërndarjen e energjisë termike" është shoqëria e cila e kryen veprimtarinë shpërndarje të energjisë termike dhe menaxhon me sistemin për shpërndarjen e energjisë termike në Republikën e Maqedonisë dhe është përgjegjëse për punën e sistemit, mirëmbajtjen e tij dhe zhvillimin dhe për sigurimin e aftësisë afatgjate të sistemit për përmbushjen e nevojave të arsyeshme për shpërndarjen e energjisë termike, duke mos e përfshirë furnizimin me energji termike;

44) "ngarkimi" është fuqia e cila dërgohet drejt sistemit apo pjesës së sistemit apo konsumatorëve dhe shprehet në kW apo kVA, përkatësisht MW apo MVA;

45) "tregu i organizuar i energjisë elektrike" është marrëdhënia e rregulluar institucionalisht ndërmjet ofertës dhe kërkesës nga pjesëmarrësit në tregun e energjisë elektrike me produkte të standardizuara të caktuara paraprakisht, si dhe barazimet fizike dhe financiare, në periudhën kohore prej një ditë përpara apo ditë rrjedhëse;

46) "shmangie (debalancë) e grupit të balancës" është dallimi ndërmjet orareve të realizuara dhe të nominuara fizike për çdo interval përllogaritës;

47) "tregu i energjisë" është mënyra e organizuar e blerjes dhe shitjes së energjisë në bazë të ofertës dhe kërkesës, me zbatimin e kushteve dhe procedurave të përcaktuara me këtë ligj;

48) "tregu i energjisë së balancuar" është menaxhimi i orientuar tregtar në balancimin e sistemit elektropërçues apo sistemit për përçimin e gazit natyror, nga operatori i sistemit elektropërçues apo operatori i sistemit për përçimin e gazit natyror, në mënyrë përkatëse;

49) "plani i tregut" është përmbledhja e orareve të agreguara fizike në nivel ditor nga secili grup i balancës për çdo pjesëmarrës në treg, të cilin e harton operatori i tregut të energjisë elektrike;

50) "prodhuesi i privilegjuar i energjisë elektrike" është prodhuesi i energjisë elektrike nga burimet rigjeneruese që shfrytëzon njërën nga masat për mbështetje të përcaktuar me këtë ligj;

51) "shoqëri të lidhura" janë shoqëritë e lidhura në pajtim me Ligjin për shoqëri tregtare;

52) "konsumatori" është subjekti i cili energjinë e furnizuar e shfrytëzon për përdorim personal, duke i përfshirë edhe operatorët e sistemeve elektropërçuese dhe elektroshpërndarëse kur blejnë energji për shkak të mbulimit të humbjeve në sistemet përkatëse, si dhe prodhuesit e energjisë për konsumin e tyre personal;

53) "premia" është forma e mbështetjes financiare që i ndahet prodhuesit të privilegjuar të energjisë elektrike nga burimet rigjeneruese si

shumë shtesë e çmimit që e ka realizuar me shitjen e energjisë së prodhuar në tregun e energjisë elektrike;

54) "përçimi i energjisë elektrike" është përçimi i energjisë elektrike përmes sistemit elektropërçues dhe menaxhimi me sistemin elektroenergjetik për dërgimin e energjisë elektrike blerësve dhe nuk përfshinë furnizimin me energjinë elektrike;

55) "përçimi i gazit natyror" është transporti i gazit natyror përmes sistemit për përçimin e gazit natyror dhe menaxhimi me sistemin për përçimin e gazit natyror për dërgimin e gazit natyror blerësve dhe nuk përfshinë furnizimin me gaz natyror;

56) "qasja e palës së tretë" është e drejta e shfrytëzuesve të kenë qasje te sistemi për përçimin apo shpërndarjen e energjisë elektrike, gazit natyror apo energjisë termike në mënyrë objektive dhe jodiskriminuese, sipas kushteve të rregulluara dhe sipas tarifave të publikuara paraprakisht;

57) "produktpërçuesi" është tubacioni me pajisjet përkatëse dhe stabilimentet për transportin e derivateve të naftës apo karburanteve për transport;

58) "konsumatori i cenueshëm" është ekonomia familjare në të cilën jeton personi të cilit për shkak të gjendjes së vet sociale dhe/apo gjendjes shëndetësore e drejta për shfrytëzimin e rrjetit dhe/apo furnizimit me energjinë elektrike, gazin natyror apo energjinë termike i jepet me kushte të veçanta;

59) "kapaciteti i balancës i disponueshëm" është sasia e energjisë së balancës e cila mund të jetë në dispozicion të operatorit të sistemit elektropërçues nga ana e njësisë së prodhimit për dispeçimin apo nga ngarkesa për dispeçim, gjatë intervalit të dispeçerit;

60) "veprimtaria e rregulluar energjetike" është veprimtaria energjetike e cila kryhet në pajtim me kushtet, mënyrën dhe, nëse është e arsyeshme, në pajtim me çmimet dhe tarifat e përcaktuara, përkatësisht të lejuara nga Komisioni Rregullator për Energjetikë, në pajtim me obligimin për shërbimin publik të këtij ligji;

61) "siguria" është siguria në furnizimin dhe qëndrueshmërinë e energjisë, si dhe siguria teknike e sistemeve energjetike;

62) "sistemi për shpërndarjen e gazit natyror" është rrjeti gazsjellës për shpërndarje në pronësi dhe/apo e menaxhuar nga shoqëria për gaz natyror, dhe ato shoqëri të lidhura që janë të domosdoshme për mundësimin e qasjes te shpërndarja;

63) "sistemi për përçimin e gazit natyror" është sistemi gazsjellës për përçimin që është në pronësi dhe menaxhohet nga ana e operatorit të sistemit për përçimin e gazit natyror, dhe përbëhet nga gazsjellësit me shtypje të lartë, rezervë operative dhe pajisje dhe stabilimente tjera që paraqesin pjesë përbërëse të sistemit për përçimin e gazit natyror;

64) "sistemi për shpërndarjen e energjisë termike" është sistemi energjetik për shpërndarjen e energjisë termike në zonë të caktuar apo pjesës së zonës të njësisë së vetëqeverisjes lokale;

65) "shërbimet sistematike për energjinë elektrike" janë shërbimet që sigurohen nga prodhuesit apo konsumatorët e energjisë elektrike që janë të domosdoshme për punë të sigurt dhe stabile të sistemit elektropërçues, siç janë: rezerva operative për rregullimin e frekuencës, rregullimi i tensionit, aftësia për lëshim të pavarur në lëvizje e të tjera;

66) "shërbimet sistemore për gazin natyror" janë shërbimet e domosdoshme për punën e sistemit për përçimin apo sistemit për shpërndarjen e gazit natyror për mundësimin e punës së sigurt dhe të besueshme dhe menaxhimin me sistemet, kurse janë përkufizuar në rregullat përkatëse të rrjeteve;

67) "furnizimi me energjinë" është shitja e energjisë së konsumatorëve, kurse mund të përfshijë edhe tregtinë me energji;

68) "furnizuesi me energji" është bartësi i licencës i cili i furnizon konsumatorët me energji dhe i cili mund të kryejë tregti me energji;

69) "furnizuesi me energji elektrike në rastin e fundit" është furnizuesi i energjisë elektrike i emëruar në pajtim me dispozitat e këtij ligji i cili siguron shërbim publik furnizimin me energji elektrike të konsumatorëve, përveç konsumatorëve të vegjël dhe ekonomive familjare, në periudhë të kufizuar kohore dhe në rastet e përcaktuara me këtë ligj;

70) "furnizuesi me gaz natyror në rastin e fundit" është furnizuesi i gazit natyror i cili siguron shërbim publik të furnizimit me gazin natyror të konsumatorëve në periudhë të kufizuar kohore dhe në rastet e përcaktuara me këtë ligj;

71) "tarifë" është çmimi i shërbimit që e sigurojnë kryerësit e veprimtarive të rregulluara energjetike për përçimin dhe shpërndarjen e energjisë apo gazit natyror, të formuar sipas rregullave për formimin e çmimeve dhe sistemeve tarifore të Komisionit Rregullator për Energjetikë, në pajtim me dispozitat e këtij ligji;

72) "sistemi tarifor" është rregull me të cilin caktohen elementet për formimin e tarifave për shërbime të veçanta dhe të rregulluara energjetike;

73) "transiti i energjisë" është përçimi, përkatësisht transporti i energjisë që kryhet përmes territorit të Republikës së Maqedonisë, që është me origjinë nga shteti tjetër dhe dedikohet ose për atë shtet tjetër ose për shtetin e tretë;

74) "transaksioni" do të thotë marrëveshje e lidhur për blerjen apo shitjen e sasive të caktuara të fuqisë, energjisë elektrike dhe shërbimeve sistemore në periudhë të caktuar kohore ndërmjet pjesëmarrësve në treg;

75) "tregtari" është personi i cili blen energji për shitje të mëtejshme;

76) "shërbimi universal për furnizimin me energji elektrike" është e drejta e të gjitha ekonomive familjare dhe konsumatorëve të vegjël të furnizohen me energji elektrike me cilësi të përcaktuar me çmime të arsyeshme, qartë të krahasueshme, transparente dhe jodiskriminuese;

77) "shërbimet për balancim" janë fuqia e blerë rezervë dhe energjia e aktivizuar elektrike që operatori i sistemit elektropërçues i shfrytëzon që të kryhet balancimi i sistemit;

78) "lista fizike" është dokumenti i dorëzuar tek operatori në tregun e energjisë elektrike dhe operatori i sistemit elektropërçues nga ana e palës së balancës përgjegjëse me orar të definuar të: prodhimit, konsumit dhe shkëmbimit të energjisë elektrike, duke i përfshirë edhe transaksionet tejkufitare për ditë të caktuar, në pajtim me marrëveshjet bilaterale ndërmjet pjesëmarrësve në treg;

79) "konsumi final i energjisë" është konsumimi i përgjithshëm i energjisë në sektorin energjetik nga ana e të gjithë konsumatorëve (ekonomive familjare, industrisë, bujqësisë, transportit);

80) "shoqëria e integruar horizontalisht për energji elektrike" është shoqëria për energjinë elektrike që kryen së paku njërën ndër veprimtaritë e prodhimit, përçimit, shpërndarjes apo furnizimit me energji elektrike, dhe kryen veprimtari tjetër që lidhet me energjinë elektrike;

81) "shoqëria e integruar horizontalisht për gaz natyror" është shoqëria për gazin natyror që kryen së paku njërën ndër veprimtaritë e prodhimit, përçimit, shpërndarjes, furnizimit apo tregtisë me gazin natyror, apo punon me stabilimentet për depozitimin e gazit natyror dhe/apo gazin e lëngët natyror, dhe kryen veprimtari tjetër që nuk lidhet me gazin natyror.

Veprimtaritë energjetike

Neni 4

(1) Veprimtaritë energjetike janë:

1) përçimi i energjisë elektrike;
2) organizimi dhe menaxhimi me tregun e energjisë elektrike;
3) shpërndarja e energjisë elektrike;
4) përçimi i gazit natyror;
5) organizimi dhe menaxhimi me tregun e gazit natyror;
6) shpërndarja e gazit natyror;
7) prodhimi i rregulluar i energjisë termike;
8) shpërndarja e energjisë termike;
9) furnizimi me energji termike;
10) prodhimi i energjisë elektrike;
11) furnizimi me energji elektrike;
12) tregtia me energji elektrike;
13) furnizimi me gazin natyror;
14) tregtia me gazin natyror;
15) prodhimi i energjisë termike;
16) përpunimi i naftës së papërpunuar dhe prodhimi i derivateve të naftës;
17) prodhimi i karburanteve të dedikuara për transport me përzierjen e derivateve të naftës dhe biokarburanteve;
18) transporti i naftës së papërpunuar përmes naftësjellësit;
19) transporti i derivateve të naftës përmes produktpërçuesit;
20) tregtia me shumicë me naftën e papërpunuar, derivatet e naftës, biokarburantet dhe karburantet për transport.

(2) Veprimtaritë nga paragrafi (1) i këtij neni kryhen në pajtim me këtë ligj, ligjet dhe dispozitat tjera, si dhe dispozitat dhe rregullat e miratuara apo të lejuara nga Komisioni Rregullator për Energjetikë dhe shërbimet ujore të Republikës së Maqedonisë (në tekstin e mëtejshëm: Komisioni Rregullator për Energjetikë) dhe kushtet për kryerjen e veprimtarisë të caktuara në licencat e lëshuara për kryerjen e veprimtarisë energjetike përkatëse.

(3) Veprimtaritë nga paragrafi (1) i këtij neni, mund t'i kryejnë personat vendorë dhe të huaj në bazë të licencës për kryerjen e veprimtarisë energjetike përkatëse të lëshuar nga Komisioni Rregullator për Energjetikë apo në mënyrë tjetër të përcaktuar me këtë ligj.

(4) Kryerësit e veprimtarive energjetike të theksuara në paragrafin (1) pikat 1) deri te 9) të këtij neni kanë për obligim për sigurimin e shërbimit publik gjatë kryerjes së veprimtarisë në mënyrën dhe kushtet e përcaktuara me këtë ligj (në tekstin e mëtejshëm: veprimtari të rregulluara).

Kontabiliteti i veçuar
Neni 5

(1) Me qëllim që të pamundësohet sjellja diskriminuese, subvencionimi i kryqëzuar dhe prishja e konkurrencës në rastet kur një shoqëri, pavarësisht nga pronësia e tij dhe forma juridike, kryen një apo më tepër veprimtari të rregulluara energjetike apo një apo më tepër veprimtari të rregulluara energjetike dhe veprimtari tjetër energjetike apo veprimtari tjetër, ajo shoqëri ka për detyrë të:

1) mbajë kontabilitet të veçuar për secilën veprimtari të veçuar dhe të rregulluar energjetike që e kryen;

2) përfshihet në kontabilitetin e vet raporte financiare për veprimtarinë energjetike për kryerjen e së cilës ka për detyrë të sigurojë shërbim publik, nëse në pajtim me këtë ligj i është ndarë kompensimi për kryerjen e shërbimit me interes të përgjithshëm ekonomik në pajtim me rregullat për ndihmë shtetërore;

3) mbajë kontabilitet të veçuar për veprimtaritë që i kryen dhe të cilat nuk janë veprimtari të rregulluara energjetike apo veprimtari tjera që i kryen dhe

4) hartojë dhe publikojë raporte financiare dhe raporte tjera për aktivitetet dhe obligimet e theksuara në pikat 1) dhe 2) të këtij paragrafi, në pajtim me rregullat për njoftim financiar dhe revizion.

(2) Shoqëria nga paragrafi (1) i këtij neni ka për detyrë në selinë e vet ta ruajë kopje të dokumentit nga paragrafi (1) i këtij neni dhe t'i bëjë të arritshme për këqyrje të organeve kompetente.

(3) Krahas obligimeve të theksuara në paragrafët (1) dhe (2) të këtij neni, shoqëria e cila kryen veprimtari të rregulluar energjetike ka për detyrë të dorëzojë te Komisioni Rregullator për Energjetikë raporte të reviduara financiare vjetore për secilën veprimtari të rregulluar veçmas, dhe t'i publikojë në faqen e vet të internetit. Për veprimtaritë e parregulluara energjetike dhe veprimtaritë tjera, raporti financiar që dorëzohet te Komisioni Rregullator për Energjetikë mund të jetë në formë të konsoliduar. Raportet financiare duhet të hartohen në pajtim me Standardet ndërkombëtare për njoftim financiar.

(4) Komisioni Rregullator për Energjetikë mund t'u përcaktojë obligim shoqërive të cilat kryejnë veprimtari të rregulluara energjetike të mbajnë, publikojnë dhe parashtrojnë raporte, llogari dhe evidenca tjera, dhe ta përcaktojë formën dhe përmbajtjen e tyre.

Shërbimi publik
Neni 6

(1) Qeveria e Republikës së Maqedonisë (në tekstin e mëtejshëm: Qeveria), pas mendimit të marrë paraprakisht nga Komisioni Rregullator për Energjetikë dhe mendimit apo aktvendimit nga Komisioni për Mbrojtjen e Konkurrencës, si dhe pas mendimit të marrë paraprakisht apo propozimit të organit tjetër kompetent apo komunës apo Qytetit të Shkupit (në tekstin e mëtejmë: njësisë së vetëqeverisjes lokale), mund të miratojë vendim me të cilin shoqërisë që kryen veprimtari energjetike, kurse nuk është theksuar në nenin 4 paragrafi (4) të këtij ligji, t'i imponojë obligim për sigurimin e shërbimit publik në periudhën e caktuar kohore me qëllim të garantohet: siguri, duke e përfshirë edhe sigurinë në furnizimin, rregullshmërinë, cilësinë dhe çmimin e furnizimit, shfrytëzim efikas dhe ekonomik i resurseve natyrore të dedikuara

për prodhimin e energjisë, avancimin e efikasitetit energjetik, shfrytëzimin më të madh të energjisë nga burimet rigjeneruese apo mbrojtje e mjedisit jetësor dhe zbutje e ndryshimeve klimatike.

(2) Në vendimin nga paragrafi (1) i këtij neni obligimi për shërbimin publik duhet qartë të përcaktohet, lehtë të kontrollohet dhe në mënyrë jodiskriminuese, ta garantojë barazinë e qasjes së konsumatorëve te shërbimi publik, të mos e prish konkurrencën e tregut, përveç në masë që është e domosdoshme për realizimin e interesit të përgjithshëm ekonomik, si dhe të përcaktohen kushtet financiare, teknike dhe kadrovike që doemos duhet t'i përmbush shoqëria së cilës i imponohet obligimi për shërbim publik.

(3) Qeveria menjëherë e njofton Sekretariatin e Bashkësisë Energjetike për vendimin e miratuar nga paragrafi (1) i këtij neni, si dhe për ndikimet e mundshme në funksionimin e tregut të energjisë elektrike apo gazit natyror, kurse çdo dy vjet e njofton për nevojën për vazhdimin e obligimit për sigurimin e shërbimit publik.

(4) Kryerësit të veprimtarisë energjetike të cilit me këtë ligj apo me vendimin nga paragrafi (1) i këtij neni i përcaktohet obligimi për shërbimin publik mund, nëse kjo nevojitet, t'i ndahet kompensimi për kryerjen e shërbimit me interes të përgjithshëm ekonomik në pajtim me rregullat për ndihmë shtetërore.

(5) Kushtet dhe mënyra për përmbushjen e obligimit për shërbim publik të përcaktuara në vendimin nga paragrafi (1) i këtij neni, Komisioni Rregullator për Energjetikë i thekson në licencën të cilën ia ka lëshuar kryerësit të veprimtarisë energjetike, veçanërisht vëllimin dhe përmbajtjen e shërbimit publik, sferën në të cilën sigurohet shërbimi publik, si dhe kohëzgjatja dhe cilësia e domosdoshme e shërbimit gjatë përmbushjes së obligimit për shërbim publik.

(6) Komisioni Rregullator për Energjetikë së paku një herë në vit publikon raport për vlerësim për harmonizimin e çmimeve për furnizim me energji me obligimet për sigurimin e shërbimit publik nga paragrafi (1) i këtij neni dhe e dorëzon te Komisioni për Mbrojtjen e Konkurrencës dhe Këshilli për Mbrojtjen e Konsumatorëve. Në raport përmbahet vlerësimi i ndikimeve të mundshme nga përmbushja e obligimit për shërbimin publik mbi konkurrencën.

Shërbimi universal
Neni 7

(1) Për realizimin e së drejtës së ekonomive familjare dhe konsumatorëve të vegjël lidhur në sistemin elektroenergjetik të shërbimit universal në furnizimin me energji elektrike (në tekstin e mëtejshëm: shërbim universal), Qeveria, në bazë të kritereve të përkufizuara paraprakisht për zgjedhje nga ana e Komisionit Rregullator për Energjetikë, në procedurën e përcaktuar në rregullat me të cilat rregullohet furnizimi i shërbimit publik, zgjedh furnizues i cili siguron shërbim universal (në tekstin e mëtejshëm: furnizuesi universal) me cilësi të caktuar dhe me çmime të arsyeshme, lehtësisht dhe qartësisht të krahasueshme, transparente dhe jodiskriminuese.

(2) Furnizuesi universal ka për detyrë të sigurojë shërbim universal për periudhë jo më të gjatë se pesë vjet.

(3) Në licencën për furnizimin me energjinë elektrike, në pajtim me rregullat për furnizim nga neni 30 i këtij ligji, Komisioni Rregullator për

Energjetikë i përcakton obligimet e furnizuesit për sigurimin e shërbimit universal, veçanërisht në lidhje me:

1) mënyrat për mbrojtjen e konsumatorëve në zonat e largëta;

2) mbrojtjen e konsumatorëve të cenueshëm në pajtim me masat e përmbajtura në programin për mbrojtjen e konsumatorëve të cenueshëm nga neni 15 i këtij ligji;

3) furnizimin me energji elektrike si shërbim universal ekskluzivisht për nevojat e ekonomive familjare dhe konsumatorëve të vegjël;

4) zbatimin e çmimeve për energji elektrike të formuara në pajtim me sistemin tarifor nga neni 29 paragrafi (2) të këtij ligji ekskluzivisht kur i furnizon ekonomitë familjare dhe konsumatorët e vegjël.

(4) Furnizuesit universal mund, nëse kjo është e nevojshme, t'i ndahet kompensim për kryerjen e shërbimit me interes të përgjithshëm ekonomik në pajtim me rregullat për ndihmë shtetërore.

(5) Komisioni Rregullator për Energjetikë, në çdo dy vjet kryen analizë të çmimeve për energjinë elektrike për ekonomitë familjare dhe konsumatorët e vegjël për shkak të përmbushjes së obligimit për shërbimin universal. Komisioni Rregullator për Energjetikë i dorëzon konstatimet e analizës te Komisioni për Mbrojtjen e Konkurrencës, Këshilli për Mbrojtjen e Konsumatorëve dhe Sekretariati i Bashkësisë Energjetike.

Siguria në furnizim
Neni 8

(1) Siguria në furnizim me llojin përkatës të energjisë sigurohet përmes:

1) arritjes së ekuilibrit ndërmjet ofertës dhe kërkesës në tregun e llojin përkatës të energjisë;

2) parashikimit të nivelit të nevojës së ardhshme të pritshme nga lloji konkret i energjisë dhe mundësitë për përmbushjen e nevojës së parashikuar me burimet dhe kapacitetet e disponueshme energjetike;

3) sigurimit të nivelit përkatës të kapacitetit prodhues, me zbatimin e masave për ndërtimin e kapaciteteve të reja energjetike apo rritjen e kapaciteteve ekzistuese energjetike;

4) sigurimit të nivelit cilësor dhe të lartë të mirëmbajtjes së rrjeteve për përçimin dhe shpërndarjen e llojit përkatës të energjisë;

5) zbatimit të masave për shfrytëzimin efikas të energjisë dhe për zvogëlimin apo kufizimin e konsumit, të përcaktuara me ligj;

6) përmirësimit të nivelit të interkoneksioneve për energji elektrike dhe gaz natyror;

7) zbatimit të masave për menaxhimin me ngarkesat e nivelit të lartë;

8) shfrytëzimit të shërbimeve për furnizimin e jashtëzakonshëm me energji me vendet fqinje dhe qendrat rajonale për bashkëpunim në sigurinë e furnizimit me energji dhe

9) zbatimit të masave të jashtëzakonshme me karakter të përkohshëm gjatë pamundësisë për dërgimin e llojit përkatës të energjisë, të përcaktuara me këtë ligj.

(2)Për garantim të sigurisë në furnizim, Qeveria mund t'u imponojë obligim për shërbim publik të gjithë furnizuesve në Republikën e Maqedonisë që të furnizojnë energji elektrike nga kapacitetet prodhuese të cilat shfrytëzojnë burime vendore të energjisë, me ç'rast pjesëmarrja e energjisë së furnizuar elektrike nuk guxon të tejkalojë 15% të energjisë së përgjithshme

primare të përdorur për prodhimin e energjisë elektrike të shpenzuar në Republikën e Maqedonisë gjatë një viti.

(3) Organet shtetërore dhe kryerësit e veprimtarive të rregulluara energjetike në kuadër të të drejtave të tyre, obligimeve dhe kompetencave në pajtim me këtë ligj, propozojnë dhe marrin masa për garantimin e furnizimit të sigurt dhe të besueshëm me energji.

Njoftime për siguri në furnizim
Neni 9

(1) Komisioni Rregullator për Energjetikë e ndjek përmbushjen e obligimeve për mundësimin e sigurisë në furnizim nga ana e kryerësve të veprimtarive të rregulluara energjetike dhe në raportin vjetor për punën nga neni 36 të këtij ligji thekson informata që kanë të bëjnë me:

1) sigurinë operative të punës së sistemeve;

2) ekuilibrin ndërmjet ofertës dhe kërkesës në tregun për energji gjatë periudhës raportuese;

3) nivelet e kërkesës së pritur të energjisë dhe kapaciteteve të parapara shtesë me të cilat mundësohet siguria në furnizim, të cilat janë në ndërtim apo ndërtimi i të cilave planifikohet në pesë vitet e ardhshme;

4) masat për ballafaqimin me pamundësinë për mbulimin e kërkesës së lartë nga ana e një apo më tepër furnizuesve dhe mundësitë për garantimin e sigurisë në furnizimin me energji në periudhë prej pesë deri në dhjetë vjet pas vitit për të cilin hartohet raporti dhe

5) investimet e mundshme në kapacitetet interkonektuese në pesë vitet e ardhshme.

(2) Ministria kompetente për punët nga sfera e energjetikës (në tekstin e mëtejshëm: Ministria), më së voni deri më 31 korrik çdo të dytin vit, harton dhe publikon raport për sigurinë në furnizimin me energji elektrike, të cilin e dorëzon te Sekretariati i Bashkësisë Energjetike në të cilat theksohen të dhënat që kanë të bëjnë me:

1) ekuilibrin ndërmjet ofertës dhe kërkesës në tregun e energjisë elektrike në Republikën e Maqedonisë;

2) nivelin e kërkesës së ardhshme të pritshme dhe kapacitetet e parapara shtesë që janë në ndërtim apo planifikohen të ndërtohen;

3) cilësinë dhe nivelin e mirëmbajtjes së rrjeteve;

4) masat për mbulimin e konsumit të lartë dhe zgjidhjes së mungesave te një apo më tepër konsumatorë;

5) parimet për menaxhimin me bllokimet, në pajtim me këtë ligj dhe rregullat e miratuara në bazë të këtij ligji;

6) të gjithë përçuesit elektrikë ekzistues, të gjitha telat e planifikuara elektropërçuese në periudhën prej dhjetë viteve të ardhshme, si dhe të gjitha aktivitetet rrjedhëse për ndërtimin e telave të rinj elektropërçues të planifikuar për ndërtim në pesë vitet e ardhshme;

7) trendet e pritshme të prodhimit, furnizimit, shkëmbimit tejkufitar dhe konsumit të energjisë elektrike dhe masave për menaxhim me kërkesën dhe

8) qëllimet nacionale, rajonale, evropiane dhe globale për zhvillim të qëndrueshëm në pajtim me obligimet e Republikës së Maqedonisë të marra me marrëveshjet e ratifikuara ndërkombëtare.

(3) Ministria, më së voni deri më 31 korrik çdo vit harton dhe publikon raport për siguri në furnizimin me gazin natyror, të cilin e dorëzon te

Sekretariati i Bashkësisë Energjetike në të cilin theksohen të dhënat që kanë të bëjnë me:

1) ekuilibrin ndërmjet ofertës dhe kërkesës në tregun e gazit natyror në Republikën e Maqedonisë;

2) nivelin e kërkesës së ardhshme të pritur dhe rezervat e disponueshme të gazit natyror;

3) kapacitetet e parapara shtesë që planifikohen të ndërtohen apo ndërtimi i të cilave është në rrjedhë;

4) cilësinë dhe nivelin e mirëmbajtjes së rrjeteve;

5) masat për mbulimin e konsumimit të lartë dhe zgjidhjes së mungesave të një apo më tepër konsumatorëve;

6) ndikimin e masave që merren për shkak të mundësimit të sigurisë në furnizimin me gazin natyror në konkurrencë dhe në pozitën e pjesëmarrësve të ndryshëm në tregun e gazit natyror;

7) kohëzgjatjen e marrëveshjeve për furnizimin afatgjatë me gazin natyror të lidhura me shoqëritë e themeluara dhe të regjistruara në Republikën e Maqedonisë, veçanërisht kohëzgjatja e tyre e mbetur, në bazë të informatave të siguruara nga shoqëritë përkatëse, me përjashtim të informatave të ndjeshme afariste;

8) shkallën e likuiditetit në tregun e gazit;

9) caktimin dhe përmbushjen e standardeve për siguri në furnizimin për kategoritë e veçanta të konsumatorëve dhe

10) masat për sigurimin e mekanizmave përkatëse për mbështetjen e investimeve të reja në sistemet për përçimin dhe shpërndarjen e gazit natyror, në pajtim me dispozitat e këtij ligji.

II. POLITIKA ENERGJETIKE

Qëllimet e politikës energjetike
Neni 10

(1) Me politikën energjetike të Republikës së Maqedonisë garantohet:

1) furnizim i sigurt, i qëndrueshëm dhe cilësor i konsumatorëve me të gjitha llojet e energjisë;

2) stabilitet, konkurrencë dhe funksionalitet ekonomik të sektorit energjetik;

3) sigurim efikas të shërbimeve dhe mbrojtje dhe avancim të të drejtave të konsumatorëve;

4) zvogëlim të varfërisë energjetike dhe mbrojtje të konsumatorëve të cenueshëm;

5) përfshirje të tregjeve të energjisë në Republikën e Maqedonisë në tregjet rajonale dhe ndërkombëtare të energjisë;

6) shfrytëzim të burimeve energjetike në mënyrë që siguron zhvillim të qëndrueshëm energjetik;

7) avancim të efikasitetit energjetik;

8) zvogëlim të shfrytëzimit të karburanteve fosile për prodhim të energjisë;

9) nxitje të shfrytëzimit të burimeve rigjeneruese të energjisë;

10) mbrojtje të shëndetit publik, mjedisit jetësor dhe zbutjes së ndryshimeve klimatike nga ndikimet e dëmshme që dalin nga kryerja e veprimtarisë energjetike dhe

11) përmbushje të detyrimeve të Republikës së Maqedonisë që dalin nga marrëveshjet e ratifikuara ndërkombëtare.

(2) Për realizimit të qëllimeve të politikës energjetike, organet shtetërore kompetente dhe operatorët e sistemeve energjetike të Republikës së Maqedonisë realizojnë bashkëpunim me institucionet dhe organizatat shkencore, arsimore dhe profesionale, organet kompetente dhe trupat e shteteve tjera, si dhe organet dhe trupat në nivel rajonal dhe ndërkombëtar të themeluara me marrëveshjet ndërkombëtare të ratifikuara nga Republika e Maqedonisë.

Strategjia për zhvillim të energjetikës

Neni 11

(1) Politika energjetike e Republikës së Maqedonisë përcaktohet në Strategjinë për zhvillim të energjetikës (në tekstin e mëtutjeshëm: Strategjia) të cilën e miraton Qeveria me propozim të Ministrisë.

(2) Me Strategjinë caktohen:

1) qëllimet afatgjate për zhvillim të veprimtarive të caktuara energjetike që të garantohet siguri në furnizimin me lloje të ndryshme të energjisë;

2) prioritetet për zhvillim të sektorit energjetik;

3) lidhja e sistemeve energjetike të Republikës së Maqedonisë me sistemet energjetike të vendeve tjera;

4) përfshirja e tregjeve të energjisë në Republikën e Maqedonisë në tregjet rajonale dhe ndërkombëtare të energjisë;

5) caktimi dhe shfrytëzimi i resurseve dhe kapaciteteve energjetike me rëndësi strategjike për shtetin;

6) burimet dhe mënyra e sigurimit të sasive të nevojshme të energjisë;

7) parashikimi afatgjatë i nevojave për investim në kapacitete prodhuese, përçuese dhe distributive me qëllim që të përmbushen nevojat për energji;

8) mënyra e sigurimit të mjeteve të nevojshme financiare për realizim të investimeve të parapara;

9) potenciali i burimeve rigjeneruese të energjisë dhe masave për mbështetje të shfrytëzimit të burimeve rigjeneruese të energjisë me qëllim rritjen e pjesëmarrjes së energjisë së prodhuar nga burimet rigjeneruese në konsumin bruto final të energjisë;

10) masat stimulative për rritje të efikasitetit energjetik;

11) masat për zvogëlim të shfrytëzimit të karburanteve fosile për prodhim të energjisë;

12) kushtet dhe mënyra për sigurim të mbrojtjes së mjedisit jetësor dhe zbutjen e ndryshimeve klimatike, si dhe masat për realizim të mbrojtjes;

13) nxitja e konkurrencës së tregjeve të energjisë sipas parimeve të objektivizmit, transparencës dhe mosdiskriminimi;

14) mbrojtja e konsumatorëve;

15) përmbushja e obligimeve të ndërmarra me marrëveshje të ratifikuara ndërkombëtare përfshirë edhe detyrimet për miratim të strategjisë së integruar për energjetikë dhe ndryshimet klimatike dhe

16) elementet tjera me rëndësi për zhvillim të sektorit të energjetikës të Republikës së Maqedonisë.

(3) Strategjia miratohet në çdo pesë vite dhe ka të bëjë me periudhën e ardhshme prej së paku 20 vjet.

(4) Strategjia publikohet në "Gazetën Zyrtare të Republikës së Maqedonisë" dhe në ueb faqen e Qeverisë dhe Ministrisë.

(5) Mjetet e nevojshme për përpilimin e Strategjisë sigurohen nga Buxheti i Republikës së Maqedonisë, grantet ose donacionet.

Programi për realizimin e strategjisë
Neni 12

(1) Me propozim të Ministrisë, Qeverisë, në afat prej gjashtë muajsh nga dita e miratimit të Strategjisë, miraton program për realizim të Strategjisë për zhvillim të energjetikës për periudhë prej pesë vitesh.

(2) Me programin nga paragrafi (1) i këtij neni përcaktohen:

1) mënyra dhe dinamika për realizimin e Strategjisë;

2) masat për realizimin për çdo vit nga periudha të cilës i referohet programi;

3) aktivitetet e organeve shtetërore, organeve të njësive të vetëqeverisjes lokale dhe kryerësve të veprimtarive të rregulluara energjetike dhe shoqëritë energjetike që kanë për obligim sigurimin e shërbimit publik;

4) masat për avancim të konkurrencës dhe për sigurim të pozitës së barabartë të pjesëmarrësve në tregjet për energji dhe

5) mjetet e nevojshme financiare për realizimin e programit, si dhe burimet dhe mënyra e sigurimit të mjeteve.

(3) Mënyra e realizimit të masave nga paragrafi (2) i këtij neni duhet të jetë adekuate, jodiskriminuese dhe transparente dhe të jetë në pajtim me obligimet e Republikës së Maqedonisë të ndërmarra me marrëveshjet e ratifikuara ndërkombëtare.

(4) Para dorëzimit të programit nga paragrafi (1) i këtij neni në Qeverinë, Ministrinë e njofton Sekretariati i Bashkësisë Energjetike për aktivitetet dhe masat e paraparë nga paragrafi (2) pikat 3) dhe 4) të këtij neni. Nëse Sekretariati i Bashkësisë Energjetike nuk u prononcua për masat në afat prej 60 ditësh nga dita e pranimit të njoftimit, do të konsiderohet se nuk ka vërejtje.

(5) Realizimi i programit nga paragrafi (1) i këtij neni e ndjek Ministria, e cila më së voni deri më 30 nëntor çdo vit, përpilon dhe dorëzon në Qeveri raport për realizimin e programit nga paragrafi (1) i këtij neni për vitin paraprak.

Bilanci energjetik i planit
Neni 13

(1) Qeveria, me bilanc energjetik si dokument indikativ i planit, i cakton nevojat e përgjithshme të energjisë dhe nevojat e llojeve të caktuara të energjisë, si dhe mundësitë për përmbushjen e tyre nga prodhimet vendore dhe nga importi, për periudhë prej një viti.

(2) Qeveria, deri në fund të vitit rrjedhës me propozim të Ministrisë, e pas mendimit të marrë paraprak nga Komisioni Rregullator për Energjetikë, e miraton bilancin energjetik për vitin e ardhshëm.

(3) Ministria e ndjek realizimin e bilancit energjetik për vitin rrjedhës dhe, nëse kjo është e nevojshme, propozon masa përkatëse në Qeveri.

(4) Ministri i cili udhëheq me Ministrinë (në tekstin e mëtutjeshëm: ministri) miraton rregullore për bilance energjetike dhe statistikë energjetike me të cilën përcaktohet:

1) forma, përmbajtja dhe mënyra e përpilimit të bilancit energjetik;

2) përmbajtja, mënyra dhe afati për dorëzim të të dhënave të nevojshme për përpunimin dhe ndjekjen e realizimit të bilancit energjetik dhe

3) organet e administratës shtetërore dhe të njësive të vetëqeverisjes lokale, kryerësit e detyrave energjetike, si dhe konsumatorët e energjisë nga të cilat kërkohet të dorëzojnë të dhëna të nevojshme për përpunimin dhe ndjekjen e realizimit të bilancit energjetik.

(5) Me kërkesë të Ministrisë, personat e cekur në rregulloren për bilancin energjetik dhe statistikën energjetike janë të detyruar të dorëzojnë të dhëna për përpunimin dhe ndjekjen e bilancit energjetik dhe të dhënave të nevojshme për përpunimin e strategjive, programeve dhe raporteve për realizimin e programeve, miratimi i të cilave është paraparë me këtë ligj.

Gjendja e krizës
Neni 14

(1) Qeveria, me propozim të Ministrisë, me urdhëresë më hollësisht i përcakton kriteret dhe kushtet për shpallje të gjendjes së krizës, e veçanërisht në raste të fatkeqësive të motit dhe fatkeqësive natyrore, avarive dhe çrregullimeve të tregjeve të energjisë, mënyrën e furnizimit me lloje përkatëse të energjisë në gjendje krize, masat që ndërmerren në rast të gjendjes së krizës, si dhe të drejtat dhe obligimet e bartësve të licencave për kryerje të veprimtarisë së caktuar energjetike në pajtim me Ligjin për menaxhim me kriza.

(2) Me qëllim që të mbrohen sistemet energjetike dhe të sigurohet furnizim me lloj përkatës të energjisë në Republikën e Maqedonisë, operatorët e sistemeve për sistemeve për përçim dhe shpërndarje të llojit përkatës të energjisë, në pajtim me rregulloren nga paragrafi (1) i këtij neni, janë të detyruar të përpilojnë plane për veprim në gjendje krize dhe t'i dorëzojnë për miratim në Ministrinë.

(3) Masat e përcaktuara në urdhëresën nga paragrafi (1) i këtij neni duhet që:

1) të jenë të karakterit të përkohshëm dhe të zgjasin deri në përfundimin e gjendjes së krizës;

2) të mos e tejkalojnë vëllimin dhe intensitetin që është e nevojshme për mënjanimin e pasojave nga gjendja e krizës dhe

3) në masë më të vogël të mundshme e kufizojnë ose e çrregullojnë punën e tregjeve të energjisë në Republikën e Maqedonisë dhe në Bashkësinë Energjetike.

(4) Qeveria, në pajtim me obligimet e ndërmarra me Marrëveshjen për Bashkësinë Energjetike, e njofton Sekretariatin e Bashkësinë Energjetike, shtetet fqinje, si dhe palët tjera kontraktuese të Bashkësinë Energjetike të cilat janë të prekura nga efektet e masave të ndërmarra të përcaktuara në urdhëresën nga paragrafi (1) i këtij neni.

(5) Me propozim të Ministrisë ose Komisionit Rregullator për Energjetikë, si dhe pas kërkesës së arsyetuar nga Sekretariati i Bashkësisë Energjetike, Qeveria mund t'i ndryshojë ose ta ndërpresë zbatimin e masave të caktuara nga urdhëresa e paragrafit (1) të këtij neni.

(6) Për arritjen e sigurisë në furnizimin me energjinë elektrike dhe gazit natyror në gjendje krize, organet kompetente dhe kryerësit e veprimtarive energjetike, në kuadër të të drejtave, obligimeve dhe kompetencave të tyre,

bashkëpunojnë me organet kompetente përkatëse dhe kryerësit e veprimtarive energjetike nga palët tjera kontraktuese dhe pjesëmarrësit në marrëveshjen për Bashkësinë Energjetike dhe ndërmarrin masa për:

1) koordinim dhe harmonizim të masave nacionale për gjendje krize;

2) identifikim dhe, nëse është e nevojshme, zhvillim ose mbindërtim të interkoneksioneve për energji elektrike dhe gaz natyror;

3) ndihmë dhe bashkëpunim në gjendje krize ose çrregullim në furnizimin me energji me qendrat ndërkombëtare dhe rajonale për siguri në furnizim dhe

4)caktim të kushteve dhe mënyrave për ndihmë të ndërsjellë.

(7) Qeveria e njofton Sekretariatin e Bashkësisë Energjetike dhe palët tjera kontraktuese për çdo lloj të bashkëpunimit rajonal të përcaktuar në paragrafin (6) të këtij neni.

Mbrojtja e konsumatorëve të cenueshëm

Neni 15

(1) Qeveria deri në fund të vitit rrjedhës, me propozim të Ministrisë, e pas mendimit të marrë paraprak nga Komisioni Rregullator për Energjetikë miraton Program për mbrojtje të konsumatorëve të cenueshëm të energjisë për vitin e ardhshëm. Programin e përpunon Ministria në bashkëpunim me ministrinë kompetente për mbrojtje sociale dhe me të mes tjerash, përcaktohen:

1) konsumatorët që bëjnë pjesë në kategorinë e konsumatorëve të cenueshëm;

2) masat që duhet të ndërmerren për mbrojtje të konsumatorëve të cenueshëm të energjisë, duke i përfshirë subvencionet për konsumin e energjisë të dedikuara për ekonomi familjare që nuk janë paraparë me programin për subvencionimin e konsumit të energjisë në pajtim me rregullat për mbrojtje sociale;

3) masat për kursim të energjisë dhe përmirësimi i efikasitetit energjetik;

4) mënyra e zbatimit të masave dhe organet kompetente përgjegjës për zbatimin e tyre;

5) masat që i ndërmarrin operatorët e sistemeve për shpërndarje të energjisë;

6) masat që duhet t'i ndërmarrë furnizuesi me obligim për sigurimin e shërbimit publik, përkatësisht shërbimi universal në furnizimin me energji dhe

7) mjetet e nevojshme dhe burimet për financim.

(2) Masat nga programi nga paragrafi (1) i këtij neni nuk guxojnë ta prishin konkurrencën dhe ta pengojnë funksionimin efikas të tregjeve të energjisë elektrike, gazit natyror dhe energjisë natyrore dhe energjisë termike dhe nuk guxojnë të çojnë në subvencionim të kryqëzuar të kategorive të caktuara të konsumatorëve.

(3) Qeveria në çdo dy vjet e njofton Sekretariatin e Bashkësisë Energjetike për zbatimin e masave nga programi vjetor nga paragrafi (1) i këtij neni.

(4) Avokati i Popullit i Republikës së Maqedonisë, në cilësi të avokatit energjetik, i mbron të drejtat dhe interesat e konsumatorëve të energjisë elektrike, gazit natyror dhe energjisë termike në mënyrë dhe në procedurë të përcaktuar me ligj.

III. KOMISIONI RREGULLATOR PËR ENERGJETIKË I REPUBLIKËS SË MAQEDONISË

Subjektiviteti juridik
Neni 16

(1) Komisioni Rregullator për Energjetikë është trup i pavarur, joprofitabil rregullator i cili e rregullon dhe e kontrollon mënyrën e veprimtarive energjetike të këtij ligji.

(2) Komisioni Rregullator për Energjetikë është i pavarur në punën e tij dhe vendimmarrjen dhe kompetencën e vet në rregullimin e veprimtarive energjetike e realizon në korniza të përcaktuara me këtë ligj dhe rregullat e miratuara në bazë të këtij ligji dhe në pajtim me parimet e objektivitetit, transparencës dhe mosdiskriminimit, me zbatim të përvojave dhe praktikave më të mira ndërkombëtare.

(3) Komisioni Rregullator për Energjetikë ka cilësi të personit juridik i cili është i ndarë dhe i pavarur në aspektin funksional në aspekt të organizimit dhe vendimmarrjes nga organet e pushtetit shtetëror dhe lokal dhe ushtruesit e veprimtarisë energjetike.

(4) Komisioni Rregullator për Energjetikë si person juridik ka aftësi juridike që të paraqitet në mënyrë të pavarur në qarkullimin juridik, veçanërisht kur lidh marrëveshje, ngre ose është palë në procedurë juridike dhe fiton, menaxhon, ruan dhe disponon me pronën e vet të patundshme dhe të tundshme.

(5) Komisioni Rregullator miraton statut me të cilin rregullohen çështjet lidhur me rregullimin e tij të brendshëm, si dhe mënyrën e punës dhe vendimmarrjes, në pajtim me këtë ligj dhe ligjin tjetër.

(6) Kuvendi i Republikës së Maqedonisë jep pëlqim të statutit të Komisionit Rregullator për Energjetikë.

(7) Komisioni Rregullator për Energjetikë miraton rregullore me të cilin e rregullon mënyrën e punës së vet.

Përbërja e Komisionit Rregullator për Energjetikë
Neni 17

(1) Komisioni Rregullator për Energjetikë përbëhet prej shtatë anëtarëve, nga të cilat njëri është kryetar.

(2) Një anëtar i Komisionit Rregullator për Energjetikë është person profesional për çështje juridike nga sfera e energjetikës, një anëtar është person profesional për çështje ekonomike nga sfera e energjetikës dhe/ose shërbime ujore, një anëtar është person profesional për çështje teknike nga sfera e shërbimeve ujore dhe anëtarët tjerë janë persona profesionalë për çështje teknike nga sfera e energjetikës.

(3) Anëtar ose kryetar i Komisionit Rregullator për Energjetikë mund të emërohet shtetas i Republikës së Maqedonisë i cili i përmbush kushtet në vijim:

1) ka fituar së paku 240 kredi sipas SETK-së ose shkallë të kryer VII/1 nga sfera e elektroteknikës, makinerisë, shkencave teknologjike, ndërtimtarisë, ekonomisë ose të drejtës;

2) në 15 vitet e fundit para emërimit të ketë së paku dhjetë vite përvojë pune në energjetikë, përkatësisht në sigurimin e shërbimeve ujore;

3) së paku dy vite para emërimit anëtar i Komisionit Rregullator për Energjetikë të mos ketë qenë anëtar i organit drejtues ose organit për mbikëqyrje të shoqërisë që ushtron veprimtari energjetike, përkatësisht veprimtari lidhur me shërbimet ujore dhe

4) në çastin e emërimit, me aktgjykim të plotfuqishëm gjyqësor të mos i jetë shqiptuar dënim ose sanksion për kundërvajtje për ushtrim të profesionit, veprimtarisë ose detyrës.

(4) Mandati i çdo anëtari dhe i kryetarit të Komisionit Rregullator për Energjetikë është pesë vjet dhe asnjë anëtar nuk mund të jetë në atë funksion më shumë se dy mandate të njëpasnjëshme.

(5) Funksioni anëtar i Komisionit Rregullator për Energjetikë ushtrohet në mënyrë profesionale dhe është i papërputhshëm me ushtrimin e funksionit, funksionit në partinë politike ose vendin e punës. Nëse anëtari i Komisionit Rregullator për Energjetikë para emërimit ka qenë në marrëdhënie pune, marrëdhënia e punës i pezullohet.

(6) Kryetari i Komisionit Rregullator për Energjetikë e prezanton dhe përfaqëson Komisionin Rregullator për Energjetikë në vend dhe jashtë vendit dhe ka të drejta, obligime dhe autorizime tjera të përcaktuara me statutin.

(7) Anëtarët e Komisionit Rregullator për Energjetikë, në procedurë të përcaktuar me statutin, nga radhët e veta zgjedhin zëvendëskryetar. Të drejtat, obligimet dhe autorizimet e zëvendëskryetarit janë të përcaktuara në statutin e Komisionit Rregullator për Energjetikë.

Emërimi i kryetarit dhe anëtarëve
Neni 18

(1) Kuvendi i Republikës së Maqedonisë (në tekstin e mëtutjeshëm: Kuvendi), me propozim të Qeverisë, i emëron dhe shkarkon anëtarët dhe kryetarin e Komisionit Rregullator për Energjetikë, duke e pasur parasysh përfaqësimin adekuat dhe të drejtë të pjesëtarëve të të gjithë komuniteteve. Aktvendimi për emërimin e anëtarëve dhe kryetarit të Komisionit Rregullator për Energjetikë botohet në "Gazetën Zyrtare të Republikës së Maqedonisë".

(2) Për emërimin e anëtarit ose kryetarit të Komisionit Rregullator për Energjetikë, Qeveria shpall konkurs publik në tri gazeta ditore, të cilat shpallen në gjithë territorin e Republikës së Maqedonisë nga të cilat në njërën prej gazetave që botohen në gjuhën që e flasin së paku 20% të qytetarëve që flasin gjuhë zyrtare të ndryshme nga gjuha maqedonase.

(3) Shqyrtimin e fletëparaqitjeve të dorëzuara nga kandidatët për shpalljen nga paragrafi (1) të këtij neni e kryen komisioni i formuar nga Qeveria, i përbërë prej pesë anëtarësh, nga radhët e personave të shquar profesionalë nga sfera e energjetikës, të drejtës dhe ekonomisë, që nuk kanë konflikt të interesave me kandidatët.

(4) Në afat prej 15 ditësh pas përfundimit të shpalljes, komisioni në Qeverinë dorëzon listë me arsyetim për kandidatët.

(5) Qeveria dorëzon propozim në Kuvendin për emërimin ose riemërimin e anëtarit ose kryetarit të Komisionit Rregullator për Energjetikë 90 ditë para skadimit të mandatit të anëtarit ose kryetarit të Komisionit Rregullator për Energjetikë.

Pushimi i mandatit të anëtarëve
Neni 19

(1) Funksioni i anëtarit ose kryetarit të Komisionit Rregullator për Energjetikë i ndërpritet me skadimin e mandatit për të cilin është emëruar.

(2) Anëtari, përkatësisht kryetari i Komisionit Rregullator për Energjetikë, mandati i të cilit ka skaduar, e kryen funksionin deri në emërimin e anëtarit të ri, përkatësisht kryetarit.

(3) Anëtarit ose kryetarit të Komisionit Rregullator për Energjetikë i ndërpritet kryerja e funksionit para skadimit të mandatit, nëse:

1) paraqet dorëheqje në Kuvend;

2) te ai krijohet paaftësi e përhershme ose e përkohshme për kryerje të papenguar të funksionit më gjatë se gjashtë muaj ose në rast të vdekjes;

3) me aktgjykim të plotfuqishëm gjyqësor i është shqiptuar dënim me burg për vepër të kryer penale në kohëzgjatje prej gjashtë muajsh ose i është shqiptuar masë sigurimi ndalim për kryerjen e profesionit, veprimtarisë ose detyrës në kohëzgjatje prej gjashtë muajsh ose

4) fiton kushte për realizimin e të drejtës së pensionit.

(4) Komisioni Rregullator për Energjetikë e njofton Kuvendin në afat prej tetë ditësh nga kuptimi për përmbushjen e kushtit nga paragrafi (3) pikat 2) dhe 3) të këtij neni, e më së voni 90 ditë para përmbushjes së kushtit nga paragrafi (3) pika 4) e këtij neni.

(5) Pas marrjes së njoftimit nga paragrafi (4) i këtij neni, Kuvendit konstaton se është përmbushur kushti nga paragrafi (3) i këtij neni dhe miraton vendim për ndërprerjen e funksionit të anëtarit ose kryetarit të Komisionit Rregullator për Energjetikë.

(6) Anëtari ose kryetari i Komisionit Rregullator për Energjetikë mund të shkarkohet nga kryerja e funksionit në të cili është emëruar para skadimit të mandatit nëse:

1) në mënyrë të pavetëdijshme dhe joprofesionale e kryen funksionin;

2) ka kryer shkelje të detyrimeve për paanshmëri dhe pavarësi;

3) e ka keqpërdorur funksionin;

4) në mënyrë tjetër ka punuar në kundërshtim me ligjin.

(7) Nëse Komisioni Rregullator për Energjetikë konstaton se është përmbushur ndonjë prej kushteve nga paragrafi (6) i këtij neni dorëzon në Kuvendin propozim për fillimin e procedurës për miratimin e vendimit për shkarkimin nga funksioni para skadimit të mandatit të anëtarit ose kryetarit.

(8) Qeveria, në afat prej 60 ditësh nga dita e miratimit të vendimit për ndërprerje të funksionit ose shkarkim nga funksioni nga paragrafët (5) dhe (7) të këtij neni, i dorëzon propozim Kuvendit për emërim të kryetarit të ri ose anëtarit të Komisionit Rregullator për Energjetikë.

Rrogat neto dhe kompensimet e rrogave
Neni 20

(1) Neto rroga e kryetarit dhe anëtarëve të Komisionit Rregullator për Energjetikë nuk mund të jetë më e lartë se shuma e pesë rrogave mesatare neto të paguara në Republikën e Maqedonisë në vitin paraprak, sipas të dhënave të publikuara nga Enti shtetëror për statistikë.

(2) Të punësuarit në shërbimet profesionale dhe administrative të Komisionit Rregullator për Energjetikë kanë status të nëpunësve administrativë dhe për çështjet që kanë të bëjnë me marrëdhëniet e punës që nuk janë rregulluar me këtë ligj ose me marrëveshje kolektive, zbatohen dispozitat nga Ligji për të punësuarit nga sektori publik dhe Ligji për nëpunës

administrativë. Për personat ndihmës-teknik të punësuar në Komisionin Rregullator për Energjetikë zbatohen dispozitat nga Ligji për të punësuarit në sektorin publik dhe Ligjin për marrëdhënie pune.

(3) Komisioni Rregullator për Energjetikë e përcakton mënyrën e përcaktimit të rrogave dhe kompensimeve të të punësuarve në shërbimet profesionale dhe administrative, si dhe lartësinë e koeficientit të rrogës bazë, me ç'rast rrogat dhe kompensimet që përcaktohen në nivel të krahasueshëm me rrogat dhe kompensimet në shoqëritë energjetike që kryejnë veprimtari të rregulluara energjetike.

Sjellje etike
Neni 21

(1) Kryetari, anëtarët e Komisionit Rregullator për Energjetikë dhe të punësuarit në shërbimin profesional të Komisionit Rregullator për Energjetikë gjatë kryerjes së obligimeve të tyre të punës dhe gjatë vendimmarrjes janë të detyruar të veprojnë në mënyrë profesionale, të paanshme, objektive dhe me ndërgjegje, e veçanërisht të:

1) veprojnë në mënyrë të pavarur nga çfarëdo lloj të interesave të tregjeve;

2) nuk kërkojnë ose pranojnë udhëzim të drejtpërdrejtë nga organet shtetërore ose personat tjerë publikë dhe privatë;

3) nuk udhëhiqen nga interesat personale, afariste dhe financiare;

4) nuk i keqpërdorin autorizimet, dhe

5) e mbrojnë prestigjin e Komisionit Rregullator për Energjetikë.

(2) Me përjashtim nga paragrafi (1), pika 2) e këtij neni, Komisioni Rregullator për Energjetikë mund të realizojë bashkëpunim me Qeverinë ose me organe tjera shtetërore në zbatimin e politikave që nuk janë të lidhura me kompetencën e Komisionit Rregullator për Energjetikë të përcaktuar në nenin 24, nenin 25 dhe nenin 26 të këtij ligji.

(3) Komisioni Rregullator për Energjetikë miraton kodeks etik në të cilin më hollësisht rregullohen të drejtat dhe obligimet e anëtarëve të Komisionit Rregullator për Energjetikë dhe të punësuarit në shërbimin profesional dhe e publikon në ueb faqen e vet.

Konflikti i interesave
Neni 22

(1) Kryetari, anëtari ose i punësuari në shërbimin profesional të Komisionit Rregullator për Energjetikë, si dhe bashkëshorti i tyre ose personi në lidhje farefisnore në vijë të drejtë deri në shkallën e parë, nuk mund të jetë bartës ose kërkues i licencës për kryerje të veprimtarisë energjetike, aksionar, bashkëpronar ose anëtar i organeve drejtuese dhe të mbikëqyrjes së personave që janë bartës ose kërkues të licencave për kryerje të veprimtarisë energjetike.

(2) Personat nga paragrafi (1) i këtij neni, në raste në kundërshtim me paragrafin (1) të këtij neni janë të detyruar t'i ndërpresin interesat e tyre me bartësit ose kërkuesit e licencave për kryerje të veprimtarisë energjetike, përmes shitjes së aksioneve dhe pjesëmarrësve, përkatësisht përmes tërheqjes nga funksionet dhe kryerja e veprimtarive nga paragrafi (1) i këtij neni.

(3) Në periudhë prej dy vitesh nga dita e ndërprerjes së mandatit, anëtarit ose kryetarit të Komisionit Rregullator për Energjetikë nuk mund të fitojë aksione ose pjesëmarrje ose të themelojë marrëdhënie pune në shoqëri që ka fituar licencë për kryerje të veprimtarive energjetike në periudhën derisa ka qenë kryetar ose anëtar i Komisionit Rregullator për Energjetikë.

Qëllimet e rregullimit të veprimtarive energjetike
Neni 23

(1) Përmes kryerjes së kompetencës së vet me këtë ligj, Komisioni Rregullator për Energjetikë, në bashkëpunim me organet tjera shtetërore në kuadër të kompetencës së tyre, si dhe me operatorët e sistemeve energjetike përkatëse dhe tregjeve dhe me kryerësit e veprimtarive tjera energjetike, e duke i pasur parasysh qëllimet afatgjate të politikës energjetike, mundëson:

1) tregje konkurrente, të sigurt dhe të qëndrueshëm të energjisë në Republikën e Maqedonisë dhe përfshirje të tyre në tregjet rajonale dhe ndërkombëtare të energjisë në bashkëpunim me institucionet e Bashkësisë Energjetike, e veçanërisht me Bordin Rregullator të Bashkësisë Energjetike dhe trupat rregullator të palëve tjerë kontraktues dhe pjesëmarrës në Bashkësinë Energjetike, si dhe hapje efektive të tregjeve për të gjithë konsumatorët dhe furnizuesit në Bashkësinë Energjetike;

2) mënjanimi i kufizimeve në tregtinë me energji elektrike dhe gaz natyror, përfshirë edhe kapacitetet përçuese tejkufitare adekuate për mbulimin e kërkesës dhe lehtësimin e rrjedhave të energjisë elektrike dhe gazit natyror në Bashkësinë Energjetike;

3) zhvillim të sistemeve të sigurta, të besueshme dhe energjetike të orientuara drejt konsumatorëve, me çka është i mundshëm shpenzim më i vogël;

4) optimizimi i përdorimit të energjisë elektrike dhe gazit natyror nga ana e shoqërive për energji elektrike, gaz natyror dhe energji termike për avancimin e efikasitetit energjetik përmes sigurimit të shërbimeve për menaxhim me energjinë, vendosje të sistemeve të përparuara për matje, si dhe rrjeteve të mençura;

5) lehtësim të qasjes për pjesëmarrës të rinj në tregjet e energjisë dhe për energjinë e prodhuar nga burimet rigjeneruese të energjisë;

6) lehtësime përkatëse afatshkurtra dhe afatgjate të operatorëve dhe shfrytëzuesve të sistemeve për përçim dhe distribuim për rritjen e efikasitetit të sistemeve dhe përshpejtim të integrimit të tregjeve;

7) mbrojtje të konsumatorëve dhe avancim të konkurrencës efektive, me qëllim konsumatorët të kenë dobi nga funksionimi efikas dhe konkurrent i tregjeve të energjisë në Republikën e Maqedonisë dhe

8) arritje të standardeve të larta në përmbushjen e obligimeve të shërbimit publik dhe/ose universale në furnizimin me energji elektrike, gaz natyror dhe energji termike dhe kontribut në mbrojtjen e konsumatorëve të cenueshëm.

(2) Për shkak të realizimit të qëllimeve nga paragrafi (1) i këtij neni Komisioni Rregullator për Energjetikë:

1) bashkëpunon me organet shtetërore kompetente, njësitë e vetëqeverisjes lokale, kryerësit e veprimtarive energjetike, shfrytëzuesit e sistemeve energjetike dhe konsumatorët e energjisë dhe me organizata dhe institucione tjera dhe

2) inicion dhe propozon miratim të ligjeve të reja dhe ndryshim të ligjeve ekzistuese dhe rregullave tjera nga sfera e energjetikës.

Kompetenca e Komisionit Rregullator për Energjetikë
Neni 24

(1) Për realizim të kompetencës së vet Komisioni Rregullator për Energjetikë:

1) Miraton:

- rregullore dhe metodologji për formim të çmimeve dhe tarifave për veprimtari të rregulluara energjetike,
- rregullore dhe metodologji për formim të çmimeve më të larta rafinerike dhe çmimeve të shitjes me pakicë të derivateve të caktuara të naftës dhe karburanteve për transport,
- rregullore për licenca,
- rregullore për mënyrën dhe procedurën për ndjekje të funksionimit të tregjeve të energjisë,
- rregullore për certifikimin e operatorit të sistemit elektropërçues dhe operatorit të sistemit për përçim të gazit natyror,
- rregullore për ndarjen e statusit të sistemit të mbyllur për shpërndarje të energjisë elektrike, sistemit të mbyllur për shpërndarje të gazit natyror dhe operatorit të kombinuar për përçim dhe shpërndarje të gazit natyror,
- sisteme tarifore për përçim dhe shpërndarje të energjisë edhe për shërbimet që i sigurojnë operatorët e tregjeve të energjisë, si dhe për shitjen e energjisë elektrike nga furnizuesi universal dhe furnizuesit në rast të fundit,
- rregulla për veprim për negociata dhe zgjidhje të kontesteve,
- rregulla për përcaktimin e kompensimit të dëmit që u është shkaktuar prodhuesve dhe konsumatorëve të lidhur në sistemet për përçim dhe shpërndarje të energjisë elektrike,
- rregulla për tregun e energjisë elektrike,
- rregulli për furnizim të energjisë elektrike për furnizuesin universal,
- rregulla për tregun e gazit natyror,
- rregulla për tregun e energjisë elektrike,
- rregulla për furnizimin me gaz natyror,
- rregulla për furnizim me energji termike,
- vendime për çmime dhe tarifa për veprimtari të rregulluara energjetike dhe vendime për çmimet më të larta shitëse të derivateve të naftës edhe të karburanteve për transport,
- licenca dhe vendime për ndryshimin, bartjen, vazhdimin, suspendimin, heqjen dhe ndërprerjen e licencave për kryerje të veprimtarive të caktuara nga sfera e energjetikës dhe për lëshimin e licencës së përkohshme,
- vendime për shfrytëzimin e tarifës së privilegjuar të energjisë elektrike,
- vendime për përjashtim nga obligimi për sigurim të qasjes së palës së tretë në përçuesit dhe infrastrukturën për përçim të energjisë elektrike dhe gazit natyror,
- aktvendime për regjistrim në regjistrin e tregtarëve të huaj dhe furnizuesve me energjinë elektrike dhe gazit natyror,

- aktvendime për fitim të statusit të përkohshëm të prodhuesit të autorizuar i cili shfrytëzon tarifë të privilegjuar dhe të statusit të prodhuesit të autorizuar i cili shfrytëzon tarifë të privilegjuar,

- metodologji dhe kritere që shfrytëzohen për vlerësim të investimeve dhe rreziqeve në projekte për infrastrukturë elektroenergjetike dhe gazpërçuese që janë me interes të përbashkët të palëve kontraktuese dhe/ose pjesëmarrësve në Marrëveshjen për Bashkësinë Energjetike dhe i publikon indikatorët dhe vlerat referente përkatëse për krahasim të shpenzimeve investuese.

2) Miraton:

- rregulla të rrjetit për përçim dhe shpërndarje të llojit përkatës të energjisë të miratuara nga ana e operatorëve përkatës të sistemeve për përçim dhe shpërndarje të energjisë, në të cilat janë përfshirë metodologjitë për përllogaritje të kompensimeve për qasje dhe lidhje,

- rregulla për balancim të sistemeve për përçim të energjisë elektrike dhe gazit natyror, me propozim të operatorëve adekuatë,

- rregulla për koordinim dhe mekanizëm për këmbim të informatave gjatë menaxhimit me bllokim në sistemin elektronik,

- rregulla për furnizim të energjisë elektrike dhe gazit natyror për mbulim të humbjeve në sistemet për përçim dhe distribuim,

- rregulla për ndarjen e kapaciteteve përçuese tejkufitare për energji elektrike dhe menaxhim me bllokimet,

- rregulla për punë të tregut të organizuar të energjisë elektrike,

- vendim për shumën e kompensimeve që paguhen për pjesëmarrje të tregut të organizuar të energjisë elektrike edhe për realizimin e transaksioneve,

- rregulla për ndarjen e kapaciteteve përçuese tejkufitare për energji elektrike dhe menaxhim me bllokimet,

- rregulla për dorëzim të informatave nga pjesëmarrës të tregut të energjisë elektrike te operatorët e sistemit elektropërçues,

- planet për zvogëlimin e humbjeve në sistemet për distribuim për energji elektrike dhe gazit natyror,

- rregulla për furnizim të energjisë elektrike dhe gazit natyror për mbulim të humbjeve në sistemet për përçim dhe distribuim,

- planet për mirëmbajtje dhe planet për investim në zhvillimin e sistemeve përçuese dhe distributive të përpiluara nga operatorët për përçim dhe shpërndarje të llojit përkatës të energjisë,

- programe për harmonizim të miratuara nga operatorët e sistemeve energjetike përkatëse,

- emërim të nëpunësit për harmonizim dhe

- raport të nëpunësit për harmonizim për realizim të planeve për harmonizim.

3) Vendos dhe udhëheq:

- regjistri i prodhuesve të privilegjuar të energjisë elektrike që shfrytëzojnë tarifë të autorizuar dhe

- regjistër të tregtarëve të huaj dhe furnizuesve të energjisë elektrike dhe gazit natyror që mund të kryejnë veprimtari energjetike në Republikën e Maqedonisë.

(2) Nëse kryerësi i veprimtarisë energjetike, që ka dorëzuar akt nga paragrafi (1) pika 2) e këtij neni për miratim në Komisionin Rregullator për

Energjetikë, nuk vepron për kërkesat e Komisionit Rregullator për Energjetikë çështje të caktuara në akt të rregullohen në bazë të parimeve të mosdiskriminimit, transparencës dhe konkurrencës, si dhe të mundësojnë sigurim të shërbimit publik përkatësisht universal, Komisioni Rregullator për Energjetikë kryen ndryshime përkatëse dhe plotësim të propozim-aktit i cili është dorëzuar për miratim, të cilat bëhen pjesë përbërëse e aktit i cili është miratuar, e nëse akti shpallet në "Gazetën Zyrtare të Republikës së Maqedonisë" e obligon kryerësin e veprimtarisë energjetike ta shpallë aktin në "Gazetën Zyrtare të Republikës së Maqedonisë".

Ndjekja e gjendjeve dhe funksionimi i tregjeve të energjisë

Neni 25

(1) Komisioni Rregullator për Energjetikë e ndjek funksionimin e tregjeve të energjisë me qëllim që:

1) të përforcohet efikasiteti, konkurrenca dhe transparenca e tregjeve për energji dhe

2) të zbulohen parregullsi, prishje të konkurrencës dhe formave të konkurrencës jolojale të tregut, si dhe aktivitete tjera të tregjeve të energjisë në kundërshtim me ligjet, rregullat tjera dhe detyrimet e përcaktuara në licencat për kryerje të veprimtarive energjetike.

(2) Për realizim efikas të kompetencës nga paragrafi (1) i këtij neni, Komisioni Rregullator për Energjetikë veçanërisht i ndjek:

1) përmbushjen e obligimeve të përcaktuara ligjore të kryerësve të veprimtarive të rregulluara energjetike që kanë të bëjnë me garantimin e sigurisë në furnizimin me energji elektrike, gazin natyror dhe energji termike;

2) funksionimin e tregjeve të energjisë me qëllim të sigurimit të avancimit të tyre dhe sigurisë në furnizimin me energji;

3) zbatimin e rregullave për ndarje të kapaciteteve përçuese tejkufitare dhe për menaxhim me bllokimet në sistemet për përçim të energjisë elektrike dhe gazit natyror, duke i përfshirë përçuesit interkonektues, në pajtim me obligimet e Republikës së Maqedonisë të ndërmarrë me marrëveshjet e ratifikuara ndërkombëtare;

4) zbatimin e rregullave për organizim të balancimit të sistemit elektroenergjetik dhe rregullave për organizim të balancimit të sistemit për gaz natyror, si dhe sigurimit të shërbimeve për balancimin e energjisë elektrike dhe gazit natyror;

5) realizimin e planeve të përgatitura nga ana e operatorëve të sistemeve përçuese dhe shpërndarëse për energji që kanë të bëjnë me zvogëlimin e humbjeve në sistemin energjetik përkatës, dhe sipas nevojës i revidon këto plane;

6) qasjen në rrjetet për stabilimentet e reja prodhuese për prodhim të energjisë elektrike, veçanërisht mënjanim të pengesave që mund ta pamundësojnë qasjen e pjesëmarrësve të rinj në tregjet e energjisë elektrike të prodhuar nga burime rigjeneruese të energjisë;

7) sasitë prioritare të dispeçuara të energjisë elektrike edhe për kufizimet e qasjes prioritare të rrjetit dhe/ose dispeçimit prioritar;

8) kushtet për qasje në kapacitetet për depozitim në sistemin për përçim të gazit natyror dhe shërbimeve tjera sistemore për gaz natyror;

9) përdorimin e të ardhurave të realizuara nga menaxhimi me bllokim në sistemet për përçim të energjisë elektrike dhe gazit natyror;

10) përdorimin e të ardhurave nga kompensimet për qasje dhe lidhje në rrjetet për përçim dhe shpërndarje të energjisë dhe investim të tyre në qëndrueshmërinë e rrjeteve;

11) kohën që u nevojitet operatorëve të sistemeve për përçim dhe shpërndarje për lidhje të shfrytëzuesve të rinj dhe për mënjanimin e defekteve;

12) harmonizimin e punës së operatorëve të sistemeve për përçim dhe shpërndarje të energjisë elektrike dhe gazit natyror me rregullat për siguri dhe besueshmëri të sistemeve;

13) publikimin në kohë të të gjitha informatave relevante nga ana e operatorëve të sistemeve për përçim dhe distribuim në pajtim me obligimet dhe standardet e pranuara ndërkombëtare, lidhur me konsumin, prodhimin, deponimin dhe humbjet e energjisë, menaxhimin me sistemet dhe interkoneksionet, shfrytëzimin e rrjetit dhe ndarjen e kapaciteteve të palëve të interesuara, balancimin e kërkesës, sasitë e vlerësuara dhe të planifikuara të energjisë dhe ndryshimet në strukturën e kapaciteteve për prodhim, depozitim dhe përçim të energjisë;

14) nivelin e çmimeve transparente për energjinë elektrike dhe gazin natyror në tregjet përkatëse;

15) vëllimin financiar dhe real të transaksioneve të planifikuara dhe të realizuara nga ana e operatorëve të sistemeve për përçim dhe shpërndarje të energjisë si dhe tregtarët dhe furnizuesit me energji;

16) ndryshimet e strukturës pronësore të kryerësve të veprimtarive energjetike, e veçanërisht të operatorëve të sistemeve për përçim dhe shpërndarje të energjisë;

17) zbatimin e sistemeve tarifore dhe tarifave të përcaktuara;

18) zbatimin e kushteve dhe kompensimeve për lidhje në stabilimentet e reja prodhuese në rrjet;

19) punën e bartësve të licencave në lidhje me obligimet e tyre të përcaktuara në licencat e lëshuara, duke i përfshirë edhe punët lidhur me përçimin tejkufitar të energjisë elektrike dhe gazit natyror;

20) dukurinë e obligimeve kontraktuese kufizuese, duke i përfshirë dispozitat për ekskluzivitet me të cilat mund të pamundësohen konsumatorët të lidhin kontratë njëkohësisht me më shumë furnizues me energji ose që mund t'ua kufizojnë të drejtën e zgjedhjes furnizuesit;

21) zbatimin e masave për mbrojtje të të drejtave të konsumatorëve nga ana e operatorëve të sistemeve për përçim dhe distribuim, si dhe furnizuesve, veçanërisht në aspekt të:

- marrjes së informatave të plota dhe të kuptueshme në aspekt të çmimeve dhe tarifave që janë në zbatim të çmimeve të energjisë për ekonomi familjare,
- mënyrës së pagesës së llogarive për energjinë e harxhuar,
- shkyçjeve të shfrytëzuesve nga sistemet,
- kompensimeve për riparime dhe mirëmbajtje të rrjeteve,
- veprimeve për negociatat dhe parashtresat të dorëzuara nga konsumatorët,
- të drejtave të konsumatorëve për të marrë të dhëna për konsum personal, dhe
- sigurimit të informatave për konsumatorët që kanë të bëjnë me të drejtat e tyre.

22) realizimit të përfitimeve për konsumatorët që dalin nga funksionimi efikas i tregjeve të energjisë, nxitja e konkurrencës efektive dhe nga masat e ndërmarra për mbrojtje të konsumatorëve;

23) cilësisë së shërbimeve që i japin kryerësit e veprimtarive energjetike, përfshirë mënyrën në të cilën veprohet me kundërshtimet nga konsumatorët;

24) zbatimin e obligimeve për mbajtje të kontabilitetit të veçuar për personat që kryejnë një ose më shumë veprimtari të rregulluara energjetike ose një ose më shumë veprimtari të rregulluara energjetike dhe veprimtari tjetër energjetike, si dhe ndarje efektive të evidencës së kontabilitetit në pajtim me këtë ligj;

25) zbatimit të programeve për harmonizim të operatorëve të sistemeve energjetike përkatëse, me qëllim të sigurimit të mosdiskriminimit, transparencës dhe objektivitetit në funksionimin e tregjeve të energjisë;

26) rregullshmërisë së publikimit të të dhënave për gjendjet në sistemin elektropërçues dhe dorëzimin e tyre në trupat ndërkombëtarë përkatës;

27) investimeve në kapacitetet për prodhim të energjisë elektrike në lidhje me sigurinë e furnizimit me energji;

28) zbatimit të masave mbrojtëse në pajtim me nenin 14 dhe masat e përcaktuara në Programin për mbrojtje të konsumatorëve të cenueshëm nga neni 15 i këtij ligji;

29) bashkëpunimit teknik ndërmjet operatorëve të sistemeve për përçim, operatorëve të tregjeve të energjisë elektrike dhe gazit natyror me operatorët përkatës nga palët kontraktuese dhe pjesëmarrësit në Marrëveshjen për Bashkësinë Energjetike.

(3) Komisioni Rregullator për Energjetikë miraton rregullore për mënyrën dhe procedurën për ndjekje të funksionimit të tregjeve të energjisë.

(4) Në bazë të të dhënave dhe informatave të marra nga ndjekja e gjendjeve të tregjeve të energjisë në Republikën e Maqedonisë, Komisioni Rregullator për Energjetikë vendos bazë të të dhënave të nevojshme për ndjekje të funksionimit të tregjeve dhe përgatit dhe publikon raport për gjendjet dhe funksionimin e tregjeve të energjisë, si pjesë përbërëse e raportit nga neni 36 i këtij ligji.

(5) Kryerësit e veprimtarive energjetike janë të detyruar të dorëzojnë në Komisionin Rregullator për Energjetikë informata dhe të dhëna të nevojshme për ndjekjen e funksionimit të tregjeve të energjisë në Republikën e Maqedonisë në mënyrën, në formën dhe në periudha të përcaktuara me rregulloren nga paragrafi (3) i këtij neni.

Marrja e masave
Neni 26

(1) Nëse gjatë ndjekjes së gjendjeve dhe funksionimit të tregjeve të energjisë në pajtim me nenin 25 të këtij ligji, Komisioni Rregullator për Energjetikë konstaton parregullsi, miraton vendim me të cilin imponohet ndërmarrje të masave të detyrueshme përkatëse, përfshirë edhe ndalimin e sjelljes konkrete të kryerësit të veprimtarisë energjetike, me qëllim të garantimit të sigurisë në furnizimin, funksionimin efikas, konkurrent dhe jodiskriminues të tregjeve të energjisë, si dhe mbrojtjes së të drejtave të konsumatorëve dhe shfrytëzuesve të sistemeve energjetike. Në vendim ceken masat të cilat duhet të ndërmerren nga ana e kryerësit të veprimtarisë

energjetike, si dhe afatet në të cilat duhet të ndërmerren këto masa dhe obligime për dorëzim të raporteve për masat e ndërmarra.

(2) Gjatë kryerjes së punëve nga paragrafi (1) i këtij neni, Komisioni Rregullator për Energjetikë bashkëpunon me organe shtetërore dhe institucione, si dhe me Këshillin Rregullator të Bashkësisë Energjetike, trupat rregullatorë për energjetikë të palëve kontraktues dhe pjesëmarrësit në Bashkësinë Energjetike dhe me Sekretariatin e Bashkësisë Energjetike.

(3) Nëse bartësit e licencave nuk veprojnë sipas vendimit nga paragrafi (1) i këtij neni, Komisioni Rregullator për Energjetikë:

1) parashtron kërkesë për ngritje të procedurës për kundërvajtje në pajtim me dispozitat e këtij ligji, ose procedurës tjetër para organit shtetëror kompetent dhe

2) mund të fillojë procedurë për suspendimin ose heqjen e licencës.

(4) Nëse gjatë ndjekjes së funksionimit të tregjeve të energjisë elektrike, gazit natyror dhe energjisë termike, Komisioni Rregullator për Energjetikë vlerëson se nuk ekziston konkurrencë efikase mund në bashkëpunim me Komisionin për Mbrojtje të Konkurrencës dhe Sekretariatit të Bashkësisë Energjetike, të kryejë hulumtime plotësuese dhe të ndërmarrë masa të nevojshme dhe përkatëse me të cilat sigurohet avancimi i konkurrencës dhe funksionimi efikas i tregjeve të energjisë.

Bashkëpunimi rajonal
Neni 27

(1) Për shkak të përfshirjes në tregje të energjisë nga Republika e Maqedonisë në tregjet rajonale, Komisioni Rregullator për Energjetikë:

1) merr pjesë në punën e organizatave përkatëse rajonale dhe ndërkombëtare dhe realizon bashkëpunim, konsultime dhe këmbim të informatave me trupa tjerë rregullatorë nga rajoni, si dhe me Bordin Rregullator të Bashkësisë Energjetike dhe Sekretariatit të Bashkësisë Energjetike dhe

2) lidh marrëveshje për bashkëpunim me trupa tjerë rregullatorë për krijimin e tregut rajonal konkurrent të energjisë elektrike dhe gazit natyror dhe harmonizimit të kornizës ligjore, kornizës rregullore dhe teknike;

3) siguron harmonizim të procedurave për këmbim të të dhënave për tregjet e energjisë në kuadër të Bashkësisë Energjetike.

(2) Komisioni Rregullator për Energjetikë, në bashkëpunim me organet tjera shtetërore, e nxit dhe e lehtëson bashkëpunimin e operatorëve të sistemeve për përçim dhe operatorëve të tregjeve të energjisë elektrike dhe gazit natyror në kuadër të Bashkësisë Energjetike, e veçanërisht:

1) për aranzhmanet kontraktuese me qëllim të mundësimit të menaxhimit optimal me rrjetet për energji elektrike dhe gaz natyror;

2) për këmbimin e përbashkët të energjisë elektrike dhe gazit natyror dhe ndarjes së kapaciteteve përçuese tejkufitare;

3) të mundësojë nivel përkatës të kapacitetit interkonektues, duke përfshirë përçues të rinj interkonektues, në kuadër të Bashkësisë Energjetike dhe ndërmjet Bashkësisë Energjetike dhe rajoneve tjera;

4) ta koordinojë përpunimin dhe zbatimin e rregullave të rrjetit për operatorët relevant të sistemeve për përçim dhe pjesëmarrësve tjerë në treg dhe

5) ta koordinojë përpunimin dhe zbatimin e rregullave për menaxhim me bllokimet.

Formimi i çmimeve
Neni 28

(1) Me rregullat dhe metodologjitë për formim të çmimeve, Komisioni Rregullator për Energjetikë e rregullon mënyrën e përllogaritjes, miratimit dhe kontrollit mbi realizimin e të ardhurave për kryerje të veprimtarive energjetike përçim dhe shpërndarje të energjisë elektrike dhe gazit natyror dhe për organizim dhe menaxhim me tregjet e energjisë elektrike dhe gazit natyror.

(2) Me rregullën dhe metodologjinë për formim të çmimit të energjisë termike për konsumatorët e kyçur në sistemin për shpërndarje të energjisë termike, Komisioni Rregullator për Energjetikë e rregullon mënyrën e formimit, miratimit dhe kontrollit të çmimit të energjisë termike.

(3) Me rregullën dhe metodologjinë për formim të çmimeve më të larta të rafinerisë dhe me shitje me pakicë të derivateve të caktuara të naftës dhe karburanteve për transport, Komisioni Rregullator për Energjetikë e rregullon mënyrën e formimit, miratimit dhe kontrollit të çmimeve për përpunim të naftës së papërpunuar dhe prodhimit të derivateve të naftës, si dhe çmimeve të shitjes me pakicë të derivateve të naftës dhe karburanteve për transport.

(4) Rregullat nga paragrafi (1), (2) dhe (3) i këtij neni janë bazuar në parimet e objektivitetit, transparencës dhe mosdiskriminimit dhe me to sigurohet:

1) balancim i interesave të kryerësve të veprimtarive energjetike dhe konsumatorëve;

2) mbrojtje e konsumatorëve dhe shfrytëzuesve të sistemit nga çfarëdo keqpërdorimi të pozitës dominuese të tregut;

3) krijim të masave për nxitje të punës efikase të kryerësve të veprimtarive energjetike;

4) kryerësit e veprimtarive energjetike t'i kompensojnë shpenzimet e arsyetuara, si dhe të fitojnë të ardhura adekuate të kapitalit;

5) mjetet financiare të nevojshme për investime me të cilat sigurohet funksionim i qëndrueshëm dhe i sigurt i sistemeve energjetike;

6) mënjanim të subvencioneve të kryqëzuara ndërmjet grupeve konsumatorë dhe derdhje të të ardhurave dhe shpenzimeve gjatë kryerjes së veprimtarive të rregulluara dhe/ose të parregulluara energjetike dhe

7) kompensim të shpenzimeve për furnizim të energjisë për mbulim të humbjeve në sistemin energjetik përkatës, duke i pasur parasysh planet dhe dinamikën për zvogëlimin e humbjeve të cilat operatorët e sistemeve i dorëzojnë për miratim në Komisionin Rregullator për Energjetikë.

(5) Në rregullat nga paragrafi (1) i këtij neni merren parasysh:

1) të ardhurat e realizuara nga operatorët e sistemeve për përçim në bazë të rrjedhave tejkufitare të energjisë elektrike, përkatësisht gazit natyror dhe kompensimeve për ballafaqim me bllokimet në sistemet përçuese;

2) të ardhurat dhe shpenzimet e realizuara nga ana e operatorëve të sistemeve për përçim sipas bazës së shërbimeve për balancim dhe shërbime sistemore dhe

3) të ardhurat e realizuara në bazë tjetër në pajtim me këtë ligj.

(6) Për realizimin e qëllimeve nga paragrafi (4) pikat 1), 2), dhe 3) të këtij neni, operatorët e sistemeve për përçim dhe distribuim të energjisë

elektrike, gazit natyror dhe energjisë termike janë të detyruar, në mënyrë të përcaktuar me rregullat përkatëse të rrjetit, të dorëzojnë çdo vit te Komisioni Rregullator për Energjetikë raporte me të dhëna statistikore për indekset për pandërprershmërinë në dërgimin e energjisë dhe për cilësinë e shërbimit, të përcaktuara nga Komisioni Rregullator për Energjetikë, si dhe për numrin e kundërshtimeve nga shfrytëzuesit e sistemeve dhe konsumatorët që kanë të bëjnë me pandërprershmërinë në dërgimin e energjisë dhe për cilësinë e shërbimit.

Sistemet tarifore
Neni 29

(1) Me sistemet tarifore për përçim dhe shpërndarje të energjisë elektrike dhe gazit natyror dhe shpërndarje të energjisë termike, si dhe për shërbimet që i siguron operatori i tregut të energjisë elektrike dhe operatori për tregun e gazit natyror, caktohet mënyra e formimit të tarifave për shërbime të rregulluara me zbatim të metodologjive përkatëse nga neni 28 i këtij ligji.

(2) Komisioni Rregullator për Energjetikë siguron që tarifat për përçim dhe shpërndarje të energjisë elektrike të jenë jodiskriminuese, t'i pasqyrojnë shpenzimet dhe t'i kenë parasysh shpenzimet kapitale afatgjate dhe shpenzimet operative nga prodhuesit e shpërndarë dhe nga masat për menaxhim me konsumin.

(3) Me sistemin tarifor për shitje të energjisë elektrike konsumatorëve që i furnizon furnizuesi universal dhe furnizuesi në rast të fundit caktohet edhe mënyra për përllogaritje të çmimeve për energji të dërguar elektrike që duhet të bazohet në parimet nga neni 28 paragrafi (4) i këtij ligji.

(4) Kryerësit e veprimtarive të rregulluara energjetike, furnizuesi universal dhe furnizuesi në rastin e fundit me energjinë elektrike, si dhe furnizuesit në rast të fundit me gaz natyror janë të detyruar t'i aplikojnë çmimet e përcaktuara në vendimet për çmime dhe tarifa të miratuara me zbatim të rregullave dhe metodologjive nga neni 28 i këtij ligji dhe sistemet tarifore nga paragrafët (1) dhe (3) të këtij neni.

Rregulla për furnizim
Neni 30

(1) Komisioni Rregullator për Energjetikë miraton rregulla të veçanta për furnizim me energjinë elektrike, energjinë termike dhe gazin natyror.

(2) Me rregullat për furnizim nga paragrafi (1) i këtij neni më afërsisht rregullohen kushtet e përgjithshme dhe mënyra e furnizimit, si dhe të drejtat, obligimet dhe përgjegjësitë e ndërsjellë të furnizuesit dhe konsumatorit të llojit përkatës të energjisë dhe operatorit të sistemit përkatës, e veçanërisht:

1) kushtet, mënyra dhe afati i lidhjes së marrëveshjes për furnizim me llojin përkatës të energjisë;

2) mënyra e matjes, përllogaritjes, faturimit dhe arkëtimit të energjisë së dërguar;

3) konsumatorët të cilëve nuk mund t'u ndërpritet dërgimi dhe mënyra e sigurimit të garancive për shlyerje të shpenzimeve për energjinë e shpenzuar;

4) mënyra dhe procedura për ndryshimin e furnizuesve nga ana e konsumatorëve dhe realizimi i të drejtës së konsumatorit pa kompensim ta ndryshojë furnizuesin;

5) cilësia e shërbimeve të siguruara nga ana e furnizuesve të energjisë;

6) kushtet minimale dhe mënyra për organikën dhe pajisjen teknike të furnizuesit të energjisë për sigurim të komunikimit me konsumatorët për shkak të sigurimit të cilësisë së përcaktuar të shërbimeve të cilat i siguron furnizuesi;

7) obligimet e furnizuesit ndaj kategorive të ndryshme të konsumatorëve dhe specifikimi i çdo kategorie të konsumatorëve në lidhje me aftësinë e tyre financiare dhe negociuese;

8) mënyra dhe procedura për komunikim dhe këmbim të informatave ndërmjet furnizuesit të energjisë dhe operatorit të sistemit përkatës për shkak të sigurimit të cilësisë së përcaktuar të energjisë dhe shërbimeve që i sigurojnë operatorët;

9) kushtet dhe procedura për shkyçje të konsumatorëve nga sistemet për përçim ose shpërndarje, në rast kur konsumatorët nuk i përmbushin obligimet e përcaktuara me ligj, rregull tjetër dhe/ose marrëveshje;

10) mënyrën, formën dhe afatin për parashtrim të raporteve, të cilat furnizuesit e energjisë dhe operatorët përkatëse janë të detyruar t'i dorëzojnë në Komisionin Rregullator për Energjetikë;

11) informatat e nevojshme të cilat furnizuesit janë të detyruar në kohë t'ua sigurojnë konsumatorëve në llogaritë e tyre, si dhe informatat të cilat duhet të jenë të arritshme publikisht, e janë me interes për të gjitha konsumatorët;

12) kushtet dhe mënyra për furnizuesit e konsumatorëve të cenueshëm, dhe

13) masat e veçanta për mbrojtje të konsumatorëve.

(3) Me rregullat për furnizim me energjinë elektrike rregullohen të drejtat dhe obligimet e furnizuesit universal, si dhe të drejtat dhe obligimet e konsumatorëve që i furnizon.

(4) Me rregullat për furnizim me gaz natyror dhe me rregullat për furnizim me energji termike rregullohen të drejtat dhe obligimet e furnizuesit me gaz natyror dhe furnizuesit me energji termike të cilat kanë obligim për sigurimin e shërbimit publik në furnizimin, si dhe të drejtat dhe obligimet e konsumatorëve që i furnizojnë.

(5) Me rregullat për furnizim me energji elektrike dhe me rregullat për furnizim me gaz natyror rregullohen të drejtat dhe obligimet e furnizuesit me energji elektrike në rast të fundit edhe furnizuesit me gaz natyror në rast të fundit.

Mbledhja e të dhënave
Neni 31

(1) Me kërkesë të Komisionit Rregullator për Energjetikë, organet shtetërore, organet e njësive të vetëqeverisjes lokale, si dhe personat juridikë që kryejnë veprimtari energjetike janë të detyruar të dorëzojnë dokumentet, të dhënat dhe informacionin e nevojshëm në afatin e përcaktuar nga Komisioni Rregullator për Energjetikë .

(2) Dokumentet, të dhënat dhe informacionet që kanë karakter konfidencial, Komisioni Rregullator për Energjetikë i përdor dhe i ruan në mënyrë të përcaktuar me ligj ose rregull tjetër.

Akte të Komisionit Rregullator për Energjetikë

Neni 32

(1) Për shkak të kryerjes së punëve në kompetencë të tij, Komisioni Rregullator për Energjetikë miraton:

1) rregullore dhe rregulla me të cilat i përcakton punët për rregullimin e të cilave është kompetent në pajtim me këtë ligj;

2) vendime me të cilat:

- vendos për punët e veçanta në pajtim me këtë ligj dhe dispozitat e miratuara në pajtim me këtë ligj,

- miraton rregulla, plane dhe programe të miratuara nga operatorët përkatës dhe

- kryerësve të veprimtarive energjetike u urdhëron ose u ndalon sjellje të caktuara, me qëllim të garantohet siguri në furnizimin me energji dhe/ose konkurrencë efikase në tregjet përkatëse të energjisë,

3) udhëzimet me të cilat kryerësve të veprimtarive energjetike u sugjeron praktika më të mira për përmbushjen e detyrimeve të tyre të përcaktuara ligjore, veçanërisht në lidhje me ofrimin e shërbimit publik, sigurinë e furnizimit, mbrojtjen e konsumatorëve dhe shfrytëzuesve të shërbimit publik si dhe rritjen e efikasitetit në punën e tyre dhe

4) aktvendime me të cilat vendos për çështje tjera në kompetencë të vet dhe për çështje për punën e vet të brendshme.

(2) Nëse me këtë ligj nuk është paraparë procedurë e ndryshme, në procedurën për miratimin e vendimeve dhe aktvendimeve, Komisioni Rregullator për Energjetikë në mënyrë përkatëse e zbaton Ligjin për procedurë të përgjithshme administrative.

(3) Kundër bartësve të licencave dhe pjesëmarrësve të tjerë në tregjet e energjisë që nuk i zbatojnë rregulloret, rregullat, vendimet dhe aktvendimet nga paragrafi (1) pikat 1), 2) dhe 4) të këtij neni, Komisioni Rregullator për Energjetikë ngre procedurë përkatëse, në pajtim me dispozitat e këtij ligji.

(4) Rregulloret, rregullat, vendimet dhe aktvendimet e Komisionit Rregullator për Energjetikë duhet të jenë plotësisht të arsyetuara, të arsyeshme dhe të bazuar në kritere objektive dhe transparente dhe nuk mund të jenë lëndë e vetos ose e revizionit nga organ tjetër shtetëror.

(5) Aktet nga paragrafi (1) pika 1) dhe 2) të këtij neni publikohen në "Gazetën Zyrtare të Republikës së Maqedonisë" dhe në faqen e internetit të Komisionit Rregullator për Energjetikë dhe aktet në paragrafin (1) pika 3) dhe 4) të këtij neni publikohen në faqen e internetit të Komisionit Rregullator për Energjetikë.

(6) Kundër vendimeve dhe aktvendimeve të Komisionit Rregullator për Energjetikë nga paragrafi (1), mund të ngrihet kontest administrativ nga ana e kryerësve të prekur të veprimtarive energjetike dhe nga palët tjera të prekura.

Mënyra e punës dhe vendimmarrjes

Neni 33

(1) Komisioni Rregullator vendos në mbledhje. Mbledhjet e Komisionit Rregullator për Energjetikë janë publike.

(2) Në rastet kur në mbledhjet e Komisionit Rregullator për Energjetikës ka nevojë për nxjerrjen e informacioneve konfidenciale dhe sekreteve afariste, Komisioni Rregullator për Energjetikë mund të vendosë që seanca të jetë e mbyllur për publikun.

(3) Komisioni Rregullator për Energjetikë vendos me shumicën e votave të numrit të përgjithshëm të anëtarëve.

(4) Secili anëtar i Komisionit Rregullator për Energjetikë ka të drejtë të me shkrim t'i arsyetojë shkaqet për votimin e tij gjatë vendimmarrjes dhe të kërkojë arsyetimi të publikohet në ueb faqen e Komisionit Rregullator për Energjetikë.

Publiciteti në punë
Neni 34

(1) Pjesëmarrja e palëve të interesuara dhe publikut në procedurën për vendimmarrje të Komisionit Rregullator për Energjetikë do të realizohet përmes prezencës në takime përgatitore dhe në mënyrë tjetër në pajtim me dispozitat e këtij ligji, Statutin dhe Rregulloren e Komisionit Rregullator për Energjetikë.

(2) Komisioni Rregullator për Energjetikë është i detyruar t'i ftojë palët e interesuara në mbledhje përgatitore, në veçanti në procedurat për:

1) miratimin e rregullave për formimin e çmimeve për veprimtaritë e rregulluara dhe rregullave për formimin e tarifave për shërbimet në lidhje me kryerjen e veprimtarive të rregulluara;

2) miratimin e rregullave, si dhe miratimin e rregullave të përgatitura nga ana e bartësve të licencave;

3)miratimin e sistemeve tarifore për energji elektrike, gaz natyror dhe energji termike;

4) miratimin e vendimeve për çmimet dhe tarifat për lloje të caktuara të energjisë, në pajtim me dispozitat për formimin e çmimeve dhe sistemet tarifore për lloje të caktuara të energjisë dhe shërbimeve që lidhen me kryerjen e veprimtarive energjetike të rregulluara të veçanta dhe

5) miratimin e vendimeve për lëshimin, ndryshimin, vazhdimin, transferimin, suspendimin, heqjen dhe ndërprerjen e licencave për kryerjen e veprimtarive energjetike.

(3) Komisioni Rregullator për Energjetikë, është i obliguar më së paku 20 ditë para mbajtjes së seancës përgatitore, palëve të interesuara do t'i paraqesë ftesë dhe materialet e nga paragrafi (2) pikat 1), 2) dhe 3) kurse materialet t'i publikojë në ueb faqen e saj .

(4) Komisioni Rregullator për Energjetikë i publikon propozimet e akteve që janë në procedurë për aprovim ose miratim në ueb faqen e vet, duke përfshirë arsyetimet dhe vlerësimet për pasojat e miratimit respektivisht miratimin e këtyre akteve, rezultatet e përmbledhura të debatit publik, si dhe procesverbalet përmbledhëse nga seancat përgatitore të mbajtura dhe seancat e nenit 33 paragrafi (1) të këtij ligji.

(5) Me Rregulloren e punës së Komisionit Rregullator për Energjetikë më afërsisht rregullohen:

1) procedura dhe mënyra e organizimit të seancave përgatitore nga paragrafi (1) i këtij neni, si dhe mënyrat tjera për pjesëmarrje të subjekteve të interesuara dhe publikut në procedurën për vendimmarrje;

2) procedura, mënyra dhe afatet për publikimin e dokumenteve nga paragrafi (4) të këtij neni dhe

3) mënyra dhe procedura për publikimin e informatave publike për punën e vet dhe aktet e miratuara.

Financimi
Neni 35

(1) Puna e Komisionit Rregullator për Energjetikë financohet nga burime personale të mjeteve të siguruara përmes:

1) arkëtimit të kompensimit për lëshimin e licencave për kryerjen e veprimtarive energjetike, përkatësisht për regjistrim në regjistrin e tregtarëve të huaj dhe furnizuesve të energjisë elektrike dhe gazit natyror që mund të kryejnë veprimtari në Republikën e Maqedonisë;

2) kompensimeve nga procedura për përcaktimin e tarifave për shërbime ujore, respektivisht tarifë rregullatore për shërbime ujore;

3) mbledhjen e kompensimit vjetor nga bartësit të licencave për kryerjen e veprimtarive energjetike dhe kompanive të huaja që kryejnë veprimtari energjetike në Republikën e Maqedonisë dhe

4) Kompensim i veçantë vjetor i përcaktuar si përqindje e përfshirjes nga të ardhurat vjetore të dhënësve të shërbimeve ujore, i realizuar nga dhënia e shërbimeve ujore.

(2) Nëse një person është bartës i një ose më shumë licencave për kryerjen e veprimtarive energjetike, kompensimi vjetor paguhet nga të ardhurat e përgjithshme të realizuara në bazë të kryerjes së veprimtarive energjetike.

(3) Nëse një person kryen veprimtari energjetike dhe joenergjetike, kompensimi vjetor paguhen për aktivitetet e energjisë, me kusht që bartësi i licencës të mbajë evidencë kontabiliteti të veçanta për secilën aktivitet energjetik dhe joenergjetik, në përputhje me kërkesat e nenit 5 të këtij ligji, kurse përcaktohet nga dokumentacioni i kontabilitetit i cili është pjesë përbërëse e llogarisë vjetore dhe nga e cila mund të përcaktohet struktura e të hyrave sipas veprimtarive.

(4) Komisioni Rregullator për Energjetikë, çdo vit më së voni deri më 31 tetor, te Kuvendi paraqet për miratim propozim plan financiar për vitin e ardhshëm kalendarik. Në propozim planin financiar përmbahen të gjitha të hyrat dhe shpenzimet e planifikuara të Komisionit Rregullator për Energjetikë, duke përfshirë pagat e anëtarëve dhe të punësuarve në Komisionin Rregullator për Energjetikë.

(5) Kuvendi e miraton propozim planin financiar dhe me vendim e përcakton përqindjen e përfshirjes nga të ardhurat e përgjithshme vjetore:

- e cila nuk mund të jetë më e lartë se 0,1% për bartësit të licencave për kryerjen e veprimtarive energjetike dhe shoqërive të huaja që kryejnë veprimtari energjetike në Republikën e Maqedonisë dhe
- e cila nuk mund të jetë më e lartë se 0,1% për dhënësit e shërbimeve ujore të realizuar nga dhënia e shërbimeve ujore,

të përllogaritur sipas të dhënave nga Regjistri Qendror i Republikës së Maqedonisë ose të përcaktuara në pajtim me nenin 5, të realizuar në vitin paraprak në të cilin paraqitet propozim plani financiar.

(6) Personat juridikë nga paragrafi (5) i këtij neni paguajnë kompensim vjetor në llogarinë e Komisionit Rregullator për Energjetikë në dy këste të barabarta, edhe atë kësti i parë më së voni deri më 30 maj, kurse kësti i dytë më së voni deri më 30 shtator në vitin me të cilin ka të bëjë plani financiar nga paragrafi (4) i këtij neni.

(7) Nëse Kuvendi nuk e miraton planin financiar më së voni deri më 31 dhjetor të vitit në të cilin dorëzohet, Komisioni Rregullator për Energjetikë

miraton vendim për financimin e përkohshëm, respektivisht për shfrytëzimin e mjeteve në nivel mujor deri në një të tretën e shpenzimeve të përgjithshme të realizuara në tremujorin e parë të vitit paraprak më së voni deri më 31 mars, duke pasur parasysh rrjedhat e parave të gatshme. Nëse Kuvendi nuk e miraton planin financiar deri më 31 mars të vitit rrjedhës, Komisioni Rregullator për Energjetikë miraton vendim për vazhdimin e vendimit për financimin e përkohshëm që zbatohet deri në miratimin e planit financiar.

(8) Nëse në një vit kalendarik të hyrat e realizuara të Komisionit Rregullator për Energjetikë janë më të mëdha se shpenzimet e realizuara, diferenca transferohet për shfrytëzim në vitin e ardhshëm dhe për të njëjtën shumë zvogëlohen të ardhurat e planifikuara në propozim planin financiar të ardhshëm.

Raport vjetor
Neni 36

(1) Çdo vit, më së voni deri më 30 prill, Komisioni Rregullator për Energjetikë te Kuvendi dorëzon raport vjetor për punën e tij në vitin paraprak. Raporti vjetor përmban informacione për aktivitetet në lidhje me realizimin e kompetencës në pajtim me këtë dhe ligj tjetër dhe për punën materiale-financiare të Komisionit Rregullator për Energjetikë.

(2) Pjesë përbërëse e raportit vjetor nga paragrafi (1) i këtij neni është raporti për gjendjet dhe funksionimin e tregjeve të energjisë në Republikën e Maqedonisë nga neni 25 i këtij ligji.

(3) Komisioni Rregullator për Energjetikë raportin vjetor nga paragrafi (1) i këtij neni:

1) e publikon në ueb faqen e vet, si dhe rezymenë e raportit vjetor dhe

2) në afat prej 30 ditëve nga publikimi e dorëzon te Sekretariati i Bashkësisë Energjetike.

(4) Komisioni Rregullator për Energjetikë e dorëzon raportin vjetor nga paragrafi (1) i këtij neni te Qeveria dhe Ministria për informimin e tyre.

(5) Me kërkesë të Qeverisë ose ministrit, Komisioni Rregullator për Energjetikë në kohë dorëzon raporte dhe informacione të tjera nga fushëveprimi i punës së tyre,që janë të rëndësishme për kryerjen e punëve të Qeverisë dhe Ministrisë, të përcaktuara me këtë ligj.

Veprimi për kundërshtime dhe zgjidhja e kontesteve
Neni 37

(1) Komisioni Rregullator vendos për kundërshtime të parashtruara nga:

1) shfrytëzuesit e sistemeve për përçim dhe shpërndarje të energjisë elektrike, gazit natyror dhe energjisë termike:

- kundër akteve të operatorëve përkatës me të cilat refuzohet qasja ose kyçja në sistemin përkatës ose kundër akteve me të cilat përcaktohet shuma e kompensimit shumën e kompensimit dhe kushtet tjera për kyçje ose
- për shkak të dëmeve të shkaktuara nga kufizimi ose ndërprerja e furnizimit të energjisë elektrike, gazit natyror dhe energjisë termike, nga dhe në sistemet për përçimin ose shpërndarjen e energjisë elektrike ose të gazit natyror,

2) konsumatorët kundër furnizuesve që kanë detyrim për sigurimin e shërbimit publik ose universal, si dhe kundër furnizuesve në rast të fundit në lidhje me:

- kualitetin e shërbimit në furnizim,
- kufizimin ose pamundësimin e të drejtës për ndryshim të furnizuesit,
- llogaritjen e energjisë së shpenzuar dhe shumën e llogarisë,

3) kryerësit e veprimtarive energjetike dhe konsumatorët kundër vendimit të operatorit në tregun adekuat të energjisë për refuzimin e kërkesës për regjistrimin e tregut të energjisë, si dhe refuzimin e kërkesës për marrjen e statusit të palës përgjegjëse të balancuar.

(2) Komisioni Rregullator për Energjetikë vendos për kundërshtimin nga paragrafi (1) i këtij neni vetëm në rastet kur parashtruesi i ankesës i ka shfrytëzuar të gjitha mjetet për realizimin e të drejtës së tij përmes procedurave të vendosura nga kryerësi i veprimtarisë energjetike nga paragrafi (1) i këtij neni.

(3) Në procedurën për vendimmarrje në rastet nga paragrafi (1) i këtij neni, Komisioni Rregullator për Energjetikë në mënyrë adekuate e zbaton Ligjin për procedurën e përgjithshme administrative.

(4) Vendimet e miratuara në procedurat nga paragrafi (1) i këtij neni janë përfundimtare dhe kundër tyre mund të ngrihet kontest administrativ.

(5) Komisioni Rregullator për Energjetikë vendos në procedurën për zgjidhjen e kontesteve të krijuara nga realizimi i marrëveshjeve ndërmjet kryerësve të veprimtarive energjetike, kryerësve të veprimtarive energjetike dhe konsumatorëve, si dhe operatorëve të sistemeve për përçim dhe distribuim dhe shfrytëzuesve të atyre sistemeve, kur për atë palët kontraktuese janë pajtuar.

(6) Çdo palë në kontestin nga paragrafi (5) i këtij neni, para miratimit të vendimit të Komisionit Rregullator për Energjetikë, mund të heqë dorë nga procedura dhe të kërkojë kontesti të zgjidhet në mënyrë tjetër.

(7) Vendimet e miratuara në procedurat nga paragrafi (5) i këtij neni konsiderohen të plotfuqishme.

(8) Komisioni Rregullator për Energjetikë miraton rregulla për veprim sipas ankesave dhe zgjidhjen e kontesteve me të cilat rregullohet procedura, shuma dhe mënyrën e mbulimit të shpenzimeve në procedurë.

IV. LICENCA

Dispozita të përgjithshme
Neni 38

(1) Kryerësit e veprimtarive energjetike nuk mund të fillojnë me kryerjen e veprimtarisë pa u lëshuar licencë paraprakisht nga Komisioni Rregullator për Energjetikë.

(2) Për lëshimin e licencës nga paragrafi (1) i këtij neni doemos duhet të plotësohen kushtet në lidhje me gjendjen financiare, kualifikimet teknike dhe mosekzistimin e pengesave juridike për kryerjen e veprimtarisë.

(3) Licencë nuk nevojitet për:

1) prodhim të energjisë elektrike ose energjisë termike të dedikuar për konsum personal të personit, me kusht që të mos shfrytëzohet sistemi energjetik përkatës;

2) prodhim të energjisë elektrike nga burimet rigjeneruese të energjisë të dedikuara për konsum personal, me ç'rast teprica e energjisë së prodhuar dorëzohet në rrjetin elektrodistributiv në kushte dhe në mënyrën e përcaktuar në pajtim me dispozitat dhe rregullat e miratuara në bazë të këtij ligji;

3) përçim dhe shpërndarje të energjisë elektrike ose gazit natyror përmes përçuesve direktë;

4) tregti me pakicë me derivatet e naftës dhe karburante për transport;

5) tregti me gaz nafte të lëngët në enë me presion më të vogla se 5 kg;

6) tregti me gaz natyror në raste kur transporti i gazit natyror nuk kryhet përmes sistemit për përçim ose shpërndarje të gazit natyror;

7) tregtarë dhe furnizues nga shtetet palë kontraktuese ose pjesëmarrës në Marrëveshjen për bashkësi energjetike për transaksione që i kryejnë në tregun e organizuar të energjisë elektrike dhe gazit natyror dhe

8) veprimtari që i kryejnë personat e huaj nga neni 40 nga ky ligj.

(4) Licenca lëshohet për periudhë prej tre deri në 35 vjet, varësisht nga lloji i veprimtarisë energjetike, lloji dhe vëllimi i obligimit për sigurim të shërbimit publik në kryerjen e veprimtarisë energjetike, vëllimi i mjeteve të nevojshme për kryerjen e veprimtarisë energjetike, kohëzgjatja e të drejtës për shfrytëzim të resursit përkatës energjetik, si dhe nga kërkesa e dorëzuar nga kryerësi i veprimtarisë energjetike.

(5) Licenca shfuqizohet pas skadimit të periudhës për të cilën është lëshuar ose me heqje në pajtim me këtë ligj ose me kërkesë të bartësit të licencës.

(6) Një personi mund t'i lëshohet një licencë për kryerjen e dy ose më shumë veprimtarive energjetike në rastet si vijojnë:

1) prodhimin e energjisë termike dhe energjisë elektrike në stabilimente për prodhim të kombinuar të energjisë termike dhe energjisë elektrike dhe

2) prodhim, distribuim dhe furnizim me energji termike të fituar nga burimet gjeotermale.

(7) Të njëjtit person me kërkesë të tij mund t'i lëshohen më shumë licenca për kryerjen e veprimtarisë së njëjtë energjetike kur veprimtaria kryhet përmes objekteve energjetike që paraqesin tërësi të veçantë tekniko-teknologjike, kurse kjo të mos ndikojë në dispozitat për ndarjen dhe certifikimin e operatorit përkatës të sistemit për përçim ose distribuim.

(8) Një personi mund t'i lëshohen një ose më shumë licenca për kryerjen e veprimtarive energjetike të parregulluara.

(9) Për lëshimin, ndryshimin, vazhdimin dhe bartjen e licencave për kryerjen e veprimtarive energjetike, si dhe për dhënien e licencave të përkohshme dhe licencave për punë provuese, Komisioni Rregullator për Energjetikë arkëton kompensim në pajtim me Rregulloren nga neni 41 të këtij ligji, përveç kur ndryshimi i licencës kryhet me detyrë zyrtare.

Bartja e licencës
Neni 39

(1) Licenca nuk mund t'i bartet personit tjetër.

(2) Me përjashtim nga paragrafi (1) i këtij neni, licenca mund t'i bartet personit tjetër në rast:

1) kur veprimtaria energjetike për të cilën është lëshuar licenca kryhet në bazë të koncesionit për shfrytëzimin e të mirës natyrore ose në bazë të marrëveshjes për themelimin e partneritetit publik-privat për ndërtimin e

objektit energjetik ku koncedenti në pajtim me këtë ligj ose ligje të tjera ka sjellë vendim për bartje të të drejtave të koncesionit;

2) kur stabilimenti për prodhimin e energjisë elektrike ose energjisë termike është në përbërje të objektit joenergjetik dhe i njëjti nuk mund të ndahet prej tij, kurse objekti joenergjetik e ka ndërruar pronarin;

3) kur formohet shoqëri e re gjatë zbatimit të procedurës për ndarje ligjore të shoqërisë së integruar vertikalisht në pajtim me këtë ligj ose

4) të hapjes së procedurës falimentuese me menaxhim personal, nëse miratohet plan për riorganizimin e kryerësit të veprimtarisë të cilit i është lëshuar licenca.

(3) Me kërkesën për bartjen e licencës, kryerësi i ri i veprimtarisë energjetike është i detyruar t'ia dorëzojë vendimin përkatës koncendentit nga paragrafi (2) pika 1) të këtij neni, përkatësisht marrëveshjen për shitblerjen e objektit nga paragrafi (2) pika 2) të këtij neni.

Personat e huaj
Neni 40

(1) Filial i personit të huaj të organizuar në Republikën e Maqedonisë, themeluesit të cilit i është lëshuar licencë ose dokument tjetër adekuat për kryerjen e tregtisë ose furnizimin e energjisë elektrike ose gazit natyror në vend që është palë ose pjesëmarrës në Marrëveshjen për Bashkësi Energjetike mund, duke zbatuar parimin e reciprocitetit, t'i kryejë këto veprimtari në Republikën e Maqedonisë pasi që t'i lëshohet aktvendimi për regjistrim në regjistrin e tregtarëve dhe furnizuesve të huaj të energjisë elektrike dhe gazit natyror që mund të kryejnë veprimtari energjetike në Republikën e Maqedonisë.

(2) Regjistrin nga paragrafi (1) i këtij neni e themelon dhe udhëheq Komisioni Rregullator për Energjetikë.

(3) Në procedurën për regjistrim në regjistrin nga paragrafi (1) i këtij neni, Komisioni Rregullator për Energjetikë bashkëpunon me organin kompetent të palës kontraktuese ose shtetit-pjesëmarrës në Marrëveshjen për Bashkësinë Energjetike që e ka lëshuar licencën për të cilën kërkohet regjistrim në regjistër, si dhe me organet kompetente nga shtete tjera në të cilat personi i huaj kryen veprimtaritë tregti dhe furnizim me energji elektrike, respektivisht gaz natyror.

(4) Nga një ekzemplar të aktvendimit për regjistrim në regjistrin nga paragrafi (1) i këtij neni, Komisioni Rregullator për Energjetikë dorëzon te operatori përkatës i sistemit të përçimit të energjisë elektrike respektivisht të gazit natyror, si dhe te operatori përkatës i tregut të energjisë elektrike respektivisht gazit natyror.

Rregullore për licenca
Neni 41

(1) Komisioni Rregullator për Energjetikë miraton rregullore për licenca, me të cilën më afërsisht përcaktohen:

1) kushtet, mënyra dhe procedura për lëshimin, ndryshimin, vazhdimin, bartjen, suspendimin, heqjen ose pushimin e vlefshmërisë së licencave për kryerjen e veprimtarive energjetike, lejet e përkohshme dhe licencat për punë provuese të lëshuara për punë të objektit energjetik, si dhe afatet për marrjen e veprimeve të caktuara në procedurën përkatëse;

2) procedura për regjistrim në regjistrin e tregtarëve të huaj dhe furnizuesve të energjisë elektrike dhe gazit natyror që mund të kryejnë veprimtari energjetike në Republikën e Maqedonisë, si dhe për suspendimin dhe shfuqizimin e aktvendimit për regjistrim në regjistër;

3) dokumentacioni që dorëzohet në procedurë;

4 kohëzgjatja e licencës, licenca e përkohshme dhe licenca për punë provuese;

5) formularët që aplikohen në procedurën për lëshimin, ndryshimin,vazhdimin, bartjen, suspendimin ose heqjen e licencës, licencën e përkohshme dhe licencën për punë provuese, si dhe formularët e përdorur në procedurën e regjistrimit në regjistrin e personave të huaj për tregti dhe furnizim me energji elektrike, respektivisht me gaz natyror që mund të kryejnë veprimtari në Republikën e Maqedonisë;

6) përmbajtja e licencës, licencën e përkohshme dhe licenca për punë provës, si dhe vendimin për regjistrim në regjistrin e personave të huaj për tregti dhe furnizim me energji elektrike, respektivisht gaz natyror që mund të kryejnë veprimtari në Republikën e Maqedonisë;

7) mënyra e mbajtjes dhe publikimi i të dhënave nga evidenca për licenca të lëshuara;

8) ndjekja dhe kontrolli i përmbushjes së detyrimeve të përmbajtura në licencë dhe detyrime tjera që dalin nga ky ligj dhe rregullat dhe dispozitat e miratuara në bazë të këtij ligji dhe

9) shuma e kompensimit për procedurën për lëshimin, ndryshimin, vazhdimin dhe bartjen e licencës, si dhe procedurën për regjistrim në regjistrin e personave të huaj për tregti dhe furnizim me energji elektrike, përkatësisht me gaz natyror që mund të kryejnë veprimtari në Republikën e Maqedonisë.

(2) Në rregulloren nga paragrafi (1) i këtij neni, Komisioni Rregullator për Energjetikë i përcakton kushtet, mënyrën, procedurën dhe afatet më të shkurtra për lëshimin, ndryshimin, vazhdimin, bartjen, suspendimin, heqjen ose ndërprerjen e vlefshmërisë së licencave për kryerjen e veprimtarisë energjetike puna e të cilave nuk lidhet me kyçje në sistemet përçuese apo distributive.

Vendimi për licencë të përkohshme

Neni 42

Komisioni Rregullator për Energjetikë me kërkesë të investitorit, miraton vendim për lëshimin e licencës së përkohshme para marrjes së lejes për përdorimin e objektit energjetik ose para marrjes së raportit për kontroll teknik të kryer nga inxhinieri mbikëqyrës për objektet për të cilat nuk është e nevojshme të lëshohet leje për përdorim ose para marrjes së aktvendimit për vënie në përdorim të objektit energjetik, nëse:

1) për objektin energjetik është lëshuar autorizim për ndërtim në pajtim me këtë ligj, ose

2) është lëshuar leje për ndërtimin e objektit, në rast kur për ndërtimin e objektit nuk nevojitet autorizim për ndërtimin e objektit energjetik ose

3) investitori ka fituar të drejtën për të ndërtuar objekt në bazë të procedurës së zbatuar të tenderit me thirrje publike për ndërtimin e objekteve për prodhimin e energjisë elektrike ose termike ose prodhimin e kombinuar të energjisë elektrike dhe energjisë termike ose

4) investitori ka fituar të drejtën për ndërtim të objektit ose sistemit në bazë të koncesionit të dhënë për të mira me interes të përgjithshëm, respektivisht ndërtim të objektit ose sistemit ose për kryerjen e veprimtarisë energjetike në bazë të marrëveshjes për vendosjen e partneritetit publik privat ose koncesionit për shërbim publik.

Licenca për punë provuese
Neni 43

(1) Me kërkesë të investitorit, Komisioni Rregullator për Energjetikë në afat prej shtatë ditëve nga dita e pranimit të kërkesës, i lëshon licencë për punë provuese në objektin energjetik përmes të cilit duhet të kryejnë veprimtarinë.

(2) Mënyra, kushtet dhe procedura për lidhjen provuese në rrjetin përçues, respektivisht rrjetin distributiv, si dhe puna e objekteve energjetike me licenca për punë provuese, rregullohen me rregullat përkatëse të rrjetit.

(3) Licenca për punë provuese lëshohet vetëm një herë me vlefshmëri deri në nëntë muaj, me mundësi për vazhdimin e saj në kushte, mënyrë dhe procedurë të përcaktuara me rregulloren për licenca nga neni 41 të këtij ligji, pa pagim të kompensimit.

(4) Bartës i licencës për punë provuese, për kohëzgjatjen e licencës i ka të gjitha të drejtat dhe obligimet në lidhje me punën e objektit, si të jetë bartës i licencës.

Lëshimi i licencës
Neni 44

(1) Pas zbatimit të procedurës në pajtim me rregulloren nga neni 41 të këtij ligji, në të cilën përcakton ekzistimin e kushteve të nga neni 38 paragrafi (2) të këtij ligji, Komisioni Rregullator për Energjetikë lëshon licencë për kryerjen e veprimtarisë energjetike.

(2) Komisioni Rregullator për Energjetikë lëshon licencë pasi që bartësi i licencës të përkohshme ose licencë për punë provuese, të dorëzojë leje për shfrytëzimin e objektit energjetik ose raport për kontroll teknik të kryer nga inxhinieri mbikëqyrës për objektet për të cilat nuk është e nevojshme të lëshohet leje për përdorim ose vendim për vënie në përdorim të pajisjes që është inkorporuar në objektin ndërtimor ekzistues të ndërtuar në pajtim me këtë ligj dhe me rregullat e miratuara në bazë të këtij ligj.

Ndryshimi i licencës
Neni 45

(1) Licenca mund të ndryshohet me kërkesë të bartësit të licencës për shkak të ndryshimit në mënyrën e kryerjes së veprimtarisë, nëse ndryshimi nuk është në kundërshtim me këtë ligj dhe/ose ligj tjetër.

(2) Komisioni Rregullator për Energjetikë ngre procedurë për ndryshimin e licencës me detyrë zyrtare në afat prej 30 ditëve nga krijimi i ndryshimit të ligjeve dhe dispozitave të tjera ose rregullave me të cilat rregullohet kryerja e veprimtarisë energjetike për të cilën është lëshuar licenca, si dhe kur bartësit të licencës i është imponuar detyrim për shërbim publik.

Vazhdimi i licencës

Neni 46

(1) Kohëzgjatja e licencës mund të vazhdohet me kërkesë të bartësit të licencës, e cila dorëzohet te Komisioni Rregullator për Energjetikë më së voni 60 ditë para kalimit të vlefshmërisë së licencës.

(2) Bartësi i licencës i cili kryen veprimtari të rregulluar energjetike ose ka detyrim për sigurimin e shërbimit publik ose universal është i obliguar një vit përpara skadimit të vlefshmërisë së licencës ta njoftojë Komisionin e Rregullator për Energjetikë për qëllimin që të kërkojë vazhdimin e licencës.

Mosndërprerja e shërbimit

Neni 47

Bartësi i licencës nuk mund të ndërpresë ta përmbushë detyrimin për kryerjen e shërbimit publik, respektivisht shërbimit universal ndaj shfrytëzuesve individualë të shërbimit, përveç në rast kur shfrytëzuesi i prekur:

1) nuk i përmbush detyrimet e veta të përcaktuara me këtë ligj, dispozita tjera ose rregulla, si dhe detyrimet nga marrëveshjet për shfrytëzimin e sistemeve përkatëse dhe / ose marrëveshjeve për furnizim me energji ose

2) me mënyrën e shfrytëzimit të shërbimit mund të shkaktojë rrezik për jetën dhe shëndetin e njerëzve, mjedisit jetësor dhe / ose pronës ose e pengon sigurimin e shërbimit për shfrytëzuesit tjerë.

Ndërprerje të lejuara

Neni 48

(1) Bartësi i licencës i cili kryen veprimtari energjetike të rregulluar ose që ka obligim të ofrojë shërbim publik ose universal, pa miratim paraprak të Komisionit Rregullator për Energjetikë nuk mund ta ndërpresë përkohësisht kryerjen e veprimtarisë energjetike për të cilën është lëshuar licenca.

(2) Me përjashtim nga paragrafi (1) i këtij neni, bartësi i licencës që ushtron veprimtari energjetike të rregulluar mund ta ndërpresë përkohësisht kryerjen e veprimtarisë pa miratimin paraprak të Komisionit Rregullator për Energjetikë nëse me kryerjen e veprimtarisë mund të shkaktojë ose ka shkaktuar rrezik për jetën dhe shëndetin e njerëzve, mjedisin jetësor dhe/ose pronën ose rrezikun për funksionimin e objekteve ose sistemeve energjetike, ose nëse veprimtaria nuk mund të kryhet për shkak të fuqisë madhore.

(3) Në rast kur kryerësi i veprimtarisë së rregulluar energjetike duhet ta ndalojë pjesërisht kryerjen e veprimtarisë përkatëse energjetike me qëllim të mirëmbajtjes, përmirësimit ose ndërtimit të rrjeteve dhe/ose stabilimenteve për përçim dhe distribuim, ndërprerja e tillë do të kryhet në pajtim e me rregullat përkatëse të rrjetit.

Suspendimi i licencës

Neni 49

(1) Komisioni Rregullator për Energjetikë miraton vendim për suspendimin e licencës nëse bartësit të licencës nga ana e organit kompetent kundërvajtës ose nga ana e gjykatës kompetente i shqiptohet ndalim për kryerjen e veprimtarisë energjetike për periudhë të caktuar kohore ose në rastet nga neni 26 i këtij ligji.

(2) Vendimin nga paragrafi (1) Komisioni Rregullator për Energjetikë e miraton menjëherë pas pranimit të njoftimit për ndalesë të shqiptuar nga organi kompetent.

(3) Në vendimin nga paragrafi (1) i këtij neni, theksohen masat që duhet të ndërmerren nga ana e bartësit të licencës të cilat konsiderohen të domosdoshme për sigurimin e nivelit të nevojshëm të shërbimit publik ose universal në periudhën për cilën është pezulluar licenca.

(4) Suspendimi i licencës zgjat për periudhën për të cilën është shqiptuar masa për ndalim për kryerjen e veprimtarisë energjetike.

(5) Për garantim të sigurisë në furnizimin dhe funksionimin e pandërprerë të sistemit energjetik, Qeveria, me kërkesë të Komisionit Rregullator për Energjetikë, miraton vendim me të cilin kryerësit tjetër të veprimtarisë energjetike i imponon obligim për sigurimin e shërbimit publik ose universal për periudhë për të cilën bartësit i është suspenduar licenca i është shqiptuar masa ndalim për kryerje të veprimtarisë.

Heqja e licencës
Neni 50

(1) Licenca mund të hiqet nëse bartësi i licencës:

1) nuk fillon me kryerjen e veprimtarisë energjetike për të cilën licenca është lëshuar në afat të përcaktuar me licencë;

2) nuk e kryen veprimtarinë për të cilën licenca është lëshuar në mënyrën dhe sipas kushteve të përcaktuara me këtë ligj dhe ligjet e tjera, si dhe dispozitat dhe rregullat e miratuara në bazë të këtij ligji;

3) në punën e tij nuk i përmbahet vendimeve dhe/ose nuk i zbaton aktet individuale të miratuara nga Komisioni Rregullator për Energjetikë;

4) në afatin e përcaktuar nuk vepron për kërkesën e organeve kompetente për mënjanimin e mangësive në punë të cilat kanë sjellë ose do mund të sillnin në ndërprerjen e sigurimit të shërbimit në mënyrën e përcaktuar me ligj ose deri në zvogëlimin e cilësisë, vazhdimësisë, besueshmërisë ose sigurisë në sigurimin e shërbimit ose

5) ka pushuar t'i plotësojë kushtet për kryerjen e veprimtarisë energjetike për të cilën është lëshuar licenca.

(2) Në afat prej tetë ditësh pas kuptimit se ekziston ndonjë nga arsyet nga paragrafi (1) i këtij neni, Komisioni Rregullator për Energjetikë e njofton me shkrim bartësin e licencës për ekzistimin e arsyeve për fillimin e procedurës për heqjen e licencës dhe e obligon të prononcohet në lidhje me arsyet e marrjes së licencës në afat prej shtatë ditëve nga marrja e njoftimit.

(3) Pas kalimit të afatit nga paragrafi (2) i këtij neni, Komisioni Rregullator për Energjetikë, duke marrë parasysh arsyetimin e bartësit të licencës, mund të miratojë vendim për fillimin e procedurës për heqjen e licencës të cilën e publikon në ueb faqen e vet.

(4) Në vendimin nga paragrafi (3) i këtij neni përcaktohen procedurat, masat dhe aktivitetet që bartësi i licencës është i detyruar t'i ndërmarrë për shkak të mënjanimit të arsyeve për të cilat ka filluar procedura, afatet individuale për përmbushjen e tyre, si dhe afatin përfundimtar për mënjanimin e arsyeve, i cili nuk mund të jetë më i gjatë se gjashtë muaj nga dita e miratimit të vendimit.

(5) Nëse pas kalimit të afatit nga paragrafi (2) të këtij neni, bartësi i licencës nuk dorëzon arsyetim për arsyet për heqjen e licencës ose nëse nuk

i përmbush detyrimet në afatin të përcaktuar me vendimin nga paragrafi (4) të këtij neni, Komisioni Rregullator për Energjetikë miraton vendim për heqjen e licencës.

Ndërprerja e licencës
Neni 51

(1) Nëse bartësi i licencës i cili ka detyrim për sigurimin e shërbimit publik ose universal ka kërkuar nga Komisioni Rregullator për Energjetikë t'i pushojë licenca, ose nëse licenca është hequr në pajtim me nenin 50 të këtij ligji, për vendimin me të cilin ndërpritet ose me të cilin licenca hiqet Komisioni Rregullator për Energjetikë menjëherë e njofton Qeverinë dhe në bashkëpunim me Ministrinë do të propozojë masat e nevojshme për sigurimin e shërbimit publik ose universal.

(2) Në rastet nga paragrafi (1) i këtij neni Qeveria, me propozim të Ministrisë dhe Komisionit Rregullator për Energjetikë në afat jo më të gjatë se 90 ditë nga dita e hyrjes në fuqi të vendimit për ndërprerjen respektivisht heqjen e licencës, në pajtim me dispozitat e këtij ligji zbatojnë procedurë për zgjedhjen e kryerësit të veprimtarisë energjetike që do të ketë obligim për sigurimin e shërbimit publik, respektivisht universal.

(3) Në licencën e kryerësit të veprimtarisë energjetike të zgjedhur në pajtim me paragrafin (2) të këtij neni, Komisioni Rregullator për Energjetikë e thekson vëllimin dhe përmbajtjen e shërbimit publik, respektivisht universal, rajoni në të cilin sigurohet shërbimi, si dhe kohëzgjatja dhe cilësia e nevojshme e shërbimit në përmbushjen e detyrimit për shërbimin publik respektivisht universal.

(4) Deri në përfundimin e procedurës së zgjedhjes nga paragrafi (2) i këtij neni, kryesi i veprimtarisë energjetike ë ka kërkuar ndërprerjen, ose të cilit i është hequr licenca, duhet të veprojë në pajtim me masat nga paragrafin (1) të këtij neni dhe të vazhdojë me sigurimin e shërbimit publik, respektivisht universal, si dhe të realizojë të hyra me zbatimin e çmimeve dhe tarifave në fuqi.

V. NDËRTIMI I OBJEKTEVE TË REJA ENERGJETIKE

Autorizimi për ndërtim të objekteve të reja energjetike
Neni 52

(1) Objektet e reja për prodhimin e energjisë elektrike, prodhimin e kombinuar të energjisë elektrike dhe termike ose objektet për prodhimin e energjisë termike mund të ndërtohen në bazë të autorizimit për ndërtimin e kapaciteteve të reja ose rritjen e fuqisë së instaluarit të objekteve ekzistuese për prodhimin e energjisë elektrike dhe/ose energjisë termike, të lëshuar në pajtim me këtë ligj.

(2) Autorizimi nga paragrafi (1) i këtij neni, nuk është i nevojshëm, nëse:

1) objekti i ri i prodhimit energjetik është me fuqi të përgjithshme të instaluar elektrike dhe/ose termike më të vogël ose të barabartë me 10 MW;

2) me zgjerimin e objektit energjetik prodhues me fuqi të përgjithshme të instaluar elektrike dhe/ose termike në objekt është më vogël ose e barabartë me 10 MW ose

3) energjia e prodhuar në objektin energjetik do të shfrytëzohet ekskluzivisht për nevoja personale.

(3) Autorizimi për ndërtimin e objekteve energjetike nga paragrafi (1) i këtij neni, nuk është e nevojshme nëse kryerja e veprimtarisë energjetike prodhim i llojit të veçantë të energjisë kushtëzohet me sigurim të koncesionit për shfrytëzimin e resurseve natyrore. Kushtet e ndërtimit të objektit përkatës energjetik përcaktohen në marrëveshjen e koncesionit.

(4) Ndërtimi i objekteve të reja ose zgjerimi i objekteve ekzistuese për prodhimin e energjisë elektrike dhe/ose termike kryhet në pajtim me dispozitat me të cilat rregullohet ndërtimi.

(5) Vendimi për autorizim për ndërtimin e objekteve të reja dhe zgjerimin e atyre ekzistuese për prodhim të energjisë elektrike ose prodhim të kombinuar të energjisë elektrike dhe energjisë termike e miraton Qeveria.

(6) Vendimi për autorizimin për ndërtimin e objekteve të reja ose zgjerimin e atyre ekzistuese për prodhim të energjisë termike miratohet nga këshilli i njësisë së vetëqeverisjes lokale.

(7) Për shkak të ruajtjes dhe avancimit të mjedisit jetësor, stabilimentet për prodhimin e energjisë elektrike, respektivisht energjisë termike nga burimet rigjeneruese të energjisë konsiderohen si objekte me interes publik.

Kriteret për autorizim

Neni 53

Autorizimi nga neni 52 paragrafi (1) i këtij ligji, lëshohet në bazë të kritereve që në veçanti i marrin parasysh:

1) sigurinë në furnizimin me lloj përkatës të energjisë;

2) qëndrueshmërinë dhe sigurinë e sistemit elektroenergjetik, objektet dhe pajisja përkatëse;

3) mbrojtjen e shëndetit publik dhe sigurisë;

4) mbrojtjen e mjedisit jetësor;

5) shfrytëzimin e tokës dhe lokacioneve;

6) shfrytëzimin e sipërfaqeve publike;

7) efikasitetin energjetik;

8) llojin e energjisë primare;

9) aftësitë teknike, financiare dhe ekonomike të kërkuesit;

10) harmonizimin me masat e miratuara në pajtim me detyrimet e shërbimit publik dhe mbrojtjen e konsumatorit, veçanërisht në lidhje me cilësinë dhe vazhdimësinë e furnizimit me energji elektrike,

11) kontributin për objekt energjetik prodhues në lidhje me zvogëlimin e emisioneve ose

12) kontributin e objektit energjetik prodhues në pjesëmarrjen e energjisë së prodhuar nga burimet rigjeneruese në konsumin final të përgjithshëm bruto të energjisë, në pajtim me vendimin për përcaktimin e qëllimeve të detyrueshme nacionale nga neni 173 paragrafi (1).

Lëshimi i autorizimit

Neni 54

(1) Autorizimi për ndërtimin e objekteve të reja ose zgjerimin e atyre ekzistuese për prodhimin e energjisë elektrike, prodhimin e kombinuar të energjisë elektrike dhe energjisë termike ose prodhimin e energjisë termike

lëshohet në pajtim me procedurën e zhvilluar paraprakisht bazuar në parimet e objektivitetit, transparencës dhe mosdiskriminimit.

(2) Për lëshimin e autorizimit për ndërtimin e objekteve të reja ose rikonstruksion të objekteve prodhuese të theksuara në nenin 52 paragrafi (5) i këtij ligji, investitorët e interesuar vendas dhe të huaj paraqesin kërkesë për lëshimin e autorizimit te Qeveria kurse për objektet prodhuese të theksuara në nenin 52 paragrafi (6) të këtij ligji, deri te njësia e vetëqeverisjes lokale.

(3) Qeveria në afat prej tetë ditësh nga dita e pranimit të kërkesës e publikon në "Gazetën Zyrtare të Republikës së Maqedonisë" dhe e dorëzon te Ministria.

(4) Kryetari i komunës i njësisë së vetëqeverisjes lokale në afat prej tetë ditëve nga pranimi i kërkesës nga paragrafi (2) i këtij neni, e publikon në fletoren zyrtare të njësisë së vetëqeverisjes lokale.

(5) Ministri e përcakton formën dhe përmbajtjen e kërkesës për lëshimin e autorizimit nga neni 52 paragrafi (5) kurse kryetari i komunës përcakton formën dhe përmbajtjen e kërkesës nga neni 52 paragrafi (6) i këtij ligji.

Dokumentacioni i nevojshëm

Neni 55

Me kërkesën për marrjen e autorizimit nga nenin 54 paragrafi (2), kërkuesi është i detyruar ta paraqesë dokumentacionin si vijon:

1) projekt ideor edhe kur kjo është e nevojshme, projekt për infrastrukturë dhe analizë ekonomike;

2) pëlqim për lidhje në sistemin e përçimit ose distrubuimit të energjisë elektrike, gazit natyror ose energjisë termike, në pajtim me rregullat përkatëse të rrjetit;

3) aktvendim me të cilin jepet pajtim për zbatimin e projektit respektivisht aktvendim me të cilin miratohet elaborati për vlerësimin e ndikimit në mjedisin jetësor, nëse në pajtim me ligjin, për projektin nevojitet studim ose elaborat;

4) ekstrakt nga dokumentacioni i planit urbanistik në pajtim me dispozitat me të cilat rregullohet planifikimi hapësinor dhe urbanistik;

5) plan financiar për objekt energjetik të planifikuar;

6) vërtetim nga institucion me renome financiare ose bankë për qëllimin e saj që kërkuesit t'i mundësojë kredi për realizimin e projektit, nëse realizimi i projektit parasheh shfrytëzimin e mjeteve kreditore;

7) dëshmi për aftësinë financiare të kërkuesit për të siguruar pjesëmarrjen e tij në financimin e projektit;

8) referenca lidhur me realizimin e projektit nga ky lloj;

9) ekstrakt nga regjistri ku kërkuesi është regjistruar;

10) dokumentet e lëshuara nga organ kompetent se kërkuesi nuk është në procedurë të falimentimit ose likuidimit;

11) dokumentet e lëshuara nga organ kompetent se kundër kërkuesit nuk mbahet procedurë penale ose kundërvajtëse në lidhje me veprimtarinë e tij profesionale dhe

12) deklaratë nga kërkuesi për besueshmëri të të dhënave të dorëzuara.

Komisioni për vlerësimin e kërkesave për autorizime

Neni 56

(1) Procedura për lëshimin e autorizimit për ndërtimin e objekteve të reja ose rikonstruksion të objekteve ekzistuese të energjisë kryhet nga Komisioni për zbatimin e procedurës për dhënien e autorizimeve për objekte të theksuara në nenin 52 paragrafi (5) i këtij ligji, që e formon ministri, duke pasur parasysh përfaqësimin e drejtë dhe adekuat të pjesëtarëve të të gjitha bashkësive.

(2) Komisioni nga paragrafi (1) i këtij neni përbëhet nga nëntë anëtarë, edhe atë dy përfaqësues nga Ministria, nga një përfaqësues nga Qeveria, ministritë kompetente për punët e ndërtimtarisë, financat, mjedisi jetësor dhe bujqësia, operatori i sistemit elektropërçues dhe operatori i sistemit për përçim të gazit natyror. Kryetar i Komisionit është përfaqësuesi i Ministrisë.

(3) Anëtarët e Komisionit nga paragrafi (1) i këtij neni duhet të kenë të fituara së paku 240 kredi sipas SETK ose shkallë VII/1 të përfunduar dhe së paku tre vjet përvojë pune në punë dhe detyra pune relevante për punën e komisionit.

(4) Anëtarëve të Komisionit u takon kompensim për punën e kryer pas çdo kërkese individuale, e cila duhet të jetë e arsyeshme dhe e përkatëse me rëndësinë, vëllimin dhe komplikueshmërinë e punës. Kompensimi përcaktohet nga Qeveria, kurse mjetet sigurohen nga Buxheti i Republikës së Maqedonisë.

(5) Procedurën për dhënien e autorizimit për ndërtimin e objekteve prodhuese të theksuara në nenin 52 paragrafi (6) i këtij ligji, e zbaton Komision i themeluar nga kryetari i komunës i njësisë së vetëqeverisjes lokale, i përbërë nga pesë anëtarë, ekspertë në fushën e energjetikës, ekonomisë dhe të drejtës. Kryetari i komunës e emëron kryetarin e komisionit. Anëtarëve të Komisionit u takon kompensim për punën e kryer pas çdo kërkese individuale, të cilën e përcakton këshilli i njësisë së vetëqeverisjes lokale kurse mjetet sigurohen nga buxheti i njësisë së vetëqeverisjes lokale.

(6) Mandati i anëtarëve të komisioneve nga paragrafët (1) dhe (5) të këtij neni është katër vjet dhe asnjë anëtar nuk mund të jetë anëtar i Komisionit më shumë se dy mandate të njëpasnjëshme. Komisionet miratojnë rregullore për punën e tyre.

Kërkesa e paplotë
Neni 57

(1) Nëse komisioni nga neni 56 paragrafi (1), respektivisht paragrafi (5) i këtij ligji përcakton se kërkesa për autorizim është e paplotë ose e paqartë, në afat prej 15 ditëve nga dita e publikimit të kërkesës në "Gazetën Zyrtare të Republikës së Maqedonisë", përkatësisht në fletoren zyrtare të njësisë së vetëqeverisjes lokale, i propozon ministrit respektivisht kryetarit të komunës, që ta ngarkojë kërkuesin ta rregullojë në mënyrë plotësuese dokumentacionin e nevojshëm në pajtim me nenin 55 të këtij ligji.

(2) Ministri, përkatësisht kryetari i komunës në afat prej shtatë ditëve nga marrja e propozimit nga paragrafi (1) i këtij neni, e ngarkon kërkuesin e autorizimit ta rregullojë dokumentacionin në mënyrë plotësuese në afat që nuk mund të jetë më i shkurtër se 15 ditë dhe jo më i gjatë se gjashtë muaj, nga dita e pranimit të aktvendimit.

(3) Nëse parashtruesi i kërkesës nuk e rregullon dokumentacionin në mënyrë plotësuese në afatin e përcaktuar me aktvendimin nga paragrafi (2)

të këtij neni, Qeveria me propozim të ministrit, përkatësisht Këshillit të njësisë së vetëqeverisjes lokale, me propozim të kryetarit të komunës, miraton vendim për hedhje poshtë të kërkesës.

(4) Kundër vendimit nga paragrafi (3) të këtij neni kërkuesi mund të ngrejë kontest administrativ.

Miratimi i vendimit
Neni 58

(1) Qeveria, me propozim të ministrit, respektivisht këshillit të njësisë së vetëqeverisjes lokale, me propozim të kryetarit të komunës, në afat prej 60 ditëve nga dita e pranimit të kërkesës së plotë, miraton vendim me arsyetim për arsyet e lëshimit ose refuzimit të kërkesës për autorizim për ndërtim.

(2) Qeveria para miratimit të vendimit nga paragrafi (1) i këtij neni, kërkon mendim nga Komisioni Rregullator për Energjetikë.

(3) Vendimi për lëshimin e autorizimit nga paragrafi (1) i këtij neni publikohet në "Gazetën Zyrtare të Republikës së Maqedonisë" respektivisht në fletoren zyrtare të njësisë së vetëqeverisjes lokale.

(4) Kundër vendimeve nga paragrafi (1) të këtij neni mund të ngrihet kontest administrativ.

Përmbajtja e autorizimit
Neni 59

Me autorizimin për ndërtimin e objekteve të reja ose rikonstruktim të objekteve ekzistuese për prodhim të energjisë elektrike, prodhim të kombinuar të energjisë elektrike dhe energjisë termike ose prodhimin e energjisë termike në veçanti përcaktohet:

1) lloji, karakteristikat, kapaciteti i instaluar dhe prodhimi i pritshëm vjetor i energjisë, lloji dhe sasitë e nevojshme të karburantit;

2) vendndodhja e objektit në pajtim me dokumentacionin e planit urbanistik përkatës;

3) data deri në të cilën vlen autorizimi;

4) procedura me objektin pas ndërprerjes së punës së tij;

5) mënyra e përdorimit të infrastrukturës publike;

6) kushtet të cilat duhet të plotësohen për mbrojtjen e mjedisit jetësor në pajtim me këtë ligj;

7) kushtet në lidhje me efikasitetin e punës së objektit dhe

8) kushte tjera në lidhje me ndërtimin e objektit.

Afati i vlefshmërisë dhe ndërprerja e autorizimit
Neni 60

(1) Afati i vlefshmërisë së autorizimit nga neni 58 i këtij ligji është tre vjet nga dita e hyrjes në fuqi të tij.

(2) Autorizimi shfuqizohet nëse bartësi i autorizimit nuk ka arritur të sigurojë leje për ndërtim për objektin në afatin e përcaktuar në paragrafin (1) të këtij neni.

(3) Me kërkesë të bartësit të autorizimit, autorizimi mund t'i bartet personit tjetër me pëlqimin paraprak nga Qeveria respektivisht nga këshilli i njësisë së vetëqeverisjes lokale.

Ndërtimi i objekteve te reja dhe rikonstruktimi i objekteve ekzistuese
Neni 61

(1) Nëse autorizimet e lëshuara për ndërtimin e objekteve të reja dhe rikonstruktimin e objekteve ekzistuese për prodhimin e energjisë elektrike ose energjisë elektrike të kombinuar dhe energjisë termike janë të pamjaftueshme për të garantuar sigurinë në furnizimin me energji elektrike, Qeveria me propozim të Ministrisë, mund të miratojë vendim për zhvillimin e procedurës së tenderit me thirrje publike për ndërtimin e objekteve për prodhimin e energjisë elektrike dhe objekteve për prodhimin e kombinuar të energjisë elektrike dhe termike në bazë të kritereve të nenit 53 të këtij ligji.

(2) Para dorëzimit të propozimit për miratimin e vendimit nga paragrafi (1) i këtij neni, Ministria është e obliguar të përcaktojë nëse siguria e furnizimit me energji elektrike mund të garantohet me masat për efikasitetit energjetik dhe menaxhimin e konsumit, si dhe të shqyrtohen edhe ofertat për furnizim të mundshëm me energji elektrike me garanci për shpërndarjen afatgjatë të sasive plotësuese të energjisë nga kapacitetet ekzistuese të prodhimit që janë aktive në treg.

(3) Procedura e tenderit për ndërtimin e objekteve për prodhimin e energjisë elektrike nga burime rigjeneruese, për të cilat prodhuesi mund të fitojë statusin e prodhuesit të privilegjuar që shfrytëzon premi, zbatohet në pajtim me nenin 188 të këtij ligji.

(4) Gjatë miratimit të vendimit nga paragrafi (1), Qeveria i merr parasysh dokumentet strategjike dhe zhvillimore në fushën e energjetikës.

(5) Nëse në bazë të autorizimeve të lëshuara për ndërtimin e objekteve të reja për prodhimin e energjisë termike dhe parashikimeve për nevojën për energji termike, duke marrë parasysh masat për të përmirësuar efikasitetin energjetik dhe të menaxhimit me ngarkesat, si dhe mundësitë për të siguruar nevojat e energjisë termike, vlerësohet se nuk është garantuar siguri në furnizim, këshilli i njësisë së vetëqeverisjes lokale mund të vendosë për të zbatuar procedurë tenderi me thirrje publike për ndërtimin e objekteve për energji termike.

(6) Qeveria, ose këshilli i njësisë së vetëqeverisjes lokale, me propozim të organit kompetent për zbatimin e thirrjes publike, miraton vendim për zgjedhjen e ofertuesit më të volitshëm, të cilit do t'i ndahet e drejta për ndërtimin e objektit energjetik, i cili shfrytëzohet për kryerjen e veprimtarisë energjetike.

Ndërtimi i sistemeve të reja për shpërndarje të gazit natyror
Neni 62

(1) Ndërtimi i sistemeve të reja për shpërndarjen e gazit natyror në rajon të caktuar të territorit të Republikës së Maqedonisë, kryhen nga ana e personave juridikë në bazë të:

1) marrëveshjes për vendosjen e partneritetit publik privat të ndarë nga ana e Qeverisë dhe

2) marrëveshje për koncesion për shërbim publik të ndarë nga ana e Qeverisë, me të cilën koncesionari obligohet të ndërtojë dhe të shfrytëzojë dhe menaxhojë sistem të ri të shpërndarjes së gazit natyror.

(2) Sistem të ri për shpërndarjen e gazit natyror në zonë të caktuar të territorit të Republikës së Maqedonisë mund të ndërtojë dhe menaxhojë edhe ndërmarrja publike ose ndonjë person tjetër juridik i themeluar nga njësia e vetëqeverisjes lokale për këtë qëllim.

(3) Qeveria, me propozim të ministrit ose të njësisë së vetëqeverisjes lokale, miraton vendim për fillimin e procedurës për ndarjen e marrëveshjes nga paragrafi (1) i këtij neni.

(4) Qeveria në pajtim me Ligjin për vetëqeverisje lokale mund të lidhë marrëveshje bashkëpunimi me njësitë e vetëqeverisjes lokale në territoret e të cilave duhet të ndërtohet sistemi i shpërndarjes së gazit natyror.

(5) Procedura për ndërtimin e sistemit të ri të shpërndarjes së gazit natyror nuk do të zbatohet nëse në atë rajon ekziston sistem i shpërndarjes së gazit natyror që nuk është shfrytëzuar mjaftueshëm ose paraprakisht është planifikuar ndërtimi i sistemit të ri për shpërndarjen e gazit natyror.

Ndërtimi i sistemeve për shpërndarje të energjisë termike
Neni 63

(1) Ndërtimi i sistemeve të reja për shpërndarjen e energjisë termike në rajonin e njësisë së vetëqeverisjes lokale kryhet në bazë të marrëveshjes për vendosjen e partneritetit publik privat që e ndan Këshilli i njësisë së vetëqeverisjes lokale ose nga ana e ndërmarrjeve publike dhe personat e tjerë juridikë të themeluar për këtë qëllim nga njësia e vetëqeverisjes lokale.

(2) Këshilli i njësisë së vetëqeverisjes lokale, me propozim të kryetarit të komunës, miraton vendim për fillimin e procedurës për ndarjen e marrëveshjes për themelimin e partneritetit publiko-privat për ndërtimin e sistemit të ri për shpërndarjen e energjisë termike.

Zbatimi i procedurës së tenderit
Neni 64

(1) Për zbatimin e procedurës së tenderit me thirrje publik në mënyrë përkatëse zbatohen dispozitat nga Ligji për koncesione dhe partneritetit publik privat.

(2) Ministria është kompetente për përgatitjen e dokumentacionit të tenderit dhe për zbatimin e procedurës me thirrje publike nga neni 61 paragrafi (1) dhe neni 62 paragrafi (1) i këtij ligji.

(3) Me vendimin nga neni 61 paragrafi (1) dhe neni 62 paragrafi (3) i këtij ligji përcaktohet edhe mënyra dhe mjetet e nevojshme për përgatitjen e dokumentacionit të tenderit.

(4) Kryetari i komunës është kompetent për përgatitjen e dokumentacionit të tenderit dhe për zbatimin e procedurës me thirrje publike nga neni 61 paragrafi (5) dhe neni 63 paragrafi (1) i këtij ligji.

(5) Me vendimin nga neni 61 paragrafi (5) dhe neni 63 paragrafi (2) i këtij ligji përcaktohet edhe mënyra dhe mjetet e nevojshme për përgatitjen e dokumentacionit te tenderit.

(6) Qeveria respektivisht këshilli i njësisë së vetëqeverisjes lokale e miraton dokumentacionin e tenderit nga paragrafi (2) dhe paragrafi (4) i këtij neni.

Shpallja dhe përmbajtja e thirrjes publike
Neni 65

(1) Ministria, respektivisht kryetari i komunës e publikon thirrjen publike nga nenet 61, 62 dhe 63 të këtij ligji në së paku dy gazeta publike dhe në "Gazetën Zyrtare të Republikës së Maqedonisë" respektivisht gazetën zyrtare të njësisë së vetëqeverisjes lokale.

(2) Ministria është e detyruar që thirrjen publike nga neni 61 ta dorëzojë tek Sekretariati për Bashkësi Energjetike.

(3) Thirrja publike nga paragrafi (1) të këtij neni në veçanti përmban:

1) lloji i objektit për të cilin publikohet thirrja publike;

2) kapaciteti i planifikuar;

3) afati për fillimin e ndërtimit të objektit;

4) lokacioni në të cilin do të ndërtohet objekti, i përcaktuar në bazë të ekstraktit nga dokumentacioni i planit urbanistik në pajtim me dispozitat me të cilat rregullohet planifikimi hapësinor dhe urbanistik;

5) aftësitë e nevojshme ekonomike, teknike ose operative të ofertuesve;

6) masa stimulative të mundshme;

7) arritshmëri te dokumentacioni i tenderit dhe

8) mënyra dhe afati i dorëzimit të ofertave.

(4) Afati për dorëzimin e ofertave për ndërtimin e objekteve nga neni 61 i këtij ligji nuk mund të jetë më i shkurtër se gjashtë muaj nga dita e publikimit të thirrjes publike.

Përmbajtja e dokumentacionit të tenderit

Neni 66

Dokumentacioni i tenderit nga neni 64 nga ky ligj, në veçanti duhet të përmbajë:

1) llojin e objektit energjetik për të cilin shpallet thirrja publike;

2) kapaciteti i planifikuar;

3) përshkrim i detajuar i specifikimeve teknike për objektin përkatës;

4) afati për fillimin e ndërtimit të objektit;

5) lokacioni ku do të ndërtohet objekti;

6) aftësitë e nevojshme ekonomike, teknike ose operative të ofertuesit;

7) mënyra dhe afati për dorëzimin e ofertave;

8) lista e plotë e kritereve për zgjedhje të ofertuesit më të volitshëm;

9) mënyrën dhe kushtet për prodhimin, respektivisht shpërndarjen dhe për lidhjen me rrjetet përkatëse;

10) marrëveshje për ndarjen e të drejtës për ndërtim, me të cilin rregullohen të drejtat dhe obligimet e ndërsjella në lidhje me ndërtimin e objektit;

11) masa stimulative të mundshme;

12) veprimi me objektin pas ndërprerjes së punës së tij;

13)mënyra e përdorimit të infrastrukturës publike;

14) kushtet të cilat duhet të plotësohen për mbrojtjen e mjedisit jetësor në pajtim me këtë ligj;

15) kushtet në lidhje me efikasitetin e punës së objektit dhe

16) të dhëna tjera të nevojshme.

Përçuesit direkt

Neni 67

(1) Çdo prodhues dhe furnizues i energjisë elektrike ose furnizues i gazit natyror i themeluar në Republikën e Maqedonisë mund t'i furnizojë hapësirat dhe/ose filialet e tij përmes përçuesve direkt.

(2) Çdo konsumator i energjisë elektrike ose gazit natyror mund të furnizohet nëpërmjet përçuesit direkt nga prodhues ose furnizues me energji elektrike ose furnizues i gazit natyror.

(3) Përçuesit direkt për përçimin dhe shpërndarjen e energjisë elektrike ose përçimin dhe shpërndarjen e gazit natyror do të ndërtohen në bazë të autorizimit për ndërtim të cilin e lëshon Qeveria, në të cilin definohen të drejtat dhe detyrimet e bartësit të autorizimit.

(4) Qeveria, me propozim të Ministrisë, me urdhëresë përcakton kriteret objektive, transparente dhe jodiskriminuese dhe procedurën për ndarjen e autorizimit për ndërtimin e përçuesit të drejtpërdrejtë në territorin e Republikës së Maqedonisë.

(5) Autorizimi nga paragrafi (3) i këtij neni mund të lëshohet edhe për furnizimin e gazit natyror edhe për konsumatorët që i plotësojnë kushtet për pjesëmarrje të pavarur në tregun e gazit natyror.

(6) Përçuesit direkt nga paragrafi (3) i këtij neni mund të ndërtohen vetëm në rastet kur:

1) konsumatori i fundit i energjisë elektrike ose gazit natyror ose prodhuesi i energjisë elektrike nuk mund të sigurojë të drejtën për lidhje ose qasje deri te sistemi ekzistues për përçim ose shpërndarje të energjisë elektrike ose gazit natyror ose

2) është hapur procedurë për zgjidhjen e kontesteve në pajtim me nenin 37 të këtij ligji.

(7) Përçuesi i drejtpërdrejtë nuk konsiderohet pjesë përbërëse e sistemeve për përçim respektivisht shpërndarje të energjisë elektrike ose të gazit natyror.

(8) Mundësia e furnizimit me energji elektrike ose gaz natyror përmes përçuesit direkt nuk do të ndikojë në mundësinë që të lidhet marrëveshje për qasje të palës së tretë dhe kyçjes në rrjete të energjisë elektrike ose të gazit natyror në përputhje me dispozitat e këtij ligji.

(9) Qeveria mund të refuzojë kërkesë për autorizim për ndërtimin e përçuesit të drejtpërdrejtë, nëse ndarja e autorizimit të tillë ndikon negativisht në përmbushjen e detyrimeve të shërbimit publik të këtij ligji. Vendimi për refuzim duhet të arsyetohet në mënyrë të detajuar.

VI. TREGU I ENERGJISË ELEKTRIKE
VI. 1. ORGANIZIMI I TREGUT TË ENERGJISË ELEKTRIKE

Tregu i energjisë elektrike
Neni 68

(1) Tregu i energjisë elektrike i përfshin tregun e energjisë elektrike me shumicë dhe tregun e energjisë elektrike me pakicë.

(2) Tregu i energjisë elektrike shitjes me pakicë e përfshin shitblerjen e energjisë elektrike ndërmjet furnizuesve të energjisë elektrike dhe konsumatorëve të tyre që nuk janë pjesëmarrës në tregun e energjisë elektrike me shumicë.

(3) Tregu i energjisë elektrike me shumicë përfshin:

1) treg me marrëveshje bilaterale;

2) treg të organizuar edhe atë treg një dit më parë dhe treg gjatë ditës rrjedhëse, dhe

3) pazar i energjisë së balancës.

(4) Operatori i tregut të energjisë elektrike e administron tregun nga paragrafi (3) pika 1) të këtij neni dhe sipas kushteve të përcaktuara me këtë ligj mund të organizojë dhe menaxhojë tregun nga paragrafi (3) pika 2) të këtij neni, kurse operatori i sistemit elektropërçues e organizon dhe menaxhon tregun nga paragrafi (3) pika 3) të këtij neni, në bazë të parimeve të transparencës dhe mosdiskriminimit.

Pjesëmarrës në tregun e energjisë elektrike me shumicë
Neni 69

(1) Pjesëmarrës në tregun e energjisë elektrike me shumicë janë:

1) prodhuesit e energjisë elektrike;

2) tregtarët me energji elektrike;

3) furnizuesit me energji elektrike;

4) konsumatorët e energjisë elektrike të cilët i plotësojnë kushtet për pjesëmarrje të pavarur në treg të përcaktuara në rregullat për treg të energjisë elektrike;

5) operatori i sistemit elektropërçues;

6) operatori i sistemit elektrodistributiv;

7) operatori i sistemit të mbyllur elektrodistributiv dhe

8) operatori i tregut të energjisë elektrike.

(2) Pjesëmarrësit në tregun e energjisë elektrike nga paragrafi (1) i këtij neni i rregullojnë të drejtat dhe detyrimet e ndërsjella me marrëveshje të lidhura në pajtim me këtë ligj dhe rregullat dhe dispozitat e miratuara në bazë të këtij ligji.

(3) Krahas pjesëmarrësve në tregun e energjisë elektrike nga paragrafi (1) i këtij neni, pjesëmarrësit në tregun e organizuar të energjisë elektrike mund të jenë edhe persona të tjerë juridikë vendas dhe të huaj, në pajtim me rregullat për punë në tregun e organizuar.

(4) Pjesëmarrësit në tregun e energjisë elektrike nga paragrafi (1) i këtij neni janë të detyruar që operatorit të sistemit elektropërçues, operatorit të sistemit elektrodistributiv si dhe operatorit të tregut të energjisë elektrike t'ia dorëzojnë të gjitha të dhënat e nevojshme në pajtim me rregullat për përçim të energjisë elektrike, rregullat e rrjetit për shpërndarje të energjisë elektrike dhe rregullat për tregun e energjisë elektrike.

VI. 2. PRODHIMI I ENERGJISË ELEKTRIKE

Prodhuesi i energjisë elektrike
Neni 70

(1) Prodhuesi i energjisë elektrike në pajtim me licencën e lëshuar, mund të kryejë shitje të energjisë elektrike të prodhuar dhe/ose shërbime sistemore në tregun e energjisë elektrike në Republikën e Maqedonisë dhe jashtë vendit.

(2) Prodhuesi i energjisë elektrike në pajtim me këtë ligj dhe dispozitat dhe rregullat e miratuara në pajtim me këtë ligji:

1) i ofron shërbime sistemore operatorit të sistemit elektropërçues për shkak të balancimit të sistemit, në pajtim me kapacitetet teknike dhe kërkesat e përcaktuara në rregullat për balancimin e sistemit elektroenergjetik dhe rregullave të rrjetit për përçimin e energjisë elektrike;

2) siguron arritshmëri të sasive të kontraktuara të energjisë elektrike dhe/ose shërbimeve sistemore deri në pikën pranuese në sistemin elektropërçues ose elektrodistributiv në pajtim me kushtet dhe detyrimet e licencës së tij, si dhe me kontratën për kyçje;

3) doemos duhet të jetë i pajisur me të gjitha resurset e nevojshme teknike, duke përfshirë edhe pajisjet për telematje të prodhimit momental;

4) dorëzon raporte, të dhëna dhe informacione te operatori i sistemit elektropërçues ose operatori i sistemit elektriodistributiv në pajtim me rregullat e rjetit;

5) dorëzon tek operatori i sistemit elektropërçues dhe operatori i tregut të energjisë elektrike të dhëna dhe informacione nga kontratat e blerjes dhe shitjes së energjisë elektrike, disponueshmërinë e kapaciteteve prodhuese dhe/ose shërbimeve sistemore, përveç të dhënave afariste-financiare.

(3) Prodhuesi i energjisë elektrike ka të drejtë të blejë energji elektrike në tregun e energjisë elektrike me qëllim që ta optimizojë prodhimin e tij dhe t'i minimizojë shpenzimet në punë.

(4) Prodhuesi i energjisë elektrike nga stabilimenti prodhues ku së paku një njësi për prodhim ka instaluar fuqi të barabartë ose më të madhe se 250 MW është i detyruar t'i ruajë së paku pesë vjet të gjitha të dhënat që kanë të bëjnë me stabilimentin e prodhimit prej të cilit mund të përcaktohen dhe kontrollohen për çdo orë individuale të gjitha vendimet e tij operative lidhur me dispeçimin dhe ankandin në tregjet e organizuara të energjisë elektrike, ankandet për kapacitetet interkonektuese, tregjet e energjisë së balancës dhe marrëveshjet bilaterale, në të cilat përfshihen të dhëna për kapacitet prodhuese të disponueshme dhe shërbimet e ndara sistemore, si dhe shpërndarja e shërbimeve të ndara sistemore në nivel të stabilimentit në periudhat kur zhvillohet ankandi dhe kur zhvillohet prodhimi.

(5) Prodhuesi i energjisë elektrike është i detyruar të dhënave nga paragrafi (4) i këtij neni t'ia japë në këqyrje Komisionit Rregullator për Energjetikë, Komisionit për Mbrojtjen e Konkurrencës dhe Sekretariatit të Bashkësisë Energjetike, në pajtim me detyrimet e Republikës së Maqedonisë që rrjedhin nga marrëveshjet e ratifikuara ndërkombëtare.

(6) Prodhuesi i energjisë elektrike nga burimet rigjeneruese të energjisë të lidhur me rrjetin e elektrodistributiv mund të përfaqësohet në tregun me shumicë të energjisë elektrike nga prodhues virtual të energjisë elektrike. Të drejtat dhe detyrimet e prodhuesit virtual të energjisë elektrike rregullohen nga rregullat për tregun e energjisë elektrike.

(7) Me qëllim të garantimit të sigurisë në furnizimin me energji elektrike, Qeveria, në pajtim me nenin 6 të këtij ligji, mund të miratojë vendim me të cilin prodhuesit e energjisë elektrike i imponon obligim për sigurimin e shërbimit publik me të cilën ngarkohet në çdo kohë të ketë rezerva operative të karburantit primar në sasi që nevojitet për së paku 15 ditë pune me kapacitet maksimal, në pajtim me rregullat për shërbimit publik të nenit 6 të këtij ligji. Rezervat minimale operative të karburantit primar duhet të theksohen në licencën për kryerjen e veprimtarisë.

VI.3. PËRÇIMI I ENERGJISË ELEKTRIKE
Ndarje pronësore e operatorit të sistemit elektropërçues
Neni 71

(1) Operatori i sistemit elektropërçues të Republikës së Maqedonisë është shoqëri e cila:

1) si trashëgimtar juridik i Elektroekonomisë së Maqedonisë është pronar i rrjetit elektropërçues i cili përbëhet nga trafostacione, objekte infrastrukturore të linjave - largpërçues, stabilimente, objekte dhe mjete të cilat janë në funksion të kryerjes së veprimtarisë energjetike përçim të energjisë elektrike dhe menaxhim me sistemin elektropërçues,

2) nuk është pjesë e shoqërisë së integruar vertikale,

3) është bartës i licencës për ushtrim të veprimtarisë energjetike përçim të energjisë elektrike,

4) nuk kryen dhe nuk është i pavarur në ushtrimin e veprimtarive tjera në sektorin elektroenergjetik të caktuara me këtë ligj, dhe

5) është certifikuar dhe emëruar për operator i sistemit elektropërçues nga ana e Komisionit Rregullator për Energjetikë, në procedurë të përcaktuar me këtë ligj.

(2) Me qëllim që të sigurohet pavarësi e operatorit të sistemit elektropërçues, personi i njëjtë ose personat nuk kanë të drejtë në të njëjtë kohë:

1) në mënyrë të drejtpërdrejtë ose indirekte të marrin pjesë në menaxhimin dhe udhëheqjen me shoqëri e cila kryen ndonjë nga veprimtaritë prodhimtari dhe/ose furnizim me energji elektrike, dhe në të njëjtën kohë në mënyrë të drejtpërdrejtë ose indirekte të menaxhojnë ose realizojnë të drejtë tjetër në operatorin e sistemit elektropërçues,

2) në mënyrë të drejtpërdrejtë ose indirekte të marrin pjesë në menaxhimin dhe udhëheqjen me operatorin e sistemit elektropërçues dhe në të njëjtën kohë në mënyrë të drejtpërdrejtë ose indirekte të menaxhojnë ose realizojnë të drejtë tjetër në shoqëri e cila kryen ndonjë nga veprimtaritë prodhimtari ose furnizim me energji elektrike dhe

3) të emërojnë anëtarë të organit të mbikëqyrjes, organit të menaxhimit të operatorit të sistemit elektropërçues, edhe në të njëjtë kohë në mënyrë të drejtpërdrejtë ose indirekte të menaxhojnë ose realizojnë të drejtë tjetër në shoqëri që kryen ndonjë nga veprimtaritë prodhimtari dhe/ose furnizim me energji elektrike.

(3) Kufizimet nga paragrafi (2) të këtij neni veçanërisht kanë të bëjnë me:

1) shfrytëzimin e të drejtës së votës,

2) zgjedhje dhe emërim të anëtarëve të organit të mbikëqyrjes dhe organit të menaxhimit dhe

3) posedimi i pjesëmarrjes së shumicës.

(4) Shoqëria e cila posedon licencë për ushtrim të veprimtarisë përçim të energjisë elektrike nuk mund të ketë licenca dhe nuk mund të përfshihet në ushtrimin e veprimtarive prodhimtari, shpërndarje, tregti dhe furnizim me energji elektrike, si dhe nuk mund të ketë licencë për organizim dhe menaxhim me tregun e energjisë elektrike.

(5) Nëse operatori i sistemit elektropërçues ka qenë pjesë e shoqërisë të integruar vertikale për energji elektrike, operatori ose të punësuarit e tij nuk guxojnë t'ua bartin informatat afariste të ndjeshme të cilat i posedojnë shoqërive për prodhimtari dhe/ose furnizim me energji elektrike.

(6) Si shoqëri e cila kryen ndonjë nga veprimtaritë prodhimtari ose furnizim nga paragrafi (2) të këtij neni konsiderohet edhe shoqëria e cila kryen

ndonjë nga veprimtaritë prodhimtari ose furnizim me gaz natyror, ndërsa nuk i përfshinë konsumatorët të cilët kryejnë ndonjërën nga veprimtaritë prodhimtari dhe/ose furnizim me energji elektrike, drejtpërdrejtë ose nëpërmjet shoqërisë në të cilat marrin pjesë në menaxhimin, individualisht ose së bashku, nëse:

1)në nivel mesatar vjetor janë neto konsumatorët të energjisë elektrike duke e marrë parasysh pjesëmarrjen e tyre në energjinë e prodhuar elektrike nga pjesëmarrja në të cilat marrin pjesë në menaxhim,

2) vlera e energjisë elektrike që e shesin personave të tretë është e pakonsiderueshme në lidhje me aktivitetet e tyre të tjera afariste.

Pronari i operatorit të sistemit elektropërçues
Neni 72

(1) Ministria kompetente për punët nga sfera e transportit është pronar i shoqërisë e cila është operator i sistemit elektropërçues.

(2) Ministria nga paragrafi (1) të këtij neni është e pavarur gjatë miratimit të vendimeve për zgjedhje të organit të mbikëqyrjes, përkatësisht organit të menaxhimit të shoqërisë nga paragrafi (1) dhe nuk guxon të pranojë udhëzime ose kahe nga Qeveria ose organ tjetër shtetëror.

(3) Anëtarët e organit të mbikëqyrjes, përkatësisht të organit të menaxhimit të operatorit të sistemit elektropërçues:

1) në procedurë për miratim të vendimeve në pajtim me ligj, nuk guxojnë të kërkojnë as të pranojnë udhëzime ose kahe nga Qeveria ose organ tjetër shtetëror, përveç në raste të përcaktuara në këtë ligj dhe

2) nuk guxojnë të zgjidhen për anëtarë të organit të mbikëqyrjes, përkatësisht të organit të menaxhimit të shoqërive të cilat kryejnë prodhimtari, furnizim ose tregti me energji elektrike ose shoqëri të cilat kanë mundësi për ndikim të drejtpërdrejtë ose indirekt në vendimmarrjen në ato shoqëri.

Programi për harmonizim
Neni 73

Operatori i sistemit elektropërçues, pavarësisht nga forma e organizimit, pas miratimit paraprak të Komisionit Rregullator për Energjetikë, miraton program për harmonizim me të cilën përcaktohen masat të cilat duhet të ndërmerren për shkak të pamundësimit të diskriminimit të shfrytëzuesve të sistemit elektropërçues në cilëndo bazë, definohen detyrimet e të punësuarve në realizimin e programit dhe përcaktohet mënyra për përcjellje të harmonizimit të punës së operatorit të sistemit elektropërçues me detyrimet e përcaktuara me këtë ligj dhe program.

Nëpunës për harmonizim
Neni 74

(1) Realizimin e programit nga neni 73 të këtij ligji e përcjell nëpunësi për harmonizim.

(2) Nëpunësi për harmonizim nga paragrafi (1) të këtij neni është i emëruar nga organi për mbikëqyrje të operatorit të sistemit elektropërçues, pas miratimit paraprak nga ana e Komisionit Rregullator për Energjetikë.

(3) Komisioni Rregullator për Energjetikë mund të mos e miratojë emërimin e nëpunësit për harmonizim nëse përcakton se nuk i plotëson kushtet për pavarësi ose profesionalizëm.

(4) Organi për mbikëqyrje të operatorit të sistemit elektropërçues mund, pas lejes paraprake nga Komisioni Rregullator për Energjetikë, ta shkarkojë nëpunësin për harmonizim. Me kërkesë të Komisionit Rregullator për Energjetikë, organi për mbikëqyrje e shkarkon nëpunësin për harmonizim për shkak të mosplotësimit të kushteve për pavarësi ose profesionalizëm.

(5) Komisioni Rregullator për Energjetikë i miraton kushtet me të cilat përcaktohet mandati dhe kushtet për punësim të nëpunësit për harmonizim, duke e përfshirë edhe kohëzgjatjen e mandatit të tij ose punësimit, me qëllim të sigurohen pavarësia, si dhe të gjitha kushtet e nevojshme për realizim të autorizimeve të veta dhe zbatim të detyrave të tij.

(6) Gjatë mandatit të vet, nëpunësi për harmonizim nuk mund të kryejë veprimtari tjetër profesionale, as të ketë interes ose marrëdhënie afariste, në mënyrë të drejtpërdrejtë ose indirekte, me shoqëri nga sektori energjetik ose me bashkëpronarët e tyre ose aksionarët.

(7) Operatori i sistemit elektropërçues është i obliguar nëpunësit për harmonizim t'ia japë në këqyrje të gjitha të dhënat dhe informatat të nevojshme për realizim të autorizimeve të veta dhe me kërkese të tij, t'i mundësojë qasje te të gjitha lokalet dhe hapësirat në të cilat e kryen veprimtarinë e vet.

(8) Nëpunësi për harmonizim është i obliguar që:

1) ta përcjell zbatimin e programit për harmonizim dhe përpilojë raport vjetor për masa të ndërmarra për zbatimin e tij të cilin e dorëzon te Komisioni Rregullator për Energjetikë;

2) të dorëzojë raporte te organet për mbikëqyrje dhe jep rekomandime në lidhje me programin për harmonizim dhe realizimin e tij dhe

3) ta njoftojë Komisionin Rregullator për Energjetikë për shkeljet e konsiderueshme në zbatimin e programit për harmonizim.

(9) Nëpunësi për harmonizim i dorëzon te Komisioni Rregullator për Energjetikë planin e propozuar investues dhe vendimet e propozuara për investime individuale në sistemin elektropërçues, njëkohësisht kur organi i menaxhimit i operatorit të sistemit elektropërçues i dorëzon vendimet te organi për mbikëqyrje.

(10) Organi i menaxhimit, organi i mbikëqyrjes dhe personat udhëheqës të operatorit të sistemit elektropërçues janë të obliguar ta ftojnë nëpunësin për harmonizim të marrë pjesë në të gjitha takimet e caktuara dhe t'ia dorëzojnë të gjitha materialet e nevojshme, ndërsa veçanërisht kur vendoset për:

1) kushtet të lidhura me shërbimet për qasje dhe shfrytëzim të sistemit elektropërçues të cilat kanë të bëjnë me çmimet e shfrytëzimit, shpërndarja e kapacitetit përçues dhe menaxhimi me bllokimet;

2) projektet e lidhura me menaxhim, mirëmbajtje dhe zhvillim të sistemit elektropërçues, duke i përfshirë edhe investimet në përçuesit interkonektues, edhe

3) furnizimi ose shitja e energjisë elektrike e domosdoshme për funksionim të sistemit elektropërçues, duke i përfshirë edhe shërbimet sistemore për balancim.

Certifikimi i operatorit të sistemit elektropërçues
Neni 75

(1) Kryerësi i veprimtarisë përçim i energjisë elektrike doemos duhet të jetë i certifikuar si operator i sistemit elektropërçues në mënyrë, në procedurë dhe në afat të përcaktuar me këtë ligj.

(2) Procedura për certifikim të operatorit të sistemit elektropërçues zbatohet:

1) me kërkesë të operatorit të sistemit elektropërçues të cilit i është dhënë licencë për ushtrim të veprimtarisë përçim të energjisë elektrike dhe menaxhim me sistemin elektropërçues në pajtim me paragrafin (4) të këtij neni, ose

2) me detyrë zyrtare nga ana e Komisionit Rregullator për Energjetikë në rast:

- kur operatori i sistemit elektropërçues nuk do të parashtrojë kërkesë për certifikim ose

- kur është krijuar ose mund të krijohet shkelje e detyrimeve për ndarje pronësore të përcaktuara në nenin 71 të këtij ligji ose

-të kërkesës së dorëzuar të arsyetuar nga Sekretariati i Bashkësisë Energjetike.

(3) Nëse operatori i sistemit elektropërçues nuk është i certifikuar është i obliguar të dorëzojë kërkesë për certifikim me dokumente të përcaktuara me rregullat për certifikim të cilat i miraton Komisioni Rregullator për Energjetikë.

(4) Në afat prej katër muajsh nga dita e dorëzimit të kërkesës për certifikim nga ana e operatorit të sistemit elektropërçues ose nga data kur Sekretariati i Bashkësisë Energjetike e ka dorëzuar kërkesën e arsyetuar nga paragrafi (2), pika 2) alineja 3 të këtij neni, Komisioni Rregullator për Energjetikë përpilon propozim-vendim për certifikim të operatorit të sistemit elektropërçues dhe menjëherë ia dorëzon Sekretariatit të Bashkësisë Energjetike, së bashku me të gjitha informatat e lidhura me propozim-vendimin.

(5) Në afat prej 60 ditësh pas marrjes së mendimit nga ana e Sekretariatit të Bashkësisë Energjetike, Komisioni Rregullator për Energjetikë, miraton vendim për kërkesën për certifikim. Komisioni Rregullator për Energjetikë e merr parasysh mendimin e Sekretariatit të Bashkësisë Energjetike, dhe i shpall shkaqet për shmangiet e mundshme nga mendimi.

(6) Komisioni Rregullator për Energjetikë e shpall vendimin nga paragrafi (5) të këtij neni në "Gazetën Zyrtare të Republikës së Maqedonisë" dhe në ueb faqet e vet, në të cilën e shpall edhe mendimin e dhënë nga Sekretariati i Bashkësisë Energjetike.

(7) Komisionin Rregullator për Energjetikë mban evidencë zyrtare për komunikimin të realizuar me Sekretariatin e Bashkësisë energjetikë në lidhje me procedurën për certifikim të operatorit të sistemit elektropërçues. Evidenca zyrtare vihet në kontroll të operatorit të sistemit elektropërçues i cili kërkon certifikim edhe të institucioneve të prekura nga sektori publik. Komisioni Rregullator për Energjetikë është i obliguar si të besueshme t'i ruajë të dhënat e ndjeshme afariste.

(8) Operatori i sistemit elektropërçues, prodhuesit e energjisë elektrike, operatori i sistemit elektrodistributiv, furnizuesi i energjisë elektrike ose tregtarët me energji elektrike gjatë rrjedhës së procedurës për certifikim, me kërkesë të Komisionit Rregullator për Energjetikë dhe/ose Sekretariatit të Bashkësisë Energjetike, janë të obliguar menjëherë t'i dorëzojnë të gjitha të dhënat e nevojshme dhe informatat.

(9) Pas zbatimit të procedurës për certifikim, Komisioni Rregullator për Energjetikë operatorit të sistemit elektropërçues i jep certifikatë me të cilin emërohet për operator i sistemit elektropërçues dhe vërtetohet se i plotëson kushtet në aspekt të ndarjes pronësore dhe pavarësisë si dhe kushtet në aspekt të aftësisë financiare-materiale dhe aftësisë teknike dhe kadrovike, si dhe kushtet të tjera të përcaktuara me këtë ligj.

Procedura për certifikim të personave nga shtete të treta
Neni 76

(1) Me kërkesë të operatorit ose pronarit të sistemit elektropërçues, Komisioni Rregullator për Energjetikë zbaton procedurë për certifikim të operatorit të sistemit elektropërçues i cili është nën kontroll të personit ose grupit të personave nga shteti i tretë ose shtete të treta.

(2) Operatorët ose pronari nga paragrafi (1) të këtij neni është i obliguar menjëherë ta njoftojë Komisionin Rregullator për Energjetikë për rrethanat të cilat mund të sjellin te marrja e kontrollit mbi të nga ana e personit ose grupit të personave nga shtet i tret ose shtete të treta.

(3) Komisioni Rregullator për Energjetikë është i obliguar për kërkesën për certifikim nga paragrafi (1) të këtij neni dhe njoftimit nga paragrafi (2) të këtij neni, si dhe për pasojat nga ndërmarrja e operatorit të sistemit elektropërçues, menjëherë t'i njoftojë Ministrinë dhe Sekretariatin e Bashkësisë Energjetike.

(4) Ministria, në afat prej 60 ditësh nga pranimi i njoftimit nga paragrafi (3) të këtij neni, përpilon mendim në të cilën është përmbajtur vlerësim nëse njoftimi i certifikatës mund ta rrezikojë sigurinë në furnizimin në Republikën e Maqedonisë dhe/ose sigurinë në furnizimin e palës kontraktuese ose vend-anëtar të Bashkësisë Energjetike, veçanërisht duke i marrë parasysh:

1) të drejtat dhe detyrimet e Bashkësisë Energjetike në lidhje me shtetin ose shtetet nga paragrafi (1) të këtij neni të cilat dalin nga e drejta ndërkombëtare dhe marrëveshjet e ratifikuara ndërkombëtare në lidhje me sigurinë në furnizim, duke përfshirë edhe marrëveshje tjera të cilat kanë të bëjnë me sigurinë në furnizim të lidhura me një ose më shumë shtet të treta në të cilat bashkësia energjetike është palë kontraktuese;

2) të drejtat dhe detyrimet e Republikës së Maqedonisë ndaj shtetit ose shteteve nga paragrafi (1) të këtij neni të cilat dalin nga marrëveshjet e ratifikuara ndërkombëtare me atë shtet dhe shtete, deri në shkallë në të cilat ato marrëveshje janë në pajtim me legjislacionin e Bashkësisë Energjetike dhe

3) rrethanat tjera specifike.

(5) Komisioni Rregullator për Energjetikë, në afat prej katër muajsh nga data e pranimit të kërkesës nga paragrafi (1) të këtij neni, përpilon propozim-vendim për certifikim, përkatësisht refuzim të kërkesës për certifikim.

(6) Komisioni Rregullator për Energjetikë e refuzon kërkesën për certifikim nga paragrafi (1) të këtij neni nëse:

1) operatori i sistemit elektropërçues nuk dëshmon se i plotëson edhe kushtet e përcaktuara në rregulloren nga neni 41 të këtij ligji edhe në nenin 71, paragrafët 2) dhe 4) të këtij ligji;

2) dhënia e certifikatës e rrezikon sigurinë e furnizimit të Republikës së Maqedonisë dhe/ose sigurinë e furnizimit të palës kontraktuese ose vendit-anëtar të Bashkësisë Energjetike.

(7) Komisioni Rregullator për Energjetikë është i obliguar ta dorëzojë te Sekretariati i Bashkësisë Energjetike propozim-vendimin nga paragrafi (5) të këtij neni, së bashku me dokumentacionin shoqërues në bazë të të cilit është miratuar vendimi, për marrje të mendimit.

(8) Komisioni Rregullator për Energjetikë, në afat prej 60 ditësh nga dita e dorëzimit të mendimit, përkatësisht përfundimit të afatit për dorëzim të mendimit nga Sekretariati i Bashkësisë Energjetike, miraton vendim për certifikim, përkatësisht refuzim të kërkesës për certifikim.

(9) Rregullator për Energjetikë është i obliguar plotësisht ta marrë parasysh mendimin e Ministrisë dhe mendimin e Sekretariatit të Bashkësisë Energjetike.

(10) Vendimi i Komisionit Rregullator për Energjetikë dhe mendimi i Sekretariatit të Bashkësisë Energjetike shpallet në "Gazetën Zyrtare të Republikës së Maqedonisë".

(11) Nëse vendimi i Komisionit Rregullator për Energjetikë nuk është në pajtim me mendimin e Sekretariatit të Bashkësisë Energjetike, me vendim shpallet edhe arsyetim.

Revizioni i certifikimit
Neni 77

(1) Komisioni Rregullator për Energjetikë fillon procedurë për revizion të certifikimit nëse gjatë kryerjes së mbikëqyrjes në punën e operatorit të sistemit elektropërçues, ose nëse qenka e njoftuar nga operatori ose nëpunësi për harmonizim nga neni 74 të këtij ligji, ose në mënyrë tjetër ka ardhur në dijeni se ka ndodhur ose planifikohet ndodhja e ndryshimit në strukturën pronësore të operatorit ose ndryshim tjetër që mund të ndikojë në plotësimin e detyrimeve të përcaktuara në nenet 71, 72 dhe 78 të këtij ligji.

(2) Procedurën nga paragrafi (1) të këtij neni Komisioni Rregullator për Energjetikë e fillon edhe me kërkesë të Sekretariatit të Bashkësisë Energjetike.

(3) Komisioni Rregullator për Energjetikë dorëzon te operatori i sistemit elektropërçues njoftim për fillim të procedurës për revizion të certifikimit me të cilin e obligon ta sigurojë dokumentacionin e nevojshëm, të dhëna dhe informata nga të cilat mund të përcaktohet ndryshimi i planifikuar ose krijuar, si dhe afati për dorëzim i cili nuk mund të jetë më i shkurtër se 15 ditë.

(4) Në afat prej 60 ditësh pas marrjes të të dhënave të kërkuara, informatave dhe dokumentacionit, Komisioni Rregullator për Energjetikë përpilon propozim-vendim për dhënie të certifikatës së re ose heqje të certifikatës ekzistuese dhe e dorëzon në mendim te Sekretariati i Bashkësisë Energjetike.

(5) Në afat prej 60 ditëve pas marrjes së mendimit nga Sekretariati i Bashkësisë Energjetike, Komisioni Rregullator për Energjetikë miraton vendim për dhënie të certifikatës së re ose heqjes së certifikatës ekzistuese dhe e shpall në "Gazetën zyrtare të Republikës së Maqedonisë" edhe në ueb faqen e vet. Gjatë miratimit të vendimit, Komisioni Rregullator për Energjetikë e merr parasysh mendimin e Sekretariatit të Bashkësisë Energjetike dhe në ueb faqen e vet i shpall shkaqet për shmangiet e mundshme nga mendimi.

Detyrime të operatorit të sistemit elektropërçues
Neni 78

(1) Operatori i sistemit elektropërçues e mban, mbindërton dhe zgjeron rrjetin elektropërçues, menaxhon me sistemin elektropërçues të Republikës së Maqedonisë dhe siguron lidhje të sistemit elektropërçues me sistemet elektropërçuese në shtete të tjera.

(2) Operatori i sistemit elektropërçues është i obliguar në pajtim me këtë ligj dhe dispozitat dhe rregullat e miratuara në bazë të këtij ligji:

1) të kontribuojë për sigurinë në furnizimin me energji elektrike, nëpërmjet garantimit të funksionimit të sigurt dhe të besueshëm të sistemit elektropërçues të Republikës së Maqedonisë, si dhe nëpërmjet sigurimit të kapacitetit adekuat për përçim;

2) të lidhë marrëveshje operative me operatorët e sistemeve fqinje elektropërçuese me të cilat është i lidhur me qëllim që në mënyrë transparente dhe jodiskriminuese dhe në pajtim me kualitetin e përcaktuar, të garantojë përçim të sigurt, të qëndrueshëm dhe kualitativ të energjisë elektrike nëpërmjet rrjetit elektropërçues të Republikës së Maqedonisë dhe të sigurojë menaxhim optimal me rrjetin elektropërçues;

3) ta organizojë dhe menaxhojë tregun e energjisë së balancës nga neni 68, paragrafi (3), pika 3) të këtij ligji, dhe t'i miratojë dhe zbatojë rregullat për balancim nga neni 79 të këtij ligji;

4) vendos dhe mban regjistër të dhënësve të shërbimeve për balancim dhe regjistër të palëve kontraktuese të balancës dhe grupeve të balancës;

5) në çdo kohë të ketë në dispozicion resurse materiale, teknike dhe njerëzore, si dhe mjete financiare të nevojshme për plotësimin e detyrimeve të veta në lidhje me zhvillimin, mbindërtimin dhe mirëmbajtjen e sistemit elektropërçues;

6)t'i kyç në rrjetin elektropërçues prodhuesit, konsumatorët dhe operatorin e sistemit elektrodistributiv;

7) t'ua sigurojë të gjitha informatat të nevojshme për qasje dhe t'u sigurojë qasje të gjithë shfrytëzuesve të sistemit elektropërçues në pajtim me këtë ligj;

8) t'i shpall në ueb faqen e vet tarifat për përçim të energjisë elektrike, të lejuara nga Komisioni Rregullator për Energjetikë;

9) të ndërtojë përçues të rinj dhe t'i mbindërtojë përçuesit interkonektues ekzistues me shtetet fqinje, duke mbajtur llogari për shfrytëzim efikas të kapaciteteve ekzistuese interkonektuese dhe baraspeshën ndërmjet shpenzimeve investuese dhe përfitimeve për konsumatorët;

10) t'i sigurojë të rrjedhat tejkufitare të energjisë elektrike nëpërmjet rrjetit elektropërçues të Republikës së Maqedonisë në korniza të kapacitit përçues në dispozicion;

11) të përpilojë plan vjetor për mirëmbajtje të largpërçuesve interkonektues dhe të brendshëm të rrjetit elektropërçues, të harmonizuar me operatorët e sistemeve elektropërçuese në rajon dhe ta shpallë në ueb faqen e vet;

12) të përpilojë plan vjetor për mirëmbajtje të largpërçuesve të brendshëm nga rrjeti elektropërçues, dhe pas miratimit paraprak të Komisionit Rregullator për Energjetikë, ta shpallë në ueb faqen e vet;

13) të përpilojë orar ditor përfundimtar dhe t'i evidentojë dhe ruajë të dhënat e marra në procesin e përpilimit të orarit përfundimtar ditor;

14) të sigurojë dispeçim ditor dhe menaxhim në kohë reale me qarkullimet e energjisë elektrike, duke mbajtur llogari për prodhimtarinë e

plotë të energjisë elektrike në Republikën e Maqedonisë, dhe transaksionet të brendshme dhe tejkufitare nëpërmjet sistemit elektropërçues, në bazë të orarit përfundimtar ditor;

15) të sigurojë punë të sinkronizuar të sistemit elektropërçues të Republikës së Maqedonisë dhe sistemet fqinje elektroenergjetike, si dhe këmbim të të dhënave me operatorët e sistemeve tjera elektropërçuese;

16) ta nxitë këmbimin tejkufitar të energjisë elektrike me zbatimin e ankandeve implicite për alokime afatshkurta të kapaciteteve dhe integrim të mekanizmave për balancim dhe fuqi rezerve;

17) të shpallë të dhëna dhe në kohë të sigurojë informata nga operatorët e sistemeve fqinje elektropërçuese për kapacitetet përçuese në dispozicion të përçuesve interkonektues për shkak të sigurimit të qasjes jodiskriminuese, objektive dhe transparente dhe shfrytëzim të sistemit elektropërçues;

18) të sigurojë instalim dhe mirëmbajtje të pajisjeve matëse dhe ta matë energjinë elektrike në të gjitha vendet e matjes në pikat e pranimit dhe dërgimit të sistemit elektropërçues dhe t'i dorëzojnë të dhënat nga matjet te shfrytëzuesit e sistemit dhe te operatori i tregut të energjisë elektrike;

19) t'u sigurojë qasje shfrytëzuesve të sistemit të elektorbartjes te pajisjet matëse që janë në pronësi të tij;

20) të furnizojë shërbime sistemore për balancim të sistemit elektropërçues, në pajtim me rregullat për balancim të sistemit elektroenergjetik;

21) të marrë pjesë në tregun rajonal të energjisë balancuese;

22) të përpilojë rregulla për furnizim të energjisë elektrike për mbulimin e humbjeve në sistemin elektropërçues dhe t'i dorëzojë te Komisioni Rregullator për Energjetikë për miratim;

23) të furnizojnë energji elektrike për mbulimin e humbjeve në rrjetin elektropërçues dhe energji elektrike për nevoja personale, me qëllim të garantohet funksionim i sigurt dhe i besueshëm i sistemit elektropërçues, sipas kushteve të tregut, në mënyrë transparente dhe jodiskriminuese;

24) të furnizojë dhe shes energji elektrike për kompensim me qëllim të garantohet funksionim i sigurt dhe i besueshëm i sistemit elektropërçues, sipas kushteve të tregut, në mënyrë transparente dhe jodiskriminuese;

25) t'i zgjedh ngarkesat në sistemin elektropërçues në pajtim me rregullat të rrjetit për përçim të energjisë elektrike;

26) të sigurojë balancim të sistemit elektroenergjetik dhe barazim të shmangieve dhe shërbimeve për balancim si dhe t'i sigurojë llogaritjen, faturimin dhe arkëtimin e shërbimeve për balancim;

27) në rast të rrezikimit të sigurisë në furnizimin me energji elektrike, avari ose lëshime më të mëdha të konsumimit të energjisë elektrike nga sasitë të parapara, në korniza të mundësive teknike për përçim të energjisë elektrike t'i vendosë ndryshimet e mundshme të orarit dhe kohës së angazhimit të kapaciteteve prodhuese në Republikën e Maqedonisë dhe furnizimin e energjisë elektrike, me ç'rast shpenzimet për energjinë e furnizuar elektrike, me zbatimin e mekanizimit të balancës, do të kompensohen nga pjesëmarrësit të tregut të energjisë elektrike të cilat kanë shkaktuar lëshim;

28) të sigurojë besueshmëri të të dhënave afariste të shfrytëzuesve të sistemit elektropërçues dhe

29) të bashkëpunojë me operatorët të sistemit elektropërçues të vendeve të tjera dhe të marrë pjesë në punën e asociacioneve rajonale dhe ndërkombëtare.

(3) Operatori i sistemit elektropërçues është i obliguar të mbajë libër të dispeçerit, regjistrime për besueshmëri të sistemit elektropërçues, të dhëna nga sistemi për mbikëqyrje dhe menaxhim, edhe të dhëna matëse dhe ato libra, regjistrime dhe të dhëna t'i ruajë më së paku dhjetë vjet.

(4) Operatori i sistemit elektropërçues është i obliguar të mbajë evidencë për punën e sistemit elektropërçues dhe për atë ta njoftojë Komisionin Rregullator për Energjetikë, me kërkesë të tij.

(5) Operatori i sistemit elektropërçues në pajtim me nenin 48, paragrafët (2) dhe (3) të këtij ligji, mund përkohësisht ta ndërpresë dërgimin e energjisë elektrike nga sistemi elektropërçues gjatë kryerjes së kontrolleve të planifikuara, ekzaminimeve, matjeve kontrolluese, mirëmbajtjes, rikonstruktimeve, zgjerimeve të rrjeteve, pajisjeve dhe instalimeve, kyçje të shfrytëzuesve të rinj në sistemin elektropërçues, si dhe në rast të nevojës nga pengimi i rreziqeve nga çrregullimet e sistemit elektrenergjetik. Mënyra, procedurat dhe njoftimet për ndërprerje bazohen në parimet e objektivitetit, transparencës dhe mosdiskriminimit, dhe në mënyrë të detajuar janë rregulluar me rregullat e rrjetit për përçim të energjisë elektrike.

Rregulla për balancim
Neni 79

(1) Secili nga pjesëmarrësit në tregun e energjisë elektrike nga neni 69, paragrafi (1) pika prej 1) deri në 7) ka përgjegjësi të balancës.

(2) Operatori i sistemit elektropërçues i përpilon rregullat për balancim, dhe pas miratimit paraprak nga Komisioni Rregullator për Energjetikë, i shpall në "Gazetën Zyrtare të Republikës së Maqedonisë" dhe në ueb faqen e vet.

(3) Rregullat për balancim janë objektive, transparente, jodiskriminuese dhe të orientuara të tregut dhe me to veçanërisht rregullohet:

1) të drejtat dhe detyrimet e dhënësve të shërbimeve për balancim;

2) procedura për furnizim të shërbimeve për balancim;

3) metodologjia e formimit të çmimeve për shërbimet për balancim, si dhe procedura për llogaritjen e tyre, faturimi i pagesës, e cila duhet të jetë jodiskriminuese, t'i reflektojë shpenzimet e bëra reale dhe të mundësojë minimizim të shpenzimeve për balancim;

4) mënyra e përcaktimit të sasive të aktivizuara të shërbimeve për balancim, të cilat nivelohen ndërmjet dhënësve të shërbimeve për balancim;

5) barazimi financiar me dhënësit e shërbimeve për balancim, duke i përfshirë edhe marrëveshjet dhe garancitë financiare të cilat kërkohen nga dhënësit e shërbimeve në lidhje me barazimin e shërbimeve për balancim;

6) përgjegjësitë e palëve kontraktuese të balancës, duke e përfshirë edhe lidhjen e marrëveshjeve për përgjegjësi të balancës;

7) formën, përmbajtjen dhe mënyrën e mbajtjes së regjistrit të dhënësve të shërbimeve për balancim dhe të regjistrit të palëve përgjegjëse të balancës dhe grupeve të balancës;

8) mënyra e llogaritjes të debalancave ndërmjet transaksioneve të nominuara dhe realizuara në bazë të matjeve të bëra nga ana e operatorit të sistemit elektropërçues dhe operatorit të sistemit elektrodistributiv dhe

9) barazimi financiar me palën përgjegjëse të balancës.

(4) Në pajtim me dispozitat të këtij ligji dhe rregullat nga paragrafi (2) të këtij neni, operatori i sistemit elektropërçues është i obliguar që:

1) t'i përcaktojë sasitë e aktivizuara të shërbimeve për balancim me çdo dhënës të shërbimeve për balancim;

2) t'i përcaktojë të gjitha debalancet me çdo palë përgjegjëse të balancës;

3) t'i përllogarit sasitë e nevojshme të shërbimeve sistemore të cilat i furnizon në tregun e energjisë së balancës;

4) ta përllogarit çmimin e barazimit për shmangiet e palëve përgjegjëse të balancës dhe

5) bën barazim financiar me dhënësit dhe shfrytëzuesit e shërbimeve për balancim.

(5) Operatori i sistemit elektropërçues u faturon pjesëmarrësve në tregun e energjisë elektrike për shmangiet e krijuara nga transakcionet e paralajmëruara fizike, me çmime të llogaritura në pajtim me metodologjinë për llogaritje për kompensim për shërbimet të balancimit të përcaktuara në rregullat për balancim të sistemit elektroenergjetik.

(6) Operatori i sistemit elektropërçues i dorëzon te operatori i tregut të energjisë elektrike të dhënat nga sistemet për matje të energjisë elektrike, sasitë e aktivizuara të shërbimeve për balancim për çdo dhënës të shërbimit për balancim, çmimin e barazimit dhe orarin përfundimtar ditor. Operatori i tregut të energjisë elektrike kryen llogaritje të debalancave të palëve kontraktuese të balancës dhe propozim llogaritja për shpenzimin për debalancat dhe i dorëzon te operatori i sistemit elektropërçues.

(7) Operatori i sistemit elektropërçues në çdo tremujor e njofton Komisionin Rregullator për Energjetikë për kontratat të cilat i ka lidhur me dhënësit e shërbimeve për balancim dhe për realizimin e tyre.

(8) Me qëllim që të garantohet siguri operative dhe funksionim efikas i tregut rajonal të shërbimeve për balancim në bazë të parimeve të konkurencës, jodiskriminimit dhe transparencës në korniza të Bashkësisë Energjetike, operatori i sistemit elektropërçues bashkëpunon me operatorët të tjerë të sistemit elektropërçues nga palët kontraktuese dhe pjesëmarrësit në marrëveshjen për Bashkësinë energjetike.

Kompensimi i ndërsjellë i operatorëve të sistemeve elektropërçuese

Neni 80

(1) Operatori i sistemit elektropërçues, në pajtim me rregullat me të cilat është vendosur mekanizimi për kompensim të ndërsjellë të operatorëve të sistemeve elektropërçuese, është përgjegjës për:

1) pagesë të kompensimeve për bllokim të shpenzimeve të krijuara për shkak të dërgimit të qarkullimeve tejkufitare të energjisë elektrike në rrjetet elektropërçuese të vendeve fqinje, edhe atë të operatorëve të sistemeve elektropërçues ku ato qarkullime përfundojnë dhe

2) arkëtimi i kompensimeve për bllokim dhe shpenzime të krijuara për shkak të ndërmarrjes së qarkullimeve tejkufitare të energjisë elektrike në rrjetin elektropërçues të Republikës së Maqedonisë, edhe atë nga operatorët e sistemeve elektropërçuese nga të cilët ato qarkullime rrjedhin.

(2) Operatori i sistemit elektropërçues i paguan shpenzimet nga paragrafi (1) të këtij neni rregullisht në intervale të caktuar në lidhje me periudhë të caktuar të kaluar, me ç'rast mund të kryejë barazim plotësues të

kompensimit të paguar kur ajo është e domosdoshme që të shprehen shpenzimet e bëra reale.

(3) Operatori i sistemit elektropërçues e përcakton madhësinë e qarkullimeve tejkufitare të cilat ndërmerren ose të cilat rrjedhin dhe/ose përfundojnë në sistemet kombëtare elektropërçuese, në bazë të të dhënave të matura fizike të energjisë elektrike gjatë periudhës së caktuar kohore.

(4) Operatori i sistemit elektropërçues i përcakton shumën e kompensimeve nga paragrafi (1) të këtij neni në bazë të kompensimeve në mënyrë progresive afatgjate mesatarisht në rritje, duke i marrë parasysh humbjet, shpenzimet për infrastrukturën ekzistuese dhe investimeve në infrastrukturë të re e cila shfrytëzohet për përçim të qarkullimeve tejkufitare, duke mbajtur llogari për sigurinë e furnizimit. Operatori i sistemit elektropërçues është i obliguar gjatë përcaktimit të kompensimeve t'i ketë parasysh përfitimet për rrjetin të krijuara si rezultat i ndërmarrjes së qarkullimeve tejkufitare.

Kompensime për shfrytëzim të rrjetit elektropërçues
Neni 81

(1) Kompensimet të cilat i arkëton operatori i sistemit elektropërçues për qasje dhe kyçje në rrjetin elektropërçues përcaktohen në mënyrë transparente me zbatim të metodologjisë për llogaritje të shpenzimeve për kyçje të përcaktuara në rregullat e rrjetit për përçim të energjisë elektrike, duke i marrë parasysh shpenzimet e bëra reale dhe nevojën për përçim të sigurt, të pandërprerë dhe të besueshëm. Kompensimet nuk varen nga largësia e pikës së qasjes në rrjet, përveç kompensimit për kyçje në rrjet, ndërsa zbatohen në mënyrë jodiskriminuese.

(2) Lartësia e kompensimeve të cilat i paguajnë shfrytëzuesit të rrjetit caktohet në përpjesëtim me humbjet në rrjet dhe bllokimit të krijuar, si dhe shpenzimet për investime në infrastrukturë, dhe siguron informatë operatorit të sistemit elektropërçues për lokacionet ku janë të nevojshme investime në infrastrukturën ekzistuese.

(3) Gjatë përcaktimit të kompensimeve për shfrytëzim të sistemit elektropërçues meren parasysh:

1) të hyrat dhe shpenzimet të cilat dalin nga mekanizmi i kompensimit të ndërsjellë të operatorëve të sistemit elektropërçues, dhe

2) të hyrat realisht të krijuara dhe shpenzimet, si dhe shpenzimet të cilat priten në periudhën e ardhshme, të vlerësuara në bazë të shpenzimeve në periudhën e kaluar.

(4) Kompensimin për shfrytëzim të sistemit elektropërçues e paguajnë konsumatorët e energjisë elektrike në Republikën e Maqedonisë, në pajtim me tarifën e shpallur. Operatori i sistemit elektropërçues ua faturon kompensimin për shfrytëzim të sistemit:

1) konsumatorëve në mënyrë të drejtpërdrejtë të kyçur në sistemin elektropërçues që në mënyrë të pavarur marrin pjesë në tregun e energjisë elektrike;

2) prodhuesve të energjisë elektrike në mënyrë të drejtpërdrejtë të kyçur në sistemin elektropërçues, për energjinë e marrë elektrike nga rrjeti elektropërçues për nevoja personale;

3) furnizuesve, për konsumatorët në mënyrë të drejtpërdrejtë të kyçur në sistemin elektropërçues që nuk marrin pjesë në mënyrë të pavarur në tregun e energjisë elektrike dhe

4) operatorëve të sistemeve elektrodistributive ose furnizuesve të energjisë elektrike për konsumatorët e kyçur në sistemet elektrodistributive.

(5) Kompensimet për shfrytëzimin e sistemit elektropërçues gjatë transaksioneve individuale për transit të energjisë elektrike nuk arkëtohen.

Rregulla për koordinim
Neni 82

(1) Për garantim të sigurisë të rrjetit gjatë menaxhimit me bllokime, operatori i sistemit elektropërçues i përcakton mekanizmat për koordinim dhe këmbim të informatave me shfrytëzuesit e sistemit dhe me operatorët e sistemeve fqinje elektropërçuese në rregullat e rrjetit për përçim të energjisë elektrike.

(2) Operatori i sistemit elektropërçues është i obliguar të shfrytëzojë model për përllogaritje të kapacitetit të përgjithshëm përçues për energji elektrike nëpërmjet rrjetit elektropërçues dhe për llogaritje të margjinës së besueshmërisë për përçim të energjisë elektrike, në bazë të karakteristikave elektrike dhe fizike të rrjetit.

(3) Operatori i sistemit elektropërçues në ueb faqen e vet e shpall vlerësimin e kapacitetit përçues në dispozicion vjetor, mujor dhe ditor.

(4) Operatori i sistemit elektropërçues ka të drejtë t'i kërkojë të gjitha të dhënat e nevojshme nga çdo pjesëmarrës në tregun e energjisë elektrike të cilat janë të lidhura me zbatimin e detyrimeve të tij.

(5) Pjesëmarrësit në tregun e energjisë elektrike janë të obliguar operatorit të sistemit elektropërçues t'i dorëzojnë informata dhe të dhëna të cilat janë të nevojshme për caktimin e:

1) ngarkesës së përgjithshme të sistemit elektroenergjetik;

2) mosdisponimit të njësive të konsumatorëve;

3) parashikimeve për një vit përpara;

4) infrastruktura përçuese, si dhe mosdisponimi i infrastrukturës përçuese;

5) vlerësimit të ofertës së kapaciteteve, si dhe shfrytëzimit të kapaciteteve ndërmjet zonave të tregtimit;

6) masave për menaxhim me bllokimet;

7) parashikimit të prodhimtarisë të energjisë elektrike, mosdisponimi i kapaciteteve prodhuese dhe prodhimtaria reale dhe

8) balancimit.

(6) Operatori i sistemit elektropërçues, pas miratimit paraprak të Komisionit Rregullator për Energjetikë, miraton dhe shpall në ueb faqen e vet rregulla për formën, përmbajtjen dhe dinamikën e miratimit dhe shpalljes së të dhënave nga paragrafi (5) të këtij neni.

(7) Operatori i sistemit elektropërçues i shpall të dhënat nga paragrafi (5) të këtij neni dhe i dorëzon te ENTSO-E, në pajtim me detyrimet e ndërmarra me marrëveshjet e ratifikuara ndërkombëtare.

Planifikimi i zhvillimit
Neni 83

(1) Operatori i sistemit elektropërçues është i obliguar çdo vit të përpilojë plan për zhvillim të sistemit elektropërçues për periudhë për dhjetë vitet e ardhshme në të cilën, në pajtim me kërkesat e përcaktuara në rregullat e rrjetit për përçim të energjisë elektrike, duhet të përmbahen të gjitha informatat e nevojshme për zgjerimin dhe mbindërtimin e sistemit elektropërçues duke i përfshirë edhe prioritetet për ndërtim të përçuesve të rinj interkonektues të harmonizuara me operatorin e sistemit elektropërçues në rajon. Operatori i sistemit elektropërçues e dorëzon planin për miratim të Komisionit Rregullator për Energjetikë më së voni deri më 31 tetor çdo vit kalendarik edhe pas miratimit të marrë, e miraton planin dhe e shpall në ueb faqen e vet.

(2) Operatori i sistemit elektropërçues përpilon dhe më së voni deri më 31 tetor çdo vit kalendarik dorëzon te Ministria dhe te Komisioni Rregullator për Energjetikë parashikime njëvjeçare, pesëvjeçare dhe dhjetëvjeçare për konsumin e energjisë elektrike në Republikën e Maqedonisë.

(3) Për çdo periudhë të rregulluar operatori i sistemit elektropërçues përpilon dhe dorëzon për miratim te Komisioni Rregullator për Energjetikë plane për investim në sistemin elektropërçues, në të cilat si rezultat i investimeve të parapara, veçanërisht duhet të paraqitet:

1) pritja e zmadhuar e efikasitetit të punës së sistemit elektropërçues gjatë zvogëlimit të humbjeve të energjisë elektrike dhe

2) përmirësimi i kualitetit të energjisë së dërguar elektrike nga rrjeti elektropërçues.

Rregulla të rrjetit për përçim të energjisë elektrike
Neni 84

(1) Operatori i sistemit elektropërçues është i obliguar, pas miratimit paraprak nga ana e Komisionin Rregullator për Energjetikë, t'i miratojë rregullat e rrjetit për përçim të energjisë elektrike dhe t'i shpall në "Gazetën Zyrtare të Republikës së Maqedonisë" dhe në ueb faqen e vet. Rregullat e rrjetit për përçim të energjisë elektrike veçanërisht i rregullojnë:

1) kushtet teknike dhe kushtet të tjera për funksionim të sigurt dhe të qëndrueshëm të sistemit elektropërçues;

2) kushtet tekniko-teknologjike dhe mënyrën për kyçje të shfrytëzuesve në sistemin elektropërçues;

3) metodologjia për caktimin e kompensimit për kyçje të rrjetit elektropërçues;

4) kushtet dhe mënyra e qasjes të palës së tretë në sistemin elektropërçues;

5) procedura objektive, jodiskriminuese dhe transparente për shkarkim të ngarkesave në sistemin elektropërçues;

6) kushtet tekniko-teknologjike për punë në objektet për prodhimtari të energjisë elektrike për të cilat është dhënë licencë për punë provuese;

7) planifikimi i mirëmbajtjes dhe zhvillimit të sistemit elektropërçues;

8) mënyra e harmonizimit me shfrytëzuesit e sistemit elektropërçues në raste të ndërprerjeve të planifikuara;

9) përmbajtja e planeve për zhvillim të sistemit elektropërçues, si dhe mënyra dhe procedura sipas së cilës shfrytëzuesit e sistemit i dorëzojnë të dhënat e domosdoshme për përpilimin e planeve të tilla për zhvillim;

10) mënyra dhe procedura për parashikim të konsumit për energji elektrike, si dhe detyrimet e shfrytëzuesve të sistemit elektropërçues në aspekt të dorëzimit të të dhënave të domosdoshme të nevojshme për përpilimin e parashikimeve për konsumin;

11) masat për garantim të sigurisë së nevojshme operative të sistemit elektropërçues;

12) masat, aktivitetet dhe procedurat në rast të çrregullimeve dhe avarive;

13) kërkesat funksionale dhe klasa e saktësisë të pajisjeve matëse, si dhe mënyra e matjes së energjisë elektrike dhe fuqisë;

14) kriteret teknike për sigurim të shërbimeve sistemore;

15) mënyra e dispeçimit;

16) kualiteti i energjisë elektrike të cilën e dërgon nëpërmjet sistemit elektropërçues;

17) kualiteti i shërbimeve të cilat operatori i sistemit elektropërçues ua siguron shfrytëzuesve;

18) mekanizmat për koordinim dhe këmbim të informatave me shfrytëzuesit e sistemit dhe me operatorët e sistemeve fqinje elektropërçuese;

19) protokollet e komunikimit për mbikëqyrje dhe menaxhim me sistemin elektropërçues;

20) puna e sistemit për menaxhim operativ;

21) mënyra e shpalljes së informatave të cilat në pajtim me këtë ligj është i obliguar t'i shpallë dhe

22) mënyra dhe procedura për sigurim të informatave për shfrytëzuesit e sistemit.

(2) Rregullat e rrjetit të ENTSO-E konsiderohen si të pranuara dhe në mënyrë të drejtpërdrejtë zbatohen nga ana e operatorit të sistemit elektropërçues në pajtim me detyrimet e Republikës së Maqedonisë të ndërmarra me marrëveshjet të ratifikuara ndërkombëtare, si dhe detyrimet e operatorit të sistemit elektropërçues nga anëtarësia në ENTSO-E.

Rregulla për ndarje të kapaciteteve përçuese tejkufitare

Neni 85

(1) Operatori i sistemit elektropërçues, pas miratimit paraprak nga Komisioni Rregullator për Energjetikë, i miraton rregullat për ndarje të kapaciteteve përçuese tejkufitare të cilat i shpall në "Gazetën Zyrtare të Republikës së Maqedonisë" dhe në ueb faqen e vet.

(2) Rregullat nga paragrafi (1) të këtij neni duhet të jenë:

1) në pajtim me mundësitë teknike të sistemit elektropërçues;

2) të orientuara në treg dhe të zbatohen në mënyrë transparente dhe jodiskriminuese në raport me shfrytëzuesit e sistemit dhe

3) në pajtim me detyrimet të cilat Republika e Maqedonisë i ka ndërmarrë me marrëveshjet të ratifikuara ndërkombëtare, si dhe me detyrimet të operatorit të sistemit elektropërçues të cilat dalin nga anëtarësia në ENTSO-E dhe organizata tjera ndërkombëtare.

(3) Me rregullat nga paragrafi (1) të këtij neni veçanërisht rregullohet mënyra e:

1) llogaritjes së kapaciteteve përçuese në dispozicion tejkufitare;

2) ndarjes së kapaciteteve tejkufitare përçuese duke mbajtur llogari për bllokimet në sistemin elektropërçues;

3) pagesa për shfrytëzimin e kapaciteteve përçuese tejkufitare në rast të bllokimit në sistemin elektropërçues dhe përçuesi interkonektues dhe

4) shpallja e të dhënave.

Menaxhimi me bllokimet

Neni 86

(1) Operatori i sistemit elektropërçues ballafaqohet me bllokimet në rrjetin me zbatimin e zgjidhjeve jodiskriminuese dhe të orientuara në treg të cilat i nxitin pjesëmarrësit në tregun për shfrytëzim racional të përçuesve interkonektues dhe/ose pjesët nga rrjeti elektropërçues të cilat ndikojnë në të dhënat tejkufitare, si dhe operatorët të kyçur të sistemeve elektropërçuese për zgjerimin dhe mbindërtimin e atyre ekzistues dhe ndërtim të përçuesve të rinj interkonektues. Bllokimet në rrjet fillimisht zgjidhen me zbatimin e metodave të cilat nuk janë të bazuara në transaksione, përkatësisht metoda të cilat nuk bazohen në zgjedhje ndërmjet marrëveshjeve të pjesëmarrësve individualë në tregun e energjisë elektrike.

(2) Operatori i sistemit elektropërçues në mënyrë jodiskriminuese zbaton procedura për kufizim të transaksioneve vetëm në gjendje urgjente kur doemos duhet të veprojë menjëherë dhe kur nuk është e mundur ridispeçim ose marrëveshje afatshkurtër e drejtpërdrejtë.

(3) Në rastet nga paragrafi (2) të këtij neni operatori i sistemit elektropërçues është i obliguar t'ua kompensojë për kufizimin e shfrytëzimit të kapacitetit të ndarë përçues pjesëmarrësve në tregun e energjisë elektrike, përveç nëse shkak për kufizim ka qenë ngjarje nga fuqi madhore.

(4) Operatori i sistemit elektropërçues e vë në dispozicion për pjesëmarrësit të tregut të energjisë elektrike kapaciteti maksimal në dispozicion i përçuesve interkonektues dhe/ose pjesët nga rrjeti elektropërçues të cilat ndikojnë në qarkullimet tejkufitare, në pajtim me standardet për siguri të funksionimit të sistemit elektroenergjetik të Republikës së Maqedonisë dhe sistemeve elektropërçuese të shteteve fqinje.

(5) Pjesëmarrësit në tregun e energjisë elektrike janë të obliguar ta njoftojnë operatorin e sistemit elektropërçues për qëllimin ta shfrytëzojnë kapacitetin përçues të ndarë, edhe atë në afat të arsyeshëm para periudhës operative përkatëse. Çdo kapacitet i ndarë, ndërsa i pashfrytëzuar elektropërçues përsëri kthehet në treg dhe i ndahet pjesëmarrësit në treg në mënyrë të hapur, transparente dhe jodiskriminuese.

(6) Operatori i sistemit elektropërçues, varësisht nga kushtet teknike, i përmirëson kërkesat për kapacitetet për të gjitha proceset të energjisë në drejtim të kundërt të përçuesit të bllokuar interkonektues me qëllim në mënyrë maksimale ta shfrytëzojë kapacitetin e përçuesit. Operatori i sistemit elektropërçues gjithmonë i miraton kërkesat për kapacitet për ato qarkullime të energjisë me të cilat zvogëlohet bllokimi, për shkak të garantimit të funksionimit të sigurt të sistemit elektropërçues.

(7) Kur nominimet për shfrytëzimin e kapacitetit përçues të përçuesit interkonektues nga të gjithë pjesëmarrësit në tregun e energjisë elektrike barazohen sipas drejtimeve të qarkullimit të energjisë ashtu që kapaciteti i përgjithshëm i cili kërkohet është më i vogël nga kapaciteti përçues në dispozicion dhe nuk ekziston bllokim, operatori i sistemit elektropërçues e ndan kapacitetin e pashfrytëzuar përçues pa arkëtimin e shpenzimeve plotësuese për menaxhim me bllokim.

(8) Të gjitha të hyrat të cilat i realizon nga shfrytëzimi i përçuesve interkonektues, operatori i sistemit elektropërçues është i obliguar t'i shfrytëzojë për:

1) garantimin e dispozicionit real të kapacitetit të ndarë dhe/ose

2) mirëmbajtja ose zmadhimi i kapacitetit të përçuesve ekzistues interkonektues ose për investim në rrjetin elektropërçues, ndërsa veçanërisht në përçues të rinj interkonektues.

(9) Nëse të hyrat të cilat operatori i sistemit elektropërçues i realizon nga shfrytëzimi i përçuesve interkonektues nuk mund në mënyrë efektive të shfrytëzohen për dedikimet nga paragrafi (8), Komisioni Rregullator për Energjetikë mund të vendos nëse nga ato të hyra, ose plotësisht, t'i përfshijë në të hyrat e operatorit të sistemit elektropërçues në procedurë për përcaktim të tarifës për përçim të energjisë elektrike, ndërsa pjesën e mbetur të të hyrave, nëse ka të tillë, të deponohen në llogari të veçanta me qëllim që të shfrytëzohen për dedikimet nga paragrafi (8), kur për atë do të krijohen kushtet e nevojshme.

(10) Komisioni Rregullator për Energjetikë është i obliguar ta njoftojë Sekretariatin e Bashkësisë Energjetike për veprimet e ndërmarra nga paragrafi (9) të këtij neni.

(11) Operatori i sistemit elektropërçues merr pjesë në trup rajonal ose trup tjetër ndërkombëtar me qëllim të sigurojë menaxhim të koordinuar me bllokimet dhe zbatimin e procedurës për ndarje tregtare të kapaciteteve, edhe atë në nivel vjetor dhe mujor, si dhe ditë-para kohe.

Të hyra plotësuese

Neni 87

(1) Operatori i sistemit elektropërçues mund ta shesë tepricën e energjisë elektrike të cilën e ka furnizuar në pajtim me nenin 78 paragrafi (2), pika 22) dhe 23) të këtij ligji, në tregun e organizuar të energjisë elektrike ose në tregun e energjisë së balancës dhe për çdo shitje të tillë është i obliguar ta njoftojë Komisionin Rregullator për Energjetikë.

(2) Operatori i sistemit elektropërçues mund të realizojë të hyra nga dhënia me qira të infrastrukturës elektropërçuese në pajtim me nenin 198 të këtij ligji.

(3) Gjatë përcaktimit të tarifës për përçim të energjisë elektrike, Komisioni Rregullator për Energjetikë i përfshin të hyrat të cilat i realizon operatori i sistemit elektropërçues në pajtim me paragrafët (1) dhe (2) të këtij neni.

VI. 4. OPERATORI I TREGUT TË ENERGJISË ELEKTRIKE

Operatori i tregut

Neni 88

(1) Operatori i tregut të energjisë elektrike është shoqëri e themeluar nga operatori i sistemit elektropërçues, i cili i kryen punët të cilat kanë të bëjnë me organizimin, funksionimin efikas dhe zhvillimi i tregjeve me marrëveshjet bilaterale dhe energji e balancës, ndërsa nëse i plotëson kushtet të përcaktuara në pajtim me operatorin e tregut të energjisë elektrike nga neni 90 paragrafi (3) të këtij ligji, i kryen edhe punët të cilat kanë të bëjnë me tregun e organizuar të energjisë elektrike në Republikën e Maqedonisë.

(2) Operatori i tregut të energjisë elektrike, është i obliguar, në pajtim me këtë ligj dhe dispozitat dhe rregullat e miratuara në bazë të këtij ligji, të kryejë:

1) administrim të tregut të energjisë elektrike me marrëveshje bilaterale;

2) llogaritje të debalancave të palëve përgjegjëse të balancës dhe propozim llogaritja për shpenzimin për debelancat në pajtim me matjen e energjisë elektrike, sasitë aktive të shërbimeve për balancim për çdo dhënës të shërbimi për balancim, çmimi i barazimit dhe orari përfundimtar ditor të marra nga operatori i sistemit elektropërçues dhe operatori i sistemit elektrodistributiv;

3) dorëzim në kohë te operatori i sistemit elektropërçues i të gjitha informatave të nevojshme për përpilimin e orareve përfundimtare ditore për blerje dhe shitje të energjisë elektrike në Republikën e Maqedonisë;

4) mbajtja e evidencës të të gjitha marrëveshjeve për pjesëmarrje në treg të lidhura me pjesëmarrësit të tregut të energjisë elektrike;

5) mbajtje të evidencës të të gjitha marrëveshjeve për formimin e grupeve të balancës të lidhura ndërmjet pjesëmarrësit në tregun e energjisë elektrike dhe operatorit të tregut të energjisë elektrike;

6) përpilim të planit ditor tregtar;

7) mbajtje të regjistrit të pjesëmarrësve në treg;

8) shpallje të informatave të cilat janë të domosdoshme për organizim të papenguar dhe menaxhim me tregun e energjisë elektrike;

9) dorëzim në kohë te operatori i sistemit elektropërçues të të gjitha informatave për pjesëmarrësit të regjistruar në tregun e energjisë elektrike;

10) sigurim të shërbimeve të nevojshme për furnizuesin me energji elektrike në rast përfundimtar, për shkak të plotësimit përkatës të nevojave të konsumatorëve të vet dhe

11) lidhje të marrëveshjeve për blerje dhe shitje, si dhe marrje e përgjegjësisë së balancës për energji të prodhuar elektrike nga prodhuesit e privilegjuar të cilët shfrytëzojnë tarifë të autorizuar, në pajtim me këtë ligj.

(3) Operatori i tregut të energjisë elektrike nuk guxon të tregtojë me energji elektrike, përveç në rast të tregtimit me energji elektrike të prodhuar nga prodhues të autorizuar që shfrytëzojnë tarifë të privilegjuar.

(4) Operatori i tregut të energjisë elektrike bashkëpunon me operatorë të tregjeve të energjisë elektrike të vendeve tjera dhe të gjitha organizatat rajonale dhe ndërkombëtare dhe asociacione.

(5) Operatori në tregun e energjisë elektrike, operatori i sistemit elektropërçues dhe operatori i sistemit elektrodistributiv mbajnë evidencë për transaksionet fizike me energji elektrike, të cilat rregullohen me rregullat për treg të energjisë elektrike.

(6) Komisioni Rregullator për Energjetikë mund të vendos të mundësojë këqyrje të pjesëmarrësve në tregun e energjisë elektrike në informatat nga paragrafi (5) të këtij neni me kusht që informatat afariste të ndjeshme për pjesëmarrës individual në treg ose për transaksione individuale të mos zbulohen.

(7) Operatori i tregut të energjisë elektrike është përgjegjës për evidentimin e pjesëmarrësve në tregun e energjisë elektrike.

(8) Operatori i tregut të energjisë elektrike është i obliguar të sigurojë besueshmëri të të dhënave afariste të cilat pjesëmarrësit në tregun e energjisë elektrike janë të obliguar t'ia dorëzojnë.

Ndarja e veprimtarive
Neni 89

(1) Shoqëria e cila posedon licencë për kryerje të veprimtarisë organizim dhe menaxhim me tregun e energjisë elektrike nuk mund të jetë bartës i licencës dhe nuk mund të marrë pjesë në prodhimtarinë, përçimin e energjisë elektrike dhe menaxhimin me sistemin elektropërçues, shpërndarjen, tregtinë, furnizimin me energji elektrike.

(2) Në rast kur operatori i tregut të energjisë elektrike është në pronësi të operatorit të sistemit elektropërçues, operatori i sistemit elektropërçues e siguron pavarësinë e vet financiare nga operatori i tregut të energjisë elektrike në aspekt të formës juridike, organizimit dhe vendimmarrjes në pajtim me programin nga neni 73.

Operatori i tregut të organizuar të energjisë elektrike
Neni 90

(1) Operatori i tregut të organizuar të energjisë elektrike në Republikën e Maqedonisë është shoqëri e emëruar ose zgjedhur nga Qeveria, të cilat i plotëson kushtet nga rregullorja nga paragrafi (3) të këtij neni, dhe ka të drejtë ekskluzive ta vendos dhe të menaxhojë me këtë treg nëpërmjet:

1) lidhjes së marrëveshjeve me pjesëmarrësit e tregut të organizuar të energjisë elektrike, me operatorin e sistemit elektropërçues dhe me operatorët të nominuar të tregjeve të energjisë elektrike në rajon, me të cilat rregullohen të drejtat dhe detyrimet e ndërsjella, mënyra e sigurimit të besueshmërisë së të dhënave për transaksionet në treg, si dhe shpallja e të dhënave të cilat janë të domosdoshme për funksionimin e tregut;

2) ankand implicit i kapaciteteve bartëse;

3) krijimi i lakoreve të ofertës dhe kërkesës së energjisë elektrike dhe

4) barazim financiar me pjesëmarrësit e tregut të organizuar në pajtim me marrëveshjet e lidhura dhe rezultatet e marra.

(2) Operatori i tregut të organizuar të energjisë elektrike:

1) në bashkëpunim me operatorin e sistemit elektropërçues kryen bashkim tregtar me operatorët tjerë të dominuar në tregjet të energjisë elektrike në rajon;

2) siguron trajtim të barabartë të të gjithë pjesëmarrësve në treg;

3) nuk guxon t'i shfrytëzojë kompensimet për pjesëmarrje në atë treg për financim të aktiviteteve të tregut tjetër të organizuar;

4) në bashkëpunim me operatorin e sistemit elektropërçues dhe pas miratimit paraprak të Komisionit Rregullator për Energjetikë, miraton rregulla për punë të tregut të organizuar të energjisë elektrike dhe i shpall në ueb faqen e vet dhe

5) çdo vit, pas miratimit paraprak nga Komisioni Rregullator për Energjetikë, miraton vendim për shumën e kompensimeve për pjesëmarrje në tregun e organizuar të energjisë elektrike dhe e shpall në ueb faqen e vet.

(3) Qeveria me urdhëresë e përcakton punën e operatorit të tregut të organizuar të energjisë elektrike, si dhe teknikat e nevojshme, kushtet kadrovike dhe financiare të cilat duhet t'i plotësojë.

(4) Qeveria, me propozim të Komisionit Rregullator për Energjetikë dhe pas mendimit paraprak nga operatori i sistemit elektropërçues të dorëzuar te Komisioni Rregullator për Energjetikë, mund të miratojë vendim:

1) për emërimin e operatorit të tregut të energjisë elektrike nga neni 88 të këtij ligji për operatorin e tregut të organizuar të energjisë elektrike ose

2) për zbatimin e procedurës së tenderit nëpërmjet ftesës publike në pajtim me rregullat me të cilat rregullohet furnizimi i shërbimit publik për zgjedhje të operatorit të tregut të organizuar të energjisë elektrike.

(5) Komisioni Rregullator për Energjetikë i jep operatorit të emëruar në pajtim me paragrafin (4) të këtij neni licencë për ushtrim të veprimtarisë energjetike operator i tregu të energjisë elektrike në të cilën përcaktohen të drejtat dhe detyrimet e operatorit të tregut të organizuar të energjisë elektrike.

Kompensime për shfrytëzim të tregut të energjisë elektrike
Neni 91

(1) Operatori i tregut të energjisë elektrike e llogarit edhe faturon kompensimin për shfrytëzim të tregut të energjisë elektrike në bazë të transaksioneve të paralajmëruara, me zbatimin e tarifës të përcaktuar në vendimin të cilin e miraton Komisioni Rregullator për Energjetikë.

(2) Operatori i tregut të energjisë elektrike është i obliguar në faturën nga paragrafi (1) të këtij neni, të theksojë informata për pjesëmarrjen procentuale të shpenzimit për tarifë të privilegjuar si masë për përkrahje të prodhimtarisë të energjisë elektrike nga burime rigjeneruese.

(3) Kompensimi për shfrytëzimin e tregut të energjisë elektrike në emër të konsumatorëve të Republikës së Maqedonisë e paguajnë furnizuesit ose tregtarët me të cilët konsumatorët kanë lidhur marrëveshje për furnizim, përkatësisht shitje të energjisë elektrike, si dhe konsumatorët të cilët në pajtim me rregullat e tregut të energjisë elektrike janë regjistruar për pjesëmarrje në treg. Kompensimin për shfrytëzimin e tregut të energjisë elektrike e paguajnë edhe operatorët e sistemit elektropërçues dhe operatorët e sistemit elektrodistributiv kur blejnë energji elektrike për mbulimin e humbjeve të energjisë elektrike.

Rregulla për treg të energjisë elektrike
Neni 92

(1) Komisioni Rregullator për Energjetikë miraton rregulla për treg të energjisë elektrike, të bazuar në parimet e transparencës, mosdiskriminimit dhe konkurrencës, me të cilat veçanërisht rregullohen:

1) organizimi dhe funksionimi i tregut të energjisë elektrike;

2) kushtet të cilat duhet t'i plotësojnë pjesëmarrësit në tregun e energjisë elektrike;

3) elementet e marrëveshjeve për pjesëmarrje në tregun e energjisë elektrike;

4) vendosja, organizimi dhe kontrolli i tregtimit me energji elektrike, duke e përfshirë edhe tregtinë tejkufitare, në pajtim me detyrimet nga anëtarësimi në organizatat ndërkombëtare;

5) kushtet, mënyra dhe procedurat për furnizim të energjisë elektrike nga ana e kryerësve të veprimtarive të rregulluara energjetike, me qëllim furnizimet të zbatohen në mënyrë konkurrente, transparente dhe

jodiskriminuese dhe të sigurohet qasje e barabartë e të gjithë ofertuesve të interesuar të vendit dhe të huaj;

6) blerja e energjisë elektrike nga prodhuesit e privilegjuar të cilët shfrytëzojnë tarifa të privilegjuara për prodhimtari të energjisë elektrike nga burime rigjeneruese të energjisë dhe shitja e saj furnizuesve ose tregtarëve, si dhe mënyra e rregullimit të të drejtave dhe detyrimeve të operatorëve të sistemeve elektropërçuese dhe elektrodistributive dhe prodhuesve të privilegjuar të energjisë elektrike.

(2) Komisioni Rregullator për Energjetikë gjatë përpilimit të rregullave për tregun e energjisë elektrike bashkëpunon me operatorin e tregut të energjisë elektrike dhe operatorin e sistemit elektropërçues.

VI. 5. DISTRIBUIMI I ENERGJISË ELEKTRIKE

Detyrimet e operatorit të sistemit elektrodistributiv
Neni 93

(1) Operatori i sistemit elektrodistributiv ose shoqëria vertikale e integruar që është themelues i sistemit elektrodistributiv të energjisë elektrike në territorin e Republikës së Maqedonisë si trashëgimtar ligjor i Elektroekonomisë së Maqedonisë është pronar i rrjetit elektrodistributiv që përbëhet nga trafostacione, objekte infrastrukturore të linjës-largpërçues që janë në funksion të kryerjes së veprimtarisë energjetike distribuim i energjisë elektrike.

(2) Operatori i sistemit elektrodistributiv është përgjegjës për mirëmbajtjen, mbindërtimin dhe zgjerimin e rrjetit elektrodistributiv si dhe për funksionimin e sistemit elektrodistributiv, dhe është i detyruar të sigurojë lidhje të tij me sistemin elektropërçues.

(3) Operatori i sistemit elektrodistributiv, në pajtim me këtë ligj dhe me rregullat dhe dispozitat e miratuara në bazë të këtij ligji, është i obliguar:

1) të sigurojë funksionim të besueshëm dhe të sigurt të sistemit elektrodistributiv me të cilin menaxhon;

2) të sigurojë distribuim të sigurt, të qëndrueshëm dhe cilësor dhe dërgim të energjisë elektrike nëpërmjet sistemit elektrodistributiv, në mënyrë jodiskriminuese dhe transparente dhe në përputhje me cilësinë e përcaktuar;

3) t'i lidh prodhuesit dhe konsumatorët në sistemin elektrodistributiv me të cilin menaxhon në pikat optimale ekonomike-teknike, si dhe të mundësojë qasje të palës së tretë për shfrytëzimin e sistemit elektrodistributiv;

4) shfrytëzuesve të sistemit elektrodistributiv në kohë t'u sigurojë informacionie që u janë të nevojshme për qasje në sistemin elektrodistributiv me të cilin menaxhon;

5) t'u mundësojë furnizuesve qasje elektronike në listën e konsumatorëve, e cila nuk i përfshinë ekonomitë familjare, me caktimin e kategorisë së lidhjes sipas sistemit tarifor për distribuim, si dhe konsumin e tyre për 12 muajt e fundit;

6) në faqen e vet të internetit i publikon të gjitha kompensimet për secilën kategori konsumatorësh të miratuara më parë nga Komisioni Rregullator i Energjetikës;

7) ta zhvillojë, përmirësojë dhe mirëmbajë sistemin elektrodistributiv të cilin e menaxhon dhe të sigurojë aftësi afatgjate të sistemit për përmbushjen e kërkesave të arsyeshme për distrubuim të energjisë elektrike;

8)të publikojë në faqen e vet të internetit plan për mirëmbajtjen e rrjetit elektrodistributiv në përputhje me rregullat e rrjetit për shpërndarje të energjisë elektrike, me miratim paraprak nga Komisioni Rregullator për Energjetikë;

9) ta harmonizojë punën e sistemit elektrodistributiv me punën e sistemit elektrodistributiv;

10) të furnizojë shërbime sistemore dhe energji elektrike për mbulimin e humbjeve në rrjetin elektrodistributiv në kushtet e tregut në mënyrë transparente, jodiskriminuese dhe konkurruese në përputhje me rregullat për furnizim të energjisë elektrike;

11) ta masë energjinë elektrike të marrë nga prodhuesit dhe nga sistemi elektropërçues dhe energjinë e dërguar konsumatorëve të lidhur në sistemin elektrodistributiv me të cilin menaxhon, si dhe të dorëzojë të dhëna nga matjet tek prodhuesit, furnizuesit ose tregtarët, operatori i sistemit elektropërçues, operatori i tregut të energjisë elektrike dhe në pajtim me këtë ligj dhe me rregullat e miratuara në bazë të këtij ligji te çdo palë tjetër që mund t'i kërkojë;

12) t'u mundësojë qasje shfrytëzuesve në pajisjet matëse që janë në pronësi nga operatori i sistemit elektrodistributiv, ose shoqërisë vertikale të integruar;

13) të mbajë libër dispeçeri, regjistrime për besueshmëri të sistemeve për komunikim, të dhëna nga sistemi i mbikëqyrjes dhe menaxhimit, të dhëna matëse dhe të dhënat e tilla librat dhe regjistrimet t'i ruajë së paku dhjetë vjet dhe

14) të sigurojë besueshmëri të të dhënave afariste të shfrytëzuesve të sistemit elektrodistributiv dhe të pengojë në mënyrë diskriminuese zbulimin e informacioneve për aktivitetetet e veta me të cilat mund të realizohet përparësi komerciale për shoqëritë e lidhura.

(4) Kompensimin për shfrytëzimin e sistemit elektrodistributiv e paguajnë konsumatorët e energjisë elektrike të lidhur në rrjetin elektrodistributiv. Operatori i sistemit elektrodistributiv konsumatorëve të lidhur në sistemin e tij ua faturojë kompensimin për shfrytëzimin e sistemit elektrodistributiv, si dhe kompensimin për shfrytëzimin e sistemit të përçimit të energjisë elektrike në përputhje me tarifat e publikuara.

(5) Operatori i sistemit elektrodistributiv mund të lidh marrëveshje me furnizusit ose tregtarët me energji elektrike me të cilat i autorizon që t'i arkëtojnë kompensimet nga paragrafi (4) të këtij neni nga konsumatorët e lidhur me rrjetin elektrodistributiv.

(6) Operatori i sistemit elektrodistributiv është i detyruar për konsumator të veçantë të theksuar në listën nga paragrafi (3) pika 5) të këtij neni, paraprakisht të kërkojë leje nga Komisioni Rregullator për Energjetikë dhe nëse ndryshimi është miratuar e azhurnon listën dhe e përcakton arsyen për ndryshimin e kategorisë së lidhjes. Ndryshimi i kategorisë së lidhjes nuk mund të kryhet nëse konsumatori ka filluar procedurë për ndërrim të furnizuesit.

(7) Operatori i sistemit elektrodistributiv mund ta shesë tepricën e energjisë elektrike në tregun e organizuar të energjisë elektrike me qëllim që ta optimizojë furnizimin me energji elektrike.

(8) Operatori i sistemit elektrodistributiv është i obliguar të përgatisë dhe t'i dorëzojë në Komisionin Rregullator të Energjetikës rregullat për furnizimin të energjisë elektrike nga paragrafi (3) pika 10) të këtij neni.

(9) Operatori i sistemit elektrodistributiv mund ta ndërpresë përkohësisht dërgimin e energjisë elektrike nga rrjeti elektrodistributiv gjatë kryerjes së kontrolleve të planifikuara, ekzaminimeve, matjeve kontrolluese, mirëmbajtjes, rikonstruksioneve, zgjerimeve të rrjeteve, pajisjeve dhe instalimeve, si dhe në rast të nevojës për parandalim të rreziqeve nga çrregullime në sistemin elektroenergjetik. Njoftimet për ndërprerje të tilla operatori i sistemit elektrodistributiv i kryen në përputhje me rregullat e rrjetit për shpërndarje të energjisë elektrike

Planifikimi i sistemit elektrodistributiv

Neni 94

(1) Operatori i sistemit elektrodistributiv është përgjegjës për planifikimin afatgjatë të zhvillimit të sistemit elektrodistributiv në zonën në të cilën e kryen veprimtarinë.

(2) Operatori i sistemit elektrodistributiv është i obliguar çdo vit që të përgatisë plan për zhvillim të sistemit për periudhë prej pesë viteve të ardhshme. Në plan duhet të përmbahen informacione për zhvillimin e sistemit elektrodistributiv në përputhje me kërkesat e përcaktuara në rregullat e rrjetit për distribuim dhe informatat e dorëzuara nga institucionet kompetente për nevojat e kyçjes së shfrytëzuesve të rinj në rrjetin elektrodistributiv. Operatori i sistemit elektrodistributiv e dorëzon planin për miratim në Komisionin Rregullator Energjetik më së voni deri 31 tetor çdo vit kalendarik dhe pas miratimit të marrë, e miraton planin dhe e publikon atë në faqen e vet të internetit.

(3) Operatori i sistemit elektrodistributiv përgatit dhe më së voni deri më 31 tetor çdo vit dorëzon në Ministrinë dhe Komisionin Rregullator për Energjetikë parashikimet njëvjeçare, pesëvjeçare dhe dhjetëvjeçare për konsumin e energjisë elektrike për sistemin elektrodistributiv me të cilin menaxhon.

(4) Për çdo periudhë të rregulluar, operatori i sistemit elektrodistributiv përpilon plan për investim në sistemin elektrodistributiv të harmonizuar me planin nga paragrafi (2) i këtij neni dhe e paraqet për miratim në Komisionin Rregullator për Energjetikë. Në plan në veçanti duhet të paraqitet rritja e pritur e efikasitetit të punës së sistemit elektrodistributiv përmes zvogëlimit të humbjeve të energjisë elektrike dhe përmirësimit të cilësisë së energjisë elektrike të dërguar nga rrjeti elektrodistributiv, si rezultat i investimeve të parapara.

(5) Në planin për investim në sistemin elektrodistributiv nga paragrafi (4) i këtij neni përmbahet vlerësim teknik dhe ekonomik për të gjitha shpenzimet dhe përfitimet për tregun dhe konsumatorët individualë, si dhe për rritjen e efikasitetit energjetik nga vendosja e sistemeve të avancuara për matje dhe rrjeteve të mençura.

Matja e energjisë elektrike

Neni 95

(1) Operatori i sistemit elektrodistributiv është i detyruar ta matë energjinë elektrike që e merr dhe ua dërgon shfrytëzuesve të lidhur në rrjetin elektrodistributiv përmes pajisjeve matëse në pajtim me këtë ligj dhe rregullat e rrjetit për shpërndarje të energjisë elektrike.

(2) Pajisjet matëse janë në pronësi të operatorit të sistemit elektrodistributiv ose të shoqërisë vertikale të integruar.

(3) Pajisje matëse të sapovendosura, me të cilat zëvendësohen ato ekzistuese, janë në pronësi të operatorit të sistemit elektrodistributiv ose të shoqërisë vertikale të integruar. Shpenzimet për vendosje dhe zëvendësim të pajisjeve matëse janë në llogari të operatorit të sistemit elektrodistributiv dhe kompesohen përmes tarifës për shpërndarje të energjisë elektrike.

(4) Lokacionin e pajisjeve matëse e përcakton operatori i sistemit elektrodistributiv në varësi të mundësive teknike të lokacionit dhe i njëjti mund të jetë në ose jashtë kufijve të pronës së shfrytëzuesve të lidhur në rrjetin elektrodistributiv. Nëse operatori i sistemit elektrodistributiv përcakton se gjatë zëvendësimit të pajisjes matëse ekzistuese është e nevojshme të bëhet zhvendosje e vendit matës, është i detyruar në llogari të vet ta realizojë zhvendosjen me çrregullim minimal të sigurimit të shërbimit të shfrytëzuesit dhe me dëmtim minimal të pronës së shfrytëzuesit. Operatori i sistemit elektrodistributiv është i detyruar t'i kompensojë dëmet e pronës së shfrytëzuesit të shkaktuara si pasojë e dislokimit të vendit matës.

(5) Nëse pajisja matëse gjendet në pronën e shfrytëzuesit të sistemit, shfrytëzuesi është i detyruar t'i mundësojë personin e autorizuar të operatorit të sistemit elektrodistributiv të drejtë të qasjes në çdo pjesë të pronës ose objektit ku gjendet pajisja matëse për:

1) lexim të pajisjeve matëse;

2) kontroll, instalim, mbikëqyrje, zëvendësimin dhe mirëmbajtje të pajisjes në vendin matës;

3) përjashtim të shfrytëzuesit të sistemit kur vepron në kundërshtim me kushtet për shfrytëzimin e rrjetit elektrodistributiv të përcaktuara në rregullat e rrjetit për shpërndarje të energjisë elektrike dhe

4) shkyçja e konsumatorit, me kërkesë të furnizuesit, në përputhje me dispozitat në rregullat për furnizimin me energji elektrike.

Rregullat e rrjetit për distribuim

Neni 96

(1) Operatori i sistemit elektrodistributiv është i obliguar, me miratim paraprak nga ana e Komisionit Rregullator të Energjetikës, t'i miratojë rregullat e rrjetit për shpërndarjen e energjisë elektrike, dhe t'i publikojë në "Gazetën Zyrtare të Republikës së Maqedonisë" dhe në ueb faqen e vet. Rregullat e rrjetit për shpërndarjen e energjisë elektrike në veçanti i rregullojnë:

1) kushtet dhe mënyrën e shfrytëzimit dhe qasjen në sistemin elektrodistributiv nga pala e tretë;

2) kushtet tekniko-teknologjike dhe mënyra e kyçjes në rrjetin elektrodistributiv të konsumatorëve dhe të prodhuesve të energjisë elektrike;

3) kushtet teknike dhe të tjera për funksionim të sigurt dhe të qëndrueshëm të sistemit elektrodistributiv dhe sigurimin e shërbimit kualitativ;

4) kushtet teknike-teknologjike, mënyrën e kyçjes dhe mënyrën e shfrytëzimit dhe qasjes në sistemin elektrodistributiv nga shfrytëzuesit të cilët

prodhojnë energji elektrike nga burime rigjeneruese të energjisë për konsum personal, si dhe mënyra në të cilën energjia e prodhuar dorëzohet në rrjetin elektrodistributiv;

5) normativat teknike dhe standardet lidhur me pajisjen, aparatet dhe materialet që përdoren gjatë realizimit të kyçjeve;

6) kushtet teknike teknologjike për punën e objekteve për prodhimtari të energjisë elektrike në regjim të punës me licenca për punë provuese;

7) planifikimi, mirëmbajtja dhe zhvillimi i sistemit elektrodistributiv;

8) mënyra e harmonizimit me shfrytëzuesit e sistemit elektrodistributiv në rast të ndërprerjeve të planifikuara;

9) masave, aktiviteteve dhe procedurave në rast të çrregullimeve dhe avarive;

10) metodologjia për përcaktimin e kompensimit të kyçjeve në rrjetin elektrodistributiv;

11) besueshmëria e të dhënave të shfrytëzuesve të shërbimeve të sistemit elektrodistributiv;

12) kërkesat funksionale dhe klasa e saktësisë së aparateve matëse, si dhe mënyra e matjes së energjisë elektrike dhe fuqisë;

13) kualiteti i energjisë elektrike që dërgohet përmes sistemit elektrodistributiv;

14) kualiteti i shërbimeve që operatori i sistemit elektrodistributiv ua siguron shfrytëzuesve;

15) përmbajtja e planeve dhe zhvillimi i sistemit elektrodistributiv, si dhe mënyra dhe procedura sipas të cilës shfrytëzuesit e sistemit i dorëzojnë të dhënat e domosdoshme për përpunimin planeve për zhvillim;

16) dorëzimi i të dhënave për parashikime afatgjate të konsumit të energjisë elektrike te operatori i sistemit elektropërçues;

17) protokollet për komunikim për mbikëqyrje, funksionim dhe menaxhim me sistemin elektrodistributiv dhe

18) mënyra dhe procedura për sigurimin e informatave për shfrytëzuesit e sistemit.

(2) Në rast kur ekzistojnë më shumë operatorë të sistemeve elektrodistributive, Komisioni Rregullator i Energjetikës siguron harmonizim të rregullave të veçanta të rrjeteve për distribuimin e energjisë elektronike.

Ndarja e veprimtarive
Neni 97

(1) Shoqëria e cila posedon licencë për kryerjen e veprimtarisë shpërndarje të energjisë elektrike nuk mund të ketë licencë dhe nuk mund të marrë pjesë në kryerjen e veprimtarive, prodhim, bartje, organizim dhe menaxhim me tregun e energjisë elektrike, tregti dhe/ose furnizim me energji elektrike.

(2) Në rastet kur operatori i sistemit elektrodistributiv është pjesë e shoqërisë së intriguar vertikale për energji elektrike, lidhur me subjektivitetin e tij juridik, organizimin dhe vendimmarrjen, doemos duhet të jetë i pavarur dhe të veprojë pavarësisht nga aktivitetet tjera të cilat nuk ndërlidhen me distribuimin e energjisë elektrike. Pavarësia e operatorit të sistemit elektrodistributiv nuk përfshin obligim për ndarjen e pronësisë së mjeteve të sistemit distributiv nga shoqëria vertikale e integruar për energji elektrike.

(3) Për shkak të plotësimit të obligimeve të paragrafëve (1) dhe (2) të këtij neni, shoqëria vertikale e integruar, mund të kryejë ndryshim në formë tjetër juridike, me ç'rast secila formë e bartjes së mjeteve nga shoqëria e integruar vertikale në shoqëri të sapoformuar nuk do të llogaritet për transaksion në pajtim me rregullat për tatimim.

(4) Për shkak të pavarësisë në kryerjen e veprimtarisë shpërndarje të energjisë elektrike dhe plotësimin e obligimeve për kryerjen e shërbimit publik në mënyrë jodiskriminuese, objektive dhe transparente, operatori i sistemit elektrodistributiv siguron:

1) personat të cilët marrin pjesë në menaxhimin dhe udhëheqjen me operatorin e sistemit elektrodistributiv të mos mund të marrin pjesë në strukturat menaxhuese dhe udhëheqëse në personat juridikë të cilët janë kryerës të veprimtarive prodhimtari, përçim, tregti dhe/ose furnizim;

2) personat të cilët marrin pjesë në menaxhimin dhe udhëheqjen me operatorin e sistemit elektrodistributiv të kenë pavarësi në punën e tyre dhe në vendimmarrjen e shoqërisë vertikalisht të integruar dhe

3) miratimin e vendimeve të operatorit të sistemit elektrodistributiv lidhur me mjetet e domosdoshme për funksionim, mirëmbajtje dhe zhvillim të sistemit të jetë i pavarur nga interesat e shoqërisë së integruar vertikalisht për energji elektrike të cilës i takon, për çfarë operatori i sistemit elektrodistributiv duhet t'i ketë në dispozicion resurset e nevojshme njerëzore, teknike, financiare dhe materiale.

(5) Në rast kur operatori i sistemit elektrodistributiv është pjesë e shoqërisë së integruar vertikale për energji elektrike:

1) pavarësia e tij nuk e përjashton të drejtën e shoqërisë së intreguar vertikale për energji elektrike që ta miratojë planin financiar të operatorit të sistemit elektrodistributiv dhe ta përcaktojë kornizën për obligimin e operatorit të sistemit elektrodistributiv;

2) shoqëria e integruar vertikale për energji elektrike nuk ka të drejtë t'i japë instruksione operatorit të sistemit elektrodistributiv lidhur me punën e tij të përditshme, as lidhur me vendimet e tij të veçanta për ndërtimin ose mbindërtimin e përçuesve elektrodistributivë që janë në kuadër të planit të miratuar financiar ose dokumentit të planit përkatës dhe

3) operatori i sistemit elektrodistributiv nuk mund t'i shfrytëzojë përparësitë në integrimin e saj vertikal që ta prish konkurrencën, në veçanti nuk guxon në komunikacionin e vet dhe përdorimin e firmës së vet të krijojë huti lidhur me identitetin e veçantë të shoqërisë për furnizim që është pjesë e shoqërisë së integruar vertikale për energji elektrike.

(6) Operatori i sistemit elektrodistributiv, pavarësisht nga forma organizative, me miratim paraprak nga Komisioni Rregullator për Energjetikë emëron nëpunës për harmonizim, si dhe miraton program për harmonizim me të cilin përcaktohen masat të cilat duhet të ndërmerren për shkak të pamundësimit të diskriminimit të shfrytëzuesve të sistemit elektrodistributiv në çfarëdo baze, definohen obligimet e të punësuarve në realizimin e programit dhe përcaktohet mënyra e përcjelljes së harmonizimit të punës në operatorin e sistemit elektrodistributiv me programin.

(7) Nëpunësi për harmonizim i operatorit të sistemit elektrodistributiv dorëzon raport vjetor në Komisionin Rregullator të Energjetikës në të cilin janë cekur masat e ndërmarra gjatë vitit paraprak dhe masat që duhet të ndërmerren në vitin e ardhshëm, në kuadër të programit për harmonizim të

nenit (6) të këtij neni. Raporti nga ky paragraf publikohet në ueb faqen e operatorit të sistemit elektrodistributiv.

(8) Nëpunësi për harmonizimin e operatorit të sistemit elektrodistributiv duhet të ketë qasje në të gjitha informatat e nevojshme të operatorit të sistemit elektrodistributiv, si dhe çdo shoqëri e ndërlidhur me operatorin e sistemit elektrodistributiv, me qëllim që t'i plotësojë detyrat e veta.

(9) Me përjashtim të paragrafit (1) të këtij neni, shoqëria e cila kryen veprimtari shpërndarje të energjisë elektrike mund të kryejë edhe veprimtari me energji elektrike nëse në sistemin e tij elektrodistributiv janë lidhur më pak se 100.000 konsumatorë.

Sistem i mbyllur i distribuimit të energjisë elektrike
Neni 98

(1) Komisioni Rregullator i Energjetikës në sistemin në të cilin shpërndahet energjia elektrike në kuadër të rajonit të veçantë gjeografik në të cilën bëhet prodhimi industrial, kryhen veprimtari tregtare ose sigurohen shërbime të përbashkëta dhe nuk kryhet furnizim i ekonomive familjare me energji elektrike, t'i ndahet status i sistemit të mbyllur për shpërndarjen e energjisë elektrike, nëse:

1) për shkak të shkaqeve të veçanta teknike ose të sigurisë, aktivitetet ose procesi i prodhimtarisë së shfrytëzuesve të atij rrjeti janë të integruar ose

2) përmes sistemit shpërndahet energjia elektrike fillimisht për pronarin ose operatorin e sistemit ose shoqëritë e tij të lidhura.

(2) Komisioni rregullator i energjetikës me rregullore i rregullon kushtet dhe kriteret për ndarjen e statusit të sistemit të mbyllur për shpërndarjen e energjisë elektrike.

(3) Komisioni Rregullator i Energjetikës i lëshon operatorit të sistemit nga paragrafi (1) të këtij neni, licencë për kryerjen e veprimtarisë energjetike shpërndarje të energjisë elektrike në të cilën përcaktohen të drejtat dhe obligimet e operatorit të sistemit të mbyllur.

(4) Komisioni Rregullator i Energjetikës mund ta përjashtojë operatorin e sistemit për mbyllur për shpërndarje nga obligimet për:

1) furnizimin e energjisë elektrike për mbulimin e humbjeve të energjisë elektrike dhe kapacitetin rezervë në sistemin e vet sipas procedurave të cilat bazohen në parimin e transparencës, mosdiskriminimit dhe konkurrencës, dhe/ose

2) miratimin e tarifave, si dhe të metodologjive në bazë të të cilave formohen tarifat para hyrjes së tyre në fuqi.

(5) Kur përjashtimi nga paragrafi (4) i këtij neni është miratuar, shfrytëzuesi i sistemit të mbyllur për shpërndarjen e energjisë elektrike mund të kërkojë nga Komisioni Rregullator i Energjetikës t'i shqyrtojë dhe miratojë tarifat ose metodologjitë në të cilat është bazuar llogaritja e tarifave të zbatuara.

(6) Përjashtimi nga paragrafi (4) i këtij neni zbatohet kur sistemi i mbyllur i distribuimit përkohësisht shfrytëzohet nga ana e një numri të vogël të ekonomike familjare në rajonin e sistemit të mbyllur, edhe krahas asaj që ndonjë anëtar i ekonomisë familjare është i punësuar ose në mënyrë tjetër i angazhuar tek pronari i sistemit të mbyllur për shpërndarje.

Të hyra plotësuese

Neni 99

(1) Operatori i sistemit elektrodistributiv mundet në tregun e organizuar të energjisë elektrike ta shesë tepricën e energjisë elektrike të furnizuar në pajtim me nenin 93, paragrafi (3) pika 10) të këtij ligji dhe për këtë një herë në muaj e njofton Komisionin Rregullator të Energjetikës.

(2) Operatori i sistemit elektrodistributiv mundet të realizojë të hyra nga dhënia në shfrytëzim e përçuesve elektrikë në pajtim me nenin 198 të këtij ligji.

(3) Gjatë përcaktimit të tarifës për distribuimin e energjisë elektrike, Komisioni Rregullator i Energjetikës i përfshinë të hyrat që i realizon operatori i sistemit elektrodistributiv në pajtim me paragrafët (1) dhe (2) të këtij neni.

VI. 6. FURNIZUES, TREGTARË DHE KONSUMATORË TË ENERGJISË ELEKTRIKE

Furnizues me energji elektrike

Neni 100

(1) Furnizuesi me energji elektrike furnizon energji elektrike në Republikën e Maqedonisë dhe/ose nga vendet e huaja për shitje konsumatorëve të vet, furnizuesve të tjerë, tregtarëve, operatorëve të sistemit për elektropërçues dhe elektrodistributiv dhe pjesëmarrësve të tjerë në tregun e energjisë elektrike.

(2) Furnizuesi i energjisë elektrike i cili që është obliguar të dërgojë energji elektrike e siguron kapacitetin e nevojshëm për përçim dhe/ose shpërndarje nga operatorët përkatës.

(3) Furnizuesi me energji elektrike në bazë të matjeve të energjisë së harxhuar elektrike të kryer nga operatori i sistemit përkatës konsumatorëve të vet u faturon për energjinë e harxhuar elektrike sipas çmimit kontraktues, me ç'rast në faturë e përfshinë kompensimin e energjisë elektrike nga burimet rigjeneruese të energjisë të prodhuar nga prodhues të autorizuar të cilët shfrytëzojnë tarifa të privilegjuara.

(4) Nëse furnizuesi me energji elektrike ka lidhur marrëveshje me operatorin e sistemit elektrodistributiv në pajtim me nenin 93 paragrafi (5) i këtij ligji, në faturën nga paragrafi (3) i këtij neni e përfshinë edhe kompensimin për shfrytëzimin e sistemit elektrodistributiv dhe/ose elektropërçues.

(5) Furnizuesi me energji elektrike është i obliguar, në pajtim me këtë ligj dhe me dispozitat dhe rregullat e miratuara në bazë të këtij ligji, që:

1) t'i plotësojë obligimet e veta ndaj konsumatorëve lidhur me sigurinë dhe vëllimin e furnizimit;

2) të sigurojë për konsumatorët e vet shërbim me kualitet të përcaktuar në rregullat për furnizim me energji elektrike;

3) të sigurojë trajtim jodiskriminues për të gjithë konsumatorët, në veçanti për konsumatorët e rajoneve të largëta;

4) t'i publikojë në ueb faqen e vet kushtet e përgjithshme të marrëveshjeve të veta për furnizimin me energji elektrike për konsumatorët e vegjël dhe ekonomitë familjare;

5) të mundësojë që konsumatorët të marrin njoftime të rregullta dhe të sakta për konsumin real dhe harxhimet për energji elektrike, që të mund të menaxhojnë me konsumin e vet;

6) të mundësojë ndryshim të furnizimit të mënyrës transparente dhe jo disktriminuese, pa harxhime për konsumatorin, në afat jo më të gjatë se tre javë nga dita e kur konsumatori ka dorëzuar kërkesë për furnizim me furnizuesin e ri të energjisë elektrike;

7) siguron gjatë çdo ndryshimi të furnizuesit me energji elektrike, konsumatori të marrë mbyllje përfundimtare të llogarisë në afat prej gjashtë javëve nga shkaktimi i ndryshimit të furnizuesit;

8) vendos procedura për zgjidhje efikase të kundërshtimeve të konsumatorëve të tyre në afat prej 60 ditësh, duke përfshirë mundësinë edhe për zgjidhje jashtëgjyqësore të kontesteve dhe obligimeve për kthimin dhe/ose kompensimin e mjeteve kur kjo është e arsyeshme;

9) t'i paguajë sasitë e furnizuara të energjisë elektrike, si dhe kapacitetin e rezervuar i shërbimeve të rregulluara nga operatori i sistemit elektropërçues dhe/ose operatorët e sistemeve elektrodistributive,

10) të dorëzojë te operatori i sistemit elektropërçues të dhëna për transaksionet dhe planet për energjinë elektrike të harxhuar për konsumatorët e vet, të domosdoshme për llogaritjen e debalancave dhe

11) t'i publikojë të dhënat e përgjithshme statistike lidhur me konsumatorët e tij, duke marrë parasysh mbrojtjen e besueshmërisë.

Furnizuesi universal
Neni 101

(1) Furnizuesi universal është i obliguar të kryejë furnizim me energji elektrike të ekonomive të vogla dhe konsumatorët e vegjël të cilët gjenden në rajonin në të cilin ka për obligim të sigurojë shërbim universal dhe të cilët kanë zgjedhur të jenë të furnizuar prej tij, në pajtim me obligimet e përcaktuara me këtë ligj dhe rregullat për furnizim, në veçanti:

1) të sigurojë furnizim dhe mbrojtje të konsumatorëve në rajonet e largëta;

2) të sigurojë mbrojtje të konsumatorëve të cenueshëm në pajtim me masat e përmbajtura në Programin për mbrojtjen e konsumatorëve të cenueshëm nga neni 15 i këtij ligji;

3) i zbaton çmimet për energji elektrike të formuara në pajtim me sistemin tarifor nga neni 29 paragrafi (3) i këtij ligji vetëm kur i furnizon ekonomitë familjare dhe konsumatorët e vegjël;

4) i informon konsumatorët për të drejtat e tyre dhe kushtet nën të cilat mund të furnizohen nga furnizuesi universal;

5) i njofton konsumatorët për kushtet për furnizimin dhe çmimin e energjisë elektrike, si dhe t'i informojë për të drejtën e ndërrimit të furnizuesit;

6) furnizon energji elektrike sipas kushteve të tregut me zgjedhje të ofertuesit më të volitshëm në pajtim me rregullat për furnizim të energjisë elektrike të miratuara nga Komisioni Rregullator i Energjetikës;

7) i publikon në ueb faqen e vet çmimet për furnizim me energji elektrike.

(2) Çmimet për energji elektrike që i zbaton furnizuesi universal përcaktohen në pajtim me sistemin tarifor të nenit 29 paragrafi (3) i këtij ligji dhe duhet të:

1) jenë objektive dhe transparente;

2) reflektojnë harxhimet lidhur me blerjen dhe furnizimin e energjisë elektrike;

3) janë të krahasueshme lehtësisht me çmimet e furnizuesve tjerë të energjisë elektrike dhe

4) nuk diskriminojnë konsumatorë nga kategoria e njëjtë.

(3) Qeveria me mendim paraprak nga Komisioni Rregullator i Energjetikës, miraton vendim për zbatimin e procedurës së tenderit nëpërmjet thirrjes publike në pajtim me dispozitat me të cilat rregullohet furnizimi i shërbimit publik për zgjedhjen e furnizuesit universal.

(4) Në vendimin e paragrafit (3) të këtij neni përcaktohen:

1) kriteret për zgjedhjen e furnizuesit universal;

2) kushtet e tenderit;

3) afati për miratimin e vendimit për zgjedhjen e ofertuesit më të volitshëm ose për anulimin e procedurës dhe

4) kohëzgjatja për të cilën do të emërohet furnizuesi universal.

(5) Në procedurën e paragrafit (3) të këtij neni, oferta mund të dorëzojnë shoqëri të cilat kanë licenca për furnizim me energji elektrike të lëshuara nga Komisioni Rregullator i Energjetikës.

(6) Në rast pas realizimit të procedurës së tenderit të mos zgjidhet furnizues universal në afatin e paraparë në vendimin e paragrafit (4) të këtij neni, Qeveria në afat prej tre muajve nga përfundimi i procedurës së parë fillon procedurë të re të tenderit me anë të thirrjes publike për zgjedhjen e furnizuesit universal.

(7) Në rast se procedura e dytë e tenderit të mos ketë sukses, Qeveria, pas marrjes së mendimit të Komisionit Rregullator të Energjetikës, miraton vendim për emërimin e furnizuesit universal në të cilin i përcakton të gjitha kushtet për plotësimin e obligimeve për shërbimin universal, në pajtim me nenin 7 të këtij ligji.

(8) Furnizuesi i zgjedhur, përkatësisht i emëruar universal është njëkohësisht edhe furnizues në rastin përfundimtar.

(9) Furnizuesi i zgjedhur, përkatësisht i emëruar universal është i obliguar të themelojë shoqëri të re të cilës i jepet licencë për furnizim me energji elektrike në të cilën përmenden obligimet për sigurimin e furnizimit me energji elektrike si shërbim universal dhe për furnizim me energji elektrike në rastin përfundimtar, në pajtim me dispozitat e këtij neni 102 të këtij ligji, si dhe obligimet e përcaktuara në rregullat për furnizim të nenit 30 të këtij ligji.

Furnizuesi me energji elektrike në rastin përfundimtar
Neni 102

(1) Furnizuesi me energji elektrike në rastin përfundimtar është i obliguar të kryejë furnizim të konsumatorëve të cilët kanë mbetur pa furnizues të energjisë elektrike në rastin kur:

1) furnizuesi paraprak e ka ndërprerë plotësimin e obligimeve për furnizim në kuadër të marrëveshjeve ekzistuese për furnizim me energji elektrike;

2) është ngritur procedurë e falimentimit të furnizuesit paraprak me menaxhim personal ose sipas kërkesës së kreditorit, si dhe likuidim;

3) licenca e furnizuesit paraprak është suspenduar, është hequr përgjithmonë ose është shfuqizuar dhe

4) konsumatorët nuk kanë lidhur marrëveshje të re për furnizim me energji elektrike pas ndërprerjes ose skadimit të marrëveshjes ekzistuese për furnizim.

(2) Në rastet nga paragrafi (1) i këtij neni, nëse konsumatori është ekonomi familjare ose konsumator i vogël, furnizimin e tyre e kryen furnizuesi universal.

(3) Furnizuesi me energji elektrike i cili nuk ka mundësi të kryejë furnizim me energji elektrike për konsumatorët e vet, në rastet e cekura në paragrafin (1), pikat 1) dhe 2) e këtij neni, është i obliguar në afat të përcaktuar me rregullat për furnizim ta informojë furnizuesin me energji elektrike në rastin përfundimtar, operatori i sistemit elektropërçues dhe operatori i sistemit elektrodistributiv për ditën kur e ndërpret furnizimin me energji elektrike. Në raste të tilla konsumatori automatikisht furnizohet përmes furnizimit me energji elektrike në rastin përfundimtar.

(4) Kur furnizuesi me energji elektrike i cili nuk ka mundësi të kryejë furnizim me energji elektrike për konsumatoret e vet, në rastet e cekura në paragrafin (1), pika 3) të këtij neni, Komisioni Rregullator i Energjetikës i informon furnizuesin e vet, furnizuesin me energji elektrike në rastin përfundimtar, operatorin e sistemit elektropërçues dhe operatori i sistemit elektrodistributiv për ndërprerjen, përkatësisht ndalimin e furnizimit me energji elektrike:

1) së paku 15 ditë nga dita e hyrjes në fuqi të vendimit për ndërprerjen e vlefshmërisë së licencës ose

2) së paku tre ditë para ditës së hyrjes në fuqi të vendimit për suspendimin ose heqjen e përhershme të licencës.

(5) Furnizuesi me energji elektrike i cili nuk ka lidh marrëveshje të re për furnizim me energji elektrike pas ndërprerjes së marrëveshjes ekzistuese për furnizim me energji elektrike, në rastet e cekura ne paragrafin (1), pika 4) të këtij neni, është i obliguar në afat të përcaktuar me rregullat për furnizim ta informojë furnizuesin me energji elektrike në rastin përfundimtar dhe Komisionin Rregullator të Energjetikës, operatorin e sistemit elektropërçues dhe operatori i sistemit elektrodistributiv per ditën kur ndërpret furnizimin me energji elektrike.

(6) Marrëveshja për furnizim me energji elektrike në rastin përfundimtar të konsumatorëve llogaritet si e lidhur në ditën kur kushtet për realizimin e të drejtës së furnizimit në rastin përfundimtar në paragrafin (1), pikat 1), 2) dhe 3) të këtij neni janë plotësuar.

(7) Furnizimi me energji elektrike në rastin përfundimtar në pajtim me paragrafin (1), pikat 1), 2) dhe 3) e këtij neni fillon me:

1) ndërprerjen e furnizimit nga ana e furnizuesit paraprak ose

2) furnizuesi i konsumatorit i cili nuk ka lidh marrëveshje për furnizim me furnizues tjetër.

(8) Furnizuesi me energji elektrike në rastin përfundimtar shet energji elektrike në treg sipas çmimit të tregut, të cilin e shpall dhe plotëson në ueb faqen e vet më së paku një herë në muaj. Furnizuesi me energji elektrike në rastin përfundimtar ka të drejtë të kërkojë instrument për sigurimin e pagimit të konsumatorëve të cilët nuk kanë të drejtë në shërbimin universal.

(9) Furnizimi me energji elektrike në rastin përfundimtar nuk mund të zgjatë më gjatë se 90 ditë.

(10) Në rast se konsumatori i cili furnizon përmes furnizuesit me energji elektrike në rastin përfundimtar nuk lidh marrëveshje për furnizim me furnizues të ri të energjisë elektrike në afatin e përcaktuar në paragrafin (9) të këtij neni, operatori i sistemit elektropërçues ose operatori i sistemit

elektrodistributiv është i obliguar ta ndërpresë furnizimin me energji elektrike për konsumatorin e prekur.

(11) Operatori i sistemit elektropërçues dhe operatori i sistemit elektrodistributiv dorëzon informatë për furnizuesin e energjisë elektrike në rastin përfundimtar për konsumatorët të cilët kanë filluar me furnizim në rastin përfundimtar në afat prej pesë ditëve nga dita e njoftimit nga paragrafët (3) dhe (4) të këtij neni.

Dorëzimi dhe publikimi i të dhënave
Neni 103

(1) Furnizuesi dhe tregtari me energji elektrike Komisionit Rregullator të Energjetikës, Komisionit për Mbrojtjen e Konkurrencës dhe Sekretariatit të Bashkësisë Energjetike u mundëson kontroll në të dhënat të cilat kanë të bëjnë me transaksionet e tyre për shitblerjen e energjisë elektrike dhe derivatet me konsumatorët që i plotësojnë kushtet për pjesëmarrje të pavarur në tregun e energjisë elektrike, si dhe me operatorin e sistemit elektropërçues, operatorin e sistemit elektrodistributiv ose operatorin e tregut për energjinë elektrike të realizuara në pesë vitet e fundit.

(2) Furnizuesi universal i Komisionit Rregullator të Energjetikës, Komisioni për Mbrojtjen e Konkurrencës dhe Sekretariati i Bashkësisë Energjetike u mundëson këqyrje në të dhënat lidhur me transaksionet e veta të realizuara në pesë vitet e fundit, nga dita e regjistrimit të tij si pjesëmarrës i energjisë elektrike.

(3) Të dhënat nga paragrafët (1) dhe (2) të këtij neni përmbajnë indikatorë të hollësishëm për karakteristikat e çdo transaksioni që siç janë kohëzgjatja, rregullat për dërgim dhe barazim, sasitë, datat dhe kohëzgjatja e realizimit të çmimeve të transaksionit dhe mjeti për identifikimin e konsumit përkatës me shumicë, si dhe detaje të rëndësishme për të gjitha marrëveshjet e paslyera për furnizim me energji elektrike dhe derivate të energjisë elektrike.

(4) Furnizuesi i energjisë elektrike në rastin përfundimtar Komisionit Rregullator të Energjetikës, Komisionit për Mbrojtjen e Konkurrencës dhe Sekretariatit të Bashkësisë Energjetike u mundëson kontroll në të dhënat të cilat kane të bëjnë me të gjitha shitblerjet e energjisë elektrike dhe derivatet me konsumatorët që në mënyrë të pavarur marrin pjesë në tregun e energjisë elektrike, operatorët e sistemit elektropërçues, operatorin e sistemit elektrodistributiv ose operatorin e tregut për energjinë elektrike, të kontraktuara më së paku për periudhë prej pesë viteteve të fundit.

(5) Furnizuesi me energji elektrike në rastin përfundimtar së paku një herë në vit, në ueb faqen e vet publikon informata për:

1) numrin e konsumatorëve të cilët i furnizon;

2) sasinë e plotë të energjisë elektrike të dërguar dhe mënyrën e balancimit;

3) periudhën mesatare të furnizimit dhe

4) çmimet dhe mënyrat e furnizimit të energjisë elektrike.

Komunikimi me konsumatorë
Neni 104

(1) Furnizimi me energji elektrike vendos kontakt qendër unike e cila është e ekipuar me kuadër dhe e pajisur teknikisht, përmes të cilës konsumatorëve të vet ua siguron të gjitha informatat e nevojshme, në kohë në

mënyrë transparente dhe jodiskriminuese, pa pagesë të kompensimit, lidhur me të drejtat dhe obligimet e tyre të dispozitave në fuqi dhe mënyrën e veprimit për kundërshtime dhe zgjidhje të kontesteve. Furnizuesi i konsumatorëve në veçanti u mundëson informata për:

1) çmimet e vlefshme të energjisë elektrike dhe për kushtet e standardizuara, lidhur me qasjen në shërbimet dhe shfrytëzimin e tyre;

2) mënyra të ndryshme të pagesës të cilat pamundësojnë diskriminimin mes konsumatorëve;

3) procedura, kushtet dhe mënyra për zbatimin e furnizimit;

4) kushtet, mënyra dhe procedura për përfshirjen në kategorinë e konsumatorëve të cenueshëm dhe

5) kushtet, mënyra dhe procedura për fillimin e furnizimit me energji elektrike në rastin përfundimtar.

(2) Furnizuesi me energji elektrike, lidhur me kontakt qendrën e vetme të paragrafit (1) të këtij neni, gjithashtu është i obliguar të:

1) të vendos qendra lokale për kontakt me konsumatorët përmes të cilave në kohë do të sigurojë informata, do t'i zgjidh kërkesat, do t'i hulumtojë ankesat e konsumatorëve me telefon, postë elektronike ose personalisht;

2) e përshtatë orarin e punës të kontakt qendrës me konsumatorët në pajtim me nevojat e konsumatorëve.

(3) Furnizuesi me energji elektrike, me miratim paraprak të Komisionit Rregullator të Energjetikës, konsumatorëve të vet u siguron kopje nga përkujtuesi për konsumatorë, dhe të njëjtën në kohë e publikon në ueb faqen vet.

Tregtarë me energji elektrike

Neni 105

(1) Tregtari me energji elektrike, në pajtim me këtë ligj dhe dispozitat dhe rregullat e miratuara në bazë të këtij ligji, blen energji elektrike në Republikën e Maqedonisë dhe në vende të huaja për shitje tregtarëve tjerë, furnizuesve, operatorëve të sistemit elektropërçues, operatorëve të sistemit elektrodistributiv, konsumatorëve të energjisë elektrike që i plotësojnë kushtet për pjesëmarrje të pavarur në treg, si dhe për shitje në vende të huaja.

(2) Tregtari me energji elektrike është i obliguar që operatorit të sistemit elektropërçues dhe operatorit të tregut të energjisë elektrike në kohë t'ia dorëzojë informatat për sasitë e energjisë elektrike dhe orarin përkatës kohor për të gjitha marrëveshjet e shitblerjes së energjisë elektrike, si dhe të marrëveshjeve për transaksione ndërkufitare përmes rrjetit elektropërçues, në pajtim me rregullat e tregut të energjisë elektrike dhe rregullat për ndarjen e kapaciteteve përçuese tejkufitare.

(3) Tregtari me energji elektrike në rastet kur kryen transaksion tejkufitar të energjisë elektrike, për energjinë elektrike për të cilën është obliguar ta dërgojë për konsumatorët e vet, është i obliguar të grumbullojë kapacitet të mjaftueshëm tejkufitar elektrobartës dhe/ose elekrodistrubues në pajtim me këtë ligj dhe dispozitat dhe rregullat e miratuara në bazë të këtij ligji.

(4) Tregtari me energji elektrike është i obliguar të sigurojë besueshmëri të të dhënave dhe sasive të energjisë elektrike të dërguar deri te konsumatorët.

(5) Tregtari me energji elektrike në baze të matjes së energjisë së harxhuar elektrike të kryer nga operatori i sistemit përkatës konsumatoreve të

vet i faturon për energjinë e harxhuar elektrike sipas çmimit kontraktues, në ç'rast në faturën e konsumatorëve të lidhur drejtpërdrejt në sistemin elektropërçues e përfshinë edhe kompensimin e energjisë elektrike nga burimet rigjeneruese të energjisë së prodhuar nga prodhues të autorizuar të cilët shfrytezojnë tarifa të privilegjuara.

(6) Nëse tregtari me energji elektrike ka lidh marrëveshje me operatorin e sistemit elektrodistributiv ne pajtim me nenin 93 paragrafi (5) i këtij ligji, ne faturën nga paragrafi (3) i këtij neni e përfshinë edhe kompensimin për shfrytëzimin e sistemit elektrodistributiv dhe/ose elektronërçues.

Konsumatorë të energjisë elektrike
Neni 106

(1) Çdo konsumator i energjisë elektrike mundet me zgjedhje personale të furnizohet me energji elektrike, në pajtim me kushtet e përcaktuara me këtë ligj dhe me rregullat për furnizim me energji elektrike.

(2) Me përjashtim të paragrafit (1) të këtij neni, konsumatorët të cilët i plotësojnë kushtet për pjesëmarrje të pavarur në tregun e energjisë elektrike mund të furnizojnë energji elektrike edhe nga tregtarë ose prodhues të energjisë elektrike.

(3) Konsumatorët të cilët i plotësojnë kushtet për pjesëmarrje të pavarur në tregun e energjisë elektrike mund të blejnë energji elektrike nga furnizues ose tregtar me energji elektrike nga shteti tjetër, e cila ka pasur qasje në të gjitha marrëveshjet ndërkombëtare me vlerë në sferën e energjisë elektrike të cilat Republika e Maqedonisë i ka ratifikuar, nëse furnizuesi i tillë i energjisë elektrike i respekton dispozitat dhe rregullat e miratuara në bazë të këtij ligji.

(4) Operatori i sistemit përkatës ua ndërpret dërgesat e energjisë elektrike konsumatorëve të cilët nuk kanë marrëveshje për furnizim me energji elektrike ose nuk e kanë të rregulluar përgjegjësinë e balancës në pajtim me kushtet e këtij ligji dhe dispozitat dhe rregullat e miratuara në bazë të këtij ligji, përveç ekonomive familjare dhe konsumatorët e vegjël të energjisë elektrike të cilët do të furnizohen nga furnizuesi universal.

VII. TREGU I GAZIT NATYROR

VII. 1. ORGANIZIMI I TREGUT TË GAZIT NATYROR

Tregu i gazit natyror
Neni 107

(1) Tregu i gazit natyror i përfshinë tregun e gazit natyror me shumicë dhe tregun e gazit natyror me pakicë.

(2 Tregu i gazit natyror me pakicë e përfshinë shitblerjen e gazit natyror ndërmjet furnizuesve me gaz natyror dhe konsumatorëve të tyre të cilët nuk janë pjesëmarrës në tregun e gazit natyror me shumicë.

(3) Tregu i gazit natyror me shumicë përfshinë:

1) tregun me marrëveshje bilaterale;

2) tregun e organizuar dhe tregun një ditë më parë dhe

3) tregun e energjisë së balancës.

Pjesëmarrësit në treg
Neni 108

(1) Pjesëmarrës në tregun e gazit natyror me shumicë janë:

1) tregtarë me gaz natyror;

2) furnizues të gazit natyror;

3) konsumatorët e gazit natyror që i plotësojnë kushtet për pjesëmarrje të pavarur në treg, të përcaktuar me rregullat e tregut të gazit natyror;

4) operatori i sistemit për përçimin e gazit natyror;

5) operatori i sistemit për distribuim të gazit natyror;

6) operatori i sistemit të mbyllur për shpërndarjen e gazit natyror dhe

7) operatori i tregut të gazit natyror.

(2) pjesëmarrësit e tregut të gazit natyror i rregullojnë të drejtat e ndërsjella dhe obligimet me marrëveshje në pajtim me këtë ligj dhe rregullat dhe dispozitat e miratuara në bazë të këtij ligji.

VI. 2. PËRÇIMI I GAZIT NATYROR

Ndarja pronësore e operatorit të sistemit për përçimin e gazit natyror
Neni 109

(1) Operatori i sistemit për përçimin e gazit natyror në Republikën e Maqedonisë është shoqëri e cila:

1) është pronar i sistemit për përçimin e gazit natyror;

2) nuk është pjesë e shoqërisë së integruar vertikale;

3) është bartës i licencave për kryerjen e veprimtarisë energjetike të gazit natyror;

4) nuk kryen dhe është i pavarur në kryerjen e veprimtarive të tjera energjetike të përcaktuar me këtë ligj;

5) është e certifikuar dhe e shënuar për operator të sistemit për përçimin e gazit natyror nga ana e Komisionit Rregullator të Energjetikës, në procedurë të përcaktuar me këtë ligj.

(2) Me qëllim të sigurimit të pavarësisë së operatorit të sistemit për përçimin e gazit natyror, personi i njëjtë ose personat nuk kanë të drejtë njëkohësisht:

1) direkt ose indirekt të marrin pjesë në menaxhimin dhe mbikëqyrjen e shoqërisë e cila kryen ndonjë nga veprimtaritë dhe/ose furnizim me gaz natyror dhe direkt ose indirekt të menaxhojë ose realizojë të drejtë tjetër me operatorin e sistemit për përçimin e gazit natyror;

2) direkt ose indirekt të marrin pjesë në menaxhimin dhe udhëheqjen me operatorin e sistemit për përçimin e gazit natyror dhe njëkohësisht direkt ose indirekt të menaxhojë ose realizojë të drejtë tjetër në shoqërinë e cila kryen ndonjë nga veprimtaritë dhe/ose furnizim me gaz natyror dhe

3) të emërojë anëtarë të organit të mbikëqyrjes dhe organit për menaxhimin e operatorit të sistemit për përçimin e gazit natyror dhe njëkohësisht direkt ose indirekt menaxhojnë ose realizojnë të drejta të tjera në shoqërinë e cila kryen ndonjë nga veprimtaritë dhe/ose furnizim me gaz natyror.

(3) Kufizimet nga paragrafi (2) i këtij neni në veçanti kanë të bëjnë me

1) shfrytëzimin e të drejtës së votës;

2) zgjedhjen dhe emërimin e anëtarëve të organit të mbikëqyrjes dhe organit të menaxhimit të shoqërisë ose

3) posedimi i pjesëmarrjes shumicë.

(4) Shoqëria e cila posedon licencë për kryerjen e veprimtarisë përçimin e gazit natyror nuk mund të ketë licenca dhe nuk mund të përfshihet në kryerjen e veprimtarive prodhimtari, organizim dhe menaxhim me tregun e gazit natyror, shpërndarje, tregti me gaz natyror ose furnizim me gaz natyror.

(5) Nëse operatori i sistemit për përçimin e gazit natyror ka qenë pjesë e shoqërisë së integruar vertikale për gaz natyror, operatori ose të punësuarit e tij nuk guxojnë t'i bartin zyrtarisht informatat e ndjeshme të cilat i posedojnë për shoqëritë e prodhimtarisë dhe/ose furnizim me gaz natyror.

(6) Si shoqëri që kryen ndonjë prej veprimtarive ose furnizim nga paragrafi (2) i këtij neni llogaritet edhe shoqëria që kryen ndonjërën nga veprimtaritë ose furnizim me energji elektrike.

(7) Si operator i sistemit nga paragrafi (2) i këtij neni llogaritet edhe operatori i sistemit elektropërçues.

Pronari i operatorit të sistemit për përçimin e gazit natyror
Neni 110

(1) Ministria është pronar i shoqërisë e cila është operator i sistemit për përçimin e gazit natyror.

(2) Ministria është e pavarur gjatë miratimit të vendimeve për zgjedhjen e organit të mbikëqyrjes, përkatësisht organit të menaxhimit të shoqërisë nga paragrafi (1) dhe nuk guxon të pranojë udhëzime ose drejtime nga Qeveria ose ndonjë organ tjetër shtetëror.

(3) Anëtarët e organit mbikëqyrës, përkatësisht organit të menaxhimit me operatorin e sistemit për përçimin e gazit natyror:

1) në procedurë për miratimin e vendimeve në pajtim me ligjin, nuk guxojnë të kërkojnë as të pranojnë udhëzime ose drejtime të Qeverisë ose ndonjë organi tjetër shtetëror përveç në rastet e përcaktuara me këtë ligj dhe

2) nuk guxojnë të zgjidhen për anëtarë të organit mbikëqyrës, përkatësisht organit të menaxhimet të shoqërive të cilat kryejnë prodhimtari ose furnizim/tregti me gaz natyror ose shoqëri të cilat kanë mundësi për ndikim direkt ose indirekt mbi vendimmarrjen e atyre shoqërive.

Programi për harmonizim
Neni 111

Operatori i sistemit për përçimin e gazit natyror, pavarësisht nga forma organizuese, me miratim paraprak nga Komisioni Rregullator i Energjetikës miraton program për harmonizim me të cilin përcaktohen masat të cilat duhet të ndërmerren për shkak të pamundësimit të diskriminimit të shfrytëzuesve të sistemit për përçimin e gazit natyror në çfarëdo baze, definohen obligimet e të punësuarve në realizimin e programit dhe përcaktohet mënyra e përcjelljes së harmonizimit të punës së sistemit për përçimin e gazit natyror me obligimet e përcaktuara me këtë ligj dhe program.

Nëpunësi për harmonizim
Neni 112

(1) Realizimin e programit të nenit 111 e përcjellë nëpunësi për harmonizim.

(2) Nëpunësi për harmonizim nga paragrafi (1) i këtij neni është i emëruar nga organi për mbikëqyrjen e operatorit të sistemit për përçim të gazit natyror, me miratim paraprak nga Komisioni Rregullator i Energjetikës.

(3) Komisioni Rregullator i Energjetikës mund të mos e miratojë emërimin e nëpunësit për harmonizim për shkak të mosekzistimit të pavarësisë ose profesionalizmit.

(4) Organi i mbikëqyrjes mund ta shkarkojë nëpunësin për harmonizim me miratim paraprak të Komisionit Rregullator të Energjetikës. Me kërkesë të Komisionit Rregullator të Energjetikës, organi për mbikëqyrje e shkarkon nëpunësin për harmonizim për shkak të mosplotësimit të kushteve për pavarësi ose profesionalizëm.

(5) Komisioni Rregullator i Energjetikës i miraton kushtet me të cilat rregullohet mandati ose kushtet për punësim të nëpunësit për harmonizim, duke përfshirë edhe kohëzgjatjen e mandatit të tij ose punësimit, me qëllim të sigurimit të pavarësisë, si dhe të gjitha kushtet e nevojshme për realizimin e autorizimeve të tij dhe kryerjen e detyrave të tij.

(6) Gjatë mandatit të tij, nëpunësi për harmonizim nuk mund të kryejë veprimtari tjetër profesionale, as të ketë interes ose marrëdhënie afariste, direkt ose indirekt, me shoqëri të sektorit energjetik ose shoqëri të përbashkëta ose aksionarë.

(7) Operatori i sistemit për përçimin e gazit natyror obligohet që nëpunësit për harmonizim t'i japë në kontroll të gjitha të dhënat dhe informatat e nevojshme për realizimin e autorizimeve të tij dhe me kërkesë të tij t'i mundësojë qasje në të gjitha lokalet në të cilat operatori i kryen veprimtaritë e veta.

(8) Nëpunësi për harmonizim obligohet të:

1) përcjellë zbatimin e programit për harmonizim dhe të përpunojë dhe dorëzojë në Komisionin Rregullator të Energjetikës raport vjetor për masat e ndërmarra për zbatimin e tij;

2) dorëzon raporte në organin për mbikëqyrje dhe jep rekomandime lidhur me programin për harmonizim dhe realizimin e tij;

3) e informon Komisionin Rregullator të Energjetikës për shkeljet e dukshme në zbatimin e programit për harmonizim;

(9) Nëpunësi për harmonizim i dorëzon Komisionit Rregullator të Energjetikës planin e propozuar investues ose vendimet e propozuara për investime individuale në sistemin për përçimin e gazit natyror, njëkohësisht kur organi i menaxhimit të operatorit të sistemit për përçimin e gazit natyror i dorëzon këto vendime te organi për mbikëqyrje.

(10) Organi i menaxhimit, organi i mbikëqyrjes dhe personat udhëheqës të operatorit të sistemit për përçimin e gazit natyror janë të obliguar ta thërrasin nëpunësin për harmonizim që të marrë pjesë në të gjitha takimet e caktuara dhe t'ia dorëzojnë të gjitha materialet e nevojshme, ndërsa në veçanti kur vendoset për:

1) kushtet lidhur me shërbimet për qasje dhe shfrytëzim të sistemit për përçim të gazit natyror, në veçanti lidhur me kompensimet për shfrytëzim, ndarje të kapacitetit bartës dhe menaxhim me bllokim;

2) projekte lidhur me menaxhimin, mirëmbajtjen dhe zhvillimin e sistemit për përçimin e gazit natyror, duke përfshirë edhe investimet në lidhje dhe në kapacitetet interkonektiv, dhe

3) furnizim ose shitje të gazit natyror të domosdoshëm për funksionimin e sistemit për përçimin e gazit natyror, duke përfshirë edhe shërbimet e sistemit për balancim.

Certifikimi i operatorit të sistemit për përçimin e gazit natyror
Neni 113

(1) Kryerësi i veprimtarisë përçim i gazit natyror doemos duhet të jetë i certifikuar si operator i sistemit për përçimin e gazit natyror në mënyrën, në procedurën dhe në afatin e përcaktuar me këtë ligj.

(2) Procedura për certifikim të operatorëve të sistemit për përçimin e gazit natyror zbatohet:

1) me kërkesë të operatorit të sistemit për përçimin e gazit natyror të cilit i është dhënë licenca për veprimtarinë Përçim i gazit natyror, ose

2) me detyrë zyrtare nga Komisioni Rregullator i Energjetikës në rast:

- kur operatori i sistemit për përçimin e gazit natyror nuk ka parashtruar kërkesë për certifikim, ose

- kur është shkaktuar ose mund të shkaktohet shkelje e dispozitave për ndarjen e pronësisë të përcaktuar me këtë ligj, ose

3) me dorëzimin e kërkesës me arsyetim në Sekretariatin e Bashkësisë Energjetike.

(3) Operatori i sistemit për përçimin e gazit natyror obligohet:

1) nëse nuk është i certifikuar, të dorëzojë kërkesë për certifikim të shoqëruar me dokumentet e përcaktuara me rregullat për certifikim që i miraton Komisioni Rregullator i Energjetikës, dhe

2) ta informojë Komisionin Rregullator të Energjetikës për të gjitha aktivitetet e planifikuara për shkak të të cilave do të duhej të zbatohet përsëri certifikimi.

(4) Në afat prej katër muajve nga dita e dorëzimit të kërkesës për certifikim nga operatori i sistemit për përçimin e gazit natyror ose nga dita e dorëzimit të kërkesës së arsyetuar me shkrim nga Sekretariati i Bashkësisë Energjetike nga paragrafi (2), pika 3) e këtij neni, Komisioni Rregullator i Energjetikës miraton propozim-vendim për certifikimin e operatorit të sistemit për përçimin e gazit natyror dhe menjëherë ia dorëzon Sekretariatit të Bashkësisë Energjetike së bashku me të gjitha informatat lidhur me propozim-vendimin.

(5) Në afat prej 60 ditësh nga dita e marrjes së mendimit nga Sekretariatit të Bashkësisë Energjetike, Komisioni Rregullator i Energjetikës miraton vendim për kërkesën për certifikim. Komisioni Rregullator i Energjetikës e merr parasysh mendimin e Sekretariatit të Bashkësisë Energjetike, dhe i publikon shkaqet për lëshimet e mundshme të mendimit.

(6) Komisioni Rregullator i Energjetikës e publikon vendimin nga paragrafi (5) i këtij neni në "Gazetën Zyrtare të Republikës së Maqedonisë" dhe në ueb faqen e vet, në të cilën e publikon edhe mendimin e lëshuar nga Sekretariati i Bashkësisë Energjetike.

(7) Komisioni Rregullator i Energjetikës mban evidencë zyrtare për komunikim të realizuar me Sekretariatin e Bashkësisë Energjetike lidhur me procedurën për certifikim të operatorit të sistemit për përçimin e gazit natyror. Evidenca zyrtare vihet në kontroll të operatorit të sistemit për përçimin e gazit natyror i cili kërkon certifikim, si dhe për institucionet e prekura nga sektori

publik. Komisioni Rregullator i Energjetikës obligohet t'i ruajë të dhënat e ndjeshme afariste si të besueshme.

(8) Operatori i sistemit për përçimin e gazit natyror, operatorët e sistemeve të shpërndarjes dhe furnizimit ose tregtarët me gaz natyror, gjatë procedurës për certifikimin e kërkesës së Komisionit Rregullator të Energjetikës dhe/ose Sekretariati i Bashkësisë Energjetike, janë të obliguar menjëherë t'i dorëzojnë të gjitha të dhënat dhe informatat e nevojshme.

(9) Pas zbatimit të procedurës për certifikim, Komisioni Rregullator i Energjetikës operatorit të sistemit për përçimin e gazit natyror i jep certifikatë me të cilën emërohet për operator i sistemit për përçimin e gazit natyror dhe konfirmohet se i plotëson kushtet në pikëpamjen e ndarjes së pronësisë dhe pavarësisë si dhe kushtet në pikëpamjen e aftësisë financiare materiale, teknike dhe të kuadrit, si dhe kushtet tjera të përcaktuar me këtë ligj.

Procedura për certifikimin e personave nga vende të treta

Neni 114

(1) Me kërkesë të operatorit ose të pronarit të sistemit për përçimin e gazit natyror, Komisioni Rregullator i Energjetikës zbaton procedurë për certifikimin e operatorit të sistemit për përçimin e gazit natyror që është nën kontroll të personit ose grupit të njerëzve nga shteti i tretë ose shtete të treta.

(2) Operatori ose pronari nga paragrafi (1) i këtij neni obligohet menjëherë ta informojë Komisionin Rregullator të Energjetikës për rrethanat të cilat mund të sjellin deri te marrja kontrollit mbi të nga personi ose grupi i personave të shtetit të tretë ose shteteve të treta.

(3) Komisioni Rregullator i Energjetikës obligohet për kërkesën për certifikim të paragrafit (1) të këtij neni dhe njoftimin nga paragrafi (2) i këtij neni, si dhe për pasojat e marrjes së operatorit të sistemit për përçimin e gazit natyror, menjëherë ta informojnë Ministrinë dhe Sekretariatin e Bashkësisë Energjetike.

(4) Ministria, në afat prej dy muajsh nga pranimi i njoftimit të paragrafit (3) të këtij neni, përgatit mendim i cili përmban vlerësimin nëse lëshimi i certifikatës mund ta rrezikojë sigurinë në furnizim të Republikës së Maqedonisë dhe/ose sigurinë e furnizimit të palës kontraktuese ose vendit anëtar të Bashkësisë Energjetike, në veçanti duke pasur parasysh:

1) të drejtat dhe obligimet e Bashkësisë Energjetike lidhur me shtetin ose shtetet nga paragrafi (1) i këtij neni të cilët janë shkaktuar në bazë të të drejtës ndërkombëtare dhe marrëveshjeve të ratifikuara ndërkombëtare lidhur me sigurinë e furnizimit, duke përfshirë edhe marrëveshje tjera që kanë të bëjnë me sigurinë në furnizim të lidhura me një ose më shumë shtete të drejta në të cilat Bashkësia Energjetike është palë kontraktuese;

2) të drejtat dhe obligimet e Republikës së Maqedonisë ndaj shtetit ose shteteve nga paragrafi (1) i këtij neni të cilat janë shkaktuar në bazë të marrëveshjeve ndërkombëtare të ratifikuara me atë shtet ose shtete deri në shkallën në të cilën ato marrëveshje janë në pajtim me legjislacionin e Bashkësisë Energjetike, dhe

3) rrethana tjera specifike.

(5) Komisioni Rregullator i Energjetikës, në afat prej katër muajve nga data e pranimit të kërkesës nga paragrafi (1) i këtij neni, përgatit propozim-vendim për certifikim, përkatësisht refuzim të kërkesës për certifikim.

(6) Komisioni Rregullator i Energjetikës e refuzon kërkesën për certifikim nga paragrafi (1) i këtij neni nëse:

1) operatori i sistemit për përçimin e gazit natyror nuk dëshmon se i plotëson kushtet e përcaktuara në nenin 41 të këtij ligji, në nenin 109 paragrafët 3) dhe 5) të këtij ligji ose

2) lëshimi i certifikatës e rrezikon sigurinë e furnizimit të Republikës së Maqedonisë dhe/ose sigurinë e furnizimit të palës kontraktuese ose vendit anëtar të Bashkësisë Energjetike.

(7) Komisioni Rregullator i Energjetikës obligohet që menjëherë ta dorëzojë propozim-vendimin në Sekretariatin e Bashkësisë Energjetike nga paragrafi (5) të këtij neni, së bashku me dokumentacionin përcjellës në bazë të të cilit është miratuar vendimi, për shkak marrjes së mendimit.

(8) Komisioni Rregullator i Energjetikës, në afat prej 60 ditëve nga dita e dorëzimit të mendimit, përkatësisht skadimit të dorëzimit të mendimit në Sekretariatin e Bashkësisë Energjetike miraton vendim për certifikim, përkatësisht për marrjen e kërkesës për certifikim.

(9) Gjatë miratimit të vendimit nga paragrafi (8) i këtij neni Komisioni Rregullator i Energjetikës obligohet plotësisht ta marrë parasysh mendimin e Ministrisë dhe mendimin e Sekretariatit të Bashkësisë Energjetike.

(10) Vendimi i Komisionit Rregullator të Energjetikës dhe mendimi i Sekretariatit të Bashkësisë Energjetike publikohen në "Gazetën Zyrtare të Republikë së Maqedonisë".

(11) Nëse vendimi i Komisionit Rregullator të Energjetikës nuk është në pajtim me mendimin e Sekretariatit të Bashkësisë Energjetike, me vendim publikohet edhe arsyetimi.

Revizioni i certifikimit
Neni 115

(1) Komisioni Rregullator i Energjetikës fillon procedurën për revizion të certifikimit nëse gjatë kryerjes së mbikëqyrjes në bazë të punës së operatorit të sistemit për përçimin e gazit natyror, ose nëse ka qenë i informuar nga operatori ose nëpunësi për harmonizim nga neni 112 i këtij ligji, ose në mënyrë tjetër ka ardhur deri te informata se është shkaktuar ose planifikohet shkaktimi i ndryshimit në strukturën pronësore të operatorit, ose ndryshim tjetër që mund të ndikojë mbi plotësimin e obligimeve të përcaktuara në nenin 109, nenin 110, nenin 116 të këtij ligji.

(2) Procedurën nga paragrafi (1) i këtij neni Komisioni Rregullator i Energjetikës e fillon edhe me kërkesë nga Sekretariati i Bashkësisë Energjetike.

(3) Komisioni Rregullator i Energjetikës dorëzon te operatori i sistemit për përçimin e gazit natyror lajmërim për fillimin e procedurës për revizion të certifikimit me të cilën e obligon që ta sigurojë dokumentacionin e nevojshëm, të dhënat dhe informatat nga të cilat mund të përcaktohet ndryshimi i planifikuar ose i shkaktuar, si dhe afati për dorëzimin e tyre i cili nuk mund të jetë më i shkurtër se 15 ditë.

(4) Në afat prej 60 ditësh pas marrjes së të dhënave të kërkuara, informatat dhe dokumentacioni, Komisioni Rregullator i Energjetikës përgatit propozim-vendim për lëshimin e certifikatës së re ose marrjen e asaj ekzistuese dhe ta dorëzojë për mendim në Sekretariatin e Bashkësisë Energjetike.

(5) Në afat prej 60 ditësh pas marrjes së mendimit nga Sekretariati i Bashkësisë Energjetike, Komisioni Rregullator i Energjetikës miraton vendim për lëshimin e certifikatës së re ose marrjen e asaj ekzistuese dhe e shpall në ''Gazetën Zyrtare të Republikë së Maqedonisë'' dhe në ueb faqen e vet. Gjatë miratimit të vendimit, Komisioni Rregullator i Energjetikes e merr parasysh mendimin e Sekretariatit të Bashkësisë Energjetike, dhe në ueb faqen e vet i publikon shkaqet për lëshimet e mundshme të mendimit.

Obligime të operatorit të sistemit për transport
Neni 116

(1) Operatori i sistemit për përçimin e gazit natyror e mirëmban, përsos dhe zgjeron rrjetin për përçim të gazit natyror, menaxhon me sistemin për përçimin e gazit natyror, dhe siguron lidhje me sisteme të tjera përfshirë edhe sisteme për përçimin e gazit natyror në shtete të tjera.

(2) Operatori i sistemit për përçimin e gazit natyror obligohet në pajtim me këtë ligj dhe dispozitat dhe rregullat e miratuara në bazë të këtij ligji:

1) të kontribuojë për sigurinë në furnizimin me gaz natyror, nëpërmjet sigurimit të përçimit dhe dërgimit të sigurt, të qëndrueshëm, të leverdishëm ekonomikisht dhe cilësor të gazit natyror nëpërmjet sistemit për përçim;

2) të sigurojë funksionimin e besueshëm dhe të sigurt të sistemit për transportin e gazit natyror dhe avancimin e operacioneve;

3) në çdo kohë të ketë në dispozicion materiale, resurse teknike dhe njerëzore, si dhe mjete financiare të nevojshme për plotësimin e obligimeve të tyre në lidhje me zhvillimin, përsosjen dhe mirëmbajtjen e sistemit për transportin e gazit natyror;

4) t'ua sigurojë të gjitha informatat e nevojshme për qasje dhe shfrytëzim të sistemit për përçimin e gazit natyror dhe t'u sigurojë qasje të sigurt shfrytëzuesve të sistemit për përçimin e gazit natyror;

5) t'i aprovojë kërkesat e shfrytëzuesve për lidhje në sistemin për përçim në pajtim me rregullat e rrjetit për përçimin e gazit natyror, nëse kjo është e arsyeshme nga aspekti ekonomik;

6) t'i publikojë në ueb faqen e vet tarifat për përçimin, paraprakisht të aprovuara nga Komisioni Rregullator i Energjetikës;

7) të ndërtojë kapacitete të reja interkonektive dhe t'i përsosë ato ekzistuese me vendet fqinje, duke mbajtur llogari për shfrytëzimin efikas të kapaciteteve ekzistuese interkonektive dhe baraspeshë ndërmjet shpenzimeve investuese dhe përfitimeve për konsumatorët;

8) t'i sigurojë rrjedhat ndërkufitare të gazit natyror ndërmjet rrjetit të tij për përçim në kuadër të kapacitetit të plotë në dispozicion për transport;

9) të përpilojë plan vjetor për mirëmbajtjen e sistemit për përçim dhe pas miratimit të tij nga Komisioni Rregullator i Energjetikës ta publikojë në ueb faqen e vet;

10) të përpilojë orarin ditor përfundimtar për përçimin dhe ngarkimin e sistemit për përçimin e gazit natyror dhe t'i evidentojë dhe t'i rruajë të dhënat e fituara gjatë procesit të përpunimit të orarit përfundimtar ditor;

11) të sigurojë dispeçimin ditor dhe menaxhimin në kohë reale me qarkullimin e gazit natyror duke mbajtur llogari për transaksionet e brendshme dhe ndërkufitare nëpërmjet sistemit për përçimin e gazit natyror, në bazë të orarit ditor përfundimtar;

12) të sigurojë punë të sinkronizuar të sistemit për përçimin e gazit natyror me sistemet për përçim me të cilët është i lidhur drejtpërdrejtë, si dhe të bashkëpunojë dhe të këmbejë të dhëna me operatorët e sistemeve të tjera për përçimin e gazit natyror;

13) të publikojë të dhëna dhe në kohë të sigurojë informata nga operatorët e sistemeve fqinje për përçimin e gazit natyror për kapacitetet e përçimit në dispozicion të përçuesve interkonektivë ose gazpërçuesve transnacionalë, për shkak të sigurimit të qasjes efikase, jo diskriminuese, objektive dhe transparente dhe shfrytëzimin e sistemit për përçimin e gazit natyror;

14) të sigurojë instalimin dhe mirëmbajtjen e pajisjeve për matje dhe të masë qarkullimin e gazit natyror në të gjitha vendet matëse në pikat për pranim dhe dërgim në sistemin për përçim dhe t'i dorëzojë të dhënat e matjes te shfrytëzuesit e sistemit dhe te operatori i tregut të gazit natyror;

15) t'u sigurojë qasje shfrytëzuesve të sistemit për përçimin e gazit natyror deri te pajisjet për matje që janë në pronë të tij;

16) të furnizojë shërbime sistemore për balancimin e sistemit për përçimin e gazit natyror, në pajtim me rregullat për balancimin e sistemit për përçimin e gazit natyror;

17) të vendosë dhe të mbajë regjistër të ofruesve të shërbimeve për balancim dhe regjistër të palëve përgjegjëse për balancë dhe grupeve për balancë;

18) të përpilojë rregulla për furnizimin e gazit natyror për mbulimin e humbjeve në sistemin e përçimit të gazit natyror dhe t'i paraqesë te Komisioni Rregullator i Energjetikës për miratim;

19) të sigurojë gaz natyror për mbulimin e humbjeve në sistemin për përçimin e gazit natyror me qëllim që të sigurojë funksionimin e sigurt dhe të besueshëm të sistemit për përçimin e gazit natyror me kushte tregu në mënyrë transparente, jodiskriminuese dhe në mënyrë konkurrente;

20) t'i zgjidhë ngarkesat e mëdha në rrjetin e përçimit për gaz natyror, në pajtime rregullat e rrjetit për përçimin e gazit natyror;

21) të sigurojë balancim në sistemin për përçimin e gazit natyror dhe barazimin e lëshimeve dhe shërbimeve për balancim, në lidhje me ofruesit dhe shfrytëzuesit e shërbimeve për balancim, si dhe t'i sigurojë përllogaritjen, faturimin dhe arkëtimin shërbimeve për balancim;

22) të mbajë evidencë dhe orar të transaksioneve fizike dhe të përcaktojë ndryshimet e nevojshme në orarin e dispeçimit të gazit natyror në rast të rrezikut në furnizimin me gaz natyror, avari ose lëshime më të mëdha në përdorimin e gazit natyror me sasi të përcaktuara në kuadër të mundësive teknike në sistemin për transportin e gazit natyror,me ç'rast shpenzimet për furnizim me gaz natyror, me zbatimin e mekanizmit për balancë, kompensohen nga pjesëmarrësit në tregun e gazit natyror të cilët kanë shkaktuar lëshime;

23) t'u sigurojë besueshmëri në lidhje me të dhënat afariste të shfrytëzuesve të sistemit për përçimin e gazit natyror;

24) të marrë pjesë në punën e organizatave rajonale dhe ndërkombëtare dhe

25) në kohë tu sigurojë informata operatorëve të sistemit për përçim dhe sistemit për shpërndarje të gazit natyror me të cilët është lidhur me qëllim funksionimin e sigurt dhe efikas të sistemeve dhe përçuesve interkonektivë.

(3) Operatori i sistemit për përçimin e gazit natyror pjesëmarrësve në tregun e gazit natyror ua vë në dispozicion, të gjitha pikat hyrëse dhe dalëse, të gjithë kapacitetin e sistemit gjatë kësaj duke mbajtur llogari për integritetin e sistemit dhe funksionimin efikas të rrjetit.

(4) Operatori i sistemit për përçimin e gazit obligohet të mbajë libër dispeçimi, shënime për besueshmërinë e sistemit për përçim, të dhëna nga sistemi për mbikëqyrje dhe menaxhim dhe të dhëna matëse dhe ato libra, shënime dhe të dhëna t'i rruajë të paktën dhjetë vjet,

(5) Operatori i sistemit për përçimin e gazit natyror, obligohet në mënyrën e përcaktuar me rregullat e rrjetit për përçimin e gazit natyror të mbajë evidencë për punën e sistemit për përçim dhe për këtë të njoftojë Komisionin Rregullator të Energjetikës, me kërkesë të tij.

(6) Operatori i sistemit për përçimin e gazit natyror përkohësisht mund të ndërpresë dërgimin e gazit natyror nga rrjeti përçues me të cilin menaxhon gjatë kryerjes së kontrollimeve të planifikuara, analizave, matjeve kontrolluese, riparimeve, mirëmbajtjes, rikonstruktimit dhe zgjerimit të objekteve, pajisjeve dhe instalimeve, lidhjes së shfrytëzuesve të rinj, si dhe në rast të nevojës nga parandalimi i rreziqeve nga prishjet në sistemin për përçim të gazit natyror. Mënyrën, procedurën dhe njoftimin për ndërprerjet të këtilla, operatori i sistemit për përçim e kryen në pajtim me rregullat e rrjetit për përçimin e gazit natyror.

(7) Operatori i sistemit për përçimin e gazit natyror për shkak të mbikëqyrjes, kontrollit dhe mirëmbajtjes ka të drejtë për qasje në instalimet dhe stacionet matëse - rregulluese të cilat janë pjesë përbërëse e rrjetit për përçim me të cilin menaxhon, ndërkaq të cilat gjenden në pronat e konsumatorëve, në mënyrë dhe nën kushtet e përcaktuara në rregullat e rrjetit për përçimin e gazit natyror.

Planifikimi i zhvillimit
Neni 117

(1) Operatori i sistemit për përçimin e gazit natyror obligohet çdo vit të përpilojë plan për zhvillimin e sistemit për përçim të gazit natyror për periudhën për dhjetë vjetët e ardhshme. Përmbajtja e planit rregullohet me rregulla të rrjetit për përçimin e gazit natyror dhe në të janë përfshirë të gjitha informatat e nevojshme për zgjerimin dhe përsosjen e sistemit për përçim të gazit natyror përfshirë edhe prioritetet për ndërtim të përçuesve të rinj interkonektivë të harmonizuar me operatorët e sistemeve për përçimin e gazit natyror. Operatori i sistemit për përçimin e gazit natyror e paraqet planin për miratim te Komisioni Rregullator i Energjetikës më së voni deri më 31 tetor në vitin kalendarik dhe pas marrjes së miratimit planin e publikon në ueb faqen e vet.

(2) Operatori i sistemit për përçimin e gazit natyror përpilon dhe më së voni deri më 31 tetor çdo vit kalendarik, te Ministria dhe Komisioni Rregullator i Energjetikës paraqet prognoza njëvjeçare, pesëvjeçare dhe dhjetëvjeçare për kërkesën e gazit natyror në Republikën e Maqedonisë.

(3) Operatori i sistemit për përçimin e gazit natyror për çdo periudhë të rregulluar përpilon dhe paraqet për miratim te Komisioni Rregullator i Energjetikës plane për investim në sistemin për përçim, në të cilat në veçanti duhet të pasqyrohet rritja e parashikuar e efikasitetit të punës në sistem si rezultat i investimeve të parashikuara.

Marrëveshjet për përçimin e gazit natyror
Neni 118

(1) Operatori i sistemit për përçimin e gazit natyror obligohet:

1) t'i sigurojë shërbime për qasje të përhershme ose të ndërprerë palës së tretë dhe të sigurojë se çmimi për kapacitetin që i nënshtrohet ndërprerjes e reflekton vërtetësinë për ndërprerje;

2) t'u ofrojë shfrytëzuesve të sistemit shërbime afatgjata dhe afatshkurtra.

(2) Operatori i sistemit për përçimin e gazit natyror obligohet përdoruesve të sistemit t'u ofrojë shërbime për përçimin e gazit natyror me zbatimin e kushteve të barabarta për kontraktim, paraprakisht të miratuara nga Komisioni Rregullator i Energjetikës dhe të publikuara në ueb faqen e vet.

(3) Tarifat të cilat operatorët e sistemit për përçimin e gazit natyror i aplikon për marrëveshje për përçim me data të pastandardizuara për respektimin e përçimit ose kohëzgjatjes më të shkurtë nga marrëveshjet vjetore të standardizuara për përçimin e gazit natyror përcaktohen në pajtim me sistemin tarifor për përçimin e gazit natyror, me zbatimin e parimeve të përcaktuara me nenin 29 paragrafin (4) të këtij ligji.

(4) Operatori i sistemit për përçimin e gazit natyror lejon qasje të palës së tretë nëse kërkuesi i qasjes siguron garanci për pagesën e shërbimit, të cilat përcaktohen në bazë të parimeve të mosdiskriminimit, transparencës dhe proporcionalitetit dhe nuk paraqesin pengesë për hyrje në treg të gazit natyror.

Tregtimi me të drejtat e kapaciteteve
Neni 119

(1) Operatori i sistemit për përçimin e gazit natyror, në pajtim me rregullat e rrjetit për përçimin e gazit natyror dhe rregullat për tregun e gazit natyror, përcaktojnë procedura transparente dhe mosdiskriminuese dhe kushte në marrëveshjet për tregtim me të cilat përdoruesve të sistemit u mundësohet kapaciteti i pashfrytëzuar për përçimin e gazit natyror që e kanë marrë me qira në tregun primar ta shesin në tregun sekondar të kapacitetit, si dhe mënyrën e referimit dhe pranimit të të drejtës së kapacitetit të siguruar në tregun sekondar.

(2) Operatori i sistemit për përçimin e gazit natyror obligohet, me pëlqim paraprak të Komisionit Rregullator të Energjetikës, t'i publikojë në ueb faqe procedurat dhe kushtet e marrëveshjeve nga paragrafi (1) i këtij neni për tregtim me kapacitetet e tregut primar dhe sekondar.

Përgjegjësia e balancës
Neni 120

(1) Secili nga pjesëmarrësit në tregun e gazit natyror nga neni 108 paragrafi (2) pika 1) deri në 6) ka përgjegjësi për balancë.

(2) Pjesëmarrësi në tregun e gazit natyror mund të organizojë përgjegjësinë e tij për balancë me lidhjen e marrëveshjes për përgjegjësi për balancim me operatorin e sistemit për përçimin e gazit natyror, pas çka fiton statusin e palës me përgjegjësi të balancës.

(3) Pjesëmarrësi në tregun e gazit natyror mund të organizojë përgjegjësinë e tij për balancë me transferimin e përgjegjësisë për balancë te

përfaqësuesi i tij i zgjedhur, i cili është palë me përgjegjësi të balancës, me çka bëhet anëtar i grupit për balancë të palës me përgjegjësi për balancë.

Rregullat për balancim
Neni 121

(1) Operatori i sistemit për përçimin e gazit natyror i përpilon rregullat për balancimin e sistemit për përçimin e gazit natyror dhe me miratim paraprak nga Komisioni Rregullator i Energjetikës i miraton dhe i boton në "Gazetën Zyrtare të Republikës së Maqedonisë" dhe në ueb faqen e vet.

(2) Rregullat nga paragrafi (1) i këtij neni janë objektive, transparente, jo diskriminuese dhe të orientuara kah tregu dhe i reflektojnë nevojat e sistemit duke i pasur parasysh resurset me të cilat disponon operatori i sistemit për përçimin e gazit natyror, ndërsa me to në veçanti rregullohen:

1) të drejtat dhe obligimet e ofruesve të shërbimeve për balancim;

2) procedura për furnizim me shërbime për balancim;

3) metodologjia për formimin e çmimeve për shërbime për balancim, si dhe procedura për përllogaritjen, faturimin dhe arkëtimin e tyre, e cila duhet të jetë jo diskriminuese, t'i reflektojë shpenzimet reale të kryera dhe të mundësojë minimizimin e shpenzimeve për balancim;

4) mënyra e përcaktimit të sasive të aktivizuara të shërbimeve për balancim të cilat barazohen ndërmjet ofruesve të shërbimeve të balancimit;

5) barazimi financiar me ofruesit e shërbimeve për balancim dhe me palë me përgjegjësi balancuese;

6) përgjegjësitë e palëve me përgjegjësi për balancë, përfshirë edhe lidhjen e marrëveshjeve për përgjegjësi për balancë;

7) formën, përmbajtjen dhe mënyrën e mbajtjes së regjistrit të ofruesve të shërbimeve për balancim dhe regjistrin e palëve me përgjegjësi për balancë dhe grupeve të balancës, dhe

8) mënyra e përllogaritjes së debalancave ndërmjet transaksioneve të nominuara dhe të realizuara në bazë të matjeve të bëra nga operatorët e sistemit për përçimin e gazit natyror dhe operatorin e sistemit për shpërndarjen e gazit natyror.

(3) Që të mundësohet ndërmarrja e masave konkrete në kohë nga pjesëmarrësit në sistem, operatori i sistemit për përçimin e gazit natyror, në ueb faqen e vet siguron pa kompensim, informata në kohë, të mjaftueshme dhe të sigurta për statusin e balancës së shfrytëzuesve të sistemit.

(4) Në pajtim me dispozitat e këtij ligji dhe rregullat nga paragrafi (1) i këtij neni, operatori i sistemit për përçimin e gazit natyror obligohet të:

1) përcaktojë sasitë e aktivizuara të shërbimeve për balancim me secilin ofrues të shërbimeve për balancim;

2) i përcakton të gjitha debalancet me secilën palë me përgjegjësi për balancë;

3) i përllogarit të gjitha sasitë e nevojshme të shërbimeve sistemore të cilat i furnizon në tregun e energjisë balancuese;

4) e përllogarit çmimin e barazimit për lëshime të palëve me përgjegjësi të balancuar, dhe

5) të bëjë barazim financiar me ofruesit dhe shfrytëzuesit e shërbimeve për balancim.

(5) Operatori i sistemit për përçimin e gazit natyror në tre muaj e njofton Komisionin Rregullator të Energjetikës për marrëveshjet të cilat i lidh me ofruesit e shërbimeve për balancim dhe për realizimin e tyre.

(6) Kompensimet për debalancim të cilat operatori i sistemit për përçimin e gazit natyror i arkëton:

1) i reflektojnë shpenzimet për balancimin dhe sigurimin e masave përkatëse për stimulim për shfrytëzuesit e sistemit për shkak të balancimit të dërgesës së tyre dhe marrjen e gazit natyror;

2) nuk përmbajnë subvencionim të kryqëzuar ndërmjet shfrytëzuesve të sistemit dhe

3) nuk e pengojnë hyrjen e pjesëmarrësve të rinj në treg.

(7) Operatori i sistemit për përçimin e gazit natyror ia siguron operatorit në tregun e gazit natyror të gjitha të dhënat e nevojshme për përllogaritjen e debalancave.

(8) Operatori i sistemit për përçimin e gazit natyror obligohet:

1) të harmonizojë mekanizmin e balancimit të përcaktuar në rregullat nga paragrafi (1) i këtij neni me mekanizma përkatëse për balancë të palëve të tjera përgjegjëse dhe shteteve pjesëmarrëse në Bashkësinë Energjetike dhe të optimizojë mekanizmat për balancë dhe nivelet për kompensimet për balancim me qëllim që të lehtësojë tregtinë me gaz dhe

2) të bashkëpunojë me operatorë të tjerë të sistemit për përçimin e gazit natyror për shkak të lehtësimit të zhvillimit të tregut të shërbimeve për balancim në nivel rajonal.

Kompensime për qasje në sistemin për përçimin e gazit natyror
Neni 122

(1) Kompensimet të cilat operatori i sistemit për përçimin e gazit natyror i arkëton për qasje në sistemin për përçimin e gazit natyror, përcaktohen në bazë të tarifave të fituara nga Komisioni Rregullator i Energjetikës.

(2) Operatori i sistemit për përçimin e gazit natyror gjatë përcaktimit të kompensimit nga paragrafi (1) i këtij neni detyrohet të mundësojë që kompensimet të:

1) sigurojnë mirëmbajtjen dhe përmirësimin e integritetit të sistemit për përçimin e gazit natyror;

2) i reflektojnë shpenzimet reale të kryera për qasje, nëse shpenzimet e këtilla janë transparente;

3) zbatohen në mënyrë jodiskriminuese;

4) përfshijnë kthimin përkatës të investimeve në sistemin për përçimin e gazit natyror;

5) nuk e kufizojnë likuiditetin e tregut të gazit natyror;

6) nuk e prishin tregtinë tejkufitare ndërmjet sistemeve për përçimin e gazit natyror dhe

7) nuk përllogariten në bazë të gjatësisë dhe kohëzgjatjes së transportit të gazit natyror.

(3) Në pajtim me sistemet tarifore nga neni 29 i këtij ligji, Komisioni Rregullator i Energjetikës, mund të vendosë gjatë përcaktimit të tarifave të përdoren mekanizma të tregut siç janë ankandet, me kusht ato mekanizma dhe të ardhurat të cilat rezultojnë prej tyre të aprovohen nga ana e tij.

(4) Kompensimet për çdo pikë hyrëse ose dalëse të sistemit për përçimin të cilat operatori ua arkëton shfrytëzuesve të sistemit për përçimin e

gazit natyror përcaktohen në pajtim me mekanizmat dhe metodologjitë për përcaktim dhe shpërndarje të shpenzimeve në lidhje me pikat hyrëse dhe dalëse, paraprakisht të aprovuara nga Komisioni Rregullator i Energjetikës dhe zbatohen në mënyrë jodiskriminuese.

(5) Nëse dallimet në tarifat ose në mekanizmat për balancim të përcaktuara nga operatorët e sistemit për përçimin e gazit natyror në rajon e pengojnë tregtinë e gazit natyror në rajon, operatori i sistemit për përçimin e gazit natyror në bashkëpunim me Komisionin Rregullator të Energjetikës do të kërkojë nga Sekretariati i Bashkësisë Energjetike ndërmarrje të masave për harmonizim përkatës të tarifave dhe mekanizmave për balancim në nivel rajonal.

(6) Operatori ua faturon kompensimin për shfrytëzimin e sistemit për përçimin e gazit natyror:

1) konsumatorëve të lidhur në sistemin për përçim të cilët në mënyrë vetanake veprojnë në tregun e gazit natyror dhe

2) furnizuesve ose tregtarëve të cilët sigurojnë gaz natyror për konsumatorët e lidhur në sistemin për përçimin e gazit natyror që nuk veprojnë në mënyrë të pavarur në tregun e gazit natyror dhe operatorët e sistemit për shpërndarjen e gazit natyror.

Rregullat e rrjetit për përçimin e gazit natyror
Neni 123

(1) Operatori i sistemit për përçimin e gazit natyror obligohet, me lejim paraprak nga Komisioni Rregullator i Energjetikës, t'i miratojë dhe t'i botojë në "Gazetën Zyrtare të Republikës së Maqedonisë" dhe në ueb faqe, rregullat e rrjetit për përçimin e gazit natyror. Rregullat e rrjetit për përçimin e gazit natyror në veçanti i rregullojnë:

1) kushtet teknike dhe të tjera për funksionimin e sigurt dhe të qëndrueshëm të sistemit për përçimin e gazit natyror;

2) kushtet teknike-teknologjike dhe mënyrën për lidhjen e objekteve, pajisjeve dhe stabilimenteve në sistemin për përçimin e gazit natyror;

3) procedurën për dhënien e pëlqimit për shfrytëzuesit për lidhje në rrjetin përçues, si dhe bashkëpunimin dhe obligimet e operatorit të sistemit për përçim;

4) metodologjinë për përcaktimin e kompensimit për lidhje në rrjetin përçues;

5) kushtet dhe mënyrën e qasjes së palës së tretë në sistemin për përçim, si dhe mënyrën e përcaktimit të kufijve për pagesën e shërbimeve për përçimin e gazit natyror;

6) mënyrën e harmonizimit me shfrytëzuesit e sistemit për përçim të gazit natyror në raste të ndërprerjeve të planifikuara;

7) përmbajtjen e planeve për zhvillim dhe mirëmbajtjen e sistemit për përçim, si dhe mënyrën dhe procedurën sipas të cilës shfrytëzuesit e sistemit i dorëzojnë të dhënat e nevojshme për përpilimin e këtyre planeve;

8) mënyrën dhe procedurën e parashikimit të nevojave për gaz natyror, si dhe obligimet e shfrytëzuesve të sistemit për përçimin e gazit natyror në drejtim të dorëzimit të të dhënave të nevojshme për përpilimin e parashikimeve për nevojat për gaz natyror,

9) masat, aktivitetet dhe procedurat në rast të prishjeve dhe avarive;

10) kërkesat funksionale dhe klasën e saktësisë së aparateve matëse, si dhe mënyrën e matjes së sasive të gazit natyror;

11) kriteret teknike për sigurimin e shërbimeve sistemore;

12) mënyrën dhe procedurën për publikimin dhe ndarjen e kapacitetit për përçim në dispozicion dhe menaxhimin me ngarkesë të madhe në sistemin për përçimin e gazit natyror;

13) mënyrën dhe procedurën për qasje në instalimet dhe stacionet matëse rregullatore që janë pjesë përbërëse e sistemit për përçim, ndërsa janë në pronësi të konsumatorëve ose shfrytëzuesve;

14) cilësinë e shërbimeve të cilat operatori i sistemit për përçimin e gazit natyror i siguron për shfrytëzuesit;

15) punën e sistemeve për menaxhim operativ;

16) mënyrën e publikimit të informatave të cilat në pajtim me dispozitat e këtij ligji obligohet t'i publikojë;

17) mënyrën dhe procedurën për sigurimin e informatave për shfrytëzuesit e sistemit dhe

18) mënyrën e bashkëpunimit me operatorët e sistemeve për përçimin e gazit natyror me të cilët është lidhur, si dhe me operatorët e sistemeve për shpërndarje të lidhur në sistemin për përçimin e gazit natyror.

(2) Rregullat e rrjetit të ENTSO- G konsiderohen të pranuara dhe drejtpërdrejtë zbatohen nga operatori i sistemit për përçimin e gazit natyror në pajtim me obligimet e Republikës së Maqedonisë të ndërmarra me marrëveshje të ratifikuara ndërkombëtare, si dhe obligimet e operatorit të sistemit për përçimin e gazit natyror nga anëtarësimi në ENTSO-G.

Rregullat për ndarjen e kapaciteteve përçuese tejkufitare

Neni 124

(1) Operatori i sistemit për përçimin e gazit natyror, me lejim paraprak të Komisionit Rregullator të Energjetikës, i miraton rregullat për ndarjen e kapaciteteve për përçim dhe i boton në "Gazetën Zyrtare të Republikës së Maqedonisë" dhe në ueb faqe e vet.

(2) Rregullat nga paragrafi (1) i këtij neni janë:

1) të orientuara kah tregu dhe zbatohen në mënyrë transparente dhe jo diskriminuese në lidhje me shfrytëzuesit e sistemit;

2) të harmonizuara me rregullat e tregut dhe janë të aftë të përshtaten me ndryshimet në treg, dhe

3) në pajtim me specifikimet teknike të sistemit për përçimin e gazit natyror në Republikën e Maqedonisë dhe sistemit për përçimin e gazit natyror të palëve kontraktuese të Bashkësisë Energjetike.

(3) Me rregullat nga paragrafi (1) i këtij neni sigurohen indikatorë ekonomikë përkatës për përdorim efikas dhe maksimal të kapacitetit teknik, lehtësohen investimet në infrastrukturën e re për gaz natyror dhe lehtësohet këmbimi tejkufitar i gazit natyror.

(4) Rregullat nga paragrafi (1) i këtij neni në veçanti sigurojnë se:

1) në rast të bllokimit të kontraktuar në sistemin e përçimit të gazit natyror, operatori i sistemit për përçim e ofron kapacitetin e pashfrytëzuar të tregut primar të paktën një ditë paraprakisht ose si kapacitet të ndërprerë;

2) kur përdoruesi i sistemit për gaz natyror e shet ose përçon kapacitetin e kontraktuar të pashfrytëzuar në sistemin e tregut sekondar,

paraprakisht e njofton operatorin e sistemit për përçimin e gazit natyror të cilit ia ka ndarë kapacitetin dhe

3) në rastin kur ekziston bllokim fizik në sistemin për përçimin e gazit natyror, operatori i sistemit për përçimin e gazit natyror zbaton mekanizëm jodiskriminues dhe transparent për ndarjen e kapaciteteve.

Komunikimi me shfrytëzuesit
Neni 125

(1) Për shkak të sigurimit të transparencës, objektivitetit dhe mosdiskriminimit në zbatimin e tarifave, si dhe përdorimin efikas të sistemit për gaz natyror nga shfrytëzuesit, operatori i sistemit për përçim të gazit natyror, obligohet vazhdimisht të përditësojë ueb faqen e vet dhe të publikojë informata të detajuara me të cilat disponon, ndërsa të cilat janë në lidhje me:

1) shërbimet, si dhe kushtet nën të cilat sigurohet qasje efikase e palës së tretë në sistem, përfshirë edhe informatat teknike të nevojshme për sigurimin e qasjes,

2) kapacitetet teknike, kontraktuese dhe në dispozicion për të gjitha pikat relevante në bazë numerike, përfshirë pikat hyrëse dhe dalëse, në bazë të rregullt dhe të vazhdueshme, në mënyrë të standardizuar të lehtë për përdorim,

3) metodologjinë për formim dhe strukturën e tarifave, si dhe lëshimet nga tarifat,

4) ofertat dhe kërkesat para dhe pas realizimit të transaksioneve, në bazë të nominimeve, parashikimit dhe rrjedhave të realizmit të gazit natyror, në dhe jashtë sistemit për përçimin e gazit natyror dhe

5) masat e ndërmarra, si dhe shpenzimet e kryera dhe të ardhurat për balancimin e sistemit për përçimin e gazit natyror.

(2) Komisioni Rregullator i Energjetikës, pas konsultimeve me shfrytëzuesit e sistemit, i aprovon informatat nga paragrafi (1) pika 2) të këtij neni të cilat i publikon operatori i sistemit për përçimin e gazit natyror.

(3) Komisioni Rregullator i Energjetikës, siguron informatat nga paragrafi (1) i këtij neni të jenë të qasshme në kohë dhe pa kompensim.

VII. 3. OPERATORI I TREGUT ME GAZ NATYROR

Operatori i tregut me gaz natyror
Neni 126

(1) Operatori në tregun e gazit natyror është shoqëri e cila kryen punët që janë në lidhje me organizimin, funksionimin efikas dhe zhvillimin e tregut të organizuar të gazit natyror.

(2) Operatori në tregun e gazit natyror obligohet në pajtim me këtë ligj dhe rregullat dhe dispozitat e miratuara në bazë të këtij ligji të kryejë:

1) administrimin e tregut të gazit natyror me marrëveshje bilaterale;

2) organizimin dhe menaxhimin e tregut të organizuar të gazit natyror për tregti me gaz natyror në Republikën e Maqedonisë dhe/ose lidhjen me tregje të organizuara të gazit natyror;

3)përllogaritjen e sasive të nevojshme për energjinë e balancimit për shkak të përcaktimit të çmimit të energjisë së debalancuar, ndërsa në pajtim me të dhënat e fituara nga operatori i sistemit për përçimin e gazit natyror;

4) përllogaritjen e debalancave të palëve kontraktuese të balancës në pajtim me listën përfundimtare ditore dhe matjet e fituara nga operatori i

sistemit për përçimin e gazit natyror, operatorët e sistemeve për shpërndarje të gazit natyror;

5) barazimin financiar dhe kontrollin mbi mbulimin financiar të debalancave të pranuara në bazë të barazimit cilësor të debalancave;

6) dorëzimin në kohë te operatorët e sistemit për përçimin e gazit natyror të të gjitha informatave të nevojshme për përpilimin e listave ditore përfundimtare për blerje dhe shitje të gazit natyror edhe jashtë kufijve të Republikës së Maqedonisë;

7) mbajtjen e evidencës për të gjitha marrëveshjet e lidhura me pjesëmarrësit në tregun e gazit natyror;

8) mbajtjen e evidencës për të gjitha marrëveshjeve për formimin e grupeve të balancës të lidhura ndërmjet pjesëmarrësve në tregun e gazit natyror dhe operatorëve të tregut të gazit natyror;

9) përpunimin e planit ditor të tregut;

10) vendosjen dhe mbajtjen e regjistrit të pjesëmarrësve në tregun e gazit natyror;

11) publikimin e informatave të nevojshme për organizimin e papenguar dhe menaxhimin në tregun e gazit natyror, dhe

12) sigurimin e shërbimeve të nevojshme për furnizim me gaz natyror në rast të fundit, për shkak të plotësimit të nevojave të shfrytëzuesve të tij.

(3) Operatori i tregut të gazit natyror, operatori i sistemit për përçimin e gazit natyror, operatorët e sistemit për shpërndarjen e gazit natyror dhe shoqëritë për furnizim u mundësojnë këqyrje organeve shtetërore kompetente në evidencat për transaksionet fizike të gazit natyror të cilat rregullohen me rregullat për tregun e gazit natyror.

(4) Komisioni Rregullator i Energjetikës mund të vendosë tu mundësojë këqyrje pjesëmarrësve në tregun e gazit natyror në evidencën nga paragrafi (3) i këtij neni, me kusht që të mos publikojnë informata të ndjeshme afariste për pjesëmarrës individual në treg ose transaksione individuale.

(5) Tarifat e vlefshme për organizimin e tregut të gazit natyror operatorit në tregun e gazit natyror ia miraton Komisioni Rregullator i Energjetikës.

(6) Operatori në tregun e gazit natyror obligohet të sigurojë besueshmërinë e të dhënave afariste të cilat pjesëmarrësit në tregun e gazit natyror janë të obliguar t'ia dorëzojnë.

Veçimi i veprimtarive
Neni 127

(1) Shoqëria e cila posedon licencë për kryerjen e veprimtarisë organizim dhe menaxhim me tregun e gazit natyror nuk mund të jetë bartëse e licencës dhe nuk mund të marrë pjesë në përçimin e gazit natyror dhe menaxhimin me sistemin për gaz natyror, shpërndarje dhe furnizim me gaz natyror.

(2) Në rastin kur operatori në tregun e gazit natyror është subjekt në pronësi të operatorit të sistemit për përçimin e gazit natyror, operatori i sistemit për përçimin e gazit natyror e siguron pavarësinë e vet nga operatori në tregun e gazit natyror në pikëpamje të formës juridike, organizimit dhe ruajtjes, në pajtim me programin nga neni 111.

Rregulla për tregun e gazit natyror

Neni 128

(1) Komisioni Rregullator i Energjetikës miraton rregulla për tregun e gazit natyror, të bazuara mbi parimet e transparencës, mosdiskriminimit dhe konkurrencës, me të cilat në veçanti rregullohen:

1) organizimi dhe funksionimi i tregut të gazit natyror;

2) kushtet që duhet t'i plotësojnë pjesëmarrësit në tregun e gazit natyror;

3) elementet e marrëveshjeve për pjesëmarrje në tregun e gazit natyror;

4) vendosja, organizimi dhe kontrollimi i tregtimit me gaz natyror me shërbime ndihmëse, përfshirë edhe tregtinë tejkufitare;

5) procedura dhe mënyra për grumbullimin dhe dorëzimin e të dhënave te Komisioni Rregullator i Energjetikës në lidhje me gjendjet dhe dukuritë në tregun e gazit natyror.

(2) Komisioni Rregullator i Energjetikës gjatë përpilimit të rregullave për tregun e gazit natyror bashkëpunon me operatorin në tregun e gazit natyror dhe operatorin e sistemit për përçimin e gazit natyror.

VII. 4. SHPËRNDARJA E GAZIT NATYROR

Operatori i sistemit për shpërndarjen e gazit natyror

Neni 129

(1) Operatori i sistemit për shpërndarjen e gazit natyror për rajon të caktuar të Republikës së Maqedonisë në të cilin kryen shpërndarjen e gazit natyror, e mirëmban, ndërsa kur është e leverdishme ekonomikisht e përsos dhe zgjeron sistemin për shpërndarje me të cilin menaxhon dhe e lidh me sistemin për përçimin e gazit natyror.

(2) Operatori i sistemit për shpërndarjen e gazit natyror në pajtim me këtë ligj dhe dispozitat dhe rregullat e miratuara në bazë të këtij ligji, obligohet:

1) të sigurojë funksionimin e sigurt, të besueshëm, ekonomikisht të leverdishëm dhe të qëndrueshëm të sistemit për shpërndarje me të cilin menaxhon;

2) të sigurojë dërgimin e sigurt, të qëndrueshëm dhe cilësor të gazit natyror nëpërmjet sistemit për shpërndarje me të cilin menaxhon në mënyrë jodiskriminuese dhe transparente, dhe në pajtim me cilësinë e përcaktuar;

3) t'i lidhë shfrytëzuesit në rrjetin e shpërndarjes, si dhe të mundësojë qasje për palën e tretë për shfrytëzim në sistemin për shpërndarje;

4) në kohë të sigurojë informata për operatorët tjerë të sistemit për shpërndarje si dhe operatorin e sistemit për përçimin e gazit natyror;

5) shfrytëzuesve të sistemit për shpërndarjen e gazit natyror në kohë t'u sigurojë informata të cilat nevojiten për qasje efikase në sistem;

6) t'u mundësojë furnizuesve qasje elektronike në listën e shfrytëzuesve e cila nuk i përfshin ekonomitë familjare, në pajtim me sistemin tarifor për shpërndarje, si dhe konsumin e tyre gjatë 12 muajve të fundit;

7) në ueb faqen e vet të publikojë listën me kompensime për çdo kategori të konsumatorëve, e cila paraprakisht është aprovuar nga Komisioni Rregullator i Energjetikës;

8) të zhvillojë, përsosë dhe mirëmbajë sistemin për shpërndarje me të cilin menaxhon dhe të sigurojë aftësi afatgjate të sistemit për plotësimin e kërkesave të arsyeshme për shpërndarjen e gazit natyror;

9) ta harmonizojë punën e sistemit për shpërndarjen e gazit natyror me punën në sistemin për përçimin e gazit natyror;

10) të përpilojë plan për mirëmbajtjen e rrjetit për shpërndarje, dhe pas miratimit të tij nga Komisioni Rregullator i Energjetikës, ta miratojë dhe ta publikojë ne ueb faqen e vet;

11) të blejë shërbime sistemore dhe gaz natyror për mbulimin e humbjeve në rrjetin e shpërndarjes me kushte të tregut në mënyrë transparente, jodiskriminuese dhe konkurrente, në pajtim me rregullat për furnizim me gaz natyror;

12) të masë sasitë e gazit natyror të ndërmarra nga sistemi për përçimin e gazit natyror, ndërsa të cilat janë dërguar te shfrytëzuesit dhe t'i dorëzojë të dhënat nga matja te furnizuesit ose tregtarët me gaz natyror, operatori i sistemit për përçimin e gazit natyror, operatori i tregut të gazit natyror dhe në pajtim me këtë ligj dhe dispozitat e miratuara në bazë të këtij ligji te çdo palë tjetër që mund t'i kërkojë;

13) t'u mundësojë qasje shfrytëzuesve në pajisjet matëse në pronësi të operatorit të sistemit për shpërndarje në pajtim me këtë ligj dhe rregullat e rrjetit për shpërndarje të gazit natyror;

14) të mbajë libër për dispeçim, regjistrime për besueshmërinë e sistemeve për komunikim, të dhëna nga sistemi për mbikëqyrje dhe menaxhim, të dhëna matëse dhe të dhënat të këtilla t'i ruajë gjatë periudhës prej të paktën dhjetë vjet;

15) të sigurojë besueshmërinë e të dhënave afariste të shfrytëzuesve të sistemit për shpërndarje dhe të parandalojë mënyrën diskriminuese të zbulimit të informatave për aktivitetet e tij me të cilat mund të realizojë përparësi komerciale për shoqëritë e lidhura, dhe

16) të mos i keqpërdorë informatat e besueshme të fituara nga pala e tretë në lidhje me sigurimin e qasjes në sistemin për shpërndarje të gazit natyror.

(3) Kompensimi për shfrytëzimin e sistemit për shpërndarjen e gazit natyror e paguajnë shfrytëzuesit e lidhur në sistemin për shpërndarje të gazit natyror. Operatori i sistemit për shpërndarje të gazit natyror ua faturon shfrytëzuesve të lidhur në sistemin e tij, kompensimin për shfrytëzimin e sistemit ndërsa mund t'ua faturojë edhe kompensimin për shfrytëzimin e sistemit për përçimin e gazit natyror në pajtim me tarifat e publikuara.

(4) Operatori i sistemit për shpërndarjen e gazit natyror mund të lidhë marrëveshje me furnizuesit ose tregtarët e gazit natyror të cilët mund t'i autorizojë t'i arkëtojnë kompensimet nga paragrafi (3) i këtij neni nga shfrytëzuesit e gazit natyror të lidhur në sistemin për shpërndarje.

(5) Operatori i sistemit për shpërndarjen e gazit natyror obligohet të përpilojë dhe t'i dorëzojë për miratim te Komisioni Rregullator i Energjetikës rregullat për furnizimin e gazit natyror nga paragrafi (2) pika 11) të këtij neni.

(6) Operatori i sistemit për shpërndarjen e gazit natyror përkohësisht mund të ndërpresë dërgimin e gazit natyror te rrjeti i shpërndarjes me të cilin menaxhon gjatë kryerjes së kontrollimeve, hulumtimeve të planifikuara, matjeve kontrolluese, mirëmbajtjes, rikonstruktimeve, zgjerimit të rrjeteve, pajisjeve dhe instalimeve si dhe në rast të nevojës nga parandalimi i rreziqeve nga prishjet në sistemin për shpërndarjen e gazit natyror. Ndërprerja e përkohshme mund të kryhet gjatë kohës kur me këtë më së paku u

shkaktohet dëm shfrytëzuesve në sistem, në pajtim me rregullat e rrjetit për shpërndarje të gazit natyror.

(7) Me përjashtim të paragrafit (1) të këtij ligji, nëse sistemi për shpërndarje me të cilin menaxhon operatori i sistemit për shpërndarjen e gazit natyror nuk është i lidhur me sistemin për përçimin e gazit natyror dhe furnizohet me gaz natyror të ngjeshur, operatori i sistemit obligohet në rregullat e rrjetit për shpërndarje të gazit natyror të rregullojë procedurën për furnizim të shërbimeve sistemore dhe balancimin e referimeve ndërmjet konsumit faktik dhe të planifikuar të gazit natyror në kohë reale.

Planifikimi i sistemit për shpërndarjen e gazit natyror
Neni 130

1) Operatori i sistemit për shpërndarjen e gazit natyror është përgjegjës për planifikimin afatgjatë të zhvillimit të sistemit për shpërndarjen e gazit natyror në rajonin në të cilin e ushtron funksionin.

2) Operatori i sistemit për shpërndarjen e gazit natyror obligohet çdo vit të paraqesë planin për zhvillimin e sistemit për shpërndarjen e gazit natyror për periudhën për pesë vitet e ardhshme, me përmbajtje të përcaktuar me rregullat e rrjetit për shpërndarjen e gazit natyror dhe më së voni deri më 31 tetor të vitit rrjedhës e dorëzon te Komisioni Rregullator i Energjetikës për miratim, ndërsa pas pranimit të miratimit, e miraton planin dhe e publikon në ueb faqen e vet. Në plan duhet të përfshihen të gjitha informatat e nevojshme për zgjerimin dhe mbindërtimin e sistemit, dhe duhet të harmonizohet me planin dhjetë vjeçar për zhvillimin e sistemit për përçimin e gazit natyror.

3) Operatori i sistemit për shpërndarjen e gazit natyror përpilon dhe më së voni nga 31 tetori i vitit rrjedhës, dorëzon në Ministri dhe te Komisioni Rregullator i Energjetikës, parashikime njëvjeçare, pesëvjeçare dhe dhjetëvjeçare për nevojat për gaz natyror për sistemin për shpërndarje me të cilin menaxhon.

4) Për çdo periudhë të rregulluar, operatori i sistemit për shpërndarjen e gazit natyror përpilon plan për investim në sistemin për shpërndarjen e gazit natyror të harmonizuar me planin nga paragrafi (2) i këtij neni dhe e paraqet për miratim te Komisioni Rregullator i Energjetikës. Në plan në veçanti duhet të pasqyrohet rritja e parashikuar e efikasitetit të punës së sistemit për shpërndarjen e gazit natyror si rezultat i investimeve të pritshme.

Matja e sasive të gazit natyror
Neni 131

(1) Operatori i sistemit për shpërndarjen e gazit natyror obligohet të masë sasitë e gazit natyror, të cilat i pranon dhe i dërgon për shfrytëzuesit e sistemit me të cilin menaxhon, me pajisje matëse, në pajtim me këtë ligj dhe rregullat e rrjetit për shpërndarjen e gazit natyror.

(2) Pajisjet matëse nga paragrafi (1) i këtij neni janë në pronësi të operatorit të sistemit për shpërndarjen e gazit natyror.

(3) Lokacionin e pajisjeve matëse e përcakton operatori i sistemit për shpërndarjen e gazit natyror me ç'rast në varësi të mundësive teknike të lokacionit pajisjet matëse mund të vendosen në ose jashtë kufijve të pronës së shfrytëzuesit të sistemit.

(4) Nëse pajisja matëse gjendet në pronën e shfrytëzuesit të sistemit, shfrytëzuesi obligohet t'i mundësojë personit të autorizuar të operatorit të

sistemit për shpërndarjen e gazit natyror të drejtë për qasje në çdo pjesë të pronës së tij ose objektit ku gjendet pajisja matëse, për shkak të:

1) leximit të pajisjeve matëse;

2) kontrollit, vendosjes, mbikëqyrjes, këmbimit ose mirëmbajtjes së pajisjeve në vendin matës;

3) përjashtimit të shfrytëzuesit nga sistemi kur vepron në kundërshtim me kushtet për shfrytëzimin e sistemit për shpërndarje të gazit natyror, të përcaktuara në rregullat e rrjetit për shpërndarjen e gazit natyror dhe

4) përjashtimit të shfrytëzuesit, me kërkesë të furnizuesit, në pajtim me dispozitat nga rregullat për furnizim me gaz natyror.

Rregullat e rrjetit për shpërndarje
Neni 132

(1) Operatori i sistemit për shpërndarjen e gazit natyror obligohet me pëlqim paraprak nga Komisioni Rregullator i Energjetikës, t'i miratojë rregullat për shpërndarjen e gazit natyror për sistemin me të cilin menaxhon dhe t'i botojë në "Gazetën Zyrtare të Republikës së Maqedonisë" dhe në ueb faqen e vet. Me rregullat e rrjetit për shpërndarjen e gazit natyror, në veçanti rregullohen:

1) kushtet teknike për lidhjen e shfrytëzuesve të gazit natyror në sistemin për shpërndarjen e gazit natyror;

2) metodologjia për përcaktimin e kompensimit për lidhje në sistemin për shpërndarjen e gazit natyror;

3) kushtet dhe mënyra për qasjen e palës së tretë të sistemit;

4) kushtet teknike dhe kushtet tjera për funksionimin e besueshëm dhe të sigurt të sistemit për shpërndarje dhe për sigurimin e shërbimeve cilësore të shfrytëzuesve të sistemit;

5) masat, aktivitetet dhe procedurat në rast të ndërprerjeve dhe situatave të krizës;

6) mënyra dhe procedura për mbikëqyrje dhe testim të rrjetit shpërndarës për gaz natyror;

7) mënyra dhe procedura për rregullimin e qarkullimit dhe qasjes së gazit natyror nëpërmjet rrjetit për shpërndarje;

8) mënyra dhe procedura për harmonizimin e aktiviteteve në sistemin për shpërndarjen e gazit natyror me aktivitete në sistemin për përçimin e gazit natyror;

9) kërkesat funksionale dhe klasat e saktësisë së pajisjeve matëse, si dhe mënyrën e matjes së sasive të gazit natyror;

10) planifikimi i mirëmbajtjes dhe zhvillimit të sistemit për shpërndarjen e gazit natyror;

11) mënyra e harmonizimit me shfrytëzuesit e sistemit për shpërndarjen e gazit natyror në rastet e ndërprerjeve të planifikuara;

12) përmbajtja e planeve për zhvillimin e sistemit për shpërndarje të gazit natyror, si dhe mënyrën dhe procedurat sipas së cilës shfrytëzuesit e sistemit i paraqesin të dhënat e nevojshme për përpilimin e planeve për zhvillim;

13) cilësinë e shërbimit për sigurimin e gazit natyror;

14) parashikimin e nevojave për gaz natyror, në bazë të të dhënave të fituara nga furnizuesit dhe planet për zhvillimin e shfrytëzuesve;

15) mënyra dhe procedura për dorëzimin e informatave të shfrytëzuesve të sistemit dhe

16) mënyra e bashkëpunimit me operatorët e sistemit për përçim dhe operatorët të tjerë të sistemit për shpërndarjen e gazit natyror.

(2) Në rast të ekzistimit të më shumë operatorëve për shpërndarjen e gazit natyror, Komisioni Rregullator i Energjetikës siguron pëlqimin e ndërsjellë të rregullave individuale të rrjetit për shpërndarjen e gazit natyror.

Veçimi i veprimtarive
Neni 133

(1) Shoqëria e cila posedon licencë për kryerjen e veprimtarisë shpërndarje e gazit natyror nuk mund të ketë licencë dhe nuk mund të marrë pjesë në kryerjen e veprimtarive përçim i gazit natyror, organizim dhe menaxhim në tregun e gazit natyror, tregti me gaz natyror dhe/ ose furnizim me gaz natyror.

(2) Në rastin kur operatori i sistemit për shpërndarjen e gazit natyror është pjesë e shoqërisë së integruar vertikale për gaz natyror, në lidhje me subjektivitetin e tij juridik, organizimin, dhe vendimmarrjen, duhet të jetë i pavarur dhe të veprojë në mënyrë të pavarur nga aktivitete të tjera të cilat nuk janë të ndërlidhura me shpërndarjen e gazit natyror. Pavarësia e operatorit të sistemit për shpërndarjen e gazit natyror nuk përfshin obligimin e ndarjes së pronësisë së mjeteve të sistemit për shpërndarje nga shoqëria e integruar vertikale për gaz natyror.

(3) Për shkak të plotësimit të obligimeve nga paragrafët (1) dhe (2) të këtij neni, shoqëria e integruar në mënyrë vertikale mund të bëjë ndryshimin e formës tjetër juridike, me ç'rast çdo formë e transferimit të mjeteve nga shoqëria e integruar vertikale në shoqëri joformale nuk do të konsiderohet transaksion në pajtim me dispozitat për tatimim.

(4) Për shkak të pavarësisë në kryerjen e veprimtarisë energjetike shpërndarje e gazit natyror dhe përmbushje e obligimit për të kryer një shërbim publik në mënyrë jodiskriminuese, objektive dhe transparente, operatori i sistemit të shpërndarjes së gazit natyror siguron:

1) personat që marrin pjesë në menaxhimin dhe udhëheqjen me operatorin e sistemit të shpërndarjes së gazit natyror nuk mund të marrin pjesë në trupat drejtues dhe ekzekutivë të bartësve të licencave për transmetimin e gazit natyror, organizimin dhe menaxhimin me tregut të gazit natyror, tregtimin me gaz natyror dhe / ose furnizimin me gaz natyror;

2) personat që marrin pjesë në menaxhimin dhe udhëheqjen e operatorit të sistemit të shpërndarjes së gazit natyror duhet të kenë pavarësi në punën e tyre dhe vendimmarrje nga shoqëria vertikale e integruar dhe

3) miratimi i vendimeve të operatorit të sistemit të shpërndarjes së gazit natyror në lidhje me mjetet e nevojshme për funksionimin, mirëmbajtjen dhe zhvillimin e sistemit duhet të jetë i pavarur nga interesat e shoqërisë së integruar vertikale për gaz natyror të cilës i takon, për çka operatori i sistemit për shpërndarjen e gazit natyror duhet të ketë në dispozicion resurset e nevojshme njerëzore, teknike, financiare dhe materiale.

(5) Në rast se operatori i sistemit të shpërndarjes së gazit natyror është pjesë e një ndërmarrje të integruar vertikale për gaz natyror:

1) pavarësia e tij nuk përjashton të drejtën e shoqërisë së integruar vertikale për gaz natyror që ta miratojë planin vjetor financiar të operatorit të

sistemit të shpërndarjes së gazit natyror dhe ta përcaktojë kornizën për ngarkimin me borxh të operatorit të sistemit për shpërndarjen e gazit natyror;

2) shoqëria e integruar vertikale për gaz natyror nuk ka të drejtë të udhëzojë operatorin e sistemit të shpërndarjes së gazit natyror në lidhje me punën e tij të përditshme, as në lidhje me vendimet e tij individuale për ndërtimin ose zgjerimin e linjave shpërndarëse që janë në lidhje me planin e miratuar financiar ose të instrumentit ekuivalent;

3) operatori i sistemit të shpërndarjes së gazit natyror nuk mund të përdorë integrimin e tij vertikal që ta prishë konkurrencën dhe në veçanti nuk guxon që në komunikimin e tij dhe përdorimin e firmës së tij të krijojë huti lidhur me identitetin e veçantë të shoqërisë për furnizim e cila është pjesë e shoqërisë së integruar vertikale për gaz natyror.

(6) Operatori i sistemit të shpërndarjes së gazit natyror, pavarësisht nga forma organizative, pas miratimit paraprak nga Komisioni Rregullator i Energjetikës, emëron nëpunës për harmonizim si dhe miraton program për harmonizim me çka përcaktohen masat që duhet të merren për parandalimin e diskriminimit të shfrytëzuesve të sistemit të shpërndarjes së gazit natyror nga çdo bazë, përcaktohen detyrimet e të punësuarve në realizimin e programit dhe përcaktohet mënyra e përcjelljes së harmonizimit të punës së operatorit të sistemit të shpërndarjes së gazit natyror me programin.

(7) Nëpunësi për harmonizim i operatorit të sistemit të shpërndarjes së gazit natyror dorëzon raport vjetor për miratim te Komisioni Rregullator i Energjetikës, ku janë theksuar masat e ndërmarra në vitin paraprak dhe masat që do të ndërmerren në periudhën e ardhshme në suaza të programit për harmonizim nga paragrafi (6) i këtij neni. Raporti i këtij paragrafi publikohet në ueb faqen e operatorit të sistemit të shpërndarjes së gazit natyror.

(8) Nëpunësi për harmonizim të operatorit të sistemit të shpërndarjes së gazit natyror duhet të ketë qasje në të gjithë informatat e operatorit të sistemit të shpërndarjes së gazit natyror si dhe në çdo shoqëri të lidhur me operatorin e sistemit të shpërndarjes së gazit natyror me qëllim për të përmbushur detyrat e veta.

(9) Me përjashtim nga paragrafi (1) i këtij neni, shoqëria e cila ushtron veprimtarinë e shpërndarjes së gazit natyror mund të kryejë edhe veprimtari për furnizimin me gaz natyror, furnizimin me gaz natyror me detyrim të shërbimit publik dhe furnizim me gaz natyror në rastin e fundit nëse në sistemin e tij janë lidhur më pak se 100,000 konsumatorë.

Sistemi i mbyllur për shpërndarje të gazit natyror

Neni 134

(1) Komisioni Rregullator i Energjetikës sistemit, në të cilin shpërndahet gazi natyror në kuadër të zonës së kufizuar gjeografikisht në të cilën bëhet prodhimi industrial, kryhen veprimtari tregtare ose të sigurohen shërbime të përbashkëta dhe nuk bëhet furnizimi i amvisërive me gaz natyror, mund t'i ndajë status të sistemit të mbyllur për shpërndarje të gazit natyror, nëse:

1) për shkaqe të veçanta teknike ose të sigurisë, aktiviteteve ose procesit prodhues, shfrytëzuesit e atij rrjeti janë të integruar ose

2) nëpërmjet sistemit i shpërndan gaz natyror fillimisht pronarit ose operatorit të sistemit ose shoqërive të tyre të lidhura.

(2) Komisioni Rregullator i Energjetikës me rregullore i rregullon kushtet dhe kriteret për ndarje të statusit të sistemit të mbyllur për shpërndarje të gazit natyror.

(3) Komisioni Rregullator i Energjetikës i lëshon operatorit të sistemit nga paragrafi (1) i këtij neni, licencë për kryerje të veprimtarisë energjetike shpërndarje e gazit natyror në të cilën caktohen të drejtat dhe obligimet e operatorit të sistemit të mbyllur.

(4) Komisioni Rregullator i Energjetikës mund ta përjashtojë operatorin e sistemit të mbyllur për shpërndarje nga obligimet për:

1) furnizim të gazit natyror për mbulim të humbjeve të gazit natyror dhe kapacitetit rezervë në sistemin e tij sipas procedurave që bazohen në parimet e transparencës, mosdiskriminimit dhe konkurrencës dhe/ose

2) miratim të tarifave, si dhe të metodologjive në bazë të të cilave përllogariten tarifat para hyrjes së tyre në fuqi.

(5) Kur përjashtimi nga paragrafi (4) i këtij neni është miratuar, shfrytëzuesi i sistemit të mbyllur për shpërndarje të gazit natyror mund të kërkojë nga Komisioni Rregullator i Energjetikës t'i shqyrtojë dhe miratojë tarifat ose metodologjitë në të cilat është bazuar përllogaritja e tarifave të aplikuara.

(6) Përjashtimi nga paragrafi (4) i këtij neni aplikohet kur sistemi i mbyllur i shpërndarjes shfrytëzohet përkohësisht nga ana e një numri të vogël të amvisërive në zonën e sistemit të mbyllur, edhe krahas asaj që ndonjë anëtar nga amvisëritë është i punësuar ose në mënyrë tjetër i angazhuar te pronari i sistemit të mbyllur për shpërndarje.

Operator i kombinuar
Neni 135

(1) Me përjashtim të nenit 113 paragrafit (1) dhe nenit 133 paragrafit (1) të këtij ligji, shoqëria mund të funksionojë si operator i kombinuar i sistemit për përçim dhe shpërndarje të gazit natyror, të cilit i lëshohet licencë për përçim dhe shpërndarje të gazit natyror në pajtim me këtë ligj.

(2) Operatori i kombinuar nga paragrafi (1) i këtij neni i ka të drejtat dhe obligimet e njëjta dhe operatori i sistemit për përçim të gazit natyror dhe operatori i sistemit për shpërndarje në pajtim me këtë ligj.

(3) Operatorit të kombinuar nga paragrafi (1) i këtij neni nuk mund t'i lëshohet licencë për kryerje të veprimtarive të organizuara dhe menaxhim të tregut me gaz natyror, tregti me gaz natyror ose furnizim me gaz natyror,

(4) Komisioni Rregullator i Energjetikës me rregullore i rregullon kushtet dhe kriteret për ndarje të statusit të operatorit të kombinuar të sistemit për përçim dhe shpërndarje të gazit natyror.

VII. 5. FURNIZUESIT, TREGTARËT DHE KONSUMATORËT ME GAZ NATYROR

Furnizuesi me gaz natyror
Neni 136

(1) Furnizuesi i gazit natyror furnizon gaz natyror në Republikën e Maqedonisë dhe/ose nga jashtë për qëllim të shitjes konsumatorëve të vet, duke përfshirë prodhuesit e energjisë elektrike dhe/ose asaj termike, furnizuesve tjerë, tregtarëve, operatorit të sistemit për përçim ose shpërndarje të gazit natyror dhe pjesëmarrësve të tjerë në tregun e gazit natyror.

(2) Furnizuesi i gazit natyror i cili është obliguar të dorëzojë gaz natyror e siguron kapacitetin e domosdoshëm të përçimit dhe/ose shpërndarjes nga operatorët përkatës.

(3) Furnizuesi i gazit natyror, në bazë të matjeve të kryera nga operatori i sistemit të shpërndarjes, duhet të faturojë konsumatorëve të tij për gazin natyror të dërguar sipas çmimit të kontraktuar, me çka në faturë i përfshin edhe kompensimet për përdorimin e sistemit të transmisionit, kompensimin për përdorimin e tregut të gazit natyror dhe/ose kompensimin e sistemit për shpërndarjen e gazit natyror.

(4) Furnizuesi i gazit natyror është i detyruar, në pajtim me këtë ligj dhe me rregullat e miratuara në bazë të këtij ligji, të:

1) përmbushë detyrimet e veta ndaj konsumatorëve në aspektin e sigurisë dhe volumit të furnizimit;

2) të sigurojnë për të gjithë konsumatorët e tij shërbim cilësor të përcaktuar në rregullat për furnizimin e gazit natyror;

3) sigurojë trajtim jodiskriminues për të gjithë konsumatorët;

4) t'i dorëzojë operatorit të sistemit të transmetimit të gazit natyror të dhënat për transaksionet dhe planet për konsumin e gazit natyror për konsumatorët e tij, të nevojshëm për llogaritjen e debalancave;

5) t'u mundësojë konsumatorëve të marrin njoftime të rregullta dhe të sakta mbi konsumin real dhe shpenzimet për gazin natyror, që të jenë në gjendje të menaxhojnë me konsumin e tyre;

6) të paguajë sasitë e blera të gazit natyror, si dhe shërbimet e sistemit nga operatori i sistemit për përçimin e gazit natyror dhe/ose operatori i sistemit të shpërndarjes së gazit natyror;

7) të lejojë ndryshim të furnizuesit në mënyrë transparente dhe jodiskriminuese, pa shpenzime për konsumatorin, brenda një periudhe jo më të gjatë se tre javë nga data kur konsumatori ka paraqitur një kërkesë për furnizim për furnizuesin e ri me gaz natyror;

8) të sigurojë gjatë çdo ndryshimi të furnizuesit të gazit natyror, konsumatori të marrë një mbyllje përfundimtare të llogarisë brenda gjashtë javëve nga ndodhja e ndryshimit të furnizuesit;

9) të përcaktojë procedura për zgjidhjen efektive të ankesave për konsumatorët e tij në afat prej 60 ditëve, duke përfshirë mundësinë e zgjidhjes jashtëgjyqësore të obligimit për kthimin dhe/ose kompensim të mjeteve kur është e arsyeshme;

10) të publikojë në ueb faqen e vet të internetit kushtet e marrëveshjet për furnizim me gaz natyror për çdo kategori të konsumatorëve dhe

11) të punojë në bazë të parimeve të objektivitetit, transparencës dhe mosdiskriminimit dhe t'i publikojë të dhënat statistikore të përgjithshme në lidhje me konsumatorët e vet, duke marrë parasysh mbrojtjen e besueshmërisë.

(5) Furnizuesi me gaz natyror, Komisionit Rregullator të Energjetikës, Komisionit për Mbrojtjen e Konkurrencës dhe Sekretariatit të Bashkësisë Energjetike, u mundëson mbikëqyrjen e të dhënave që kanë të bëjnë me transaksionet dhe derivatet për shitblerjen e gazit natyror me konsumatorët të cilët i plotësojnë kushtet për pjesëmarrje të pavarur në tregun e gazit natyror, si dhe me operatorin e sistemit për përçimin e gazit natyror, operatorin e sistemit për shpërndarjen e gazit natyror, ose operatorin e tregut të gazit natyror, të realizuara në pesë vitet e fundit.

(6) Të dhënat nga paragrafi (5) i këtij neni përmbajnë detaje për karakteristikat e transaksioneve siç që janë kohëzgjatja, rregullat e dërgesës dhe barazimit, sasia, datat dhe koha e kryerjes së çmimeve të transaksionit dhe mjeti i identifikimit të konsumatorit të tanguar me shumicë, si dhe detajet më të rëndësishme të të gjitha marrëveshjeve të pa papaguara për furnizimin me gaz natyror dhe derivatet e gazit natyror.

Shërbimi publik për furnizim me gaz natyror
Neni 137

(1) Furnizuesi i gazit natyror me detyrim të shërbimit publik, të zgjedhur në përputhje me paragrafët (3) dhe (7) të këtij neni, gjatë sigurimit të shërbimit publik furnizim me gaz natyror është i detyruar:

1) t'i informojë konsumatorët për të drejtat dhe kushtet e tyre për dërgimin e gazit natyror në suaza të shërbimit publik;

2) të zbatojë çmimin e gazit natyror të formuar në përputhje me sistemin tarifor të nenit 29 paragrafit (1);

3) t'i njoftojë konsumatorët për kushtet e furnizimit dhe çmimin e gazit natyror, si dhe t'i informojë se kanë të drejtë të zgjedhin një tjetër furnizues të gazit natyror;

4) t'i furnizojë me gaz natyror, si shërbim publik, amvisëritë dhe konsumatorët e vegjël të gazit natyror brenda territorit për të cilin ka licencë për të siguruar shërbim publik furnizim me gaz natyror;

5) të furnizojë gaz natyror nën kushtet e tregut dhe të zgjedhë ofertën më të mirë që i mundëson të garantojë sigurim efikase të shërbimit publik;

6) t'i publikojë në ueb faqen e vet çmimet e furnizimit në suaza të shërbimit publik me gaz natyror.

(2) Çmimet e gazit natyror që i paguan furnizuesi i gazit natyror që ka për obligim për shërbim publik duhet të:

1) jenë objektive dhe transparente;

2) t'i pasqyrojnë shpenzimet në lidhje me blerjen dhe furnizimin me gaz natyror;

3) janë lehtësisht të krahasueshme me çmimet e furnizuesve të tjerë të gazit natyror dhe

4) të mos diskriminojnë konsumatorë të kategorisë së njëjtë.

(3) Qeveria, me propozimin të Ministrisë ose njësisë së vetadministrimit lokal, me marrjen e mendimit paraprak nga Komisioni Rregullator i Energjetikës miraton vendimin për zbatimin e procedurës së tenderit me anë të thirrjes publike në përputhje me rregullat me të cilat rregullohet furnizimi i shërbimit publik për zgjidhjen e furnizuesit të gazit natyror me obligimin për shërbim publik.

(4)Me vendimin nga paragrafi (3) i këtij neni në veçanti përcaktohen:

1) kriteret për zgjedhjen e furnizuesit të gazit natyror me obligim për shërbim publik;

2) kushtet e tenderit;

3) afati për miratimin e vendimit për zgjedhjen e ofertuesit më të volitshëm ose për anulimin e procedurës dhe

4) kohëzgjatja për të cilën theksohet furnizuesi i gazit natyror me obligim për shërbim publik që nuk mund të jetë më e gjatë se pesë vjet.

(5) Në procedurën nga paragrafi (3) i këtij neni, oferta mund të dorëzojnë shoqëritë që kanë licencë për furnizim me gaz natyror të lëshuar nga Komisioni Rregullator i Energjetikës.

(6) Në rast se pas procedurës së zbatuar të tenderit nga paragrafi (3) i këtij neni, të mos zgjidhet furnizues me gaz natyror me obligim për shërbim publik, Qeveria, në afat prej tre muajve nga përfundimi i procedurës së parë fillon procedurë e re tenderimi me anë të thirrjes publike për zgjedhjen e furnizuesit të gazit natyror me obligim për shërbim publik.

(7) Në rast se procedura e dytë dështon, Qeveria, me propozim të Ministrisë, në bazë të mendimit paraprak të marrë nga Komisioni Rregullator i Energjetikës, miraton vendim për caktimin e furnizuesit të gazit natyror me obligim të shërbimit publik për periudhë që nuk mund të jetë më e gjatë se pesë vjet, në përputhje me nenin 6 të këtij ligji.

(8) Obligimet nga neni 136 paragrafët (5) dhe (6) të këtij ligji zbatohen edhe për furnizuesin me gaz natyror me obligim për shërbim publik.

Furnizimi në rast të e fundit me gaz natyror
Neni 138

(1) Furnizuesi me gaz natyror në rast të fundit është i detyruar të bëjë furnizim të konsumatorëve të cilët kanë mbetur pa furnizim me gaz natyror në rast kur:

1) furnizuesi paraprak pushon t'i plotësojë obligimet e veta për furnizim në kuadër të marrëveshjeve ekzistuese për furnizim;

2) është ngritur procedurë falimentuese e furnizuesit paraprak me menaxhim personal, ose me kërkesë të kreditorit, si dhe likuidim;

3) licenca e furnizuesit paraprak është suspenduar, e marrë përgjithmonë ose e shfuqizuar dhe

4) konsumatorët nuk kanë lidhur marrëveshje të re për furnizim me gaz natyror pas pushimit ose skadimit të marrëveshjes ekzistuese për furnizim.

(2) Furnizuesi me gaz natyror i cili nuk ka mundësi të bëjë furnizimin me gaz natyror te konsumatorët e vet, në rastet e cekura në paragrafin (1) pikat 1) dhe 2) të këtij neni, është i detyruar në afatin e përcaktuar në rregullat për furnizim ta njoftojë furnizuesin me gaz natyror në rast të fundit, furnizuesit e vet, Komisionin Rregullator të Energjetikës dhe operatorët e sistemit për transmetim dhe shpërndarje të gazit natyror për ditën kur ndërpret furnizimin me gaz natyror. Në këtë rast konsumatori në mënyrë automatike furnizohet nëpërmjet furnizimit me gaz natyror në rast të fundit.

(3) Kur furnizuesi me gaz natyror nuk ka mundësi të bëjë furnizimin me gaz natyror te konsumatorët e vet, në rastet e cekura në paragrafin (1) pikat 3) të këtij neni, Komisioni Rregullator i Energjetikës i njofton konsumatorët e vet, furnizuesin me gaz natyror në rast të fundit edhe operatorët e sistemit për transmetim dhe shpërndarje të gazit natyror për ditën kur ndalon me furnizimin me gaz natyror:

1) së paku 15 ditë nga dita e hyrjes në fuqi e vendimit për shfuqizimin e licencës ose

2) së paku tri ditë nga dita e hyrjes në fuqi e vendimit për suspendimin ose marrjen e përhershme të licencës.

(4) Furnizuesi me gaz natyror i cili nuk ka lidhur marrëveshje për furnizim me gaz natyror pas pushimit të marrëveshjes ekzistuese për furnizim me gaz natyror, në rastet e cekura nga paragrafi (1), pika 4) të këtij neni,

është i detyruar në afatin e përcaktuar me rregullat për furnizim ta njoftojë furnizuesin me gaz natyror në rast të fundit edhe Komisionin Rregullator të Energjetikës, operatorin e sistemit për transmetim të gazit natyror edhe operatorin e sistemit për shpërndarje të gazit natyror për ditën dhe orën kur e ndërpret furnizimin me gaz natyror.

(5) Marrëveshja për furnizimin me gaz natyror në rast të fundit e konsumatorëve konsiderohet si e lidhur në ditën kur kushtet për hapjen e të drejtës së furnizimit në rast të fundit në paragrafin (1), pikat 1), 2) dhe 3) të këtij neni janë plotësuar.

(6) Furnizimi me gaz natyror në rast të fundit në pajtim me paragrafin (1) pikat 1), 2) dhe 3) të këtij neni fillon me:

1) ndërprerjen me furnizim nga furnizuesi paraprak ose

2) furnizimin e konsumatorit i cili nuk ka lidhur marrëveshje për furnizim me furnizues tjetër.

(7) Furnizuesi me gaz natyror në rast të fundit shet gaz natyror me çmime të tregut, të cilat i shpall në ueb faqen e vet dhe azhurnon së paku një herë në muaj. Furnizuesi i gazit natyror në rast të fundit ka të drejtën të kërkojë një instrument për sigurimin e pagesës nga konsumatorët të cilët nuk kanë të drejtë për shërbimin publik.

(8) Furnizuesi i gazit natyror në momentin e fundit, për shkak të plotësimit të nevojave të konsumatorëve të tij, e siguron kapacitetin e nevojshëm të transmetimit dhe/ose shpërndarjes dhe shërbime të tjera nga operatorët e sistemeve të transmetimit dhe shpërndarjes, me tarifa të miratuara paraprakisht dhe të publikuara nga Komisioni Rregullator i Energjetikës, nëse obligimi i tillë është transferuar nga konsumatori sipas kushteve të përcaktuara në marrëveshjen për furnizim me gaz natyror.

(9) Furnizimi me gaz natyror në rast të fundit nuk mund të zgjasë më shumë se 90 ditë.

(10) Në rast kur konsumatori, i cili furnizohet nëpërmjet furnizuesit me gaz natyror në rast të fundit, nuk lidh marrëveshje për furnizimin e një furnizuesi të ri të gazit natyror në afat të përcaktuar në paragrafin (9) të këtij neni, operatori i sistemit të bartjes ose operatori i sistemit të shpërndarjes së gazit natyror është i detyruar t'ia ndërpresë furnizimin me gaz natyror konsumatorit të prekur.

(11) Operatori i sistemit të përçimit të gazit natyror dhe operatori i sistemit të shpërndarjes së gazit natyror janë të detyruar të dorëzojnë informatë te furnizuesi me gaz natyror në rast të fundit për konsumatorët të cilët kanë filluar me furnizimin në rast të fundit në afat prej pesë ditësh nga dita e njoftimit nga paragrafët (3) dhe (4) të këtij neni.

(12) Obligimet nga neni 136 paragrafët (5) dhe (6) të këtij ligji zbatohen edhe te furnizuesi me gaz natyror në rast të fundit.

Procedura për zgjedhjen e furnizuesit në rast të fundit

Neni 139

(1) Qeveria, pas procedurës së zbatuar të tenderit me thirrje publike në pajtim me rregullat me të cilat rregullohet furnizimi i shërbimit publik, miraton vendimin për zgjedhjen e furnizuesit me detyrimin që të sigurojë furnizimin me gaz natyror në rast të fundit.

(2) Furnizuesi nga paragrafi (1) zgjidhet për periudhën prej pesë vjetësh.

(3) Qeveria, me propozim të Komisionit Rregullator të Energjetikës e miraton dokumentacionin e tenderit dhe miraton vendim për zbatimin e procedurës nga paragrafi (1) i këtij neni më së voni në afat prej 12 muaj para kalimit të periudhës për të cilën është zgjedhur furnizuesi ekzistues i cili ka obligim të sigurojë furnizimin me gaz natyror në momentin e fundit.

(4) Procedurën nga paragrafi (1) i këtij neni e zbaton komisioni i formuar nga Qeveria.

(5) Gjatë vlerësimit të ofertave posaçërisht merren parasysh kriteret si vijon:

1) çmimi i ofruar për gaz natyror për vitin e parë të furnizimit dhe mënyra e caktimit të çmimeve për katër vitet e ardhshme;

2) qasje në burimet për sigurimin e sasive të nevojshme të gazit natyror të theksuara në dokumentacionin e tenderit, si dhe mundësitë dhe kushtet për sigurimin e sasive shtesë të nevojshme dhe

3) referenca të ofruesit, ndërsa posaçërisht aftësia financiare, aftësia teknike dhe kadrovike, përvoja në kryerjen e veprimtarisë energjetike furnizim me gaz natyror.

(6) Komisioni nga paragrafi (4) i këtij neni, i grumbullon, vlerëson dhe i radhit ofertat dhe Qeverisë i dorëzon raport për procedurën e zbatuar me propozim-vendim për zgjedhjen e ofertës më të volitshme ose prishjen e procedurës.

(7) Në procedurën nga paragrafi (1) i këtij neni në mënyrë përkatëse zbatohen edhe dispozitat e Ligjit për koncesione dhe partneritet privat publik.

(8) Nëse në procedurën nga paragrafi (1) i këtij neni nuk është zgjedhur furnizues i cili ka obligim të sigurojë furnizimin me gaz natyror në rast të fundit, furnizimin në rast të fundit e kryen furnizuesi ekzistues në rast të fundit.

Komunikimi me konsumatorët
Neni 140

(1) Furnizuesi me gaz natyror vendos kontakt qendrën unike e cila është e ekipuar në mënyrë kadrovike dhe e pajisur në mënyrë teknike, nëpërmjet të cilës, konsumatorëve të vet, në kohë, në mënyrë transparente dhe jodiskriminuese, pa paguar kompensim, ua siguron të gjitha informatat e domosdoshme në lidhje me të drejtat dhe obligimet e tyre, zbatimin e rregullave të vlefshme dhe mënyrat për veprimin sipas negociatave dhe zgjidhjes së kontesteve. Furnizuesi konsumatorëve posaçërisht u mundëson informata për:

1) çmimet e vlefshme për gaz natyror dhe për kushtet standarde, në lidhje me qasjen te shërbimet dhe shfrytëzimi i tyre;

2) mënyrat e ndryshme të pagimit të cilat pamundësojnë diskriminim ndërmjet konsumatorëve;

3) procedurën, kushtet dhe mënyrën për ndryshimin e furnizuesit;

4) kushtet, mënyrën dhe procedurën për fillimin e furnizimit me gaz natyror në rast të fundit.

(2) Furnizuesi me gaz natyror në lidhje me kontakt qendrën unike nga paragrafi (1) i këtij neni është i detyruar të:

1) ta përshtatë orarin e punës të qendrave për kontakt me konsumatorët në pajtim me nevojat e konsumatorëve;

2) ndërmjetësojë me operatorin e sistemit për përçimin e gazit natyror ose operatorin relevant të sistemit për shpërndarje të gazit natyror në lidhje me ankesa dhe/ose informata të cilat kanë të bëjnë me çështje që janë rregulluar me marrëveshjen për shfrytëzimin e rrjeteve për bartje dhe shpërndarje të gazit natyror.

(3) Furnizuesi me gaz natyror, me leje paraprake nga Komisioni Rregullator i Energjetikës, konsumatorëve të vet u siguron kopje nga përkujtuesi për konsumatorë, e cila përmban informatë praktike për të drejtat e konsumatorëve dhe e shpall në ueb faqen e vet.

Tregtarët me gaz natyror
Neni 141

(1) Tregtari me gaz natyror në pajtim me këtë ligj dhe rregullat e miratuara në bazë të këtij ligji, blen gaz natyror në tregun e gazit natyror në Republikën e Maqedonisë ose në vend të huaj për shkak të shitjes tregtarëve tjerë, furnizuesve, konsumatorëve të cilët i plotësojnë kushtet për pjesëmarrje të pavarur në treg, operatorit të sistemit për përçimin e gazit natyror dhe operatorit të sistemit për shpërndarjen e gazit natyror, si dhe për shitje në vend të huaj.

(2) Tregtari me gaz natyror është i detyruar operatorit të sistemit për përçimin e gazit natyror dhe operatorit të tregut të gazit natyror në kohë t'ua dorëzojë informatat për sasitë e gazit natyror dhe orarin kohor përkatës të caktuar në të gjitha marrëveshjet për shitblerjen e gazit natyror, si dhe nga marrëveshjet për transaksione tejkufitare nëpërmjet sistemit për përçimin e gazit natyror, në pajtim me rregullat për tregun e gazit natyror dhe rregullat për ndarjen e kapaciteteve bartëse tejkufitare.

(3) Tregtari me gaz natyror, në rastet kur kryen transaksione tejkufitare të gazit natyror, është i detyruar të sigurojë kapacitetin bartës afarist, duke përfshirë kapacitetin tejkufitar dhe/ose shpërndarës dhe shërbime sistemore, në pajtim me këtë ligj dhe rregullat e miratuara në bazë të këtij ligji.

(4) Tregtari me gaz natyror është i detyruar ta kryejë detyrën e vet në pajtim me këtë ligj dhe rregullat e miratuara në bazë të këtij ligji, ndërsa veçanërisht:

1) t'i plotësojë kërkesat për garanci financiare të përcaktuara nga operatori i sistemit për përçimin e gazit natyror dhe për obligimet për balancimin e transaksioneve të parapara dhe të realizuara me gaz natyror;

2) me kërkesë të Komisionit Rregullator të Energjetikës, në kohë t'i dorëzojë informatat dhe raportet për transaksionet me gaz natyror dhe aktivitetet afariste në Republikën e Maqedonisë;

3) t'u faturojë konsumatorëve të vet për gazin e dërguar natyror, si dhe për kapacitetin bartës dhe/ose kapacitetin shpërndarës, nëse për sigurimin e tyre është autorizuar nga konsumatori;

4) të sigurojë besueshmërinë e të dhënave dhe sasive të gazit natyror të dërguar konsumatorëve.

(5) Tregtari, Komisionit Rregullator të Energjetikës, Komisionit për Mbrojtjen e Konkurrencës dhe Sekretariatit të Bashkësisë Energjetike, u mundëson kontroll në të dhënat të cilat kanë të bëjnë me të gjitha transaksionet e tyre për shitblerjen e gazit natyror me konsumatorët që i plotësojnë kushtet për pjesëmarrje të pavarur në tregun e gazit natyror, si dhe me operatorin e sistemit për përçimin e gazit natyror, operatorin e sistemit për

shpërndarjen e gazit natyror ose operatorin e tregut të gazit natyror së paku për periudhën prej pesë viteve e fundit.

(6) Të dhënat nga paragrafi (5) i këtij neni përmbajnë detaje për karakteristikat e transaksioneve siç janë kohëzgjatja, rregullat për dërgim dhe barazim, sasinë, datat dhe kohën e realizimit të çmimeve të transaksionit dhe mjetet për identifikimin e konsumatorit të prekur me shumicë, si dhe detajet e përcaktuara të të gjitha marrëveshjeve të pashlyera për furnizim me gaz natyror.

Konsumatorët e gazit natyror

Neni 142

(1) Secili konsumator i gazit natyror, me zgjedhje të vet, mund të furnizohet me gaz natyror nga furnizuesi, në pajtim me kushtet e përcaktuara me këtë ligj dhe me rregullat për furnizim me gaz natyror.

(2) Me përjashtim nga paragrafi (1) i këtij neni, konsumatorët të cilët i plotësojnë kushtet për pjesëmarrje të pavarur në tregun e gazit natyror mund të furnizojnë gaz natyror edhe nga tregtarë të gazit natyror.

(3) Konsumatorët nga paragrafi (2) i këtij neni mund të blejnë gaz natyror nga furnizuesi ose tregtari i cili është i regjistruar në shtet tjetër, i cili është qasur ndaj të gjitha marrëveshjeve ndërkombëtare në sferën e gazit natyror të cilat Republika e Maqedonisë i ka ratifikuar, me kusht që furnizuesi i atillë t'i respektojë rregullat e miratuara në bazë të këtij ligji.

(4) Konsumatorët e gazit natyror për shkak të plotësimit të nevojave të veta, sigurojnë kapacitet përkatës bartës dhe/ose shpërndarës ose atë obligim mund t'ia bartin furnizuesve ose tregtarëve të vet.

(5) Konsumatorët e gazit natyror kanë të drejtë të marrin të gjitha të dhënat relevante për konsumimin prej furnizuesve të tyre të gazit natyror. Përmbajtja e të dhënave nga ky paragraf më afër rregullohet me rregullat për furnizim me gaz natyror.

VIII. TREGU I NAFTËS SË PAPËRPUNUAR, DERIVATEVE TË NAFTËS DHE KARBURANTEVE PËR TRANSPORT

Kryerësit e veprimtarive energjetike

Neni 143

(1) Kryerësit e veprimtarive energjetike:

1) përpunim të naftës së papërpunuar dhe prodhim të derivateve të natës;

2) prodhim të karburanteve të dedikuara për transport me përzierje të karburanteve të naftës dhe biokarburanteve;

3) transport të naftës së papërpunuar nëpërmjet naftëpërçuesve;

4) transport të naftës së papërpunuar nëpërmjet produktpërçuesve dhe

5) tregti me shumicë me naftë të papërpunuar, derivate të naftës, biokarburante dhe karburante për transport, janë të obliguar që objektet, aparatet dhe stabilimentet për kryerjen e veprimtarive energjetike t'i shfrytëzojnë dhe mirëmbajnë në pajtim me rregullat teknike dhe standardet dhe rregullat tjera për punë të sigurt dhe të garantuar dhe mbrojtje të mjedisit jetësor.

(2) Rregullat teknike nga paragrafi (1) i këtij neni i përcakton ministri pas pëlqimit paraprak të ministrit kompetent për punët nga sfera e transportit, ministrit kompetent për punët nga sfera e mbrojtjes së mjedisit jetësor dhe ministrit kompetent për punët nga sfera e punëve të brendshme.

(3) Objekte të reja për transport të naftës së papërpunuar dhe objekte të reja për transport të derivateve të naftës dhe karburanteve për transport ndërtohen nga persona juridikë në bazë të autorizimit të lëshuar nga Qeveria me zbatimin e dispozitave prej nenit 52 deri te neni 60 të këtij ligji.

Rregullat për punë të naftëpërçuesve
Neni 144

(1) Kryerësi i veprimtarisë transport i naftës së papërpunuar nëpërmjet naftëpërçuesve, me pëlqim paraprak nga Ministria, detyrohet të miratojë rregulla për punën e naftëpërçuesve dhe t'i publikojë në ueb faqen e vet. Me këto rregulla veçanërisht do të rregullohen:

1) kushtet teknike për transport të naftës së papërpunuar;

2) kushtet teknike për mirëmbajtje dhe funksionim të sigurt të naftëpërçuesit;

3) masat dhe procedurat që duhet të zbatohen në rast të avarive;

4) mënyra, kushtet dhe procedura për qasje të kontraktuar të palëve të treta në sistemin për transport të naftës së papërpunuar;

5) kërkesat funksionale dhe klasa e saktësisë së aparateve matëse, si dhe mënyra e matjes së sasive të transportuara të naftës së papërpunuar dhe

6) kushtet tjera të domosdoshme për transport të garantuar dhe të sigurt.

(2) Kryerësi i veprimtarisë transport i naftës së papërpunuar nëpërmjet naftëpërçuesit obligohet që rregullat nga paragrafi (1) i këtij neni t'i përpilojë në pajtim me rregullat teknike nga neni 143 i këtij ligji. Rregullat nga paragrafi (1) i këtij neni dorëzohen te Ministria për miratim, pas mendimeve të marra paraprakisht nga ministritë nga neni 143 paragrafi (2) të këtij ligji. Ministritë janë të obliguara që mendimet t'i dërgojnë në Ministri në afat jo më të gjatë se 30 ditë.

Rregulla për punë të produktpërçuesve
Neni 145

(1) Kryerësi i veprimtarisë transport i derivateve të naftës nëpërmjet produktpërçuesve obligohet që, me pëlqim paraprak nga Ministria, të miratojë rregulla për punën e produktpërçuesve dhe t'i publikojë në ueb faqen e vet. Me këto rregulla veçanërisht do të rregullohen:

1) kushtet teknike për transport të derivateve të naftës;

2) kushtet teknike për mirëmbajtje dhe funksionim të sigurt të produktpërçuesve,

3) masat dhe procedurat që duhet të zbatohen në rast të avarive;

4) mënyra, kushtet dhe procedura për qasje të kontraktuar të palëve të treta në sistemin për transport të derivateve të naftës;

5) kërkesat funksionale dhe klasa e saktësisë së aparateve matëse, si dhe mënyra e matjes së sasive të transportuara të derivateve të naftës, dhe

6) kushtet tjera të domosdoshme për transport të garantuar dhe të sigurt.

(2) Kryerësi i veprimtarisë transport i naftës së papërpunuar nëpërmjet produktpërçuesve obligohet që rregullat nga paragrafi (1) i këtij neni t'i përpilojë në pajtim me rregullat teknike nga neni 143 i këtij ligji. Rregullat nga paragrafi (1) i këtij neni dorëzohen te Ministria për miratim, pas mendimeve të marra paraprakisht nga ministritë nga neni 143 paragrafi (2) të këtij ligji. Ministritë janë të obliguara që mendimet t'i dërgojnë në Ministri në afat jo më të gjatë se 30 ditë.

Tregtari
Neni 146

(1) Tregtari me shumicë i karburanteve blen naftë të papërpunuar, derivate të naftës, biokarburante dhe/ose karburante për transport nga prodhuesit, tregton me tregtarë tjerë me shumicë të karburanteve dhe i furnizon tregtarët me pakicë të karburanteve dhe konsumatorët.

(2) Tregtari me shumicë i karburanteve duhet të ketë në pronësi ose të ketë të drejtë për shfrytëzim të objekteve për magazinim të naftës së papërpunuar, derivateve të naftës, biokarburanteve, dhe/ose karburanteve për transport.

(3) Tregtari me shumicë i karburanteve obligohet që në çdo kohë të ketë rezerva operative të derivateve të naftës dhe karburante për transport.

(4) Ministri me rregullore e përcakton nivelin dhe mënyrën e përllogaritjes së rezervave operative nga paragrafi (3) i këtij neni.

(5) Në rast të vështirësive në furnizim dhe problemeve të caktuara teknike, Qeveria, me kërkesë të Ministrisë, me vendim mund të lejojë shfrytëzimin e rezervave operative nga paragrafi (3) i këtij neni.

(6) Tregtari me pakicë i karburanteve e kryen veprimtarinë e vet nëpërmjet pompave të benzinës ose objekteve që i plotësojnë kushtet e përcaktuara me ligj ose rregull tjetër.

(7) Konsumatorët mund të blejnë derivate të naftës, biokarburante dhe karburante për transport edhe nga vende të huaja nëse derivatet e naftës ose karburantet për transport i shfrytëzojnë ekskluzivisht për konsum personal, për çfarë nuk është e nevojshme licenca për tregti me shumicë të naftës së papërpunuar, derivateve të naftës, biokarburanteve dhe karburanteve për transport.

Shitja e gazit të naftës të lëngët dhe gazit natyror të ngjeshur
Neni 147

(1) Tregtari me shumicë me naftë të papërpunuar, derivate të naftës dhe karburante për transport mund të mbushë dhe distribuojë enë nën presion me gaz nafte të lëngët, përkatësisht gaz natyror të ngjeshur për përdorim të njëhershëm dhe të shumëhershëm, nëse ka në pronësi ose ka të drejtë të shfrytëzimit të vendmbushjeve për gaz nafte të lëngët, ose gaz natyror të ngjeshur, që i përmbushin rregullat e përcaktuara dhe standardet për ndërtim, mirëmbajtje dhe funksionim të sigurt.

(2) Firma ose një pjesë e firmës së tregtarit detyrimisht duhet të vendoset në çdo enë të posaçme nën presion për gaz nafte të lëngët dhe gaz natyror të ngjeshur .

Objektet për magazinim
Neni 148

(1) Objekti për magazinimin e naftës së papërpunuar, derivateve të naftës, biokarburanteve ose karburanteve për transport, paraqet tërësi teknike teknologjike dhe funksionale të dedikuar për magazinim i përbërë nga rezervuare dhe stabilimente ndihmëse, i cili duhet t'i plotësojë kushtet e përcaktuara për ndërtim, mirëmbajtje, mbrojtje nga zjarret, mbrojtjen e mjedisit jetësor, si dhe kushtet për evidentimin e sasive dhe kapacitetit të nevojshëm.

(2) Ministri me rregullore i përcakton kushtet për evidentimin e sasive dhe kapacitetit të nevojshëm të objekteve nga paragrafi (1) i këtij neni.

Përcaktimi i çmimeve
Neni 149

Me kërkesë të shoqërisë e cila kryen veprimtari energjetike përpunimin e naftës së papërpunuar dhe prodhimin e derivateve të naftës, Komisioni Rregullator i Energjetikës miraton vendim për çmimet më të larta rafinerike dhe të shitjes me pakicë të derivateve të veçanta të naftës dhe karburanteve për transport, në pajtim me rregullën nga neni 28 i këtij ligji.

Kualiteti
Neni 150

(1) Qeveria, me propozim të Ministrisë, miraton dekret për kualitetin e karburanteve të lëngëta me të cilin veçanërisht rregullohet:

1) lloji i karburanteve të lëngëta që mund të lëshohen në treg si dhe karakteristikat e tyre;

2) mënyra e përcaktimit të cilësive kualitative të karburanteve të lëngëta;

3) mënyra dhe procedura për përcjelljen e kualitetit të karburanteve të lëngëta;

4) të drejtat dhe obligimet e pjesëmarrësve në tregun e naftës së papërpunuar, derivateve të naftës dhe karburanteve për transport nga paragrafët (2) dhe (3) të këtij neni dhe

5) të drejtat dhe obligimet e pjesëmarrësve në treg dhe organeve shtetërore në periudhën kalimtare të nevojshme për zëvendësimin e rezervave të përzierjeve të derivateve të naftës dhe biokarburanteve për transport.

(2) Pjesëmarrësit në tregun e karburanteve të lëngëta janë të obliguar që t'i respektojnë obligimet e përcaktuara në dekretin nga paragrafi (1) i këtij neni.

(3) Kualiteti i derivateve të naftës dhe karburanteve për transport vërtetohet me deklaratë për përputhshmëri që prodhuesit, ose tregtarët e shitjes me shumicë të derivatit ose karburantit për transport, tregtarët me pakicë të karburanteve, si dhe konsumatorët të cilët blejnë derivate të naftës, biokarburante dhe karburante për transport nga vende të huaja e sigurojnë nga persona juridik të akreditуar në pajtim me standardin MKS EN ISO/IEC 17020 në bazë të raportit për hulumtimin e kualitetit të derivatit ose karburantit për transport nga laboratori të akredituara në pajtim me standardin MKS EN ISO/IEC 17025.

(4) Në Republikën e Maqedonisë nuk mund të importohet dhe në treg nuk mund të bëhet qarkullimi i naftës së papërpunuar, derivateve të naftës,

biokarburanteve dhe/ose karburanteve për transport nëse për ato prodhime nuk është dhënë deklaratë për përputhshmëri nga paragrafi (3) i këtij neni.

IX. TREGU I ENERGJISË TERMIKE

Veprimtaritë energjetike
Neni 151

(1) Për furnizim të sigurt, të garantuar, të pandërprerë dhe kualitativ me energji termike të konsumatorëve në rajonet e veta, njësitë e vetadministrimit lokal mundësojnë kushte për kryerjen e veprimtarive energjetike në vijim:

1) prodhimin e energjisë termike;

2) shpërndarjen e energjisë termike dhe

3) furnizimin me energji termike.

Prodhuesi
Neni 152

(1) Prodhuesi i energjisë termike:

1) është pronar ose ka të drejtë për shfrytëzim dhe menaxhon me punën e stabilimentit për prodhimin e energjisë termike në pajtim me këtë ligj dhe rregullat e miratuara në bazë të këtij ligji dhe kushtet dhe obligimet e përcaktuara në licencën, dhe

2) bën shitjen e energjisë termike të operatorit të sistemit për shpërndarjen e energjisë termike në të cilin është përfshirë, në kushte të përcaktuara me këtë ligj dhe rregullat e miratuara në bazë të këtij ligji.

(2) Prodhuesi i energjisë termike mund t'u shet energji termike edhe konsumatorëve të cilët janë të lidhur drejtpërdrejtë me stabilimentin e vet të prodhimit.

(3) Prodhuesi i energjisë termike, në pajtim me licencën e lëshuar, obligohet që të dorëzojë raporte vjetore në Komisionin Rregullator të Energjetikës dhe te kryetari i komunës së njësisë së vetadministrimit lokal lidhur me pajisjet, objektet, planet për mirëmbajtje, si dhe kapacitetin e planifikuar.

Prodhuesi i rregulluar i energjisë termike
Neni 153

(1) Kryerësi i veprimtarisë së rregulluar energjetike prodhim të energjisë termike ka për obligim sigurimin e shërbimit publik prodhim të energjisë termike për nevojat e konsumatorëve dhe për sigurimin e energjisë për mbulimin e humbjeve në sistem, rezervën e sistemit dhe shërbimet e sistemit për mirëmbajtjen e parametrave të nevojshëm të punës në kuadër të sistemit për energji termike në të cilën është përfshirë.

(2) Komisioni Rregullator i Energjetikës i lëshon licencë kryerësit të veprimtarisë energjetike prodhim të rregulluar të energjisë termike (në tekstin e mëtutjeshëm: prodhues i rregulluar) të prodhuesit të energjisë termike i cili i plotëson kushtet si vijon:

1) është pronar ose ka të drejtë t'i shfrytëzojë objektet që janë të dedikuara për prodhimin e energjisë termike dhe nuk janë më të vogla se dy të tretat nga fuqia e përgjithshme instaluese e konsumatorëve të përfshirë;

2) ka aftësi që ta mbajë regjimin e përcaktuar të temperaturës në stabilimentet e veta për prodhimtari të energjisë termike dhe presionin e

nevojshëm të përçuesit të nxehtësisë të përcaktuar me rregullat e rrjetit për shpërndarjen e energjisë termike;

3) është i aftë në mënyrë financiare për blerjen e karburantit të nevojshëm për prodhimtarinë e energjisë termike, dhe

4) ka vendosje kadrovike dhe ekipim që do të mundësojë prodhimtari të besueshme, të sigurt dhe të pandërprerë të energjisë termike me kualitet të përcaktuar.

(3) Me përjashtim nga paragrafi (2) i këtij neni, në sistemet për shpërndarjen e energjisë termike në të cilat ka vetëm një prodhues të energjisë termike, atij prodhuesi do t'i jepet licencë për prodhim të rregulluar të energjisë termike.

(4) Prodhuesi i rregulluar i energjisë termike është i detyruar gjatë sezonit të nxehjes të sigurojë rezerva operative nga karburant alternativ në sasi që nevojitet për së paku 15 ditë punë me kapacitet maksimal. Rezervat operative minimale nga karburanti alternativ veçmas theksohen në licencën për kryerjen e veprimtarisë.

(5) Komisioni Rregullator për Energjetikë miraton rregullore për çmimet e energjisë termike dhe shërbimet sistemore me të cilën rregullohet mënyra, procedura dhe metodologjia për përcaktimin e kompensimit për shërbimet sistemore dhe rezervën sistemore, çmimin e rregulluar për energjinë termike të prodhuar, mënyrën e përcaktimit të çmimit me të cilën operatori i sistemit për distribuim të energjisë termike e blen energjinë termike, si dhe periudhën për të cilën përllogaritet çmimi i ponderuar i energjisë termike.

Operatori i sistemit për shpërndarjen e energjisë termike
Neni 154

(1) Shpërndarja e energjisë termike kryhet nga shoqëria pronare e sistemit për shpërndarjen e energjisë termike ose në bazë të marrëveshjes për vendosjen e partneritetit privat publik për ndërtim të sistemit të ri ose marrëveshjes për shërbim publik, menaxhim, shfrytëzim, mirëmbajtje dhe zgjerim/mbindërtim të sistemit ekzistues për shpërndarjen e energjisë termike ose nga ndërmarrjet publike ose persona tjerë juridik të themeluara nga njësitë e vetadministrimit lokal.

(2) Operatori i sistemit për shpërndarjen e energjisë termike, në bazë të licencës së lëshuar, kryen veprimtari shpërndarje të energjisë termike dhe menaxhon me sistemin për shpërndarje të energjisë termike.

(3) Shfrytëzues të sistemit të shpërndarjes së energjisë termike janë prodhuesit, furnizuesit dhe konsumatorët e energjisë termike.

(4) Operatori i sistemit për shpërndarjen e energjisë termike mund ta ndërpresë përkohësisht dërgimin e energjisë nga sistemi për energji termike gjatë kryerjes së kontrolleve të planifikuara, analizave, matjeve kontrolluese, mirëmbajtjeve, rikonstruktimeve, zgjerimeve të rrjeteve, aparateve dhe instalimeve, si dhe sanimin e defekteve të cilat kanë shkaktuar ndërprerje të paplanifikuara në dërgimin e energjisë termike, për shkak të mbrojtjes së sistemit. Njoftimet për ndërprerjet e këtilla operatori i sistemit për shpërndarjen e energjisë termike i kryen në pajtim me rregullat e rrjetit për shpërndarjen e energjisë termike.

Detyra të operatorit të sistemit për shpërndarje
Neni 155

(1) Operatori i sistemit për shpërndarje e energjisë termike ka për obligim që ta mirëmbajë, përsosë dhe zgjerojë rrjetin për shpërndarjen e energjisë termike në sistem dhe obligohet që:

1) të sigurojë funksionim të garantuar, të sigurt dhe të besueshëm të sistemit për shpërndarjen e energjisë termike në pajtim me rregullat e rrjetit për shpërndarjen e energjisë termike dhe kushtet e përcaktuara në licencë;

2) ta mirëmbajë, zhvillojë dhe, kur kjo është e leverdishme ekonomikisht, zgjeron sistemin për shpërndarje, në pajtim me rregullat e rrjetit për shpërndarjen e energjisë termike dhe me planet për zhvillimin e sistemit, të harmonizuara me planet dhe programet për zhvillimin e energjetikës në njësitë e vetadministrimit lokal;

3) t'i lidhë prodhuesit dhe konsumatorët në sistemin për shpërndarje me të cilin menaxhon, si dhe të mundësojë qasje të palës së tretë për shfrytëzimin e sistemit për shpërndarje në pajtim me këtë ligj dhe me rregullat e rrjetit për shpërndarjen e energjisë termike, në bazë të parimeve të objektivitetit, transparencës dhe mosdiskriminimit, me zbatimin e çmimeve dhe tarifave të miratuara dhe të shpallura paraprakisht nga ana e Komisionit Rregullator të Energjetikës;

4) të sigurojë energji termike të nevojshme për mbulimin e humbjeve në rrjetin distributiv dhe shërbimet e sistemit nga prodhuesi i rregulluar;

5) të kryejë blerje, vendosje dhe mirëmbajtje të aparateve matëse në dalje të stabilimenteve prodhuese dhe në nënstacionet termike në të cilat janë të kyçur objektet e konsumatorëve dhe matje të energjisë termike që merret ose dërgohet nga sistemi termik, në pajtim me rregullat e rrjetit për shpërndarjen e energjisë termike;

6) t'i marrë të gjitha masat e përcaktuara për siguri gjatë shfrytëzimit të sistemit për shpërndarjen e energjisë termike, si dhe masat për mbrojtjen e mjedisit jetësor;

7) ta dërgojë energjinë termike nga vendet e lidhjes së stabilimenteve prodhuese deri te vendet e lidhjes së konsumatorëve në sistem (nënstacion termik), në pajtim me rregullat e rrjetit për shpërndarje të energjisë termike dhe kushtet e përcaktuara në licencë;

8) të sigurojë kualitet të dërgesës së energjisë termike nëpërmjet sistemit për shpërndarje;

9) ta harmonizojë punën e sistemit me prodhuesit për kryerjen e pandërprerë të shpërndarjes të energjisë termike;

10) të kryejë mbikëqyrje dhe testim të sistemit për shpërndarjen e energjisë termike;

11) ta ndjekë gatishmërisë teknike dhe funksionale të objekteve për shpërndarjen e energjisë termike, dhe

12) të përgatisë parashikim afatgjatë të kërkesës së energjisë termike për nevojat e prodhuesit të rregulluar të energjisë termike.

Obligime të operatorit të sistemit për shpërndarje
Neni 156

(1) Operatori i sistemit për shpërndarjen e energjisë termike e blen energjinë termike të prodhuar nga prodhuesit e lidhur në sistemin distributiv të energjisë termike me të cilin ai menaxhon.

(2) Operatori i sistemit për shpërndarjen e energjisë termike, pas miratimit paraprak nga Komisioni Rregullator i Energjetikës, obligohet që që të

lidhë marrëveshje me prodhuesin e rregulluar të energjisë termike me kohëzgjatje jo më të shkurtër se një vit për:

1) sigurimin e rezervës së sistemit;

2) shërbime të sistemit për sigurimin e parametrave të nevojshëm të punës në sistemin për shpërndarjen e energjisë termike;

3) energji termike për mbulimin e humbjeve në sistemin distributiv dhe

4) sigurimin e energjisë termike për përmbushjen e kërkesës së konsumatorëve.

(3) Me marrëveshjen nga paragrafi (2) veçanërisht rregullohet:

1) mënyra dhe procedura për sigurimin e rezervës së sistemit dhe shërbimeve të sistemit, në pajtim me rregullat e rrjetit për shpërndarjen e energjisë termike dhe

2) mënyra e pagesës së shërbimeve dhe energjisë termike që prodhuesi i rregulluar i siguron në sistemin distributiv të energjisë termike.

(4) Operatori i sistemit për shpërndarjen e energjisë termike obligohet që ta blejë energjinë termike të dërguar nga prodhuesit e energjisë termike në sistemin distributiv të energjisë termike nëse çmimi i energjisë termike i ofruar nga prodhuesi është më i ulët se çmimi i energjisë termike të prodhuesit të rregulluar.

(5) Operatori i sistemit për shpërndarjen e energjisë termike, pas lejimit paraprak nga Komisioni Rregullator i Energjetikës, obligohet që të lidhë marrëveshje me furnizuesit me energji termike për shitje të energjisë termike të dedikuar për nevojat e konsumatorëve.

(6) Çmimi me të cilin operatori i sistemit për shpërndarjen e energjisë termike ia shet energjinë termike furnizuesve përllogaritet si çmim mesatar i caktuar në bazë të pjesëve procentuale të energjisë nga prodhuesi i rregulluar dhe energjia nga prodhuesit tjerë, dhe në të nuk është përfshirë edhe kompensimi për sigurimin e rezervës së sistemit dhe shërbimeve të sistemit që i siguron prodhuesi i rregulluar.

(7) Operatori i sistemit për shpërndarjen e energjisë termike obligohet që ta dorëzojë te Komisioni Rregullator i Energjetikës dokumentacionin e plotë lidhur me zbatimin e marrëveshjeve me prodhuesit dhe furnizuesit me energji termike, si dhe raportet financiare dhe raportet e reviduara financiare të përpiluara nga revizori i autorizuar, raportet për punën dhe të dhëna tjera, në pajtim me kushtet e përcaktuara me licencën e lëshuar nga Komisioni Rregullator i Energjetikës.

Rregulla të rrjetit për shpërndarjen e energjisë termike

Neni 157

Operatori i sistemit për shpërndarjen e energjisë termike obligohet që, pas lejimit paraprak nga Komisioni Rregullator i Energjetikës, t'i miratojë dhe botojë në "Gazetën Zyrtare të Republikës së Maqedonisë" dhe në ueb faqen e vet rregullat e rrjetit për shpërndarjen e energjisë termike me të cilat rregullohen veçanërisht:

1) kushtet tekniko-teknologjike për lidhjen e konsumatorëve dhe të prodhuesve të energjisë termike në sistemin për shpërndarjen e energjisë termike, të bazuara në parimet e mosdiskriminimit, objektivitetit dhe transparencës;

2) kushtet teknike dhe kushtet tjera që duhet t'i sigurojnë shfrytëzuesit e sistemit për shpërndarjen e energjisë termike;

3) masat, aktivitetet dhe procedurat në rast të avarive;

4) kushtet dhe mënyra për qasje të palëve të treta në sistemin për shpërndarjen e energjisë termike të bazuara në parimet e mosdiskriminimit, objektivitetit dhe transparencës;

5) kërkesat funksionale dhe klasa e saktësisë së aparateve matëse, si dhe mënyra e matjes dhe e përllogaritjes së energjisë termike të dërguar dhe

6) përmbajtja e planeve për zhvillimin e sistemit distributiv të energjisë termike, si dhe mënyrën dhe procedurën sipas së cilës shfrytëzuesit e sistemit i dorëzojnë të dhënat e domosdoshme për përgatitjen e planeve për zhvillim;

7) mënyra dhe procedura për sigurimin e rezervës së sistemit dhe shërbimeve të sistemit nga prodhuesi i rregulluar;

8) mënyra dhe procedura e shkëmbimit të të dhënave ndërmjet operatorit të sistemit distributiv të energjisë termike, prodhuesit të rregulluar, prodhuesve dhe furnizuesve dhe

9) mënyra dhe procedura për sigurimin e informatave për shfrytëzuesit e sistemit.

Furnizuesi i energjisë termike
Neni 158

(1) Furnizuesi me energji termike obligohet që t'i furnizojë konsumatorët me të cilët ka lidhur marrëveshje për furnizim të sigurt, të vazhdueshëm dhe kualitativ me energji termike në pajtim me rregullat për furnizim me energji termike, marrëveshjet e lidhura për furnizim dhe licencën e lëshuar.

(2) Furnizuesi me energji termike, për të gjitha sistemet për energji termike me të cilat furnizohen konsumatorët, obligohet që të lidhë marrëveshje vjetore me operatorin e sistemit për shpërndarjen e energjisë termike për blerje të energjisë termike për nevojat e konsumatorëve, me çmime dhe tarifa të miratuara dhe të shpallura paraprakisht nga Komisioni Rregullator i Energjetikës.

(3) Marrëveshjen nga paragrafi (2) i këtij neni e miraton Komisioni Rregullator i Energjetikës dhe me të më hollësisht rregullohen të drejtat dhe obligimet e ndërsjella të furnizuesve dhe operatorëve të sistemeve distributive, ndërsa janë të bazuara në rregullat e rrjetit për shpërndarje të energjisë termike dhe rregullat për furnizim me energji termike.

(4) Furnizuesi me energji termike, në bazë të leximeve të aparateve matëse dhe leximeve të aparateve për shpërndarje lokale nga neni 159, paragrafi (4) dhe (5) të këtij ligji, bën pagesën e energjisë termike konsumatorëve sipas çmimit të përcaktuar nga Komisioni Rregullator i Energjetikës.

(5) Furnizuesi me energji termike obligohet që të dorëzojë në Komisionin Rregullator të Energjetikës raporte vjetore për energjinë e shitur termike, sipas kushteve të përcaktuara në licencë.

(6) Raportet vjetore nga paragrafi (5) i këtij neni, furnizuesi me energji termike obligohet që t'i dorëzojë edhe në Ministri dhe te kryetarët e komunave të njësive të vetadministrimit lokal në rajonet e të cilave furnizuesi e kryen veprimtarinë.

Aparatet matëse
Neni 159

(1) Aparatet matëse në dalje të stabilimentit prodhues dhe aparatet matëse në nënstacionet termike nëpërmjet të cilave objektet e konsumatorëve janë të lidhura në rrjetin distributiv, janë në pronësi të operatorit të sistemit për shpërndarjen e energjisë termike, duke përfshirë edhe aparatet matëse në nënstacionet termike në ndërtesat të cilat për herë të parë lidhen në rrjetin distributiv.

(2) Lokacionin e aparateve matëse e përcakton operatori i sistemit për shpërndarje të energjisë termike varësisht nga mundësitë teknike në vendin e lidhjes dhe të njëjtat mund të jenë në ose jashtë kufijve të pronës së konsumatorit.

(3) Nëse aparati matës gjendet në pronën e shfrytëzuesit, shfrytëzuesi obligohet që t'i mundësojë personit të autorizuar të operatorit të sistemit për shpërndarjen e energjisë termike të drejtën e qasjes në çdo pronë ose objekt te aparati matës, përkatësisht lidhja për:

1) lexim të aparateve matëse;

2) kontroll, montim, mbikëqyrje, zëvendësim dhe mirëmbajtje të pajisjes në vendin e matjes;

3) çlidhje të shfrytëzuesit kur vepron në kundërshtim me kushtet për shfrytëzimin e rrjetit distributiv të përcaktuara në rregullat e rrjetit për shpërndarje të energjisë termike dhe

4) çlidhje të konsumatorit, me kërkesë të furnizuesit, në pajtim me dispozitat nga rregullat për furnizim me energji termike.

(4) Aparati matja e të cilit shërben për caktimin e shpërndarjes lokale të energjisë termike ndërmjet konsumatorëve të ndryshëm në një objekt në të cilin ka vetëm një aparat të tillë matës, është pjesë përbërëse e sistemit për matjen e energjisë termike të shpenzuar në objekt dhe është në pronësi të konsumatorëve.

(5) Secili objekt, me më shumë konsumatorë, i cili lidhet në sistemin për shpërndarjen e energjisë termike, detyrimisht duhet të ketë të instaluar aparate për matjen e shpërndarjes lokale të energjisë termike për secilin konsumator veç e veç.

(6) Procedura për instalimin e aparateve matja e të cilave shërben për caktimin e shpërndarjes lokale të energjisë termike në objektet e reja dhe ekzistuese rregullohen me rregullat për furnizim me energji termike, ndërsa mënyra për shpërndarjen dhe përllogaritjen e energjisë termike të shpenzuar rregullohet me sistemin tarifor për shitjen e energjisë termike.

(7) Mënyra e leximit të aparateve nga paragrafi (4) i këtij neni rregullohet me marrëveshjen për furnizim të lidhur ndërmjet furnizuesit dhe konsumatorit, në pajtim me rregullat për furnizim me energji termike.

(8) Me rregullat për furnizim me energji termike rregullohen kushtet, mënyra dhe procedura nën të cilat konsumatori ia dorëzon për menaxhim dhe shfrytëzim furnizuesit aparatet nga paragrafët (4) dhe (5) të këtij neni.

E drejta e konsumatorit
Neni 160

Konsumatorët e energjisë termike të lidhur në sistemin për shpërndarje të energjisë termike kanë të drejtë në zgjidhje të lirë se prej cilit furnizues do të furnizohen.

Ndarja e veprimtarive

Neni 161

(1) Bartësi i licencës për veprimtarinë prodhimtari e rregulluar e energjisë termike nuk mund të jetë bartës i licencës për veprimtaritë shpërndarje dhe furnizim me energji termike.

(2) Bartësi i licencës për veprimtarinë shpërndarje i energjisë termike nuk mund të jetë bartës i licencës për veprimtaritë shpërndarje dhe furnizim me energji termike.

(3) Me përjashtim nga paragrafët (1) dhe (2) të këtij neni, nëse në një sistem për energji termike fuqia e instaluar e përgjithshme e konsumatorëve është më e vogël se 80 MW, licencat për kryerjen e veprimtarive për prodhimtari ose prodhimtari të rregulluar të energjisë termike, operator i sistemit për shpërndarje të energjisë termike dhe furnizim me energji termike mund t'i jepen një personi.

X. QASJA E PALËVE TË TRETA DHE LIDHJA NË RRJETE

Dispozita e përgjithshme

Neni 162

(1) Operatorët e sistemeve për bartje dhe sistemeve për shpërndarje të energjisë janë të obliguar, në bazë të tarifave të miratuara dhe të shpallura paraprakisht që zbatohet te konsumatorët, t'u mundësojnë qasje në sistemin përkatës të të gjithë shfrytëzuesve të sistemit, në mënyrë objektive dhe transparente me të cilën pamundësohet diskriminimi ndërmjet shfrytëzuesve të sistemit.

(2) Operatorët e sistemeve për bartje dhe sistemeve për shpërndarjen e energjisë termike janë të detyruar në pajtim me rregullat përkatëse të rrjeteve t'u mundësojnë lidhje në sistemin përkatës të:

1) të gjithë konsumatorëve të energjisë elektrike dhe të gjithë shfrytëzuesve të sistemit për bartje dhe sistemit për shpërndarje në territorin e Republikës së Maqedonisë, dhe

2) të gjithë konsumatorëve të gazit natyror ose të energjisë termike dhe të gjithë shfrytëzuesve të sistemit për përçimin e gazit natyror dhe sistemeve për shpërndarjen e gazit natyror ose energjisë termike në rajonin në të cilin sigurohet shërbimi.

Qasja parësore

Neni 163

(1) Operatori i energji termike dhe sistemit elektrodistributiv janë të detyruar, në mënyrë objektive, transparente dhe jodiskriminuese, të sigurojnë prioritet për qasje në sistemet dhe prioritet gjatë dispeçimit të energjisë elektrike të prodhuar nga burime rigjeneruese të energjisë ose nga stabilimente të kombinuara me efikasitet të lartë në mënyrë dhe me kushte të përcaktuara në rregullat e rrjetit, duke pasur parasysh kufizimet që dalin nga mundësitë operative të sistemit elektroenergjetik.

(2) Nëse operatori i energji termike dhe sistemit elektrodistributiv, për shkak të garantimit të sigurisë në furnizimin ose sigurisë në sistemin përkatës, ndërmerr masa me të cilat në mënyrë të rëndësishme kufizohet prioriteti i qasjes në sistemet dhe/ose prioriteti gjatë dispeçimit të energjisë elektrike të prodhuar nga burime rigjeneruese të energjisë dhe/ose nga stabilimente të kombinuara me efikasitet të lartë, obligohet që ta njoftojë Komisionin

Rregullatorë të Energjetikës për ato masa, si dhe për masat operative të orientuara në treg që do t'i ndërmerr për shkak të largimit ose zvogëlimit të kufizimeve dhe për dinamikën e ndërmarrjes së atyre masave.

Obligimi për qasje dhe lidhje
Neni 164

(1) Operatori i sistemit për bartje dhe/ose shpërndarje të energjisë obligohet që, në pajtim me rregullat përkatëse të rrjetit dhe rregullat për furnizim, shfrytëzuesve ekzistues dhe shfrytëzuesve të rinj t'u mundësojë qasje në rrjetin përkatës për bartje ose shpërndarje:

1) në mënyrë objektive, transparente dhe jodiskriminuese;

2) të bazuar në parimin e qasjes së rregulluar të palës së tretë, dhe

3) me zbatimin e çmimeve dhe tarifave të miratuara dhe shpallura paraprakisht nga Komisioni Rregullator i Energjetikës.

(2) Operatori i sistemit elektropërçues dhe/ose sistemit elektrodistributiv nuk ka të drejtë të refuzojë lidhjen e:

1) prodhuesit të ri të energjisë elektrike me arsyetimin se kjo do të shkakton kufizime të mundshme në të ardhmen të kapaciteteve në dispozicion, siç është bllokimi në disa pjesë të sistemit për bartje dhe/ose shpërndarje, dhe

2) shfrytëzuesit të ri me arsyetimin se kjo do të shkakton shpenzime plotësuese për rritjen e kapacitetit të nevojshëm të elementeve të sistemit në afërsi të pikës lidhëse.

(3) Operatori i sistemit për bartje ose shpërndarje të gazit natyror nuk ka të drejtë të refuzojë lidhjen e konsumatorit të ri industrial me arsyetimin se do të shkaktojë kufizime të kapaciteteve në dispozicion të rrjetit ose për shkak të shpenzimeve plotësuese të lidhura me rritjen e nevojshme të kapacitetit. Operatori i sistemit për bartje dhe/ose shpërndarje të gazit natyror është i detyruar të sigurojë kapacitet të mjaftueshëm hyrës dhe dalës për lidhjen e re.

Refuzimi i qasjes
Neni 165

(1) Operatori i sistemit për bartje ose shpërndarje të energjisë mund të miratojë vendim për refuzimin e kërkesës për qasje vetëm në rastet kur:

1) nuk ka kapacitet të nevojshëm bartës ose distribues;

2) sigurimi i qasjes për shfrytëzues të caktuar mund ta rrezikoj sigurinë në furnizimin me energji në Republikën e Maqedonisë ose

3) sigurimi i qasjes në sistemin adekuat do ta pengojë operatorin adekuat të sistemit ta realizojë detyrimin e vet për shërbim publik.

(2) Operatori i cili ka refuzuar qasjen në pajtim me paragrafin (1) të këtij neni, detyrohet që vendimin për refuzimin dhe arsyetimin e vendimit t'ia dorëzojë personit i cili ka kërkuar qasje me shkrim, me ç'rast është i detyruar në arsyetimin e vendimit t'i theksojë arsyet për refuzimin që doemos duhet të bazohen në kritere të arsyeshme teknike dhe ekonomike, të përcaktuara në rregullat e rrjetit për bartje përkatësisht shpërndarje të sistemit adekuat.

(3) Personi qasja e të cilit në sistemin për bartje ose shpërndarje të energjisë elektrike ose gaz natyror i refuzuar me vendimin nga paragrafi (1) i këtij neni ose i cili është i pakënaqur me kushtet për qasje në sistem, mund të dorëzojë kundërshtim te Komisioni Rregullator i Energjetikës.

(4) Operatori i sistemit për bartje dhe/ ose shpërndarje të energjisë është i detyruar, për kompensim adekuat, të lejuar nga Komisioni Rregullator i Energjetikës, personit të cilit i është refuzuar qasja në sistem, me kërkesë të tij, t'i siguroj informata të nevojshme për masat që duhen të ndërmerren për përmirësimin e kushteve në sistem.

Parimi "merr ose paguaj"
Neni 166

(1) Komisioni Rregullator i Energjetikës mund t'i lejojë operatorit të sistemit për bartje dhe/ose shpërndarje të gazit natyror të shmanget nga detyrimi për lejimin e qasjes së palës së tretë dhe e refuzon kërkesën për qasje në sistemin për bartje, përkatësisht shpërndarjen e gazit natyror nëse operatori vlerëson se lejimi i qasjes do t'i shkaktojë vështirësi serioze ekonomike ose financiare për shkak të obligimeve paraprake të ndërmarra që dalin nga marrëveshjet e themeluara me parimin "merr ose paguaj".

(2) Para se të miratohet vendimi për refuzimin e qasjes, operatori nga paragrafi (1) i këtij neni do të kërkojë nga Komisioni Rregullator i Energjetikës marrjen e detyrimit për lejimin e qasjes së palës së tretë. Me kërkesën dorëzohen të gjitha informatat e domosdoshme dhe të dhënat për nevojën e refuzimit të qasjes, duke përfshirë edhe natyrën dhe shkallën e vështirësive, si dhe masat që i merr operatori për tejkalimin e tyre.

(3) Nëse në bazë të informatave të dorëzuara dhe të dhënave nga paragrafi (2) i këtij neni Komisioni Rregullator i Energjetikës vlerëson se është e nevojshme të pranohet kërkesa për marrjen e detyrimit për lejimin e qasjes së palës së tretë, do të miratojë vendim të arsyeshëm të detajuar, i themeluar në këto kritere:

1) nevoja të sigurohet treg konkurrues, transparent dhe jo diskriminues i gazit natyror;

2) nevoja për përmbushjen e detyrimeve për shërbim publik që të garantohet siguri në furnizimin me gaz natyror;

3) gjendja e operatorit të tregut të gazit natyror dhe gjendja faktike e konkurrencës së tregut;

4) serioziteti i vështirësive ekonomike dhe financiare me të cilët ballafaqohet operatori i sistemit për bartje dhe/ose shpërndarje të gazit natyror ose konsumatorët;

5) datat e nënshkrimit dhe kushtet e marrëveshjes ose marrëveshjet, e themeluara në parimin "merr ose paguaj", duke përfshirë edhe shkallën deri në të cilën ata lejojnë ndryshime të tregut;

6) masat që do t'i ndërmarrë operatori i sistemit për bartje dhe/ose shpërndarje të gazit natyror për tejkalimin e problemit;

7) niveli i lidhshmërisë së sistemit për gaz natyror me sistemet tjera për gaz natyror dhe shkalla e punës së ndërsjellë të sistemeve dhe

8) efektet të cilët marrja mund t'i ketë në bazë të zbatimit të dispozitave të këtij ligji në lidhje të funksionimit papengesë të tregut të gazit natyror.

(4) Komisioni Rregullator i Energjetikës do ta refuzojë kërkesën për përjashtim nga detyrimi për qasje të palës së tretë që i përket marrëveshjeve të themeluara në parimin "merr ose paguaj" të lidhura para 1 korrikut 2006, nëse vërteton se:

1) shitja e gazit natyror nuk është nën nivelin e garancive minimale për marrjen të përmbajtura në marrëveshjet për blerje të gazit natyror të themeluara në parimin "merr ose paguaj", ose

2) nëse marrëveshjet për blerje të gazit natyror në parimin "merr ose paguaj" mund të përshtaten ose

3) kërkuesi ka mundësi të gjejë zgjidhje alternative.

(5) Komisioni Rregullator i Energjetikës është i detyruar menjëherë t'ia dorëzojë Sekretariatit të Bashkësisë Energjetike vendimin për kërkesën për përjashtim nga detyrimi për qasje të palës së tretë, ndaj të cilës do të bashkëngjiten të gjitha të dhënat dhe informatat në bazë të së cilave është miratuar vendimi.

(6) Shoqëritë për gaz natyror të cilat në pajtim me dispozitat e këtij ligji Komisioni Rregullator i Energjetikës nuk i ka lejuar marrjen e detyrimit për qasje të palës së tretë, janë të detyruara t'i pranojnë të gjitha kërkesat për qasje edhe krahas detyrimit nga marrëveshjet për blerje të gazit natyror të themeluara në parimin "merr ose paguaj".

Përçuesi i ri interkonektiv për energji elektrike
Neni 167

(1) Operatori i përçuesit të ri interkonektiv për rrymë njëdrejtimëshe mund t'i kërkojë Komisionit Rregullator të Energjetikës marrjen e periudhës së caktuar kohore nga detyrimi për sigurimin e qasjes për palën e tretë të përçuesit të ri intrakonektiv. Kërkesa mund t'i përket tërë kapacitetit ose vetëm një pjese të përçuesit interkonektiv. Komisioni Rregullator i Energjetikës do ta lejojë kërkesën nëse plotësohen kushtet në vijim:

1) investimi ta rrisë konkurrencën dhe sigurinë në furnizimin me energji elektrike;

2) rreziku i lidhur me investimin është i atillë që investimi nuk do të realizohet nëse nuk mundësohet përjashtimi nga detyrimi për mundësimin e qasjes së palës së tretë;

3) përçuesi interkonektiv për të cilin kërkohet shmangia nga detyrimi për qasje të palës së tretë doemos duhet të jetë në pronësi të personit i cili është i pavarur, së paku në formën e vet juridike, nga operatori i sistemit elektropërçues të Republikës së Maqedonisë dhe nga operatori i sistemit elektroenergjetik në sistemin e të cilës do të ndërtohet përçues intrakonektiv;

4) shfrytëzuesve të përçuesit interkonektiv tu arkëtohet kompensimi;

5) prej 1 korrik 2007 asnjë pjesë e investimeve ose shpenzimeve operative për përçues interkonektiv të mos mund të kthehen nëpërmjet kompensimeve për shfrytëzimin e sistemeve për bartje ose shpërndarje të energjisë elektrike të lidhura me përçuesin interkonektiv, dhe

6) shmangia nga detyrimi për mundësimin e qasjes së palës së tretë të mos ndikojë në konkurrencë edhe efikasitet të tregut të energjisë elektrike në rajon, si dhe në bazë të funksionimit efikas të sistemit të rregulluar për bartje me të cilin është i lidhur përçuesi interkonektiv.

(2) Kërkesa për marrjen e detyrimit për sigurimin e qasjes për palën e tretë për përçues interkonektiv për rrymë alternative mund t'i dorëzohet Komisionit Rregullator të Energjetikës më kusht që shpenzimet dhe rreziqet e lidhura me investimet të jenë detyrimisht më të larta në krahasim me shpenzimet e zakonshme të kapacitetit të përçuesve ekzistues interkonektiv.

(3) Për çdo kërkesë veç e veç për marrjen e obligimeve për mundësimin e qasjes së palës së tretë të përçuesit interkonektiv, vendimin së bashku e miratojnë Komisioni Rregullator i Energjetikës dhe trupi kompetent rregullator i shtetit tjetër të prekur. Me vendimin, shmangia mund t'i ndahet tërë kapacitetit ose një pjese të përçuesit të ri intrakonektiv ose përçuesit ekzistues intrakonektiv kapaciteti i të cilit është rritur në mënyrë të dukshme.

(4) Komisioni Rregullator i Energjetikës menjëherë e informon Këshillin Rregullator të Bashkësisë Energjetike dhe trupin kompetent rregullator të shtetit tjetër të prekur për secilën kërkesë të pranuar për përjashtim nga detyrimi për mundësimin e qasjes së palës së tretë, me qëllim që në afatin kohor jo më të gjatë se gjashtë muaj të arrihet marrëveshje për miratimin e vendimit të përbashkët për përjashtim.

(5) Nëse në afat prej 60 ditëve nga dita e pranimit të kërkesës për përjashtim e dorëzuar nga Komisioni Rregullator i Energjetikës, Këshilli Rregullator i Energjetikës ka dorëzuar mendim këshillëdhënës te Komisioni Rregullator i Energjetikës edhe për trupin kompetent rregullator të shtetit tjetër të prekur, Komisioni Rregullator i Energjetikës dhe trupi kompetent rregullator i shtetit tjetër të prekur mund ta pranojnë mendimin këshillëdhënës si bazë gjatë marrjes së vendimit.

(6) Komisioni Rregullator i Energjetikës dhe trupi kompetent rregullator i shtetit tjetër të prekur gjatë vendosjes për secilën kërkesë veç e veç për marrjen e detyrimit për sigurimin e qasjes për palët e treta duhet t'i ketë parasysh :

1) nevojën për kohëzgjatjen e kufizuar të përjashtimit;

2) qasjen jo diskriminuese për përçuesin interkonektiv;

3) kohëzgjatjen e ndërtimit të përçuesit interkonektiv;

4) të gjitha kapacitetet plotësuese që duhet të ndërtohen ose kapacitetet ekzistuese që duhet të përsosen dhe

5) gjendjet e tregut të energjisë elektrike në Replikën e Maqedonisë, shteti tjetër i prekur dhe rajoni.

(7) Para se të miratohet vendimi për lejimin e përjashtimit, Komisioni Rregullator dhe trupi kompetent rregullator i shtetit tjetër të prekur i përcaktojnë rregullat dhe mekanizmat për menaxhimin dhe ndarjen e kapaciteteve të përçuesit interkonektiv, me ç'rast në lidhje me menaxhimin me bllokimin përcaktohen detyrim:

1) kapaciteti i pashfrytëzuar t'i ofrohet tregut dhe

2) shfrytëzuesit e kapacitetit të kenë të drejtë t'i ofrojnë kapacitetet e veta kontraktuese të tregut sekondar.

(8) Gjatë vlerësimit të kritereve të theksuara në paragrafin (1) pikat 1), 2) dhe 6) të këtij neni, merren parasysh rezultatet e procedurës për ndarjen e kapacitetit.

(9) Pas arritjes së marrëveshjes, Komisioni Rregullator i Energjetikës dhe trupi kompetent rregullator i shtetit tjetër të prekur e miraton dhe e shpallin vendimin për marrjen e detyrimit për sigurimin e qasjes së palës së tretë me arsyetim dhe kushtet e paragrafit (6) të këtij neni edhe për atë e njoftojnë Këshillin Rregullator të Bashkësisë Energjetike.

(10) Komisioni Rregullator i Energjetikës e njofton Këshillin Rregullator të Bashkësisë Energjetike dhe Sekretariatin e Bashkësisë Energjetike për vendimin e miratuar, ndërsa me njoftimin e dorëzon vendimin me arsyetim të

detajuar si dhe të gjitha informatat e nevojshme për miratimin e tij që i përkasin posaçërisht në:

1) arsyet për lejimin ose refuzimin e përjashtimit, si dhe të dhënat financiare me të cilat arsyetohet nevoja për përjashtim;

2) analiza për ndikimin e vendimit të miratuar dhe për pasojat që do të dalin nga vendimi mbi konkurrencën dhe mbi funksionimin efektiv të tregut të energjisë elektrike;

3) arsyet për të cilat është përcaktuar periudha kohore në të cilën do të zbatohet përjashtimi dhe pjesa nga kapaciteti i përgjithshëm i përçuesit interkonektiv për të cilën është lejuar përjashtimi, dhe

4) rezultati nga konsultimet e Komisionit Rregullator të Energjetikës me trupin kompetent rregullator të shtetit tjetër të prekur.

(11) Komisioni Rregullator i Energjetikës dhe trupi kompetent rregullator i shtetit tjetër të prekur, para miratimit të vendimit përfundimtar janë të detyruar ta shqyrtojnë mendimin nga Sekretariati i Bashkësisë Energjetike me të cilin kërkohet ndryshimi ose tërheqja e vendimit për miratimin e përjashtimit. Nëse vendimi përfundimtar dallohet nga mendimi i Sekretariatit të Bashkësisë Energjetikë, ndaj vendimit përfundimtar shpallet arsyetimi për miratimin e tij.

(12) Nëse përçuesi interkonektiv nuk ka filluar të ndërtohet në afat prej dy vjetëve, ose nëse nuk vihet në përdorim në afat prej pesë vjetëve nga dita kur Sekretariati i Bashkësisë Energjetike e ka dorëzuar mendimin me të cilin jepet pajtim për vendimin për lejimin e përjashtimit, Komisioni Rregullator i Energjetikës do të kërkojë nga Sekretariati i Bashkësisë Energjetike të përgatisë mendim të ri ose ta vazhdojë vlefshmërinë e mendimit ekzistues, nëse prolongimi i fillimit të ndërtimit ose vënien në përdorim të përçuesit interkonektiv ka ndodhur për shkak se janë jashtë kontrollit të personit të cilit i është lejuar e drejta e përjashtimit nga detyrimi për sigurimin e qasjes së palës së tretë.

(13) Komisioni Rregullator i Energjetikës e zbaton vendimin për kërkesën për përjashtim të miratuar nga Këshilli Rregullator i Bashkësisë Energjetike, nëse:

1) Në afat prej gjashtë muajsh nga dita e dorëzimit të kërkesës për përjashtim nuk është arritur marrëveshje për miratimin e vendimit me trup kompetent rregullator dhe shtetit tjetër të prekur ose

2) Komisioni Rregullator i Energjetikës dhe trupi kompetent rregullator i shtetit tjetër të prekur së bashku kanë kërkuar nga Këshilli Rregullator i Bashkësisë Energjetike të miratojë vendim për kërkesën për përjashtim.

Infrastruktura e re për gaz natyror

Neni 168

(1) Operatori i ri i përçuesit intrakonektiv për gaz natyror ose objektit tjetër të madh infrastrukturor për gaz natyror (në tekstin e mëtejmë: infrastruktura) mund të kërkojë nga Komisioni Rregullator i Energjetikës, për periudhën e caktuar kohore ajo infrastrukturë të shmanget nga zbatimi i dispozitave të këtij ligji me të cilat rregullohet qasja për palën e tretë te infrastruktura. Komisioni Rregullator i Energjetikës mund ta lejojë kërkesën nëse:

1) investimi në infrastrukturë e rrit konkurrencën në furnizimin me gaz natyror dhe e përmirëson sigurinë në furnizim;

2) rreziku i lidhur me investimin është i atillë që investimi nuk do të realizohet nëse nuk mundësohet marrja e detyrimit për mundësimin e qasjes së palës së tretë;

3) infrastruktura është në pronësi të personit i cili është i pavarur, të paktën në formën e tij juridike, nga operatorët e sistemeve për gaz natyror në sistemet e të cilit do të ndërtohet infrastruktura;

4) shfrytëzuesit do të paguajnë kompensim për infrastrukturë dhe

5) Përjashtimi të mos ndikojë në konkurrencë dhe efikasitet të funksionimit të tregut të gazit natyror, ose në bazë të funksionimit efikas të sistemit rregullator me të cilin është e lidhur infrastruktura.

(2) Marrja nga paragrafi (1) i këtij neni zbatohet edhe në raste të rritjes së madhe të kapacitetit dhe mbindërtimin e infrastrukturës ekzistuese për gaz natyror, me çka mundësohet zhvillimi i burimeve për furnizim me gaz.

(3) Komisioni Rregullator i Energjetikës është e obliguar menjëherë ta dorëzojë secilën kërkesë për përjashtim te Sekretariati i Bashkësisë Energjetike.

(4) Komisioni Rregullator i Energjetikës miraton vendim për kërkesën për përjashtim nga obligimi për sigurimin e qasjes së palës së tretë për secilin rast veç e veç nga paragrafët (1) dhe (2) të këtij neni.

(5) Në varësi nga lloji i infrastrukturës, gjatë vendosjes për kërkesën për përjashtim mund të caktohen kushte të posaçme në raport të kohëzgjatjes së përjashtimit edhe të mosdiskriminimit në qasjen ndaj infrastrukturës, me ç'rast Komisioni Rregullator i Energjetikës duhet t'i ketë parasysh:

1) kapacitetet plotësuese që duhet të ndërtohen;

2) rritjen ose mbindërtimin e infrastrukturës ekzistuese;

3) kohëzgjatjen e projektit dhe

4) gjendjet e tregut të gazit natyror në Republikën e Maqedonisë dhe në rajon.

(6) Operatori i infrastrukturës për të cilën është lejuar shmangia nga obligimi për qasje të palës së tretë është i detyruar, para lejimit të përjashtimit, t'i vërtetojë dhe Komisionit Rregullator të Energjetikës t'ia dorëzojë rregullat për menaxhim dhe ndarjen e kapaciteteve me të cilët posaçërisht vërtetohet:

1) Obligimi i shfrytëzuesve potencialë të tregojnë interes për kapacitetin kontraktues para se të fillojë shpërndarja e kapaciteteve të infrastrukturës;

2) Detyrimi për të ofruar kapacitete të papërdorura dhe

3) E drejta e shfrytëzuesve të infrastrukturës të tregtojnë me kapacitetin e papërdorur të tregut sekondar.

(7) Komisioni Rregullator i Energjetikës është i detyruar ta dorëzojë propozimin e vendimit për lejimin e marrjes te Komisioni për Mbrojtjen e Konkurrencës.

(8) Komisioni Rregullator i Energjetikës është i detyruar menjëherë të dorëzojë te Sekretariati i Bashkësisë Energjetike vendimin për përjashtim së bashku me arsyetimin i cili posaçërisht duhet t'i përmbajë:

1) shkaqet në bazë të cilëve Komisioni Rregullator i Energjetikës e ka refuzuar, përkatësisht e ka lejuar kërkesën për marrje, duke përfshirë edhe të dhënat financiare që e arsyetojnë nevojën për përjashtim;

2) analizën e ndikimit të lejes së marrjes në bazë të konkurrencës edhe funksionimit efikas të tregut të gazit natyror;

3) Arsyet për të cilat është përcaktuar periudha kohore në të cilën do të zbatohet shmangia dhe përcaktimi i pjesës nga kapaciteti i përgjithshëm i infrastrukturës përçuese për të cilën është lejuar shmangia;

4) rezultatin nga konsultimet e Komisionit Rregullator të Energjetikës me trupin kompetent rregullator të shtetit tjetër të prekur, në rastet kur marrja i përket përçuesit interkonektiv për gaz natyror dhe

5) kontributin e infrastrukturës për diversifikim në furnizimin e gazit natyror.

(9) Komisioni Rregullator i Energjetikës obligohet që me kërkesë të Sekretariatit të Bashkësisë Energjetike të dorëzojë informata plotësuese në lidhje me vendimin e dorëzuar nga paragrafi (4) i këtij neni.

(10) Nëse në afatin e caktuar nga Sekretariati i Bashkësisë Energjetike, Komisioni Rregullator i Energjetikës nuk i dorëzon informatat e kërkuara plotësuese, do të konsiderohet se vendimi për përjashtim së bashku me dokumentacionin shoqërues është tërhequr nga Komisioni Rregullator i Energjetikës, përveç nëse Komisioni Rregullator i Energjetikës vërteton se dokumentacioni shoqërues është dorëzuar në tërësi.

(11) Komisioni Rregullator i Energjetikës është i detyruar në afat prej 30 ditëve nga dita e pranimit të mendimit nga Sekretariati i Bashkësisë Energjetike të veprojë në pajtim me atë mendim dhe ta njoftojë për atë Këshillin Rregullator të Bashkësisë Energjetike, si dhe ta shpallë vendimin në "Gazetën Zyrtare të Republikës së Maqedonisë".

(12)Nëse përçuesi interkonektiv nuk ka filluar të ndërtohet në afat prej dy vjetëve, ose nëse nuk vihet në përdorim në afat prej pesë vjetëve nga dita kur Sekretariati për Bashkësi Energjetike e ka dorëzuar mendimin me të cilin jepet pajtim për vendimin për lejimin e marrjes, Komisioni Rregullator i Energjetikës do të kërkojë nga Sekretariati i Bashkësisë Energjetike të përgatisë mendim të ri ose ta vazhdojë vlefshmërinë e mendimit ekzistues, nëse prolongimi i fillimit të ndërtimit ose vënien në përdorim të përçuesit interkonektiv ka ndodhur për shkak se janë jashtë kontrollit të personit të cilit i është lejuar e drejta e marrjes nga detyrimi për sigurimin e qasjes së palës së tretë.

Lidhja

Neni 169

(1) Operatorët e sistemeve për përçim dhe sistemeve për shpërndarje të energjisë elektrike ose gazit natyror dhe shpërndarjes të energjisë termike janë të obliguar që në bazë të rregullave adekuate të rrjetit t'i vendosin rregullat për lidhje të rrjetit dhe metodologjisë për llogaritje të kompensimit të lidhjes. Rregullat për lidhje duhet në mënyrë transparente, objektive dhe jo diskriminuese t'i marrin parasysh pasojat e lidhjes të cilat do t'i pësojnë shfrytëzuesit tjerë të rrjetit, vendin e lidhjes në stabilimente, objektet dhe pajisjet për të cilët kërkohet lidhja dhe lloji i instalimit të nevojshëm për lidhje të rrjetit.

(2) Kompensimin për lidhje në rrjet, si dhe kompensimin për ndryshimin e parametrave energjetike të definuara në pëlqimin për lidhje të shfrytëzuesit ekzistues, e paguan shfrytëzuesi dhe përbëhet nga kompensimi për ndërtimin e lidhjes ose përsosjen e lidhjes ekzistuese, si dhe pjesëmarrja në shpenzimet për krijimin e kushteve teknike në sistemin e lidhjes të shfrytëzuesve të ri ose rritjen e kapaciteti të lidhjeve ekzistuese.

(3) Kompensimi nga paragrafi (2) i këtij neni:

1) llogaritet me zbatimin e metodologjisë së përfshirë në rregullat adekuate të rrjetit;

2) duhet t'i sigurojë të hyrat për investimet e nevojshme të cilat duhet të mundësojnë qëndrueshmëri të rrjeteve adekuate dhe

3) shpallet në ueb faqen e operatorit të sistemit adekuat për bartje dhe shpërndarje.

(4) Operatori nga paragrafi (1) i këtij neni është i detyruar t'u sigurojë personave të cilët kërkojnë të lidhen në rrjetin adekuat vlerësim të detajuar të shpenzimeve për ndërtimin e lidhjes dhe vlerësim të shpenzimeve për krijimin e kushteve teknike të rrjetit.

(5) Komisioni Rregullator i Energjetikës i obligon operatorët adekuat në shpenzim të tij t'i ndërtojë lidhjet e prodhuesve të energjisë elektrike nga burimet rigjeneruese të rrjetit dhe t'i kthejnë shpenzimet e bëra për lidhje nëpërmjet tarifës për shërbimin e rregulluar, kur është e nevojshme të realizohen qëllimet nacionale të detyrueshme nga neni 173 të këtij ligji.

(6) Komisioni Rregullator i Energjetikës e përcakton periudhën për të cilën të zbatohet detyrimi i operatorëve nga paragrafi (5) i këtij neni dhe kushtet që duhet t'i përmbushin prodhuesit e energjisë elektrike nga burimet ripërtëritëse që të lidhen në sistemin adekuat në pajtim me paragrafin (5) të këtij neni, si dhe e lejon projektin për çdo lidhje veç e veç.

Pëlqimi për lidhje

Neni 170

(1) Personat të cilët kërkojnë lidhje në sistemet për bartje dhe sistemet për shpërndarje të energjisë elektrike ose gazit natyror dhe shpërndarje të energjisë termike, si dhe shfrytëzuesit të cilët kërkojnë ndryshimin e lidhjes ekzistuese për zmadhim të kapacitetit detyrohen të parashtrojnë kërkesë për lidhje në rrjet te operatori përkatës i sistemit për bartje ose shpërndarje në mënyrë dhe procedurë të përcaktuara në rregullat përkatëse të rrjetit.

(2) Personat nga paragrafi (1) i këtij neni, mund të lidhen në sistemin përkatës vetëm në bazë të aktvendimit të marrë për pëlqim për lidhje, të lëshuar nga operatori i sistemit në të cilin kërkojnë lidhje, në pajtim me rregullat përkatëse të rrjetit.

(3) Operatori i sistemit për bartje ose shpërndarje të energjisë elektrike, gazit natyror ose energjisë termike në rregullat përkatëse të rrjetit duhet t'i parashikojë afatet për miratimin e aktvendimit për pëlqimin për lidhje.

(4) Në aktvendimin nga paragrafi (2) i këtij neni veçanërisht përcaktohen:

1) kushtet teknike për lidhje;

2) kompensimi për lidhje që duhet ta paguajë shfrytëzuesi;

3) afati në të cilin operatori e kryen lidhjen, dhe

4) obligimet e operatorit në lidhje me lidhjen.

(5) Aktvendimi për pëlqimin për lidhje pushon të vlejë nëse ndërtimi i lidhjes nuk fillon në afatin e përcaktuar në lejen për ndërtim të lidhjes.

Të drejtat dhe obligimet që kanë të bëjnë me lidhjet

Neni 171

(1) Objektet e reja për zgjerim të sistemi energjetik ekzistues, duke e përfshirë ndërtimin e lidhjeve të reja ose përsosjen e lidhjeve ekzistuese në

pronësi të operatorit në sistemin përkatës ose shoqërisë së integruar vertikale, kur kjo është paraparë me këtë ligj, i ndërton operatori i sistemit përkatës ose shoqëria e integruar vertikale dhe janë në pronësi të tyre. Kur operatori i sistemit përkatës në emër të shoqërisë së integruar vertikale ndërton objekte të reja për zgjerim të sistemit ekzistues, duke përfshirë ndërtimin e lidhjeve të reja ose përsosjen e atyre ekzistuese, ato janë në pronësi të shoqërisë së integruar vertikale.

(2) Me përjashtim të paragrafit (1) të këtij neni, në raste kur lidhja është e dedikuar për lidhjen e një shfrytëzuesi (konsumator i fundit, sistem energjetik ose stabiliment për prodhim të energjisë elektrike ose asaj termike) lidhjen, me leje paraprake të marrë nga operatori, mund ta ndërtojë shfrytëzuesi në pajtim me rregullat përkatëse të rrjetit, ndërsa lidhja e ndërtuar do të jetë në pronësi të tij.

(3) Në lejen nga paragrafi (2) i këtij neni, operatori përkatës i sistemit, në bazë të rregullave përkatëse të rrjetit, do t'i përcaktojë kushtet dhe mënyrën për ndërtimin e lidhjes.

(4) Kundër aktvendimit të operatorit përkatës të sistemit me të cilin refuzohet kërkesa e shfrytëzuesit për ndërtim të lidhjes nga paragrafi (2) i këtij neni, shfrytëzuesi mund të parashtrojë kundërshtim në Komisionin Rregullator të Energjetikës.

(5) Nëse shfrytëzuesi e ndërton lidhjen në shpenzime të veta, është i detyruar ta paguajë pjesën e kompensimit për lidhje që ka të bëjë me krijimin e kushteve teknike në sistemin përkatës për lidhje të shfrytëzuesve ose zmadhim të kapacitetit të lidhjeve ekzistuese, me ç'rast shfrytëzuesi paguan vetëm për kapacitetin që është shënuar në kërkesë për kyçje nga neni 170 paragrafi (1) të këtij ligji.

(6) Shfrytëzuesi i cili e ka ndërtuar lidhjen mund ta bartë pronësinë e lidhjes së operatorit të sistemit pa kompensim.

(7) Nëse shfrytëzuesi e mban lidhjen në pronësi të vet ai obligohet:

1) t'i mundësojë operatorit përkatës të sistemit menaxhim të lidhjes nga operatori në mënyrë dhe procedurë të parapara me rregullat përkatëse të rrjetit;

2) të sigurojë mirëmbajtje të lidhjes sipas kritereve të definuara në rregullat përkatëse të rrjetit.

(8) Kompensimet për lidhje që i paguan operatori i sistemit përkatës, kompensimet nga paragrafi (5) i këtij neni, si dhe lidhjet dhe pjesët tjera të rrjetit që shfrytëzuesit ia shmangin operatorit përkatës të sistemit duhet të merren parasysh gjatë përcaktimit të të hyrave të rregullta të operatorit përkatës të sistemit. Komisioni Rregullator i Energjetikës, në rregullat nga neni 28 paragrafët (1) dhe (2) të këtij ligji, hollësisht i përcakton mënyrën dhe procedurën e mbajtjes së evidencës së kompensimeve për lidhjet dhe mjetet që shfrytëzuesit pa kompensim ua shmangin operatorëve.

(9) Për objektet elektroenergjetike që janë pjesë e sistemit elektroenergjetik, të ndërtuara me mjete dhe në pronësi të shfrytëzuesve të sistemit, ndërsa nuk janë pjesë përbërëse e lidhjes që e shfrytëzon vetëm pronari i objektit elektroenergjetik, operatori përkatës i sistemit dhe pronari i objektit do të lidhin marrëveshje me të cilën do t'i rregullojnë të drejtat dhe obligimet ndërmjet veti që dalin nga shfrytëzimi i objektit nga operatori përkatës i sistemit në mënyrë dhe kushte të përcaktuara në rregullat përkatëse të rrjetit.

(10) Për realizimin e obligimit për sigurim të shërbimit publik, në pajtim me dispozitat e këtij ligji, operatori përkatës i sistemit për përçim dhe sistemit për shpërndarje të energjisë elektrike ose gazit natyror ose shpërndarje të energjisë termike obligohet t'i mirëmbajë dhe drejtojë objektet për energji elektrike ose gaz natyror, pronari i të cilave është i panjohur, e të cilat janë pjesë përbërëse e sistemit përkatës, ndërsa shpenzimin për mirëmbajtjen e këtyre objekteve Komisioni Rregullator i Energjetikës e pranon gjatë përcaktimit të të hyrave të rregullta të operatorit.

XI. BURIMET RIGJENERUESE TË ENERGJISË

Plani aksional për burimet rigjeneruese të energjisë dhe raporti për realizimin e tij

Neni 172

(1) Qeveria , me propozim të Ministrisë, në afat prej gjashtë muajsh nga dita e miratimit të Strategjisë miraton Plan aksional për burimet rigjeneruese të energjisë për periudhë prej dhjet vjetësh.

(2) Plani aksional për burimet rigjeneruese të energjisë veçanërisht përmban: pasqyrë dhe vlerësim të gjendjes në energjetikë dhe tregun e burimeve rigjeneruese të energjisë, analiza krahasuese, qëllime dhe dinamika të trajektores indikative, qëllime sektoriale dhe parashikime vjetore dhe masa për mënjanimin e qëllimeve me përcaktimin e bartësve, afateve dhe mjeteve për zbatim.

(3) Plani Akcional i miratuar për burime rigjeneruese të energjisë publikohet në ueb faqet e Qeverisë së Republikës së Maqedonisë dhe në Gazetën Zyrtare e Republikës së Maqedonisë".

(4) Ministria e përcjell realizimin e Planit Akcional për burimet rigjeneruese të energjisë dhe në çdo dy vjet përgatit raport për realizim në dy vitet paraprake kalendarike të cilin ia dorëzon Qeverisë më së voni deri më 30 nëntor.

(5) Nëse pjesëmarrja e energjisë nga burimet rigjeneruese në dy vitet e fundit është më e vogël se dinamika e trajektores indikative, Qeveria deri me 31 mars të vitit të ardhshëm miraton Plan aksional të reviduar për burimet rigjeneruese të energjisë dhe ia dorëzon Sekretariatit të Bashkësisë Energjetike. Në Planin akcional të reviduar për burime rigjeneruese energjetike përcaktohen masa me të cilat mundësohet realizimi i trajektores indikative.

(6) Qeveria menjëherë e njofton Sekretariatin e Bashkësisë Energjetike në raste kur për shkak të fuqisë madhore nuk është i mundur realizimi i përqindjes së pjesëmarrjes së energjisë nga burime rigjeneruese në konsumimin final bruto të energjisë të përcaktuar në vendimin nga neni 173 paragrafi (1) të këtij ligji.

Qëllimet e detyrueshme nacionale

Neni 173

(1) Qeveria, me propozim të Ministrisë, merr vendim me të cilin i përcakton:

1) qëllimet e detyrueshme nacionale për pjesëmarrjen e energjisë së prodhuar nga burimet rigjeneruese në konsumim final bruto të energjisë dhe

2) qëllimet e detyrueshme nacionale për pjesëmarrjen e energjisë së prodhuar nga burimet rigjeneruese në konsumim final të energjisë në transport.

(2) Qëllimet e detyrueshme nga paragrafi (1) i këtij neni dhe periudhat në të cilat duhet të realizohen, përcaktohen në pajtim me dokumentet nacionale strategjike dhe të planeve dhe obligimet e Republikës së Maqedonisë të ndërmarra me marrëveshjet e ratifikuara ndërkombëtare dhe llogariten në pajtim me këtë ligj dhe dispozitat e miratuara në bazë të këtij ligji.

(3) Qeveria për plotësimin e qëllimeve nga paragrafi (1) i këtij neni:

1) vendos dhe zbaton masa të cilat sigurojnë që pjesëmarrja e energjisë së prodhuar nga burimet rigjeneruese të jetë e barabartë ose ma e madhe se qëllimi i detyrueshëm nacional i përcaktuar me vendimin e Qeverisë nga paragrafi (1) i këtij neni dhe

2) e përcakton vëllimin e mbështetjes për energji nga burime rigjeneruese të prodhuar në palën kontraktuese të Bashkësisë Energjetike në mënyrë të përcaktuar me dispozitat e këtij ligji dhe në pajtim me rregullat për ndihmë shtetërore.

(4) Ministri me rregullore e përcakton metodologjinë për llogaritje të pjesëmarrjes së energjisë së prodhuar nga burimet rigjeneruese në konsumin final bruto të energjisë, në pajtim me rregullat zbatimi i të cilave është i detyrueshëm në pajtim me marrëveshjet e ratifikuara ndërkombëtare.

Transfertet statistike
Neni 174

(1) Qeveria, me propozim të Ministrisë, ndërsa në pajtim me obligimet e Republikës së Maqedonisë të ndërmarra me marrëveshjet e ratifikuara ndërkombëtare, kërkon nga Këshilli Ministror i Bashkësisë Energjetike lejim për lidhje të marrëveshjes për transfert statistik të sasisë së caktuar të energjisë nga burime rigjeneruese me palën kontraktuese ose vendin pjesëmarrës të Marrëveshjes për Bashkësi Energjetike.

(2) Në rast kur Republika e Maqedonisë është e përfshirë në transfertin statistik nga paragrafi (1) i këtij neni, në cilin do drejtim, sasia e energjisë e cila është lëndë e trasfertit statistik, varësisht nga drejtimi, hiqet ose shtohet sasia e energjisë nga burimet rigjeneruese gjatë llogaritjes së realizimit të qëllimeve të detyrueshme nacionale të përcaktuara në vendimin nga neni 173 paragrafi (1) të këtij ligji.

(3) Marrëveshjet për transfert statistik nga paragrafi (1) i këtij neni janë në kohëzgjatje prej së paku një viti.

(4) Qeveria për çdo transfert statistik nga paragrafi (1) i këtij neni e njofton Sekretariatin e Bashkësisë Energjetike në afat prej 90 ditësh nga përfundimi i vitit në të cilin është kryer transferti statistik, me ç'rast e thekson sasinë dhe çmimin e energjisë së përfshirë. Sasia e energjisë që është lëndë e transfertit statistik mund të shfrytëzohet për llogaritjet nga paragrafi (2) i këtij neni pas dorëzimit të njoftimit Sekretariatit të Bashkësisë së Energjetikës.

(5) Qeveria dhe pala tjetër kontraktuese për transfert statistikor mund të kontraktojnë kushte të cilat janë më të rrepta se të përcaktuarat në dispozitat e këtij neni.

Projektet e përbashkëta me palë kontraktuese të Bashkësisë Energjetike

Neni 175

(1) Qeveria mund të bashkëpunojë me një ose më shumë palë kontraktuese të bashkësisë energjetike në realizimin e projekteve të përbashkëta të cilat përfshijnë prodhimin e energjisë elektrike ose energjisë për ngrohje ose për ftohje të prodhuar nga burimet rigjeneruese. Realizimi i projekteve të përbashkëta mund të përfshijë persona nga sektori privat.

(2) Për energjinë e prodhuar nga burimet rigjeneruese në suaza të projektit të përbashkët nga paragrafi (1) i këtij neni, Qeveria dorëzon njoftim te Sekretariati i Bashkësisë Energjetike. Njoftimi nuk mund të ndryshohet ose tërhiqet pa pëlqimin e shtetit pjesëmarrës në projektin e përbashkët.

(3) Qeveria në afat prej 90 ditësh pas përfundimit të çdo viti të periudhës së përcaktuar në vendimin nga neni 173 i këtij ligji, dorëzon njoftim te Sekretariati i Bashkësisë Energjetike dhe shteti pjesëmarrës në projektin e përbashkët.

(4) Përqindja ose sasia e energjisë së prodhuar nga paragrafi (1) i këtij neni në kuadër të projektit të përbashkët llogaritet me qëllimin e përgjithshëm nacional të Republikës së Maqedonisë Për shkak të llogaritjes së plotësimit të qëllimeve të detyrueshme nacionale të përcaktuara në vendimin nga neni 173 i këtij ligji, sasia e energjisë elektrike, energjia për ngrohje ose ftohje nga burimet rigjeneruese të energjisë:

1) hiqet nga sasia e energjisë nga paragrafi (1) i këtij neni që është marrë parasysh gjatë llogaritjes së plotësimit të qëllimeve të shtetit i cili e dorëzon njoftimin nga paragrafi (3) i këtij neni, dhe

2) i shtohet sasisë së energjisë nga paragrafi (1) i këtij neni që është marrë parasysh gjatë llogaritjes së plotësimit të qëllimeve të shtetit i cili e pranon njoftimin nga paragrafi (3) i këtij neni.

(5) Kohëzgjatja e projektit të përbashkët mund të vazhdojë edhe pas vitit 2020, por llogaritja në pajtim me nenin 4 të këtij ligji nuk guxon të vazhdojë pas vitit 2020.

Projektet e përbashkëta me shtetin anëtar të Unionit Evropian ose shtetin e tret

Neni 176

(1) Qeveria mund të bashkëpunojë me shtetin anëtar të unionit evropian ose shtetin e tretë në realizimin e projekteve të përbashkëta që përfshijnë prodhim të energjisë elektrike nga burimet rigjeneruese të energjisë. Realizimi i projekteve të përbashkëta mund të përfshijë persona nga sektori privat.

(2) Energjia elektrike e prodhuar nga burimet rigjeneruese në shtetin anëtar të Unionit Evropian ose shtetin e tretë mund të merret parasysh gjatë llogaritjes së plotësimit të qëllimeve të detyrueshme nacionale të përcaktuara në vendimin nga neni 173 i këtij ligji, nëse janë plotësuar kushtet si vijon:

1) energjia elektrike shfrytëzohet në Bashkësinë Energjetike, me kusht nëse:

- sasia energjisë elektrike ekuivalente me energjinë e evidentuar elektrike është e dominuar vazhdimisht në kapacitetin e ndarë interkonektiv nga operatorët e sistemeve elektropërçues. shteti nga i cili rrjedh, shteti ku shfrytëzohet, dhe kur kjo është e nevojshme në çdo shtet anëtar të Unionit Evropian ose shtet të tretë në transit,

- sasia e energjisë elektrike ekuivalente me energjinë e evidentuar elektrike është regjistruar vazhdimisht në orarin për balancim të operatorit të sistemit elektropërçues të Republikës së Maqedonisë, dhe

- kapaciteti i nominuar dhe prodhimi i energjisë elektrike nga burimet rigjeneruese nga stabilimenti nga pika 2) e këtij paragrafi kanë të bëjnë në periudhën e njëjtë kohore.

2) energjia elektrike është prodhuar në stabiliment të ri që ishte ndërtuar ose stabiliment i përhershëm kapaciteti i të cilit është zmadhuar pas 18 dhjetorit 2012 në kuadër të projektit të përbashkët në pajtim me paragrafin (1) të këtij neni dhe

3) sasia e prodhimit dhe energjia elektrike e eksportuar nuk do të ketë përkrahje nëpërmjet masës për përkrahje nga shteti anëtar i Unionit Evropian ose shteti i tretë, përveç ndihmës investuese të dhënë për ndërtim ose rritje të kapacitetit të stabilimentit.

(3) Qeveria në pajtim me detyrimet e Republikës së Maqedonisë të ndërmarra me marrëveshje ndërkombëtare të ratifikuara, e njofton Sekretariatin e Bashkësisë Energjetike për:

1) përqindjen ose sasinë e energjisë elektrike të prodhuar nga stabilimentet e territorit të shtetit anëtar të Unionit Evropian ose shtetit të tretë i cili konsiderohet në qëllimet nacionale të përcaktuara në vendimin nga neni 173 i këtij ligji në qëllimet e përgjithshme nacionale në çdo shtet tjetër që është pjesëmarrës në projektin e përbashkët nga neni 175 i këtij ligji dhe

2) shpërndarjen e përqindjes ose sasisë nga paragrafi (2) i këtij neni ndërmjet Republikës së Maqedonisë dhe cili do shtet anëtar i Unionit Evropian ose shtetit të tretë, që nuk guxon të tejkalojë përqindjen ose sasinë që eksportohet dhe shfrytëzohet në Unionin Evropian ose Bashkësinë Energjetike, që i plotësojnë kushtet e përcaktuara në paragrafin (2) pikën 1) të këtij neni.

(4) Qeveria në afat prej 90 ditësh pas përfundimit të çdo viti në kuadër të periudhës së përcaktuar në vendimin nga neni 173 i këtij ligji, dorëzon njoftim te shteti anëtar i Unionit Evropian ose shteti i tretë pjesëmarrës në projektin e përbashkët dhe te Sekretariati i Bashkësisë Energjetike në pajtim me dispozitat e këtij neni dhe në të cilin theksohet:

1) sasia e përgjithshme energjisë elektrike ose energjisë për ngrohje ose ftohje të prodhuara nga burime rigjeneruese gjatë vitit nga stabilimenti që ishte lëndë e njoftimit dhe

2) sasia e energjisë elektrike të prodhuar në burime rigjeneruese gjatë vitit në atë stabiliment që llogaritet në qëllime të përgjithshme nacionale të përcaktuara në vendimin nga neni 173 i këtij ligji në pajtim me kushtet për njoftim nga paragrafi (3) i këtij neni, dhe

3) dëshmia për plotësimin e kushteve të përcaktuara në paragrafin(2) të këtij neni.

(5) Njoftimet e parashtruara në pajtim me këtë nen nuk mund të ndryshohen ose tërhiqen pa pëlqimin e përbashkët të Qeverisë dhe shtetit anëtar të Unionit Evropian ose shtetit të tretë pjesëmarrës në projektin e përbashkët.

(6) Sasia e energjisë elektrike të prodhuar nga burimet rigjeneruese të energjisë për të cilën njoftohet në pajtim me dispozitat e këtij neni i shtohet sasisë së evidentuar të energjisë nga burime rigjeneruese për shkak të

llogaritjes së plotësimit të qëllimeve të përgjithshme të detyrueshme nacionale të përcaktuara me vendimin nga neni 173 i këtij ligji.

(7) Kohëzgjatja e projektit të përbashkët mund të vazhdojë edhe pas vitit 2020, por llogaritja në pajtim me nenin 3 të këtij ligji nuk guxon të vazhdojë pas vitit 2020.

Koordinimi i masave për mbështetje
Neni 177

(1) Në pajtim me obligimet e Republikës së Maqedonisë të ndërmarra me ratifikimin e marrëveshjes ndërkombëtare, Qeveria mund të vendosë tu bashkëngjitet ose pjesërisht t'i koordinojë masat e veta për mbështetje të shfrytëzimit të burimeve rigjeneruese të energjisë me një ose më shumë shtete anëtare të Unionit Evropian dhe/ose me palët kontraktuese të Bashkësisë Energjetike, me ç'rast sasia e caktuar energjisë nga burimet rigjeneruese e prodhuar në territorin e shtetit që merr pjesë në masat e përbashkëta për mbështetje mund të llogaritet në qëllimin e përgjithshëm nacional të Republikës së Maqedonisë dhe anasjelltas, nëse shteti i prekur:

1) bën transfert statistik të sasive të përcaktuara të energjisë nga burime rigjeneruese në Republikën e Maqedonisë në pajtim me nenin 174 të këtij ligji, ose

2) në marrëveshjen me shtetet tjera pjesëmarrëse vendos rregulla për shpërndarje sipas të cilës ndërmjet tyre shpërndahen sasitë e energjisë së prodhuar nga burimet rigjeneruese. Rregullat e kësaj pike i dorëzohen Sekretariatit të Bashkësisë Energjetike më së voni 90 ditë pas përfundimit të vitit të parë kur rregullat kanë hyrë në fuqi.

(2) Në afat prej 90 ditësh pas përfundimit të çdo viti, Qeveria, i dorëzon Sekretariatit të Bashkësisë Energjetike njoftim me sasinë e përgjithshme të energjisë elektrike ose energjisë për ngrohje ose ftohje nga burimet rigjeneruese të prodhuar gjatë vitit që është lëndë e rregullave për shpërndarje nga paragrafi (1) pika 2) të këtij neni.

(3) Për shkak të llogaritjes së plotësimit të qëllimeve të detyrueshme nacionale të përcaktuar në vendimin nga neni 173 i këtij ligji, sasia e energjisë elektrike ose energjisë për ngrohje ose ftohje nga burimet rigjeneruese të energjisë që njoftohet në pajtim me paragrafin (2) të këtij neni shpërndahet ndërmjet shteteve të përfshira në pajtim me rregullën për shpërndarje nga paragrafi (1) pika 2) të këtij neni.

Llogaritja e energjisë së prodhuar gjatë zmadhimit të kapacitetit
Neni 178

Gjatë kryerjes së llogaritjeve nga neni 175 dhe neni 176 të këtij ligji, sasia energjisë elektrike e prodhuar nga burimet rigjeneruese që është rezultat i zmadhimit të kapacitetit të stabilimentit, konsiderohet se është prodhuar në stabiliment të veçantë nga momenti kur ka ndodhur zmadhimi i kapacitetit.

Specifikimet teknike për pajisje dhe sisteme për burime rigjeneruese të energjisë
Neni 179

(1) Masat për mbështetje ndahen nëse kërkuesi vendos pajisje dhe sisteme për prodhim të energjisë nga burimet rigjeneruese që i plotësojnë specifikimet përkatëse teknike.

(2) Ministri i përcakton specifikimet teknike të cilat pajisja dhe sistemet për burime rigjeneruese të energjisë doemos duhet t'i plotësojnë që të mund të shfrytëzojnë masa për mbështetje.

(3) Me specifikimet teknike nga paragrafi (2) i këtij neni nuk guxon të kufizohet konkurrenca.

Obligimi për publikim të informatave
Neni 180

Ministria përgatit dhe publikon informata në ueb faqen e vet të lidhura me mënyrën e shfrytëzimit të burimeve rigjeneruese, masat për mbështetje për shfrytëzimin e energjisë nga burimet rigjeneruese, si dhe procedura për licencim të instaluesve të sistemit dhe pajisjes për prodhim të energjisë nga burime rigjeneruese të theksuar në nenin 181 të këtij neni.

Licencimi i instaluesve
Neni 181

(1) Instalimin e kaldajave dhe stufave në biomasë, sistemeve me fototension, sistemeve termike diellore, sistemeve të cekëta gjeotermike dhe pompave termike e kryejnë instalues që janë të licencuar nga Ministria.

(2) Ministria e pranon çdo licencë ose certifikatë të instaluesve nga paragrafi (1) i këtij neni i lëshuar nga shteti tjetër në pajtim me obligimet e Republikës së Maqedonisë të ndërmarra me marrëveshje të ratifikuara ndërkombëtare.

(3) Ministria vendos dhe mban regjistër të instaluesve të licencuar që e publikon në ueb-faqen e vet.

(4) Ministri me rregullore i përcakton:

1) programet për trajnim dhe dhënie të provimit profesional për marrjen e licencës për instalim të pajisjes dhe aparateve nga paragrafi (1) i këtij neni;

2) kriteret dhe procedurën për licencim të instaluesve;

3) procedurën për pranimin e licencës ose certifikatës së instaluesve të lëshuar nga shtet tjetër dhe dokumentacionin e nevojshëm, dhe

4) formën, përmbajtjen dhe mënyrën regjistrit të instaluesve të licencuar.

Garancitë për prejardhje
Neni 182

(1) Agjencia e Energjetikës mban Regjistër të garancive të lëshuara, të bartura dhe të hequra për prejardhje të energjisë elektrike të prodhuar nga burime rigjeneruese të energjisë (në tekstin e mëtejmë: Garanci për prejardhje), që publikohet në ueb-faqen e vet.

(2) Garancia për prejardhje është me madhësi standarde prej 1 MWh dhe për çdo njësi të prodhuar të energjisë lëshohet vetëm një garanci për prejardhje. Agjencia e Energjetikës siguron njësi të njëjtë të energjisë nga burime rigjeneruese të merret parasysh vetëm një herë.

(3) Garanci për prejardhje mund të marrë prodhuesi i energjisë elektrike nga burimet rigjeneruese të energjisë e cila për centralin elektrik

nuk e ka fituar statusin e prodhuesit të autorizuar nga neni 187 paragrafi (1) të këtij ligji.

(4) Për lëshimin e garancisë për prejardhje nga paragrafi (1) i këtij neni, prodhuesi i energjisë elektrike nga burime rigjeneruese është i detyruar të paguaj kompensim në llogari të Agjencisë për Energjetikë, sipas listës tarifore të cilën me miratimin paraprak nga Qeveria, e miraton Agjencia e Energjetikës.

(5) Garancitë për prejardhje të lëshuara nga shtet të huaja pranohen vetëm me dëshmi në të cilën përfshihen elementet e përcaktuara në rregulloren e miratuar në bazë të nenit 185 të këtij ligji. Ministria dorëzon njoftim për arsyetim te Sekretariati i Bashkësisë Energjetike.

(6) Garancia e lëshuar për prejardhje nuk merret parasysh gjatë plotësimit të qëllimeve të përgjithshme nacionale të përcaktuara në vendimin nga neni 173 i këtij ligji. Bartja e garancive për prejardhje, në veçanti ose së bashku me përçimin fizik të energjisë, nuk do të ketë ndikim mbi vendimin e Qeverisë për shfrytëzim të trasferteve statistike, projekteve të përbashkëta ose masave të përbashkëta për mbështetje për plotësimin e qëllimeve ose për llogaritjen e konsumit përfundimtar bruto të energjisë nga burimet rigjeneruese në pajtim me nenin 173 të këtij ligji.

Shfrytëzimi i garancive për prejardhje nga furnizuesit dhe tregtarët me energji elektrike

Neni 183

(1) Furnizuesi dhe/ose tregtari që u shet energji elektrike konsumatorëve mund ta dëshmojë pjesëmarrjen ose sasinë e energjisë elektrike nga burimet rigjeneruese në energjinë që e shet me garanci për prejardhje.

(2) Sasia e energjisë nga burimet rigjeneruese, që është e theksuar në garancinë për prejardhje që është bartur nga furnizuesi dhe/ose tregtari me energji elektrike te persona të tretë, hiqet nga pjesëmarrja e energjisë nga burimet rigjeneruese në përzierjen energjetike të furnizuesit dhe/ose tregtarit.

Kompetencat e Agjencisë për Energjetikë

Neni 184

(1) Agjencia e Energjetikës:

1) miraton aktvendim për lejimin e matjes të potencialit të erës për prodhim të energjisë elektrike;

2) miraton aktvendim për regjistrim në regjistrin e centralit elektrik që prodhon energji elektrike nga burimet rigjeneruese të energjisë;

3) miraton aktvendim për lëshim të garancive për prejardhje;

4) lëshon vërtetim se centrali elektrik që prodhon energji elektrike nga burimet rigjeneruese është ndërtuar dhe se i plotëson kushtet e përcaktuara me këtë ligj dhe rregullat e miratuara në bazë të këtij ligji.

(2) Agjencia e Energjetikës mban:

1) regjistër të centraleve elektrike që prodhojnë energji elektrike nga burimet rigjeneruese të energjisë;

2) evidencë të lejeve të lëshuara për matjen e potencialit të erës për prodhim të energjisë elektrike, dhe

3) regjistër për garanci të prejardhjes.

Rregullorja për burime rigjeneruese të energjisë

Neni 185

Ministri me Rregulloren për burime rigjeneruese të energjisë më afërsisht i përcakton:

1) llojet e centraleve elektrike për prodhimin e energjisë elektrike nga burime rigjeneruese të energjisë;

2) kushtet dhe mënyrën nga të cilat teprica e energjisë së prodhuar nga burimet rigjeneruese të energjisë së dedikuar për konsum personal dorëzohet në rrjetin e elektrodistributiv;

3) mënyrën e lëshimit të lejes për matjen e potencialit të erës për prodhimin e energjisë elektrike;

4) mënyrën e matjes së potencialit të erës për prodhimin e energjisë elektrike;

5) mënyrën e lëshimit, bartjes dhe heqjes së garancive për prejardhje dhe përmbajtjen e tyre;

6) mënyrën, procedurën dhe kushtet për njohjen e garancive për prejardhje të lëshuara jashtë vendit;

7) përmbajtjen, formën dhe mënyrën e mbajtjes së regjistrit të centraleve elektrike që prodhojnë energji elektrike nga burime rigjeneruese të energjisë dhe

8) përmbajtjen, formën dhe mënyrën e mbajtjes së regjistrit të garancive për prejardhje.

Masat për mbështetje

Neni 186

(1) Me mesat për mbështetje për burimet rigjeneruese të energjisë të përcaktuara në Strategjinë dhe Planin aksional për burimet rigjeneruese të energjisë duhet të arrihen qëllimet në vijim:

1) zhvillimi i sistemit elektroenergjetik, duke përfshirë dhe përçuesit interkonektivë, vendosjen e rrjeteve të zgjuar dhe sistemeve dhe pajisjeve për depozitimin e energjisë elektrike, me qëllim që të mundësohet funksionimi i sigurt i saj në kushtet e zmadhimit të pjesëmarrjes së energjisë elektrike të prodhuar nga burimet e rigjeneruese;

2) harmonizimin e dokumenteve të planifikimit urbanistik me nevojën për ndërtimin e objekteve për prodhimin e energjisë elektrike nga burimet e rigjeneruese me qëllim të zbatimit efikas të procedurave për lëshimin e lejeve për ndërtimin ose rikonstruktimin e objekteve elektroenergjetike;

3) zgjerimin e infrastrukturës ekzistuese të gazit në drejtim të lehtësimit të përfshirjes së gazit nga burimet e rigjeneruese të energjisë dhe lidhjes së prodhuesve të biogazit me infrastrukturën e gazit,

4) zvogëlimin e shpenzimeve për prodhimin e energjisë nga burimet rigjeneruese dhe të biokarburanteve, dhe

5) zmadhimin e pjesëmarrjes së burimeve rigjeneruese të energjisë në konsumin final bruto të energjisë.

(2) Masat për përkrahje nga paragrafi (1) i këtij neni mund të përfshijnë:

1) mbështetje investuese;

2) lehtësime tatimore dhe doganore;

3) vendosjen e obligimeve të veçanta të furnizuesve me energji elektrike për blerje të energjisë elektrike të prodhuar nga burimet rigjeneruese;

4) vendosjen e obligimeve për tregtarët me derivate të naftës dhe karburante për transport për shitje të biokarburanteve në treg;

5) lëshimin e garancive për prejardhje të energjisë elektrike të prodhuar nga burimet rigjeneruese;

6) tarifat dhe premitë e privilegjuara për energjinë elektrike të shitur të prodhuar nga burimet rigjeneruese të energjisë;

7) vendosjen e mundësisë për prodhim të energjisë elektrike nga burimet rigjeneruese të dedikuar për konsum personal dhe dorëzim të tepricës në sistemin elektrodistributiv dhe

8) kompensimin për ngritjen e pjesëmarrjes së burimeve rigjeneruese të energjisë.

Prodhuesi i privilegjuar

Neni 187

(1) Prodhuesi i energjisë elektrike nga burimet rigjeneruese mund të marrë statusin e prodhuesit të privilegjuar të energjisë elektrike nga burimet rigjeneruese (në tekstin e mëtejshëm: prodhues i privilegjuar) që i jep të drejtë për shfrytëzimin e premisë ose tarifës së privilegjuar, në mënyrë dhe procedurë të përcaktuar me këtë ligj, dispozitat dhe rregullat e miratuara në bazë të këtij ligji dhe dispozitat për ndihmë shtetërore.

(2) E drejta e shfrytëzimit të premisë ose tarifës së privilegjuar fitohet me zbatim të procedurave të bazuara në parimet e objektivitetit, transparencës dhe mosdiskriminimit

(3) Qeveria, me propozim të Ministrisë, miraton Dekret për masat për mbështetje të prodhimit të energjisë elektrike nga burimet rigjeneruese të energjisë në të cilën në veçanti përcaktohet:

1) llojet teknologjike për të cilat ndahet premia, përkatësisht tarifa e privilegjuar;

2) kushtet specifike që duhet t'i plotësojë centrali elektrik që prodhuesi ta marrë statusin e prodhuesit të privilegjuar për atë central elektrik;

3) kufirin e sipërm të fuqisë së instaluar të centralit elektrik për të cilin prodhuesi mund të marrë status të prodhuesit të privilegjuar për atë central elektrik;

4) shumën dhe periudhën e shfrytëzimit të tarifave të privilegjuara;

5) mënyrën e përcaktimit të shumës së primeve, mënyrën e pagesës, si dhe periudhën e përdorimit të tyre;

6) përmbajtjen e vendimit dhe shpalljen publike për zhvillimin e procedurës së tenderit për ndarjen e premive;

7) mënyrën e zbatimit të procedurës së tenderit dhe ankandit për ndarjen e premive;

8) elementet e detyrueshme të marrëveshjes për marrjen e të drejtës së përdorimit të premisë dhe marrëveshjes për shfrytëzimin e premisë;

9) dokumentet që dorëzohen në procedurën për lidhjen e marrëveshjes për marrjen e të drejtës për shfrytëzim të premisë dhe për lidhjen e marrëveshjes për shfrytëzimin e premisë ndërmjet Ministrisë dhe prodhuesit privilegjuar që përdor premi dhe

10) përmbajtjen, formën dhe mënyrën e mbajtjes së evidencës të prodhuesve të privilegjuar që përdorin preminë.

(4) Qeveria e Republikës së Maqedonisë, miraton vendim për fuqinë e përgjithshme të instaluar të prodhuesve të privilegjuar, gjatë përcaktimit të të cilit merret parasysh trajektorja indikative për plotësimin e qëllimeve të parapara në Planin akcional për burimet rigjeneruese të energjisë.

(5) Qeveria, me propozim të Ministrisë, sipas aktvendimit paraprak nga Komisioni për Mbrojtje të Konkurrencës, miraton program vjetor për mbështetje financiare për prodhimin e energjisë elektrike nga prodhuesit e privilegjuar që përdorin premi, e cila rregullon në veçanti:

1) fuqinë e përgjithshme të instaluar të termocentraleve sipas llojit të teknologjive për të cilat ndahet premi i burimeve rigjeneruese pas procedurës së zbatuar të tenderit;

2) fuqinë e përgjithshme të instaluar i termocentraleve ekzistuese të prodhuesve të privilegjuar që shfrytëzojnë premi për të cilat është dhënë ndihma shtetërore, dhe

3) vëllimin e ndihmës shtetërore për energjisë elektrike të prodhuar.

(6) Mjetet për mbështetjen financiare të parapara në programin vjetor nga paragrafi (5) i këtij neni sigurohen nga Buxheti i Republikës së Maqedonisë dhe / ose nga burime të tjera financimi.

Marrja e të drejtës për shfrytëzim të premisë
Neni 188

(1) Prodhuesi i privilegjuar i cili shfrytëzon premi zgjidhet nëpërmjet zbatimit të procedurës së tenderit me ankand për dhënien e të drejtës së përdorimit të premisë për prodhuesit privilegjuar (në tekstin e mëtejmë: procedura e tenderit).

(2) Për zbatimin e procedurës së tenderit nga paragrafi (1) i këtij neni, Ministria:

1) miraton vendim për fillimin e procedurës së tenderit;

2) formon komision për zbatimin e procedurës për tender;

3) e miraton dokumentacionin e tenderit;

4) e publikon shpalljen dhe

5) miraton vendim për zgjedhje të ofruesit më të volitshëm ose vendimit për anulimin e procedurës së tenderit.

(3) Komisioni nga paragrafi (2) pika 2) të këtij neni:

1) i përgatit shpalljen dhe dokumentacionin e tenderit;

2) e zbaton procedurën e tenderit;

3) e zbaton evalvimin e ofertave;

4) e organizon ankandin, dhe

5) dorëzon propozim në Ministri për miratimin e vendimit për zgjedhje të ofruesit më të volitshëm ose vendimit për anulimin e procedurës së tenderit.

(4) Kundër vendimit nga paragrafi (2) pika 5) të këtij neni, mundet të parashtrohet ankesë te Komisioni Shtetëror për Ankesa për furnizime publike në afat prej 15 ditësh nga dita e pranimit të vendimit.

(5) Me vendimin përfundimtar për zgjedhje, Ministria lidh marrëveshje për të drejtën e shfrytëzimit të premisë me ofruesin më të volitshëm.

(6) Në marrëveshjen nga paragrafi (5) i këtij neni përcaktohet afati në të cilin centrali elektrik duhet të lëshohet në përdorim.

(7) Ministria mund ta prishë marrëveshjen nga paragrafi (5) i këtij neni nëse centrali elektrik nuk është lëshuar në përdorim në afatin e përcaktuar në marrëveshje.

(8) Prodhuesi i privilegjuar i cili ka fituar të drejtën e shfrytëzimit të premisë dhe që ka ndërtuar centralin elektrik në afatin në pajtim me marrëveshjen nga paragrafi (5) i këtij neni paraqet kërkesë në Ministri për lidhjen e marrëveshjes për përdorimin e premisë. Me kërkesën dorëzohet gjithashtu edhe licenca për kryerjen e veprimtarisë energjetike prodhim i energjisë elektrike për centralin elektrik.

(9) Nëse plotësohen kushtet e marrëveshjes për të drejtën e përdorimit të premisë nga paragrafi (5) i këtij neni dhe kushtet e përcaktuara me dekretin nga neni 187 i këtij ligji, Ministria, në afat prej 30 ditëve nga dita e dorëzimit të kërkesës nga paragrafi (8) i këtij neni, lidh marrëveshje për përdorimin e premisë me prodhuesin e privilegjuar dhe e regjistron në evidencën e prodhuesve të privilegjuar që përdorin premi.

(10) Ministria i përgatit dhe shpall në faqen e vet formularët për marrëveshje nga paragrafët (5) dhe (8) të këtij neni.

(11) Prodhuesi i privilegjuar i cili ka fituar të drejtën e përdorimit të premisë për centralin elektrik të veçantë nuk mund të përdorë tarifë të privilegjuar dhe nuk i takon blerja e garantuar e energjisë së prodhuar për të njëjtin central elektrik nga operatori i tregut të energjisë elektrike

(12) Në procedurën e tenderit në mënyrë përkatëse zbatohen dispozitat nga Ligji për furnizime publike.

Obligimet e prodhuesit të privilegjuar që shfrytëzon premi
Neni 189

(1) Prodhuesi i privilegjuar që shfrytëzon premi, krahas obligimeve nga neni 70 i këtij ligji, është i detyruar:

1) ta shesë energjinë e prodhuar elektrike në tregun e energjisë elektrike;

2) të parashtrojë prognoza për prodhimin e energjisë elektrike te Ministria në periudhat e përcaktuara në marrëveshje dhe

3) gjatë punës t'u përmbahet obligimeve nga marrëveshja për shfrytëzimin e premisë,

(2) Dispozitat nga neni 70 paragrafët (3), (4) dhe (7) nuk zbatohen te prodhuesi i privilegjuar që përdor premi.

Obligimet e Ministrisë në lidhje me marrëveshjet për shfrytëzim të premisë
Neni 190

Ministria:

1) e përcjell përmbushjen e obligimeve që rrjedhin nga marrëveshjet për shfrytëzimin e premisë;

2) i paguan premitë për prodhuesin privilegjuar në përputhje me marrëveshjen e lidhur për shfrytëzimin e premisë;

3) e përcakton shumën e përgjithshme të mjeteve për pagesën e premive për vitin vijues në programin vjetor nga neni 187 paragrafi (5) të këtij ligji, në bazë të parashikimeve për prodhimin e energjisë elektrike nga prodhuesit e privilegjuar që përdorin premitë dhe centralet elektrike sipas llojit

të teknologjive për të cilat ndahet premi në burim rigjenerues me zbatimin e procedurës së tenderit dhe

4) mban evidencë të marrëveshjeve të lidhura me prodhuesit e privilegjuar që shfrytëzojnë premi nga neni 188 paragrafi (9), në të cilën i evidenton premitë e paguara, si dhe informatat që vërtetojnë përmbushjen e kushteve për pagesën e premive, të cilat ruhen për periudhë për të cilën është lidhur marrëveshja për pagesën e premive dhe edhe dhjetë vjet nga mbarimi i saj.

Fitimi i të drejtës për shfrytëzim të tarifës së privilegjuar
Neni 191

(1) Komisioni Rregullator i Energjetikës miraton rregullore për prodhuesit e privilegjuar që shfrytëzojnë tarifë të privilegjuar, në të cilën veçanërisht përcaktohet:

1) mënyra dhe procedura për miratimin e aktvendimit për statusin e përkohshëm të prodhuesit privilegjuar;

2) mënyra dhe procedura për miratimin e aktvendimit për fitimin e statusit të prodhuesit të privilegjuar;

3) mënyra dhe procedura për miratimin e vendimit për shfrytëzimin e tarifës së privilegjuar;

4) afati në të cilin centrali elektrik duhet të lëshohet në përdorim;

5) forma dhe përmbajtja e aktvendimit nga pikat 1) dhe 2) të këtij paragrafi dhe vendimi nga pika 3) e këtij paragrafi dhe

6) forma, përmbajtja dhe mënyra e mbajtjes së regjistrit të prodhuesve të privilegjuar që shfrytëzojnë tarifë të privilegjuar.

(2) Komisioni Rregullator i Energjetikës mbanë Regjistër të prodhuesve të privilegjuar që shfrytëzojnë tarifë të privilegjuar dhe e publikon në ueb faqen e vet.

(3) Pala e interesuar dorëzon kërkesë për miratimin e aktvendimit për fitimin e statusit të përkohshëm të prodhuesit të privilegjuar te Komisioni Rregullator i Energjetikës dhe me kërkesën e dorëzon dokumentacionin e nevojshëm të përcaktuar me rregulloren nga paragrafi (1) i këtij neni.

(4) Nëse janë plotësuar kushtet për fitimin e statusit të prodhuesit të privilegjuar që ka të drejtë të shfrytëzojë tarifë të privilegjuar, të përcaktuar me dekret dhe vendim nga neni 187 i këtij ligji, Komisioni Rregullator i Energjetikës, në afat prej 30 ditëve nga dita e dorëzimit të kërkesës, miraton aktvendim për fitimin e statusit të përkohshëm të prodhuesit të privilegjuar dhe e shënon në Regjistrin e prodhuesve të privilegjuar që shfrytëzojnë tarifë të privilegjuar. Në aktvendimin përcaktohet edhe afati në të cilin centrali elektrik duhet të lëshohet në përdorim.

(5) Komisioni Rregullator i Energjetikës me kërkesë të bartësit të aktvendimit nga paragrafi (4) i këtij neni mund ta vazhdojë vlefshmërinë e aktvendimit për fitimin e statusit të përkohshëm të prodhuesit të privilegjuar për shkak vazhdimit të afatit për lëshim të centralit elektrik në përdorim, në mënyrë dhe në procedurë të përcaktuara në rregulloren nga paragrafi (1) i këtij neni.

(6) Komisioni Rregullator i Energjetikës miraton aktvendim për pushim të aktvendimit për fitimin e statusit të përkohshëm të prodhuesit të privilegjuar, nëse centrali elektrik nuk është lëshuar në përdorim në afatet e përcaktuara me aktvendim nga paragrafët (4) dhe (5) i këtij neni dhe e shlyen

centralin elektrik nga Regjistri i prodhuesve të privilegjuar që shfrytëzojnë tarifë të privilegjuar.

(7) Prodhuesit e privilegjuar e shfrytëzojnë tarifën e privilegjuar sipas kushteve që kanë vlejtur në ditën e miratimit të aktvendimit nga paragrafi (4) i këtij neni.

(8) Personit të cilit i është lëshuar aktvendimi nga paragrafi (4) i këtij neni, që të fitojë status të prodhuesit të privilegjuar dhe të shfrytëzojë tarifë të privilegjuar, te Komisioni Rregullator i Energjetikës dorëzon kërkesë për lëshim të aktvendim për fitimin e statusit të prodhuesit të privilegjuar dhe kërkesë për shfrytëzimin e tarifës së privilegjuar të energjisë elektrike.

(9) Në procedurën për miratimin e aktvendimit për fitimin e statusit të prodhuesit të privilegjuar dhe vendimit për shfrytëzimin e tarifës së privilegjuar, Komisioni Rregullator i Energjetikës te Agjencia e Energjetikës parashtron kërkesë për lëshimin e vërtetimit të centralit elektrik është i ndërtuar dhe i plotëson kushtet dhe fuqinë instaluese me dekretin nga neni 187 i këtij ligji. Agjencia e Energjetikës është e detyruar ta lëshojë vërtetimin në afat prej 15 ditëve nga dita e parashtrimit të kërkesës.

(10) Nëse Agjencia e Energjetikës vërteton se centrali elektrik i plotëson kushtet dhe fuqinë instaluese të përcaktuara me dekretin nga neni 187 i këtij ligji dhe është lëshuar në përdorim në afatet e përcaktuara me aktvendim nga paragrafët (4) dhe (5) të këtij neni, ndërsa edhe kërkuesi posedon licencë për kryerjen e veprimtarisë energjetike prodhim i energjisë elektrike për centralin elektrik për të cilin është kërkuar status i prodhuesit të privilegjuar, Komisioni Rregullator i Energjetikës miraton aktvendim për fitimin e statusit të prodhuesit të privilegjuar dhe vendim për shfrytëzimin e tarifës së privilegjuar të energjisë elektrike, me çka prodhuesi i privilegjuar që shfrytëzon tarifë të privilegjuar i fiton të gjitha të drejtat dhe obligimet që dalin të këtij ligji.

(11) Aktvendimet dhe vendimet që i mban Komisioni Rregullator i Energjetikës në pajtim me paragrafët (4), (5), (6) dhe (10) të këtij neni publikohen në "Gazetën Zyrtare të Republikës së Maqedonisë".

Obligimet e prodhuesit të privilegjuar që shfrytëzon tarifë të privilegjuar
Neni 192

(1) Prodhuesi i privilegjuar që shfrytëzon tarifë të privilegjuar, krahas obligimeve nga neni 70 i këtij ligji, në pajtim me marrëveshjen për blerje të energjisë elektrike nga neni 193 paragrafi (2) të këtij ligji, është i detyruar të:

1) shesë energjinë elektrike të prodhuar vetëm për operatorin e tregut të energjisë elektrike, dhe

2) dorëzojë plane për prodhimin e energjisë elektrike për operatorin e tregut të energjisë elektrike.

(2) Dispozitat nga neni 70 paragrafët (3), (4) dhe (7) nuk zbatohen te prodhuesi i privilegjuar që shfrytëzon tarifë të privilegjuar.

Blerja dhe shitja e energjisë elektrike nga prodhuesit e privilegjuar që shfrytëzojnë tarifë të privilegjuar
Neni 193

(1) Operatori i tregut të energjisë elektrike është i detyruar ta blejë energjinë elektrike të prodhuar nga prodhuesit e privilegjuar që shfrytëzojnë tarifë të privilegjuar.

(2) Operatori i tregut me energji elektrike është i detyruar, me kërkesë të prodhuesit të privilegjuar, të lidhë marrëveshje për blerje të energjisë elektrike me prodhues të privilegjuar në afat prej 30 ditësh nga dita e parashtrimit të kërkesës. Marrëveshja duhet të jetë në pajtim me këtë ligj, aktvendimin për fitimin e statusit të prodhuesit të privilegjuar dhe vendimin për shfrytëzim të tarifës së privilegjuar të energjisë elektrike dhe rregullat për treg të energjisë elektrike.

(3) Marrëveshja nga paragrafi (2) i këtij neni është me vlefshmëri nga dita e hyrjes në fuqi të vendimit për shfrytëzim të tarifës së privilegjuar të energjisë elektrike.

(4) Operatori i tregut të energjisë elektrike është i detyruar ta përgatisë formularin për marrëveshje nga paragrafi (2) i këtij neni dhe me leje paraprake nga Komisioni Rregullator i Energjetikës ta publikojë në ueb faqen e vet.

(5) Prodhuesi i privilegjuar ka të drejtë ta prishë marrëveshjen nga paragrafi (2) i këtij neni dhe para mbarimit të afatit për të cilin është lidhur marrëveshja dhe me ç'rast humbet statusi i prodhuesit të privilegjuar, i cili shfrytëzon tarifë të privilegjuar, pa të drejtë për ta rifituar atë status.

(6) Operatori i tregut të energjisë elektrike është palë plotësisht përgjegjëse për prodhuesit e privilegjuar nga paragrafi (1) i këtij neni dhe është i detyruar që operatorit të energji termike t'ia kompensojë shpenzimet për balancim dhe shërbimet e nevojshme të sistemit që lidhen me punën e prodhuesve të privilegjuar që shfrytëzojnë tarifa të privilegjuara.

(7) Tregtarët dhe furnizuesit janë të detyruar të blejnë nga operatori i tregut të energjisë elektrike që operatori i tregut e ka blerë nga prodhuesi i privilegjuar që shfrytëzon tarifë të privilegjuar.

(8) Konsumatorët janë të detyruar ta blejnë energjinë elektrike nga paragrafi (1) i këtij neni nëpërmjet furnizuesve dhe/ose tregtarëve të tij.

(9) Me rregullat për treg të energjisë elektrike rregullohen mënyra e shitjes, sasitë dhe çmimi mesatar me të cilin furnizuesit dhe tregtarët e blejnë energjinë elektrike nga paragrafi (7) i këtij neni, si dhe mënyra e pagesës për prodhuesit e privilegjuar që shfrytëzojnë tarifa të privilegjuara për energjinë e blerë nga operatori i tregut të energjisë elektrike.

Materialet promovuese dhe informatat në llogaritë dhe faturat

Neni 194

Furnizuesit dhe/ose tregtarët me energji elektrike janë të detyruar të sigurojnë informata për përqindjen e pjesëmarrjes së energjisë elektrike të prodhuar nga prodhuesit e privilegjuar që shfrytëzojnë tarifa të privilegjuara dhe çmim mesatar nga neni 193 paragrafi (8) të këtij ligji në llogaritë, faturat dhe materialet promovuese që i dorëzojnë te konsumatorët e vet, si dhe në përmbledhjen publike të disponueshme me informata mbi sasinë ose pjesëmarrjen e energjisë nga burimet e rigjeneruese të prodhuara nga instalimet ose kapacitetet e zmadhuara të instalimeve ekzistuese që janë lëshuar në përdorim pas datës 18 dhjetor 2012 për të treguar përfitimet mjedisore ose përfitimet e tjera të energjisë nga burimet rigjeneruese.

XIII. DISPOZITA TË VEÇANTA

Neni 195

(1) Shfrytëzuesi i sistemit energjetik obligohet që:

1) t'i shfrytëzojë dhe menaxhojë objektet e veta energjetike, aparatet ose instalimet në pajtim me këtë ose tjetër ligj, rregullat tjera dhe rregullat përkatëse të rrjetit dhe të mos e rrezikojë jetën dhe shëndetin e njerëzve,mjedisin jetësor dhe pronën;

2) t'i mënjanojë në afatin e përcaktuar mangësitë e objekteve të tij energjetike, aparateve ose instalimeve që i ka konstatuar Inspektorati Shtetëror për Inspektim Teknik;

3) të mos kryejë lidhjen e objektit, aparatit ose instalimit të vet në sistemin energjetik, përkatësisht nëpërmjet objekteve, aparateve ose instalimeve të veta të mos i mundësojë lidhje shfrytëzuesit tjetër pa pëlqimin e operatorit të sistemit për përçim ose shpërndarje;

4) të mos manipulojë me aparatet matëse;

5) të mos e pengojë dërgesën e energjisë për shfrytëzuesit tjerë;

6) t'ia paguajë energjinë e dërguar furnizuesit, në afatin e përcaktuar;

7) në rast të gjendjes së krizës t'u përmbahet masave të përcaktuara në përputhje me nenin 14 të këtij ligji.

(2) Për pajisjen për prodhimin e energjisë elektrike dhe /ose energjisë termike, të vendosur në objektin e sapondërtuar energjetik ose të vendosur në objektin ndërtimor ekzistues, investitori, duhet të ketë aktvendim për lëshimin në përdorim për herë të parë të pajisjes në përputhje me Ligjin për inspektim teknik.

(3) Ministri miraton rregulla teknike për projektimin, ndërtimin, lëshimin në përdorim, funksionimin dhe mbajtjen e objekteve, aparateve dhe instalimeve energjetike.

Neni 196

(1) Shfrytëzuesi i sistemit është i detyruar që operatorit të sistemit që e shfrytëzon, si dhe furnizuesve dhe tregtarëve me energji tu sigurojë të dhënat e veta për kontakt (emrin dhe mbiemrin/emrin e shfrytëzuesit, adresën/selinë, numrin amë/tatimor, numrin e dokumentit për identifikim, telefonin, faksin, e-postën).

(2) Kryerësit e veprimtarive energjetike nga paragrafi (1) i këtij neni, për shkak të realizimit të obligimeve që dalin të këtij ligji dhe rregullave dhe dispozitave të miratuara në bazë të këtij ligji, janë të obliguar të mbajnë evidencë të shfrytëzuesit të sistemit që i përmban të dhënat nga paragrafi (1) i këtij neni dhe kanë të drejtë të dhënat t'i përpunojnë, azhurnojnë dhe shkëmbejnë ndërmjet veti, si dhe t'i dorëzojnë me kërkesë të organeve shtetërore dhe gjykatave.

(3) Të dhënat e shfrytëzuesve të theksuar në paragrafin (1) të këtij neni mund të shfrytëzohen ekskluzivisht për shkak të:

1) rregullimit të marrëdhënieve kontraktuese (lidhja e sistemeve të energjisë ose të gazit natyror, furnizimi me energji ose gaz natyror etj.);

2) arkëtimit të kërkimeve;

3) zbatimit të procedurave gjyqësore ose administrative, dhe

4) komunikimit me shfrytëzuesit për përmbushjen e obligimeve nga ky ligj dhe rregullave të miratuara në bazë të këtij ligji.

(4) Kryerësit e veprimtarive energjetike nga paragrafi (1) i këtij neni janë të obliguar me të dhënat të veprojnë në pajtim me ligjin me të cilin rregullohet mbrojtja e të dhënave personale.

(5) Me përfundimin e marrëdhënieve kontraktuese, të dhënat për shfrytëzuesit nga paragrafi (1) i këtij neni mbahen për periudhë prej tre vjetësh nga dita e lëshimit të llogarisë, përkatësisht faturës së fundit të shfrytëzuesit për shërbimet e siguruara në pajtim me këtë ligj.

(6) Shfrytëzuesit e sistemit, në afat prej 30 ditëve nga ndryshimi i ndodhur i të dhënave nga paragrafi (1) i këtij neni t'i informojnë kryerësit e veprimtarive energjetike nga paragrafi (1) i këtij neni, për ndryshimin e këtyre të dhënave.

Neni 197

(1) Operatori i sistemit përkatës për përçim ose shpërndarje të energjisë ka të drejtë për kompensim të dëmit që është krijuar si rezultat i marrjes së energjisë në mënyrë të paautorizuar ose sasive të paregjistruara të energjisë për manipulim të paautorizuar me aparatet matëse.

(2) Procedura për përcaktimin e shkaqeve për dëmin e krijuar, si dhe mënyra e llogaritjes së dëmit dhe kompensimit që shfrytëzuesi duhet ta paguajë, përcaktohen me rregullat përkatëse të rrjetit.

(3) Konsumatorët e energjisë elektrike kanë të drejtë kompensimi të dëmit të shkaktuar nga zvogëlimi i dërgesës ose ndërprerja e dërgesës së energjisë nga operatori i sistemit përkatës për përçim ose shpërndarje, në kushte dhe mënyrë të përcaktuara në rregullat për kompensim për dëme që i miraton Komisioni Rregullator i Energjetikës.

(4) Prodhuesit e energjisë kanë të drejtë kompensimi të dëmit nga operatori të shkaktuar nga zvogëlimi i dërgesës ose ndërprerja e dërgesës së energjisë në sistem në kushte dhe mënyrë të përcaktuara në rregullat për kompensim të dëmeve që i miraton Komision Rregullator i Energjetikës.

Neni 198

(1) Operatori i sistemit përçues dhe sistemit elektrodistributiv mund t'i japin në shfrytëzim përçuesit elektrik të përhershëm operatorit që siguron shërbime publike të komunikimeve elektronike për transmetimin e sinjaleve të komunikimit, rrjeteve radiodifuzive dhe rrjeteve televizive kabllore, pavarësisht nga lloji i informatave që transmetohen, për çka lidhin marrëveshje të përshtatshme, me kusht që të mos prishet përçimi dhe shpërndarja e energjisë elektrike dhe shfrytëzuesi të mos i shfrytëzojë linjat e energjisë elektrike për kryerjen e aktiviteteve të energjisë elektrike

(2) Nëse është e nevojshme operatori që siguron shërbime publike të komunikimeve elektronike për transmetimin e sinjaleve të komunikimit, rrjeteve radiodifuzive dhe rrjeteve televizive kabllore të sigurojë energji elektrike për pajisjen e vendosur në infrastrukturën e operatorëve energjetikë, duhet të sigurojë aktvendim për pëlqimin për lidhjen e sistemit në përputhje me rregullat përkatëse të rrjetit.

Neni 199

(1) Manipuluesit me aparate energjetike dhe stabilimente doemos duhet të kenë provim të dhënë për aftësim profesional (në tekstin mëtejshëm: provim).

(2) Ministri me rregullore e përcakton programin dhe procedurën për dhënien e provimit nga paragrafi (1) i këtij neni.

(3) Provimin nga paragrafi (1) i këtij neni, e zbaton komisioni i themeluar nga ministri. Anëtarëve të komisionit u takon kompensim në para për punën e kryer që në nivel vjetor nuk e tejkalon nivelin e tre rrogave mesatare mujore neto të paguara në Republikën e Maqedonisë për vitin paraprak, të publikuara nga Enti Shtetëror i Statistikës.

(4) Për dhënien e provimit nga paragrafi (1) i këtij neni, manipuluesit me aparate energjetike dhe stabilimente paguajnë kompensim për dhënien e provimit që e përcakton ministri ndërsa i cili nuk mund të jetë më i lartë se 15% nga rroga mesatare mujore neto, e paguar në Republikën e Maqedonisë në vitin kalendarik paraprak.

(5) Shpenzimet për dhënien e provimit paguhen në llogarinë e të hyrave personale të Ministrisë.

(6) Nëse shpenzimet nuk paguhen në llogarinë përkatëse të Ministrisë së Ekonomisë më së voni 15 ditë para ditës së caktuar për fillimin e provimit, kandidatit nuk do t'i lejohet dhënia e provimit.

(7) Nëse kandidati në afat prej një viti nga dita e pagesës së mjeteve e jep provimin, mjetet e paguara do të kthehen në përputhje me ligjin.

(8) Kandidatëve që e kanë dhënë provimin ministri me propozim të komisionit u jep certifikatë.

(9) Të drejtën e dhënies së provimit fitojnë manipuluesit me lloje të veçanta të aparateve energjetike dhe stabilimenteve, nëse i plotësojnë kushtet në vijim për:

1) manipulim me turbina qift:

- mbi 10 MW, arsim profesional me kohëzgjatje prej katër vitesh nga profesion energjie, elektrike ose makinerisë dhe dymbëdhjetë muaj operacion nën mbikëqyrjen e funksionimit të stabilimenteve të turbinës dhe
- deri në 10 MW, arsim profesional me kohëzgjatje prej katër vitesh nga profesioni i energjisë, elektrike ose makinerisë dhe nëntë muaj punë nën mbikëqyrjen e manipulimit me stabilimente të turbinës nën mbikëqyrje,

2) manipulim me turbina me gaz që shërbejnë për prodhimin e energjisë elektrike, arsim profesional katërvjeçar të degës së energjisë, elektros ose makinerisë dhe dymbëdhjetë muaj punë nën mbikëqyrjen e manipulimit të stabilimentit të turbinës;

3) manipulim me turbina hidraulike për prodhimin e energjisë elektrike, arsim profesional me kohëzgjatje prej katër vitesh në degën energjisë, elektros ose makinerisë dhe dymbëdhjetë muaj punë nën mbikëqyrjen e manipulimit me stabilimente të turbinave;

4) manipulim me kaldaja me fuqi të instaluar KTA ((komandë termike automatike):

- mbi 20 MW, arsim profesional me kohëzgjatje prej katër vitesh në degën energjetikës, elektros ose makinerisë dhe dymbëdhjetë muaj punë nën mbikëqyrjen e manipulimit me stabilimente të kaldajave,
- mbi 20 MW, arsim profesional me kohëzgjatje prej katër vitesh në degën energjetikës, elektros ose makinerisë dhe dymbëdhjetë muaj punë nën mbikëqyrjen e manipulimit me stabilimente të kaldajave,
- mbi 5 MW, arsim profesional me kohëzgjatje prej dy vitesh në degën energjetikës, elektros ose makinerisë dhe dymbëdhjetë muaj punë nën mbikëqyrjen e manipulimit me stabilimente të kaldajave,

5) manipulim me kaldaje:

- me ndezjen e mekanizuar, arsim profesional me kohëzgjatje prej katër vitesh në degën e energjetikës, elektros ose makinerisë dhe dymbëdhjetë muaj punë nën mbikëqyrjen e manipulimit me stabilimente të kaldajave dhe

- me ndezje manuale, me përsosje profesionale me kohëzgjatje prej dy vjetësh në degën energjetikës, elektros ose makinertisë dhe dymbëdhjetë muaj punë nën mbikëqyrjen e manipulimit me stabilimente të kaldajave,

6) manipulim me makinat me pistona çift, me përsosje profesionale me kohëzgjatje prej dy vjetësh, në degën energjetikës, elektros ose makinerisë dhe dymbëdhjetë muaj punë nën mbikëqyrjen e manipulimit me makinat me pistona çift;

7) manipulim me motorë me djegie të brendshme në fuqinë e përgjithshme:

- mbi 200 MW, arsim profesional me kohëzgjatje prej katër vitesh në degën energjetikës, elektros ose makinerisë dhe dymbëdhjetë muaj punë nën mbikëqyrjen e manipulimit me motorë dhe

- deri në 200 MW, arsim profesional me kohëzgjatje prej dy vitesh në degën energjetikës, elektros ose makinerisë dhe dymbëdhjetë muaj punë nën mbikëqyrjen e manipulimit me motorë,

8) manipulim me kompresorë dhe stabilimente ftohëse:

- me fuqi të përgjithshme mbi 200 kW, arsim profesional me kohëzgjatje prej katër vitesh në degën energjisë, elektros ose makinerisë ose atë kimike teknologjike dhe dymbëdhjetë muaj nën mbikëqyrjen me kompresorë dhe stabilimente ftohëse dhe

- me fuqi të përgjithshme mbi 200 kW, me arsim profesional me kohëzgjatje prej katër vitesh në degën energjetikës, elektros ose makinerisë ose atë kimike teknologjike dhe dymbëdhjetë muaj nën mbikëqyrjen me kompresorë dhe stabilimente ftohëse

9) manipulim me stacionet e pompimit:

- me fuqi të përgjithshme mbi 200 MW, arsim profesional me kohëzgjatje prej katër vitesh në degën energjetikës, elektros ose mekanikës dhe dymbëdhjetë muaj punë nën mbikëqyrjen e manipulimit me stacionet e pompimit dhe,

- me fuqi të përgjithshme mbi 100 kW, me arsim profesional më kohëzgjatje prej dy vitesh në degën energjetikës, elektros ose makinerisë ose kimike teknologjike dhe dymbëdhjetë muaj nën mbikëqyrjen e manipulimit me stacionet e pompimit,

10) manipulim me gjeneratorë të gazit, me përsosje profesionale me kohëzgjatje prej dy vitesh në degën e elektros ose makinerisë dhe dymbëdhjetë muaj punë nën mbikëqyrjen e manipulimit me gjeneratorë të gazit,

11) manipulim me kaldaja të ngrohjes qendrore:

- me fuqinë e instaluar mbi 1 MW presion pune 0,5 bar, temperaturë deri në 110 C të ujit dalës, arsim profesional me kohëzgjatje prej katër vjetësh në degën e elektros ose makinerisë dhe dymbëdhjetë muaj punë nën mbikëqyrjen e manipulimit me kaldaja dhe

- me fuqi të instaluar prej mbi 0,2 MW deri 1 MW presion punues prej 0,5 barë, temperaturë prej 110 C të ujit dalës, me aftësim profesional me kohëzgjatje dyvjeçare në degën e energjetikës, elektros ose makinerisë, dymbëdhjetë muaj punë nën mbikëqyrje, prej të cilët gjashtë muaj të

manipulimit me kaldaje ose shkollë fillore të përfunduar dhe tetëmbëdhjetë muaj punë nën mbikëqyrje, prej të cilave gjashtë muaj manipulim;

12) manipulim me klimatizim, me aftësim profesional me kohëzgjatje prej dy vjetësh në degën e energjetikës, elektros ose makinerisë dhe gjashtë muaj punë nën mbikëqyrje të manipulimit me aklimatizimin;

13) manipulim me aparatet për përgatitjen e ujit për pije kaldaje dhe ftohës nëpërmjet 15 m3 në orë, me përsosje profesionale me kohëzgjatje prej dy vjetësh në degën kimike teknologjike ose makinerike dhe gjashtë muaj punë nën mbikëqyrje të manipulimit me aparatet për përgatitjen e ujit furnizues të kaldajës dhe ujit ftohës;

14) Manipulim me aparatet për mbushje dhe manipulim me gazra teknikë, me përsosje profesionale me kohëzgjatje prej dy vjetësh në degën e elektros dhe makinerisë dhe gjashtë muaj punë nën mbikëqyrje ose shkollë fillore të përfunduar dhe dymbëdhjetë muaj punë nën mbikëqyrje;

15) manipulim me enë nën presion nga klasa e parë dhe e dytë, me përsosje profesionale me kohëzgjatje prej dy vjetësh në degën e energjetikës, elektros ose makinerisë dhe gjashtë muaj punë nën mbikëqyrje të manipulimit për punëtorët me profesion energjetik, përkatësisht dymbëdhjetë muaj për punëtorët me profesion elektrik ose makinerik;

16) manipulim me trafostacione dhe elektrostabilimente shpërndarëse arsim profesional me kohëzgjatje prej katër vjetësh në degën e elektros ose energjetikës dhe dymbëdhjetë muaj punë nën mbikëqyrje të manipulimit me trafostacione elektrostabilimente shpërndarëse;

17) manipulim me qendra të dispeçimit dhe elektrokomanda, arsim profesional me kohëzgjatje prej katër vjetësh në degën e elektros ose energjetikës dhe dymbëdhjetë muaj punë nën mbikëqyrje të manipulimit me qendra të dispeçimit dhe elektrokomanda;

18) manipulim me bllokun energjetik për prodhimtari të energjisë elektrike, arsim profesional në kohëzgjatje prej katër vjetësh në degën e energjetikës, elektros ose makinerisë dhe dymbëdhjetë muaj nën mbikëqyrje të manipulimit me bllokun energjetik;

19) manipulim me aparatet për tharje:

- mbi 500 KW, arsim profesional me kohëzgjatje prej katër vjetësh në degën e energjetikës, elektros ose makinerisë dhe gjashtë muaj punë nën mbikëqyrje të manipulimit me aparatet për tharje dhe
- mbi 500 KW, përsosje profesionale me kohëzgjatje prej dy vjetësh nga profesioni energjetik, elektrik ose makinerik dhe gjashtë muaj punë nën mbikëqyrje të manipulimit me aparatet për tharje dhe

20) Manipulim me stufa teknologjike me efekt mbi 0,5 MW që ndizen me karburant të lëngët dhe me gaz, arsim profesional me kohëzgjatje prej katër vjetësh nga profesioni energjetik, elektrik ose makinerik dhe dymbëdhjetë muaj punë nën mbikëqyrje të manipulimit me stufat teknologjike.

Neni 200

(1) Certifikata për realizimin, përkatësisht saldimin e gypave të polietilenit ose të çelikut për sisteme gazpërçuese të lëshuar nga trupi kompetent i shtetit tjetër mund të pranohet në Republikën e Maqedonisë me kërkesë të bartësit të certifikatës.

(2) Njohjen e certifikatës nga paragrafi (1) i këtij neni e zbaton Komisioni për Njohjen e Certifikatave për realizimin, përkatësisht saldimin e

gypave të polietilenit ose çelikut për sistemet gazpërçuese të lëshuar nga organi kompetent i shtetit tjetër, i themeluar nga ministri duke pasur parasysh përfaqësimin përkatës dhe të drejtë të përfaqësuesve të të gjitha bashkësive.

(3) Komisioni është i përbërë prej pesë anëtarësh prej të cilëve nga një përfaqësues nga Ministria, Ministria kompetente për punët nga sfera e ndërtimtarisë, Inspektorati Shtetëror për Inspektim Teknik, Oda e Inxhinierëve të autorizuar dhe ekspertë të jashtëm nga sfera e teknikës së gazit. Mandati i anëtarëve të Komisionit arrin katër vjet.

(4) Komisioni miraton rregullore për punën e vet.

(5) Bartësi i certifikatës së lëshuar nga trupi kompetent i shtetit tjetër dorëzon kërkesë për njohjen e certifikatës në Ministri dhe me kërkesën duhet të dorëzojë:

1) Certifikatë origjinale dhe përkthim të verifikuar të certifikatës për realizim – saldim të gypave polietilike ose të çelikut për sistemet gazpërçuese në gjuhën maqedonase dhe

2) përkthim të verifikuar të dokumentit me shkrim në bazë të të cilit trupi kompetent mund të lëshojë lloj të atillë të certifikatës.

(6) Nëse Komisioni përcakton se kërkesa për njohjen e certifikatës është e plotë, në afat jo më të gjatë se 30 ditë nga dita e pranimit të kërkesës, i propozon ministrit të miratojë aktvendim për njohjen e certifikatës.

Nëse Komisioni përcakton se kërkesa për njohjen e certifikatës nuk është e plotë, në afat jo më të gjatë se 30 ditë nga dita e pranimit të kërkesës, i

(7) propozohet ministrit të miratojë aktvendim me të cilin refuzohet kërkesa. Kundër aktvendimit mund të ngrihet kontest administrativ.

Neni 201

(1) Ministri me Rregullore për kontroll të kualitetit të energjisë elektrike do t'i përcaktojë mënyrën dhe procedurën e matjeve të kualitetit të energjisë elektrike të dërguar nëpërmjet energji termike ose sistemeve elektrodistributive.

(2) Me kërkesë të shfrytëzuesit të sistemit për përçim dhe/ose shpërndarje të energjisë elektrike, Inspektorati Shtetëror për Inspektim Teknik ose trupi inspektues i akreditуar sipas Ligjit për akreditim kryen matje të kualitetit të energjisë së dërguar elektrike në kushte të regjimit normal të punës së sistemit përkatës.

(3) Konsumatori i energjisë elektrike i parashtron kërkesë për matjen e kualitetit të energjisë së dërguar elektrike te Inspektorati Shtetëror për Inspektim Teknik nëpërmjet furnizuesit të tij ose tregtarit, ose lidh marrëveshje me trupin e akreditуar inspektues.

(4) Qeveria me propozim të ministrit, e përcakton kompensimin për matjen e kualitetit të energjisë elektrike që i bënë Inspektorati Shtetëror për Inspektim Teknik, në varësi të llojit të rrjetit dhe kërkesave të posaçme për matjet e kualitetit.

(5) Kompensimi për matjet e kualitetit të energjisë elektrike që i kryen trupi i akreditуar inspektues përcaktohet me marrëveshjen nga paragrafi (3) i këtij neni.

(6) Nëse rezultatet nga matjet e realizuara janë në përputhje me kualitetin e përcaktuar me rregullat e rrjetit për përçim ose shpërndarje të energjisë elektrike, kompensimin për matjet e realizuara e paguan shfrytëzuesi.

(7) Nëse rezultatet nga matjet e realizuara të bëra nga Inspektorati Shtetëror për Inspektim Teknik ose nga trupi i akredituar inspektues nuk janë në përputhje me kualitetin e përcaktuar me rregullat për furnizim me energji elektrike dhe rregullat e rrjetit për përçim ose shpërndarje, operatori i sistemit adekuat e paguan kompensimin për matjet e realizuara, i cili nuk mund të jetë më i lartë se kompensimi i përcaktuar në pajtim me paragrafin (4) të këtij neni.

(8) Operatorët e energji termike dhe elektrodistributiv kryejnë kontroll të kualitetit të energjisë elektrike dhe kontrollojnë nëse shfrytëzuesit e sistemit përkatës e shfrytëzojnë sistemin, sipas kushteve dhe kritereve të përcaktuara në rregullat përkatëse të rrjetit.

(9) Drejtori i Inspektoratit Shtetëror për Inspektim Teknik më së voni deri më 31 dhjetor miraton plan për matjen e kualitetit me energji elektrike, me përfshirjen e pikave të matjes dhe dinamikës për zbatimin e masave për vitin tjetër kalendarik.

(10) Inspektorati Shtetëror për Inspektim Teknik, më së voni deri më 15 mars, dorëzon raport në ministri dhe në Komisionin Rregullator të Energjetikës për realizimin e planit nga paragrafi (9) i këtij neni për vitin kalendarik paraprak.

Neni 202

(1) Kryerësit e veprimtarive energjetike janë të obliguar që të sigurojnë dhe të garantojnë fshehtësi të të dhënave afariste dhe informatave që i marrin nga shfrytëzuesit gjatë kryerjes së veprimtarisë në përputhje me ligjin përveç për informata:

1) informatat që janë të kapshme për publikun;

2) informatat për të cilat ekziston pajtim për zbardhje nga shfrytëzuesi dhe

3) të cilat kryerësi i veprimtarisë energjetike është i detyruar t'i sigurojë në pajtim me detyrimet e përcaktuara në licencë, vendimin e gjykatës kompetent ose kërkesë të organit shtetëror.

(2) Kryerësit e veprimtarive energjetike nuk guxojnë t'i keqpërdorin fshehtësitë afariste dhe informatat që janë marrë gjatë kryerjes së veprimtarisë për arritjen e dobisë afariste, si dhe për ndërmarrjen e veprimeve diskriminuese në dobi të personave të tretë.

Neni 203

(1) Nuk lejohet ndërtimi dhe realizimi i punëve tjera, mbjellja e bimëve dhe drunjve në tokën nën, mbi dhe afër objekteve energjetike, aparateve dhe stabilimenteve, me të cilat prishet procesi i prodhimtarisë, përçimit dhe shpërndarjes së energjisë ose rrezikohet siguria e njerëzve dhe e pronës.

(2) Me përjashtim nga paragrafi (1) i këtij neni, nëse realizimi i punëve është i domosdoshëm për mbrojtjen e interesit publik, kryerësi i veprimtarisë energjetike, me kërkesë të realizuesit të punëve, obligohet që të japë pëlqim për realizimin e punëve në afat prej 15 ditësh nga parashtrimi i kërkesës, me të cilën i përcakton edhe masat e nevojshme mbrojtëse të objekteve, aparateve dhe stabilimenteve.

(3) Ndërmarrja e masave mbrojtëse të përcaktuara në pajtimin nga paragrafi (2) i këtij neni është në shpenzim të realizuesit të punëve.

Neni 204

(1) Pronari, përkatësisht shfrytëzuesi i tokës obligohet që të lejojë kalim të përkohshëm nëpërmjet asaj toke për kryerjen e matjes, incizimit, projektimit dhe realizimit të punëve të mirëmbajtjes dhe rikonstruktimit të objekteve energjetike, si dhe kryerjen e mbikëqyrjes inspektuese në objektet të cilët janë të vendosura në atë tokë.

(2) Pronari, përkatësisht shfrytëzuesi i tokës ka të drejtë në kompensim të dëmit eventual të shkaktuar me punët nga paragrafi (1) i këtij neni.

Neni 205

(1) Kur kryerësi i veprimtarisë energjetike i cili ka për obligim për sigurimin e shërbimit publik kërkon hapjen e procedurës së falimentimit me menaxhim personal, para dorëzimit të kërkesës për hapjen e procedurës së falimentimit, është i detyruar që planin për menaxhim personal ta dorëzojë për mendim te Komisioni Rregullator i Energjetikës.

(2) Komisioni Rregullator i Energjetikës, në afat prej 30 ditëve nga dita e pranimit të planit nga paragrafi (1) i këtij neni, e dorëzon mendimin për planin për kryerësin e veprimtarisë energjetike. Në mendimin, krahas obligimeve të përcaktuara në licencë, mund të përcaktojë edhe obligime tjera për kryerësin e veprimtarisë energjetike gjatë realizimit të planit për menaxhim personal.

(3) Gjykatësi për falimentim për Komisioni Rregullator të Energjetikës menjëherë ta dorëzojë aktvendimin për hapjen e procedurës për falimentim me menaxhim personal.

(4) Komisioni Rregullator i Energjetikës në afat prej shtatë ditëve nga dita e pranimit të aktvendimit nga paragrafi (3) i këtij neni, me detyrë zyrtare realizon shënim të procedurës së hapur falimentuese në licencën për kryerjen e veprimtarisë energjetike.

(5) Nëse kryerësit të veprimtarisë energjetike nga paragrafi (1) i këtij neni është hapur procedurë falimentuese me kërkesë të kreditorit:

1) Gjykatësi për falimentim menjëherë e dorëzon aktvendimin për hapjen e procedurës për falimentim për Komisionin Rregullator të Energjetikë;

2) drejtori për falimentim, në afat prej tre ditëve nga dita e miratimit të vendimeve nga gjykatësi i falimentimit, drejtori i falimentimit, këshilli dhe/ose kuvendi i kreditorëve, t'i dorëzojë te Komisioni Rregullator i Energjetikës;

3) Komisioni Rregullator i Energjetikës në afat prej shtatë ditëve nga dita e pranimit të aktvendimit nga pika1), me detyrë zyrtare realizon shënim të procedurës së hapur falimentuese në licencën për kryerjen e veprimtarisë energjetike në shoqëri.

(6) Drejtori për falimentim është i detyruar të sigurojë nëpërmjet shoqërisë në falimentim realizim pa pengesë të veprimtarisë energjetike nga paragrafi (1) i këtij neni deri në miratimin e vendimit nga Kuvendi i Kreditorëve.

(7) Nëse në procedurën për falimentim miratohet vendim për riorganizimin e shoqërisë, gjykatësi për falimentim obligohet që ta dorëzojë planin për riorganizim te Komisioni Rregullator i Energjetikës.

(8) Komisioni Rregullator i Energjetikës, në afat prej 30 ditëve nga dita e pranimit të planit për riorganizim nga paragrafi (7) i këtij neni, e dorëzon te gjykatësi për falimentim dhe Kuvendi i kreditorëve mendimin për planin për riorganizim të shoqërisë.

(9) Pas miratimit të planit për riorganizim dhe nëse mendimi për planin për riorganizim nga Komisioni Rregullator i Energjetikës është pozitiv, Komisioni Rregullator i Energjetikës në afat prej shtatë ditëve nga dita e marrjes së njoftimit nga drejtori për falimentim për miratimin e planit për riorganizim, do të miratojë vendim për përçimin e licencës për kryerjen e veprimtarisë energjetike të subjektit që e zbaton planin për riorganizim të shoqërisë.

XV. MBIKËQYRJA

Neni 206

(1) Ministria kryen mbikëqyrje të zbatimit të këtij ligji dhe dispozitave të miratuara në bazë të këtij ligji, përveç ndaj dispozitave dhe rregullave të miratuara ose të lejuara nga Komisioni Rregullator i Energjetikës.

(2) Ministria kryen mbikëqyrje të punës së Agjencisë për Energjetikë në pajtim me këtë ligj.

(3) Ministria kryen mbikëqyrje të ligjshmërisë së punës së njësive të vetadministrimit lokal në pajtim me këtë ligj.

(4) Komisioni Rregullator i Energjetikës kryen mbikëqyrje të punës së kryerësve të veprimtarive energjetike rregullatore si dhe kryerësve të veprimtarive energjetike të cilëve u është dedikuar detyrim për sigurim universal përkatësisht shërbim publik, në pajtim me këtë ligj.

(5) Komisioni Rregullator i Energjetikës kryen mbikëqyrje të zbatimit të dispozitave të këtij ligji që lidhen me detyrimet për ndarjen pronësore të operatorëve të sistemit dhe qasjen e palës së tretë dhe lidhjen e shfrytëzuesve në sistemet përkatëse.

(6) Kryerja e mbikëqyrjes nga ky nen bazohet në parimin e ligjshmërisë, përgjegjësisë dhe pavarësisë në realizimin e kompetencave të përcaktuara me këtë dhe ligj tjetër.

Neni 207

(1) Nëse gjatë mbikëqyrjes nga Neni 206 i këtij ligji, konstatohen parregullsi, organi që e kryen mbikëqyrjen është i detyruar të njoftojë personat te të cilët është kryer mbikëqyrja për parregullsitë dhe mangësitë e konstatuara dhe u përcakton afat për mënjanimin e tyre.

(2) Nëse personat te të cilët është kryer mbikëqyrje nuk i mënjanojnë parregullsitë dhe mangësitë e konstatuara në afatin e përcaktuar, organi i cili e kryen mbikëqyrjen merr masa për mënjanimin e tyre.

(3) Në rast se parregullsitë dhe mangësitë e konstatuara mund të shkaktojnë pasoja të dëmshme në interes të qytetarëve ose në punën e organit që e kryen mbikëqyrjen, organi për atë menjëherë e njofton Qeverinë, kurse sipas nevojës ehe organet tjera dhe propozon masa për mënjanimin e tyre.

(4) Kur parregullsitë dhe mangësitë nga paragrafi (3) i këtij neni janë konstatuar gjatë kryerjes së mbikëqyrjes te kryerësit e veprimtarisë energjetike rregullatore, dhe nuk janë mënjanuar në afatin e përcaktuar me njoftimin nga paragrafi (1) i këtij neni, Komisioni Rregullator i Energjetikës fillon procedurë për suspendim, përkatësisht heqjen e licencës.

Neni 208

(1) Gjatë kryerjes së mbikëqyrjes nga Neni 206 paragrafi (3) të këtij ligji, ministria:

1) e ndjek ligjshmërinë e punës së këshillit dhe kryetarit të komunës së njësisë së vetadministrimit lokal, merr masa dhe aktivitete dhe paraqet iniciativë për realizimin e kompetencave të tyre në pajtim me ligjin;

2) vlerëson nëse organet e njësisë së vetadministrimit lokal sigurojnë punët nga kompetenca e tyre të realizohen në pajtim me procedurat e përcaktuara me këtë ligj;

3) u sugjeron këshillit dhe kryetarit të komunës së njësive të vetadministrimit lokal për tejkalimin e kompetencës së tyre të përcaktuar me ligj dhe rregull tjetër dhe u propozon masa të duhura për tejkalimin e gjendjes së tillë;

4) sugjeron mangësi të caktuara materiale dhe procedurale në punën e këshillit dhe kryetarit të komunës së njësisë së vetadministrimit lokal që do të mundnin ta pamundësojnë kryerjen e punëve me interes publik me rëndësi lokale;

5) jep rekomandime për zbatim konsekuent të kompetencave të këshillit dhe kryetarit të komunës së njësisë së vetadministrimit lokal të këtij ligji, të kërkesës së tyre;

6) e ndjek miratimin në kohë të akteve të përcaktuara me këtë ligj nga këshilli dhe kryetari i komunës së njësisë së vetadministrimit lokal;

7) parashtron iniciativë dhe propozime për këshillin dhe kryetarin e komunës së njësisë së vetadministrimit lokal, nëse konstaton moszbatim të ligjit si rezultat i konfliktit të kompetencave ndërmjet organeve të komunës;

8) e ndjek ligjshmërinë e aktvendimeve që kryetari i komunës i miraton në zgjidhjen e çështjeve administrative për të drejta, detyrime dhe interesa të personave fizikë dhe juridikë të miratuar në bazë të këtij ligji dhe ligj tjetër dhe ndërmerr masa për të cilat është i autorizuar me ligj dhe

9) i informon në kohë organet e njësisë së vetadministrimit lokal për gjendjet e konstatuara në punën e tyre dhe për masat e marra gjatë kryerjes së mbikëqyrjes.

(2) Për masat dhe aktivitetet e marra nga paragrafi (1) i këtij neni, ministria e informon këshillin dhe kryetarin e komunës së njësisë së vetadministrimit lokal.

(3) Nëse përveç sugjerimeve dhe masave dhe aktiviteteve të marra, këshilli dhe kryetari i njësisë së vetadministrimit lokal nuk e sigurojnë realizimin e punëve nga paragrafi (1) i këtij neni, sipas fuqisë ligjore u kufizohet ose merret kryerja e kompetencës përkatëse.

(4) Kompetencat e marra të këshillit dhe kryetarit të komunës së njësisë së vetadministrimit lokal i ndërmerr dhe i kryen ministria në emër dhe në llogari të njësisë së vetadministrimit lokal, por jo më shumë se një vit nga dita e marrjes së tyre.

Neni 209

(1) Mbikëqyrje inspektuese ndaj zbatimit të këtij ligji kryejnë Inspektorati Shtetëror për Inspektim Teknik dhe Inspektorati Shtetëror i Tregut.

(2) Mbikëqyrja inspektuese përfshin mbikëqyrje të zbatimit të dispozitave të këtij dhe ligjit tjetër, dispozita, rregulla, standarde, specifikime teknike dhe norma për cilësi që lidhen me kryerjen e veprimtarive energjetike

nga kryerësit e veprimtarive energjetike, shfrytëzuesit e sistemeve energjetike dhe konsumatorët.

(3) Në kryerjen e mbikëqyrjes inspektuese, organet inspektuese nga paragrafi (1) i këtij neni mund të autorizojnë persona profesionistë nga trupa tjerë dhe institucione, përkatësisht persona të tjerë juridikë të kryejnë aktivitete të caktuara në lidhje me mbikëqyrjen inspektuese, nëse për realizimin e tyre është i nevojshëm profesionalizëm ose pajisje e posaçme.

(4) Organet e administratës shtetërore, të cilat në kuadër të kompetencave të tyre kryejnë mbikëqyrje inspektuese të punës së kryerësve të veprimtarive energjetike për të cilat nevojitet licencë, me kërkesë të Komisionit Rregullator të Energjetikës janë të detyruar menjëherë të dorëzojnë të gjitha informatat që janë me rëndësi për lëshimin ose heqjen e licencës, duke përfshirë dhe informata për punën vijuese të poseduesit të licencës.

Neni 210

Ministri mund të urdhërojë të kryhet mbikëqyrje inspektuese e përbashkët nga organet inspektuese nga Neni 209 paragrafi (1) të këtij ligji, në rast se ajo është e domosdoshme për shkak të:

1) mënjanimit të rrezikut të drejtpërdrejtë për jetën ose shëndetin e njerëzve ose të pronës me vlerë më të madhe;

2) ndërmarrjes së masave urgjente të cilat nuk pësojnë prolongim;

3) ndërlikimit të mbikëqyrjes ose rëndësisë për mënjanimin e mangësive;

4) kontrollit të objekteve me rëndësi të veçantë për energjetikën;

5) shqyrtimit të provave në iniciativë ose ankesë, e kjo është në kompetencë të të dy organeve inspektuese ose

6) kryerjes më efikase të mbikëqyrjes.

Neni 211

Kryerësit e veprimtarive energjetike, shfrytëzuesit e sistemeve energjetike dhe konsumatorët janë të obliguar që të veprojnë sipas kërkesës, përkatësisht urdhrit të organeve inspektuese nga Neni 209 i këtij ligji, e veçanërisht:

1) të mundësojnë kryerje të papenguar të mbikëqyrjes inspektuese;

2) të paraqesin për kontroll dokumente dhe të dhëna të cilat janë të nevojshme për kryerjen e mbikëqyrjes;

3) të mundësojnë në afat të përcaktuar qasje në lokale, prodhimet, dokumentet ose çfarëdo mjeti tjetër i cili është lëndë e mbikëqyrjes inspektuese;

4) me kërkesë me shkrim të organit inspektues ta ndërpresin punën gjatë mbikëqyrjes inspektuese, nëse kjo është e nevojshme për kryerjen e mbikëqyrjes dhe konstatimin e gjendjes faktike dhe

5) me kërkesë me shkrim të organit inspektues, në afatin e përcaktuar me kërkesë, inspektorit t'i dorëzojnë ose përpilojnë të dhëna të sakta dhe të plota, raporte, materiale ose dokumente tjera të cilat janë të domosdoshme për kryerjen e mbikëqyrjes inspektuese.

Neni 212

(1) Nëse gjatë kryerjes së mbikëqyrjes inspektuese inspektori nga Inspektorati Shtetëror për Inspektim Teknik konstaton se nuk zbatohen ose zbatohen në mënyrë joadekuate dispozitat e këtij ligji, rregullat tjera, standardet, specifikimet teknike dhe normat për kualitet do të miratojë aktvendim me të cilin:

1) do të urdhërojë që të mënjanohen mangësitë e konstatuara që ndikojnë mbi funksionimin e stabilimenteve dhe aparateve dhe do të përcaktojë afat në të cilin duhet të mënjanohen;

2) do ta ndalojë përdorimin e objektit, stabilimentit, aparatit ose instalimit, nëse personi nuk i mënjanon parregullsitë e konstatuara në afatin e përcaktuar dhe

3) do ta ndalojë përdorimin, përkatësisht ndërtimin dhe realizimin e objektit, stabilimentit, aparatit ose instalimit deri sa parregullsitë e konstatuara nuk mënjanohen.

(2) Për aktvendimin e miratuar nga paragrafi (1) i këtij neni i cili ka të bëjë me bartësin e licencës për kryerjen e veprimtarisë energjetike, inspektori obligohet që ta njoftojë Komisionin Rregullator të Energjetikës dhe do të kërkojë heqje ose suspendim të licencës për kryerjen e veprimtarisë energjetike.

Neni 213

(1) Nëse gjatë kryerjes së mbikëqyrjes inspektuese Inspektori Shtetëror i Tregut konstaton se:

1) nuk zbatohen ose zbatohen në mënyrë joadekuate rregullat me të cilat rregullohet furnizimi i konsumatorëve me energji, do të miratojë aktvendim me të cilin do të përcaktojë afat për mënjanimin e mangësisë dhe do të përcaktojë masë inspektuese, ose

2) pjesëmarrësit në tregun e karburanteve të lëngëta nuk u përmbahen obligimeve të përcaktuara me dekretin për kualitet të karburanteve të lëngëta, do të miratojë aktvendim me të cilin do të urdhërojë që të tërhiqen nga qarkullimi karburantet e lëngëta kualiteti i të cilave nuk i përshtatet kualitetit të përcaktuar dhe do të përcaktojë masë inspektuese.

(2) Nëse gjatë kryerjes së mbikëqyrjes inspektuese inspektori shtetëror i tregut konstaton se është kryer parregullsi nga paragrafi (1) pika 2) të këtij neni, obligohet që të përpilojë procesverbal në të cilin do ta përcaktojë parregullsinë e kryer me sugjerim për mënjanimin e parregullsisë së konstatuar në afat prej tetë ditësh.

(3) Nëse inspektori shtetëror i tregut gjatë kryerjes së mbikëqyrjes kontrolluese konstaton se janë mënjanuar parregullsitë e përcaktuara nga paragrafi (1) i këtij neni, miraton konkluzion me të cilin e ndërpret procedurën e mbikëqyrjes inspektuese.

(4) Nëse inspektori shtetëror i tregut gjatë kryerjes së mbikëqyrjes kontrolluese konstaton se nuk janë mënjanuar parregullsitë e konstatuara nga paragrafi (1) i këtij neni, parashtron kërkesë për ngritjen e procedurës për kundërvajtje te Komisioni për Vendosje për Kundërvajtje të përcaktuar me ligj.

(5) Inspektorati Shtetëror i Tregut përpilon raporte tremujore për mbikëqyrjet e kryera inspektuese që publikohen në ueb faqen e Ministrisë.

XVI. DISPOZITAT PËR KUNDËRVAJTJE

Neni 214

(1) Ngritje të procedurës për kundërvajtje për kundërvajtje të përcaktuara me këtë ligj mund të kërkojnë organet që me këtë ligj janë të obliguara që të kryejnë mbikëqyrje.

(2) Për kundërvajtjet nga nenet Neni 218, Neni 219, Neni 220, Neni 221, Neni 222, Neni 223, Neni 224, Neni 225, Neni 226, Neni 227, Neni 229, Neni 230 dhe Neni 232 të këtij ligji organet kompetente nga paragrafi (1) i këtij neni, parashtrojnë kërkesë për ngritjen e procedurës për kundërvajtje te gjykata kompetente.

(3) Në procedurat nga paragrafi (1) i këtij neni zbatohen në mënyrë përkatëse dispozitat nga Ligji për kundërvajtje.

Neni 215

(1) Ministria e udhëheq procedurën për kundërvajtje dhe shqipton sanksione për kundërvajtje për kundërvajtjet nga nenet Neni 217, Neni 228 dhe Neni 231 të këtij ligji.

(2) Për udhëheqjen e procedurës për kundërvajtje dhe shqiptimin e sanksionit kundërvajtës për kundërvajtjet, ministri me aktvendim formon Komision për Vendosje për Kundërvajtje (në tekstin e mëtejmë : Komisioni për Kundërvajtje), e përbërë nga tre anëtarë nga personat e punësuar në ministri, dhe atë:

1) një anëtar jurist i diplomuar, me provim të dhënë të jurisprudencës dhe me pesë vjet përvojë pune në sferën e vet, i cili është kryetar i Komisionit për Kundërvajtje;

2) një anëtar me përgatitje të lartë profesionale nga sfera e shkencave teknike me pesë vjet përvojë pune në sferën e vet dhe

3) një anëtar me përgatitje të lartë profesionale nga sfera e shkencave ekonomike me pesë vjet përvojë pune në sferën e vet.

(3) Komisioni për Kundërvajtje zgjidhet për periudhë prej tre vjetësh me të drejtë rizgjedhjeje të anëtarëve.

(4) Ministri me propozim të kryetarit të Komisionit për Kundërvajtje mund të miratojë aktvendim për shkarkimin e anëtarit të Komisionit për Kundërvajtje në rastet në vijim:

1) me kalimin e kohës për të cilën është emëruar për anëtar;

2) me kërkesë të tij;

3) me përmbushjen e kushteve për pension të pleqërisë në përputhje me ligj;

4) nëse i konstatohet paaftësi e përhershme për pjesëmarrje në punën e Komisionit për Kundërvajtje;

5) nëse me vendim të plotfuqishëm gjyqësor përcaktohet shkelje e regullave për udhëheqjen e procedurës për kundërvajtje;

6) nëse nuk i plotëson obligimet të cilat dalin nga puna në Komisionin për Kundërvajtje dhe

7) nëse nuk e ka paraqitur ekzistimin e konfliktit të interesave për rast për të cilin vendos Komisioni për Kundërvajtje.

(5) Komisioni për Kundërvajtje miraton rregullore për punën e tij që e miraton ministri.

(6) Komisioni për Kundërvajtje punon në kështill, ndërsa vendos me shumicë të votave nga numri i përgjithshëm i anëtarëve.

(7) Anëtarët e Komisionit për Kundërvajtje vendosin në mënyrë të pavarur dhe të mëvetësishme, në bazë të ligjit dhe sipas njohurisë së tyre profesionale dhe bindjes personale.

(8) Kundër aktvendimeve të Komisionit për Kundërvajtje mund të parashtrohet ankesë në afat prej tetë ditësh nga pranimi i aktvendimit nëpërmjet Komisionit për Kundërvajtje te Komisioni Shtetëror për Vendosje në Shkallë të Dytë në sferën e mbikëqyrjes inspektuese dhe procedura kundërvajtëse.

(9) Ministri e përcakton mënyrën me të cilën Komisioni për Kundërvajtje do ta udhëheqë evidencën unike të kundërvajtjeve, sanksionet e shqiptuara dhe vendimet e miratuara, si dhe mënyrën e qasjes në informatat e përmbajtura në evidencë.

Neni 216

(1) Kur inspektori kompetent do të konstatojë se është kryer kundërvajtje, do të përpilojë procesverbal në të cilin do t'i shënojë elementet e rëndësishme të veprimit, kohën, vendin dhe mënyrën e kryerjes së kundërvajtjes, përshkrimin e veprimit dhe personat e ndodhur në vendin e ngjarjes.

(2) Para se të parashtrojë kërkesë për ngritje të procedurës për kundërvajtje për kundërvajtjet e përcaktuara me këtë ligj, inspektori kompetent obligohet që kryerësit të kundërvajtjes t'i propozojë procedurë për barazim me lëshimin e urdhërpagesës kundërvajtëse.

(3) Inspektori kompetent kryerësit të kundërvajtjes i lëshon urdhërpagesë kundërvajtëse.

(4) Fleturdhëresa kundërvajtëse i jepet në lartësi prej 30% nga gjoba e cila i matet personit juridik, përkatësisht tregtarit individual.

(5) Pas pranimit dhe nënshkrimit të urdhërpagesës kundërvajtëse, kryerësi i kundërvajtjes është i detyruar ta paguaj gjobën, në afat prej tetë ditësh nga pranimi i urdhërpagesë kundërvajtëse në llogarinë e shënuar në urdhërpagesë.

(6) Kryerësi i kundërvajtjes i cili do ta paguajë gjobën në afatin nga paragrafi (5) i këtij neni, do të paguajë gjysmën nga gjoba e shqiptuar, e drejtë për të cilën këshillohet në këshillën juridike.

(7) Pranimi i urdhërpagesës nga kryerësi i kundërvajtjes nga paragrafi (4) i këtij neni dhe deklarata nga paragrafi (5) i këtij neni shënohen në procesverbal.

(8) Nëse kryerësi i kundërvajtjes nuk e paguan gjobën në afatin nga paragrafi (5) i këtij neni, inspektori kompetent parashtron kërkesë për ngritje të procedurës kundërvajtëse te gjykata kompetente në pajtim me nenin 214 paragrafin (2) të këtij ligji, përkatësisht te Komisioni për Kundërvajtje në pajtim me nenin 215 paragrafin (2) të këtij ligji.

(9) Inspektori kompetent obligohet që të mbajë evidencë për urdhërpagesat e lëshuara për kundërvajtje dhe për rezultatin e procedurave të ngritura .

(10) Në evidencën nga paragrafi (9) i këtij neni grumbullohen, përpunohen dhe rruhen këto të dhëna emri dhe mbiemri, përkatësisht titulli i kryerësit të kundërvajtjes, vendbanimi, përkatësisht vendqëndrimi, selia, lloji i kundërvajtjes, numri i urdhërpagesës kundërvajtëse i cili i lëshohet dhe rezultati i procedurës.

(11) Të dhënat personale nga paragrafi (10) i këtij neni rruhen pesë vjet nga dita e vendosjes në evidencë.

Neni 217

(1) Gjobë në shumë prej 3.000 eurosh në kundërvlerë me denarë do t'i shqiptohet për kundërvajtje shoqërisë:

1) e cila nuk dorëzon të dhëna për përpunimin dhe ndjekjen e bilancit energjetik dhe të dhëna të domosdoshme për përpunimin e strategjive, programeve dhe raporteve për realizimin e programeve, miratimi i të cilave është paraparë me këtë ligj (neni 13 paragrafi (5));

2) Operatorit të sistemit për përçim, përkatësisht të sistemit për shpërndarje të llojit përkatës të energjisë, i cili nuk ka dorëzuar plan aksional në gjendje krize për miratim te ministria (neni 14 paragrafi (2)).

(2) Gjobë në shumë prej 30% nga gjoba e matur për shoqërinë do të shqiptohet për kundërvajtje për veprimet nga paragrafi (1) i këtij neni edhe personit përgjegjës në shoqëri.

Neni 218

(1) Gjobë në shumë prej 2% nga të hyrat e përgjithshme të personit juridik në vitin paraprak financiar, do t'i shqiptohet për kundërvajtje shoqërisë:

- kryerëse të veprimtarisë energjetike nga neni 24 paragrafi (2) nëse nuk e shpall aktin në "Gazetën Zyrtare të Republikës së Maqedonisë",

- kryerëse të veprimtarisë energjetike nëse nuk dorëzon në Komisionin Rregullator të Energjetikës raport vjetor nga neni 28 paragrafi (6).

(2) Gjobë në shumë prej 10.000 eurosh në kundërvlerë me denarë, do t'i shqiptohet për kundërvajtje shoqërisë e cila:

1) nuk i zbaton masat e urdhëruara me aktvendim të miratuar nga Komisioni Rregullator i Energjetikës (neni 26, paragrafi (1));

2) nuk u përmbahet çmimeve dhe tarifave të përcaktuara me vendimet që i miraton Komisioni Rregullator i Energjetikës (neni 29 paragrafi (4));

3) fillon me kryerjen e veprimtarisë energjetike pa iu dhënë licencë për kryerjen e veprimtarisë (neni 38 (1));

(3) Gjobë në shumë prej 3. 000 eurosh në kundërvlerë me denarë, do t'i shqiptohet për kundërvajtje shoqërisë:

1) e cila kryen një ose më shumë veprimtari energjetike të rregullta, kurse nuk mban evidencë të ndarë të kontabilitetit për secilën veprimtari të rregulluar veçmas (Neni 5);

2) e cila nuk i dorëzon Komisionit Rregullator të Energjetikës informata dhe të dhëna të nevojshme për ndjekje të funksionimit të tregjeve të energjisë në Republikën e Maqedonisë, (neni 25 paragrafi (5));

3) kryerësit të veprimtarisë energjike, nëse në afatin e përcaktuar nuk ia dorëzon Komisionit Rregullator të Energjetikës dokumentet, të dhënat dhe informatat e nevojshme (neni 31 paragrafi (1));

4) bartësit të licencës për kryerje të veprimtarisë energjetike të rregulluar nëse pa miratim paraprak nga Komisioni Rregullator i Energjetikës para kohe ka ndërprerë kryerjen e veprimtarisë për të cilën është lëshuar licencë (neni 48 paragrafi (1)).

(4) Gjobë në shumë prej 30% nga gjoba e matur për shoqërinë do të shqiptohet për kundërvajtje për veprimtaritë nga paragrafët (2) dhe (3) të këtij neni edhe personit përgjegjës në shoqëri.

(5) Përveç gjobës nga paragrafi (4) i këtij neni, personit përgjegjës në shoqëri mund t'i shqiptohet dhe sanksion kundërvajtës ndalesë të kryerjes së detyrimit në kohëzgjatje deri në gjashtë muaj.

Dispozita kundërvajtëse për prodhues të energjisë elektrike
Neni 219

(1) Gjobë në shumë prej 5.000 eurosh në kundërvlerë me denarë do t'i shqiptohet për kundërvajtje shoqërisë prodhuese të energjisë elektrike, e cila:

1) nuk dorëzon raporte, të dhëna dhe informata te operatori i energjisë termike ose operatori i sistemit distributiv (neni 70 paragrafi (2) pika 4);

2) nuk dorëzon te operatori i tregut të energjisë elektrike dhe operatori i energji termike të dhëna dhe informata nga marrëveshja për shitblerjen e energjisë elektrike, dispozicionin e kapacitetit prodhues dhe/ose shërbimeve të sistemit (neni 70 paragrafi (2) pika 5),

3) nuk siguron në çdo kohë të ketë rezerva operative nga karburanti primar të cilat janë së paku të barabarta me nevojat pesëmbëdhjetëditëshe për punë me kapacitet maksimal (neni 70 paragrafi (7)) .

(2) Gjobë në shumë prej 30% nga gjoba e matur për shoqërinë do të shqiptohet për kundërvajtje për veprimtaritë nga paragrafi (1) i këtij neni edhe personit përgjegjës në shoqëri.

Dispozita kundërvajtëse për operatorin e energjisë termike
Neni 220

(1) Gjobë në shumë prej 2% nga të ardhurat e përgjithshme të personit juridik në vitin financiar paraprak do t'i shqiptohet për kundërvajtje operatorit të energji termike, nëse:

1) nuk miraton program për harmonizim (neni 73, paragrafi (1));

2) nuk emëron nëpunës për harmonizim (neni 74, paragrafi (2));

3) nuk i dorëzon kërkesë për certifikim Komisionit Rregullator të Energjetikës (neni 75 paragrafi (3));

4) nuk e njofton Komisionin Rregullator të Energjetikës për ndodhinë e planifikuar të ndryshimit në strukturën personale të operatorit ose ndryshim tjetër që mund të ndikojë në plotësimin e detyrimeve për të cilat duhet të zbatohet certifikim i sërishëm (neni 77 paragrafi (1));

5) nuk i lidh në rrjetin elektropërçues prodhuesit, konsumatorët dhe operatorët e sistemeve elektrodistributive (neni 78 paragrafi (2), pika 6);

6) nuk ua siguron të gjitha informatat e nevojshme për qasje dhe nuk u siguron qasje të gjithë shfrytëzuesve të energji termike (neni 78 paragrafi (2), pika 6);

7) nuk u siguron të dhëna tejkufitare të energjisë elektrike nëpërmjet rrjetit elektropërçues të Republikës së Maqedonisë (neni 78 paragrafi (2), pika 10),dhe

8) nuk i shfrytëzon të ardhurat nga ndarja e përçuesve interkonektivë në pajtim me nenin 86 paragrafin (8) dhe paragrafin (9).

(2) Gjobë në shumë prej 10.000 eurosh në kundërvlerë me denarë, do t'i shqiptohet për kundërvajtje operatorit të energji termike, nëse:

1) nuk lidh marrëveshje operative me operatorët e sistemeve elektropërçuese fqinje me të cilat është i lidhur (Neni 78 paragrafi (2), pika 2),

2) nuk e organizon dhe menaxhon tregun e energjisë së balancuar (neni 78 paragrafi (2), pika 3);

3) nuk mban regjistër të dhënësve të shërbimeve për balancim dhe regjistër të palëve përgjegjëse të balancës dhe grupeve të balancës (neni 78 paragrafi (2), pika 4);

4) nuk i përfshin prodhuesit, konsumatorët dhe operatorët e sistemit elektrodistributiv në rrjetin elektropërçues (neni 78 paragrafi (2), pika 6);

5) nuk siguron dispeçim ditor dhe menaxhim në kohë reale me të dhënat e energjisë elektrike (neni 78 paragrafi (2), pika 14);

6) nuk siguron instalim dhe mirëmbajtje të aparateve matëse dhe nuk e mat energjinë elektrike në të gjitha vendet matëse në pikat e pranimit dhe dërgimit nga sistemi elektropërçues (neni 78 paragrafi (2), pika 18);

7) nuk blen shërbime sistemore për balancim të energji termike, në pajtim me rregullat për balancim të sistemit elektroenergjetik (neni 78 paragrafi (2), pika 20);

8) nuk siguron balancim të sistemit elektroenergjetik dhe barazim të lëshimeve dhe shërbimeve për balancim (neni 78 paragrafi (2), pika 26);

9) nuk i miraton dhe shpall në ueb faqen e vet rregullat e rrjetit për përçim të energjisë elektrike, paraprakisht të miratuara nga Komisioni Rregullator i Energjetikës (neni 84 paragrafi (1));

10) nuk i miraton dhe shpall në ueb faqen e vet rregullat për ndarjen e kapaciteteve bartëse tejkufitare, paraprakisht të miratuara nga Komisioni Rregullator i Energjetikës (neni 85 paragrafi (1));

11) nuk e njofton Komisionin Rregullator të Energjetikës për realizimin e të ardhurave plotësuese (Neni 87).

(3) Gjobë në shumë prej 5.000 eurosh në kundërvlerë me denarë do t'i shqiptohet për kundërvajtje operatorit të energjisë termike, nëse:

1) nuk i shpall në ueb faqen e vet tarifat për përçim të energjisë elektrike, paraprakisht të miratuara nga Komisioni Rregullator i Energjetikës (neni 78 paragrafi (2), pika 8);

2) nuk përpunon dhe shpall në ueb faqen e vet plan vjetor për mirëmbajtje të largpërçuesve interkonektivë dhe të brendshëm të rrjetit elektropërçues (neni 78 paragrafi (2), pika 11);

3) nuk përpunon dhe shpall në ueb faqen e vet planin vjetor për mirëmbajtje të largpërçuesve të brendshëm të rrjetit elektropërçues, paraprakisht të miratuar nga Komisioni Rregullator i Energjetikës (neni 78 paragrafi (2), pika 12);

4) nuk shpall të dhëna dhe në kohë nuk siguron informata nga operatorët e sistemeve elektropërçuese fqinje për kapacitetet përçuese në dispozicion të përçuesve interkonektivë (neni 78 paragrafi (2), pika 17) dhe

5) nuk përpunon dhe shpall në ueb faqen e vet plan për zhvillim të sistemit elektropëçues, paraprakisht të miratuar nga Komisioni Rregullator i Energjetikës (neni 83 paragrafi (1)).

(4) Gjobë në shumë prej 3.000 eurosh në kundërvlerë me denarë do t'i shqiptohet për kundërvajtje operatorit të energji termike, nëse:

1) nuk përpunon dhe nuk zbaton orar përfundimtar ditor (neni 78 paragrafi (2), pika 13);

2) nuk u siguron qasje shfrytëzuesve në sistemin elektropërçues tek aparatet matëse që janë në pronësi të tij (neni 78 paragrafi (2) pika 19);

3) nuk përgatit rregulla për furnizim të energjisë elektrike për mbulimin e humbjeve në sistemin elektropërçues dhe nuk ia dorëzon Komisionit Rregullator të Energjetikës për miratim (neni 78 paragrafi (2), pika 22);

4) nuk siguron besueshmëri të të dhënave afariste të shfrytëzuesve të energji termike (neni 78 paragrafi (2), pika 28);

5) nuk mban libër të dispeçerit, shënime për besueshmëri të energji termike, të dhëna nga sistemi për mbikëqyrje dhe menaxhim dhe të dhëna matëse (neni 78 paragrafi (3));

6) nuk e shpall në ueb faqen e vet vlerësimin e kapacitetit bartës vjetor të disponueshëm, mujor dhe ditor (neni 82 paragrafi (3)).

(5) Gjobë në shumë prej 30% nga gjoba e matur për operatorin e energji termike do të shqiptohet për kundërvajtje për veprimtaritë nga paragrafët (2), (3) dhe (4) të këtij neni edhe personit përgjegjës te operatori.

Dispozita kundërvajtëse për operator të tregut të energjisë elektrike dhe operator të tregut të organizuar të energjisë elektrike

Neni 221

(1) Gjobë në shumë prej 10. 000 eurosh në kundërvlerë me denarë do t'i shqiptohet për kundërvajtje operatorit të tregut të energjisë elektrike, nëse:

1) nuk bën llogaritje të debalancave të palëve përgjegjëse të balancës (Neni 88 paragrafi (2), pika 2);

2) nuk mban regjistër të pjesëmarrësve të tregut (neni 88 paragrafi (2), pika 7);

3) nuk dorëzon në kohë te operatori i energjisë termike informata për pjesëmarrësit e regjistruar të tregut të energjisë elektrike (neni 88 paragrafi (2) pika 9);

4) nuk lidh marrëveshje për blerje dhe shitje dhe nuk e merr përgjegjësi të balancës për energjinë elektrike të prodhuar nga prodhuesit e privilegjuar të cilët shfrytëzojnë tarifë të privilegjuar (neni 88 paragrafi (2), pika 11);

5) tregton me energji elektrike, në kundërshtim me nenin 88 paragrafi (3).

(2) Gjobë në shumë prej 10.000 eurosh në kundërvlerë me denarë do t'i shqiptohet për kundërvajtje operatorit të tregut të organizuar të energjisë elektrike nëse:

1) nuk siguron trajtim të barabartë të të gjithë pjesëmarrësve të tregut (neni 90, paragrafi (2) pika 2));

2) i shfrytëzon kompensimet për pjesëmarrje të tregut të organizuar për financim të aktiviteteve të tregut tjetër të organizuar (neni 90, paragrafi (2)pika 3)),dhe

3) nuk miraton dhe shpall në ueb faqen e vet rregulla për punë të tregut të organizuar të energjisë elektrike paraprakisht të miratuara nga Komisioni Rregullator i Energjetikës (neni 90 paragrafi (2), pika 4));

4) Nuk merr vendim për shumën e kompensimeve për pjesëmarrje të tregut të organizuar të energjisë elektrike dhe nuk e shpall vendimin e ueb faqen e vet (neni 90, paragrafi (2) pika 5)).

(3) Gjobë në shumë prej 5.000 eurosh në kundërvlerë me denarë do t'i shqiptohet për kundërvajtje operatorit të tregut të energjisë elektrike nëse:

1) nuk dorëzon te operatori i energji termike të gjitha informatat e nevojshme për përpunimin e listave ditore përfundimtare për shitje dhe blerje të energjisë elektrike (neni 88 paragrafi (2) pika 3);

2) nuk përpunon plan tregtar ditor (neni 88 paragrafi (2) pika 6));

3) Nuk i siguron shërbimet e nevojshme për furnizuesin me energji elektrike në rast të fundit (neni 88 paragrafi (2) pika 10)).

(4) Gjobë në shumë prej 3.000 eurosh në kundërvlerë me denarë do t'i shqiptohet për kundërvajtje operatorit të tregut të energjisë elektrike nëse:

1) nuk mban evidencë për të gjitha marrëveshjet e lidhura me pjesëmarrësit e tregut të energjisë elektrike për pjesëmarrje në treg (neni 88 paragrafi (2), pika 4);

2) nuk mban evidencë të të gjitha marrëveshjeve për formimin e grupeve të balancës të lidhura ndërmjet pjesëmarrësve të tregut të energjisë elektrike dhe operatorit të tregut të energjisë elektrike (Neni 88 paragrafi (2), pika 5);

3) nuk publikon informata të cilat janë të domosdoshme për organizim pa pengesa dhe menaxhim të tregut të energjisë elektrike (Neni 88 paragrafi (2), pika 8);

4) nuk siguron besueshmëri të të dhënave afariste të cilat pjesëmarrësit e tregut të enegjisë elektrike janë të detyruar t'ia dorëzojnë (neni 88 paragrafi (8)).

(5) Gjobë në shumë prej 30% nga gjoba e matur për shoqërinë do të shqiptohet për kundërvajtje për veprimtaritë nga paragrafët (1),(2),(3) dhe (4) të këtij neni edhe personit përgjegjës në shoqëri.

Dispozita kundërvajtëse për operatorin e sistemit elektrodistributiv

Neni 222

(1) Gjobë në shumë prej 2% nga të ardhurat e përgjithshme të personit juridik në vitin financiar paraprak do t'i shqiptohet për kundërvajtje të operatorit të sistemit elektrodistributiv nëse:

1) nuk i lidh prodhuesit dhe konsumatorët e sistemit elektrodistributiv,si dhe nuk mundëson qasje të palës së tretë për shfrytëzim të sistemit distributiv (neni 93 paragrafi (3) pika 3);

2) shfrytëzuesve të sistemit elektrodistributiv nuk ua siguron me kohë informatat e nevojshme për qasje te sistemi elektrodistributiv të cilin e drejton (neni 93 paragrafi (3) pika 4);

3) nuk u mundëson furnizuesve qasje elektronike te lista e konsumatorëve që nuk i përfshijnë amvisëritë, me theksim të kategorisë së lidhjes si dhe konsumit të tyre për 12 muajt e fundit (neni 93 paragrafi (3) pika 5);

4) për çdo ndryshim të kategorisë së lidhjes për konsumatorë individë të theksuar të listës nga neni 93 paragrafi (3) pika 5 të këtij ligji, paraprakisht nuk kërkon leje nga Komisioni Rregullator i Energjetikës dhe nuk e azhurnon listën me theksim të shkakut për ndryshim të kategorisë së lidhjes (neni 93 paragrafi (6));

5) i shfrytëzon përparësitë e integrimit të tij vertikal për të prishur konkurrencën (neni 97 paragrafi (5) pika 3);

6) Nuk emëron zyrtarë për harmonizim dhe nuk e dorëzon programin për harmonizim të lejes te Komisioni Rregullator i Energjetikës (neni 97 paragrafi (6)).

(2) Gjobë në shumë prej 10.000 eurosh në kundërvlerë me denarë do t'i shqiptohet për kundërvajtje operatorit të sistemit elektrodistributiv nëse:

1) nuk e harmonizon punën e sistemit elektrodistributiv me operatorin e energji termike (neni 93 paragrafi (3) pika 9);

2) nuk blen shërbime sistemore dhe energji elektrike për mbulim të humbjeve në rrjetin distrubutiv (neni 93 paragrafi (3) pika 10);

3) nuk e mat energjinë elektrike që merret nga prodhuesit dhe nga sistemi elektropërçues dhe energjinë e dërguar te konsumatorët e lidhur në sistemin elektrodistributiv të cilin e drejton, si dhe nuk dorëzon të dhëna nga matja (neni 93 paragrafi (3) pika 11);

4) nuk përpunon dhe nuk dorëzon rregulla për blerje të energjisë elektrike për leje te Komisioni Rregullator i Energjetikës (neni 93 paragrafi (8));

5) nuk përpunon dhe nuk dorëzon plane për investim në sistemin elektrodistributiv për çdo periudhë te Komisioni Rregullator i Energjetikës (neni 94 paragrafi (4));

6) nuk përpunon dhe nuk publikon në ueb faqen e vet rregulla të rrjetit për shpërndarje të energjisë elektrike, paraprakisht të lejuara nga Komisioni Rregullator i Energjetikës (neni 96 paragrafi (1));

7) nuk e njofton Komisionin Rregullator të Energjetikës për realizimin e të hyrave plotësuese (neni 99 paragrafi (1)).

(3) Gjobë në shumë prej 5. 000 eurosh në kundërvlerë me denarë do t'i shqiptohet për kundërvajtje operatorit të sistemit elektrodistributiv nëse nuk përgatit dhe publikon në ueb faqen e vet plan për zhvillim të sistemit elektrodistributiv paraprakisht të miratuar nga Komisioni Rregullator i Energjetikës (neni 94 paragrafi (2)).

(4) Gjobë në shumë prej 3. 000 eurosh në kundërvlerë me denarë do t'i shqiptohet për kundërvajtje operatorit të sistemit elektrodistributiv nëse:

1) nuk publikon në ueb faqen e vet listën e kompensimeve për çdo kategori të konsumatorëve, paraprakisht të miratuar nga Komisioni Rregullator i Energjetikës (neni 93 paragrafi (3) pika 6));

2) nuk e publikon në ueb faqen e vet planin për mirëmbajtje të rrjetit paraprakisht të miratuar nga Komisioni Rregullator i Energjetikës (neni 93 paragrafi (3) pika 8));

3) nuk u mundëson qasje shfrytëzuesve te aparatet matëse që janë në pronësi të operatorit të sistemit elektrodistributiv, ose shoqërisë së integruar vertikale (neni 93 paragrafi (3) pika 12));

4) nuk mban libër të dispeçerit, shënime për besueshmërinë e sistemeve për komunikim, të dhëna nga sistemi për mbikëqyrje dhe udhëheqje, të dhëna matëse (neni 93 paragrafi (3) pika 13));

5) nuk siguron besueshmëri të të dhënave afariste të shfrytëzuesve të sistemit elektrodistruibutiv (neni 93 paragrafi (3) pika 14)).

(5) Gjobë në shumë prej 30% nga gjoba e matur për operator të sistemit elektrodistributiv do t'i shqiptohet për kundërvajtje për veprimet nga paragrafët (2), (3) dhe (4) të këtij neni edhe personit përgjegjës te operatori.

Dispozita kundërvajtëse për furnizues dhe tregtarë me energji elektrike

Neni 223

(1) Gjobë në shumë prej 10.000 në kundërvlerë me denarë do t'i shqiptohet për kundërvajtje furnizuesit të energjisë elektrike nëse:

1) nuk i plotëson obligimet e veta ndaj konsumatorëve, në raport me sigurinë dhe vëllimin e furnizimit (neni 100 paragrafi (5) pika 1);
2) nuk i dorëzon operatorit të energji termike të dhëna për transaksionet dhe planet për konsum të energjisë elektrike për konsumatorët e vet (neni 100 paragrafi (5) pika 10);
3) nuk vendos procedura për zgjidhje efikase të kundërshtimeve të konsumatorëve të vet në afat prej 60 ditësh, duke përfshirë mundësinë edhe për zgjidhje jashtëgjyqësore të kontesteve dhe obligim për kthim dhe/ose kompensim të mjeteve kur kjo është e arsyeshme (neni 100 paragrafi (5) pika 8);
(2) Gjobë në shumë prej 5.000 eurosh në kundërvlerë me denarë do t'i shqiptohet për kundërvajtje furnizuesit të energjisë elektrike nëse:
1) nuk siguron për konsumatorët e vet shërbim me kualitet të përcaktuar në rregullat për furnizim me energji elektrike (neni 100 paragrafi (5) pika 2));
2) nuk merr masa përkatëse për trajtim të barabartë të të gjithë konsumatorëve të cilët jetojnë në vende të largëta (neni 100 paragrafi (5) pika 3));
3) nuk i publikon në ueb faqen e vet kushtet e përgjithshme të marrëveshjeve të veta për furnizim me energji elektrike për konsumatorë të vegjël dhe amvisëri (neni 100 paragrafi (5) pika 4));
4) nuk mundëson konsumatorët të marrin njoftime të rregullta dhe të sakta për konsumin real dhe shpenzimet për energji elektrike (neni 100 paragrafi (5) pika 5));
5) i shpall të dhënat statistikore të përgjithshme të lidhura me konsumatorët e tij, pa siguruar mbrojtje të besueshmërisë (neni 100 paragrafi (5) pika 11)),dhe
6) nuk mundëson shikim të Komisionit Rregullator të Energjetikës, Komisionin për Mbrojtje të Konkurrencës dhe Sekretariatin e Bashkësisë Energjetike në të dhënat në pajtim me nenin 103 paragrafin (1).

(3) Gjobë në shumë prej 2% nga të ardhurat e përgjithshme të personit juridik në vitin financiar paraprak do t'i shqiptohet për kundërvajtje furnizuesit të emëruar universal të energjisë elektrike nëse nuk e plotëson obligimin për shërbim universal në pajtim me nenin 7 të këtij ligji.

(4) Gjobë në shumë prej 10.000 eurosh në kundërvlerë me denarë do t'i shqiptohet për kundërvajtje furnizuesit universal të energjisë elektrike nëse:

1) nuk siguron furnizim dh mbrojtje të konsumatorëve në zonat e largëta (neni 101 paragrafi (1) pika 1));

2) nuk siguron mbrojtje të konsumatorëve të prekur (neni 101 paragrafi (1) pika 2);

3) nuk i zbaton çmimet për energji elektrike për furnizim të amvisërive dhe konsumatorëve të vegjël (neni 101 paragrafi (1) pika 3),dhe

4) nuk siguron furnizim me energji elektrike amvisërisë ose konsumatorit të vogël të cilit i ka pushuar marrëveshja për furnizim (neni 102 paragrafi (2)).

(5) Gjobë në shumë prej 5.000 eurosh do t'i shqiptohet për kundërvajtje furnizuesit universal të energjisë elektrike, nëse:

1) nuk i informon konsumatorët për të drejta e tyre dhe kushtet nën të cilat mund të jenë të furnizuar nga furnizuesi universal (neni 101 paragrafi (1) pika 4);

2) nuk i njofton konsumatorët për kushtet për furnizim dhe çmimin e energjisë elektrike, si dhe nuk i informon për të drejtën e ndryshimit të furnizuesit (neni 101 paragrafi (1) pika 5);

3) nuk i publikon në ueb faqen e vet çmimet për furnizim me energji elektrike (neni 101 paragrafi (1) pika 7),dhe

4) nuk mundëson kontroll të Komisionit Rregullator të Energjetikës, Komisionit për Mbrojtje të Konkurrencës dhe Sekretariatit të Bashkësisë Energjetike në të dhënat në pajtim me nenin 103 paragrafin (2).

(6) Gjobë në shumë prej 10.000 eurosh në kundërvlerë me denarë do t'i shqiptohet për kundërvajtje furnizuesit me energji elektrike në rast të fundit, nëse nuk i furnizon konsumatorët të cilët kanë ngelur pa furnizues me energji elektrike në rastet e theksuara në nenin 102 paragrafi (1).

(7) Gjobë në shumë prej 5.000 eurosh në kundërvlerë me denarë do t'i shqiptohet për kundërvajtje furnizuesit me energji elektrike në rast të fundit nëse:

1) nuk mundëson kontroll të Komisionit Rregullator të Energjetikës, Komisionit për Mbrojtjen e Konkurrencës dhe Sekretariatin e Bashkësisë Energjetike në të dhënat në pajtim me nenin 103 paragrafin (4);

2) nuk i publikon në ueb faqen e vet së paku një herë në vit informata në pajtim me nenin 103 paragrafin (5).

(8) Gjobë në shumë prej 10.000 eurosh në kundërvlerë me denarë do t'i shqiptohet për kundërvajtje tregtarit me energji elektrike,nëse:

1) nuk i dorëzon operatorit të energji termike, informatat për sasitë e energjisë elektrike dhe listat përkatëse kohore nga të gjitha marrëveshjet për shitblerje të energjisë elektrike, si dhe nga marrëveshjet për transaksionet tejkufitare nëpërmjet rrjetit elektropërçues (neni 105 paragrafi (2));

2) nuk siguron besueshmëri të të dhënave dhe sasitë e energjisë elektrike të dërguar për konsumatorët (neni 105 paragrafi (4)).

(9) Gjobë në shumë prej 5.000 eurosh në kundërvlerë me denarë do t'i shqiptohet për kundërvajtje tregtarit me energji elektrike, nëse nuk mundëson shikim në të dhënat e Komisionit Rregullator të Energjetikës, Komisionit për Mbrojtje të Konkurrencës dhe Sekretariatin e Bashkësisë Energjetike (neni 103 paragrafi (1)).

(10) Gjobë në shumë prej 30% nga gjoba e matur për personin juridik do të shqiptohet për kundërvajtje për veprimtaritë nga paragrafët (1), (2), (4), (5), (6), (7), (8) dhe (9) të këtij neni edhe personit përgjegjës te personi juridik.

(11) Përveç gjobës nga paragrafi (6) i këtij neni tregtarit me energji elektrike mund t'i shqiptohet edhe sanksion kundërvajtës ndalim i kryerjes së veprimtarisë në kohëzgjatje deri në gjashtë muaj.

(12) Përveç gjobës nga paragrafi (6) i këtij neni personi përgjegjës të tregtarit me energjinë elektrike mund t'i shqiptohet dhe sanksion kundërvajtës ndalesë të kryerjes së veprimtarisë në kohëzgjatje deri në gjashtë muaj.

Dispozita kundërvajtëse për operatorin e sistemit për përçim të gazit natyror

Neni 224

(1) Gjobë në shumë prej 2% nga të ardhurat e përgjithshme të personit juridik në vitin financiar paraprak do t'i shqiptohet për kundërvajtje operatorit të sistemit për përçim të gazit natyror nëse:

1) nuk miraton program për harmonizim (neni 111);

2) nuk emëron nëpunës për harmonizim (neni 112, paragrafi (2));

3) nuk dorëzon kërkesë për certifikim te Komisioni Rregullator i Energjetikës (neni 113, paragrafi (3) pika 1);

4) nuk e njofton Komisionin Rregullator të Energjetikës për të gjitha aktivitetet e planifikuara për të cilat do të duhet të zbatohet rispecifikim (neni 113, paragrafi (3)pika 2);

5) nuk i siguron të gjitha infotrmatat e nevojshme për qasje dhe përdorim të sistemit për përçim të gazit natyror dhe nuk siguron qasje për përdoruesit e sistemit për përçim të gazit natyror (Neni 116, paragrafi (2) pika 4);

6) nuk i siguron rrjedhjet e gazit natyror tejkufitar nëpërmjet rrjetit të vet për përçim në korniza të kapacitetit përçues në dispozicion (neni 116, paragrafi (2) pika 8).

(2) Gjobë në shumë prej 10.000 eurosh në kundërvlerë me denarë do t'i shqiptohet për kundërvajtje operatorit të sistemit për përçim të gazit natyror, nëse:

1) nuk i miraton kërkesat e shfrytëzuesve për lidhje të sistemit përçues në pajtim me rregullat e rrjetit për përçim të gazit natyror të cilët janë të arsyeshme ekonomikisht (neni 116, paragrafi (2) pika 5);

2) nuk siguron dispeçimin ditor dhe menaxhim në kohë reale me protokoll të gazit natyror nëpërmjet sistemit për përçim të gazit natyror në bazë të orarit ditor përfundimtar (neni 116, paragrafi (2) pika 11);

3) nuk siguron instalim dhe mirëmbajtje të aparateve matëse dhe nuk e mat rrjedhjen e gazit natyror në të gjitha vendet matëse në pikat e pranimit dhe dërgimit në sistemin përçues (neni 116, paragrafi (2) pika 14);

4) nuk blen shërbime sistemore për balancim të sistemit për përçim të gazit natyror, në pajtim me rregullat për balancim të sistemit për gaz natyror (neni 116, paragrafi (2) pika 16);

5) nuk vendos dhe nuk mban regjistër të dhënësve të shërbimeve për balancim dhe regjistër të palëve përgjegjëse të balancës dhe grupeve të balancës (neni 116, paragrafi (2) pika 11);

6) nuk siguron balancim të sistemit për përçim të gazit natyror dhe barazim të veprimeve dhe shërbimeve për balancim (neni 116, paragrafi (2) pika 21);

7) nuk i miraton dhe publikon në ueb faqen e vet rregullat e rrjetit për përçim të gazit natyror, paraprakisht të miratuara nga Komisioni Rregullator i Energjetikës (neni 123 paragrafi (1));

8) nuk i miraton dhe publikon në ueb faqen e vet rregullat për ndarje të kapaciteteve përçuese për gaz natyror, paraprakisht të miratuara nga Komisioni Rregullator i Energjetikës (neni 124 paragrafi (1)).

(3) Gjobë në shumë prej 5.000 eurosh në kundërvlerë në denarë do t'i shqiptohet për kundërvajtje operatorit të sistemit për përçim të gazit natyror, nëse:

1) nuk i shpall në ueb faqen e vet tarifat për përçim, paraprakisht të miratuara nga Komisioni Rregullator i Energjetikës (neni 116, paragrafi (2) pika 17);

2) nuk përpunon dhe publikon në ueb faqen e vet plan vjetor për mirëmbajtje të sistemit përçues, paraprakisht të miratuara nga Komisioni Rregullator i Energjetikës (neni 116, paragrafi (2) pika 9);

3) nuk publikon të dhëna dhe nuk siguron në kohë informata për operatorët tjerë të sistemeve për përçim të gazit në raport të kapaciteteve përçuese në dispozicion (neni 116, paragrafi (2) pika 13);

4) nuk përpunon dhe publikon në ueb faqen e vet plan për zhvillim të sistemit për përçim të gazit natyror, paraprakisht të miratuara nga Komisioni Rregullator i Energjetikës (neni 117, paragrafi (1)).

(4) Gjobë në shumë prej 3.000 eurosh në kundërvlerë në denarë do t'i shqiptohet për kundërvajtje operatorit të sistemit për përçim të gazit natyror, nëse:

1) nuk përpunon listë ditore përfundimtare për bartje dhe mbingarkim të sistemit për përçim të gazit natyror (neni 116, paragrafi (2) pika 10)

2) nuk u siguron qasje të shfrytëzuesve të sistemit për përçim të gazit natyror nga aparatet matëse që janë në pronësi të tij (neni 116, paragrafi (2) pika 15);

3) nuk përgatit rregulla për furnizim të gazit natyror për mbulimin e humbjeve në sistemin për përçim të gazit natyror dhe nuk ia dorëzon Komisionit Rregullator të Energjetikës (neni 116, paragrafi (2) pika 18);

4) nuk siguron besueshmëri të të dhënave afariste të shfrytëzuesve të shërbimeve të sistemit (neni 116, paragrafi (2) pika 23);

5) nuk u siguron në kohë informata operatorëve të sistemeve përçuese dhe distributive të gazit natyror me të cilin është i lidhur (neni 116, paragrafi (2)pika 25);

6) nuk siguron mbajtje të librit të dispeçerit, shënime për fshehtësi të sistemit përçues, të dhëna nga sistemi për mbikëqyrje dhe menaxhim dhe të dhëna matëse (neni 116, paragrafi (4));

7) nuk e azhurnon ueb faqen e vet dhe nuk publikon informata në pajtim me nenin 125 paragrafi (1);

(5) Gjobë në shumë prej 30% nga gjoba e matur për operatorin e sistemit për përçim të gazit natyror do t'i shqiptohet për kundërvajtje për veprimtaritë nga paragrafët (2), (3) dhe (4) të këtij neni edhe personit përgjegjës në operator.

Dispozita kundërvajtëse për operatorin e tregut të gazit natyror

Neni 225

(1) Gjobë në shumë prej 10.000 eurosh në kundërvlerë me denarë do t'i shqiptohet për kundërvajtje operatorit të tregut të gazit natyror, nëse:

1) nuk bën llogaritje të debalancës së palëve përgjegjëse të balancës (neni 126, paragrafi (2) pika 4);

2) nuk kryen barazim financiar dhe kontroll të mbulimit financiar të debalancave të pranuara (neni 126, paragrafi (2)pika 5);

3) nuk vendos dhe nuk mban regjistër të pjesëmarrësve të tregut të gazit natyror (neni 126, paragrafi (2) pika 10).

(2) Gjobë në shumë prej 5.000 eurosh në kundërvlerë në denarë do t'i shqiptohet për kundërvajtje operatorit të tregut të gazit natyror, nëse:

1) nuk ia dorëzon në kohë operatorit të sistemit për përçim të gazit natyror të gjitha informatat të nevojshme për përpunimin e listave ditore përfundimtare (neni 126, paragrafi (2) pika 6);

2) nuk përpunon plan tregtar ditor (neni 126, paragrafi (2) pika 9);

3) nuk i siguron shërbimet e nevojshme për furnizuesin me gaz natyror në rast të fundit (neni 126, paragrafi (2) pika 12).

(3) Gjobë në shumë prej 3.000 eurosh në kundërvlerë me denarë, do t'i shqiptohet për kundërvajtje operatorit të tregut të energjisë elektrike nëse:

1) nuk mban evidencë për të gjitha marrëveshjet e lidhura me pjesëmarrësit e tregut të gazit natyror (neni 126, paragrafi (2) pika 7);

2) nuk mban evidencë të të gjitha marrëveshjeve për formimin e grupeve të balancës të lidhura ndërmjet pjesëmarrësve të tregut të gazit natyror dhe operatorin e tregut të gazit natyror (neni 126, paragrafi (2) pika 8);

3) nuk publikon informata të cilat janë të domosdoshme për organizim pa pengesa dhe menaxhim të tregut të gazit natyror (neni 126, paragrafi (2) pika 11).

(4) Gjobë në shumë prej 30% nga gjoba e matur për operatorin e tregut të gazit natyror do t'i shqiptohet për kundërvajtje për veprimtaritë nga paragrafët (1), (2) dhe (3) të këtij neni edhe personit përgjegjës në operator.

Dispozita kundërvajtëse për operatorin e sistemit për shpërndarje të gazit natyror

Neni 226

(1) Gjobë në shumën prej 2% nga të ardhurat e përgjithshme të personit juridik në vitin financiar paraprak do t'i shqiptohet për kundërvajtje operatorit të sistemit për shpërndarje të gazit natyror, nëse:

1) nuk i lidh konsumatorët në rrjetin distributiv dhe nuk mundëson qasje të palëve të treta për shfrytëzimin e sistemit distributiv (neni 129 paragrafi (2) pika 3);

2) nuk siguron informata në kohë për operatorët tjerë të sistemit distributiv, si dhe operatorin e sistemit për përçim të gazit natyror (neni 129, paragrafi (2) pika 4);

3) shfrytëzuesve të sistemit distributiv të gazit natyror nuk ua siguron në kohë informatat që janë të nevojshme për qasje efikase në sistem neni 129, paragrafi (2) pika 5);

4) nuk u mundëson furnizuesve qasje elektronike te lista e shfrytëzuesve e cila nuk i përfshin amvisëritë, si dhe konsumin e tyre për 12 muajt e fundit (neni 129 paragrafi (2) pika 6);

5) nuk emëron nëpunës për harmonizim dhe nuk miraton programe për harmonizim, paraprakisht të miratuara nga Komisioni Rregullator i Energjetikës (neni 133 paragrafi (6)).

(2) Gjobë në shumë prej 10. 000 eurosh në kundërvlerë me denarë do t'i shqiptohet për kundërvajtje operatorit të sistemit distributiv të gazit natyror, nëse:

1) nuk siguron shërbime sistemore dhe gaz natyror për mbulimin e humbjeve në rrjetin distributiv sipas kushteve tregtare (neni 129 paragrafi (2) pika 11);

2) nuk i mat sasitë e gazit natyror të marra nga sistemi përçues, kurse të cilat u dërgohen konsumatorëve (neni 129 paragrafi (2) pika 12);

3) nuk përpunon dhe nuk dorëzon plan për investim në sistemin distributiv të gazit natyror për secilën periudhë të rregulluar për miratim te Komisioni Rregullator i Energjetikës (neni 130 paragrafi (4));

4) nuk i miraton dhe publikon në ueb faqen e vet rregullat e rrjetit për shpërndarjen e gazit natyror, paraprakisht të miratuara nga Komisioni Rregullator i Energjetikës (neni 132 paragrafi (1)).

(3) Gjobë në shumë prej 5.000 eurosh në kundërvlerë me denarë do t'i shqiptohet për kundërvajtje operatorit të sistemit distributiv për gaz natyror, nëse nuk përgatit dhe publikon në ueb faqen e vet plan për zhvillim të sistemit distributiv të gazit natyror, paraprakisht të miratuara nga Komisioni Rregullator i Energjetikës (neni 130 paragrafi (2)).

(4) Gjobë në shumë prej 3.000 eurosh në kundërvlerë me denarë do t'i shqiptohet për kundërvajtje operatorit të sistemit distributiv të gazit natyror, nëse:

1) nuk publikon në ueb faqen e vet listë për kompensime për secilën kategori të konsumatorëve, paraprakisht të miratuara nga Komisioni Rregullator i Energjetikës (neni 129, paragrafi (2) pika 7);

2) nuk përgatit dhe publikon në ueb faqen e vet plan për mbajtje të rrjetit distributiv, paraprakisht të miratuara nga Komisioni Rregullator i Energjetikës (neni 129 paragrafi (2) pika 10);

3) nuk u mundëson qasje shfrytëzuesve te aparatet matëse (neni 129 paragrafi (2) pika 13);

4) nuk mban libër dispeçeri dhe shkresa për besueshmërinë e sistemeve për komunikim, të dhëna nga sistemi për mbikëqyrje dhe menaxhim, të dhëna matëse dhe nuk i rruan ato në periudhë së paku prej dhjetë vjetësh (neni 129 paragrafi (2) pika 14);

5) nuk u siguron besueshmëri të të dhënave afariste shfrytëzuesve të sistemit distributiv dhe nuk parandalon mënyrë diskriminuese të zbulimit të informatave për aktivitetet e veta (neni 129 paragrafi (2) pika 15);

6) i keqpërdor të dhënat e besueshme nga pala e tretë në lidhje me sigurimin e qasjes te sistemi distributiv i gazit natyror (neni 129 paragrafi (2) pika 16);

(5) Gjobë në shumë prej 30% nga gjoba e matur për operatorin e sistemit distributiv të gazit natyror do t'i shqiptohet për kundërvajtje për veprimtaritë nga paragrafët (2), (3) dhe (4) të këtij neni edhe personit përgjegjës te operatori.

Dispozita kundërvajtëse për furnizues dhe tregtarë me gaz natyror
Neni 227

(1) Gjobë në shumë prej 10.000 eurosh në kundërvlerë me denarë do t'i shqiptohet për kundërvajtje furnizuesit me gaz natyror, nëse:

1) nuk i plotëson detyrimet e veta ndaj konsumatorëve në lidhje me sigurinë dhe vëllimin e furnizimit (neni 136, paragrafi (4) pika 1);

2) nuk dorëzon te operatori i sistemit përçues të gazit natyror të dhëna për transaksionet dhe planet për konsumin e gazit natyror për konsumatorët e vet, të domosdoshme për llogaritje të debalancave (neni 136, paragrafi (4) pika 4) dhe

3) nuk vendos procedura për zgjidhje efikase të kundërshtimeve të konsumatorëve të vet në afat prej 60 ditësh duke përfshirë mundësinë dhe për zgjidhje jashtë gjyqësore të kontesteve dhe detyrimit për kthim dhe/ose kompensim të mjeteve (neni 136, paragrafi (4) pika 9).

(2) Gjobë në shumë prej 5. 000 eurosh në kundërvlerë me denarë do t'i shqiptohet për kundërvajtje furnizuesit me gaz natyrorë nëse:

1) nuk u faturon konsumatorëve të vet për gazin natyror të dërguar (neni 136, paragrafi (3));

2) nuk siguron trajtim mosdiskriminues për të gjithë konsumatorët (neni 136, paragrafi (4) pika 3);

3) nuk mundëson konsumatorët të marrin njoftime të rregullta dhe të sakta për konsumin real dhe shpenzimet për gaz natyror (neni 136, paragrafi (4) pika 5));

4) nuk i publikon në ueb faqen e vet kushtet nga marrëveshjet për furnizim me gaz natyror për secilën kategori të konsumatorëve (neni 136, paragrafi (4) pika 10),

5) i shpall të dhënat statistikore të përgjithshme të lidhura me konsumatorët e vet, pa siguruar mbrojtje të besueshmërisë (neni 136, paragrafi (4) pika 11);

6) nuk i mundëson kontroll në të dhëna Komisionit Rregullator të Energjetikës, Komisionit për Mbrojtje të Konkurrencës dhe të Sekretariatit të Bashkësisë Energjetike (neni 136, paragrafi (5));

7) nuk i plotëson detyrimet nga neni 140.

(3) Gjobë në shumë prej 10.000 eurosh në kundërvlerë me denarë do t'i shqiptohet për kundërvajtje furnizuesit me gaz natyror me detyrim për shërbim publik, nëse:

1) nuk i zbaton çmimet e gazit natyror të formuara në pajtim me sistemin tarifor (neni 137, paragrafi (1) pika 2));

2) nuk i furnizon me gaz natyror, si shërbim publik, amvisëritë dhe konsumatorët e vegjël të gazit natyror në korniza të territorit për të cilin ka licencë të sigurojë shërbim publik furnizim me gaz natyror (neni 137, paragrafi (1) pika 4).

(4) Gjobë në shumë prej 5.000 eurosh në kundërvlerë me denarë do t'i shqiptohet për kundërvajtje furnizuesit me gaz natyror me detyrim për shërbim publik, nëse:

1) nuk i informon konsumatorët për të drejtat e veta dhe kushtet për dërgim të gazit natyror në korniza të shërbimit publik (neni 137, paragrafi (1) pika 1);

2) nuk i njofton konsumatorët për kushtet për furnizim dhe çmimin e gazit natyror, si dhe t'i informojë se kanë të drejtë të zgjedhin furnizues tjetër të gazit natyror (neni 137, paragrafi (1) pika 3);

3) nuk i publikon çmimet për furnizim në kuadër të shërbimit publik për furnizim me gaz natyror, në ueb faqen e vet (neni 137, paragrafi (1) pika 6) dhe

4) nuk i mundëson kontroll të të dhënave Komisionit Rregullator të Energjetikës, Komisionit për Mbrojtje të Konkurrencës dhe Sekretariatit të Bashkësisë Energjetike në pajtim me nenin 136, paragrafin (5), në lidhje me nenin 137 paragrafin (8).

(5) Gjobë në shumë prej 10.000 eurosh në kundërvlerë me denarë do t'i shqiptohet për kundërvajtje furnizuesit me gaz natyror në rast të fundit, nëse nuk i furnizon konsumatorët që kanë ngelur pa furnizues me gaz natyror në rastet të theksuara në nenin 138, paragrafin (1).

(6) Gjobë në shumë prej 5.000 eurosh në kundërvlerë me denarë do t'i shqiptohet për kundërvajtje furnizuesit me gaz natyror në rast të fundit, nëse nuk i mundëson kontroll në të dhëna Komisionit Rregullator të Energjetikës, Komisionit për Mbrojtje të Konkurrencës dhe Sekretariatit të Bashkësisë Energjetike në pajtim me Nenin 136, paragrafi (5), në lidhje me nenin 138 paragrafi (12).

(7) Gjobë në shumë prej 10.000 eurosh në kundërvlerë me denarë do t'i shqiptohet për kundërvajtje tregtarit me gaz natyror, nëse:

1) nuk ua dorëzon operatorit të sistemit për përçimin e gazit natyror dhe operatorit të tregut të gazit natyror informatat për sasitë e gazit natyror dhe orarin kohorë përkatës të lidhur në të gjitha marrëveshjet për shitblerjen e gazit natyror, si dhe nga marrëveshjet të cilat kanë të bëjnë me transaksionet tejkufitare nëpërmjet sistemit për bartje (neni 141 paragrafi (2));

2) në kohë nuk i dorëzon te Komisioni Rregullator i Energjetikës, informatat dhe raportet për transaksionet me gaz natyror dhe aktivitetet afariste në Republikën e Maqedonisë (neni 141 paragrafi (4) pika 2);

3) nuk u siguron besueshmërinë e të dhënave dhe sasive të gazit natyror të dërguar konsumatorëve (neni 141 paragrafi (4) pika 4);

(8) Gjobë në shumë prej 5.000 eurosh në kundërvlerë me denarë do t'i shqiptohet për kundërvajtje tregtarit me gaz natyror, nëse nuk i mundëson kontroll në të dhëna Komisionit Rregullator të Energjetikës, Komisionit për Mbrojtjen e Konkurrencës dhe Sekretariatit të Bashkësisë Energjetike (neni 141 paragrafi (5)).

(9) Gjobë në shumë prej 30% nga gjoba e matur për personin juridik do t'i shqiptohet për kundërvajtje për veprimet nga paragrafët (1), (2), (3), (4), (5), (6), (7) dhe (8) të këtij neni edhe personit përgjegjës te personi juridik.

(10) Përveç gjobës nga paragrafi (6) i këtij neni, tregtarit me gaz natyror mund t'i shqiptohet edhe sanksion kundërvajtës ndalim për kryerjen e veprimtarisë në kohëzgjatje deri në gjashtë muaj.

(11) Përveç gjobës nga paragrafi (6) i këtij neni, personit përgjegjës te tregtari me gaz natyror mund t'i shqiptohet edhe sanksion kundërvajtës ndalim për kryerjen e detyrës në kohëzgjatje deri në gjashtë muaj.

Dispozita kundërvajtëse për tregun e naftës së papërpunuar, derivateve të naftës dhe karburanteve për transport

Neni 228

(1) Gjobë në shumë prej 10.000 eurosh në kundërvlerë me denarë do t'i shqiptohet për kundërvajtje personit i cili kryen veprimtari:

1) përpunim të naftës së papërpunuar dhe prodhim të derivateve të naftës, prodhim të karburanteve të dedikuara për transport me përzierjen e derivateve të naftës dhe biokarburanteve, transport të naftës së papërpunuar nëpërmjet naftëpërçuesve, transport të derivateve të naftës nëpërmjet produktpërçuesve, tregti me shumicë me naftë të papërpunuar, derivate të naftës, biokarburante dhe karburante për transport, nëse objektet, aparatet dhe stabilimentet për kryerjen e veprimtarive energjetike nuk i shfrytëzojnë dhe mirëmbajnë në pajtim me rregullat teknike dhe standardet dhe rregullat tjera për punë të sigurt dhe të garantuar dhe mbrojtje të mjedisit jetësor (neni 143 paragrafi (1));

2) transport të naftës së papërpunuar nëpërmjet naftëpërçuesit, nëse nuk miraton dhe publikon në ueb faqen e vet rregulla për punën e naftëpërçuesit, të miratuara paraprakisht nga Ministria (neni 144 paragrafi (1));

3) transport të naftës së papërpunuar nëpërmjet produktpërçuesit, nëse nuk miraton dhe publikon në ueb faqen e vet rregulla për punën e produktpërçuesit, të miratuara paraprakisht nga Ministria (neni 145 paragrafi (1)) dhe

4) në tregun e karburanteve të lëngëta, ndërsa nuk u përmbahet obligimeve të përcaktuara me dekretin për kualitet të karburanteve të lëngëta (neni 150, paragrafi (2)).

(2) Gjobë në shumë prej 5.000 eurosh në kundërvlerë me denarë do t'i shqiptohet për kundërvajtje personit i cili kryen veprimtari:

1) tregti me shumicë me derivate të naftës dhe karburante për transport, nëse nuk ka në çdo kohë rezerva operative të derivateve të naftës dhe karburanteve për transport (neni 146 paragrafi (3));

2) tregti me shumicë me naftë të papërpunuar, derivate të naftës dhe karburante për transport në kundërshtim me nenin 147;

3) tregti me shumicë me karburante, pa shfrytëzuar objekte për magazinimin e naftës së papërpunuar, derivateve të naftës, biokarburanteve, ose karburanteve për transport të cilat i plotësojnë kushtet e përcaktuara në nenin 148;

4) prodhim, tregti me shumicë dhe tregti me pakicë të derivateve të naftës, biokarburanteve dhe karburanteve për transport si dhe të konsumatorëve të cilët blejnë derivate të naftës, biokarburante dhe karburante për transport nga vende të huaja nëse nuk kanë deklaratë për përputhshmëri nga persona juridikë të akreditуar (neni 150, paragrafi (3)).

(3) Gjobë në shumë prej 30% nga gjoba e matur për personin do t'i shqiptohet për kundërvajtje për veprimet nga paragrafët (1) dhe (2) të këtij neni edhe personit përgjegjës te personi.

(4) Përveç gjobës nga paragrafi (1) i këtij neni, personit mund t'i shqiptohet edhe sanksion kundërvajtës ndalim për kryerjen e veprimtarisë në kohëzgjatje deri në 30 ditë.

(5) Përveç gjobës nga paragrafi (3) i këtij neni, personit përgjegjës në shoqëri mund t'i shqiptohet edhe sanksion kundërvajtës ndalim për kryerjen e detyrës në kohëzgjatje deri në 30 ditë.

Dispozita kundërvajtëse për prodhuesin e energjisë termike
Neni 229

(1) Gjobë në shumë prej 3.000 eurosh në kundërvlerë me denarë do t'i shqiptohet për kundërvajtje:

1) prodhuesit të energjisë termike, nëse nuk dorëzon raporte vjetore në Komisionin Rregullator të Energjetikës dhe te kryetari i komunës së njësisë së vetadministrimit lokal lidhur me pajisjet, objektet, planet për mirëmbajtje, si dhe kapacitetin e planifikuar (neni 152 paragrafi (3)) dhe

2) prodhuesit të rregulluar të energjisë termike, nëse gjatë sezonit të nxehjes nuk ka siguruar rezerva operative të karburantit alternativ (neni 153 paragrafi (4)).

(2) Gjobë në shumë prej 30% nga gjoba e matur për personin juridik do t'i shqiptohet për kundërvajtje për veprimet nga paragrafi (1) i këtij neni edhe personit përgjegjës te personi juridik.

(3) Përveç gjobës nga paragrafi (2) i këtij neni, personit përgjegjës te personi juridik mund t'i shqiptohet edhe sanksion kundërvajtës ndalim për kryerjen e detyrës në kohëzgjatje deri në një vit.

Dispozitat për kundërvajtje për operatorin e sistemit për shpërndarje të energjisë termike dhe furnizuesit me energji termike
Neni 230

(1) Gjobë në shumë prej 10.000 eurosh në kundërvlerë me denarë do t'i shqiptohet për kundërvajtje operatorit të sistemit për shpërndarje të energjisë termike, nëse

1) Nuk e mirëmban, zhvillon dhe, kur kjo është ekonomikisht e leverdishme, e zgjeron sistemin për shpërndarje të energjisë elektrike (neni 155, paragrafi (1) pika 2);

2) nuk i lidh prodhuesit dhe konsumatorët në sistemin për shpërndarje të cilin e udhëheq, nuk u mundëson qasje palës së tretë për shfrytëzim të sistemit për shpërndarje dhe nuk i zbaton çmimet dhe tarifat paraprakisht të miratuara nga Komisioni Rregullator i Energjetikës (neni 155, paragrafi (1) pika 3);

3) nuk siguron energji termike të nevojshme për mbulim të humbjeve në rrjetin distributiv dhe shërbime sistemore nga prodhuesi rregullator (neni 155, paragrafi (1) pika 4);

4) nuk i ndërmerr të gjitha masat e përcaktuara për siguri gjatë shfrytëzimit të sistemit për shpërndarje të energjisë termike, si dhe masat për mbrojtje të mjedisit jetësor (neni 155, paragrafi (1) pika 6);

5) nuk e harmonizon punën e sistemit me prodhuesit për shkak të kryerjes së pandërprerë të shpërndarjes së energjisë termike (neni 155, paragrafi (1) pika 9);

6) nuk kryen mbikëqyrje dhe testim të sistemit për shpërndarje të energjisë elektrike (neni 155, paragrafi (1) pika 10);

7) nuk e ndjek gatishmërinë teknike dhe funksionale të objekteve për shpërndarje të energjisë termike (neni 155, paragrafi (1) pika 11);

8) nuk blen energji termike nga prodhuesit tjerë nëse çmimi i energjisë termike i ofruar nga prodhuesi është më i ulët se çmimi për energjinë termike të prodhuesit të rregulluar (neni 156, paragrafi (4));

9) nuk i miraton dhe publikon në ueb faqen e vet rregullat e rrjetit për shpërndarje të energjisë termike, të miratuara paraprakisht nga Komisioni Rregullator i Energjetikës (neni 157, paragrafi (1));

(2) Gjobë në shumë prej 5.000 eurosh në kundërvlerë me denarë do t'i shqiptohet për kundërvajtje operatorit të sistemit për shpërndarje të energjisë termike, nëse:

1) nuk kryen furnizim, vendosje dhe mirëmbajtje të aparateve matëse në pikat dalëse nga stabilimentet prodhuese dhe në nënstacionet termike në të cilat janë lidhur objektet e konsumatorëve dhe matje të energjisë termike që ndërmerret ose dërgohet nga sistemi termik (neni 155, paragrafi (1) pika 5);

2) nuk përgatit prognozë afatgjatë të kërkesës së energjisë termike (neni 155, paragrafi (1) pika 12);

3) nuk ia dorëzon Komisionit Rregullator të Energjetikës dokumentacionin e plotë në lidhje me plotësimin e marrëveshjeve me prodhuesit dhe furnizuesit e energjisë termike, si dhe raportet financiare dhe raportet e reviduara financiare të përpunuara nga revizori i autorizuar, raportet për punë dhe të dhëna tjera (neni 156, paragrafi (7));

(3) Gjobë në shumë prej 5.000 eurosh në kundërvlerë me denarë do t'i shqiptohet për kundërvajtje furnizuesit të energjisë termike, nëse:

1) nuk i furnizon konsumatorët me të cilët ka lidhur marrëveshje për furnizim të sigurt, të vazhdueshëm dhe cilësor me energji termike (neni 158, paragrafi (1));

2) nuk lidh marrëveshje vjetore me operatorin e sistemit për shpërndarje të energjisë termike për furnizim të energjisë termike për nevojat e konsumatorëve (neni 158, paragrafi (2));

3) nuk i dorëzon Komisionit Rregullator të Energjetikës, raporte vjetore për energjinë e shitur termike (neni 158, paragrafi (5));

4) nuk u dorëzon Ministrisë dhe kryetarëve të komunave të njësive të vetadministrimit lokal në territorin e të cilave furnizuesi e kryen veprimtarinë, raporte vjetore për energjinë e shitur termike (neni 158, paragrafi (6)).

(4) Gjobë në shumë prej 3.000 eurosh në kundërvlerë me denarë do t'i shqiptohet për kundërvajtje personit juridik shfrytëzues i sistemit për shpërndarje të energjisë termike, nëse nuk i mundëson personit të autorizuar të operatorit të sistemit për shpërndarje të energjisë termike të drejtë të qasjes për të kryer punët nga neni 159 paragrafi (3) të këtij ligji.

(5) Gjobë në shumë prej 200 eurosh në kundërvlerë me denarë do t'i shqiptohet për kundërvajtje personit fizik, shfrytëzues i sistemit për shpërndarje të energjisë termike, nëse nuk i mundëson personit të autorizuar të operatorit të sistemit për shpërndarje të energjisë termike të drejtë të qasjes për të kryer punët nga neni 159 paragrafi (3) të këtij ligji.

(6) Gjobë në shumë prej 30% nga gjoba e matur për personin juridik do t'i shqiptohet për kundërvajtje për veprimet nga paragrafët (1), (2) dhe (3) të këtij neni edhe personit përgjegjës te personi juridik.

Dispozitat për kundërvajtje për prodhuesit e privilegjuar të energjisë
Neni 231

(1) Gjobë në shumë prej 3.000 eurosh në kundërvlerë me denarë do t'i shqiptohet për kundërvajtje personit, nëse:

1) prodhuesi i privilegjuar i cili shfrytëzon premi nuk i dorëzon prognoza për prodhim të energjisë elektrike Ministrisë (neni 189, paragrafi (1)pika 2));

2) prodhuesi i privilegjuar i cili shfrytëzon tarifë të privilegjuar nuk i dorëzon plane për prodhim të energjisë elektrike operatorit të tregut të energjisë elektrike (neni 192, paragrafi (1) pika 2));

3) furnizuesi ose tregtari i energjisë elektrike nuk ua siguron informatat konsumatorëve në pajtim me nenin 194.

(2) Gjobë në shume prej 30% nga gjoba e matur për personin juridik do t'i shqiptohet për kundërvajtje për veprimet nga paragrafi (1) i këtij neni edhe personit përgjegjës te personi.

Dispozita tjera për kundërvajtje
Neni 232

(1) Gjobë në shume prej 3.000 eurosh në kundërvlerë me denarë do t'i shqiptohet për kundërvajtje personit juridik, përkatësisht tregtarit individ shfrytëzues i sistemit energjetik nëse vepron në kundërshtim me obligimet e përcaktuara në nenin 195, paragrafin (1) të këtij ligji.

(2) Gjobë në shumë prej 200 eurosh në kundërvlerë me denarë do t'i shqiptohet për kundërvajtje personit fizik, shfrytëzues i sistemit energjetik nëse vepron në kundërshtim me obligimet e përcaktuara në nenin 195, paragrafin (1) të këtij ligji.

(3) Gjobë në shumë prej 3.000 eurosh në kundërvlerë me denarë do t'i shqiptohet për kundërvajtje kryerësit të veprimtarisë energjetike nëse i ka keqpërdorur fshehtësitë afariste dhe informatat që i ka marrë gjatë kryerjes

së veprimtarisë për shkak të arritjes së dobisë afariste, si dhe për shkak të ndërmarrjes së veprimeve diskriminuese në dobi të personave të tretë (neni 202, paragrafi (2)).

(4) Gjobë në shumë prej 3.000 eurosh në kundërvlerë me denarë do t'i shqiptohet për kundërvajtje personit juridik:

1) i cili ndërton ose realizon punë të tjera, mbjell bimë dhe drunj në tokë nën, mbi dhe pranë objekteve energjetike, aparateve dhe stabilimenteve me të cilat prishet procesi i prodhimit, përçimit dhe shpërndarjes të energjisë ose rrezikohet siguria e personave dhe pronës, përveç në rastet e përcaktuara me këtë ligj (neni 203 paragrafi (1));

2) pronarit, përkatësisht shfrytëzuesit të tokës nëse nuk lejon kalim nëpër atë tokë për të kryer matje, incizim, projektim dhe realizim të punëve të mirëmbajtjes dhe rikonstruktimit të objekteve energjetike, si dhe kryerje të mbikëqyrjes inspektuese të objekteve që janë vendosur në atë vend (neni 204 paragrafi (1)).

(5) Gjobë në shumë prej 200 eurosh në kundërvlerë me denarë do t'i shqiptohet për kundërvajtje personit fizik për veprimet nga paragrafi (4) i këtij neni.

(6) Gjobë ne shume prej 30% nga gjoba e matur për personin juridik, përkatësisht për tregtar individ do t'i shqiptohet për kundërvajtje për veprimet nga paragrafët (1), (3) dhe (4) të këtij neni edhe personit përgjegjës te personi juridik, përkatësisht personit përgjegjës te tregtari individ.

Neni 233

Matja e lartësisë së gjobës për person juridik ose tregtar individ kryhet në pajtim me Ligjin për kundërvajtje.

XVII. DISPOZITAT KALIMTARE DHE TË FUNDIT

Kohëzgjatja e mandateve

Neni 234

(1) Me ditën e hyrjes në fuqi të këtij ligji i pushon mandati Kryetarit të Komisionit Rregullator të Energjetikës.

(2) Në afat prej 30 ditësh nga hyrja në fuqi e këtij ligji Kuvendi, për propozimin e Qeverisë të përgatitur në një procedurë të përcaktuar me ligj që rregullon organizimin, mënyrën e punës dhe kompetencën e Qeverisë, emëron kryetar dhe tre anëtarë të Komisionit Rregullator të Energjetikës në vendin e kryetarit nga paragrafi (1) i këtij neni dhe në vendin e tre anëtarëve të Komisionit Rregullator të Energjetikës mandati i të cilëve ka skaduar ose ndryshe u ka pushuar mandati para hyrjes në fuqi të këtij ligji.

(3) Kryetari dhe anëtarët e Komisionit Rregullator të Energjetikës të emëruar në përputhje me paragrafin (2) të këtij neni duhet të përmbushin kushtet nga neni 17 paragrafi (2) dhe paragrafi (3) të këtij ligji.

(4) Mandati i kryetarit dhe anëtarëve të Komisionit Rregullator të Energjetikës i emëruar në përputhje me paragrafin (2) të këtij neni, është pesë vjet.

(5) Kryetari i Komisionit Rregullator të Energjetikës nga paragrafi (1) i këtij neni dhe anëtari i Komisionit Rregullator të Energjetikës mandati i të cilit ka skaduar e kryejnë funksionin deri në emërimin e kryetarit dhe anëtarëve në përputhje me paragrafin (2) të këtij neni.

(6) Anëtarët e Komisionit Rregullator të Energjetikës të emëruar para hyrjes në fuqi të këtij ligji, mandati i të cilëve nuk ka skaduar ose nuk pa pushuar në pajtim me këtë nen, vazhdojnë ta kryejnë funksionin e tyre deri në përfundimin e mandatit për të cilin janë emëruar.

(7) Anëtarët e Komisionit për Ankesa dhe zëvendësit e tyre të emëruar para hyrjes në fuqi të këtij ligji vazhdojnë t'i kryejnë funksionet e tyre deri në përfundimin e procedurave të filluara në pajtim me Ligjin për Energjetikë ("Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë" nr. 16/2011, 136/2011, 79/2013, 164/2013, 41/2014, 151/2014, 33/2015, 192/2015, 215/2015, 6/2016, 53/2016 dhe 189/2016).

Vlefshmëria e licencave të lëshuara
Neni 235

(1) Bartësi i licencës së lëshuar para hyrjes në fuqi të këtij ligji vazhdon të ushtrojë veprimtarinë energjetike në bazë të licencës së lëshuar, për kohëzgjatjen e përcaktuar në licencë.

(2) Nëse në licencën nga paragrafi (1) i këtij neni janë përcaktuar të drejtat dhe obligimet të cilat nuk janë në përputhje me këtë ligj, përkatësisht dispozitat dhe rregullat e miratuara në bazë të këtij ligji, bartësi i licencës e kryen veprimtarinë energjetike në përputhje me licencën e lëshuar, deri në ndryshimin ose shfuqizimin e licencës nga Komisioni Rregullator i Energjetikës .

(3) Komisioni Rregullator i Energjetikës në afat prej tre muajsh nga hyrja në fuqi e këtij ligji, respektivisht dispozite dhe rregulle adekuate të miratuar në bazë të këtij ligji, me detyrë zyrtare i ndryshon të drejtat dhe obligimet e licencave ekzistuese që nuk janë në përputhje me dispozitat e këtij ligji, respektivisht me dispozitën ose rregullat përkatëse.

(4) Procedurat për lëshimin e licencave të cilat kanë filluar para hyrjes në fuqi të këtij ligji, Komisioni Rregullator i Energjetikës i kryen në pajtim me dispozitat e Ligjit për energjetikë ("Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë" nr. 16/2011, 136/2011, 79/2013, 164/2013, 41/2014, 151/2014, 33/2015, 192/2015, 215/2015, 6/2016, 53/2016 dhe 189/2016).

Miratimi i dispozitave
Neni 236

(1) Qeveria miraton:

1) dekret për kriteret dhe kushtet për shpalljen e gjendjes së krizës nga neni 14 i këtij ligji, në afat prej një viti nga dita e hyrjes në fuqi të këtij ligji;

2) dekret për kriteret dhe procedurën për dhënien e autorizimit për ndërtimin e linjës së drejtpërdrejtë nga neni 67 paragrafi (4) i këtij ligji, në afat prej gjashtë muajve nga dita e hyrjes në fuqi të këtij ligji;

3) dekret për punën e operatorit të tregut të organizuar të energjisë elektrike, si dhe kushtet e nevojshme teknike, kadrovike dhe financiare që duhet të plotësohen nga neni 90 paragrafi (3), në afat prej gjashtë muajve nga dita e hyrjes në fuqi e këtij ligji;

4) dekret për cilësinë e karburanteve të lëngëta nga neni 150 i këtij ligji, në afat prej 18 muajve nga dita e hyrjes në fuqi e këtij ligji;

5) dekret për masat për mbështetjen e prodhimit të energjisë elektrike nga burimet rigjeneruese të energjisë nga neni 187 paragrafi (3) të këtij ligji, në afat prej 90 ditëve nga dita e hyrjes në fuqi të këtij ligji dhe

6) vendim për kapacitetin total të instaluar të prodhuesve preferencial nga neni 187, paragrafi (4), në afat prej 90 ditëve nga dita e hyrjes në fuqi të këtij ligji.

(2) Ministri miraton:

1) rregullore për balancat energjetike dhe statistikën energjetike nga neni 13 i këtij ligji, në afat prej gjashtë muajve nga dita e hyrjes në fuqi të këtij ligji;

2) rregullore për nivelin dhe mënyrën e llogaritjes së rezervave operative nga neni 146 paragrafi (4) të këtij ligji, në afat prej një viti nga dita e hyrjes në fuqi të këtij ligji;

3) rregullore për kushtet e objekteve për magazinimin e naftës së papërpunuar, derivateve të naftës, biokarburanteve ose karburanteve për transport nga neni 148 paragrafi (2), në afat prej 90 ditëve nga dita e hyrjes në fuqi të këtij ligji;

4) rregullore për metodologjinë për llogaritjen e pjesëmarrjes së energjisë së prodhuar nga burimet rigjeneruese të energjisë në konsumin final bruto të energjisë nga neni 173 paragrafi (4), në afat prej 90 ditëve nga dita e hyrjes në fuqi të këtij ligji;

5) rregullore për specifikime teknike nga neni 179 paragrafi (2) i këtij ligji, në afat prej një viti nga dita e hyrjes në fuqi të këtij ligji;

6) rregullore për licencim të instaluesve nga neni 181 paragrafi (4), në afat prej një viti nga dita e hyrjes në fuqi të këtij ligji;

7) rregullore për burime rigjeneruese të energjisë nga neni 185 i këtij ligji, në afat prej 90 ditëve nga dita e hyrjes në fuqi të këtij ligji;

8) rregullore për kryerjen e provimit për manipuluesit me pajisje dhe instrumente energjetike nga neni 199 paragrafi (2), në afat prej gjashtë muajve nga dita e hyrjes në fuqi e këtij ligji;

9) rregullore për kontroll të kualitetit të energjisë elektrike nga neni 101 paragrafi (1), në afat prej një viti nga dita e hyrjes në fuqi të këtij ligji;

(3) Komisioni Rregullator i Energjetikës miraton:

1) rregullore dhe metodologji për formimin e çmimeve për veprimtaritë e rregulluara energjetike nga neni 24 paragrafi (1) pika 1), alineja 1 të këtij ligji, në afat prej gjashtë muajve nga dita e hyrjes në fuqi e këtij ligji;

2) rregullore dhe metodologji për formimin e çmimeve më të larta të rafinerisë dhe të shitjes me pakicë të derivateve të caktuara të naftës dhe karburanteve për transport nga neni 24 paragrafi (1), pika 1), alineja 2 të këtij ligji në afat prej një viti nga dita e hyrjes në fuqi i këtij ligji;

3) rregullore për certifikimin e operatorit të sistemit elektropërçues dhe operatorit të sistemit për përçimin e gazit natyror nga neni 24 paragrafi (1), pika 1), alineja 5 të këtij ligji, në afat prej 60 ditëve nga dita e hyrjes në fuqi të këtij ligji;

4) rregullore për ndarje të statusit të sistemit të mbyllur për shpërndarjen e energjisë elektrike, sistemit të mbyllur për shpërndarjen e gazit natyror dhe operatorit të kombinuar për përçimin dhe shpërndarjen e gazit natyror nga neni 24 paragrafi (1), pika 1), alineja 6 të këtij ligji, në afat prej një viti nga dita e hyrjes në fuqi të këtij ligji;

5) rregullore për përcjelljen e funksionimit të tregjeve të energjisë nga neni 25 paragrafi (3) të këtij ligji, në afat prej një viti nga dita e hyrjes në fuqi të këtij ligji;

6) sistemet tarifore nga neni 29 paragrafi (1) të këtij ligji, në afat prej gjashtë muajve nga dita e hyrjes në fuqi të këtij ligji;

7) sistemi tarifor për shitjen e energjisë elektrike për konsumatorët të cilët i furnizon furnizuesi universal dhe furnizuesi në rast të fundit nga neni 29 paragrafi (3) të këtij ligji, në afat prej 90 ditëve nga dita e hyrjes në fuqi të këtij ligji;

8) rregullat për furnizimin me energji elektrike të furnizuesit universal nga nenin 24 paragrafi (1), pika 1), alineja 11 të këtij ligji, në afat prej 90 ditëve nga hyrja në fuqi e këtij ligji;

9) rregullat për përcaktimin e kompensimit nga dëmet e shkaktuara prodhuesve dhe konsumatorëve të lidhur me sistemet për përçimin dhe shpërndarjen e energjisë elektrike nga neni 24 paragrafi (1), pika 1), alineja 9 dhe neni 197 paragrafët (3) dhe 4) të këtij ligji, në afat prej 90 ditëve nga dita e hyrjes në fuqi të këtij ligji;

10) rregullat për tregun e energjisë elektrike nga neni 24 paragrafi (1), pika 1), alineja 10 të këtij ligji, në afat prej 90 ditëve nga dita e hyrjes në fuqi të këtij ligji;

11) rregulla për treg të gazit natyror nga neni 24 paragrafi (1) pika 1), alineja 12 të këtij ligji, në afat prej 9 muajve nga dita e hyrjes në fuqi të këtij ligji;

12) rregulla për furnizimin me energji elektrike nga neni 24 paragrafi (1), pika 1), alineja 13 të këtij ligji, në afat prej 90 ditëve nga dita e hyrjes në fuqi të këtij ligji;

13) rregulla për furnizim me gaz natyror nga neni 24 paragrafi (1) pika 1), alineja 14 të këtij ligji, në afat prej gjashtë muajve nga dita e hyrjes në fuqi të këtij ligji;

14) rregulla për furnizim me energji termike nga neni 24 paragrafi (1) pika 1), alineja 15 të këtij ligji, në afat prej nëntë muajsh nga dita e hyrjes në fuqi të këtij ligji;

15) rregullat për veprim për kundërshtimet dhe për zgjidhjen e kontesteve nga neni 37 paragrafi (8) të këtij ligji, në afat prej nëntë muajve nga dita e hyrjes në fuqi e këtij ligji;

16) rregullore për licencat nga neni 41 paragrafi (1) të këtij ligji, në afat prej gjashtë muajve nga dita e hyrjes në fuqi të këtij ligji;

17) rregullore për çmimet e energjisë termike dhe të shërbimeve sistemore nga neni 153 paragrafi (5) të këtij ligji, në afat prej gjashtë muajve nga dita e hyrjes në fuqi të këtij ligji dhe

18) rregullore për prodhuesit e autorizuar të cilët shfrytëzojnë tarifë të autorizuar nga neni 191 paragrafi (1), në afat prej 90 ditëve nga dita e hyrjes në fuqi të këtij ligji.

(4) Operatori i sistemit elektropërçues miraton:

1) rregullat për furnizimin me energji elektrike për mbulimin e humbjeve në sistemin e elektropërçues nga neni 78 paragrafi (2) pika 21) të këtij ligji, në afat prej gjashtë muajve nga dita e hyrjes në fuqi e këtij ligji;

2) rregulla për balancim nga neni 79 i këtij ligji, në afat prej 90 ditëve nga dita e hyrjes në fuqi të këtij ligji;

3) rregulla të rrjetit për përçimin e energjisë elektrike nga neni 84 paragrafi (1) të këtij ligji, në afat prej një viti nga dita e hyrjes në fuqi të këtij ligji;

4) rregullat për ndarjen e kapaciteteve elektropërçuese tejkufitare nga neni 85 i këtij ligji, në afat prej gjashtë muajve nga dita e hyrjes në fuqi e këtij ligji dhe

5) program për harmonizim nga neni 73 i këtij ligji, në afat prej 60 ditëve nga dita e hyrjes në fuqi të këtij ligji.

(5) Operatori i sistemit elektrodistributiv miraton:

1) rregulla për furnizimin me energjisë elektrike për mbulimin e humbjeve në sistemin elektrodistributiv nga neni 93 paragrafi (3), pika 10) të këtij ligji, në afat prej gjashtë muajve nga hyrja në fuqi të këtij ligji,

2) rregulla të rrjetit, në afat prej një viti nga dita e hyrjes në fuqi të këtij ligji, dhe

3) program për harmonizim nga neni 97 paragrafi (6) të këtij ligji, në afat prej 60 ditëve nga dita e hyrjes në fuqi të këtij ligji.

(6) Operatori i sistemit për përçimin e gazit natyror miraton:

1) rregulla për furnizim me energji elektrike për mbulimin e humbjeve në sistemin për përçimin e gazit natyror nga neni 116 paragrafi (2) pika 17) të këtij ligji, në afat prej gjashtë muajve nga dita e hyrjes në fuqi të këtij ligji;

2) rregulla për balancim nga neni 121 i këtij ligji, në afat prej një viti nga dita e hyrjes në fuqi të këtij ligji;

3) rregullat e rrjetit për përçimin e gazit natyror nga neni 123 i këtij ligji, në afat prej një viti nga dita e hyrjes në fuqi të këtij ligji;

4) rregulla për ndarjen e kapaciteteve tejkufitare për transmetimin e gazit natyror nga neni 124 i këtij ligji, në afat prej gjashtë muajve nga dita e hyrjes në fuqi të këtij ligji dhe

5) program për harmonizim nga neni 111 i këtij ligji, në afat prej një viti nga dita e hyrjes në fuqi të këtij ligji.

(7) Operatori i sistemit për shpërndarjen e gazit natyror miraton:

1) rregullat e rrjetit për shpërndarjen e gazit natyror në pajtim me nenin 132 në afat prej një viti nga dita e hyrjes në fuqi të këtij ligji, dhe

2) program për harmonizim nga neni 133 të këtij ligji, në afat prej një viti nga dita e hyrjes në fuqi të këtij ligji.

(8) Kryerësi i veprimtarisë transport i naftës së papërpunuar nëpërmjet naftëpërçuesit i miraton rregullat për punën e naftëpërçuesit nga neni 144 i këtij ligji në afat prej gjashtë muajve nga hyrja në fuqi e këtij ligji.

(9) Operatori i sistemit shpërndarës për energji termike, në pajtim me nenin 157 të këtij ligji, do t'i dorëzojë për miratim te Komisioni Rregullator i Energjetikës rregullat e rrjetit për shpërndarjen e energjisë termike, në afat prej një viti nga dita e hyrjes në fuqi të këtij ligji.

(10) Dispozitat rregullat dhe aktet tjera të përgjithshme, si dhe dokumentet strategjike, programore dhe të planit, miratimi i të cilave përcaktohet me këtë ligj, dhe për të cilat me këtë nen nuk përcaktohet afat kohor për miratim, do të miratohen në afat prej 18 muajve nga dita e hyrjes në fuqi të këtij ligji.

(11) Deri në miratimin e rregullave dhe miratimit të akteve të theksuara në këtë nen do të zbatohen rregullat dhe aktet e miratuara, respektivisht të miratuara në pajtim me Ligjin për energjetikë ("Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë" numër 16/2011, 136/2011, 79/2013, 164/2013, 41/2014, 151/2014, 33/2015, 192/2015, 215/2015, 6/2016, 53/2016 dhe 189/2016).

(12) Procedurat për lëshimin e autorizimit për ndërtim, si dhe procedurat për miratimin e vendimeve për dhënien e të drejtës së ndërtimit të

objekteve dhe sistemeve energjetike prodhuese përçuese dhe shpërndarëse të cilat kanë filluar para hyrjes në fuqi të këtij Ligji do të përfundohen në përputhje me Ligjin për Energjetikë ("Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë" numër 16/2011, 136/2011, 79/2013, 164/2013, 41/2014, 151/2014, 33/2015, 192/2015, 215/2015, 6/2016, 53/2016 dhe 189/2016).

(13) Deri në miratimin e rregullores nga neni 199 paragrafi (2) të këtij ligji, në procedurën për dhënien e provimit për aftësim profesional të manipuluesve me aparate dhe stabilimente energjetike zbatohen dispozitat e neneve 157-b, 157-v, 157-g, 157-d, 157-gj, 157-e, 157-zh, 157-z, 157-x, 157-i, 157-j, 157-k, 157-ll, 157-l, 157-m, 157-n, 157-nj, 157-o, 157-p, 157-r, 157-s, 157-t dhe 190-b të Ligjit për energjetikë ("Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë" numër 16/2011, 136/2011, 79/2013, 164/2013, 41/2014, 151/2014, 33/2015, 192/2015, 215/2015, 6/2016, 53/2016 dhe 189/2016).

Tregu i energjisë elektrike
Neni 237

(1) Qeveria në afat prej 60 ditëve nga dita e hyrjes në fuqi të këtij ligji, miraton vendimin për transferimin e aksioneve pronarit të shoqërisë nga neni 72 paragrafi (1) të këtij ligji.

(2) Transferimi i pronësisë së aksioneve nga paragrafi (1) i këtij neni regjistrohet në Depozitarin Qendror të Letrave me Vlerë.

(3) Shoqëria operator i sistemit të transmetimit të energjisë elektrike fillon procedurën e certifikimit nga neni 75 i këtij ligji, në afat prej 30 ditëve nga transferimi i pronësisë së aksioneve në përputhje me paragrafin (2) të këtij neni.

(4) Prodhuesi i energjisë elektrike me kapacitet më të madh të instaluar në Republikën e Maqedonisë obligohet furnizuesit universal, në procedurat për furnizim të energjisë elektrike, në përputhje me rregullat për furnizim me energji elektrike për furnizuesin universal, ti ofrojë për shitje energji elektrike edhe atë:

1) në vitin 2019 të paktën 80% të nevojave të përgjithshme vjetore të furnizuesit;

2) në vitin 2020 të paktën 75% të nevojave të përgjithshme vjetore të furnizuesit;

3) në vitin 2021 të paktën 70% të nevojave të përgjithshme vjetore të furnizuesit;

4) në vitin 2022 të paktën 60% të nevojave të përgjithshme vjetore të furnizuesit;

5) në vitin 2023 të paktën 50% të nevojave të përgjithshme vjetore të furnizuesit;

6) në vitin 2024 të paktën 40% të nevojave të përgjithshme vjetore të furnizuesit;

7) në vitin 2025 të paktën 30% të nevojave të përgjithshme vjetore të furnizuesit;

(5) Qeveria, në afat prej 90 ditëve nga hyrja në fuqi e këtij ligji publikon shpallje për zgjedhjen e furnizuesit universal dhe furnizuesit në rast të fundit me energji elektrike.

(6) Dispozita nga neni 101 paragrafi (1) fillon të zbatohet pas miratimit të sistemit tarifor nga neni 29 paragrafi (3), rregullat për furnizimin me energji elektrike për furnizuesin universal, rregullat për furnizimin me energji elektrike,

rregullat për tregun e energjisë elektrike, si dhe pas miratimit të rregullave për balancimin e energjisë elektrike, zgjedhjen e furnizuesit universal dhe furnizuesit në rastin e fundit.

(7) Bartësi i licencës për furnizimin me energji elektrike në rastin e fundit dhe licencës për furnizim me energji elektrike të konsumatorëve tariforë, do të kryejë detyrimet e përcaktuara në licenca deri në ditën e lëshimit të licencës së furnizuesit universal nga neni 101 paragrafi (9) të këtij ligji.

(8) Prodhuesi i energjisë elektrike të cilit në licencë, në përputhje me Ligjin për Energjetikë ("Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë" nr. 16/2011, 136/2011, 79/2013, 164/2013, 41/2014, 151/2014, 33/2015, 192/2015, 215/2015, 6/2016, 53/2016 dhe 189/2016) i është përcaktuar detyrimin për të siguruar shërbim publik nëpërmjet prodhimit të energjisë elektrike për nevojat e amvisërive dhe konsumatorëve të vegjël që furnizohen nga furnizuesi me energji elektrike në rastin e fundit dhe furnizuesi i energjisë elektrike për konsumatorët tariforë do të sigurojë energji elektrike për furnizimin e amvisërive dhe konsumatorëve të vegjël deri më 31 dhjetor 2018.

(9) Operatori i sistemit elektropërçues në afat prej 30 ditëve nga dita e transferimit të pronësisë së aksioneve në përputhje me paragrafin (2) të këtij neni, krijon shoqëri që kryen veprimtarinë e operatorit në tregun e energjisë elektrike.

(10) Operatori i sistemit elektropërçues emëron nëpunës për harmonizim në afat prej 90 ditëve nga dita e hyrjes në fuqi të këtij ligji.

(11) Operatori i sistemit elektrodistributiv cakton nëpunës për harmonizim në afat prej 90 ditëve nga dita e hyrjes në fuqi të këtij ligji.

(12) Operatori i sistemit elektrodistributiv obligohet që në afat prej 90 ditëve nga dita e hyrjes në fuqi të këtij ligji tu mundësojë furnizuesve qasje elektronike në listën e konsumatorëve që nuk i përfshin familjet, me shënimin e kategorisë së lidhjes në pajtim me sistemit tarifor për shpërndarjen, si dhe konsumin e tyre për 12 muajt e fundit në përputhje me nenin 93 paragrafin (3) pikën 5) të këtij ligji.

(13) Operatori i sistemit elektrodistributiv është i detyruar që brenda gjashtë muajve nga dita e hyrjes në fuqi të këtij ligji të sigurojë identitet të veçantë shoqëror i cili nuk do të krijojë konfuzion me personin juridik për furnizim që është pjesë e shoqërisë të integruar vertikale në përputhje me nenin 97 paragrafin (5) pikën 3) të këtij ligji.

Tregu për gaz natyror
Neni 238

(1) Qeveria në afat prej një viti nga dita e hyrjes në fuqi të këtij ligji miraton vendim për transferimin e aksioneve pronarit të shoqërisë nga neni 110 paragrafi (1) të këtij ligji.

(2) Transferimi i pronësisë së aksioneve nga paragrafi (1) i këtij neni regjistrohet në Depozituesin Qendror të Letrave me Vlerë.

(3) Shoqëria operator i sistemit për përçimin e gazit natyror e fillon procedurën e certifikimit nga neni 113 i këtij ligji, në afat prej 30 ditëve nga transferimi i pronësisë së aksioneve në përputhje me paragrafin (2) të këtij neni.

(4) Shoqëria e cila kryen veprimtari operator të sistemit të transmetimit të gazit natyror para hyrjes në fuqi të këtij ligji, është e obliguar të vazhdojë

me kryerjen e kësaj veprimtarie deri në emërimin e një operatori të sistemit të përçimit të gazit natyror në përputhje me dispozitat e kësaj ligji.

(5) Operatori i sistemit të përçimit të gazit natyror kryen funksionin e një operatori të tregut të gazit natyror deri në përcaktimin e shoqërisë të cilës do t'i jepet licencë për operator të tregut të gazit natyror.

(6) Qeveria, në afat prej nëntë muajve nga dita e hyrjes në fuqi të këtij ligji, publikon shpallje për zgjedhjen e furnizuesit të gazit natyror me detyrim të shërbimit publik dhe furnizues me gaz natyror në rastin e fundit.

(7) Bartësi i licencës për furnizim me gaz natyror në rastin e fundit do të përmbushë obligimet e përcaktuara në licencë deri në ditën e lëshimit të licencës furnizuesit të gazit natyror në rastin e fundit nga neni 138 të këtij ligji.

(8) Operatori i sistemit të përçimit të gazit natyror cakton një nëpunës për harmonizim në afat prej një viti nga dita e hyrjes në fuqi të këtij ligji.

(9) Operatori i sistemit për shpërndarjen e gazit natyror cakton nëpunës për harmonizim në afat prej një viti nga dita e hyrjes në fuqi të këtij ligji.

Tregu i naftës së papërpunuar, derivateve të naftës dhe karburanteve në transport

Neni 239

Dispozitat nga Ligji për energjetikë ("Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë" numër 16/11, 136/11, 79/13, 164/13, 41/14, 151/14, 33/15, 192/15, 215/15, 6/16, 53/16 dhe 189/16) me të cilat rregullohen aktivitetet në fushën e biokarburanteve, zbatohen në mënyrë adekuate deri në hyrjen në fuqi të ligjit me të cilin do të rregullohen punët në fushën e biokarburanteve.

Tregu i energjisë termike

Neni 240

Obligimi nga neni 159 paragrafi (5) zbatohet për ndërtimin e objekteve të reja për të cilat është iniciuar procedurë për leje ndërtimi pas hyrjes në fuqi të këtij ligji.

Burimet rigjeneruese të energjisë

Neni 241

(1) Procedurat për fitimin e statusit të prodhuesit të autorizuar të energjisë elektrike që kanë filluar para hyrjes në fuqi të këtij ligji do të përfundojnë në përputhje me Ligjin për energjetikë ("Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë" numër 16/11, 136/11, 79/13, 164/13, 41/14, 151/14, 33/15, 192/15, 215/15, 6/16, 53/16 dhe 189/16).

(2) Për zgjidhjet e përkohshme për marrjen e statusit të prodhuesit të autorizuar të energjisë elektrike nga burimet rigjeneruese të energjisë, zgjidhjet për marrjen e statusit të prodhuesit të autorizuar të energjisë elektrike nga burimet rigjeneruese të energjisë dhe vendimet për përdorimin e tarifave të autorizuara për energjinë elektrike nga burimet rigjeneruese të energjisë burimet energjetike të miratuara para hyrjes në fuqi të këtij ligji, zbatohen dispozitat përkatëse të Ligjit për energjetikë ("Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë" numër 16/11, 136/11, 79/13, 164/13, 41/14, 151/14, 33/15, 192/15, 215/15, 6/16, 53/16 dhe 189/16) dhe rregullat e miratuara në bazë të atij ligji.

(3) Marrëveshjet për blerje të energjisë elektrike të prodhuar nga prodhuesit e autorizuar të energjisë elektrike, që janë lidhur para hyrjes në fuqi të këtij ligji, vazhdojnë të jenë të vlefshme deri në përfundimin e afatit për të cilin janë lidhur.

(4) Dispozitat nga neni 179 dhe neni 181 të këtij ligji do të zbatohen nga 1 janari i vitit 2022.

Efikasiteti energjetik

Neni 242

Dispozitat nga Ligji për energjetikë ("Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë" numër 16/11, 136/11, 79/13, 164/13, 41/14, 151/14, 33/15, 192/15, 215/15, 6/16, 53/16 dhe 189/16) me të cilat rregullohen punët nga sfera e efikasitetit energjetik, në mënyrë adekuate zbatohen deri në hyrjen në fuqi të ligjit me të cilin do të rregullohen punët nga sfera e efikasitetit energjetik.

Dispozita të fundit

Neni 243

Me ditën e hyrjes në fuqi të këtij ligji shfuqizohet Ligji për energjetikë ("Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë" numër 16/11, 136/11, 79/13, 164/13, 41/14, 151/14, 33/15, 192/15, 215/15, 6/16, 53/16 dhe 189/16).

Neni 244

Ky ligj hyn në fuqi në ditën e tetë nga dita e botimit në "Gazetën Zyrtare të Republikës së Maqedonisë".

Службен весник на Република Македонија

www.slvesnik.com.mk contact@slvesnik.com.mk

Издавач: ЈП СЛУЖБЕН ВЕСНИК НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА, ц.о. – Скопје
бул. „Партизански одреди" бр. 29. Поштенски фах 51.
Директор и одговорен уредник – Мартин Костовски
телефон: +389-2-55 12 400
телефакс: +389-2-55 12 401

Претплатата за 2018 година изнесува 10.100 денари.
„Службен весник на Република Македонија" излегува по потреба.
Рок за рекламации: 15 дена.
Жиро-сметка: 300000000188798.
Депонент на Комерцијална банка, АД – Скопје.
Печат: Печатница ЕВРОПА 92 ДООЕЛ, Кочани.

ISSN 0354-1622
2018096